Nichita DANILOV

Fiction-Ltd

Ambasadorul invizibil

POLIROM

Nikita Danilov

Ambasadorul invizibil

roman în 6 tablouri

Postfaţă de Radu Aldulescu

Editura POLIROM
2010

Ambasadorul invizibil

Nikita Danilov

© 2010 by Editura Polirom

www.polirom.ro

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Coperta : Carmen Parii

ISBN ePub 978-973-46-2904-6

ISBN PDF 978-973-46-2905-3

ISBN print 978-973-46-1669-5

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Nichita Danilov (n. pe 7 aprilie 1952, în comuna Muşeniţa, Climăuţi, judeţul Suceava) este absolvent al Facultăţii de Ştiinţe Economice şi al Şcolii Postliceale de Arhitectură din Iaşi. A activat ca economist, corector, profesor, muzeograf, editor; a fost redactor la *Convorbiri literare*, coordonator al departamentului de cultură la *Monitorul de Iaşi*, director la Teatrul de Copii şi Tineret „Luceafărul“, Iaşi, secretar literar la Teatrul „Vasile Alecsandri“, Iaşi, consilier diplomatic pe probleme de presă la Ambasada României din Republica Moldova, fiind, pentru un an, şi ambasador *ad interim* al acestei misiuni diplomatice. În prezent este directorul Casei de Cultură „Mihai Ursachi“ din Iaşi şi redactor-şef al revistei bilingve *Kitej-grad*. În 2004 a fost decorat cu Ordinul „Cavaler al Artelor“, Clasa A, distincţie conferită de Preşedinţia României. A debutat în presă în anul 1979, în paginile revistei *Dialog*, iar editorial în 1980 cu volumul de poeme *Fântâni carteziene* (Editura Junimea, distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor). Este autorul mai multor cărţi de poezie – *Câmp negru* (Editura Cartea Românească, 1982), *Arlechini la marginea câmpului* (Editura Cartea Românească, 1985), *Poezii* (Editura Junimea, 1987), *Deasupra lucrurilor, neantul* (Editura Cartea Românească, 1990), *Mirele orb* (Editura Junimea, 1995), *Peisaj cu ziduri şi uşi* (Editura Augusta, 2000), *Suflete la second-hand* (Editura Vinea, 2000), *În deşert şi pe ape* (Editura Prut Internaţional, 2000), *Umbră de aur, melancholia* (Editura Axa, 2000; volum distins, în 2002, cu Premiul Naţional de Poezie de la Neamţ), *Centura de castitate* (Editura Cartea Românească, 2007; volum distins, în 2007, cu Premiul pentru

Poezie al Uniunii Scriitorilor, marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“, Premiul pentru Literatură al revistei *Flacăra*, Premiul de Excelenţă al Asociaţiei Scriitorilor din Iaşi, iar în 2009 cu Premiul Academiei) – şi al volumelor de proză *Nevasta lui Hans* (Editura Moldova, 1996), *Urechea de cârpă* (volum de pamflete politice, Editura Boema, 1992), *Apocalipsa de carton* (volum de portrete literare, Institutul European, 1993). Prezent în numeroase antologii de gen din ţară şi străinătate, poemele sale au fost traduse în Ungaria, Serbia, Cehia, Estonia, Spania, Portugalia, Italia, Franţa, SUA, Anglia, Vietnam, China. În 1995 a fost distins cu Premiul Fundaţiei Soros pentru poezie. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România şi al PEN Club. Volumul *Nouă variaţiuni pentru orgă* a inaugurat seria „Antologii“ (coordonată de Mircea Mihăieş) din Biblioteca Polirom. La Editura Polirom a mai publicat: *Tălpi. Şotronul* (roman, 2004), *Maşa şi Extraterestrul* (roman, 2005) şi *Locomotiva Noimann* (2008, volum distins cu Marele Premiu al revistei *Poesis*, Premiul pentru Proză al revistei *Argeş*, Premiul Asociaţiei Scriitorilor din Iaşi).

Cu drag, Cristinei, care, în momentele de cumpănă, mi-a fost mereu alături

Motto unu:

Cât timp un singur fir de nisip
Se va împotrivi deşertului,
cât timp un singur strop de apă
se va împotrivi mării,
Fiii lui Satan vor stăpâni pământul...

Motto doi:

Fiindcă atât simţurile, cât şi intelectul aparţin sufletului, diferenţa între ele constă în faptul că simţurile sunt puse în mişcare doar prin organele corpului şi percep doar corpurile sau cele ce sunt în acestea, ca vederea unui turn sau vederea calităţilor sale vizibile. Intelectul, fiindcă nu are nevoie de organele corpului, nici nu trebuie să aibă drept subiect un corp spre care să fie îndreptat, ci este mulţumit cu similitudinea lucrului pe care i-o creează mintea şi spre care îşi direcţionează acţiunea inteligenţei. De aceea, dacă turnul este distrus sau suprimat, senzaţia ce acţiona în suflet piere, pe când actul de înţelegere rămâne, odată reţinută în suflet similitudinea cu lucrul. (...) Unii numesc această formă la fel ca intelecţia, astfel încât eu concep turnul fabricat la fel ca pe cel absent...

Abélard, *Comentarii la Porfir*

Cartea întâia: Androginii

Anghilele

Pe poetul Evgheni Lein l-am reîntâlnit la Galway, pe ţărmul Atlanticului, în apropiere de celebrul turn Shelly, clădit din caroseriile maşinilor uzate şi ale celor care suferiseră o avarie mai mare sau mai mică, pe şoselele veşnic umede ale Irlandei. Primăria oraşului le oferea proprietarilor sau moştenitorilor (în cazul unor accidente soldate cu deces) o recompensă, reprezentând a zecea parte din valoarea autovehiculului. Turnul era, de fapt, un cimitir de maşini stivuite cu grijă, o operă postmodernă a unui arhitect excentric, un admirator al lui Salvador Dalí, ridicată pe malul oceanului, având menirea să servească pe timp de noapte ca punct de reper pentru navele aflate în larg (turnul era dotat cu reflectoare, confecţionate din vechile faruri), iar ziua ca un punct de atracţie pentru turiştii veniţi să viziteze oraşul. Sâmbătă şi duminică seara se adunau aici grupuri de tineri, unii aprindeau focuri, alţii cântau la chitară, acompaniaţi de imensele valuri ce se rostogoleau din larg. Vântul puternic declanşa claxoanele turnului, care, la rândul lor, puneau în funcţiune o parte din motoarele vechilor automobile, ce fuseseră reparate cu grijă, farurile se aprindeau şi ele brusc, conferind de la depărtare construcţiei aspectul unei nave cosmice ce se pregătea să decoleze spre alte civilizaţii şi alte galaxii. Luminile şi zgomotele atrăgeau pescăruşii adormiţi în cuiburile clădite printre caroserii, dar şi cârduri de raţe sălbatice şi mulţimea de lebede care înnoptau în apele înspumate ale râului Corrib, care se vărsau rotindu-se lent în ocean. Tinerii petrecăreţi îi alungau agitându-

şi mâinile în aer sau aruncând în sus cutiile de bere golite şi umplute cu nisip şi scoici. Unii îşi încălzeau mâinile deasupra unor grămezi aprinse de ziare, ce ardeau mocnit din pricina umezelii. Câţiva bărbaţi alergau pe străzi purtând pe umeri femei pe jumătate despuiate, care îi mânau ca pe nişte cai. Se opreau sprijinindu-se de câte un stâlp, pentru a-şi trage răsuflarea. Când oboseau, schimbau rolurile. Femeile îngenuncheau, iar bărbaţii li se urcau în cârcă. Priveam fascinant la acest spectacol funambulesc, cu detaşarea pe care ţi-o poate da o seară de beţie cruntă. Petrecusem până târziu, în compania unor actori ambulanţi, care intraseră în birt ca să-şi clătească gâtlejul de strigătele pe care au fost nevoiţi să le scoată în piaţă pentru a anima mulţimea... Turnul avea ceva magic, vrăjitoresc în el; privindu-l, gândul te ducea la fantastica *Grădină a plăcerilor* pictată de Hieronimus Bosh.

Erau orele şase dimineaţa. O ceaţă uşoară se ridica din râu, plutind pe sub podul sub care dormeau doi rockeri, unul tânăr şi celălalt cu părul încărunţit şi faţa buhăită. După o noapte de nesomn, ieşisem să-mi fac obişnuita promenadă matinală. Plimbându-mă pe promontoriu, încercam să-mi adun gândurile şi să-mi liniştesc bătăile inimii, care, din pricina oboselii acumulate, îmi zvâcnea din ce în ce mai neregulat în tâmple. Petrecerea de peste noapte luase sfârşit. Rând pe rând, tinerii se împrăştiaseră pe la casele lor. Motoarele şi claxoanele se liniştiseră şi ele, iar lebedele îşi reluaseră locul în peisaj. Pluteau, legănându-se pe valuri, unele cu ciocul vârât sub aripi, altele cu gâtul arcuit sfidau oboseala şi depărtările. În spatele lor, ca un evantai multicolor se desfăcea cârdul de raţe sălbatice. Pescăruşii brăzdau aerul rece

cu ţipetele lor ascuţite ce mi se înfigeau în creier. Lângă turn mai rămăsese un singur „oaspete“: Evgheni Lein. Purta o şapcă în carouri şi un trenci alb, pe care vântul încerca din răsputeri să i le smulgă de pe trup. Nasul coroiat şi buzele răsfrânte păreau să ignore cu desăvârşire atât vântul, cât şi ambarcaţiunile ce pluteau în depărtări. Pantofii săi de lac, cu şireturile desfăcute, zăceau pe botul boţit al unui automobil Rolls Royce, ce suferise un accident la Dublin, în anul 1921. Poetul stătea cu pantalonii suflecaţi şi picioarele abandonate în valuri. Ochii săi obosiţi contemplau oceanul. Din trabucul aprins, o şuviţă albăstrie de fum se ridica plutind peste caroseriile umede ale vechilor automobile, năpădite de o mulţime de cuiburi de pescăruşi şi rândunici de mare... Văzându-l adâncit în meditaţie, am dat să-l ocolesc, dar poetul îmi făcu semn să mă apropii. Când am ajuns la câţiva paşi de el, am văzut că picioarele, neobişnuit de subţiri, îi fuseseră acoperite de moluşte şi alge ruginite. Pe hainele lui mişunau crabii şi alte gângănii ieşite din adâncul oceanului. Oare de cât timp stătea aici Evgheni Lein?

– Am venit aici acum o oră. Dar o oră petrecută pe malul unui ocean e la fel de lungă ca un secol. Prin urmare, nu te mira că semăn cu un catarg pe jumătate putred, pe care fluxul l-a aruncat pe ţărm. Aceasta e soarta tuturor celor care se avântă înfruntând valurile vieţii.

Spunând acestea, poetul îmi întinse o tabacheră.

– Fumezi? mă întrebă.

Am clătinat din cap că nu.

– Oricum, ia o ţigară. Sunt foarte bune. Le-am cumpărat de la Los Angeles, acum o

săptămână. O vei fuma la Iaşi, pe malul Bahluiului...

Amănuntele acestea m-au mirat. Cum de reţinuse Evgheni Lein numele oraşului de unde veneam şi mai ales numele râului ce traversează dulcele nostru târg?!

– Memoria nu m-a părăsit, răspunse poetul. Dimpotrivă, cu cât îmbătrânesc mai mult, cu atât îmi aduc aminte de mai multe.

L-am întrebat dacă nu-i este frig. Poetul ridică din umeri în semn că, trăind atâta vreme la Petersburg şi la Moscova, se obişnuise cu frigul.

– Şi apoi, adăugă el, ştii cum se spune: cui pe cui se scoate. Dacă e valabil pentru băutură, de ce să nu fie şi pentru reumatism?! Dar nu pentru a scoate reumatismul din oasele-mi bătrâne am înţepenit eu aici, pe ţărmul Atlanticului. Stau aici ca să-mi aduc aminte de o istorie. Rememorând-o, caut să înţeleg mecanismul ce pune-n mişcare psihologia umană. Deci despre ce-i vorba? Timp de douăzeci şi patru de ani am lucrat ca reporter la departamentul juridic al *Gazetei literare*. Am călătorit mult, de la o graniţă la alta a imperiului. Am stat de vorbă cu mulţi oameni, am auzit multe istorii şi am asistat, în calitate de ziarist, la nenumărate procese. Unele de-a dreptul stranii. Stând aici, pe malul oceanului, mi-a revenit în minte un caz care s-a petrecut prin anii ’80. Ajunsesem în Lituania, într-un orăşel situat pe ţărmul Mării Baltice, Palanga. Probabil n-ai auzit de el. Eu însă îl cunosc foarte bine. Îi ştiu toate cârciumile. Şi cunosc, bineînţeles, şi tribunalul, unde s-a judecat aşa-numitul caz Balanzaizis. Am asistat la proces şi m-am întors răvăşit. Nici cele cinci sticle de votcă pe care le-am băut la întoarcere n-au reuşit să-mi anestezieze nervii. Chiar şi acum, când îmi

aduc aminte de cazul Balanzaizis, îmi simt stomacul întors pe dos. Dar, mă rog, asta-i situaţia. Meseria de reporter, ca, de altfel, şi cea de poet, nu e uşoară. Dar să trec la subiect. În apropiere de Palanga se afla un sat în care majoritatea familiilor se ocupau cu pescuitul. Pescuiau heringi şi guvizi. Dar lucrul acesta nu le aducea cine ştie ce câştig. Norocul cel mare venea o dată pe an, când soseau anghilele. Anghilele sunt peşti bizari, care au un comportament enigmatic. Vreme de decenii întregi, ihtiologii lituanieni i-au studiat îndeaproape, dar nu au reuşit să înţeleagă decât o mică parte din misterul care învăluie această specie de peşti. Secretul anghilelor îl ştiu doar pescarii din Milinius şi încă două-trei sate pescăreşti din jur. Anghilele trăiesc în Marea Sargaselor, în apropiere de Cuba lui Fidel Castro, iar în sezonul cald migrează în Marea Baltică, dar ajung şi la gurile Dunării, la intrarea în Deltă. În scorburile reci ale ţărmului lituanian găsesc hrană din belşug şi îşi reîmprospătează forţele. Pescarii care reuşesc să descopere secretul anghilelor se îmbogăţesc. De fapt, în ce constă secretul? În fiecare an, anghilele trag la altă momeală. Dacă anul acesta, să zicem, sunt atrase de carnea de găină, anul viitor s-ar putea să le placă şunca afumată sau carnea de berbec stropită din belşug cu vin. Înţelegi sau nu înţelegi. Cred că nu înţelegi. De altfel, şi pe mine enigmele naturii mă depăşesc. Dar să continuăm. Balanzaizis era capul unei familii destul de înstărite. Meşteşugul pescuitului anghilelor îl desprinsese de la strămoşii lui. La rândul său, îi învăţase pe cei doi fii ai săi, Leons şi Briedis, câte ceva din tainele acestei meserii. Într-o noapte s-a întâmplat însă nenorocirea. Bătrânul Balanzaizis, în vârstă de şaizeci şi

cinci de ani, a plecat pe mare şi nu s-a mai întors. Ieşind în larg, s-a stârnit un vânt neaşteptat, barca s-a răsturnat şi bătrânul a fost înghiţit de valuri. N-a fost chiar o tragedie. În Palanga astfel de întâmplări sunt curente. La un interval de timp, fiecare familie plăteşte, ca să zic aşa, un tribut mai mare sau mai mic zeului Poseidon. Desigur, la ei zeul are un altfel de nume. E terminat in „is“, sau „as“. Dar asta nu are prea mare importanţă. Mai bine hai să-ţi relatez pe scurt povestea. În Uniunea Sovietică funcţiona o lege simplă: dacă un pescar ieşea în larg şi nu-şi făcea apariţia în vreme de două săptămâni, era declarat mort. Prin urmare, după o jumătate de lună de la această întâmplare, autorităţile au emis certificatul de deces. Negăsindu-se cadavrul, n-a fost nevoie de nici o înhumare. Între timp, familia a încercat să găsească trupul celui înghiţit de valuri. Cei doi fii, scormonind mereu fundul mării în preajma ţărmurilor, au reuşit într-o dimineaţă să descopere cadavrul intrat în putrefacţie. Spre surpriza lor, trupul tatălui mişuna de anghile. Cei doi fii au rămas înmărmuriţi. Tatăl lor mort le aducea în dar o adevărată comoară. Nimeni din sat, cu toate încercările, nu reuşise să pescuiască vreo anghilă, iar ei aproape că umpluseră barca cu prada lor. În afară de aceasta, descoperiseră şi secretul anghilelor. Momeala care funcţiona în acel an. Anghilele trăgeau la înecaţi.

Briedis şi Leons erau fericiţi. Recuperaseră trupul tatălui din mare... Acum însă se întrebau ce ar trebui să facă cu marfa? Conştiinţa le spunea să arunce anghilele în mare. Diavolul însă se afla pe aproape. Grămada de bani pe care ar fi putut să o câştige le juca în faţa ochilor. Fiii priveau la cadavrul tatălui, ciuruit de anghile, şi inima le

zvâcnea cu putere în piept. Leons fu de părere să-l îngroape, dar fratele său clătină din cap. De fapt, şi pe Leons îl atrăgea câştigul...

Evgheni Lein închise ochii. Faţa i se crispă, apoi se linişti, căpătând o paloare mortuară. Am crezut că i s-a făcut rău şi l-am zgâlţâit uşor de umeri. Buzele sale cărnoase scoaseră un plescăit neobişnuit. Curând un alt zgomot se auzi ieşind din nasul proeminent. Ascultându-l, mi-am dat seama că adormise. Am dat să mă ridic, dar Lein mă prinse de mână şi mă opri în loc.

– Iartă-mă, îmi spuse el. Am aţipit un pic, din pricina oboselii. Acum însă oboseala mi-a trecut. Un somn de câteva minute îmi revigorează trupul. Nu te teme, nu bat câmpii. Nu vrei să asculţi istoria până la capăt? Sunt cât se poate de lucid. Şi nici memoria nu m-a părăsit, n-ai grijă. Dimpotrivă, cu cât îmbătrânesc mai mult, cu atât îmi aduc aminte de mai multe. Deseori mă trezesc vorbind despre lucruri şi oameni pe care nu i-am cunoscut. Pe calea unor unde necunoscute, îmi vin în memorie întâmplări pe care nu le-am trăit şi nici nu mi-au fost povestite de cineva. Trăiesc uneori strania senzaţie că fragmente de timp şi de spaţiu se rup din bolta ancestrală a cerurilor şi-mi invadează creierul în momentele de oboseală. M-am gândit că ele sunt rodul unei fantezii, al unor exerciţii de meditaţie dobândite în timp. Mi-am dat seama însă că priveam prea simplist lucrurile. Explicaţia e, probabil, mult mai complexă. Cred că există unele momente când mintea noastră devine extrem de receptivă. Eu cred că suntem sau, mai bine zis, am fost înzestraţi cu simţuri care pot accede la memoria ancestrală. Numai că civilizaţia ne-a anihilat aceste simţuri. Din când în când însă, anumiţi centri de pe scoarţa

noastră cerebrală se trezesc la viaţă. Şi atunci se produce revelaţia. Comunicarea cu trecutul sau cu viitorul. Sau cu prezentul îndepărtat în spaţiu.

Evgheni Lein trase fumul adânc în piept, apoi îl slobozi spre turn. În ciuda vântului care sufla dinspre larg, fumul nu se risipi în aer, ci se adună într-o singură şuviţă albăstrie care se ridica încet de la baza spre vârful insolitului far.

– Prin urmare, nu te mira că ţi-am pus o întrebare despre oraşul tău natal. Deşi n-am fost acolo, l-am avut pentru o clipă în faţa ochilor. Pentru o fracţiune de secundă, am avut senzaţia că l-am atins cu mâna. Învelit într-un bol de cristal, oraşul mi se aşezase în palmă. Am auzit răzbătând de acolo voci şi am văzut o mulţime de umbre. Deşi frazele răsunau într-o limbă din care nu cunosc decât poate vreo două cuvinte, am înţeles mesajul. Pe măsură ce mă concentram asupra bolului, se producea un fel de transfer de informaţii. Înţelegeam perfect ce se spune şi ce se scrie în ziarele ce-mi apăruseră şi ele în faţa ochilor. Sub privirea mea, cuvintele se transformau într-un şir de cifre şi aceste cifre se scurgeau în memoria şi în conştiinţa mea lăsate pradă uitării. Sedimentându-se, cifrele se transformau din nou în cuvinte. La rândul lor, cuvintele se adunau închegându-se în propoziţii şi fraze al căror înţeles îl percepeam atât în limba mea natală, cât şi într-o altă limbă, mult mai veche, care, prin acest dublu sau triplu transfer, îmi devenise deodată accesibilă. Totul a durat doar o clipită; într-o fracţiune de secundă am putut afla extrem de multe lucruri despre tine şi despre oraşul tău natal... Nu-i aşa, făcu Evgheni Lein, că numele de familie al primarului Iaşilor e acelaşi cu prenumele tău?

Îţi mai pot da şi alte detalii legate de biografia ta: pe 25 mai 1985, la orele 10.30 seara, în timp ce te întorceai spre casă, din cauza stării de euforie în care erai cufundat (aici Evgheni Lein mă privi zâmbind cu subînţeles), ajungând în dreptul podului ce leagă cartierele Mircea şi Alexandru, în loc să mergi drept sau să urci, ai coborât şi te-ai trezit în mijlocului Bahluiului. S-a întâmplat acest fapt sau nu?! De ce taci? mi se adresă din nou Lein. Ţi-e greu să-ţi recunoşti propriile greşeli?

Mirosul pestilenţial îmi reveni o clipă în memorie. Duhoarea de mâl îmi năpădi nările. Fără să-mi dau seama, m-am aplecat şi mi-am spălat mâinile şi apoi faţa în apa Atlanticului. Într-adevăr, venind spre casă noaptea (după o petrecere la Bolta Rece, eram într-o stare euforică), în loc s-o iau pe pod, am trecut Bahluiul pe sub pod. Când m-am trezit, eram în mijlocul râului, împotmolit în nămol. Iniţial, am avut intenţia să mă întorc spre locul de unde lunecasem în Bahlui, dar mă aflam chiar la mijloc, aşa că am păşit înainte. Când am ajuns la mal, eram plin de nămol şi de tot felul de gunoaie. De fiecare dată când îmi aduceam aminte de acest fapt, îmi venea să intru în pământ de ruşine. Evgheni Lein mă privi înţelegător.

– Nu e nimic ruşinos în asta, spuse. Ţi s-a rupt firul memoriei, ei şi? Ţi-ai înfruntat, în fond, destinul. Nu vrei să-ţi mai aduci aminte de un crâmpei din viaţa ta?! Anesteziază-ţi conştiinţa... Nu-i nici o problemă. Dacă acuma ai apela la logică, ţi-ai da seama că din toată existenţa ta ţi se deapănă în minte puţine lucruri. Restul au trecut deja graniţa prezentului şi se află depozitate într-un loc pe care nu ai cum să-l mai percepi cu simţurile tale. Dar nu te teme: trecutul tău nu s-a

pierdut cu totul. El s-a sedimentat undeva, în acea memorie iniţială despre care ţi-am vorbit. Fiecare atom, fiecare particulă ce ne-nconjoară au înmagazinate în ele toate faptele care s-au petrecut în lume din momentul naşterii şi până-n momentul morţii lor. Şi acum aceste fapte se perpetuează ca un ecou în hăul cosmic care se ondulează deasupra noastră ca un ocean, ca un vârtej, ca un fel de nebunie. Şi încă un fapt: nu-i aşa că predecesorul actualului primar al urbei s-a aflat pentru o perioadă de timp detaşat în Cuba? De acolo îmi cumpăr, de obicei, havanele. O bună cunoştinţă îmi trimite din două în două luni câte un pachet. E suficient să mă gândesc la el şi, după un timp, primesc coletul. Dar văd că m-am abătut de la subiect. Deci ce-ţi spuneam? A, da, ţi-am pomenit de cazul Balanzaizis. Un caz într-adevăr neobişnuit... Da, anghilele sunt peşti cu un comportament bizar. Larvele anghilelor se nasc în Marea Sargaselor, în apropiere de Cuba lui Fidel Castro, unde adulţii îşi depun icrele, după care mor. Larvele lor, purtate de curentul cald al Golfstromului, ajung, după o călătorie (care durează doi sau patru ani) în fluviile ce udă continentul european. La maturitate, anghilele se adună în bancuri şi fac cale întoarsă, străbătând în sens invers Atlanticul. Pescuitul anghilelor este o îndeletnicire pe cât de rentabilă, pe atât de dificilă. Instinctul de conservare al acestor peşti e de-a dreptul uluitor. Programul lor genetic funcţionează ca un mecanism perfect. Anghila ştie locul unde urmează să-şi depună icrele şi apoi să-şi dea, ca să spun aşa, obştescul sfârşit şi face tot posibilul să-şi conserve energia pentru a ajunge acolo. Nu ştiu de ce, dar migraţia anghilelor îmi aduce aminte de exodul lui Moise. Îmi închipui

Golfstromul ca pe o biblie cu pagini curgătoare. Larvele anghilelor sunt ca nişte litere ce plutesc dintr-o parte în alta a Atlanticului. Noaptea, corpul lor electrizat pare să transmită semnale luminoase marilor constelaţii ce se rotesc deasupra oceanului. De multe ori am făcut o analogie între migraţia păsărilor şi cea a acestei specii de peşti. Păsările cunosc locurile de unde vin şi pleacă. Exemplarele tinere sunt iniţiate de adulţi. Experienţa se transmite din generaţie în generaţie. Sigur, funcţionează şi memoria ancestrală. O chemare a depărtărilor, un fel de magnetism. Anghilele sunt mult mai misterioase. Codul lor genetic e şi mai greu de descifrat. Dar să ne întoarcem acum la cazul Balanzaizis. Deci, după cum ţi-am spus, cei doi fii, scormonind fundul mării în preajma stâncilor, au reuşit să descopere cadavrul aflat în putrefacţie. Spre surpriza lor, trupul tatălui mişuna de anghile. Cei doi fii au rămas înmărmuriţi. Da, tatăl lor mort se transformase într-o adevărată comoară. Grămada de bani pe care ar fi putut să o câştige în urma vânzării anghilelor le juca în faţa ochilor.

De ce nu se întâmplase o astfel de minune în timpul vieţii?

„Adică?“ spuse Briedis. „Ce minune ai fi vrut să se întâmple?!“

Fratele său Leons clătină din cap, în semn de compătimire:

„Mereu am dus-o în sărăcie şi ne-am spetit muncind fără folos de dimineaţa până seara. Norocul ne-a cam ocolit...“

„Păi ce-ai fi vrut să facă bătrânul, să se întindă viu pe fundul mării şi să aştepte ca anghilele să muşte din carnea lui? Ori să-şi taie bucăţi din trupul său viu şi să le folosească drept momeală?“

„Nu asta am vrut să spun“, se apără Leons. „Vorbeam de noroc în general...“

Celălalt însă părea să nu-l audă, continuând să-şi deruleze în gol firul gândurilor:

„Şi să presupunem că ar fi făcut-o, adică şi-ar fi tăiat bucăţi de trup şi le-ar fi pus momeală, de unde ştim că peştele aceasta viclean ar fi tras la carne de om vie? Poate că lui nu-i plac decât morţii?! Nu cumva bătrânul Balanzaizis“, adăugă el, „şi-a dat seama cum stau lucrurile şi s-a înecat dinadins ca să-şi scoată familia din sărăcie?“

Şi tot el îşi spuse: „Nu era el atât de generos ca să facă asta...“ Dimpotrivă, răposatul era destul de meschin şi punea întotdeauna interesul lui mai presus de cel al altora. Pe fiii săi i-a chinuit de mici, punându-i la munci dintre cele mai umilitoare. Iar atunci când aceştia îndrăzneau să cârtească împotriva tatălui, pedeapsa era cruntă... Amintindu-şi de copilăria lui, Leons văzu negru în faţa ochilor...

„Şi să presupuneam că ar fi făcut-o, adică s-ar fi sinucis de dragul nostru, nu avea de unde să ştie că îi vom găsi trupul la momentul potrivit, mişunând de anghile... Îi puteam găsi doar oasele. Sau poate nici atât... Şi atunci sacrificiul său ar fi fost zadarnic. Prin urmare, ipoteza aceasta e absurdă...“ Leons privi stâncile cenuşii care ieşeau lucioase din mare, continuând: „Dar poate că l-a împins spre sinucidere boala de plămâni?!“ Apoi, gândindu-se mai bine, murmură ca pentru sine: „Nu era el omul care să se sinucidă. Bătrânul s-ar fi agăţat de viaţă până în ultimul moment. Şi cu cât ar fi suferit mai mult, cu atât ne-am fi chinuit cu el mai tare. Şi acest chin i-ar fi alinat durerea...“

Leons se gândi apoi la grămada de bani pe care ar fi putut să o câştige de pe urma

vânzării anghilelor şi ochii i se-nseninară. „Dumnezeu să-l odihnească în pace şi să-i ierte păcatele“, murmură el. Iar fratele său Briedis spuse şi el: „Să-i fie ţărâna uşoară...“ După o clipă de tăcere, Leons îi replică ironic: „Despre ce ţărână vorbeşti, nu vezi că e tot înconjurat de apă?!“ „Atunci“, murmură acesta, cu o oareşicare compătimire în glas, „să-i fie apa uşoară...“

Fiii priveau la cadavrul tatălui, ciuruit de „ţiparii“ ce se zvârcoleau în barcă, şi inimile le zvâcneau cu putere în piept. Leons fu de părere să-l îngroape, dar fratele său clătină din cap.

„Tatăl nostru ne trimite un semn; ar fi păcat să-i refuzăm darul“, spuse Leons. „Poate că vrea să-şi îndrepte o parte din răul pe care ni l-a făcut...“

„Eu mai degrabă cred că Necuratul caută să ne ducă în ispită“, răspunse Briedis cu inima măcinată de îndoieli.

„Mai bine îl îngropăm şi gata...“

Fratele său însă îl convinse că mormântul cel mai bun pentru un pescar e marea.

„Decât să-l mănânce viermii, mai bine se hrănesc peştii din el...“

„Ce se va întâmpla însă dacă un astfel de peşte va nimeri în plasa unui semen de-al nostru?“

„Ce-o să se întâmple?“ replică Leons. „Oare Mântuitorul n-a spus «Iată aceasta e carnea mea şi acesta e sângele meu, mâncaţi, beţi, veseliţi-vă»?“

Leons îi mai aminti lui Briedis de minunea din pustiu, unde Iisus înmulţise pâinile şi peştii săturând mulţimea. Murind, tatăl lor înviase. O parte din carnea sa era vie. Sufletul îi vieţuia în sutele de anghile care-i năpădiseră cadavrul. Dar probabil dorinţa lui era una mult mai mare. Poate că sufletul

tatălui voia să populeze nu numai aceste nevinovate vieţuitoare, poate voia să sălăşluiască în carnea semenilor săi?! Ajuns cu logica aici, Briedis îi reaminti de-o veche legendă letonă, în care fiii mănâncă inima tatălui lor mort ca să-i păstreze viu sufletul în piept. Briedis dădu din umeri a lehamite. Fratele său avea o fire atât de încăpăţânată, încât, dacă-i intra ceva în cap, nu mai aveai scăpare. În afară de aceasta, îl atrăgea şi pe el câştigul. În sfârşit, fraţii se ciorovăiră între ei şi, până la urmă, căzură la pace. Hotărâră să păstreze secretul doar pentru ei. De altfel, ce ar fi spus lumea dacă ar fi aflat că năvodul şi momeala la care pescuiesc Leons şi Briedis este un cadavru. Şi încă nu orice fel de cadavru, ci cadavrul tatăl lor, căzut pradă mării! Fraţii însă se mai temeau încă de un lucru: de „concurenţă“... Câştigul i-ar fi putut tenta şi pe alţii. Dar, cum să-ţi spun, de ceea ce te temi nu scapi. Într-o seară, Briedis se duse la cârciumă şi se îmbătă crunt. La beţie, îi povesti unui prieten toată tărăşenia. Drept care, după vreo două zile, pe mare mai apăru un pescar de anghile. Prietenul îşi făcuse curaj şi, dezgropând un mort din cimitir, îl folosea acum ca momeală. În sat lumea începu să facă fel de fel de presupuneri. Mulţi se întrebau: ce momeală pun în năvodul lor fraţii Balanzaizis că prind atâta peşte? Lumea începu să-i pândească ascunsă printre stânci. Curând, secretul deveni al tuturor. Şi atunci se întâmplă un fapt uluitor; încetul cu încetul morţii din cimitir luară calea mării. În locul lor, sătenii aşezau în sicriu nişte mogâldeţe umplute cu paie şi fân. Cum se întuneca, bărbaţii ieşeau în larg. Unii pescuiau la lumina felinarelor, alţii foloseau lanterne, alţii lumânări. Se apropia Paştele. Sezonul de pescuit era în toi. Ca un făcut, marea fierbea

de anghile. Apăruse însă şi o problemă. Abundenţa de marfă alarmase autorităţile, care-şi trimiseră iscoadele în sat. Urmară cercetările. În săptămâna Paştelui întreg satul era pe jar. A avut loc o expertiză. S-au făcut deshumări. În locul decedaţilor, au găsit în pământ doar simple gioarse. Sau nici atât. Cimitirul se mutase în mare. În burta fiecărei anghile zăcea câte o bucată de mormânt. În curând a urmat procesul. Nu era uşor să judeci întreg satul... Asta pe de-o parte. Pe de alta, nici autorităţile nu voiau ca povestea cu cadavrele să ajungă în presa străină. Anghilele luau calea exportului. Ajungeau în Germania, în Suedia şi Olanda. Prin urmare, scandalul putea lua proporţii internaţionale. Exportul peştelui, care aducea un câştig enorm statului, putea fi afectat. Aşa că, până la urmă, autorităţile au închis ochii. Cazul a fost muşamalizat. Ba unii au primit chiar şi medalii pentru întrecerea socialistă. Singurii care au avut de suferit au fost fraţii Balanzaizis. Amândoi au fost condamnaţi la ani grei de lagăr. Ghici pentru ce? Pentru propagandă anticomunistă...

Lein răsuflă adânc. Ochii săi obosiţi scrutară orizontul. O cută adâncă îi brăzda fruntea. Poetul aruncă o privire spre mine şi spuse:

– Şi totuşi, povestea anghilelor nu se termină aici. De ce nu mă întrebi ce s-a întâmplat cu ele? Unde au ajuns? Ei, bine, de ajuns au ajuns în gâtlejul unor oameni respectabili. Şi care a fost efectul? Efectul a fost unul uluitor. Se pare că bătrânul suferise de cancer la plămâni. Zilele lui erau oricum numărate. Exista chiar bănuiala că bătrânul Balanzaizis şi-ar fi pus capăt zilelor. Ei, bine, şi aici intervine elementul miraculos, conform relatărilor apărute în presa vremii, s-a

constatat că, în proporţie de optzeci la sută, pacienţii care sufereau de această boală s-au vindecat consumând carnea de anghilă. În ei, sufletul lui Balanzaizis prindea o nouă viaţă...

Sfârşitul androginilor

I

Evgheni Lein îşi scutură hainele de nisip şi de mulţimea de alge ce i se agăţaseră de trenci. Îşi trase ciorapii peste picioarele subţiri şi învineţite de frig şi se încălţă, legându-şi cu migală şireturile pantofilor de lac, pe care-i culese de sub caroseria Rolls Royce-ului vopsit în culoare portocalie. Vântul continua să sufle cu putere, rostogolind pe plajă sticlele goale de Coca-Cola, cutiile de bere şi alte ambalaje, care se învârteau în cerc. Trabucul fumega, atârnându-i neglijent în colţul buzelor răsfrânte, părând să afişeze dacă nu dispreţ, cel puţin indiferenţă faţă de tot ce se întâmpla în jurul său. Ne-am tras şepcile pe frunte şi am pornit de-a lungul promontoriului. Rafalele de vânt declanşau claxoanele automobilelor din care era zidit turnul. La fiecare zgomot mai puternic, pescăruşii şi rândunelele de mare ce se adăpostiseră în interiorul caroseriilor scoteau ţipete ascuţite, înălţându-se deasupra valurilor zbuciumate. Făceau un scurt ocol, după care reveneau, aşezându-se la locurile lor. Din când în când, farurile se aprindeau şi ele, sclipind la lumina zilei. Un soare roşu, rece („ca o gură de rechin“, spuse Lein) plutea deasupra stabilopozilor, ba intrând, ba adăpostindu-se după perdeaua de nori plumburii care se ondula la orizont. Cu mare greutate, am reuşit să-mi aprind pipa şi acum trăgeam cu grijă din ea, lăsând în urmă spirale lungi de fum, ce se destrămau în bătaia vântului. Mergeam ocolind cu grijă băltoacele de apă colorată,

precum şi grămezile de gunoaie, împănate cu resturi de cochilii şi solzi de peşte. O mulţime de crabi îşi făceau apariţia de sub fiecare ambalaj, alergând precipitaţi spre stâncile acoperite de un strat gros de muşchi, semănând cu nişte spinări de focă de pe care se prelingea apa înspumată.

Mergeam fiecare adâncit în gândurile lui. Ne-am plimbat aşa un timp, făcând un ocol larg până la far, apoi am revenit la turn. Ne-am adăpostit în caroseria unui Mercedes tăiat în două, aşezându-ne fiecare pe câte un scaun cu muşamaua ruptă şi buretele ciupit de ciocurile pescăruşilor. În faţa noastră se deschidea golful, brăzdat de valuri sinilii care, din când în când, luceau în soare. Era destul de frig, astfel că ne-am înfăşurat mai strâns în geci; am căutat în buzunarul de la haină sticluţa plată de whisky pe care o luasem la plecarea din hotel. Deşurubând capacul, i-am întins-o lui Lein, a cărui piele de pe obraji căpătase o culoare vineţie. Am tras fiecare câte o duşcă, fără să ne spunem un cuvânt. Mă miram în sinea mea de faptul că, în ciuda frigului ce se lăsase dimineaţa, îl găsisem pe Evgheni stând pe ţărmul oceanului cu picioarele înfundate în valuri. Oare acesta era într-adevăr remediul său secret menit să-i scoată reumatismul şi oboseala adunate-n trup?! Parcă ghicindu-mi frământarea, Lein începu să-şi depene firul amintirilor:

– Am fost un copil bolnăvicios, spuse el. Sufeream de bronşită şi, în fiecare an, în timpul vacanţelor de vară, părinţii mei mă duceau la Kislovodsk, ca să mai prind ceva puteri. În vara lui ’41, am plecat trei: eu, mama şi bunica. Îmi aduc foarte bine aminte de această scenă. E prima mea amintire legată de război. Stăteam la geamul vagonului, privind peisajul ce mi se derula în faţa

ochilor. Eram pur şi simplu fascinat de stâlpii de telegraf, pe care se odihneau nişte păsări mari, cu gâtul lung şi ciocul ascuţit – cocorii. Unii umblau pe câmp, alţii îşi clădiseră cuiburi pe stâlpii ce se roteau, rămânând mereu în urma noastră. N-am mai văzut de atunci atâţia cocori. Era o dimineaţă frumoasă, senină. Deschideam geamul şi, supravegheat de mama, trăgeam adânc aerul în piept. Mirosul de fum care ieşea pe coşul locomotivei mă înnebunea. Brusc, pe câmp s-a auzit un foc de armă. Un răpăit de mitralieră. Ca la un semn, păsările şi-au luat zborul, înălţându-se în aerul limpede al dimineţii. Deodată, în compartiment a năvălit o femeie grasă, îmbrăcată într-un combinezon negru; cărnurile i se revărsau peste chiloţii strânşi pe burtă, pe faţă am văzut câţiva negi, unul mare, vânăt, aşezat ca un cuib de rândunică lângă nara stângă, şi, izbucnind în râs (îi aud râsul şi acum!), ne-a vestit că începuse războiul. Călătorii au intrat în panică. A început o isterie generală. Dar a venit repede patrula şi ordinea s-a instaurat din nou. Nu ştiam dacă era cazul să mai mergem la băi sau să ne întoarcem acasă. La Kislovodsk exista riscul să cădem în mâinile germanilor. Aşa că am hotărât să ne întoarcem. Când am coborât pe peron, am văzut locomotiva noastră invadată de cocori... Era acesta un semn de bun augur?! Atmosfera era îngrozitoare. Şi acum îmi vuiesc în urechi raidurile avioanelor germane. Am trecut prin multe întâmplări şi am avut parte de experienţe teribile, ce mi s-au sedimentat pentru totdeauna în memorie. Viaţa era trăită pe fragmente. Aici se dădeau luptele, iar dincolo era linişte. Depindea unde nimereai. Trecuse vara şi venise iarna. Iar eu am nimerit sub dărmături. Apa ţâşnea din nişte ţevi

sparte. O noapte întreagă am stat cu hainele umede pe mine. Totul în jurul meu se făcuse ţurţure de gheaţă. Clănţăneam din dinţi şi tremuram. Mai mult de frică decât de frig. M-a încălzit poate şi imaginea locomotivei năpădite de aripi albe ca zăpada, punctate de ciocuri ascuţite şi picioare lungi, ca nişte catalige... Trăgeam aerul în piept şi amintirea mirosului de cocs mă încălzea. Frica m-a salvat. Ba chiar mai mult, m-am vindecat atunci şi de bronşită şi am devenit rezistent la frig. Apa rece îmi ascute judecata. Iar amintirile devin mult mai vii.

II

Alcoolul ne pusese sângele în mişcare. Pe moment, ne-am mai înviorat. Apoi trupul îmi fu cuprins de o dulce toropeală. În timp ce Lein povestea, eu, ascultându-l doar pe jumătate, continuam să mă gândesc la ale mele... Imaginea anghilelor nu-mi ieşea din minte. Vedeam cadavrele plutind în tăcerea nopţii în bărci. Apoi auzeam clipocitul năvoadelor aruncate în valuri. Şi apoi iar un clipocit, urmat de icnetele pescarilor, care scoteau trupurile putrezite, unele doar schelete, colcăind de tot felul de peşti... Şi anghilele, lungi şi agile, zvârcolindu-se în bărci. Imaginea aceasta o legam de cea a locomotivei despre care tocmai îmi vorbise Lein. Căzut pradă acestor reverii, auzeam ca prin vis ţipetele pescăruşilor, amestecate cu tunetele valurilor care se izbeau de promontoriu... Vântul se înteţi din nou şi mulţimea de claxoane mă trezi din toropeală...

– Stranie istorie mi-ai povestit, i-am spus lui Lein.

– Destul de stranie, confirmă el.

Am tras din nou câte o duşcă din sticlă, privind la pescăruşii ce se adunaseră grămadă în jurul unui delfin mort, cu carnea zdrenţuită, azvârlit de valuri pe stânci.

– Moartea unora se transformă pentru alţii în festin şi astfel viaţa merge înainte, închizându-se în cerc... Da, stranie istorie. Iar procesul privind cazul Balanzais a fost şi el la fel de straniu. Avocaţii se întreceau în pledoarii, ocolind punctele sensibile legate de această afacere, care s-a transformat într-o psihoză în masă. Autorităţile nu aveau nici un interes să se facă prea multă vâlvă în jurul cazului. Astfel, acuzaţia de profanare a fost trecută sub tăcere. În fine, nu are rost să mai povestesc ce a fost. Ar trebui să-mi răscolesc prea mult memoria. Am să-ţi povestesc însă despre un alt caz, la fel de straniu. Deşi întâmplările s-au desfăşurat în locuri şi timpuri diferite, între ele există, aş zice, o legătură subterană. Gândindu-mă la ele, deseori mă trezesc că-mi pun în minte următoarea întrebare: în fond, ce-i omul? Şi ce rol joacă hazardul în viaţa lui? Hazardul ne provoacă, ne incită spiritele şi ne face să fim ceea ce suntem. Uneori ne arată limitele experienţelor umane... El declanşează liberul arbitru. Ne face să alegem între alb şi negru, deschizând în conştiinţa noastră un abis. Am călătorit mult, am trecut prin multe încercări... Şi am meditat, privind din mai multe unghiuri, la aceste întâmplări... Am căutat să ajung la o concluzie, dar am renunţat şi accept acuma viaţa aşa cum e. Povestea pe care am să ţi-o spun s-a petrecut cam pe la sfârşitul anilor ’80, în perioada de apus a perestroikăi. Uniunea era pe cale de destrămare. Sărăcia şi dezordinea din ţară atinseseră, probabil, punctul culminant. Inflaţia era în floare. Preţul alimentelor se

ridicase la cote aberante. Salariile nu se plăteau cu lunile. Oamenii îşi vindeau în stradă toată agoniseala lor. Viaţa devenise un calvar... Situaţia era aproape ca pe vremea foametei din anii ’30, când în birt se vindeau pârjoale gătite din carne de om. Trecând într-o zi prin piaţă, am văzut expus pe-o tarabă un borcan cu carne marinată, care s-a dovedit a fi de om. În mare, cam aceasta era situaţia în fosta Uniune... Povestea pe care am să ţi-o spun se referă la un anume Agaton, pe care l-am cunoscut la o cafenea din port... Agaton era originar din România. Familia lui avea însă rădăcini ruseşti. Din cauza aceasta fusese atras de mirajul Rusiei – visa să ajungă în locurile de unde plecaseră cândva străbunii lui. Acest vis s-a transformat într-un adevărat coşmar. Pe la mijlocul anilor ’80, nu-mi dau nici acum prea bine seama cum, fusese detaşat la Odessa. Era specialist în comunicaţii. Aici, la o petrecere, Agaton a cunoscut o fată şi, după un timp, s-a căsătorit cu ea. Deşi căsătoria a fost pentru el un prelungit chin (am aflat asta mai târziu), nici pe patul morţii Agaton nu s-a plâns nimănui de Marina. Ba dimpotrivă: de fiecare dată când rudele sale îl sunau de acasă, Agaton îi ruga să n-o uite pe soţia lui. O alinta cu „prinţesa mea“. Prinţesa lenevea în pat, citind romane siropoase de amor (Sandra Brown ocupa un raft întreg), iar Agaton, după ce se întorcea de la slujbă (uneori lucra şi douăsprezece ore), spăla, gătea, deretica şi făcea de unul singur toate treburile casei. Noaptea, tot el avea grijă de copil. De multe ori, seara, Marina pleca la mama ei. Se întorcea dimineaţa. Sau, dacă era sâmbătă, rămânea acolo până luni. Marina provenea dintr-o familie ciudată. Maică-sa lucrase ca asistentă medicală la un spital de

pneumoftiziologie şi fusese căsătorită de cinci ori. Toţi cei patru soţi ai ei se stinseseră de aceeaşi boală: cancer pulmonar. Agaton a avut şi el aceeaşi soartă. La câţiva ani după căsătorie, s-a îmbolnăvit şi a murit. Tot de cancer... Cu câteva luni înainte de-a muri, Agaton reuşise s-o ajute pe Marina să se angajeze la Poştă. Şi asta fără nici un comision. Directorul îl simpatiza... Văzându-l la ananghie, directorul a angajat-o, trecând peste principiile sale. Nimeni nu căpăta un post dacă nu venea cu o anumită sumă în plic sau, dacă era vorba de sexul frumos, atunci se vizita alcovul... Agaton i-a dus totuşi la birou o sticlă de whisky, o pungă de cafea şi o icoană veche, pe care o primise în dar de la bunicii lui. Dar asta aşa... ca să mai lase loc de bună ziua...

III

L-am vizitat acasă de câteva ori în perioada în care Agaton era deja bolnav. Trăiau într-un apartament destul de spaţios, primit de la autorităţi. Tot mobilierul se rezuma la un pat, o canapea şi un dulap, în care îşi ţineau o parte din haine, câteva scaune, o masă extensibilă aflată în sufragerie şi un pătuţ de lemn în care dormea odrasla. Agaton stătea cumva izolat de restul familiei. Dormea într-o debara, pe-o rogojină. Avea totuşi o plapumă trimisă de ai lui, care îl ocrotea de frig. Oalele, farfuriile, încălţămintea, ciorapii, precum şi pelincile copilului erau aruncate mai peste tot. Agaton mi-a arătat batista pătată de sânge şi mi-a spus: „Eu cred că mă duc curând; te rog, dacă mai rămâi pe aici, să nu uiţi de Marina...“.

Tuşea îngrozitor, scuipând sânge în batistă... Zâmbind, îşi cerea mereu scuze pentru starea lui. Şi pentru disconfortul pe

care, zicea el, tusea aceasta mi-l provoca, desigur... A sperat totuşi până în ultima clipă c-o să se facă bine. De multe ori, când îi dădeam telefon, primul lucru pe care mi-l spunea era: „Ştii, azi am sângerat foarte puţin...“. Sau: „De două zile, n-am mai scuipat deloc...“.

Concluzia era: „Curând o să mă fac bine şi o să-mi reiau slujba... Lipsa de activitate m-a sleit de tot...“.

Visa să ajungă înapoi în România, să-şi cumpere pământ şi să deschidă o fermă. Înainte de-a se îmbolnăvi, visase să ajungă în Siberia... Îi plăceau iernile. Mestecenii plini de promoroacă... Renii, urşii albi şi tigrii siberieni. Ar fi dorit să se stabilească undeva acolo şi să deschidă, împreună cu Marina, o crescătorie de vulpi polare. Auzise că o astfel de afacere e cât se poate de rentabilă. Marina dădea a lehamite din mâini...

„Mai bine să înjghebăm o herghelie de cai verzi şi să-i lăsăm să zburde pe pereţi...“, spunea ea cu o figură plictisită care îţi tăia orice elan.

Cu două zile înainte de a muri, venise la birt. Era atât de slab, atât de schimbat la faţă, încât cu greu l-am recunoscut. Hainele atârnau pe el ca pe o sperietoare. Nasul i se ascuţise, pometii îi ieşiseră în afară, iar pielea de pe frunte semăna cu un pergament brăzdat de riduri. Ochii îi ardeau în orbite, iar mâinile nu aveau astâmpăr. Deşi abia se ţinea pe picioare, făcuse un adevărat slalom prin oraş, trecând pe la spital, pe la slujbă, făcuse şi o scurtă plimbare prin parc, apoi coborâse pe chei. Spunea că aerul sărat al mării îi întăreşte respiraţia. S-a gândit că ar fi cazul să treacă şi pe la birt, să-şi amintească de vremurile bune. Broboane mari de transpiraţie îi lunecau pe fruntea galben-verzuie. Părul i se lipise de

ţeastă, iar mâinile i se făcură lipicioase. Afişa un zâmbet blând, ochii îi surâdeau şi ei. În spatele zâmbetului se ghicea însă disperarea. Agaton ştia că zilele îi erau numărate. Poate chiar orele. Venise, probabil, la birt ca să-şi ia rămas bun de la chelneri şi de la cei câţiva prieteni pe care-i întâlnise aici... Mi-a vorbit din nou despre visurile sale. Despre crescătoria de vulpi polare, despre ferma de vaci şi despre Marina... A băut o jumătate de pahar de vin şi s-a înfruptat cu o ţigară.

„Vezi, a spus ridicându-se de pe scaun, nu mi-au făcut rău...“

L-am condus până afară. Aici, din pricina aerului rece, era cât pe ce să-şi piardă cunoştinţa... L-am sprijinit să nu cadă şi l-am urcat într-un taxi. Am vrut să urc şi eu, să-l conduc până acasă, dar a refuzat. Stând ghemuit pe scaun, mi-a făcut un semn de rămas-bun. Când maşina a pornit, aţintindu-şi privirea drept în ochii mei, m-a rugat iarăşi să nu uit de Marina. S-o ajut... Mă simt tulburat de fiecare dată când îmi amintesc de această scenă. E dureros să ştii că ţi-ai luat rămas-bun de la un om pe care nu îl vei mai vedea printre cei vii...

După plecarea sa, am intrat înapoi în bodegă şi mi-am comandat o sticlă de vin. Am stat acolo până seara târziu, în compania unor marinari. I-am telefonat a doua zi de dimineaţă. Agaton avea o voce stinsă, dar optimistă. Mi-a spus că se simte bine şi să nu-mi fac griji pentru el. Am auzit, în fundal, scâncetele copilului şi glasul Marinei, care ţipa la el...

În ziua aceea n-am mai ieşit din casă. Am zăcut în pat şi am bolit. A doua zi am auzit vorbindu-se la birt de moartea lui şi m-am dus să-i aduc ultimul omagiu... Când am văzut că totul era lăsat la voia întâmplării, m-am

ambalat. Chiar dacă nu-l cunoşteam prea bine, nu m-a lăsat inima să stau cum mâinile în sân. Bani aveam; niciodată n-am dus lipsa lor. Dar nici nu le-am ţinut vreodată socoteala. Cum veneau, aşa plecau. Dacă nu aş fi făcut pomană, i-aş fi băut în port. Aşa că m-am pus în mişcare. Mi-am amintit, de altfel, şi de cuvintele lui Agaton, care mă rugase s-o ajut pe Marina. N-aveam prea mare simpatie pentru soţia lui. Ba, aş putea spune, chiar că o dispreţuiam. Mai bine zis, simţeam repulsie de fiecare dată când o întâlneam. Am încercat să-mi ignor sentimentele. M-am gândit că nu are cine s-o ajute şi am ajutat-o...

Slujba de înmormântare s-a ţinut în casă. Era toamnă. O zi ploioasă, cu rafale de vânt ce suflau dinspre mare. Auzeam ţipătul sfâşietor al pescăruşilor care pluteau deasupra acoperişurilor. Auzeam şi picurii de ploaie ce se izbeau de geam. Nu vreau să-ţi încarc memoria cu povestea lui. Am să-ţi spun doar că, în timp ce se ţinea prohodul, cunoştinţele soţiei (se adunase o întreagă şleahtă, veniseră şi câţiva funcţionari de la poştă) umblau prin casă în chiloţi şi în maiou. Nici unul nu a făcut semnul crucii. Şi nici nu s-au apropiat pentru a-şi lua, creştineşte, rămas-bun de la mortul întins în sicriul de brad cumpărat de mine cu atâta greutate... Şleahta petrecea într-o altă cameră, traversând din când în când sufrageria pentru a merge la WC. Soţia lui Agaton era cu ei. Se îmbrăcase, ce-i drept, în haine cernite, dar refuza să intre în sufragerie, unde se ţinea slujba. Stătea pe genunchii unui concubin care zdrăngănea ceva la chitară. Preotul cădelniţa învârtindu-se în jurul mortului, iar cădelniţa se înclina în faţa pereţilor goi, igrasioşi. Înconjurând camera, a îndreptat cădelniţa şi spre camera unde

petreceau invitaţii Marinei. A fost întâmpinat cu un val de râsete şi cu înjurături. Probabil că era obişnuit cu astfel de scene, astfel că şi-a văzut liniştit de treaba lui, ignorând orice provocare...

IV

Să nu mă înţelegi greşit, spuse Lein, scuturându-şi scrumul din trabuc pe nisipul umed. Generaţia noastră a pierdut contactul cu transcendenţa. Faptul acesta mă face să mă simt cumva culpabil... Culpabil faţă de cine? Nu ştiu. Probabil faţă de mine. De multe ori stau şi mă întreb: cui foloseşte Dumnezeu – şi religia, în general?! Şi toată transcendenţa asta cu care ne batem capul? Îmi pun astfel de întrebări şi nu ajung la nici un răspuns. Intru deseori în câte o biserică. Dau să mă rog, dar rugăciunea nu stârneşte înlăuntrul meu nici un ecou. Mă rog doar ca să mă rog. Ascult slujba cu atenţie şi, aş spune, cu smerenie. Fac eforturi să particip la ea. Dar sufletul meu rămâne nemişcat ca o stană de piatră. Cum să crezi şi în ce? Cui îi foloseşte rugăciunea ta? Desigur, ţie, dar în ce mod?! Rugăciunea îţi întăreşte spiritul. Îţi fortifică voinţa. Dar şi orgoliul. Şi mândria. Şi atunci, la ce bun?! Orice ai face, tot păcătuieşti. Te învârţi într-un cerc vicios, cauţi o portiţă de scăpare, dai peste una, o deschizi şi vezi că în spatele ei e zidul. Te repezi spre alta şi iar dai de acelaşi zid. Îţi dai atunci seama că nu există nici o şansă de scăpare şi, în sfârşit, te resemnezi... Dar fiindcă veni vorba de iertare, Dumnezeu te iartă oricum, cu sau fără rugăciune. E nevoie doar de-o clipă de căinţă şi eşti iertat. Aşa cred eu. Lui Dumnezeu, dacă există, şi uneori eu cred cu tărie că există, îi e indiferent dacă te rogi sau nu. Merg an de an în noaptea de Înviere la biserică. Privesc cum

lumea cântă la unison *Canonul Paştelui* şi nu înţeleg nimic. Nu înţeleg nici cuvintele, aud doar o înşiruire de sunete care se rostogolesc în aerul îmbibat cu miros de lumânări şi de tămâie şi mă întreb, mustrându-mă în sinea mea: oare eu de ce nu sunt ca alţii? Dar de unde ştiu eu ce simt alţii? Poate că nici ei nu cred, dar cântă şi se închină fiindcă aşa au fost învăţaţi să facă... Rugăciunile pică în sufletul meu ca într-un puţ secat. Încerc să-mi sondez sufletul, căutând să-i măsor adâncimea. Îmi închipui eul lăuntric ca pe un puţ fără fund, placat însă nu cu pietre sunătoare, ci nişte bucăţi de pâslă, menite să înăbuşe orice ecou. Cuvintele care pică în interior nu reverberează, ci se înfundă în pori, devenind din ce în ce mai seci... E ceva inert. E ceva imens. E ceva pâclos în mine... Greu de intuit... Îi privesc pe ceilalţi cum cântă şi se bucură şi îmi vine să strig mereu: „Eu de ce nu sunt ca voi? Eu de ce nu cred? Eu de ce sunt oaia neagră?!“. Chestiunea e că nici măcar oaia neagră nu sunt. Ci doar una gri. Nedefinită. Alteori mă trezesc întrebându-mă în sinea mea: oare totul nu-i decât materie? Şi dacă totu-i materie, atunci cui folosesc cuvintele şi stările ce ne animă sufletul? Şi, în fond, ce este sufletul? E şi el alcătuit dintr-o îngrămădire de atomi şi de silabe ce se adună, se împart şi se despart pentru a ne crea iluzia că putem percepe şi chiar defini realitatea din jur? Dar dacă materia nu-i totul sau nu chiar totul, atunci ce-i de făcut? Poate că materia nu-i decât o stare a spiritului?! A cărui spirit? A celui suprem, îmi zic. Dar ce e spiritul suprem? Cum ce? E acel gol din care izvorăşte totul... Dar eu ce sunt? Un mic gol însufleţit, care îşi pune întrebări, ce reverberează în interiorul golului mai mare... Mă frământ şi nu ajung la nici un răspuns. În

afară de *Tatăl nostru* nu ştiu nici o rugăciune! Intru în biserică şi stau în faţa icoanelor. Mă închin. Aş vrea să mă spovedesc, să spun tot ce am pe suflet, să vorbesc cuiva despre necredinţa de care sunt cuprins... Ar trebui să mă spovedesc, dar în faţa cui? Cine e interesat cu adevărat de suferinţa mea? Poate că e suficient să mă spovedesc în interiorul meu. De ce să mă dezgolesc în faţa altora? Stând întins în pat, îmi spun: „Dacă suntem făcuţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, înseamnă că putem să ne închinăm la propriul chip şi să ne spovedim, târându-ne în genunchi, în faţa lui... Numai că, uneori, acest chip al nostru e o simplă caricatură. Nu o mască, ci caricatură...“

M-am gândit la toate astea în timp ce participam la slujba de prohod a lui Agaton. Ceea ce se întâmpla acolo nu ţinea de credinţă sau de necredinţă. Era o barbarie. Preotul cădelniţa, iar oaspeţii Marinei, în maiou şi în chiloţi, ţopăiau în dormitor, scălâmbăindu-se în fel şi chip şi bătându-şi joc de el... De fiecare dată când îmi aduc aminte de această scenă, simt că mi se pune un nod în gât. Era vorba de un om care urma să fie condus pe ultimul său drum. Chiar şi sălbaticii respectă astfel de momente. Iar noi, oamenii civilizaţi, ce facem? Ce a făcut civilizaţia din noi? Sau, mai bine zis, puterea sovietică? Ne-a abrutizat. Iată unde te poate duce ateismul exacerbat, mi-am zis. Decenii întregi, regimul ne-a vârât în cap că nu există transcendenţă. Că nu există decât raţiune. Dar iată unde duce raţiunea! Omul s-a rupt de credinţă. N-a înlocuit-o cu nimic. Şi a ajuns acolo unde a ajuns... Intri în biserică şi vrei să te rogi, dar nu poţi. Vrei să crezi în ceva, dar înăuntru totu-i amorf. Sunt tulburat. Mă întreb ce ar trebui să facem şi nu găsesc nici un răspuns.

Dar să-mi continui povestirea... Pentru a-l conduce pe ultimul drum, veniseră din România şi câteva rubedenii de-ale lui Agaton. Văzând ce se petrece în camera vecină, şi-au făcut cruce, dar nu au comentat prea mult... Li se făcuse frică. După cum se comportau, invitaţii Marinei ar fi fost capabili să le ia şi gâtul... Rudele lui Agaton au adus de acasă tot ce trebuia. Tot ei au plătit şi preotul. În ce mă priveşte, m-am îngrijit de groapă. M-am dus la administraţie şi am reuşit să cumpăr un loc de veci în cimitirul central, pe o alee mărginaşă, situată în apropierea unei păduri de pini. M-am agitat destul de mult. Vremurile, după cum ţi-am spus, erau tulburi. Pe unde te duceai, trebuia să scoţi bani din buzunar şi să ungi ba un funcţionar, ba altul. Mă crezi sau nu, o jumătate de zi am alergat după gropar. La noi, groparii sunt o specie aparte. Beau de sting şi, dacă te prind la ananghie, te jupoaie de viu. Cei pe care i-am întâlnit erau atât de beţi, încât am renunţat. Rudele lui Agaton au insistat foarte mult ca groapa să fie făcută de mână de om. La noi înmormântările se făceau şi se mai fac şi acum mecanizat. La ce bun atâta tevatură?! În fond, ori apelezi la hârleţ şi la lopată, ori la cuvă, rezultatul e acelaşi! Nu trebuie să ne încurcăm în prejudecăţi. Sicriul ajunge în pământ, nu în altă parte. Şi e acoperit de pământ. Va dormi mortul mai confortabil într-un mormânt săpat de mâna omului, mai bine zis de mâna şi piciorul lui!? Ei, aş!... Oricum i-ai săpa groapa, tot aşa se va simţi... Adică nu va simţi nimic! Îi va fi indiferent cum şi unde e-ngropat. Tocmeşti un excavator şi în jumătate de oră mormântul e gata. Dacă vrei, îl mai ajustezi pe margini cu hârleţul, dacă nu, nimeni nu-ţi spune nimic. Mi-am făcut poate un păcat. Dar n-am avut

încotro şi am săpat groapa cu excavatorul... Bătaie de cap am avut şi cu sicriul. Mă crezi sau nu, dar în acea perioadă pe piaţă era penurie de coşciuge. Adică sicrie se găseau, dar din carton presat, şi asta din pricina faptului că transportul de mărfuri fusese scurtcircuitat. Cheresteaua se aducea din Siberia. Pe drum, vapoarele sufereau avarii sau erau deturnate. Lemnul ajunsese o marfă rară. Era considerat un lux să fii înmormântat într-un coşciug de lemn. Dacă mureai, trebuia să nu faci nazuri şi să te mulţumeşti cu PAL sau cu carton presat. Era bun şi un sac de plastic sau chiar unul de hârtie... Şi, la drept vorbind, mult mai sigur decât atunci când te îngropau într-un sicriu de lemn... Am stat şi am cumpănit în sinea mea. Mă gândeam să cumpăr unul cât mai ieftin. Dar, până la urmă, am cumpărat unul de lux. „Să aveţi totuşi grijă“, mă sfătui şoferul, „astfel de coşciuge obişnuiesc să se evapore în aer...“ Am râs amândoi. Mi-am amintit însă de vorba lui ceva mai târziu, când poliţia şi procuratura au intrat pe fir, iar la cunoştinţa publicului au ajuns nişte lucruri îngrozitoare...

V

După cum ţi-am spus, înmormântarea lui Agaton m-a tulburat atât de mult, încât m-am îmbolnăvit şi am bolit vreme de trei săptămâni. La început m-a apucat depresia, apoi a intervenit şi boala. Stăteam ghemuit în pat, lac de transpiraţie. Stomacul se întărise ca o piatră, de durere, îmi venea să mă urc pe pereţi... Trecusem pe la „Moby Dick“, unde am băut destul de mult, apoi am făcut un ocol, urcând până la locuinţa lui Agaton, ca să-mi prezint condoleanţele. Am băut şi aici, ba chiar aş putea spune că m-am dat în spectacol participând la ceva ce aducea cu o

orgie. M-am întors acasă într-un taxi, destul de ameţit. Era o noapte splendidă de toamnă, cu lună plină. Am ieşit în balconaş şi am tras adânc aer în piept. Copacii foşneau în adirea uşoară a brizei, poleiţi parcă-n argint. Pe stardă, nici ţipenie de om. Aerul rece, plăcut, mi-a creat bună dispoziţie şi poftă de plimbare. Am ieşit şi am făcut o promenadă, până în centru şi înapoi, ocolind câteva străzi. Ajuns din nou acasă, am băut un ceai de iasomie, am mâncat un măr şi m-am întins în pat, cu gândul să mă odihnesc. Prin faţa ochilor mi se derulau, destul de tulburi, scenele la care asistasem în casa Marinei. Mi se păreau neverosimile, decupate parcă dintr-un vis urât. Amintirea lor deveni pentru mine un motiv de nelinişte. Îmi simţeam plexul agitat, străbătut de flash-uri tăcute care se răsfrângeau direct pe scoarţa mea cerebrală, fiecare flash scoţând în evidenţă câte un amăunt, câte un fragment de conversaţie, un zâmbet, o privire menite parcă să accentueze starea mea de disconfort şi să-mi sporească vina. Mă simţeam culpabil, culpabil faţă de memoria prietenului meu de la „Moby Dick“, Agaton, a cărui intimitate mi se părea că o călcasem în picioare. Am începu să mă plimb agitat dintr-o parte în alta a camerei. Pe măsură ce mă plimbam, starea de nelinişte creştea. Mi-am turnat un pahar de vin, cu gândul să mă liniştesc, şi m-am întins în pat. Poate din pricină că era foarte rece, vinul mi-a căzut greu la stomac. Imediat ce m-am întins, am simţit cum stomacul cum mi se îngreuiază. O durere surdă, îndepărtată, amestecată cu o teamă confuză începură să pună stăpânire pe trupul meu, accentuându-mi din nou senzaţia de disconfort.

La început am ignorat durerea, încercând să adorm, sperând că somnul o să-mi aducă

liniştea necesară. Cu toate strădaniile mele, n-am reuşit să aţipesc nici o clipă, iar durerile au crescut. Nu mai erau vagi, surde, înşelătoare, ci palpabile, îngrozitoare... Stomacul îmi era parcă prins într-un cleşte pe care-l acţiona o mână nevăzută. Mâna era sadică, nu avea milă. Durerea ceda sau aveam impresia că cedează o fracţiune de secundă, pentru ca în următoarea secundă intensitatea ei să crească. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă; am recurs inclusiv la reţeta din vechime, recomandată de antici, şi cu mare greutate, vârându-mi degetele în laringe, am vomat. M-am sforţat aproape degeaba. Stomacul refuza să reacţioneze. Ca un animal extrem de îndărătnic, păstra înăuntrul său tot ce îngurgitase. Stăteam cu pătura trasă peste cap, în întuneric, şi gemeam. Eu însumi mă speriam şi, în acelaşi timp, mă ruşinam de gemetele mele. Dar arsurile deveniseră într-adevăr de nesuportat. Gazda mea, o armeancă inimoasă, mă doftorici cum se pricepu; cu duioşie, cu blândeţe, apoi, văzând că nu-mi revin, intră în panică. Puse mâna pe telefon şi formă numărul de la Salvare. Am strigat din răsputeri, rugând-o să aibă răbdare. Îmi era groază să ajung să-mi petrec noaptea sau poate să fiu internat pentru cine ştie cât timp la spital. Aveam pur şi simplu oroare de saloane, de halate albe şi de medici. Am rugat-o să mă mai păsuiască. Să-mi mai acorde o şansă. Din cauza spaimei de spital, durerile parcă se mai atenuaseră. Am încercat chiar să glumesc. Devenisem deodată neaşteptat de volubil. Făceam, fără s-mi dau seama, jocuri de cuvinte, destul de stupide, de altfel, la care gazda participa zâmbind cu duioşie. Încercam, cum se spune, să fac şi eu haz de necaz. Dar durerea îşi vedea de treburile ei. Cleştele care îmi scormonea

măruntaiele devenea când rece ca un sloi de gheaţă, când fierbinte ca un fier înroşit.

Sufeream, dar eram mulţumit că scăpasem, pe moment, de Salvare. Încă din vremea copilăriei, Salvarea am asociat-o cu un coşmar. Într-o vară, părinţii mă aduseseră într-un oraş din sud, să vadă cum mă acomodez cu clima. Tata fusese detaşat la Odessa; cîştiga binişor. Din banii puşi deoparte, a cumpărat o casă într-un cartier mărginaş... Am venit cu mama şi ne-am instalat acolo. Am în minte şi acum primele impresii, deşi de atunci s-a scurs atâta amar de timp. Era o casă veche, cu miros specific, de mahala. În spatele casei se afla un dud. Venisem dintr-un loc unde clima era mai rece şi unde nu creşteau astfel de arbori. Fructele de dud mi s-au părut ciudate: le-am asemuit cu nişte larve. La început, le-am ingurgitat cu oarecare scârbă, apoi au început să-mi placă şi am mâncat atâtea încât m-am îmbolnăvit. De fapt, dudele nu aveau nici în clin, nici în mâncecă cu boala mea. Făcusem oreion. Gâtul şi urechile mi se umflaseră. Făcusem temperatură şi aveam halucinaţii. Mama însă, în necunoştinţă de cauză, dădea vina pe dude: spune că din cauza lor mă îmbolnăvisem. Cu chiu cu vai, m-a lămurit să mergem la policlinică. Şi de acolo la spitalul de boli infecţioase. Săptămâna petrecută la spital a fost cel mai cumplit coşmar de care avusesem parte până atunci. Am urlat ca un disperat, m-am zbătut, am vrut mai întâi să fug, apoi să mă arunc pe geam. Dar spitalul era prevăzut cu gratii, aşa că a trebuit să mă resemnez. Nu intru în amănuntele acelui nefericit eveniment care însă m-a marcat profund şi s-a sedimentat pentru totdeauna în subconştientul meu.

Glumeam acum cu gazda, făcând jocuri de cuvinte. Dar, după cum era de aşteptat, durerea a revenit şi râsul s-a transformat din nou în gemete. Cu chiu, cu vai am reuşit totuşi să stăvilesc impulsul gazdei de-a chema Salvarea. Se făcuse deja târziu. Femeia a închis televizorul şi s-a culcat. Eu aşijderea. Căutam să-mi ţin în frâu durerea. Bătrâna adormise, lăsând uşa camerei întredeschisă, ca să poată auzi dacă o să mi se facă din nou rău... Am stat un timp liniştit, încercam să mă fac cât mai puţin auzit. Apoi m-am dat uşurel jos din pat şi m-am târât până la baie: durerile deveniseră iarăşi insuportabile. Stăteam pe scaunul de la WC cu ochii închişi, cu stomacul făcut ghem, simţind cum mă ia o transpiraţie rece. Vedeam negru în faţa ochilor şi am simţit că mă dezechilibrez. Am apucat totuşi să strig, trecând peste ruşine: „Mi-e rău“ – apoi am căzut în nesimţire.

M-am trezit înconjurat de ţipetele gazdei şi ale chiriaşilor care încercau din răsputeri să mă ridice de pe pardoseala umedă şi rece. Într-adevăr, după cum presimţisem, îmi pierdusem cunoştinţa. În contact cu gresia, mi-am spart arcada. Pe faţă îmi şiroia sângele. Acest fapt însă nu m-a deranjat prea mult. Nu simţeam nici o durere în arcadă. Toată durerea continua să fie concentrată în stomac. Mi-am înfăşurat capul într-un prosop şi m-am întors din nou în pat. Salvarea nu mai putea fi evitată. Când am auzit-o pe bătrâna armeancă indicând cuiva adresa noastră la telefon, deja eram resemnat. De altfel, din cauza arsurilor la stomac, îmi era indiferent ce se va întâmpla cu mine. Cu aceeaşi resemnare, puteam accepta să fiu pus şi pe scaunul electric. Numai să scap de această durere continuă, sâcâitoare.

„În cât timp vine?“ am întrebat-o pe bătrână, continuând să-mi ţin ochii închişi.

„Într-o jumătate de oră, ai timp să te schimbi...“

Cu chiu, cu vai, mi-am tras nişte haine curate pe mine – nu mă puteam duce oricum la spital – şi am început să aştept. Trecuseră mai bine de trei sferturi de oră şi Salvarea nu sosise încă. În sfârşit, am auzit răzbătând de undeva de pe balcon glasul bătrânei: „Au sosit“.

Aruncând un halat ponosit pe umeri, coborî să-i întâmpine. Mi-am tamponat fruntea cu prosopul, încercând să opresc sângerarea, şi m-am ridicat în capul oaselor. Uşa de la intrare scârţîi şi, în scurt timp, o doctoriţă, destul de tânără, bruneţică, îmbrăcată într-o geacă de fîş portocalie, însoţită de un felcer, îşi făcu apariţia în cameră. Am ridicat spre ea ochii plini de deznădejde, dar şi de speranţă. Era călăul şi salvatorul meu. În disperarea mea, încercam să mă agăţ de orice amănunt; în oricare medic venit în cameră eram în stare să descoper în acelaşi timp şi îngerul salvator, şi demonul care mă va chinui în infernul închipuit din salon. Doctoriţa aruncă spre mine o privire ironică, rece, îndepărtată. Eram un pacient ca oricare altul. Dacă în locul meu ar fi fost o bucată de lemn, ar fi tratat-o cu aceeaşi „sârguinţă“. Ceea ce trăisem, ceea ce trăiam, îmi părea o scenă desprinsă dintr-un coşmar.

VI

De fapt, coşmarul, cum aveam să constat mai târziu, abia începuse. Mă gândesc acum: poate nu întâmplător, cu o seară înainte avusesem un vis tulbure, într-un fel premonitoriu. Se făcea că voiam să ies din casă, dar nu mai nimeream uşa de la intrare.

Pereţii de un alb-strălucitor ai holului se multiplicaseră. Aparent, păreau duri, reci, dar în momentul în care te apropiai de ei simţeai că emană o căldură aproape omenească. Pipăindu-i, am fost surprins să constat că tencuiala lor elastică avea consistenţa cărnii. Am început să rătăcesc, îmbrăcându-mă mereu cu alte haine, pe holul imens, ce se bifurca la fiecare pas, căutând în acest labirint neaşteptat un fir logic care să mă scoată la lumină. Aveam impresia că rătăceam, asemenea lui Iona, într-un trup străin, somnambul, care, la rându-i, se adăpostise într-un alt trup, imens, monstruos, care naviga în apele primordiale ale unui ocean nenăscut, existent doar ca posibilitate. Şi că, la rându-i, oceanul fusese înghiţit de un alt ocean şi mai monstruos. Şi în oceanul acesta pluteau anghilele. Iar deasupra anghilelor, nişte cadavre. În timp ce orbecăim prin labirintul molatic, aerul pe care-l respiram devenea din ce în ce mai vâscos. Simţeam că încep să mă sufoc. Ar fi trebuit să am branhii, asemenea peştilor sau amfiibiilor, ca să pot vieţui într-un astfel de mediu. Teama începuse să pună stăpânire pe simţurile mele. Împleticindu-mă, mi-am amintit de cuvintele *Profetului* lui Gibran, o carte pe care o citisem cu o seară mai devreme:

„Vă rugaţi în clipele de deznădejde şi de nevoie; oh, de v-aţi ruga, de asemeni, în plinătatea bucuriei şi în zilele ce vă sunt îmbelşugate... Cel Nevăzut nu aude cuvintele voastre, afară doar dacă el însuşi le pronunţă, prin buzele voastre...“

Versetul mi-a apărut în minte caligrafiat în arabă, limba n-o cunoşteam, dar în vis ea mi se păru cunoscută. Repetând cuvintele, ţin minte că m-am întrebat:

„De ce Dumnezeu nu se ascultă decât pe sine însuşi? De ce buzele noastre trebuie să devină buzele lui ca să ne poată auzi?“

Şi tot atunci am căzut pradă unui alt gând:

„Cel Nevăzut nu ne aude nici atunci când durerea, când disperarea transformă cuvintele noastre în carne sângerândă... Nu cumva Atotputernicul îşi hrăneşte sufletul neprihănit cu suferinţa noastră?“

Orbecăind prin bezna albă, continuam să pipăi cu buricul degetelor pereţii concavi: erau din ce în ce mai moi şi mai lascivi. Undeva, în faţă, probabil aproape de ieşire, se auzeau nişte gemete. Am căutat să merg într-acolo. După cîţiva paşi, spre surpinderea mea, întredeschizând ochii, m-am trezit că stau în faţa uşii pe care o căutam cu atâta disperare. I-am mulţumit, în gând, celui Atoputernic, pe care-l hulisem cu câteva clipe înainte, că s-a îndurat de ruga mea şi mi-a călăuzit paşii spre lumină. Lumina însă nu se întrezărea. Atunci am auzit un glas molcom rostogolindu-se din depărtări nebănuite:

„Lumina e credinţa din suflet care te călăuzeşte în viaţă şi dincolo de ea...“

Am aruncat o privire în jur: sprijinite de uşă se aflau două cârje, roase de atâta umblat. Nu ştiu de ce, cârjele mi se păreau cunoscute.

„Oare pe unde mai hălăduieşte prietenul meu Agaton?“ m-am întrebat. „Nu cumva sufletul lui are nevoie de ajutor? Acolo unde e acum nu-l cunoaşte nimeni...“ mi-am spus. Şi în timp ce mă gândeam la toate aceste lucruri, în faţa mea apăru Agaton, cu trupul deşirat, nespus de înalt, sprijinit în cârje. Mă privea de sus, cu oarecare superioritate, considerându-mă, pesemne, un suflet rătăcit. Căută să-şi ascundă stinghereala care-l cuprinsese, afişînd o veselie calmă. Strângându-şi cârjele la subsuori, se apropie

zâmbind de mine şi-mi întinse mâna sa imensă, albă, plină de cicatrici, probabil de la perfuzii.

„Ce faci aici, bătrâne?“ l-am întrebat.

El mă privi cu nedumerire, ca pe un străin. Se pare că familiaritatea cu care mă adresasem nu-i era tocmai pe plac. „Poate nu e el, ci altcineva“, mi-am zis.

„Sper să nu fac nici o confuzie“, am continuat. „Eşti Agaton, nu-i aşa!?“

„Nu mă mai cheamă Agaton, ci Avaton“, spuse el, mângâindu-şi bărbuţa delicată care-i acoperea acuma faţa...

„Cine a îndrăznit să-ţi schimbe numele?“ l-am întrebat, destul de supărat în sinea mea...

„Învăţătorul meu“, a răspuns el.

„Învăţătorul?“ am repetat.

„Învăţătorul m-a sfătuit să adopt astfel de nume, tocmai din cauza conştiinţei încărcate şi a demonului care sălăşluieşte în mine. Prin post şi rugăciune, mă voi curăţa, pentru a putea apărea din nou în lumină...“

„Pari schimbat în bine“, i-am spus pe un ton uşor ironic.

„Te cred şi eu“, spuse cu o siguranţă demnă de invidiat. „După atâtea posturi negre şi alte purificări, cum ai vrea să arăt?“

„Ce fel de posturi?“ l-am întrebat.

„Pentru că am conştiinţa încărcată, Învăţătorul m-a sfătuit să apelez la post negru. De când sunt aici postesc...“

„Şi nu mănânci nimic?“

Agaton transformat în Avaton mă privi cumva de sus:

„Cum să mănânc dacă sunt mort?! Nu beau decât din când în când puţină apă... Mi se face sete aici...“

„Şi rezişti?“

„După cum vezi, rezist.“

„Şi în rest, cum te descurci?“

Întrebările mi se păreau stupide, fără rost. Aveam impresia că Agaton murise (a murit a doua zi) şi că vorbeam cu el în somn. Întrebările mi se păreau stupide, dar le puneam dintr-un soi de inerţie. În fond, odată început dialogul, trebuia să-i spun şi eu ceva.

„Cum să mă descurc?!“ spuse el. „Starea pe care o parcurg e greu de definit. Cum să-ţi spun, trecerea de la existenţă la non-existenţă nu se face aşa, dintr-odată. Ci în trepte. Prin tot felul de exerciţii...“

„Prin exerciţii?“ am exclamat.

„Da, prin exerciţii“, spuse Agaton, pe un ton destul de trist.

„Ce fel de exerciţii?“

„De meditaţie, dar şi de gimnastică“, răspunse el, adăugând: „Nu e uşor să scapi de lestul cu care pleci de aici... Pentru că posed o conştiinţă încărcată, de aceea beneficiez din partea Învăţătorului de o atenţie sporită“.

„Despre ce fel de atenţie vorbeşti?“ am murmurat...

„O atenţie specială“, răspunse el. „Conştiinţa nu-mi permite să mă amestec cu mulţimea. De aceea, am chilia mea, unde stau şi meditez purificându-mi sentimentele în faţa acestor ziduri, a acestor pietre.“

„Dar nu văd aici nici un fel de pietre, ci doar cârpe“, am zis.

„Aici e locul în care pietrele se transformă în cârpe“, spuse el. „Şi nu numai pietrele, ci şi gândurile, şi sentimentele...“

„Ce legătură au cârpele cu sentimentele?“

„Au!“, răspunse. „Contactul cu ele te purifică. Ele preiau o parte din păcatele tale. Simpla lor apropiere are un efect benefic asupra conştiinţei noastre, care poartă în ea sedimente nocturne venite din alte existenţe...“

„Care existenţe?“ am murmurat.

„Cele care vin din trecut sau viitor...“

„Cum adică din viitor?“

„Uite aşa“, răspunse el. „Conştiinţa noastră răspunde la orice fel de solicitări.“

„Dar dacă viitorul nu s-a manifestat încă, cum poate să se manifeste o conştiinţă în interiorul lui, de vreme ce el încă nu există?...“

„Păi nici trecutul nu mai există şi totuşi influenţa lui asupra noastră e una foarte grea...“

„Da, dar cu viitorul lucrurile sunt mai complicate...“

„Viitorul“, spuse el, „e mai limpede decât trecutul. În fine, n-am cum să-ţi explic toate astea, trebuie să înţelegi cu puterea sufletului, nu cu cea a minţii...“

„Să lăsăm filozofia“, am spus, „cine face astfel de purificări? Învăţătorul?“

„Eram sigur că îmi vei pune o astfel de întrebare“, răspunse cu tristeţe Agaton... „Sunt lucruri pe care nu ai cum să le înţelegi decât după legea ta. Noi trăim însă aici după altfel de reguli. Eul nostru profund se călăuzeşte după alte legi, pe care voi, din necunoştinţă de cauză, le ignoraţi...“

Agaton îmi aruncă o privire sfidătoare.

„Când îţi moare cineva drag, suferi, deoarece moartea este pierderea de nedescris a unei persoane dragi care dispare în necunoscut. Pentru mine“, continuă el cu voce tare, „eşti un om mort, dispărut de mult, în beznă, în necunoscut... Nu am nevoie de ajutorul tău... Pleacă, ieşi cât mai ai timp...“

N-am stat prea mult pe gânduri şi, luând o mină ofensată, am ieşit. Coboram treptele unei scări foarte largi, ajutându-mă de cârjele pe care le luasem subsuoară. Curând am ieşit în stradă, iar de aici m-am îndreptat spre piaţa publică. În mijlocul ei trona statuia de bronz a

celui Nevăzut. În jurul ei stătea îngrămădită o mulţime de oameni în zdrenţe. Cu fălcile încleştate, fierbând de mânie, mulţimea se năpusti asupra mea. Atunci am ridicat cârjele, cu gândul să mă apăr, şi am văzut că ele se transformaseră în două cruci de lumină...

Acesta a fost visul.

Am căutat să-i înţeleg semnificaţia... Ce simbolizau cele două cârje preschimbate în cruci luminoase? Dar labirintul de carne prin care orbecăisem în somn? Mi-am adus din nou aminte de versetele din *Profetul* lui Gibran, care-mi sădiseră îndoiala în suflet: „Rugăciunea ce-i oare dacă nu expansiunea firii voastre în eterul mereu trăitor?“. Ce înseamnă *eterul mereu trăitor*? m-am întrebat. Şi ce nevoie are acest eter de rugăciunea noastră? De ce buzele noastre trebuie să fie buzele lui ca să ne poată auzi? Şi unde se află acest eter mereu trăitor? Nu ştiu de ce, conştiinţa mea îl asocia cu o gaură neagră gravitând undeva într-un spaţiu aflat la mii şi mii de ani lumină de noi... Din pricina febrei o luasem razna. Aveam halucinaţii. În memorie îmi reveneau fragmente din visul pe care-l avusesem în seara precedentă, înainte de-a mă îmbolnăvi. Îmi reveneau în minte, de asemenea, şi fragmente dintr-un articol ştiinţific pe care-l citisem cu câteva zile înainte de criză. Era vorba de recentele descoperiri ale unor astronomi din Los Angeles, care, după ani de muncă asiduă, reuşiseră să stabilească parametrii unei găuri negre, botezată Esmeralda...

Mă zvârcoleam în pat rostind cuvinte fără şir. Eram cuprins de un fel de delir ştiinţific. Simţeam pe piept o apăsare grea, ca şi cum greutatea fiecărei particule infime din masa Esmeraldei s-ar fi suprapus peste greutatea propriului meu corp. „Dacă eterul mereu

trăitor spre care se îndreaptă rugăciunile noastre e o gaură neagră, atunci ce avem de făcut?“ am răcnit. „Nu cumva în această gaură e depozitată toată suferinţa lumii? Nu cumva acolo se află purgatoriul, iar coşmarurile pe care le avem sunt determinate de mişcarea sufletelor ce-şi ispăşesc păcatul?“ am strigat din răsputeri, ridicându-mă în capul oaselor în pat. Febra mă făcea să fiu mai aproape de credinţă decât atunci când intram în câte o biserică, închinându-mă în gol, de dragul de-a mă închina, fără să simt nici un fior lăuntric. Acum simţeam în mine fiorul cosmic, mă confundam cu el.

VII

Bătrâna gazdă stătea aplecată asupra mea, tamponându-mi fruntea transpirată. „Dacă materia e iadul, atunci ce poate reprezenta vidul ce o înconjoară, raiul promis şi niciodată atins?“ am răcnit prăbuşindu-mă pe perne. „Lângă Dumnezeu dispare orice mişcare. În interiorul lui nu există decât repaos absolut“, am continuat. În timp ce vorbeam, trăiam cu intesitate fiecare cuvânt pe care îl rosteam. Mi se părea că în sfârşit reuşeam să înţeleg tot ce înseamnă adevărul absolut. „Cel Atotputernic îşi este suficient sieşi!?“ am răcnit şi apoi am izbucnit în râs. „Gaura neagră e doar un simplu obiect?!“

Visam? Visam că sufăr? Sufeream?

Stăteam pe marginea patului, căutând să-mi amintesc toate amănuntele din vis, sperând ca prin intermediul lor să descifrez semnificaţiile lui. Consultându-mă, doctoriţa în geacă portocalie continua să mă privească cu aceeaşi suspiciune. În faţa ei eram ca o bucată de lemn însufleţită.

„Spuneţi-mi, ce aţi mâncat aseară?“ mă întrebă ea luându-mi pulsul.

Gazda o rugă în şoaptă să mă păsuiască. Doctoriţa însă insista... Nu i-am răspuns, simţeam un nemărginit dispreţ faţă de ea şi meseria ei... La ce foloseşte toată ştiinţa dacă nu poate înţelege suferinţa omului şi nu poate sonda nici un centimetru din abisul lui? „Da, cu nici un centimetru“, am ţipat. Am vrut să mă ridic, dar durerea mă făcu să mă prăbuşesc din nou cu capu-n aşternut.

Eram bântuit de o nouă criză, de un nou coşmar ce părea să fie o prelungire a celui precedent... Se făcea că tocmai primisem un colet nu prea mare din partea unui prieten, cu care colindasem cândva munţii. În vis identitatea sa nu apărea prea clară pentru mine, dar el stătea în faţa mea pe un scaun înalt, sculptat din lemn de stejar şi chipul îi era tulbure şi vâscos ca o apă în care s-ar oglindi amurgul. În timp ce-l priveam, mi-a venit în minte un pasaj plin de instrucţiuni bizare. Cândva, în tinereţe, fusesem o vreme profesor la un liceu de fete şi predasem o materie cu totul insignifiantă. Obiectul era atât de greoi şi atât de obtuz, încât oricât de mult s-ar fi străduit elevele să mă asculte, până la urmă se lăsau învinse de plictiseală sau începeau să chicotească în bănci din te miri ce. Cui îi folosea această materie şi de ce fusese introdusă în programa şcolară, pentru mine rămâne şi astăzi o enigmă. Totuşi, n-ar trebui să mă plâng: în vremuri deoesebit de grele, reuşisem să-mi câştig o bucată de pâine. Fraza pe care tocmai o visam era chiar din acest manual şi suna astfel: „Imprimatele în relief pentru uzul orbilor se admit ambalate între cartoane, în sul sau bandă, într-un tub închis sau într-un plic cu sigiliu“.

Cine fabrica, expedia şi comercializa astfel de imprimate? La ce le foloseau orbilor aceste formulare, odată ce facturile pentru lumină,

întreţinere, gaz etc., precum şi cererile adresate autorităţilor se făceau pe imprimate obişnuite? În fine, nu intru în amănunte… Probabil că paragraful se referea la expedierea pachetelor, căci mai jos se preciza: „Greutatea maximă a imprimatelor este de 2 kg, cu următoarele excepţii: cărţile dintr-o singură bucată se admit până la greutatea maximă de 3 kg…“ În locul excepţiei de la următorul paragraf am visat un număr infinit de puncte ce se roteau în noapte. Pasajul cu orbii m-a nedumerit, asta cu atât mai mult cu cât nu văzusem niciodată o carte tipărită în limbajul Braille. În visul meu frazele aveau o cu totul altă configuraţie şi un cu totul alt fel de conţinut decât cel tipărit în manual: fiecare literă era, de fapt, o treaptă a unei scări în spirală ce se înălţa sub un cer gol şi roşu ca sângele şi pe care se vedeau o mulţime de tălpi urcând şi coborând, iar fraza întreagă nu era altceva decât acea scară. Numărând treptele, observai că fraza suna acum altfel: „Imprimatele sunt trimiteri, cu sau fără destinaţie(?), al căror conţinut incert se evaporă în timpul transportului. Exemple de imprimate sunt: notele muzicale, hărţile geografice şi cele de călătorie, notele de plată, listele de preţuri, facturile telefonice, meniurile…“.

„Meniurile?“ m-am întrebat în vis.

„Exact, meniurile“, a venit răspunsul.

„Aminteşte-ţi lista şi vei ieşi din criză...“ Acesta a fost îndemnul.

Căutam să-mi amintesc şi nu reuşeam. Literele izvorau ca nişte bule pe faţa prietenului meu şi picurau pe treptele scării care acum părea să fie de marmură. El stătea atârnat undeva în gol pe tronul său de stejar, iar faţa sa se ondula ca o apă în lumina apusului.

Cu mare greutate, silabisii mai departe: „Cărţile dinr-o singură bucată se admit în greutate de o tonă. Imprimatele pentru uzul orbilor trebuie învelite în hârtie de staniol sau închise într-un tub în formă de lunetă. Imprimatele al căror conţinut depăşeşte 1,5 tone se leagă în bandaje elastice…“.

Absurditatea textului din vis mă încânta. Totul mi se părea verosimil şi uşor de perceput, dar nu prin intermediul raţiunii, ci doar al simţurilor. Adevărul putea fi pipăit, perceput la nivelul epidermei, nu al scoarţei cerebrale. În timp ce mă străduiam orbecăind cu mâna întinsă în întuneric să descifrez sensul mesajului, am văzut deodată că faţa prietenului meu ce plutea acum undeva deasupra mea începe să se întunece. Se întuneca aşa cum se întunecă apa unui râu când pe deasupra trec norii. Şi observai atunci, în dreapta, un colet frumos învelit în hârtie de staniol şi legat cu o panglică neagră. Pe colet era trecută adresa mea veche. Părea extrem de greu.

Totul în vis părea exagerat, masiv, halucinant, tulburător. Literele, ca şi hârtia îşi schimbau mereu forma şi culoarea. M-am gândit: „Visul deformează realitatea, care e începutul unui lung coşmar al materiei. Moartea constituie sfârşitul sau poate începutul unui nou coşmar, nu al materiei, ci al spiritului…“.

Acest gând m-a făcut să tresar. Ideea morţii îmi neliniştea viscerele. Am tras de un capăt al panglicii şi pachetul se desfăcu de la sine: pe un catafalc de catifea verde zăcea în faţa mea un crucifix de lemn cu trei braţe. Am apucat crucea şi ea s-a desfăcut în două. Aveam acum în faţa mea două cruci identice, de mărimi neobişnuite, mirosind a mosc. Deodată, crucile îmi dispărură din mână şi le-

am văzut în pat, învelite cu pătura. M-am speriat şi am început să tremur. În faţa mea apăru atunci Agaton, cu chipul radiind de o bucurie lugubră. Văzând spaima prin care treceam, nu-şi putea stăpâni mulţumirea. „Tot ce-ai proferat despre colete“, spuse el, „se materializează acum în faţa ta. Acesta e textul pentru orbi. Un dublu mesaj din lumea umbrelor...“ Concentrându-mă în vis, am încercat să interpretez textul, descifrându-i simbolurile. Ce puteau să însemne aceste cruci ascunse sub pătură? A cui moarte mi-o vestea visul? M-am gândit cu strângere de inimă la rudele mele apropiate, la prietenii mei, la cei de care mă îndepărtasem. La mine. Cineva trebuia să moară cât de curând. Nu cumva eu? Mi-am pipăit ochii, urechile, nasul, degetele de la mâini. Erau toate la locul lor. Mi-am muşcat limba. Am simţit durerea. Eram, deci, viu. Viu. Mă bucuram că eram viu, inima însă îmi era grea ca o piatră desprinsă din caldarâm pe care o călcam în picioare. Da, eram viu. Trăiam. Şi mă bucuram că trăiesc.

VIII

Bătrâna îmi punea comprese reci pe frunte. Doctoriţa îmi luă temperatură şi pulsul. Îmi palpă stomacul. Mă puse să deschid gura: limba era încărcată. „E vorba de indigestie“, spuse ea. „Nu trebuie să ne alarmăm. Poate că nu e nimic grav...“ M-a întrebat dacă pot să cobor singur la maşină sau dacă era cazul să aducă targa!? Nu, nu era cazul... Sprijinindu-mă de felcer şi de bătrână (doctoriţa se ţinea deoparte), am coborât scara şi am ieşit în stradă. Maşina Salvării m-a dus la Spitalul de Urgenţă. Am ajuns acolo după miezul nopţii. Personalul se purta cu mine ca şi cum ar fi avut de-a face cu un borfaş. Doctorul de

gardă mă tratã cu răceală. În timp ce îmi cosea arcada, glumea cu asistentele. Se simţea bine în compania lor. Mie nu mi-a adresat nici un cuvânt. Nu m-a întrebat nici ce am păţit, nici cum mă simt. Nici ce meserie am. Dacă ar fi aflat că sunt ziarist, probabil că şi-ar fi schimbat atitudinea faţă de mine. M-a ignorat cu desăvârşire. L-am urmărit cu atenţie cum îşi pregăteşte instrumentele, cum îmi dezinfectează rana şi îmi rade sprânceana cu ajutorul unui brici. Mânuia briciul cu dexteritatea unui frizer stăpân pe meseria lui. Sau a unui felcer care pregăteşte pacienţii pentru operaţii mai delicate. Sau, de ce nu, a unui cioclu care rade falca decedatului, trăgând din ţigară şi uitându-se din când în când pe geam să vadă dacă s-a mai întunecat afară. Oricum, chirurgul se simţea în elementul lui. Asistentele îl priveau cu admiraţie, iar el jubila, povestindu-le tot felul de anecdote hazlii. Mi-a cusut arcada ca şi cum ar fi cusut o cizmă, apoi m-a trimis în salon. Aici am fost pus sub perfuzii. În acelaşi timp, mi s-au făcut şi investigaţii. Am fost dus să fac o electrocardiogramă şi o radiografie la plămâni.

Mergeam dintr-un corp în altul al spitalului, cărând după mine suportul metalic pe care se afla punga cu lichid. Călcam cu grijă în urma unui om de serviciu, cu seringa înfiptă într-o mână; în cealaltă duceam suportul ca pe un sfeşnic. Înconjurând spitalul, aveam impresia că particip la propriul prohod. Era şi ceva amuzant în toată povestea asta. În sfârşit, investigaţiile au arătat că nu aveam totuşi ceva foarte grav. Probabil era vorba, într-adevăr, de o indigestie sau o intoxicaţie alimentară. Cum alcoolemia era destul de ridicată, m-au suspectat de alcoolism. Era cât pe ce să fiu

trimis la spitalul de psihiatrie, pentru a fi suspus unui tratament de dezintoxicaţie alcoolică; văzând că gluma se îngroaşă, am uzat de legitimaţia de presă şi imediat atitudinea medicilor s-a schimbat cu 180 de grade. Cum, între timp, durerea de stomac se atenuase, am profitat de bunăvoinţa lor şi i-am rugat să mă trimită acasă. Mi-au prescris un tratament şi m-au externat. Medicul de gardă a vrut să mă trimită acasă cu Salvarea; l-am refuzat politicos.

Am ieşit pe poartă, am luat taxiul şi, la ora şase dimineaţa, m-am întors în locuinţa mea. Boala îmi trecuse pe moment. Mă simţeam destul de bine. Spre seară însă iar am început să am dureri. Acum nu mă mai durea stomacul, ci tot corpul. Eram însă bucuros că nu sunt la spital, ci acasă... Aveam febră cu vărsături şi tuse. Tremuram ghemuit sub păturile groase. Transpiram din abundenţă, iar febra nu scădea. Tuşeam şi vomam tot ce ingurgitam într-un lighean pe care mi-l pusesem la îndemână. Mă sculam din pat doar pentru a merge la baie. Reveneam în dormitor epuizat. Picioarele îmi tremurau. Degetele de la mâini aşijderea. Mă întindeam din nou sub plapumă şi aţipeam. Apoi mă trezeam din nou. Şi din nou adormeam. Treceam dintr-o stare în alta. Nici eu nu mai ştiam când dormeam şi când eram treaz. Din pricina febrei am avut o mulţime de coşmaruri, care de care mai apăsătoare. Unele dintre ele se repetau ciclic, la anumite ore ale zilei, cu o precizie uluitoare, aducându-mă într-o stare de teamă vecină cu nebunia. Păreau rupte din acelaşi vis, derulându-se pe porţiuni, pe fragmente, ca într-un joc de puzzle, având menirea de a puncta visul cel mare ce semăna cu o hartă vie a unui cimitir aflat în mişcare.

Visam mereu preoţi orbi şi morţi care îşi făceau promenada pe străzi, îmbrăcaţi foarte sumar. Bărbaţii stăteau pe genunchii femeilor şi fumau, pomădându-şi obrajii vineţi. Aruncau spre trecători priviri lascive, făcându-le cu ochiul. Înaintau pe un fel de bandă rulantă ce se ridica încet spre un cer de culoarea plumbului topit, din care picurau flăcări, întinzându-se pe caldarâmul lunecos.

Mergeam târându-mă prin glod în urma lor, spre un gheizer stins ce se vedea strălucind în zare. De fiecare dată când ajungeam la marginea lui, mă prăbuşeam sleit de puteri, înfigându-mi unghiile în pământul uscat, de culoare purpurie. Când îmi reveneam, curiozitatea mă făcea să-mi aplec capul peste buza puţului şi să-i scrutez adâncimea. Bucăţi de pietricele se desprindeau la fiecare mişcare a mea şi picau în adânc. Auzeam clipocitul îndepărtat al apei, la început stins, ca un şopot, apoi şopotul se amplifica, transformându-se în vuiet. Mă trăgeam speriat înapoi, dar era deja prea târziu. Apa ţâşnea dinăuntrul gheizerului stins, scoţând la suprafaţă o groază de sicrie. Sicriele se înşirau într-o ordine geometrică, alcătuind un fel de cruce circumscrisă unui cerc luminos, care creştea şi descreştea în ritmul bătăilor inimii mele. Fiecare dintre ele era plin de mormoloci cu chipul meu, ce-şi închideau şi deschideau buzele umflate în căutare de aer. Simţeam că mă sufoc şi mă trezeam scăldat în sudori. Mormolocii se scurgeau pe pat, zvârcolindu-se în aşternutul îmbibat de sudoare. Deasupra capului meu se roteau capacele coşciugelor, scoţând un vuiet îngrozitor. Culegeam mormolocii în palmă şi-i aruncam pe jos. Dar ei se strecurau printre degetele mele slăbite de boală şi intrau sub pătură. Strigam îngrozit şi mă trezeam din

coşmar. Cearşaful era îmbibat ca un burete de transpiraţia mea.

IX

Un alt vis care se repeta la intervale regulate era acesta: se făcea că murisem şi că m-am dus s-o vizitez pe mama la un spital. Când mă văzu, mama îşi făcu cruce, spunându-mi: „În sfârşit ai apărut, de când te tot aştept...“. „Mă aştepţi, dar eu sunt mort, ca şi tine de altfel, de aceea ne şi putem întâlni...“ „Nu e nimic“, spunea mama. „Şi ce dacă eşti mort. Eu am să te nasc din nou şi ai să poţi să te întorci în lume...“ Văzându-mă că o priveam cu neîncredere, a adăugat: „Moartea naşte viaţă şi viaţa moarte. Cum te-am născut o dată, te voi mai naşte de câte ori va fi nevoie...“ Brusc, capotul de mătase al mamei se umfla şi eu mă trezeam zbătându-mă în burta ei... Orbecăiam în întuneric prin viscerele ei, în căutarea unei ieşiri. Vedeam o lumină verzuie deschizându-se în faţa mea şi mă grăbeam să ajung acolo. Îmi făceam vânt, proptindu-mi tălpile de stomacul ei şi reuşeam să mă agăţ cu mâinile de buza gropii în care fusesem înhumat în vis. Răsucindu-mă în stânga şi în dreapta, mă prelingeam afară, la început sub forma unui lichid verzui, care se coagula luând forma unui melc scurs dintr-o cochilie. În contact cu aerul, pielea de pe trup mi se întărea, astfel că în scurt timp reuşeam să mă ridic în picioare. Încercam să mă smulg din loc şi să pornesc mai departe, nu înainte însă de-a arunca o privire spre groapa ce mă adăpostise. Acolo vedeam trupul mamei despicat în două de la baza gâtului şi până la pubis. Înăuntrul pântecului se afla un sicriu deschis, capitonat cu satin de culoare vineţie. Dinlăuntrul lui se întindea un cordon ombilical care se zvârcolea ca un

şarpe la picioarele mele. Mama îmi făcea semn cu disperare să plec, dar cordonul mi se încolăcea de gambe, împiedicându-mă să mă mişc din loc. Atunci apărea de după cruci Agaton, îmbrăcat într-un halat alb, lung, dar cu o cască de motociclist pe cap. Când ajungea în dreptul meu, îmi întindea un briceag ascuţit, în formă de peşte. Luând briceagul din mâinile lui, mă apucam să tai cordonul. „Grăbeşte-te, grăbeşte-te“, mă îndemna Agaton, cu un glas cavernos. „Curând se vor auzi cocoşii şi va fi prea târziu....“ „Prea târziu“, repetam eu, tăind cordonul alunecos ce-mi cuprindea în mrejele sale o jumătate de trup... Mama îmi făcea din mormânt semne disperate să nu îl tai, dar eu n-o ascultam. Încercam să mă rup pentru totdeauna de pântecul ei care, pentru mine, acum, simboliza moartea. „Mai repede, mai repede“, făcea Agaton, arătându-mi în dreapta un mormânt care în loc de cruce avea un ornic.

Ornicul bătu de două ori. Şi tot atunci se auzi şi cântatul cocoşilor. Reuşisem să scap de legăturile care mă împiedicau la mers. „Aşa, aşa“, murmura Agaton, făcând o ultimă incizie menită să mă scape din strânsoare. Am cules de pe jos bucăţile sângerânde de placentă amestecate cu cordon ombilical şi le-am aruncat în mormânt. Atunci am auzit ţipătul mamei şi am simţit o durere fierbinte între coapse. Am privit spre Agaton, dar acesta stătea cu casca de motociclist în mâini, râzând în hohote şi arătându-mi cu degetul spre coapsele dezgolite. Şi, pe măsură ce râdea, trupul lui Agaton se lungea, clătinându-se printre arborii desfrunziţi. Curând creştetul său atinse norii, iar trupul său dispăru în aer ca o trombă de fum. Vintrele îmi ardeau. Le-am acoperit cu mâinile şi am simţit

rostogolindu-se dinăuntrul lor în palmele mele două bile sângerânde de carne de consistenţa gelatinei. Bărbăţia mea s-a desprins dintre coapse odată cu ele, rostogolindu-se în mormânt... Faptul acesta nu m-a speriat, ci, dimpotrivă, mi-a creat senzaţia că sunt pe drumul cel bun. Şi că, pentru a putea învia, trebuise să mă lepăd de toată sămânţa adunată în trup. Mă trezeam murmurând: „Ca să devii nemuritor, trebuie să renunţi la puterea de a zămisli. Prin urmare“, am şoptit, „acesta era misterul vieţii veşnice...“.

„Să fii blestemat“, am auzit-o pe mama răsucindu-se în mormânt, iar când am aruncat o privire înăuntru, din ea mai rămăsese o grămăjoară de scrum. Trăgându-mi pălăria pe ochi, am pornit de-a lungul aleii principale către capelă.

Vedeam înşirându-se în dreapta şi în stânga mea cruci pe care se aflau agăţate haine din piele de om. „Poţi s-o alegi pe oricare vrei“, am auzit glasul lui Agaton, care se afla din nou în apropierea mea, îmbrăcat, de data aceasta, într-un costum gri, un pic lălâu pentru el. Hainele mi se păreau prea uzate pentru a le încerca, dar n-am avut încotro (aveam pălărie de fetru pe cap, dar eram despuiat de veşminte), aşa că, mergând, am cules pe rând toate cele de care aveam trebuinţă pentru a fi îmbrăcat decent. La sfârşit, când mi-am ales costumul, am realizat că era confecţionat chiar din pielea mea. Faptul acesta nu m-a speriat, ci mi s-a părut cu totul normal. În fond, cum aş fi putut apărea în faţa celorlalţi decât îmbrăcat într-un costum confecţionat din vechea mea epidermă?!

L-am îmbrăcat peste cămaşă. Îmi era un pic cam strâmt la umeri. Dar nu m-am

impacientat. Am băgat instinctiv mâinile în buzunarele hainei şi am dat peste organele mele genitale, colcăind de mormoloci. Visul acesta se amesteca de-a valma cu visul precedent. Mormolocii se revărsau din buzunarele mele şi se retrăgeau în miile de sicrie ce ieşeau din mormintele înşirate de o parte a aleii străjuită de copaci seculari. Agaton mergea în stânga mea, tuşind din când în când şi scuipând sânge. Îmi vorbea despre o altfel de omenire ce urma să se nască din sporii împrăştiaţi prin lume ai Marelui Androgin, care va veni în curând în chip de Mesia. Noi trebuia să-i pregătim drumul, aşternându-i la picioare, în loc de ofrandă, fala bărbăţiilor noastre retezate de la rădăcină. În ele se ascundea răul suprem. Pentru a putea vieţui veşnic, trebuia să nu aparţinem nici unui gen. Să nu fim nici bărbaţi, nici femei, să fim asemănători îngerilor ce vieţuiesc în preajma Domnului.

Pe măsură ce vorbea, Agaton se însufleţea. Obrajii lui pământii prindeau culoare. Ochii îi străluceau. Numai costumul gri în care era îmbrăcat îi devenea din ce în ce mai larg. Brusc se auzea un vuiet şi hainele i se desprindeau de pe trup şi se ridicau în aer. Agaton rămânea gol, asemenea unui copac ale cărui frunze se desprind de pe ramuri la prima brumă şi pică în ţărână. Umerii firavi i se zgribuleau de frig. Gesticulând, se oprea din loc în loc ca să tuşească. Scuipa sânge şi îşi ştergea colţurile buzelor cu o eşarfă albă de mătase. Accesele de tuse se accentuau. Trupul lui Agaton era cuprins de convulsii. Se sprijinea de crucile de pe marginea aleii şi tuşea. Compătimindu-l, începeam să tuşesc şi eu. În loc de sânge îmi ieşeau mormoloci roşii din piept, scurgându-se în criptele deschise. Vuietul din urechi creştea. Răsuflam din ce în

ce mai greu. Tuşeam şi mă înecam în propria tuse. Simţeam că nu mai am aer, că mă sufoc şi mă trezeam ţipând îngrozitor. Apoi aţipeam din nou. Şi din nou eram bântuit de aceleaşi coşmaruri.

Mai târziu, punând cap la cap întâmplările, mi-am dat seama că visele mele aveau un substrat simbolic. Le-am decriptat pe măsură ce evenimentele la care participasem ca martor afectiv s-au îndepărtat în timp... Azi le pot analiza la rece, făcând legături între întâmplările ce s-au derulat în realitate şi simbolurile care mi-au apărut în vis... De cele mai multe ori, subconştientul nostru intuieşte din timp pericolele la care vom fi expuşi şi ne trimite în vis tot felul de semnale de alarmă... Nu e nimic fantastic în acest fapt. Orice organism îşi are sistemul său de autoapărare. La noi, coşmarul e unul dintre ele. El trebuie privit ca un fel de terapie. După un vis îngrozitor, realitatea pe care urmează s-o trăieşti ţi se va părea mult mai suportabilă... Azi îmi dau seama că visele mele au avut un caracter premonitoriu. Ceea ce am visat atunci s-a derulat sau se va derula în realitate. Desigur, sub o altă formă. E ciudat ceea ce-ţi spun, dar, te rog, crede-mă, Androginul care-mi apăruse în vis se transformase pentru mine într-un nou Mesia... În fine, m-am perpelit aşa mai bine de trei săptămâni.

Văzându-mă în ce hal bolesc, gazda mea trimisese după o femeie pricepută să lege şi să dezlege farmece, dar să şi vindece tot felul de boli. Femeia veni spre seară şi, după ce tămâie cu grijă casa, îmi citi în armeană tot felul rugăciuni şi de descântece, iar la sfârşit îmi acoperi tot spatele cu ventuze. Cum sângele îmi era stricat, îmi puse lipitori pe piept şi la încheieturile braţelor şi îmi dădu să beau dintr-un bol un lichid verzui, amar ca

fierea, reuşind după două zile să mă scape de răul ce se oploşise înlăuntrul meu şi să mă pună pe picioare...

X

Prins cu pregătirile pentru înmormântare, dar şi de lehamitea ce o simţeam în timpul bolii, continuă Lein, nu mai dădusem nu ştiu de cât timp pe la redacţie. Îmi neglijasem slujba. Oare cei de la centru n-au sesizat că, în ultima vreme, nu le mai trimisesem ştirile de care aveau nevoie? Am trecut pe la birou, gândindu-mă că s-au adunat o mulţime de probleme pe care urma să le rezolv. Nici nu-i anunţasem că fusesem bolnav. Colegul meu de birou, un ziarist tânăr, originar din Minsk, mă întâmpină cu o mină veselă: „Pe unde mi-ai umblat, cotoi bătrân, de te-ai jigărit aşa?“.

Ne tutuiam de mult. Între noi se stabiliseră relaţii camaradereşti. Când nu aveam chef să trec pe la redacţie, mă acoperea el. Şi viceversa. Ne înţelegeam destul de bine. Câteodată mai poposeam şi la câte un restaurant. Dar asta se întâmpla destul de rar. Fiind tânăr, colegul meu îşi avea tabieturile lui. Şi cercul său de prieteni care îl ajutau, uneori, să culeagă informaţiile de care avea nevoie. I-am spus, pe scurt, că am fost bolnav, dar că am avut şi de rezolvat şi nişte chestiuni de ordin sentimental. Nu am intrat în amănunte. Nu avea rost să-i povestesc despre toată tevatura legată de înmormântarea lui Agaton. L-am întrebat dacă m-a căutat cineva de la centru. Nu, nu mă căutase nimeni. Faptul acesta nu m-a mirat. Fusesem tras demult pe linie moartă. Conducerea ziarului mă trimisese la Odessa ca să-mi refac forţele. Detaşarea o consideram ca pe o vacanţă prelungită.

Viaţa din capitală e foarte agitată. Alergam tot timpul după noutăţi. Şi la ce bun? Actualitatea se epuizează a doua zi. Peste evenimentele trecute se depune praful strălucitor al evenimentelor prezente. A doua zi, prezentul devine trecut, fiind îngropat de o altă avalanşă de evenimente ce se rostogolesc peste ele. Totul se roteşte ca o morişcă, lăsând în urmă doar praf şi pulbere.

Vânarea de ştiri seamănă cu vânarea de vânt. Ca şi vântul, ştirile vin din toate părţile şi tot aşa se risipesc. Nu avem nevoie de ele decât pentru un moment foarte scurt. Imediat după ce le-am citit, le dăm uitării. La ce bun să-ţi încarci memoria cu lucruri spectaculoase, dar inutile? Mă simţeam obosit. Vârsta îşi spunea cuvântul. Oasele mă dureau, mă mişcam din ce în ce mai greu.

La fel se întâmpla şi cu mintea. Suferisem şi un eşec sentimental. Viaţa mea familială nu era prea rozã. Eram la al patrulea divorţ. Aveam nevoie de odihnă. Şi de un timp de reflexie. Voiam să lenevesc şi să simt cum se scurg pe îndelete clipele din viaţa mea. Să le ţin în palmă. Să le simt pe limbă gustul dulceag-amărui. Din zecile de materiale pe care le trimiteam la centru, cei de acolo alegeau unul singur, pe care-l trunchiau, reducându-l la o simplă ştire. Asta motiva, pe de o parte, indiferenţa mea. Pe de alta, mă obişnuisem să trăiesc lejer, fără complicaţii inutile...

Mi-am luat haina pe umăr şi am ieşit din birou; colegul meu tocmai încerca să-mi vorbească despre nu ştiu ce afacere cu sicrie ce zguduia oraşul. După coşmarurile cu înmormântări şi cimitire pe care le avusesem în fiecare noapte, nu eram dispus să abordez astfel de subiecte. De altfel, nu mai eram la curent de mult cu evenimentele. Nici nu mă

interesau. Eram mai degrabă dispus să trăiesc pe viu, să provoc un eveniment, să mă implic în desfăşurarea lui, să mă implic sufleteşte în el, decât să-l percep prin intermediul literelor sau al imaginilor, depozitându-l, la rece, în memoria mea, fără nici o participare afectivă. Am dat a lehamite din mâini şi am ieşit. Colegul meu îmi ură din urmă petrecere frumoasă. Desigur, nu aveam chef de nici o petrecere. Voiam doar să mă plimb şi să-mi pun în mişcare gândurile. Am ieşit pe bulevard şi am luat-o în jos, spre port, oprindu-mă din loc în loc ca să savurez, trăgând adânc-adânc aerul în piept, priveliştea ce mi se deschidea în faţa ochilor.

Am făcut apoi un lung ocol, coborând scările şi plimbându-mă pe faleză. La fiecare respiraţie, resimţeam pe deplin bucuria de a trăi. Ţipătul pescăruşilor şi sirenele vapoarelor îmi amplificau această stare de extaz. Totul mi se părea minunat, copacii pe jumătate desfrunziţi, păsările, maşinile ce goneau pe asfaltul prăfuit şi trecătorii. Mai ales trecătorii.

Nu sunt un spirit expansiv, dar, la un moment dat, aş fi vrut să împărtăşesc bucuria mea tuturor celor ce-mi ieşeau în cale. Îmi ridicam în tăcere ochii spre cer şi-i mulţumeam Domnului că trăiesc. Viaţa mi se părea minunată. Era o nebunie frumoasă să trăieşti. Potopit de această stare de exaltare, m-am îndreptat spre „Moby Dick“.

Erau orele prânzului. Mi-am comandat ca aperitiv o scrumbie marinată, pe care am stins-o cu coniac armenesc. Mi se deschisese apetitul; am studiat cu atenţie lista de meniuri şi mi-am ales o pulpă de berbec la tavă, garnisită cu legume şi orez. Trebuia să-mi refac forţele, aşa că m-am oprit asupra unui vin roşu gruzin. Era puţină lume în local. M-

am aşezat la masa mea din colţ, unde petrecusem de atâtea ori în compania lui Agaton. Mi-am sorbit coniacul, savurându-i pe îndelete aroma pe cerul gurii. Lichidul arămiu îmi lunecă pe gât, rostogolindu-se ca un bulgăre de foc catifelat în interiorul stomacului, răspândindu-şi căldura în tot corpul. De cât timp nu mai avusesem o astfel de senzaţie? Starea de surescitare mi se atenuă. Da, era plăcut să trăieşti. O moleşeală tăcută îmi învăluia creierul... Afară vântul hârşia frunzele căzute pe trotuar, împingând din urmă trecătorii ce se perindau prin faţa vitrinei. Mi-am ridicat paharul în dreptul ochilor şi am privit prin el acest peisaj de amiază de octombrie, care-mi rostogolea în suflet atâta nostalgie.

Când chelnerul reveni la masă, l-am poftit să ciocnim un pahar împreună în amintirea „vechiului“ meu amic, trecut la cele veşnice.

Sectorul lui era pustiu. Prin urmare, avea timp. Iar eu simţeam nevoia unei companii.

XI

Odessa e un oraş cosmopolit. Întâlneşti aici şi greci, şi italieni, şi turci, şi găgăuzi, şi bulgari, şi sirieni, şi libanezi, şi evrei (cândva erau atât de mulţi, încât la orice pas dădeai de ei), şi alte neamuri. Chelnerul era un tânăr elegant, cu faţa măslinie şi trăsături orientale. Era azer, originar din Saki, şi venise la Odessa imediat după izbucnirea războiului. Azerii sunt oameni plăcuţi, foarte civilizaţi. Vorbesc politicos, îmbrăcând frazele într-un ambalaj frumos, dar nu uită nici de miez... Istoria i-a învăţat să fie prudenţi şi tot ea i-a îndemnat să preţuiască adevărul care se ascunde dincolo de cuvinte.

„N-aţi mai trecut de mult pe la noi“, spuse el. „Aţi fost plecat cumva?“ I-am spus că am

fost bolnav, că am avut pneumonie şi că, din această pricină, n-am ieşit din casă vreme de trei săptămâni...

„Pneumonie?“ făcu el.

„Da, pneumonie“, i-am zis. „Şi încă una destul de complicată...“

„Sunteţi uşor schimbat“, spuse el, cercetându-mă cu privirea. „Dar v-aţi făcut bine, nu-i aşa?!“

„Aproape“, am zis.

„Vinul o să vă readucă veselia în obraji...“

Înainte de-a ne goli paharele, am vărsat câte trei picături în glastră în amintirea tovarăşului meu de petrecere, Agaton...

Chelnerul, deşi azer, cunoştea bine obiceiurile noastre creştineşti şi le adopta când era cazul.

„Dumnezeu, în esenţă, e unul şi acelaşi pentru toţi. La noi e Allah, la voi e Savaot... Să ştiţi că noi îl respectăm pe Iisus...“

Ştiam. Sau, mai bine zis, m-am prefăcut că ştiu. Nu era cazul să discutăm pe marginea credinţei. Oricât de cizelat era azerul, tot am fi ajuns la divergenţe. M-am gândit să abat discuţia spre altceva. Totuşi, până la urmă curiozitatea m-a îndemnat să-l întreb:

„Nu-i aşa că numele preamăritului Allah nu poate fi scris de oricine pe hârtie?!“.

Azerul, învăluindu-mă cu privirea sa întunecată, mi-a spus:

„Orice novice care ar îndrăzni să-i scrie numele pe o bucată de hârtie ar fi blestemat. I s-ar usca nu numai mâna, ci şi sufletul... Câteodată doar vântul hălăduind prin deşert îi înscrie o parte din litere pe dune, dar când ajunge la ultima, se stârneşte o furtună atât de mare, încât trombele de nisip pe care le ridică la înălţimea norilor amestecă pământul cu cerul. Orice caravană e pierdută dacă furtuna o surprinde în cale... Numele lui Allah nu

trebuie scris, ci doar rostit... Aşa cred eu. Dar nu toţi credincioşii împărtăşesc credinţa mea. El e ca o lumină dulce ce ţi se revarsă, când îl invoci, în suflet... Prin urmare, aţi fost bolnav!?“ schimbă el vorba.

„Era cât pe ce să-mi dau duhul“, i-am spus, bucurându-mă în sinea mea că aveam prilejul să abordez un alt subiect decât cel legat de credinţă.

„Prietenul dumneavoastră s-a dus...“

„S-a dus“, am repetat, vrând să adaug: „Dacă aşa a fost voia Domnului“, dar m-am abţinut. Nu avea nici un rost să mă avânt într-o dispută pe teme religioase.

„Şi câtă tevatură a ieşit... Ceva îngrozitor...“

L-am privit cu o figură mirată.

„Despre ce tevatură vorbiţi?!“ l-am întrebat. Tânărul mă cercetă cu ochii săi ageri, în care se citea neîncredere.

„Cum, nu ştiţi?!“ făcu el. „Cazul a apărut şi în presă!“ Despre ce fel de caz vorbea chelnerul?

„Nu, nu ştiu nimic. De trei săptămâni, v-am spus, n-am ieşit din casă. Şi nici presa n-am citit-o.“

„Cazul Agaton“, făcu chelnerul. „De o săptămână vuieşte întreg oraşul. În fiecare zi apar noi dezvăluiri...“

„Despre ce dezvăluiri e vorba?“

„Cum adică, despre ce dezvăluiri!? Despre dezvăluirile legate de cazul Agaton...“

„A fost vorba de o crimă?“ am întrebat. „S-a aflat cumva că Agaton a fost otrăvit?“

„Nu“, răspunse azerul. „Nu era vorba de nici o crimă. Ci de un fapt greu de crezut... Ştiţi că aţi fost căutat?“

Nu, nu ştiam. Ocolindu-mi privirea, azerul începu să-mi povestească amănuntele. La câteva zile după înmormântare, a venit aici, la

„Moby Dick“, o doamnă, însoţită de câţiva bărbaţi şi câteva femei, şi s-a prezentat drept soţia lui Agaton. Purta haine destul de fistichii pentru o văduvă, iar anturajul ei era cam bătător la ochi. Văduva era într-o stare destul de agitată. S-a interesat de mine. Voiau să ştie la ce oră obişnuiesc să vin în local. Apoi au vrut să afle adresa unde stau.

„Erau cumva beţi?“ l-am întrebat.

„Mai degrabă tulburaţi. Păreau că se ceartă între ei. Nu păreau să aibă prea mare încredere unul în altul... Văduva voia să afle neapărat adresa la care staţi... Au vrut să ne îmbrobodească în fel şi chip... Noi însă avem nas şi ne-am dat seama că la mijloc e ceva dubios. Aşa că nu le-am scăpat nici un amănunt legat de locul unde v-aţi cazat... Se pare că mai înainte de a veni aici, trecuseră şi pe la redacţie. Dar nici colegul dumneavoastră nu s-a încurcat cu ei. Păreau destul de dubioşi...“

Că erau dubioşi ştiam şi eu. Totuşi, nu înţelegeam de ce mă căutase cu atâta insistenţă văduva lui Agaton... Poate era la strâmtorare şi avea nevoie de bani. Aşa crezuse la început şi chelnerul. De aceea nu-i dăduse nici un fel de lămuriri privind adresa la care locuiam.

XII

Lein trase cu sete din trabucul ce atârna pe jumătate stins în colţul gurii. Vântul continua să bată în rafale scurte ce zguduiau caroseriile. Mirosul dulceag de havană îmi gâdila plăcut nările. Mi-am amintit şi eu de pipa mea şi am umplut-o cu tutun. Fumarăm un timp tăcuţi, privind oceanul plumburiu ce se ondula vuind în faţa noastră. Picioarele ne amorţiseră. Icnind, am părăsit caroseria Mercedesului în care ne adăpostiserăm de

vânt; am tras câte o duşcă din sticla de whisky şi am pornit-o înspre port. Oraşul se întrezărea în depărtare, acoperit de o pâclă matinală. Aveam de străbătut câţiva kilometri până la podul de la marginea lui. Prin urmare, aveam timp suficient pentru taclale. În cazul în care drumul ni s-ar fi părut prea obositor, am fi putut face un popas, aşezându-ne pe una dintre băncile ce străjuiau aleea ornată de o parte şi de alta cu tufe de jnepeni.

– Nu ştiu dacă are rost – continuă Lein – să-ţi povestesc despre conversaţia pe care am avut-o cu azerul. În mare, ea nu-i importantă. Mai bine hai să-ţi să relatez cazul Agaton, aşa cum l-am perceput...

Am completat informaţiile chelnerului cu ştirile şi articolele apărute în presă despre acest subiect, dar şi cu tot felul de amănunte pe care le-am aflat discutând cu clienţii care veneau la birt. Colegul meu de birou era şi el destul de informat. Discutase cu reporterii, dar şi cu poliţiştii care investigaseră cazul, căutând să descâlcească firele înnodate... Pot să-ţi spun că mi-am călcat pe inimă şi am sunat-o pe Marina... Am aflat şi de la ea câte ceva... Alte amănunte de la pretendent... Vreme de o săptămână oraşul fusese zguduit, într-adevăr, de tot felul de ştiri, care de care mai fantastice. Fantoma nevăzută a lui Agaton, alcătuită din cele mai aberante zvonuri, bântuia ca o cometă pe cerul Odesei, strecurându-se pe nesimţite în inimile oamenilor şi făcându-i să se uite cu suspiciune şi teamă în jur. Unii vedeau în el un simbol al sfârşitului imperiului, alţii un semn al venirii unui nou Mesia, având menirea să scoată lumea din haosul în care trăia. Alţii, sceptici din fire, luau cazul ca atare, fără a mai brodi alegorii fantastice în jurul lui. Dar şi scepticii rămâneau

înmărmuriţi de insolitul întâmplării şi inventivitatea de care dă dovadă mintea umană atunci când e îmboldită de fanatism, dar şi de perspectiva unui câştig. În sfârşit, n-are rost s-o mai lungim. Pe scurt, iată cum s-au derulat lucrurile...

... După cum ţi-am spus, cu câteva luni înainte de-a muri, Agaton reuşise, mergând în audienţă la director, s-o angajeze pe Marina ca funcţionară la Poşta Centrală. La început soţia a făcut nazuri, dar, întâlnind acolo câţiva cunoscuţi, foşti colegi de liceu, a început să se simtă din ce în ce mai bine la serviciu. Deşi era o fire cam urâcioasă, se integra, totuşi, destul de repede în colectiv. Munca nu-i plăcea; îi plăceau, în schimb, cancanurile. Acasă se plictisea. Slujba îi oferise o libertate de mişcare la care Marina nici nu visase în perioada cât fusese casnică. La poştă se putea întâlni oricând cu foştii ei iubiţi. Şi tot acolo putea să racoleze şi clientelă nouă. La sfârşitul fiecărei săptămâni, salariaţii organizau câte o agapă, la care participa, bineînţeles, şi Marina. Printre altele, colegii Marinei, grupaţi pe clanuri de cinci-patru, strângând bani mână de la mână, cumpărau bilete Loto, mai mult pentru distracţie decât în aşteptarea unui câştig gras. De altfel, câştigurile erau destul de mărunte. Însumate pe parcursul unui an, ele puteau acoperi pierderile. Biletele de la loterie erau pentru mulţi un preambul la jocurile de noroc ce se încingeau în weekend, terminându-se, de multe ori, cu câte o orgie... În cercul jucătorilor erau şi câţiva profesionişti, care aplicau strategii destul de sofisticate, bazate pe tot felul de algoritmi şi teorii, pentru care loteria, dar şi pockerul şi chiar barbutul constituiau un adevărat drog. Ei reuşeau atât de mult să-şi stăpânească impulsurile şi să-şi

mascheze stările, încât pierdeau doar atunci când aveau chef să-i stimuleze pe ceilalţi să mărească miza. Marina mai mult chibiţa decât juca. Totuşi, atunci când era vorba de Loto, făcea rost de bani şi participa la joc. Cu câtva timp înainte de moartea lui Agaton, ea şi încă patru colegi, doi bărbaţi şi două femei, jucaseră la Loto un bilet cu mai multe variante. Cum la ultimele patru extrageri nu fuseseră înregistrate decât câştiguri de categoria a doua şi a treia, potul cel mare se ridicase acum la aproape două milioane de dolari. Colegii Marinei, după ce se dreseră cu bere, tăiară patruzeci şi nouă de bileţele cu câte un număr întipărit pe ele, le puseseră într-un fes, după care fiecare avu dreptul să extragă câte unul. Mai înainte fesul fusese udat şi răsudat. Pentru a avea noroc, mai în joacă mai în serios, suflară fum de ţigară înăuntrul lui. Pentru ultimul număr ce urma a fi pus în joc, colegii traseră la sorţi. Sorţii căzură pe Marina. Tot ei îi reveni şi misiunea de a păstra biletul. Până aici toate bune şi frumoase. Hazardul a vrut însă să încurce iţele şi, dacă ai răbdare, am să-ţi povestesc ce şi cum... Marina, după ce merse la agenţie, apoi la bodega din apropiere, puse biletul în poşetă, iar când ajunse acasă (era uşor ameţită, Agaton tuşea întins pe jos în debaraua lui, copilul fusese dus la mama ei), îl puse undeva la loc sigur în şifonier. A doua zi se sculă de dimineaţă şi, după ce-şi bău cafeaua, plecă la slujbă. A treia zi la fel. A patra zi, la scurt timp după ce se întoarse acasă, Agaton îşi dădu duhul, horcăind în debaraua lui. Marina, deşi ştia că Agaton ar fi putut să moară în orice clipă (deseori, întorcându-se acasă chiar se mira când îl auzea fojgăind şi tuşind în debara), intră pe moment în panică. Teama pusese stăpânire pe

sufletul ei. Avea impresia că în casă pluteşte un duh rău, răzbunător. Inima îi bătea neregulat în piept. Genunchii îi deveniră moi, iar mâinile îi tremurau. Învingându-şi totuşi spaima, se târî până în dreptul debaralei şi privi înăuntru. În semiîntuneric, Agaton zăcea pe spate, cu ochii larg deschişi şi cu gura acoperită de un ştergar murdar, pătat de sânge şi salivă. „În sfârşit, s-a dus“, îşi spuse ea, simţind cum o cuprinde mila. Şi cum stătea aşa, sprijinită cu un umăr de tocul uşii, era cât pe ce să izbucnească în plâns, când auzi, ca prin vis, zbârnâitul telefonului. Cu paşi împleticiţi, Marina ajunse cu greu în dormitor. Stătu în cumpănă dacă să ridice receptorul din furcă sau nu.

„Nu cumva mă sună el?“ îi trecu prin minte şi teama ei crescu. „Cum să mă sune dacă-i mort!?“ îşi spuse ea. „Poate că vrea să-şi ia de la mine rămas-bun...“

Marina nu se simţea tocmai în apele sale. Cu câteva minute înainte de a se sfârşi Agaton o strigase să-i aducă o cană de ceai, că se sufocă, dar ea se făcuse că nu-l aude. Apoi i-a mai auzit încă o dată glasul, răzbătând neobişnuit de limpede printre horcăituri: „Oho, gata, s-a sfârşit... Tata...“.

Nu era prima dată când, cuprins de febră, Agaton invocase numele tatălui său mort de câţiva ani buni. Acesta îi apărea din ce în ce mai des în vis. Ca de altfel şi alţi morţi, ce-şi făceau simţită prezenta în conştiinţa lui. Vorbea cu ei ca şi cum aceştia s-ar fi aflat undeva în preajmă. Ascultându-l, pe Marina o apucau fiorii. Avea impresia că tot aerul din jur e populat de spectre.

Femeia mai trebălui spălând vasele la bucătărie (altădată le spăla Agaton), apoi îl strigă pe nume. Dar nu primi nici un răspuns.

„Poate se preface“, îşi spuse. „Nu mă duce el cu zăhărelul“, îşi continuă ea firul întrerupt al gândurilor.

În apartament domnea însă o linişte profundă. Se auzea doar ticăitul ceasului deşteptător, aşezat pe noptieră, şi picurul apei în chiuveta de la baie. Atunci îşi făcu singură curaj şi merse până-n debara...

Marina stătea cu mâna ridicată deasupra telefonului, ascultându-i zbârnâitul. Telefonul mai sună o dată, apoi se opri. Aceeaşi tăcere apăsătoare se instaură din nou în casă.

„Mai bine răspundeam“, îşi spuse ea, simţind cum teama îi reveni în suflet. Dar telefonul zbârnâi din nou; de data aceasta Marina se grăbi să ridice receptorul; auzi glasul mamei sale şi se linişti.

„Nu-i aşa că s-a sfârşit?“ o întrebă o voce de femeie răguşită la celălalt capăt al firului.

„S-a sfârşit“, îngână Marina.

„Drăguţul de el“, hurui aceeaşi voce în receptor... „De când îl aşteptam... Să-i spui că o să vină acuşica mămiţica lui să-l spele şi să-l pieptene şi o să-l trimită ca pe un mire în lumea de apoi...“

Galina, mama Marinei, o femeie zdravănă, aproape de şaizeci de ani, avea o atracţie aproape morbidă pentru morţi. La spitalul de pneumoftiziologie, unde lucra, mama Marinei dădea târcoale saloanelor în care se aflau paturile cu muribunzi, pândind momentul când aceştia urmau să-şi dea duhul. Pe toţi îi lua sub ocrotirea sa, făcându-le ultima toaletă, dezmierdându-i în fel şi chip şi considerându-i ca pe nişte fii ai săi. Adulmeca semnele morţii în aer, iar atunci când punea ochii pe cineva, puteai fi sigur că zilele lui erau numărate. Prima dată când Marina l-a adus în casă pe Agaton, în timp ce-şi sorbea paharul de lichior de anason, doamna Galina a spus:

„Ei, puiuţule, dacă vrei să te însori, să te grăbeşti. În doi, cel mult trei ani, vei fi al meu...“. Iar de atunci, de fiecare dată când îl întâlnea, îi amintea: „Te coci ca un măr pe ram. Mărul se înroşeşte, în timp ce tu te îngălbeneşti. Dar pentru mine, puiuţule, să ştii că gălbeneala e mai preţioasă decât roşeaţa sângelui... Mai un pic şi gata...“.

„Vin acuşica“, auzi Marina glasul mamei sale huruind la telefon. „Ştiam încă de ieri că o să moară, continuă ea. „Nu te agita... De ieri, de dimineaţă, mi s-a tot zbătut pleoapa stângă... Iar acum un ceas, când am aruncat o privire în oglindă, drăguţul de el a apărut deja pudrat şi pomădat în faţa mea... Stătea şi îşi tot pieptăna părul pe spate... Toţi fac la fel... Stau şi se tot piaptănă, privindu-se-n oglindă...“

Ascultându-i trăncăneala, pe Marina o trecură fiorii. Cum telefonul se afla în apropierea oglinzii, închizându-şi ochii, ea o acoperi cu capotul de satin verde care se afla pe scaun.

„Vino cât mai repede, te aştept, mamă, te aştept... Mi-e frică....“

Glasul îi tremura. Picioarele i se muiară din nou.

„Prin urmare, oglinzile“, murmură ea, abandonând telefonul pe măsuţă şi dând fuga pe hol, unde se afla o oglindă ovală, cumpărată din bazar. O acoperi cu o alta buleandră şi reveni în dormitor, aşezând receptorul, care bâzâia în furcă. Apoi se duse la bucătărie şi scoase din frigider sticla de votcă păstrată pentru ocazii festive. Îşi turnă o ceşcuţă plină, îşi aprinse o ţigară, deschizând fereastra şi respirând adânc. Venindu-şi în fire, începu să-şi sune prietenii şi cunoscuţii... Moartea lui Agaton nu surprinse pe nimeni. Se ştia că era bolnav. Câţiva o compătimiră,

cei mai mulţi, după ce-i transmiseră condoleanţe, făcură glume destul de deşucheate pe seama lui, felicitând-o că a scăpat, în sfârşit, *de mortul viu* care vicia cu respiraţia lui plină de microbi aerul din casă. „Decât aşa, mai bine fără...“

Curând, la uşă apăru şi mama tuturor morţilor, cum i se spune în şoaptă, Galina, care, după ce-şi turnă două păhărele de Stalinskaya, îşi scoase din geanta imensă trusoul cu instrumentele de bărbierit şi, înainte de a se apuca de treabă, chemă medicul legist, un cunoscut de-al ei, la care apela de câte ori era nevoie. Medicul veni cu taxiul, cinsti un păhărel cu gazdele, constată decesul, eliberă certificatul şi se topi pe uşă.

Obişnuia să fie cât mai expeditiv în astfel de ocazii, tocmai că să nu intre în cine ştie ce încurcături. Meseria îl învăţase să fie reticent. Îşi primea dreptul, dacă era cazul, şi se evapora, cum se spune, din peisaj...

După plecarea medicului legist, mama Galina se apucă de treabă. Marina se oferi să-i fie de ajutor. Însă femeia o expedie la bucătărie, rugând-o să pregătească nişte sendviciuri pentru musafirii care urmau să vină din clipă în clipă. Învelind cadavrul în pătură, îl cără pe Agaton la baie. Aşezându-l în fund, pentru a-l putea spăla mai bine, mama tuturor morţilor îl ciupi cu familiaritate de obrajii scofâlciţi şi galbeni ca lămâia stoarsă, să vadă, cică, dacă nu cumva mai are un pic de viaţă în ei, apoi, cu aceeaşi nonşalanţă, îi trase o palmă peste fund, sfătuindu-l, cu vocea sa hodorogită, să stea cuminte, că ea, mămiţica lui, o să-l îngrijească ca pe un prunc şi, punând mâna pe săpun şi pe burete, dădu drumul la duş... Dezmierdându-l şi descântându-l mereu (în timp ce îl spăla, mama Galina îi îngâna la

ureche cântece de leagăn, dar şi de pahar, ba chiar se apucă să cânte şi unul ostăşesc), ea îl spălă, îl bărbieri şi-l dichisi, căutând singură în maldărul de rufe din dulap cele potrivite pentru înmormântare. Lucrând cât se poate de ordonat şi alintându-l din când în când, după o oră Agaton zăcea pe masa din sufragerie, proaspăt ras şi pomădat, îmbrăcat într-un costum negru, cu cămaşă albă, pantofi noi, turceşti, şi o cravată asortată. Soacra îl stropi cu odicolon, pieptănându-i încă o dată părul rar, de culoare cânepie, uns din belşug cu ulei de lavandă, ca să-i dea o strălucire cât mai vie. Curând începură să apară şi cunoscuţii. Sosiră mai întâi rubedeniile îndepărtate şi cunoştinţele Galinei, apoi colegii de birou şi prietenii Marinei. Nimeni nu venea cu mâna goală. Fiecare aducea câte ceva. A doua zi, spre seară, când îşi făcură apariţia şi rudele lui Agaton din România, petrecerea era în toi.

În zilele când moartea uita să-şi ia obolul în saloanele spitalului, mama Marinei pleca la cimitir sau se ducea la morgă, ca să-şi alinte *fiicele* şi *fiii* ce se îndreptau pe drumul veşniciei. Îi plăceau morţii tineri, dar avea grijă şi de cei bătrâni, pe care-i considera tot copiii ei. Personalul de la morgă se obişnuise cu prezenţa ei. Galina nu venea niciodată cu mâna goală: aducea în coşuleţ câte ceva de-ale gurii, pe lângă obişnuitele sticle de vin, de votcă şi lichior. Lucrătorii de la morgă beau pe ruptelea. Oricât de mult turnau în ei, din pricina stresului, rămâneau tot treji.

Galinei simpla vedere a cadavrelor întinse pe mesele de mozaic, cu viscerele revărsate afară, îi crea o stare euforică. „Feţii mei, copiii mei“, murmura ea trecând de la o masă la alta şi ciupindu-i cu o familiaritate drăgăstoasă de obraji... După care îşi turna

câte un borcănel de vin şi-l da peste cap, nu înainte însă de a vărsa câteva picături pe pardoseala de ciment plină cu mucuri de ţigară şi stropi de sânge... „V-aţi dus şi voi, frumoşii mei... Aţi scăpat cu toţii de belele...“

Depăşind o anumită doză, Galina intra în transă şi se apuca să facă măsurători. Scoţând din poşeta sa o ruletă, le măsura calota craniană, lungimea şi mărimea membrelor, a toracelui, a gurii şi nasului, făcând analogii şi comparaţii dintre cele mai hazlii. Lucrătorii de la morgă îi ţineau isonul, povestind tot felul de anecdote, care de care mai năstruşnice, despre morţi şi vii... În scurt timp de la sosirea ei, la morgă domnea o veselie generală.

XIII

Am aflat de moartea sa la birt, trecând pe acolo întâmplător. Eram destul de ameţit şi, în drum spre casă, am făcut un scurt ocol, oprind taxiul în dreptul blocului cu şaisprezece etaje, o îngrămădire de cutii de beton, puse una peste alta, în care stătea răposatul meu prieten de la „Moby Dick“... Am urcat cu liftul cele şapte etaje şi am sunat la uşă. Mi-a deschis o necunoscută şi m-a poftit să intru. Călcând pragul, m-am ciocnit pe hol de nişte străini: trei bărbaţi şi trei femei între două vârste, îmbrăcaţi în haine cernite. (Mai târziu am aflat că erau rudele lui Agaton din România, un văr de gradul doi, nevasta lui şi cele două verişoare însoţite de soţii lor, care, pentru a evita orice altercaţii cu oaspeţii Marinei, au plecat să doarmă la un hotel sărăcăcios din apropiere, urmând să revină aici a doua zi... Dumnezeu i-a luminat să plece la timpul potrivit: dacă ar mai fi zăbovit în casă, li s-ar fi făcut părul măciucă de ceea ce s-a întâmplat...)

După ce oaspeţii ieşiră, îndreptându-se tăcuţi spre lift şi făcând o reverenţă în faţa mea (gestul mi s-a părut destul de persiflant, dar n-am comentat în nici un fel), necunoscuta mă invită în sufragerie. Deşi capul îmi vâjâia, căutam să-mi păstrez luciditatea. Nu-mi convenea să se observe că sunt băut. Intrând în camera mare, am căutat-o din ochi pe Marina. O cunoşteam mai mult din fotografiile pe care mi le arătase Agaton. Înăuntru domnea o atmosferă neaşteptat de destinsă... Veselă chiar... Oaspeţii petreceau. Unii stăteau pe scaunele din jurul mesei pe care era aşezat trupul decedatului, alţii se plimbau de ici-colo, vociferând, cu paharele în mână. Erau acolo câţiva bărbaţi şi mai

multe femei, şi mai tinere, şi mai în vârstă, ameţite de băutură. Îmbrăcat în costumul lui cel bun, de culoare închisă, înconjurat de sticle de bere şi de vin şi de câteva farfurii cu resturi de mâncare, Agaton zăcea pe masă, cu o figură uşor surâzătoare, având aerul unui om pe jumătate treaz, pe jumătate adormit, preocupat atât de visul său, dar trăgând cu urechea la zarva şi la zgomotele ce se auzeau în preajma lui... Privindu-l, te aşteptai din moment în moment să deschidă larg ochii şi să se întrebe: „Ce naiba se petrece, totuşi, aici? Dacă vedeţi că am murit, de ce nu păstraţi o clipă de reculegere?! De ce faceţi atâta gălăgie şi nu mă lăsaţi să-mi dorm somnul, care abia a început, dar o să dureze o veşnicie!? Dacă o să mă treziţi, atunci ce va trebui să fac?!“.

„Ce-i pasă!?“ spuse o femeie între două vârste, care stătea pe un taburet, slobozind un şir de rotocoale de fum spre căpătâiul mortului. „A murit şi a scăpat de toate grijile... În timp ce noi ne batem aici capul ba cu una, ba cu alta. Şi-a pus frumos mâinile pe piept şi a plecat... Uitaţi-vă la zâmbetul lui! Nu aveţi impresia că-şi bate joc de noi?!“ îşi continuă femeia poliloghia. „Credeţi că-i pasă c-a murit?! Noi ne agităm, iar el doarme liniştit. Nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase!“

„Chiar dacă acum doarme liniştit, noi îl vom face să se agite“, spuse un tânăr îmbrăcat într-un sacou în carouri largi şi nasul coroiat, care semăna c-un detectiv; trase de aţele de nailon cu care legase mâinile şi picioarele mortului, făcându-le să se ridice ritmic în aer.

O doamnă ţipă ca din gură de şarpe, fiind gata-gata să leşine de spaimă. Altele râseră, dându-şi coate şi chicotind: „Ia uite, a prins

curaj şi începe să mărşăluiască... Unde s-o fi grăbind!?“

Tânărul cu nasul coroiat mânuia cu dexteritate aţele de nailon legate de două beţigaşe puse în cruce, făcând mortul să se mişte ca o mogâldeaţă...

„Păi, unde să se ducă? Se duce în cer, de aceea nu merge ca tot omul pe orizontală, ci pe verticală, de parcă ar escalada pereţii....“

„Unde vezi că merge? Dă doar din picioare şi din mâini, dar stă pe loc...“

„Dar ce-ai vrea, să se ridice până-n tavan?“

„Şi dacă s-ar ridica până acolo, la ce i-ar folosi?!“

„Poate că s-a plictisit să stea întins pe masă şi să asculte ce boscorodim şi acum se gândeşte să ne privească aşa, de sus...“

„Cum să ne privească de acolo, că doar n-are ochi în ceafă?! Ar trebui întors cu faţa în jos...“

„Îl întoarcem noi, dacă va fi cazul... Sau poate că doreşte să facă o vizită şi la vecini...“

„Dar ducă-se odată“, se oţărî o bătrânică din anturajul Galinei, slobozind un nor de fum pe nări, „că parcă avem aici vreun folos de pe urma lui?! Numai cheltuieli...“

„Lăsaţi băiatu-n pace“, spuse mama Galina, lovindu-l, în glumă, peste mâini pe tânărul ce mânuia aţele de nailon. „Ce aveţi cu el? Ce v-a făcut? A fost şi el un om ca toţi ceilalţi... A făcut ce a putut...“

„A făcut ce a putut!?“ îngână bătrânica, scuturând scrumul pe parchet... „Barem să se fi îngrijit de locul de veci şi de sicriu! Că doar vedea şi el că nu mai are multe zile de trăit... Acum totul a căzut pe umerii soţiei....“ se căină bătrâna, pe un ton compătimitor...

„Lăsaţi, nu-i mai plângeţi de milă Marinei, se descurcă ea“, chicoti o altă bătrânică, învârtind între degetele învineţite o ceşcuţă de

cafea... O alta, chipurile, încercă să-i ia Marinei apărarea: „Ce-ai vrea, să meargă să facă trotuarul, ca să strângă bani de înmormântare?! Ştii cât costă un sicriu...“ „Ei, şi“, râse alta ce stătea fumând la geam, „n-o să-i pice galoanele de pe umăr dacă îşi pune fundul la bătaie; îl pune pentru un scop nobil, nu-i aşa!?“ Se auziră râsete şi chiuituri. O altă voce de femeie adăugă: „Şi doar n-ar fi nici pentru prima, nici pentru ultima data când şi-l pune, că doar nu-i uşă de biserică Marina...“ Urmară alte râsete. „Diferenţa-i“, spuse cineva, „că de data aceasta şi-l pune ca să facă rost de un sicriu... Mortul trebuie condus la locul lui de veci! Dus dintr-un mormânt de carne în altul de humă... În mormântul său de carne, mare brânză răposatul n-a făcut...“

„A făcut pe mortu-n păpuşoi... Asta a făcut, de aia Marina a luat-o razna... Că dacă ar fi fost bun la pat, stătea şi ea în banca ei...“

Aluziile şi glumele la viaţa intimă a decedatului continuară. Asistenţa chicotea. Râdea chiar şi Marina, în timp ce şedea pe canapea lângă o femeie grasă, ce-i dădea în cărţi. Mama tuturor morţilor, Galina, se apropia din când în când de Agaton, şuşotindu-i la ureche: „Vezi, puiuţule, ce vorbeşte lumea despre tine?! Păi nu-i mai bine că ai plecat de aici?!“. Şi tot ea adăuga: „Nu fi supărat pe ei. Aşa se întâmplă când bea omul un păhărel în plus: lumea asta îi pare ceva mai veselă decât e... Fac şi ei haz de necaz... Nu cumva vrei şi tu un păhărel? Sau mai bine să-ţi dea mama o ţigară, să tragi şi tu un fum!?“.

Şi scoţând o ţigară din pachetul de Pall Mall, o aprinse (la astfel de ocazii mama Galina fuma ţigări de cele scumpe cumpărate din port), trăgând trei fumuri adânc în piept, după care îi vârî mortului ţigara fumegândă

între buze... „Hai, curaj“, îl îndemnă ea. „Fumează aici, că acolo cine ştie, puiuţule, dacă mai poţi fuma....“

Participam ca hipnoizat la toată această mascaradă; asistenţa se amuza. Şi mie mi se părea firesc să se amuze. În loc să adopt o atitudine rezervată, stăteam şi mă uitam prostit la ei, trăgând cu urechea la glumele pe care invitaţii le făceau pe seama mortului... Ba chiar se pare că, la un moment dat, am intrat şi eu în joc. Venisem, după cum am spus, destul de ameţit, iar zarva dinăuntru nu făcu decât să mă ameţească şi mai mult. Nu mai ţin minte exact ce-am vorbit, dar ştiu că am pălăvragit destul de mult. Invitaţii Marinei se amuzau de vorbele mele. Tânărul cu nasul coroiat, ca să le facă pe plac, trase de aţa de nailon, punând în mişcare mâinile răposatului, care mă „aplaudă“ bătând de câteva ori, înfundat, din palme... Asistenţa Marinei izbucni în hohote de râs, după care îl acompanie pe mort... A urmat o hărmălaie de nedescris... Nu mai ţin minte cu exactitate tot ce s-a întâmplat în acea seară. Am căutat să reconstitui filmul evenimentelor, dar am constatat că, pe alocuri, unele imagini se volatilizaseră. Nu-mi mai amintesc prea multe lucruri. Ţin minte, printre altele, că, la un moment dat, mama Marinei s-a apropiat de mine cu o tavă şi m-a îndemnat să ciocnesc un pahar cu ea... După ce-am băut, ciupindu-mă de obraz, mi-a spus: „Ehei, frumosule, curând vei fi şi tu al meu...“.

Vorbele acestea mi-au pătruns adânc în inimă. Chiar şi acum, după ce s-au scurs atâţia ani de la acea întâmplare, le simt muşcătura. În toată perioada cât am bolit, cuvintele acestea mi-au revenit în minte. Chipul mamei, ce-mi bântuia prin vis, lua uneori trăsăturile mamei Galina. În sfârşit, n-

are rost să-ţi împui capul cu astfel de prostii. Cred că m-am ambalat destul de mult. Şi, în mod sigur, m-am dat în spectacol. Nu m-am comportat altfel decât ceilalţi. Totuşi, la un moment dat, am avut puterea să mă smulg din acea adunare blestemată, bântuită parcă de diavol, şi am plecat acasă. Înainte de a ieşi pe uşă, fusesem încolţit de mama Marinei şi de-o bătrânică foarte insistentă, care îmi tot aminteau să nu uit de promisiunea pe care le-o făcusem... Era vorba de înmormântare. Le promisesem că am să achiziţionez, pe cheltuiala mea, sicriul şi o să mă ocup de locul de veci... Ceea ce, de altfel, după cum ţi-am spus, am şi făcut... După plecarea mea, petrecerea din casa Marinei a continuat. Unii veneau, alţii plecau. Zvonurile care au ajuns mai târziu la urechea mea au fost care de care mai aberante. S-a auzit, printre altele, că, în timpul petrecerii, Marina a fost îmbrăcată într-o rochie de mireasă şi logodită cu unul dintre vechii ei pretendenţi. Un alt zvon care s-a răspândit a fost acela că oaspeţii Marinei, încinşi de băutură, s-au despuiat şi au dansat aproape goi în jurul mortului până au căzut laţi pe podea. Şi un altul şi mai şi: cică în timpul dansului sau balului, o femeie ar fi valsat cu răposatul, purtându-l dintr-un colţ al apartamentului în altul, după care l-ar fi depus la locul lui pe masă... Desigur, astea sunt doar simple zvonuri. Cert este că s-a întrecut măsura. Să ne întoarcem însă la povestea noastră. Nu ştiu cât am fost de coerent; sărind de la una la alta, împănând întâmplarea cu fel de fel de amănunte, m-am abătut de la subiect. Am mania digresiunilor. Nu pot să relatez o întâmplare fără s-o ramific cu fel de fel de paranteze. Cred că sunt greu de urmărit... Dar aşa mi-e firea. În timp ce povestesc, îmi vin în minte tot alte şi alte

amănunte, complic atât de mult lucrurile, încât, în loc să urmăresc firul povestirii, menit să mă scoată la liman, ţes un fel de năvod şi, pe măsură ce îl ţes, mă încâlcesc în el...

XIV

...Străbătusem un drum destul de lung. Ajunsesem în faţa podului ce traversa râul Carrib. În stânga noastră se afla un bar. N-am stat prea mult pe gânduri, am intrat, ne-am aşezat la o masă şi ne-am comandat câte un gin. Atmosfera din bar era plăcută. Înăuntru se mai aflau doi tineri care discutau ceva între ei. După vântul care ne bătuse ba în faţă, ba în spate, simţeam nevoia să ne tragem sufletul într-un loc mai liniştit. Lein şi-a scos cutia cu trabucuri şi m-a îmbiat să mă servesc:

– Ia, nu te sfii, îmi spuse. Fumul de trabuc îţi limpezeşte gândurile... În afară de aceasta, îl poţi savura îndelung, fără să ai grija lui. Pipa e mai complicată. Când ţi-e lumea mai dragă, vezi că s-a stins...

L-am refuzat politicos, spunându-i că în această atmosferă calmă simt nevoia să fiu „acompaniat“ de pipa mea...

– M-am obişnuit cu ea, i-am zis. O cunosc ca pe un cal breaz. Îi ştiu toate hachiţele şi atunci când îşi încetineşte ritmul, îi dau bici şi pornim din nou, în galop, la drum...

I-am vorbit în termeni metaforici, îndemnându-l să-şi continue povestirea.

– Se vede că trebuie să-mi dai bici şi mie, ca să termin odată ce am început, spuse Lein, aprinzându-şi tacticos trabucul.

După care, privind rotocoale de fum ce se înălţau spre tavan, continuă:

– Deci, unde rămăsesem? Ţi-am vorbit de petrecerea din casa Marinei la care am asistat şi eu din întâmplare. N-are rost să mai insist asupra ei. Şi acum, când îmi revine în minte

scena, am mustrări de conştiinţă... M-am comportat ca un bezmetic. Împins ca de o forţă necurată, mi-am dat, cum se spune, poalele peste cap. În fine, ce să mai vorbim!.. Bine c-am plecat la timp, altfel cine ştie în ce încurcături aş fi putut intra. Acum însă ar trebui să vedem ce s-a întâmplat după înmormântare. Ţi-am povestit că Marina, împreună cu cinci colegi de birou, cu puţin timp înainte de moartea lui Agaton, jucaseră un bilet la Loto. Şi de aici a început o întreagă tevatură care s-a sfârşit la tribunal. Colegii Marinei şi-au notat în agende numerele jucate, iar biletul i l-au dat, după cum ţi-am spus, spre păstrare, văduvei lui Agaton.

Prinsă cu tot felul de treburi, Marina uită de bilet. La drept vorbind, nici ea, nici colegii nu-şi făcuseră mari planuri în privinţa câştigului. Cel mult se aşteptau la un pot mărunt. Iată însă că, de data asta, hazardul a fost de partea lor. Marţi murise Agaton. Joi avusese loc prohodul despre care ţi-am vorbit. Duminică a fost extragerea. Şi iată că spre seară, în timp ce urmărea la televizor, împreună cu unul din curtezanii ei, o emisiune de divertisment, sună telefonul. Unul dintre colegii de birou, care urmărise emisunea, o anunţa, cu o voce veselă, c-au câştigat.

„Ce?“ întrebă cu nedumerire Marina.

„Cum, ce?! Nu ştii? Potul cel mare...“

Marina crezu la început că este vorba de o glumă. Colegul însă insista.

„Deschide televizorul la ştiri şi verifică biletul... Noi am jucat 14, 15, 33, 13, 44, 22... Ăsta este numărul câştigător...“

Marina era într-o stare confuză. Privea într-un punct fix şi tot întreba la receptor: „Şi acum ce ar trebui să facem?“.

„Păi, cum ce, zise colegul... Caută biletul şi verifică dacă nu cumva m-am înşelat...“

„Care bilet?“ încercă să se dezmeticească Marina.

„Biletul e la tine, l-ai luat ca să-l păstrezi...“

„E la mine?!“ făcu ea.

„Sigur că-i la tine... Caută şi vezi...“

Pe Marina o apucă transpiraţia. Îşi aducea aminte că, într-adevăr, ea luase biletul spre păstrare, îl pusese în poşetă şi venise cu el acasă. Ştia că îl dosise undeva, dar nu-şi mai aducea aminte cu exactitate unde. Colegul de birou, după cum era de aşteptat, deveni suspicios.

„Caută, te rog, şi dă-mi un semn cât mai degrabă...“ Marina puse receptorul în furcă şi se lăsă greoi pe canapea. Logodnicul o privi cu nedumerire.

„Ce s-a întâmplat?!“ se interesă el. Aflând apoi despre ce era vorba, începu să se agite, învârtindu-se prin cameră, apăsând aiurea pe butonul de telecomandă şi schimbând mereu canalele tv. Între timp, Marina stătea cu capul înfundat în palme, încercând să-şi aducă aminte unde pusese biletul. Venise acasă, se dusese până la bucătărie, băuse un pahar de apă, apoi trecuse pe lângă debaraua în care agoniza Agaton, intrase în dormitor... Aici filmul se rupea. Nu-şi mai aducea aminte dacă, atunci când plecase din bucătărie, luase şi poşeta sau o lăsase pe masă sau pe scaun. Dacă nu, atunci e posibil să fi pus biletul undeva în dulapul de colo. Dacă da, atunci ar trebui să-l caute în şifonierul din dormitor. Pretendentul verificase informaţia, notase numărul câştigător pe hârtiuţă şi o întreba din cinci în cinci minute pe Marina, aducând-o la exasperare, dacă îşi amintise unde ascunsese biletul... Telefonul suna la intervale din ce în

ce mai scurte, iar colegul Marinei, aflat la celălalt capăt al firului, devenea din ce în ce mai agitat, amenințând-o cu poliția. Ca să scape de sâcâiala lui, Marina scoase telefonul din furcă și, după ce fumă trei țigări una după alta, se apucă de căutat. Mai întâi întoarse poșeta pe dos, uitându-se prin toate crăpăturile. O scutură pe masă. Găsi oglinjoara, unghiera, portmoneul, un set de bielete de trolebuz, în mare parte compostate, pudriera, trusa de machiaj și multe alte fleacuri ce zdrăngăneau, risipindu-se în jur. Biletul însă nu era nicăieri. Se duse apoi la bucătărie și luă la puricat sertarele.

Pretendentul se ținea ca un căței în urma ei. Simțind că e rost de ciupeală, se purta umil. Cum la frigider mai era o sticlă de votcă abia începută, își tot turna câte un păhărel și o îmbia și pe Marina să bea și ea.

„Pesemne dracul și-a vârât coada aici“, spuse el. „Dar nu avea grijă, avem noi ac și de cojocul lui...“ Bând de unul singur, bărbatul răscolea și el prin lucrurile intime ale Marinei, fapt care o irita. Tot scotocind ba după una, ba după alta, el cercetă plapuma, pernele, despături și împături la loc cearșaful, *inspectă* cu o minuțiozitate neobișnuită pentru un bărbat tot ce era pe pat, se strecură și dedesubt, de unde ieși cu capul și umerii plini de scame și de praf; intră și în debaraua în care își dăduse duhul Agaton, se întoarse apoi lângă Marina și o întrebă din nou cu un glas dulceag: „Ți-ai amintit?“.

Marinei îi venea să pună mână pe o tigaie și să-i crape capul, dar se abținea.

„Poate că mi-am amintit, dar nu înțeleg de ce te agiți atât!? Nu cumva îți sticlesc ochii după banii mei?!“ îi spuse ea, pe un ton care nu lăsa loc pentru nici o replică.

„Ferească Dumnezeu“, Marina, îi spuse el. „N-am nici un interes, vreau pur şi simplu să te-ajut...“

„Mă las păgubaşă de ajutorul tău... Să ştii că n-ai să vezi nici o leţcaie...“

Simţind că prada îi scapă printre degete, pretendentul o luă în braţe, lipind-o strâns de pieptul său. „Mă crezi chiar atât de mercantil!?“ îi spuse el cu duioşie în glas... Când voia s-o impresioneze, folosea expresii preţioase. Cuvântul *mercantil* sună destul de frumos în urechile Marinei şi femeia se îmbună. „Las’ că te ştiu ce poamă eşti“, spuse ea, încercând, chipurile, să scape din braţele bărbatului, ce-i săruta acum, cu frenezie, umerii şi ceafa. Trupul Marinei devenea din ce în ce mai moale. Simţind că nu va avea putere să i se împotrivească mult timp, Marina se smulse din îmbrăţişarea lui şi se retrase lângă geam. Pretendentul intui, la rândul său, slăbiciunea văduvei şi se apropie de ea. Îi trecuseră atâtea femei prin mână, încât le cunoştea toate tertipurile. Urmă o luptă scurtă şi femeia se dădu bătută.

Prinzând-o uşor cu mâna de bărbie, el îi spuse: „Ei, cum e?“ Marina încercă să opună o ultimă rezistenţă, dar bărbatul era prea rodat pentru a ceda terenul. Ridicând-o în braţe cu o uşurinţă neaşteptată pentru statura sa (pretendentul părea destul de firav), o purtă valsând prin cameră şi o aşeză pe canapea...

„Vrei să-ţi spun unde e?“ îi şuşoti, muşcând-o uşor de lobul urechii, de care era prins un cercel cu o mică piatră turcoaz, frumos încrustată în interiorul lui...

„Ia uite ce frumuseţe“, şopti el, apropiindu-şi de data asta gura de obrazul ei.

„Ce?“ făcu Marina...

„Cum ce?!“ şuşoti bărbatul... „Nu-i aşa că pietricica asta seamănă cu o lăcustă?!...“

„Cu o lăcustă?“ se minună femeia, lăsându-se moale în braţele lui.

„Da, cu o lăcustă, care, iată, sare de aici, aici...“

Pretendentul imită cu ajutorul degetului mare şi a celui arătător presupusul salt al lăcustei, gâdilând-o pe buric şi subsuori...

„Aşa sare lăcusta, vezi?!“

Degetele pretendentului făceau salturi pe şoldurile, pulpele şi sânii Marinei, făcând-o să se răsucească în toate părţile de râs. Marina chicotea, cu braţele încolăcite pe după ceafa concubinului...

„Lăcusta sare, sare şi se ascunde în iarbă... Iată aicea, vezi?“ murmura el, tot gâdilind-i cu vârful nasului său ascuţit obrajii, în timp ce degetele fremătau undeva mult mai jos... Brusc, bărbatul îşi îndepărtă faţa de obrazul ei şi, gâdilând-o sub bărbie, spuse:

„Unde-i?“

„Ce?“ murmură cu un glas neplăcut Marina.

„Cum ce? Lăcusta!? Lăcusta e aici“, zise el, bâjbâind cu degetele într-un loc moale şi călduţ...

„Lăcusta?“ scoase un suspin Marina, închizându-şi ochii şi căutând să-şi îndulcească glasul.

„Dacă lăcusta am găsit-o, poate găsim şi un fluturaş...“

„Ce?“ spuse din nou Marina, al cărei vocabular, în astfel de ocazii se reducea, de obicei, la câteva onomatopee...

„Un fluturaş“, gânguri bărbatul, descheindu-i cu o mână copcile de la sutien, în timp ce degetele celeilalte fojgăiau în acelaşi loc... „Un fluturaş drăguţ cu aripioare moi“, adăugă el.

„Şi altceva?“ se alintă Marina, încercând să facă faţă acestui joc.

„Găsim noi şi altceva“, fornăi bărbatul, dilatându-şi nările, „un cioc de papagal, o broscuţă mică, un melc cu corniţe jucăuşe...“

„Cioc de papagal nu vreau“, se bosumflă, chipurile, văduva, subţiindu-şi glasul şi vorbind ca un copil...

„Dar melc vrei?“ îi răspunse el cu acelaşi glas.

„Un melcuşor acolo, da... Dar unul mic, mic de tot...“

„Cât de mic?“ întrebă pretendentul, desfăcându-şi catarama...

„Uite atât“, făcu ea...

„Şi dacă melcuşorul mic va creşte mare?“ zise el, lipindu-se tot mai strâns de ea...

„Ne vom juca cu el până îl vom face mic la loc...“

„Atunci hai să ne jucăm de-a melcuşorul şi lăcusta“, zise el...

„Hai“, făcu ea, descheindu-şi capotul şi întinzându-se pe canapea...

Nu era prima dată când pretendentul şi Marina se hârjoneau astfel, înfierbântându-şi simţurile în dormitor. Uneori alergau unul după altul prin cameră sau se jucau de-a v-aţi ascunselea până se prăbuşeau obosiţi pe duşumea...

Ritualul se desfăşura după un anumit tipic. De fiecare dată în joc apăreau elemente noi. Câteodată melcul se transforma în peştişor de aur sau în mormoloc, iar lăcusta devenea o libelulă... Cuvintele de alint pe care i le spunea Marinei pretendentul le mai spusese şi altora. Deşi avea un repertoriu destul de limitat, bărbatul era extrem de inventiv în privinţa nuanţelor. Articulat într-un alt context şi pe un alt ton, cuvântul rostit într-un alcov, aproape la întâmplare, îşi dezvăluia potenţele într-un alt alcov. Uneori chiar aceeaşi femeie şi chiar el însuşi percepeau cuvintele de

dezmierdare ca pe un dar ceresc; rostindu-le, intrai în transă...

XV

Te vei întreba, desigur – zise Lein – de unde cunosc aceste picanterii care rămân de obicei între perdelele unui alcov. Nimeni nu ştie ce-şi spun unul altuia amanţii în momentele lor de intimitate. Şi atunci eu, Lein, de unde aş şti? Crezi cumva că dialogul e rodul fanteziei mele? Poate. N-aş putea să neg că, repovestindu-ţi scena, nu am aruncat pe pânza zugrăvită culori obţinute prin distilarea urdorii proprii... E poate şi o picătură din mine acolo. Nu poţi să povesteşti la rece totul. Te transpui. Şi în momentul când te transpui, o parte din propriile experienţe, cu sau fără voia ta, se transferă în poveste... Pretendentul era o gură spartă. Când ajungea să-şi dreagă sufletul la bar cu o bere rece (am aflat că, deşi era pârlit la buzunar, se cinstea cu Stella Artois, şi nu cu bere Odessa, ca şi ceilalţi muşterii), umblând de la masă la masă, povestea la toată lumea, cu lux de amănunte, despre aventurile lui de fante de cartier... L-am întâlnit la „Moby Dick“ şi am stat cu el la aceeaşi masă, de la prânz şi până noaptea târziu. Aşa că de la el am aflat tot ce s-a petrecut. Alte amănunte mi-au fost furnizate de tot felul de intermediari...

Omul se lăuda că Marina nu e singura sa concubină din acel bloc. Mai avea acolo, cică, încă vreo trei-patru concubine, pe care le vizita după un anumit program foarte bine pus la punct. Când ieşea de la Marina, lua liftul şi urca la concubina de la etajul doişpe, după care cobora la trei... Ieşind de aici, făcea un popas şi la parter... E posibil ca o parte dintre aceste amănunte să fi fost rodul fanteziei lui. Chiar dacă pretendentul era prea

puţin arătos pentru a fi un Don Juan, avea totuşi (după cum am constatat stând de vorbă cu unul sau cu altul) lipici la femei. De fapt, nici nu era prea pretenţios din fire. Se mulţumea cu orice fel de marfă. Eu, unul, de pildă, sunt destul de scrupulos şi m-aş fi ferit să mă încurc cu o femeie al cărei soţ abia decedase... El nu avea însă nici un fel de scrupule. Ba dimpotrivă, aş putea spune, era atras, în mod fatidic, de latura funestă a unor astfel de relaţii. Avea mania unui cercetător. În sensul că îi plăcea să experimenteze, transferând dintr-un alcov în altul anumite sentimente. Mă înţelegi? Ce spunea aici spunea şi dincolo. Experimenta, înţelegi, experimenta, trăgând anumite concluzii asupra naturii feminine. Era, de felul lui, un artist. Un magician. Deşi unul cam pricăjit şi în căutare veşnică de bani.

Simţind că e rost de un câştig neaşteptat, pretendentul s-a întrecut pe sine. Vorbele sale au fost însoţite de gesturi potrivite, făcând-o pe Marina să „rezoneze“ la unison cu el....

Scena cu lăcusta o mai jucase şi în faţa altor doamne din acelaşi cartier. Unele dintre ele erau atât de fade, încât nu înţelegeau mai nimic din cuvintele pe care le înşira el în timp ce se hârjonea cu ele în pat. Erau însă sensibile la mângâierile lui. Altele, dimpotrivă, răspundeau atât de prompt şi cu atâta farmec vorbelor lui aruncate-n vânt, încât îţi era mai mare dragul să petreci filozofând în pat, noaptea, în compania lor, însă la capitolul temperament nu stăteau prea strălucit... Jucându-se în alcov, pretendentul descoperise la el o înclinaţie ciudată pentru sofistică şi avea tendinţa să răstălmăcească în fel şi chip cuvintele pe care le rostea, întorcându-le pe toate feţele, cu scopul de a stoarce din ele maximum de conţinut.

Ambalându-se în sofistică, el uita de multe ori unde se afla, după cum uita şi de scopul pentru care venise. Acum, hârjonindu-se cu Marina, pretendentul îşi propusese să fie cât mai lucid. Aducând-o într-o stare confuză, urma s-o tragă de limbă, pentru a afla locul unde femeia dosise biletul. Câştigul aveau să-l împartă pe din două; cu toate că-i era groază de căsătorie, pretendentul (i se spunea Giovanni din pricina tenului măsliniu şi a ochilor săi lunecoşi) se gândea, totuşi, să se însoare, măcar pentru un timp scurt („acolo, o lună-două“) cu Marina, pentru a pune mâna pe întregul pot, după care s-o şteargă frumuşel din loc... Se gândea chiar să plece din Odessa şi să se stabilească într-un alt oraş... La Moscova, la Kiev sau la Petersburg... Lui Giovanni îi era, totuşi, oareşicare teamă să facă acest pas. Îi era teamă nu atât de Marina, cât mai cu seamă de mama ei, în apropierea căreia doar Giovanni nu se simţea tocmai în apele sale. De altfel, mama tuturor morţilor, Galina, intuise frica pe care i-o inspira prezenţa sa bărbatului, manifestând o plăcere sadică de a-l sâcâi. Nu prea avea încredere în pretendent şi-l lua peste picior de fiecare dată când acesta îi ieşea în cale.

„Ehei, puiuţule“, îi zicea privindu-l aşa, mai dintr-o parte, „te cam dai tu cocoşel pe aici, dar nu uita că mama Galina a trimis pe lumea cealaltă o duzină de cocoşei Giovanni...“ Şi, apropiindu-se de el, îl apuca, scuturându-l, de bărbie.

„De ce te-ai aciuit pe aici nu ştiu. Crezi că e rost de vreo ciupeală?“ îl lua ea peste picior...

Giovanni se oploşise pe lângă casa Marinei mai întâi aşa, de amorul artei, de dragul unui nou experiment, dar şi fiindcă, având alte

două sau trei iubite în acelaşi bloc, se gândise că îi era uşor să mai aibă încă una... Aflând de legăturile lui Giovanni, femeile mai întâi făceau scandal, pentru ca apoi să se împace cu ideea şi chiar să se împrietenească între ele... În fine, după această digresiune, să ne întoarcem la scena din alcov.... Când cei doi (Giovanni şi Marina) se pregăteau să treacă de la vorbe la fapte, pentru ca apoi să revină iar la vorbe (pretendentul chiar îşi plănuise cu meticulozitate un scenariu după care avea să se deruleze dialogul, pornind de la lăcustă, melc, cioc de papagal şi ajungând, în fine, la mult râvnitul „bileţel"), deodată însă, când cei doi erau în culmea fericirii (exact ca în filmele americane cu suspans, de o calitate îndoielnică) se auziră tropăituri pe casa scării şi bătăi în uşă... Pretendentul îşi trase cu repeziciune pantalonii, cămaşa, îşi încheie cureaua şi vru să se dosească în dulap. De obicei, în astfel de momente, doar Giovanni dădea bir cu fugiţii. Era obişnuit să se ascundă sub pat, pe după perdele, în dulap sau debara. Dacă era cazul, nu se sfia s-o şteargă şi pe geam. Bătăile în uşă se înteţeau.

Pretendentul uitase pe moment că soţul Marinei decedase şi că el, într-un fel, acuma îi luase locul. Prin urmare, ar fi trebuit să fie stăpân pe situaţie. Nu avea nici un motiv să intre în panică: casa Marinei era, oarecum, şi casa lui. Nu-i plăceau încurcăturile. Aranjându-şi părul, Marina îl linişti, rugându-l să treacă în sufragerie. Sosiseră, probabil, colegii ei de la birou... Între timp, larma de pe casa scării creştea. Aruncând o ultimă ocheadă în oglinda de pe hol, pe care se aflau lipite nişte abţibilduri cu McDonald's, femeia se îndreptă spre uşă, aruncă un ochi prin vizor (mai multe chipuri care i se părură cunoscute se apropiau şi se îndepărtau de lentila

concavă), apoi îşi drese vocea şi-ntrebă cu inimă strânsă: „Cine-i acolo?“.

„Noi!“ se auziră mai multe glasuri, şi de bărbaţi, şi de femei... „Deschide!“

După cum bănuia, cei patru colegi de-ai ei, văzând că telefonul sună în gol, îşi pierduseră răbdarea şi veniră în grabă la uşă, să vadă ce se întâmplă... Nu cumva Marina voia să-i tragă pe sfoară?!

Fâstâcindu-se, stăpâna casei îi pofti înăuntru. Pe hol îi aştepta Giovanni, proaspăt încălţat şi pieptănat. Scuzându-se pentru această vizită inopinată, colegii Marinei (doi bărbaţi şi două femei), după ce-i înmânară buchetul de flori (crizanteme galbene), cutia de bomboane de ciocolată, scoaseră o sticlă de coniac gruzin, o aşezară pe masă (Giovanni trecu imediat în bucătărie, de unde aduse patru păhărele de un fel şi alte două de alt fel) şi trecură la subiect, nu înainte însă de-a o felicita pe Marina pentru inspiraţia de-a fi ales numărul câştigător...

„Te vom recompensa cu un procent“, spuseră ei, apoi, lăsând la o parte orice fel de protocol, o asaltară cu întrebări: „Biletul! Unde e biletul? Vrem să-l vedem...“.

Marina îi privea pierdută, încercând să-şi aducă aminte locul în care dosise biletul câştigător...

„Să nu cumva să spui că l-ai pierdut, că iese cu bucluc“, o avertiză bărbatul care-o sunase ceva mai înainte la telefon. Marina tocmai stătea în cumpănă: să le spună sau să nu le spună adevărul, când în discuţie interveni Giovanni. Umplând păhărele pentru oaspeţi, el îi făcu un semn complice din ochi Marinei, după care femeia îl auzi spunând:

„Biletul se află la loc sigur, numai că...“

„Numai că?“ repetară oaspeţii...

„Numai că a apărut o problemă...“

„Care problemă, hai, spune odată, nu ne mai ţine pe jar...“

Marina se uită nedumerită la pretendent, iar el, făcându-i din nou semn cu ochiul, continuă imperturbabil:

„Da, a apărut, totuşi o problemă... Unde e norocul se strecoară şi un pic de ghinion...“

„Despre ce ghinion e vorba? Hai, spune-ne odată... Nu ne mai îmbrobodi ba cu una, ba cu alta. Ori e albă, ori e neagră...“

„E şi albă, e şi neagră“, zise Giovanni, luând tava cu pahare de pe masă şi apropiindu-se de combatanţi...

„Dacă e albă, spune ce ai de spus...“

„Am vrut să vă pregătesc sufleteşte... Biletul...“, continuă el, lăsând dinadins punctele de suspensie să plutească în gol, după care făcu: „Hm...“

„Da, ce e cu biletul!?“ se precipitară oaspeţii.

„Biletul se află în buzunarul de la costum...“

„Care costum?“

„Costumul decedatului...“, spuse pretendentul, care obişnuia să vorbească, după cum ţi-am spus, destul de preţios...

„Costumul decedatului?“ exclamară toţi.

„De unde ştii?“

„Cum să nu ştiu, mi-a spus chiar ea...“, o arătă el pe Marina... Colegii Marinei se uitau la el cu suspiciune.

Văduva făcuse şi ea ochii mari, neînţelegând despre ce era vorba. Apoi, brusc, privind undeva în gol, ea îşi aminti că da, într-adevăr, atunci când venise acasă de la slujbă, scosese biletul din geantă şi, deschizând dulapul, îl strecurase în buzunarul costumului răposatului ei soţ. Seara avea de gând să-l ia de acolo şi să-l pună într-un alt loc... Luându-se însă cu fel de fel de treburi,

uitase de bilet... Apoi, după câteva zile, Agaton decedase. Mama ei l-a spălat, l-a dichisit şi l-a întins frumos pe masa din sufragerie... Nimănui nu i-a trecut atunci prin cap să verifice buzunarele costumului înainte de prohod, astfel că decedatul a plecat pe lumea cealaltă luând cu el şi biletul câştigător! Nu cumva răposatul a făcut asta ca să se răzbune pe ea şi mama ei pentru suferinţele şi umilinţele îndurate în timpul căsniciei şi mai ales în perioada cât a bolit?, se întrebă Marina. Dar de unde ştia Giovanni cu atâta precizie locul unde dosise biletul cu bucluc, de vreme ce niciodată nu pomenise de el? – tresări ea. Nu cumva „logodnicul“ obişnuia să-i răscolească prin lucruri? Sau poate că bărbatul aruncase vorba ca s-o scoată din încurcătură?!...

Între timp, Giovanni, profitând de neatenţia musafirilor (care şuşoteau ceva între ei), îi făcu din nou semn cu ochiul Marinei...

„Mergi pe mâna mea“, îi şopti el în timp ce ducea tava cu păhărele băute de coniac la masă. „Spui ce spun şi eu. Nici un cuvânt în minus, nici un cuvânt în plus... Ne-am înţeles?!“ Pretendentului îi plăcu cum sună expresia „nici un cuvânt în minus“ şi se gândi s-o folosească, dacă va fi cazul, şi în alte împrejurări.

„Nici în minus“, repetă el.

Marina îl privea cu oareşicare admiraţie. Avea de-a face cu un om inteligent, stilat, pe care te puteai baza în momente dificile. Ar fi vrut să-i pună câteva întrebări, însă bărbatul îi făcu semn să tacă.

„După ce pleacă ăştia, vom avea timp să ne lămurim“, adăugă el în şoaptă...

Între timp, colegii femeii, după ce s-au consultat între ei, o bombardară pe Marina cu întrebări:

„Dar cum de s-a întâmplat aşa ceva?“

„Eşti sigură că ai dosit biletul în costum?!“

„Nu cumva încerci să ne duci cu zăhărelul? Dacă umbli cu prostii, anunţăm poliţia!“ o ameninţară ei. Încurajată de atitudinea pretendentului, Marina se ţinu băţoasă şi le explică cu lux de amănunte cum s-a întâmplat toată tărăşenia...

„Necuratul şi-a băgat coada în această afacere“, spuse plin de ciudă unul dintre colegi... „N-ai găsit şi tu un loc mai bun decât acolo“, adăugă el, ceva mai conciliant.

„Parcă Dumnezeu mi-a luat minţile“, încercă să se dezvinovăţească Marina, care, la drept vorbind, nu credea nici în existenţa lui Dumnezeu, nici a diavolului, dar se agăţa acum de aceste argumente de ordin supranatural pentru a îmblânzi cerbicia oaspeţilor... Giovani aşteptă liniştit un moment de acalmie, ca să poată interveni:

„Chiar dacă necuratul a încâlcit iţele, noi le vom descâlci“, spuse el. „Totu-i să acţionăm cu calm şi cu răbdare... Prin urmare, asta-i“, zise el, ridicând neputincios din umeri.

„Şi acum ce-i de făcut?“ întrebară neliniştiţi musafirii.

„Nu ştiu, zise pretendentul... Poate că ar trebui să procedăm la o deshumare...“

„Cum, să-l deshumăm!?“ întrebară oaspeţii.

„Avem de ales între două soluţii“, zise el afişând un aer degajat. „Una clandestină, care presupune, totuşi, un risc major. Ar trebui să mergem noaptea în cimitir şi să încercăm să dezgropăm mortul fără să ne vadă nimeni. Dacă ne vor prinde paznicii, vom înfunda puşcăria pentru profanare de morminte. A doua e oficială: adică va trebui să facem o solicitare şi să aşteptăm apoi aprobarea autorităţilor... Nu e simplu să mergi pe

această cale: după cum ştiţi, la noi aparatul birocratic e greoi; prin urmare, ar trebui să găsim pe cineva care să ne ajute. Dar asta presupune bătaie de cap şi cheltuieli costisitoare... Rotiţele birocraţiei nu se dezmorţesc decât dacă le ungi cu un purcoi de bani...“

XVI

Musafirii începură să dezbată problema, despicând firul în patru. Unii se pronunţau pentru prima soluţie. Alţii se gândeau că – ţinând cont că era vorba de un câştig atât de consistent, potul se ridica, totuşi, la vreo două milioane de dolari – riscul de-a deshuma noaptea un cadavru era prea mare. Pentru o astfel de faptă puteau înfunda, câteva zeci de ani, puşcăria, şi nu numai atât... Exista apoi şi posibilitatea ca biletul să fie confiscat. Aşa că, până la urmă, căzură cu toţii de acord să meargă pe calea oficială. Pretendentul propuse să se facă o chetă, trebuia strânsă o sumă frumuşică pentru stimularea bunăvoinţei funcţionarilor. Toţi au fost de acord că funcţionarii trebuiau cointeresaţi. Altfel, aveau să tergiverseze treburile. Termenul de depunere a biletelor se apropia de sfârşit. Prin urmare, trebuiau grăbite demersurile. Oare cine le-ar putea deschide uşile administraţiei locale? Cine avea trecere pe lângă autorităţi? Trebuia găsit acolo un om din sistem care, pentru o anumită sumă (două mii de grivne, cel mult trei!), să facă pe dracu-n patru pentru a mişca lucrurile din loc... La un moment dat, cineva îşi amintise de mine: eram ziarist, prin urmare, aveam o oarecare influenţă în oraş... Puteam interveni la autorităţi pentru a putea obţine avizul. Pretendentul şi Marina, însoţiţi de unul dintre cei doi bărbaţi, au făcut o descindere la

„Moby Dick“. După cum ţi-am povestit, în perioada aceea eram ţintuit la pat. S-au interesat de adresa unde locuiam, au vrut să mituiască barmanii; barmanii însă au dat dovadă de prudenţă şi s-au eschivat. Astfel am fost scutit de o vizită, care, sigur, m-ar fi întors pe dos. După cum ştii, înmormântarea lui Agaton m-a tulburat profund. Am fost cuprins de-o stare de depresie din care am ieşit cu greu. Seara târziu, cei cinci, adică şase (pretendentul nu se dezlipea de Marina), s-au întâlnit din nou, de data aceasta la unul dintre combatanţi... Întâlnirea s-a desfăşurat sub auspicii favorabile. Administratorului blocului lucrase cândva la primărie şi avea acolo uşile deschise. Au apelat la serviciile lui. După ce i-au explicat în prealabil despre ce era vorba, omul a fost de acord să îi ajute. Contravaloarea serviciilor sale se ridica la suma de cinci mii de grivne, jumătate plătită în avans (administratorul trebuia să sensibilizeze funcţionarii care lucrau la Direcţia Cimitire), jumătate după... Primindu-şi peşcheşul cuvenit, omul s-a pus în mişcare şi, după două zile, a venit cu autorizaţia semnată. Astfel, într-o vineri dimineaţă, fix la ora opt, Marina împreună cu mama tuturor morţilor, Galina, înveşmântate în haine cernite, probabil pentru a impresiona asistenţa, alături de Giovanni (îmbrăcat şi el într-un costum închis de culoare), prezentat drept văr de gradul doi, şi cei patru colegi de birou (doi domni şi două doamne), însoţiţi de o echipă de specialişti (miliţieni şi procurori) şi de câţiva lucrători de la salubrizare (un uzbek şi trei ţigani), înarmaţi cu hârleţe şi lopeţi şi îmbrăcaţi în veste fosforescente, descind la faţa locului şi încep să sape. N-au trebuit să se obosească prea mult. La a treia pană de hârleţ, au dat peste un corp moale:

era cadavrul lui Agaton, învelit în ceva ce semăna cu o pânză de cort. Sicriul se evaporase parcă în aer. Ca de altfel şi hainele cu care fusese înmormântat. Trupul gol, doar piele şi os, al lui Agaton era întors cu faţa în jos, având imprimate pe omoplaţi câteva însemne ciudate, în ebraică şi în chirilică. Îţi dai seama, spuse Lein, că toţi au rămas şocaţi în faţa unei asemenea privelişti? Şocul a fost însă şi mai mare când au întors cadavrul cu faţa în sus. Aceleaşi însemne erau făcute pe frunte şi pe piept. Dar asta nu a fost totul. Cadavrul fusese mutilat. Organele genitale fuseseră extirpate cu totul, astfel că între vintre rămăsese un loc gol, o rană neagră, înconjurată de câteva smocuri de păr de o culoare roşiatică, în care se afla înfiptă o lumânare albă de botez, pe trei sferturi arsă... Femeile au început să ţipe, bărbaţii s-au speriat şi ei şi au început să-şi facă semnul crucii.

Mama tuturor morţilor, Galina, strigând: „Băiatul mamii, iată ce ţi-au făcut nenorociţii“, se repezi să tragă pânza de cort peste trupul mutilat al decedatului, dar miliţia şi procurorii o somară să nu se atingă de nimic... Marina plângea, frământându-şi mâinile în poală, în timp ce Giovanni, căruia nu-i plăceau încurcăturile, luase şi el o atitudine spăşită, aşteptând un moment prielnic ca s-o şteargă din loc. Groparii, care, înainte de-a se apuca de treabă, se cinstiseră cu votcă şi bere, nu păreau impacientaţi. Unul dintre ei a început să spună că, de la o bucată de vreme, se petrec lucruri destul de bătătoare la ochi în cimitir, în sensul că atunci când vin dimineaţa la locul de muncă, găsesc mâzgălite pe cavouri tot felul de desene şi însemne ciudate. În afară de aceasta, pământul de pe unele morminte pare uneori

proaspăt răscolit... Ei sugerară că, noaptea, cimitirul ar fi fost bântuit de satanişti. Atitudinea lor era destul de temătoare. Miliţia şi Procuratura intrară în alertă. Groparii au fost băgaţi în capelă şi „strânşi cu uşa“... Şi nu numai ei, ci şi Marina şi toată şleahta care venise cu ea la cimitir. Acolo, în capelă, se constitui un fel de celulă de criză: procurorii voiau să ştie ce şi cum. Groparii căutau să-i îmbrobodească: n-au văzut nimic, nu ştiu nimic. Procurorii însă îşi cunoşteau meseria. După un scurt interogatoriu luat mamei tuturor morţilor, Galina, care era cât pe ce să-şi piardă cunoştinţa când unul dintre miliţieni, pornind de la o reclamaţie sosită la secţie, a întrebat-o dacă foloseşte părul şi unghiile morţilor pentru a face vrăji, Marina şi toată şleahta sa au fost trimişi acasă, sub interdicţia de-a părăsi Odessa vreme de trei luni, în timp ce groparii au fost puşi în cătuşe şi duşi cu duba la sediul Miliţiei... Prelucraţi prin metode speciale, care nu dau niciodată greş, ţinuţi fiecare în câte o celulă, groparii „vărsară din guşă“ tot ce ştiau... Are loc o a doua descindere în cimitir. Au fost cercetate mai multe morminte aflate în vecinătatea celui al lui Agaton. Dar şi alte loturi unde au avut loc ultimele înhumări. Organele de Miliţie şi Procuratura s-au trezit în faţa unui caz uluitor. Morţii parcă se înţeleseseră între ei şi au evadat *in corpore* din cimitir. Majoritatea mormintelor cercetate s-au dovedit a fi goale. Se mai găsea ici-colo câte un sicriu intact; excavatoarele îl acopereau cu humă, răscolind alte morminte. Altele purtau însemnele profanării: cadavre mutilate, lumânări înfipte în gură şi între vintre, inscripţii arse pe epiderma în putrefacţie etc. etc. Organele de cercetare strângeau cercul. Erau supravegheate îndeaproape firmele de

pompe funebre, consignaţiile şi talciocul. Morga şi bisericile etc. etc.

Ai putea să mă întrebi, ce s-a întâmplat cu biletul câştigător. Nimănui nu i-a mai ars de bilet. Marina şi ceilalţi tăceau mâlc. De altfel, termenul de depunere se prescrisese. Biletul era expirat. Anchetatorii nu neglijaseră, totuşi, nici această pistă. Agenţia Loto fusese informată asupra cazului. Toţi stăteau în aşteptare. În momentul în care la una dintre sucursale avea să apară cineva cu biletul câştigător, lucrătorii agenţiei trebuiau să anunţe Procuratura. Şi iată că „iepurele“, cum se spune, sare de unde nu te aştepţi. Într-o sâmbătă dimineaţă, anchetatorii primesc un telefon neaşteptat. La una dintre sucursalele agenţiei Loto venise omul cu biletul. În zece minute anchetatorii au sosit la faţa locului. Bărbatul a fost arestat pe loc, luat în dubă şi dus la Procuratură. Întrebat de unde avea biletul, bărbatul a spus că l-a găsit în buzunarul unui costum pe care l-a cumpărat recent de la o consignaţie. Iniţial, a vrut să-l arunce, dar nevastă-sa a insistat să verifice dacă nu cumva-i câştigător.

„Poate a dat norocul peste noi“, a zis ea, iar când a văzut despre ce sumă era vorba, parcă înnebunise. Bărbatul însă (un anume Arşavir) s-a arătat a fi destul de precaut. „Nu cumva să dăm de bucluc. Suma e prea mare. E ceva necurat cu biletul acesta“, i-a zis el. Femeia însă l-a pisat atâta la cap, încât bărbatul n-a avut încotro şi s-a dus la agenţie să ridice potul, în timp ce soţia rămăsese acasă în aşteptare... Şi acum, iată, a dat de bucluc... Şi asta numai din pricina ei... El, unul, cum a văzut biletul, se gândise să sune la Miliţie... Anchetatorii, călăuzindu-se după proverbul „orice pasăre pe limba ei piere“, l-au lăsat să bată câmpii, ca să vadă de unde îl pot agăţa.

Bărbatul era însă un novice. Lucra ca lăcătuş mecanic la o şcoală şi, deşi era armean, nu avea nimic de-a face cu comerţul licit sau ilicit. Obişnuia, ce-i drept, să frecventeze, împreună cu soţia, magazinele de second-hand şi consignaţiile, unde găseau lucruri ieftine de îmbrăcat. Se pare că, într-adevăr, dăduse întâmplător peste bilet. Anchetatorii au vrut să vadă costumul: unde se afla? Costumul era la el acasă, în dulap. Urcându-l din nou în dubă, procurorii s-au deplasat la locuinţa lăcătuşului. Au făcut o percheziţie amănunţită şi, în afară de costumul în cauză, n-au găsit nimic suspect. Anchetatorii au luat un scurt interogatoriu soţiei lui Arşavir; femeia însă era atât de speriată, încât au lăsat-o până la urmă în plata Domnului. Oamenii legii au chemat-o apoi la sediu pe Marina, ca să vadă dacă recunoaşte sau nu costumul. Costumul, într-adevăr, îi aparţinuse decedatului.

„Fusese înhumat în el?“

„Sigur că da“, răspunse femeia; era, de altfel, singurul pe care-l avusese decedatul. Marina îl achiziţionase cu puţin timp înainte ca Agaton să-şi dea obştescul sfârşit.

„De unde?“

„De la o consignaţie.“

„Care?!“

„Una din port“.

„Care anume?“

Marina spuse care: achiziţionase costumul de la „Ancora albastră“... Numele magazinului nu se potrivea defel cu marfa expusă spre vânzare. Cum se găseau acolo, în general, costume de înmormântare, clienţii îi schimbaseră denumirea mai întâi în „Casa cioclilor“, apoi magazinul suferi un alt botez, transformându-se în „Casa ciorilor“... Marina fusese acolo împreună cu mama ei, după care

s-au dus la Delfinariu... „Nu ne interesează, deocamdată, Delfinariul“, ziseră procurorii... „O să avem timp să ne uităm la delfini după ce clasăm dosarul. Suntem fascinaţi, în schimb, de „Ancora albastră“ sau „Casa ciorilor“, cum spuneţi voi... Ce-ar fi să facem o scurtă razie pe acolo“, continuară ei.

Iniţial, oamenii legii au bănuit că ororile petrecute în cimitir erau opera unor tineri nonconformişti, care, influenţaţi de muzică şi film, practicau ritualuri sataniste. Însă pe măsura ce ancheta înainta, şi-au dat seama că pista aceasta era greşită. Era posibil ca unele semne descoperite pe lespezi sau pe cruci să fi fost făcute de nişte rockeri ce se drogau noaptea în cimitir. Dar era puţin probabil ca tinerii să se fi ocupat de comerţul cu sicrie şi costume luate de pe morţi. Afacerea, dacă era vorba de afacere, părea să fi fost foarte bine organizată, dar avea şi o latură morbidă, greu de înţeles pentru orice minte raţională... După descinderea făcută la consignaţia de lângă Delfinariu, o parte din ceaţa ce plana asupra cazului lui Agaton se risipise... Făcând o primă percheziţie, oamenii legii au fost izbiţi de mirosul dulceag pe care-l emanau hainele expuse la vânzare. Anchetatorii n-au mai avut aproape nici un dubiu că, înainte de a ajunge în rafturi, hainele poposiseră mai întâi în cimitir...

XVII

Ne terminaserăm de băut paharele şi ne pregăteam să părăsim barul. I-am făcut semn chelnerului să aducă nota de plată. După ce am achitat consumaţia, ne-am ridicat de la masă şi am ieşit. Un soare palid se legăna deasupra podului ce traversa năvalnicul râu Carrib. Vântul se mai potolise. Am cotit la dreapta, în direcţia oraşului. Ajungând la

mijlocului podului, ne-am sprijinit de balustradă şi ne-am făcut unul altuia câte o fotografie. În depărtare se vedea portul Galway, străjuit de Turnul Shelly, unde ne petrecusem o bună parte a dimineţii, adăpostiţi în caroseria unui automobil de modă veche. Câteva lebede se legănau învârtindu-se în cerc pe undele repezi ale râului... Sub pod, doi oameni ai străzii, ghemuiţi pe nişte cartoane, îşi luau micul dejun...

Am mers un timp în tăcere unul lângă altul, fiecare meditând la ale sale. Piaţa era aproape pustie. Câţiva porumbei gângureau la picioarele de bronz ale lui James Joyce, surprins într-o postură meditativă, cu bărbia sprijinită în mâini şi privirea aţintită undeva spre port. Doi pescăruşi stăteau cocoţaţi pe cartea de bronz deschisă la pagina 316, pe care James o ţinea deschisă pe genunchii săi (să fi fost *Ulise*?), în timp ce alţi doi se legănau pe umerii săi ascetici, deschizându-şi şi închizându-şi aripile, gata parcă să-şi ia zborul în orice clipă...

– Iată ce înseamnă posteritatea, spuse Lein. Oare ce ar fi spus Stephen Dedalus văzându-l pe Joyce acoperit de găinaţ?

– Ar fi ridicat din umeri, ce să spună?! Sau poate s-ar fi gândit că, în fond, deposedată de subiect, eternitatea e un fleac...

– Vorbeşti de lup şi lupul la uşă, murmură Lein, arătându-mi un local cochet, unde puteai comanda ciorbă de potroace sau rinichi de berbec la grătar... Deasupra am văzut legănându-se în bătaia vântului şi firma, „Leopold Bloom“...

– Ce-ar fi să intrăm şi să comandăm o gustărică?

Şi apoi tot el se corectă:

– Nu, lasă, vom veni aici spre seară... Sunt obosit... Abia aştept să mă întind în pat... Dar nu, hai să intrăm şi să termin povestea...

Am intrat: ne-am aşezat la o masă mai retrasă şi am comandat câte o salată de varză şi două porţii de rinichi prăjiţi după reţeta Joyce, cu garnitură de cartofi natur... Ne-am încălzit gâtlejurile cu câte un grog marinăresc...

– Cazul Agaton a căpătat o întorsătură neaşteptată, spuse Lein în timp ce aşteptam comanda. „Ancora albastră“ avea o dublă destinaţie. Ziua funcţiona ca magazin cu regim de consignaţie, iar noaptea, ca loc de întâlnire al unei secte ce preluase o parte din preceptele scopiţilor... Casele de rugăciune ale vechilor scopiţi, din pricina anumitor ritualuri (adepţii se învârteau în cerc până când cămăşile albe, lungi până-n călcâie, cu care erau îmbrăcaţi, se umflau ca nişte vele), purtau denumirea de „corăbii“. Noii adepţi, preluând o parte din simboluri, au considerat că locul lor de întâlnire nu simbolizează o corabie, ci doar o ancoră, o ancoră căzută din cer pe pământ, menită să aducă omenirea pe calea credinţei celei drepte. Vechii scopiţi plecau de la premisa că răul suprem o reprezintă plăcerea carnală. Pentru ei, sexul, procreaţia, în general, avea conotaţii luciferice. Căderea în păcat a lui Adam nu trebuia să fie repetată la nesfârşit. Exista o cale de îndreptare, prin intermediul sacrificiului. Scopiţii aveau o viziune proprie asupra cărţilor sfinte. Pornind de la anumite pasaje ale Evangheliei lui Matei, dar şi a lui Luca, ei considerau gestul lor ca o ofrandă adusă Casei Domnului. În capitolul 5 al Evangheliei lui Luca, Iisus spune: „Aţi auzit că s-a zis: să nu săvârşeşti adulter! Eu însă vă spun că oricine se uită la o femeie ca s-o

dorească a şi săvârşit un adulter în inima lui. Iar dacă ochiul tău drept te duce la păcat, smulge-l şi aruncă-l de la tine; căci îţi este de folos să piară unul din mădularele tale, dar să nu-ţi fie aruncat tot trupul în Gheenă. Şi dacă mâna ta dreaptă te duce la păcat, taie-o şi arunc-o de la tine; căci îţi este de folos să piară unul din mădularele tale, dar să nu-ţi fie aruncat tot trupul în Gheenă...“. Nici mâna, nici ochiul, nici buzele, nici limba nu păcătuiau de la sine, ci cădeau în păcat ispitite de un mădular în care se ascundea diavolul din om... Şarpele păcatului se afla ascuns într-un singur loc, care trebuia extirpat. Sacrificiul era urmat de revelaţie. Odată cu închiderea rănilor, se deschidea calea spre iluminare. Una pentru trup, alta pentru suflet. Iluminarea pentru trup însemna acumularea bogăţiilor lumii, iar calea pentru suflet, tangenţa cu sferele cereşti. Bogăţia îţi conferea putere, influenţă asupra celorlalţi. Scopiţii foloseau în interiorul sectei un limbaj bazat pe simboluri biblice. Astfel, operaţia de castrare purta numele de „botezul prin foc“ sau „albire“, în sens de purificare, iar adepţii se numeau „hulubi albi“. Hulubul alb te trimitea cu gândul atât la porumbelul lui Noe, care, după a treia încercare, s-a întors pe corabie cu o ramură de măslin în cioc, semn că apele potopului începeau să se retragă, cât şi la botezul lui Iisus, când cerurile s-au deschis şi Duhul lui Dumnezeu a coborât asupra lui în chip de porumbel... Operaţia era realizată prin parcurgerea mai multor trepte iniţiatice: prima se numea „pecetea mică“ şi se realiza prin extirparea testiculelor la bărbaţi şi a labiilor la femei. A doua etapă purta numele de „marea pecete“ sau „pecetea imperială“, care presupunea retezarea falusului („cheia de la lacătul beznei“) de la rădăcină, sau a

clitorisului la femei... A treia presupunea extirparea mameloanelor, iar a patra, decuparea din coapsa adeptului a unui triunghi din piele, în mijlocul căruia era lăsată o elipsă, ce simboliza ochiul divin. Ritualurile nocturne, dansul extatic (care se încheia cu o orgie de grup), se făceau sub supravegherea mai-marelui castei, care purta numele de *cârmaci* sau de *timonier*... *Timonierul* avea o autoritate absolută asupra celorlalţi membri. Sacrificiile, castrările adică, se făceau la sfârşitul ritualurilor, fie pe „corabie“, fie într-un alt loc cu conotaţii simbolice. (Mormintele marilor *timonieri*, în apropierea cărora fuseseră înălţate bisericile scopite, deveniseră locuri de pelerinaj, dar şi de sacrificiu.) Răstălmăcind cuvintele evangheliştilor, scopiţii ajunseseră la concluzia că, pentru a putea propovădui învăţătura lui Iisus, apostolii au fost iniţiaţi din timp în această taină. Harul divin a pogorât asupra lor abia după ce discipolii s-au purificat prin „botezul focului“, parcurgând toate cele patru trepte de iniţiere. Învăţătura lor are ca punct de plecare Evanghelia lui Matei, unde Iisus le spune ucenicilor: „Nu toţi pot primi cuvântul acesta, ci numai acei cărora le este dat...“. Şi cui îi e dat cuvântul? Iată cui: „Fiindcă sunt fameni care s-au născut aşa din pântecele mamei lor; sunt fameni care au fost făcuţi fameni de către semenii lor; şi sunt fameni care s-au făcut singuri fameni pentru împărăţia cerurilor. Cine poate să primească lucrul acesta, să-l primească...“. Îi fascina sintagma „împărăţia cerurilor“. Erau în stare să accepte pentru ea orice fel de sacrificiu. Apostolii „au primit“ şi ei lumina Domnului, trecând prin cel de-al doilea botez. Scopiţii s-au constituit ca sectă la sfârşitul secolului al XVIII-lea, în Rusia şi Letonia, la Riga; învăţătura lor s-a răspândit

pe o arie destul de largă în următorul secol, atunci când secta a devenit foarte puternică, mai ales din punct de vedere financiar, pentru ca, apoi, să fie interzisă în perioada de început a bolşevismului. În 1722 a avut loc un proces răsunător, în care un număr de circa două sute patruzeci şi şase de adepţi au fost judecaţi pentru erezie, iar în 1929 a avut loc un alt proces, care a avut un răsunet de masă. Secta a fost interzisă prin lege. Teroarea din perioada stalinistă a retezat credinţa aproape de la rădăcină... Desigur, ici-colo, în cotloane tainice, mai oficia, predicând în eter, câte-un adept... În zilele noastre, în Caucaz, mai există un număr mic de scopiţi, care urmează preceptele vechii secte, însă fără să apeleze la castrare. Pseudoscopiţii sau eteroscopiţii apăruţi la Odessa au încercat să reînvie o parte din tradiţiile „hulubilor albi“. Ei considerau eterul ca forţă motrice a vieţii şi a morţii. Tot ce era legat de materie era legat şi de păcat. Eterul era pur, populat de cete de îngeri şi arhangheli care, având o natură neutră, nu cunoşteau ispitirea. Ei mai considerau, de asemenea, că între trup şi suflet există un cordon ombilical de natură sinergetică şi, că pentru purificarea sufletului ce se întoarce în eter („uterul etern“), mai întâi trebuie purificat trupul, care rămâne în mormânt. Şi pentru ei, ca şi pentru vechii adepţi, păcatul suprem era reprezentat de satisfacţia carnală. Spre deosebire de înaintaşi, eteroscopiţii considerau că blestemul ce plana asupra lui Adam nu putea fi ispăşit decât după venirea Apocalipsei. Păcatul nu putea fi învins decât prin păcat, prin proliferarea lui până la Judecata de Apoi, când morţii aveau să se întrupeze din nou. Ţinând cont însă că legătura dintre trup şi suflet nu poate fi ruptă nici măcar după

moartea fizică şi că sufletul preia „pe umerii săi“ păcatele trupului, acesta trebuie purificat înainte de a fi redat ţărânii... Cum adepţii lor erau încă foarte puţini (în ciuda strădaniilor, secta nu a reuşit să câştige decât foarte puţini prozeliţi), sectanţii s-au gândit că, dacă nu pot să-şi facă adepţi printre cei vii, atunci măcar să-i izbăvească pe cei morţi de păcatul săvârşit, pentru ca la Judecata de Apoi trupul lor să nu se deosebească de etericele trupuri ale anghelilor şi arhanghelilor care planau în înălţimi. Primul sacrificiu a avut loc în Biserica Preobrajenie, de Duminica Tomii, în 1991, la slujba de seară, când se citeau canoanele. În timp ce preotul cădelniţa mulţimea de capete plecate, în biserică a pătruns un bărbat uscăţiv (de circa patruzeci de ani), îmbrăcat în scurtă de piele neagră şi pantaloni strălucitori de culoarea beznei. Necunoscutul s-a apropiat de racla în care se aflau moaştele Sfântului Ambrozie cel Nou şi a început să-şi lepede îmbrăcămintea, aruncând-o la picioarele mulţimii. Rămânând gol (la intrare în biserică, omul îşi scosese şi încălţămintea), bărbatul s-a înclinat deasupra moaştelor sfântului, apoi, cu o mişcare scurtă, şi-a retezat „podoaba bărbătească“, a fluturat-o în aer şi a aruncat-o peste raclă. Conform declaraţiilor martorilor oculari, pe care le-am citit în presă după aceea, automutilatul nu părea să simtă nici un fel de durere, în ciuda sângelui care ţâşnea din răni, împroşcând icoanele; intonând un psalm, el a început să se învârtă în spirală, din ce în ce mai repede, invocând numele Sfântului Duh şi executând din loc în loc sărituri neaşteptate, până s-a prăbuşit mort lângă altar. Credincioşii au calificat „gestul“ drept semnul unui blestem ce urma să se abată nu numai asupra locului, ci asupra întregii lumi creştine. Biserica a fost

închisă şi redeschisă abia după şapte ani… Nici până astăzi poliţia nu a reuşit să-l identifice pe necunoscutul care s-a sinucis acolo. Adepţii noii secte ştiau însă foarte bine despre identitatea omului îmbrăcat în scurtă de piele. Se numea Şilov şi se născuse în apropiere de Tula; venise la Odessa pentru a-i ilumina pe fraţii săi întru credinţă... Cum numele său coincidea cu cel al unuia dintre marii propovăduitori ai vechii secte, decedat în închisoare, în 1799, mormântul lui a devenit curând loc sacru pentru noua sectă. Acolo „hulubii negri“, cum îşi spuneau eteroscopiţii, îşi depuneau „prinosul jertfei lor“, arzând „cheile păcatelor“ pe un jertfelnic de aramă... Cultul lor se baza pe un amestec eteroclit de profeţii şi dogme desprinse din Vechiul şi Noul Testament, dar şi din *Centuriile* lui Nostradamus, pe care-l venerau ca pe un sfânt. Plecând de la un catren al *Profeţiilor*, răstălmăcit în chip bizar, ei aşteptau venirea ultimului Mesia, care urma să-şi arate omenirii abia cu puţin înainte de sfârşit adevărata sa înfăţişare. Catrenul sună astfel: „Prea mult cerul plânge pe Androginul procreat,/ Aproape de acest cer, umanul sânge revărsat,/ Prin moarte prea târzie, poporul recreat,/ Târziu şi devreme-i ajutorul aşteptat...“. În interpretarea lor, Androginul procreat pentru care plângea cerul era Mesia... Cerul plânge pentru jertfa lui, iar pământul se îneacă în sânge (pogromuri, războaie, revoluţii etc.). Versul revelator era considerat însă a fi următorul: „Prin moarte prea târzie, poporul recreat...“. Moartea prea târzie era moartea de după moarte. Moartea ce urma purificării. Poporul recreat, prin „jertfa morţilor“ avea să fie asemenea lui Mesia. Ajutorul aşteptat pentru salvarea omenirii urma să sosească târziu. Târziu,

pentru că Dumnezeu, aşteptând pocăinţa, amâna mereu clipa finală... Şi devreme, fiindcă nu toţi vor fi pregătiţi pentru renaşterea ce va urma. Cei iniţiaţi vor trece însă nevătămaţi prin flăcările ce străjuiesc eterul şi sufletele lor se vor albi…

XVIII

În timp ce citeam rapoartele anchetatorilor, unde apăreau aceste amănunte extrase din mărturiile acuzaţilor, mi-am adus aminte de coşmarurile mele din perioada cât fusesem ţintuit la pat mărturisi Lein, scuturându-şi scrumul din trabuc sub masa plină de chiştoace de la petrecerea din seara de dinainte. De ce nu se făcuse curăţenie în restaurant, nu ştiu. Poate era acesta un obicei al locului. Rudolf Steiner, în *Trezirea sufletelor* sau poate în *Introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii*, sau poate în altă parte – am fost preocupat în tinereţe de filozofia lui –, face o afirmaţie care m-a obsedat mult timp: „Ceea ce se petrece aici pe plan fizic este de fapt mereu un fel de proiectare, un fel de nuanţare a ceea ce se întâmplă în lumea spirituală. Numai că ceea ce se petrece în lumea spirituală are loc mai devreme“. Iar Jung vorbeşte şi el de irumperea conţinuturilor arhetipale şi influenţa acestui fenomen asupra psihicului uman. Şi Jung, şi Steiner sunt de părere că simbolurile şi închipuirile nu sunt doar simple imagini, ci că ele fac parte dintr-un „fond genetic“ universal, constituind o realitate în sine... Mult timp am privit afirmaţiile acestea ca pe nişte simple speculaţii, menite să ne tulbure spiritul. Apoi, urmărindu-mi visele şi făcând legătura dintre ele şi întâmplările pe care le trăiam mai devreme sau mai târziu, tind să cred că teoriile lui Steiner nu sunt

nişte elucubraţii, ci că ele au o bază reală. Între vis şi realitate există o relaţie biunivocă. Stau şi acum şi mă întreb: totuşi, cum ar putea faptele şi fenomenele ce urmează să se desfăşoare în lumea fizică să fi avut deja loc în lumea spiritului? Trăim cumva un experiment? O altă întrebare logică pe care ţi-o stârneşte supoziţia lui Steiner e următoarea: care este decalajul de timp dintre fenomenele ce se petrec în cele două dimensiuni? Un ceas, un minut, o secundă, un secol? Oricare din ele ar putea fi răspunsul... În lumea spiritului, timpul nu are măsură sau, dacă are, atunci durata lui posedă alte coordonate decât cea din lumea fizică... Ceea ce aici pare a fi un secol, acolo poate e doar un minut... Sau viceversa. Deseori m-am întrebat: nu cumva evoluţia lumii fizice se desfăşoară după un program accesat în lumea spirituală? Dacă da, atunci care-i rolul liberului arbitru? Când putem alege şi ce anume alegem? Şi: alegerea noastră declanşează, la rândul ei, o altă ordine în lumea spirituală? Asta pe de o parte, dar pe de alta Jung ne lasă să înţelegem că evoluţia umană e determinată (dacă nu cumva chiar coordonată) de fondul arhetipal şi că ceea ce visăm acum se va concretiza mai devreme sau mai târziu în realitate. Aşa s-a întâmplat şi cu visul meu legat de cimitir, de cordonul ombilical, de mormântul mamei, de castrare şi de apariţia Androginului... Visasem sub o altă formă întâmplările ce se derulau sau urmau să se deruleze în realitate. Inconştientul îmi transmitea un semnal de alarmă. Trupul meu căzut pradă bolii devenise mult mai sensibil la influenţele din afară şi se comporta asemenea unui instrument muzical dezacordat, acţionat de o mână nevăzută, dezarticulată şi ea, bolnavă de o grea melancolie... Era o sondare a

abisurilor, a limitelor vieţii sau, mai degrabă, a limitelor morţii. Există o stranie simetrie între imaginile pe care le trăim în vis şi cele care se desfăşoară aievea. Ele seamănă cu un tipar, cu urmele lăsate de o rolă invizibilă ce alunecă tăcut când pe un perete vizibil, când pe unul doar închipuit. Imprimeurile nu sunt chiar perfecte. Şi asta fiindcă nici în viaţă, nici în vis, nici în universul creat sau în cel increat, impalpabil simţurilor noastre, alcătuit din goluri, nu există o simetrie perfectă. Figurile se aseamănă, dar dacă le suprapui unele peste altele, începi să sesizezi diferenţe mai mult sau mai puţin perceptibile. Cum obrazul drept nu seamănă cu stângul sau mâna dreaptă cu cea stângă, tot aşa nu se aseamănă între ele imaginile ce se nasc din lumea invizibilă şi o contaminează pe cea vizibilă. Şi tot aşa şi arhetipurile la care accedem, fie prin intermediul somnului sau prin practicarea unor rituri (învârtirea în cerc, de pildă, sau salturile pe care le făceau scopiţii în timpul rugăciunilor nocturne, când cămăşile albe li se umflau vibrând ca nişte vele), îşi lasă amprenta pe pereţii scoarţei noastre cerebrale, determinându-ne să ne manifestăm într-un anumit mod. Dacă arhetipul Androginului sau, să zicem, cel al Anticristului intră în conjuncţie cu simţurile noastre, ei ne vor apărea mai întâi în vis. Apoi, sub o formă sau alta, ni se vor arăta şi la lumina zilei, metamorfozându-se sau condensându-se într-un gest sau într-o vorbă pe care cineva, chiar foarte drag, ne-o va arunca în faţă, contorsionându-şi chipul, sau doar vocea, printr-o grimasă... Trăim mereu sub presiunea conţinuturilor acestor arhetipuri, care acţionează asupra noastră asemenea constelaţiilor; nu le simţim influenţa mai mult sau mai puţin nefastă, căci

ea se manifestă la un mod pe cât de profund, pe atât de subtil, impalpabil. Trăirile pe care le-am avut în vis, cordonul ombilical înfăşurat din vis, precum şi căderea organelor (castrarea) au fost extrem de dureroase. Atât de dureroase, încât, atunci când am aflat de existenţa „Ancorei albastre“ şi a tuturor ororilor ce se petreceau în sectă, le-am privit ca pe un fapt divers. Mi se părea aproape normal că s-a întâmplat aşa. Modelul Androginului din spaţiul arhetipal a fost transmutat în spaţiul real, redeşteptând vechea credinţă, care a dat naştere unei noi ideologii, legată de un straniu cult al morţilor.

Odessa e un oraş în care s-au stratificat multiple civilizaţii. Fenicienii, evreii, grecii şi apoi, mult mai târziu, hunii, avarii, pecenegii, turcii, tătarii, iar în cele din urmă slavii s-au stabilit aici. Pentru fiecare dintre aceste popoare ţinutul a fost considerat ca un nou pământ, ca un nou Eden... De la vărsarea Nistrului în Marea Neagră până în Crimeea, la Bahcisarai (fostă reşedinţă a hanilor tătari), nu există alt oraş mai frumos la Marea Neagră decât Odessa... Fiecare dintre aceste popoare şi-au lăsat amprenta asupra locului... Creştinismul s-a suprapus peste mahomedanism şi civilizaţii mai vechi, arhetipurile sale au intrat în contact cu alte arhetipuri... Bolşevicii au încercat să facă tabula rasa, aruncând în aer mănăstirile şi bisericile ridicate în timpul stăpânirii Romanovilor. Însă n-au putut să arunce în aer şi ideile, şi panoplia de imagini sedimentate în mentalul colectiv. După prăbuşirea comunismului, credinţa, ţinută în frâu de dogme, sub influenţa arhetipurilor a irumpt din nou, îmbrăcând mai multe forme. Unele rituri au reînviat din propria cenuşă. Cenuşa din care au renăscut ele a fost însă

radioactivă, astfel că formele au degenerat, dând naştere la încrengături dintre cele mai bizare. Psihicul uman e un burete care poate absorbi orice ideologie. Pe solul lui se nasc o faună şi o floră ce pot supravieţui oricăror intemperii. S-au produs mutaţii. Totul e altfel decât a fost. Acum totul a devenit posibil. Suntem iarăşi un tărâm nou şi aşteptăm să se nască pe acest tărâm o nouă lume. Cel puţin aşa cred eu, zise Lein.

XIX

Dar să ne întoarcem la povestea noastră, propuse el retoric... În ciuda fanatismului, vechii scopiţi nu erau nişte idealişti. Pe lângă latura mistică, ei şi-au dezvoltat încă un simţ, cel legat de circuitul banilor. Deşi adoptaseră o dietă austeră, scopiţii erau bogaţi. Unii dintre ei chiar putred de bogaţi. Bogăţia îi făcea mai puţin vulnerabili faţă de opresiunile la care erau supuşi din partea autorităţilor. Tot bogăţia îi ajuta să-şi lărgească cercul şi să câştige noi adepţi. În anul 1869, de pildă, când a fost arestat unul dintre negustorii din gubernia Tombolsk şi pus sub acuzare pentru agitaţie eretică, poliţia a rămas uimită să descopere în casa lui câteva zeci de butoaie pline ochi cu aur. Valoarea comorii s-a ridicat la câteva miliarde de ruble. O sumă de-a dreptul uriaşă pentru acele vremuri. S-a pus întrebarea: cum de a putut acumula un negustor provincial atâta bogăţie?! Explicaţia a venit din faptul că secta avea o incredibilă abilitate pentru ingineriile financiare. Îţi voi povesti despre un caz, ca să înţelegi despre ce e vorba. Aproape în fiecare toamnă, casele de schimb din Moscova şi Petersburg, acumulând o mare parte din monedele noi, refuzau să mai primească monedele de argint uzate care circulau pe piaţă. Preţul monedei

vechi scădea vertiginos. Cu câteva zile înainte de sfârşitul anului, pe nesimţite, casele de schimb începeau să cumpere moneda veche, la un preţ de câteva ori mai mic decât cel real. Când în seifurile caselor de schimb se strângea o anumită cantitate de bani uzaţi, banii erau dirijaţi către Novgorod sau alte centre. Aici, vechea monedă circula la cursul ei obişnuit. Tot ei organizau puncte de cumpărare a argintăriei vechi, pentru a o retopi în monede. Şi asta se întâmpla an de an. Ei bine, casele de schimb erau controlate de sectanţi. Din datele existente în arhiva Ohranei rezultă că o parte dintre reţelele marilor magazine, ale restaurantelor, ale hotelurilor de lux, ale antrepozitelor, ale pieţelor se aflau în mâinile scopiţilor. Tot scopiţii puseseră la punct organizarea pe întreg teritoriul Imperiului a unor şcoli, unde profesorii selectaţi din rândul cartoforilor predau lecţii privind diferite stiluri de a trişa la jocul de zaruri şi cărţi. „Absolvenţii“ care terminau noviciatul se răspândeau apoi pe tot teritoriul ţării, iar o parte din câştig revenea sectei. Bogăţia pentru ei era un datum. De altfel, în mare, faptul este specific tuturor sectelor. Religia e legată de câştig. Şi chiar dacă banul e considerat ochiul dracului, adepţii ţin să-l folosească în interesul ideologiei lor. Banul le aduce prestigiu şi putere. Îi apără de prigoană. Prin intermediul lui pot cumpăra orice. Inclusiv sufletele viitorilor adepţi. Iniţiatorul sectei, Andrei Selivanov, ţăran de origine, care s-a autointitulat drept Dumnezeul viu coborât pe pământ, era primit în casele celor mai bogaţi negustori ai timpului... Picioarele sale se înfundau în covoare pe care apăreau ţesute cu fir de aur chipul lui Iisus şi al Fecioarei Maria, înconjuraţi de ceata îngerilor... Noua

sectă, a eteroscopiţilor, care s-a constituit la începutul anilor nouăzeci ai secolului trecut, a căutat să urmeze aceeaşi cale. Pe fondul sărăciei generale, ei au pus la cale negoţul cu sicrie şi haine de la morţi. La „Ancora albastră“ organele de ordine au confiscat circa o sută de costume. Doar câteva proveneau de la cimitirul din Odessa. Majoritatea fuseseră trimise de adepţi din alte oraşe, tocmai ca să li se piardă urma... Sicriile însă rămâneau pe loc. Li se dădea un luciu şi erau puse din nou în vânzare. Afacerea cu obiectele luate de la morţi avea un caracter sacru pentru noua sectă. Adepţii pseudoscopiţilor considerau că noua lor religie se poate extinde prin contaminare. Odată trecut prin „botezul focului“, mortul devenea un transmiţător al noii dogme. Mesajele sale erau transmise prin eter. Hainele şi obiectele pe care decedaţii le posedaseră în timpul vieţii erau îmbibate de noul crez. Latura mercantilă, dar şi fanatismul i-au împins pe sectanţi spre unele excese greu de imaginat... Văzând că afacerea cu haine şi sicrie nu le aducea câştigul la care visau, capii sectei s-au gândit să pună pe picioare, în apropierea Odesei, o crescătorie de păsări... O parte din banii necesari întreţinerii fermelor erau obţinuţi de la stat, iar în procesarea hranei foloseau cadavrele... Odată trecut prin „botezului focului“, păcătoasele rămăşiţe pământeşti ale decedaţilor trebuiau să se risipească în natură. Ingurgitând carnea, zburătoarele preluau asupra lor răul înfăptuit, astfel că „novicele“ era izbăvit de păcatele care apăsau asupra sa... După iniţierea ce se săvârşea în apropierea propriului mormânt (sau, dacă era vorba de cineva apropiat de sectă, atunci „marea pecete“ se aplica deasupra criptei ce adăpostea rămăşiţele „hulubului în haine negre“, Şilov), trupurile

„rebotezate“ prin foc ale răposaţilor erau transportate cu un camion şi aruncate într-un concasor, care fărâmiţa atât carnea, cât şi oasele, amestecând-o cu celelalte resturi... În cavoul lui se depuneau şi ofrandele, care se ardeau pe un jertfelnic... Numai cadavrele celor bolnavi erau cruţate, tocmai pentru a nu răspândi boala în jur. Aşa s-a întâmplat şi cu Agaton: după ce i s-a aplicat „pecetea mare“, trupul i-a fost purificat şi apoi reînhumat. Lumânarea de botez şi însemnele descoperite pe cadavrul lui poartă mărturia acestei iniţieri. Cam asta a fost, conchise Lein. Interesant, adăugă el, e faptul că şi pentru aceste acte macabre – vorbesc despre ciopârţirea morţilor, dar şi despre transformarea lor în hrană pentru păsări –, sectanţii găsiseră o justificare, apelând la Evanghelia lui Luca, unde Iisus le spune, la un moment dat, ucenicilor: „Nu vă îngrijoraţi cu privire la viaţa voastră, ce veţi mânca, nici cu privire la trupul vostru, cu ce vă veţi îmbrăca. Viaţa este mai mult decât hrană, şi trupul mai mult decât îmbrăcăminte. Priviţi la păsările cerului, ele nu seamănă, nici nu seceră, n-au nici cămară, nici grânar; şi Dumnezeu le hrăneşte...“. Precum şi la pasajul referitor la crinii câmpului, pe care ei îl interpretau ca pe un îndemn la mântuire: „Priviţi cum cresc crinii, ei nu torc, nici nu ţes, totuşi, vă spun că nici Solomon, în toată slava lui, n-a fost îmbrăcat ca unul dintre ei... Dacă astfel îmbracă Dumnezeu iarba, care astăzi este pe câmp, iar mâine va fi aruncată în cuptor, cu atât mai mult vă va îmbrăca El pe voi...“. Sectanţii asimilau simbolul crinilor cu sufletele celor trecuţi prin iniţiere... În întunecimea de nepătruns a beznei eterne, ele luminau asemenea crinilor albi, răsăriţi pe câmpul înnoptat. În mijlocul lor se înălţa ca

un rug alb făptura ultimului Mesia, cea a Androginului etern, conchise Lein.

XX

Între timp, chelnerul ne adusese meniul comandat: cele două porţii de rinichi de berbec făcuţi după reţeta lui Leopold Bloom, ce se sleiseră de mult în farfurii... Am tăiat cu cuţitul unul în felii şi am dat să gust, dar cum în faţa ochilor mi se perindau anumite imagini povestite de Lein, mi-am dat seama că nu voi putea ingurgita nimic. Mirosul de mâncare îmi făcea rău. Lein nu se simţea nici el în apele lui. Ne-am terminat de băut paharele şi am mai comandat câte un grog. L-am rugat, de asemenea, pe ospătar să ne pună rinichii la pachet. În timp ce aşteptam comanda, Lein spuse:

– Te vei întreba, desigur, ce s-a întâmplat cu sectanţii?! Au fost prinşi unul câte unul. În total treizeci şi două de persoane. Douăzeci de bărbaţi şi douăsprezece femei, dintre care patru prostituate. Pe liderul grupului, Iluminatul (Hristosul Negru, cum îi spuneau ceilalţi), un felcer care, pe vremuri, se ocupase de chiuretaje, cu toate străduniile Miliţiei, n-au reuşit să îl captureze. Unii bănuiesc că s-ar fi refugiat undeva în inima Siberiei, ca să i se piardă urma, alţii că s-ar fi dus la Petersburg, unde şi-a schimbat identitatea, iar alţii că ar fi plecat în Occident... În ceea ce-i priveşte pe Marina şi pretendentul ei, au scăpat...

Mă gândeam tocmai să-l întreb pe interlocutorul meu ce s-a întâmplat cu biletul câştigător şi cu mama morţilor, Galina, dar Lein mi-o luă înainte:

– Fiindcă biletul expirase, Procuratura a încercat să intervină pe lângă agenţia Loto, ca să-i prelungească termenul de valabilitate, în

schimbul unui comision substanţial, se înţelege. Dar cum cercul Marinei devenise extrem de gălăgios, făcând tot felul de declaraţii în presă, dând dovadă de prudenţă, oamenii legii au făcut un pas înapoi... Câştigătorii, în disperare de cauză, au dat agenţia în judecată. Cazul s-a judecat vreo zece ani. E posibil să se judece şi astăzi. Cât despre doamna Galina, organele au suspectat-o că ar face parte din sectă. Ba chiar unii, pornind de la atracţia sa maladivă pentru morţi, au fost de părere că ar fi ocupat un rang înalt în cadrul organizaţie, şi ar fi căutat prozeliţi în rândul pacienţilor spitalului unde lucra ca asistentă... Interogatoriul a arătat însă că femeia nu avea nici în clin, nici în mânecă cu secta. Cum însă în timpul cercetărilor mama Galina avea accese de delir, au suspecta-o de parafrenie şi au internat-o la o clinică de boli mintale, însă testele şi investigaţiile au arătat contrariul: femeia s-a dovedit a fi cât se poate de echilibrată din punct de vedere psihic... (Singura boală de care suferea era o uşoară dischinezie biliară, datorată, probabil stresului şi medicaţiei la care a fost supusă...)

Chelnerul reveni la masă. Simţeam din nou cum ni se ascute gâtlejul. Am dat peste cap grogurile, am plătit consumaţia şi, luând pachetul în care se aflau ambalate cele două porţii de rinichi (preparaţi după reţeta Leopold Bloom), am părăsit localul.

Erau deja orele prânzului. Un soare rece, palid, ba ieşea, ba se lăsa acoperit de nori. În depărtare se auzeau vuind sirenele. Câţiva pescăruşi planau deasupra pieţei învăluite într-o pâclă umedă. Ajungând lângă monumentul de bronz al lui James Joyce, ne-am oprit.

– Poftim şi ofranda, zise Lein, desfăcând cartoanele şi punând pe soclu porţiile pe care stomacurile noastre incitate de alcool şi de poveste refuzaseră să le accepte. Poate ţie o să-ţi priască. Nouă nu ne-au priit...

Nici nu ne-am îndepărtat bine, când un stol de pescăruşi, atraşi probabil de mirosul cărnii, începu să se rotească deasupra monumentului.

Ne-am oprit în loc şi am privit. Curând, statuia lui Joyce a fost acoperită de aripi şi ţipete de pescăruşi... Din tot monumentul rămăseseră vizibile doar degetele mâinii drepte îndreptate înspre turn.

– După cum vezi, conchise Lein după o clipă de tăcere, lipsa de credinţă naşte monştri. Şi excesul de credinţă la fel. Iar cale de mijloc nu există. Căci, vorba lui Dostoievski, lui Dumnezeu nu-i plac sufletele călduţe... Încearcă să le înghită, dar i se pune un nod în gât...

– Şi atunci ce-i de făcut? l-am întrebat.

Aprinzându-şi trabucul, Lein spuse:

– Ce-ar fi să ne întoarcem lângă turn? Vom sta şi vom veghea...

Cartea a doua: Ambasadorul invizibil

Ambasadorul invizibil

Nu ne-am întors însă lângă turn, ci am luat-o, îndepărtându-ne de monumentul lui Joyce, spre intrarea în hotel. Am traversat holul, ne-am apropiat de biroul de recepţie şi am cerut cheile. Apoi am urcat la etaj pe scări. Eu stăteam într-un capăt al coridorului, Lein în celălalt. Ne-am înţeles să ne întâlnim mai spre seară, ca să luăm cina împreună. Când am ajuns în cameră, m-am simţit dintr-odată extrem de obosit. Am tras storurile şi m-am întins aşa cum eram îmbrăcat în pat şi am adormit. Când m-am trezit, era deja miezul nopţii. M-a gândit să cobor să beau ceva la bar... Mă simţeam însă răvăşit de povestea pe care mi-o spusese Lein şi nu aveam chef să mă întâlnesc cu nimeni. Am scos de la frigider o sticlă de Merlot pe care o desfăcusem înainte de culcare, mi-am turnat un pahar şi am dat drumul la televizor. Stăteam întins în fotoliu şi schimbam canalele. Am dat peste un film horror, apoi peste o emisiune de divertisment. După ce am golit sticla, am stins veioza, lăsând televizorul deschis, şi am adormit din nou. M-am sculat la patru dimineaţa. Mă simţeam destul de odihnit. Mi-am făcut exerciţiile de gimnastică în faţa ferestrei larg deschise ce dădea în Piaţa Ulise. Monumentul lui Joyce albea în lumina răsăritului. Câţiva tineri stăteau ghemuiţi pe soclu: beau bere şi se acompaniau la chitară. Mi-am băut ceaiul în balconaşul cochet, încărcat de iederă, după care am părăsit hotelul, îndreptându-mă spre ţărmul oceanului... Tocmai mijeau zorile. Când am ajuns pe pod, mi-am aprins pipa, după care, dând foc la chibrituri, le-am aruncat în undele

întunecate ale râului pe care pluteau două lebede albe, cu capul înfundat sub aripi. În urma lor sălta pe valuri, ca un evantai, un cârd de raţe sălbatice. Măcăitul lor m-a îndemnat să-mi grăbesc paşii.

L-am găsit pe Lein stând în acelaşi loc, cu picioarele înfundate în valuri. Evgheni îşi urma cu stricteţe terapia. Vântul se mai potolise. Caroseriile maşinilor din care era clădit turnul luceau umede în lumina dimineţii. Pescăruşii se roteau în jurul farurilor stinse. Ţipetele lor păreau să rupă aerul în fâşii, ca pe o pânză cenuşie... M-am aşezat alături. Lein avea faţa pământie; obrajii îi erau căzuţi, iar în jurul ochilor, cearcănele semănau cu două pete de cerneală întinse pe o coală de hârtie... M-am gândit să-i pun câteva întrebări legate de istoria scopiţilor. Aveam câteva nelămuriri. Lein însă părea să n-aibă chef de vorbă. Am stat tăcuţi unul lângă altul, cu ochii aţintiţi spre stâncile din depărtare, care semănau cu nişte foci sau nişte lei de mare. Un soare imens, roşu se ridicase din valuri, trasând o dungă sângerie ce se lăţea spre ţărm... Lein scoase din taşca sa un termos şi desfăcu capacul. Un miros plăcut de cafea se răspândi în aer. Oftând, Evgheni se scociorî prin buzunare: găsise cutia de havane şi acum căuta bricheta. I-am întins-o pe a mea.

– Am pus pe undeva şerveţelele şi ceaşca, dar acum nu le mai găsesc, spuse el cu o voce uşor tremurătoare.

– Nu-i nimic, i-am zis, vom folosi capacul.

– Voiam să ne simţim ca nişte domni.

Lein umplu capacul şi mi-l întinse. Mâinile îi tremurau. Nu exista decât un singur remediu pentru liniştirea lor. Am scos din buzunar sticla de whisky şi l-am îndemnat să tragă un gât. Eu, între timp, mă luptam cu

cafeaua. Şi mie îmi era rău. Înainte de cafea, aveam amândoi nevoie de doza obişnuită de alcool.

După ce am băut, tremurul din glas s-a atenuat. Încetul cu încetul, ne-am revenit la starea normală. L-am întrebat dacă mai ţine legătura cu Marina. Nu, Lein nu mai ştia nimic de ea. De fapt, la scurt timp după întâmplarea cu Agaton, Evgheni primise de la centru o ofertă neaşteptată. Profitând de relaţiile pe care le avea cu noul guvern, directorul ziarului îi făcuse rost de un post călduţ la o ambasadă într-una din fostele republici ce-şi câştigaseră independenţa după destrămarea Imperiului.

– N-am stat prea mult pe gânduri şi-am accepat oferta... Am lucrat acolo, împreună cu soţia.

Am vrut să ştiu ţara unde fusese detaşat, dar Lein s-a codit să-mi spună.

– N-are importanţă unde, a murmurat el, sorbindu-şi cafeaua, după ce în prealabil schimbasem dintr-o mână în alta sticla de whisky. În diplomaţie, pretudindeni e la fel sau aproape la fel...

– A fost o experienţă interesantă, nu-i aşa? l-am întrebat...

– Da, destul de interesantă, răspunse Lein. În aparenţă, la o ambasadă, totul pare frumos. Dar nu e simplu să te acomodezi într-un loc în care orice mişcare pe care-o faci e supravegheată de mai mulţi ochi. Acolo eşti ca la Big Brother. Diferenţa e doar că la Big Brother înregistrările se transmit de posturile de televiziune către marele public, în timp ce informaţiile de la misiune merg pe canale subterane, ajungând acolo unde nu te aştepţi. Venind la ambasadă, trebuie să fii conştient că eşti supravegheat. Te supraveghează serviciile specializate din ambasadă, serviciile secrete

ale ţării tale ce-şi îndeplinesc misiunea în ţara unde ai fost trimis (comis-voiajori, falşi oameni de afaceri, reprezentanţi ai unor ONG-uri, redactori şi reporteri ai agenţiilor de presă etc. etc.), serviciile ţării în care se află ambasada, serviciile ţărilor vecine ş.a.m.d. Prin urmare, orice mişcare pe care o faci nu rămâne fără ecou. Ambasada e împânzită cu microfoane ascunse în pereţi. Şi nu numai ambasada, ci şi reşedinţa în care stai. Bucătăria, patul, baia, balcoanele, closetul, totul e ascuns şi totul la vedere. Nicăieri nu găseşti un loc unde să te simţi în largul tău. Te mişti cu precauţie. Te cenzurezi mereu. La un moment dat însă, te obişnuieşti cu atmosfera asta de permanentă încordare şi începi să te manifeşti mai liber. E extrem de greu să-ţi găseşti echilibrul într-un astfel de mediu. Provocarea poate să apară oricând, din interior sau din exterior. Trebuie să te aştepţi oricând să ţi se întindă o capcană, ca s-o poţi şi dezamorsa la timp. Diplomatul are un singur prieten: sticla de alcool, băută de obicei seara, înainte de culcare. La bucătărie sau în dormitor. Cât am lucrat la ambasadă, nu am cunoscut ce-i intimitatea. Până şi cu soţia mă purtam cu mănuşi. Amândoi ne cenzuram, încercând să facem cât mai puţin zgomot chiar şi atunci când ne hârjoneam în pat. Voiam să trecem drept un cuplu obişnuit. Centrala însă voia să afle cât mai multe amănunte despre noi. Din când în când eram supuşi la câte un test. Era suficient să lipsim cinci minute de acasă pentru ca la întoarcere să observăm unele schimbări de decor. Intruşii le făceau voit vizibile. Era cumva un avertisment ca să ne menţină în aceeaşi tensiune? Găseam, câteodată, la coşul de gunoi sau chiar sub pat prezervative, ciorapi, chiloţi sau sutiene care nu aparţineau nici

unuia dintre noi. Era şi acesta un mod de-a ne testa. Cum ar fi trebuit să reacţionăm? Poate că supraveghetorii se aşteptau să ne certăm. Sau să jucăm teatru. Câteodată, ca să le facem cheful, ne certam. Altă dată cearta izbucnea instantaneu, de la o vorbă aruncată în vânt sau de la un simplu gest ce nu ni se părea la locul lui. De obicei însă, reacţionam cu multă prudenţă, căutând să ne stăpânim impulsurile. Cu provocările ne obişnuiserăm. Le treceam cu vederea sau chiar făceam haz pe seama celor care ne puneau zilnic răbdarea la încercare. Puneam prezervativele şi chiloţii în sacoşă şi le duceam la tomberon. A doua zi le găseam din nou sub pat. Era ca un fel de joc de-a şoarecele şi pisica. Pisica prindea şoarecele, îl arunca în aer, îşi înfigea uşor colţii în ceafa lui, se prefăcea că-l scapă; şoarecele fugea, pisica îl prindea din nou; jocul continua până când instinctele de conservare ale şoarecelui erau anihilate. Trupul său devenea moale ca o cârpă. Pisica îl întoarcea pe o parte, pe alta şi, văzând că-i mort, îl abandona lângă gaură. Îi mai dădea, cu alte cuvinte, încă o şansă: să intre în gaura din care a ieşit. Şoarecele însă era deja mort. Sau, dacă nu era mort de-a binelea, stătea nemişcat până murea... Aşa se întâmpla şi cu mine. Cineva îmi aruncase momeala, ieşisem din vizuina mea şi acceptasem postul, iar acum simţeam în ceafă colţii şi ghearele exterminatorului. Instinctul meu de conservare era pe cale să cedeze. Nu numai eu intrasem în cursă, ci şi soţia... Şi nu fusese suficient că venisem eu în misiune, o adusesem şi pe ea. Trăisem despărţiti o vreme, dar după plecarea din Odessa ne-am împăcat. Am crezut că postul de la ambasadă va fi o sinecură. Dar m-am înşelat. A fost doar un experiment. Noi am fost cobaii... Încetul

cu încetul, căsnicia noastră începea să scârţie din nou. Seara, după ce goleam împreună câte o sticlă de vin sau de coniac, ne dezlănţuiam fără să mai ţinem cont de nimic. Înjuram guvernul, preşedinţia, ministerul, pe cei care ne supravegheau şi apoi adormeam. A doua zi mă sculam de dimineaţă, ştergeam urmele dezmăţului, mă spălam, mă dichiseam şi plecam la slujbă ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Intrând pe poarta misiunii, urmăream cu atenţie reacţiile colegilor mei de post: ştiau sau nu ştiau că-mi făcusem iar de cap?! Supravegherea o simţeam atât acasă, cât şi pe stradă. Oriunde te duceai, simţeai aţintit în ceafă un ochi străin. Am să-ţi povestesc o scenă, ca să înţelegi mai bine cam cum lucrau tovarăşii... Soţia mea plecase să facă piaţa. Se aşezase la o coadă. La un moment dat, un domn care stătea în faţa ei şi-a scos portofelul, a numărat banii şi l-a băgat din nou în buzunar. Gestul lui i s-a părut Maşei destul de ciudat şi a intrat la bănuieli. Asta cu atât mai mult cu cât din portofelul bărbatului lunecase, aşa, ca din greşeală, la picioarele ei o bacnotă nou-nouţă de 100 de dolari. Soţia s-a aplecat, a luat bancnota, şi i-a înmânat-o, politicos, domnului din faţa sa. Atunci a observat în dreapta un alt bărbat care filmase toată scena. Domnul cu portofelul n-a spus nimic, a luat banii şi a ieşit din magazin fără să mai cumpere nimic. Am analizat această întâmplare şi pe faţă, şi pe dos. Fusese un avertisment sau o capcană? Îţi dai seama ce s-ar fi întâmplat dacă, din slăbiciune sau prostie, Maşa ar fi luat banii şi i-ar fi băgat în buzunar?! Am fi fost pierduţi. Putea fi arestată pe loc pentru furt şi dusă la secţia de Poliţie... A doua zi, toată presa ar fi relatat pe larg cazul. Ar fi ieşit un scandal internaţional. Mai exista şi o altă variantă mai sinistră la

care ne-am gândit. Poate că autorităţile urmăreau să ne racoleze să intrăm în serviicile lor. Poate că doreau să obţină anumite informaţii de la ambasadă şi aveau nevoie de un agent infiltrat acolo. Sau, pur şi simplu, voiau să aibă în arhivă un material compromiţător cu noi, pe care oricând l-ar fi putut scoate la vedere. Urmăreau cumva să mă racoleze în serviciile lor? Sau îşi puseseră în gând s-o sperie pe Maşa, şantajând-o apoi şi cerându-i să le furnizeze anumite informaţii legate de mine sau de misiune?! Ce fel de agent aş fi putut fi nu pot să-mi dau seama. Nefiind diplomat de carieră, nu cunosc regulile jocului. La ambasadă funcţionam pe post de paravan. În spatele meu lucrau, probabil, alţii. Am avut parte, desigur, şi de alte provocări. Una a fost de-a dreptul macabră. Soţia mea făcuse piaţa, iar când s-a întors acasă a găsit în poşetă un inelar smuls cu tot cu încheietură, de la rădăcină. Am vrut mai întâi să-l aruncăm la gunoi, dar gunoiul era controlat. Ne-am gândit să-l aruncăm în râu. Dar exista riscul să fim filmaţi. Am vrut să-l lepăd în WC şi să trag apa, dar gestul mi s-a părut indecent. E vorba, totuşi, de degetul unui om care s-ar putea să mai fie încă în viaţă. Sau poate că inelarul provenea de la un decedat şi atunci ar fi vorba de o profanare. În afară de aceasta, am stat şi m-am gândit: în cazul în care canalul se înfundă, ce fac? Atunci va trebui să-l sun pe intendentul de la ambasadă şi să cer să vină instalatorul să-l desfunde. Instalatorul ar fi dat de deget şi de aici s-ar fi pornit, încetul cu încetul, o întreagă tevatură. Atunci mi-am asumat tot riscul şi l-am închis în seiful personal. Şi azi îl păstrez ca pe o relicvă, conservat într-un borcan cu spirt sau cu formol; din când în când mă uit la el. Am vrut să ataşez la borcan

şi-o etichetă pe care să scriu: „Degetul necunoscut al proniei cereşti“. Aşa îl porecleam în glumă. N-am avut curajul să scot verigheta. Nu ştiu ce nume e încrustat acolo. Poate chiar numele meu. E un deget lung, delicat, cu o unghie foarte îngrijită. Îl păstrez acasă, în dulăpiorul de la baie, ascuns printre sticluţele de parfum şi cutiile cu creme. Mi-e groază să mă gândesc la el... Incidentul ne-a făcut să ne revizuim comportamentul. Am devenit, din nou, foarte prudenţi. Azi, când mă gândesc la acele întâmplări, mi se face pielea de găină. Cât de uşor poţi să fii atras în cursă. Cât de uşor te poţi compromite pentru totdeauna. Îmi fac cruce că am scăpat cu bine din diplomaţie. Ţi-am spus că la ambasadă e ca la Big Brother. Trăieşti într-un spaţiu închis. Eşti ca într-o seră. E ca şi cum ai participa la o misiune în spaţiu sau ai naviga la o mie de leghe sub mări; din pricina claustrării, relaţiile în cadrul colectivului devin extrem de tensionate. Oamenii încep să nu se mai suporte. Poate şi din pricina stresului continuu la care sunt supuşi, dar şi a contactelor umane superficiale, mereu supuse autocenzurii.

E o lume care îţi aduce aminte de experimentul din *Data Tutashia* a lui Amiredjibi... Într-un butoi e închis un lot de şobolani. În fiecare zi, şobolanilor li se dă, din abundenţă, aceeaşi hrană. După o lună, rozătoarele aproape că nu se mai ating de ea. Grupul devine extrem de agresiv. Şobolanii se supraveghează unul pe altul. Stau la pândă. Şi apoi încep să se mănânce între ei. Individul cel mai slab este atacat de grup şi devorat. A doua zi e sacrificat altul. Şi tot aşa. Până la urmă, din tot grupul supravieţuieşte doar un singur exemplar, care devine canibal. El e exterminatorul, care trebuie hrănit mereu cu

carne proaspătă de şobolan. Dacă nu i se aduc jertfe, începe să-şi roadă extremităţile până rămâne un simplu ciot... Un fenomen similar se întâmplă şi la misiune, tocmai din pricina claustrării şi a stresului la care e supus personalul diplomatic sau cel auxiliar. Dar despre asta parcă am mai vorbit... Spre deosebire de şobolani, personalul unei misiuni are puterea de a se regenera din propria cenuşă, astfel că orice victimă poate deveni călău... Fiind venit din afara sistemului, eram privit ca un corp străin. Aveam, aş putea spune, un statut privilegiat. Persoana mea nu-i interesa prea mult pe ceilalţi. Toţi ştiau că şederea mea acolo era vremelnică. Şi aşa s-a şi întâmplat. Am rezistat trei ani de zile, după care am plecat. Experienţa a fost, desigur, interesantă. E vorba de perspectivă. Priveşti realitatea de undeva de sus. Te comporţi asemenea unui jucător de şah care, înainte de-a lua decizia de a muta o piesă, se gândeşte la toate variantele posibile, evaluând în gând şi mutările pe care le-ar putea face adversarul. Diplomaţia îţi ascute mintea şi simţurile. Te face să fii mereu prudent şi să-ţi calculezi mişcările. Activând la misiune, am putut percepe lumea şi dintr-un alt punct de vedere decât cel obişnuit. În afară de aceasta, am cunoscut foarte mulţi oameni şi m-am călit trecând prin multe încercări...

Între timp, soarele se înălţase de o suliţă pe cer: dunga roşie ce brăzda valurile se lărgise, căpătând nuanţe sinilii. Îmi aprinsesem din nou pipa, iar Lein continua să pufăie din trabucul său adus din Cuba. Whisky-ul şi cafeaua sorbită din capac ne înviorase: eram pregătiţi să înfruntăm o nouă zi.

– Nu cumva te-am plictisit povestindu-ţi toate astea? mă întrebă Lein.

– Nici vorbă, i-am răspuns. Habar n-aveam ce se întâmplă în incinta unei ambasade. Aveam tendinţa să privesc lumea într-un spectru roz...

– După încheierea misiunii, mi-am făcut bagajele şi m-am întors acasă... Nici aici nu ne aşteptau câinii cu colaci în coadă. Crezând că am să optez pentru diplomaţie, cei de la ziar îmi desfăcuseră contractul de muncă. Nici eu, nici soţia nu aveam serviciu. Trăiam din ce puseserăm deoparte în perioada cât am stat la misiune. Băteam pe la uşile redacţiilor. Toţi mă refuzau mai mult sau mai puţin voalt. Eram considerat prea bătrân pentru a mai fi angajat. În afară de asta, plana asupra mea suspiciunea că aş fi rămas în sistem şi lumea se ferea de mine. Soţia căuta şi ea o slujbă. Bătând din poartă în poartă, cu chiu, cu vai, prin intervenţia autorităţilor, a fost angajată ca funcţionar la arhivă. La un moment dat, ţin minte ca şi acuma, ne sculam dimineaţă şi ne luam micul dejun retraşi în bucătărie. Singurul personaj activ din casă era nepotul meu, care pleca la şcoală. Îl urmăream amândoi pe geam, cum aleargă cu ghiozdanul doldora de cărţi în spate spre staţia de troleibuz. De acolo îşi întorcea capul şi ne făcea semn cu mâna. Trăiam atunci un sentiment extrem de dureros. Un fel de duioşie amestecată cu tristeţe. Aproape că-mi dau lacrimile şi acum când mă gândesc la această scenă. Normal ar fi fost ca, după ce lucrasem într-o ambasadă, guvernul să-mi fi asigurat o slujbă rezonabilă. Fusesem, totuşi, diplomat. Poate cunoşteam anumite secrete, nu-i aşa?! Îmi trecuseră prin mână anumite documente. Cunoşteam „bucătăria“ unei ambasade. Ştiam ce se întâmplă acolo. Puteam face dezvăluiri incendiare în presă, prin urmare, ar fi trebuit să fiu protejat. Nici

în timpul misiunii, nici după încheierea ei, nimeni nu mi-a cerut nimic. Atunci mi-am dat seama că nu deţineam nici un secret. Fusesem, într-adevăr, un diplomat de faţadă. Tot ce ştiam erau lucruri minore. Totuşi, în cazul în care m-aş fi apucat să fac vâlvă în presă, tovarăşii aveau metode speciale pentru a mă reduce la tăcere. Cam asta a fost. Viaţa într-o ambasadă, dincolo de unele neajunsuri, îşi are totuşi farmecul ei. Azi îi privesc pe cei de acolo cu un ochi mai puţin critic.

Mi-au rămas în minte câteva figuri cu care m-am intersectat în timpul misiunii. Una dintre ele e cea a şoferului Vasilian Bantoş. Îl întâlneam de obicei dimineaţa, înainte de briefing, în salonaşul verde, unde şoferul îşi bea cafeaua. După şedinţa aceasta, care avea un caracter informativ, Bantoş vizita pe rând toate birourile. Stătea de vorbă cel puţin cinci minute cu fiecare diplomat. Apoi intra la ambasador. Deseori îl vedeam lustruind maşina de protocol a misunii, un Mercedes Benz nou, primit după multe insistenţe de la centrală, pe care ambasadorul îl folosea doar atunci când primea o vizită de rang zero. Cum aceste vizite deveniseră destul de rare, maşina zăcea abandonată de dimineaţa până seara în curte, servind mai mult de decor, cu menirea de a impresiona puţinii oaspeţi ce se încumetau să treacă pragul misunii... Noaptea, domnul Bantoş o băga în garaj, iar dimineaţa o scotea de acolo, parcând-o în faţa scării. O ştergea cu mişcări line, pigulind firele de praf. În timp ce-o lustruia, vorbea cu ea ca şi cum ar fi fost o fiinţă vie. Purta discuţii îndelungi cu volanul, dându-i diverse sfaturi, cu pedalele, cu motorul, cu rezervorul de benzină, cu farurile, cu roţile, cu scaunele pe care se lăfăiseseră cândva ambasadorul şi invitaţii săi, cu ţeava de eşapament, ce scotea

prea mult fum pe nară, sau cu numărul de înmatriculare care se îmbiba mereu de praf. Vasilian avea un respect deosebit faţă de maşină: o considera superioară în rang unui diplomat obişnuit. Misiunea mai dispunea de încă două automobile, pe care însă şoferul le trata ca pe nişte gloabe. Domnul Bantoş, sau ambasadorul invizibil, cum îi spuneam noi, fusese paraşutat la misiune încă de la constituirea ei. Am să-ţi relatez, pe scurt, povestea lui...

– Evenimentele din august ’91, îşi începu relatarea Lein, l-au prins pe Vasilian Bantoş pe baricade, înfruntând trupele speciale. Amestecându-se printre tineri, domnul Bantoş fusese cuprins de avântul lor revoluţionar, strigase din răsputeri: „Jos comunismul“ şi „Moarte puciştilor!“. În preajma Casei Albe se auzeau rafale de mitralieră. Trasoarele brăzdau întunericul. Gloanţele sfârâiau în aer. Îi şuierau pe la urechi. Toţi îngenunchează, târându-se pe coate pe caldarâm. Numai domnul Bantoş stătea neclintit ca o lumânare la locul lui, înfruntând cu pieptul deschis salvele lansate de trupele de asalt... Cuvintele avură darul să-l îmbărbăteze în aşa hal, încât uitase cu desăvârşire de pericolul care plana asupra lui în fiecare clipă... Privea steagurile găurite care fluturau în bătaia vântului şi striga „Ura“. Gloanţele treceau pe lângă el, se înfigeau în tocurile ferestrelor, în tencuiala de pe zid, dar nu-l atingeau. Faptul acesta îl aduse într-o stare de excitare vecină cu nebunia. Prinzând din ce în ce mai mult curaj, şoferul îşi agita mâinile în aer, căutând să prindă în căuşul palmelor goanţele ce zumzăiau în jurul lui ca nişte albine. Ochii îi ardeau, sângele îi vâjâia în cap. Învârtindu-se în cerc, domnul Bantoş era cuprins de-o

bucurie fără margini. Avea impresia că, orice ar fi făcut, o forţă nevăzută care plutea deasupra lui, „impresionată“ de bărbăţia de care dăduse dovadă până atunci, îl va apăra de rău. Totuşi, la un moment dat, inima-i începu să simtă oarecare teamă. Primejdia plutea în aer, se învârtea ca un nor nevăzut deasupra lui, anihilându-i instinctele de conservare. Norocul îl părăsi odată cu curajul şi domnul Bantoş simţi cum ceva ce semăna cu o lacrimă fierbinte i se înfipse în umăr şi o alta în picior... În rest, tot ce a urmat a rămas învăluit într-o ceaţă roşie ce se ridica de pe caldarâm... Şoferul a auzit din ce în ce mai stins tropăintul cizmelor şi murmurul unor glasuri ce se depărtau în întuneric şi s-a trezit a doua zi, spre amiază, la spital...

Pentru curajul său nebun şi fidelitatea faţă de noul regim, însuşi preşedintele (pe care Vasilian îl ajutase să se caţere pe tanc) l-a recompensat cu un post de „şofer de rang superior“ (expresia îi aparţine) la ambasadă. Aici, principala sa sarcină a fost aceea de a-l duce pe şeful misiunii la recepţii, ceea ce se întâmpla, de obicei, în a doua parte a zilei. În cursul dimineţii, fostul combatant obişnuia să se odihnească fie în salonaşul destinat întrevederilor oficiale, fie la garaj (acolo se retrăgea atunci când era mahmur), fie la bucătărie. La bucătărie, şoferul degusta mâncarea, să vadă dacă nu cumva a fost otrăvită, după care se retrăgea în salonaşul său şi se întindea pe-o canapea. Programul său efectiv de lucru nu trebuia să depăşească mai mult de patru ore, restul era prevăzut, ca să zic aşa, pentru introspecţie contemplativă... Şoferul stătea întins pe canapea şi se uita într-un punct fix de pe tavan. La ce se gândea, n-aş putea să-ţi spun. Poate îşi rememora

trecutul, poate se gândea la viitor. Evenimentele din august îşi lăsaseră amprenta asupra sănătăţii lui. La prima vedere, şoferul părea sănătos tun. Avea bicepşi puternici, obrajii rumeni şi ochi scormonitori... Trupul său degaja în jur o energie neobişnuită, care inspira, deopotrivă, admiraţie şi teamă. Pe unde trecea, lăsa un culoar ce palpita în urma lui. Şi totuşi, în ciuda acestei energii, trupul lui Bantoş era putred pe dinăuntru. Îl dureau, deopotrivă, plămânii, ficatul, rinichii şi splina. Numai inima îi rămăsese sănătoasă, pompând ritmic în organele vitale un sânge din ce în ce mai obosit. Rănile însă i se cicatrizaseră de mult. Şoferul nu făcea caz de ele, dar atunci când personalul îl ruga să-şi descheie cămaşa şi să-şi arate pieptul, se enerva. Chirurgii îi făcuseră o operaţie estetică. Acum, în locul rănilor se afla un tatuaj, reprezentând o inimă şi o săgeată înfiptă în ea. Domnul Bantoş mai suferea şi de reumatism. În zilele umede de toamnă, durerile de oase se acutizau. Atunci, ca să-şi amorţească nervii, domnul Bantoş apela la alcool. Şeful misiunii ştia de această slăbiciune şi o tolera.

Fiind în relaţii apropiate cu preşedintele, dar şi cu premierul, care-l luaseră sub oblăduirea lor, încetul cu încetul Vasilian adoptase o atitudine de-a dreptul impertinentă atât faţă de personalul tehnic al misiunii, cât şi faţă de diplomaţi, pe care-i ignora cu desăvârşire, ca şi cum ar fi fost nişte balone de aer... Trecea pe lângă ei şi, uneori, prin ei, privind în altă parte, preocupat de „însărcinările“ pe care le primise chiar în dimineaţa aceea de la preşedinţie şi care îi dădeau, după cum mărturisea, mari bătăi de cap... (De multe ori, însuşi ambasadorul încerca să-i intre în graţii, ceea ce nu era uşor.

Şoferul devenise destul de mofturos. Uneori refuza să-l ducă seara la recepţii, pe motiv că, nefiind reprezentative, îi afectează imaginea în cadrul altor misiuni...)

Între corpul diplomatic şi şofer se ducea un război surd: care pe care... Consilierii de rang unu şi doi, uzând tot felul de pretexte, încercară la început să-l folosească pe domnul Bantoş pe post de curier. Ori apelau la serviciile sale pentru a merge pe teren. Şoferul îi privea de sus, de la o înălţime impresionantă. „Eu sunt şofer de ambasador“, le spunea el, „dacă mă vede un coleg de la alte ambasade că, în loc de şeful misiunii, duc un amărât de consilier, Excelenţa Sa, domnul ambasador, va avea probleme. Un şofer de ambasador nu are ce căuta în compania unui alt diplomat ce-şi face de lucru la ambasadă...“ De fiecare dată, încercările lor se soldau, ca să spun aşa, cu un răsunător eşec. Diplomaţii se enervau, făceau nenumărate demersuri la şeful misiunii, îşi transmiteau plângerile, pe alte căi, la centrală sau mai sus, dar fără nici un rezultat. De obicei, domnul Bantoş afla din timp despre „complotul“ lor şi-l anihila. Un telefon la preşedinţie anihila orice conflict... Şi totuşi, prezenţa lui în salonaş începea să devină o problemă. Şoferul stătea întins pe canapea şi fuma trabuc după trabuc. Şi din când în când, întinzându-se, ieşea afară, ca să pigulească maşina de scamele ce se lăsau pe capota ei. La asta se limita cam toată activitatea sa în cadrul ambasadei...

Dispreţul şi aroganţa sa faţă de corpul diplomatic deveniseră, totuşi, bătătoare la ochi...

La drept vorbind, şoferul avea toate motivele să-i dispreţuiască pe aceşti oameni,

care, în afară de faptul că primeau o leafă de trei ori mai mare decât a lui, nu se distingeau prin nimic deosebit. Cu ce erau ei mai presus decât el? Ei învăţaseră istoria din cărţi, el primise lecţia în stradă. Cât priveşte politica, se aflau la degetul lui mic... Domnul Bantoş cunoştea toate dedesubturile aparatului de stat. Orice mişcare devenea previzibilă. De altfel, în timpul prelegerilor sale, pe care le ţinea la bucătărie, în faţa veselei frumos aşezate în dulapuri, sau în salon, în faţa ceştilor de ceai sau de cafea, şoferul lăsa să se înţeleagă că însuşi preşedintele, în momente critice, când avea de luat decizii ce priveau soarta naţiunii, obişnuia să se consulte cu el la telefon. Prim-ministrul făcea acelaşi lucru. Uneori îi dădeau telefon şi şefii altor misiuni, cerându-i părerea într-o problemă sau alta. În ceea ce-l privea pe ambasador, acesta nu făcea nici o mişcare fără aprobarea lui.

Fiind nou-venit la ambasadă, mă purtam cu domnul Bantoş cu mănuşi, având grijă să nu-i încalc tabieturile, astfel încât şoferul ambasadorului prinsese o oareşicare simpatie pentru mine şi mă luă sub oblăduirea lui... Aproape în fiecare dimineaţă, când îmi făceam intrarea în birou, mă prevenea: „Dacă vă aşezaţi pe scaun, aveţi grijă să pipăiţi pe dedesubt, să vedeţi dacă n-a fost lipit acolo vreun nasture sau vreo pastilă...“.

La început făcusem ochii mari, nu prea înţelegeam despre ce era vorba, aşa a fost nevoit să se explice: „Ştiţi, există capsule de mărimea unui ban sau chiar mai mici. Seamănă cu nasturii sau cu nişte bumbi. Ai impresia că au fost puşi acolo ca să strângă căptuşeala. Nu, scopul lor e altul: să-ţi facă fundul zob. E suficient să ţi se pună o astfel capsulă sub cur şi în şase săptămâni eşti terminat. Te topeşti ca lumânarea. Te surpi ca

un muşuroi de furnici străbătut de mii de galerii, atunci când se abate ploaia. Toată vlaga ţi se scurge pe canal... Te surpi încet, ca şi cum ai fi alcăuit din cărţi de joc, nu din celule. Rămâne din tine doar o umbră...“.

Mă arătam destul de alarmat.

„Cine ar avea interesul să-mi facă rău?“ îl întrebam.

„Cum cine?“ se mira el. „Aveţi aici destui prieteni între ghilimele, care vă poartă sâmbetele. Unii au câte un fiu, alţii fiice sau nepoţi, amici de pahar sau rude îndepărtate, care abia visează să vă ia locul... Fiţi prudent. Fiţi mereu cu ochii în patru. Altfel vă veţi întoarce acasă într-un costum de lemn, înfăşurat în drapelul naţional. Şi dumneavoastră, şi soţia... Prin urmare, aveţi grijă...“

Mărturisesc că intrasem în alertă. Câţiva dintre foştii lucrători ai ambasadei avuseseră parte de-o moarte misterioasă. Fuseseră însă retraşi la timp din misiune. La câteva luni după ce ajunseseră acasă, au murit de cancer. Eu însumi contactasem o boală misterioasă. În fiecare zi, la ora şapte seara, simţeam furnicături în buricul degetelor. Pielea de pe palme şi de pe tălpi mi se înroşea. Extremităţile-mi ardeau la un foc mocnit. Nasul, pleoapele, buzele şi anusul. Mă zvârcoleam în aşternut, cuprins de-o mâncărime ce se extindea pe întreg corpul. Starea aceasta dura exact o oră. În fiecare zi aveam aceleaşi simptome. Mă uitam la ceas şi, când ceasul arăta orele nouăsprezece, începeau mâncărimile. Era ceva foarte ciudat. N-am avut curaj să vorbesc nimănui din ambasadă de boala mea.

Funcţionam ca o păpuşă mecanică. Ceasul bătea o anumită oră, iar eu intram în panică. Îmi era să nu-i transmit simtomele şi soţiei,

care devenise şi ea extrem de grijulie. Făceam băi în cadă, pesărând în apă ierburi tămăduitoare. Dar boala nu trecea. Mă obişnuisem cumva cu această stare. Sufeream cu stoicism, şi aceasta zi de zi. Stăteam învelit în prosoape umede, îngrozit de gândul că simptomele o să dureze nu o oră, ci un timp infinit. Veneam dimineaţa la ambasadă şi controlam scaunele. Răscoleam sertarele, căutând nasturii exterminatori.

Domnul Bantoş stătea în preajmă, dându-mi sfaturi preţioase: „Există metode foarte sofisticate de contaminare“, spunea el, punând gaz pe foc, „te poţi îmbolnăvi de la un pix sau de la o coală de hârtie sau chiar de la un simplu fir de praf“.

Găseam în căptuşeala scaunelor tot felul de mizerii. Cineva, cunoscându-mi slăbiciunea, le strecura acolo intenţionat. Am luptat cu fantoşa nasturilor buclucaşi vreme de trei luni de zile, apoi m-am resemnat. Văzându-mă că nu mă mai alarmez, domnul Vasilian spuse: „Aţi trecut cu bine de un hop. Acum sunteţi un om călit...“.

După un timp, mâncărimile au început să scadă în intensitate. Mai simţeam furnicături doar în palme şi în tălpi. Dar mâncărimea nu se mai extindea pe întreg corpul. Durata simptomelor scădea în fiecare seară. N-am reuşit să scap de ele decât după ce am plecat de la ambasadă. Câteodată revin. Dar boala mea de-acum e ca o furtună într-un pahar cu apă faţă de cea de atunci. Şi totuşi, uneori, corpul mi se acoperă de pete. Care apar pe neaşteptate şi tot aşa dispar. M-am obişnuit cu ele. Trebuia, în fond, să plătesc şi eu un preţ pentru încercarea de a deveni ceea ce nu sunt.

În fine, când plecam la câte o recepţie în locul ambasadorului, domnul Bantoş mă sfătuia: „Urmăriţi-l cu atenţie pe şeful

misiunii americane. Ce mănâncă el mâncaţi şi dumneavoastră... Ce bea el beţi şi dumneavoastră“.

Îi ascultam sfaturile. Urmăream cu atenţie traseul înaltului trimis al Washingtonului. Ce făcea el făceam şi eu. Dar nu mă simţeam tocmai bine în această ipostază. Mă comportam ca o maimuţică sau ca un papagal. Trebuia să fac toate aceste mişcări destul de discret, ca să nu devin bătător la ochi. De multe ori, ambasadorul SUA se mulţumea să ciocnească un pahar de vin cu gazdele şi invitaţii de rang înalt, apoi îl punea neatins pe masă... La fel făceam şi eu. Iar dacă lua o tartină, îl vedeam cum o înmânează, peste un timp, unui subaltern aflat în preajmă... La capitolul acesta, eram descoperit. În preajma mea nu se afla nici un subaltern. Şi, la drept vorbind, nu aveam în cadrul misiunii subalterni. Ierarhia neoficială era foarte clară. Clădită în sistem piramidal. Cea oficială era şi mai clară. În vârf trona ambasadorul, pe a doua treaptă şeful de la transmisiuni şi ataşatul militar, pe a treia se aflau consilierii, pe a patra secretarii; urma ataşatul cultural, după care ceilalţi angajaţi. Toţi se supuneau instrucţiunilor ambasadorului. Pe lângă ambasadă, funcţiona şi o altă piramidă: consulatul. Dar avea un statut aparte. Aceasta era structura oficială. Neoficial, mai exista o altă ierarhie. Existau diplomaţi care îşi desfăşurau activitatea sub acoperire. Erau agenţii secreţi, eminenţele cenuşii, care puteau avea o slujbă umilă. În fine, nu cunosc decât în mare modul în care funcţionează o ambasadă. Cunosc doar vârful aisbergului, nu şi ceea ce se află dedesubtul.

După fiecare recepţie la care participam, mă întorceam acasă tulburat... Goleam o sticlă de votcă singur sau împreună cu soţia şi

mă culcam în pat, căutând să-mi şterg din memorie scenele penibile de la protocol. Adormeam însă foarte greu şi aveam somnul agitat. Visam că-mi creşte păr pe limbă sau pe gingii. Cerul gurii era acoperit şi el de smocuri de păr aspru, negru ca smoala. Îmi vâram degetele în gură, smulgeam părul de acolo şi, în loc de păr, mă trezeam ţinând între degete smocuri de iarbă. Limba se scămoşa, gingiie putrezeau, în timp ce cerul gurii se acoperea de nori de hârtie. Mă zvârcoleam în pat şi ţipam. Vorbeam în somn. Invocam când numele ambasadorului, când numele lui Bantoş. Mă trezeam năuc, cu ochii învolburaţi.

A doua zi dimineaţa, când intram în birou, şoferul mă supunea unui scurt interogatoriu: „Ei, cum a fost la recepţie?“. Îi povesteam cu lux de amănunte totul... Nu mă sfiam să-i spun că mă simţisem ca un idiot umblând pe urmele ambasadorului american şi imitându-i gesturile...

„Şi n-aţi servit nimic?“ mă chestiona.

„Ba da“, îi răsundeam.

„De ce nu mi-aţi ascultat sfaturile? E posibil ca tartinele să fi fost contaminate. Ca să nu mai vorbim de vin...“

„Am riscat, ce era să fac“, glumeam.

Ambasadorul american avea o întreagă şleahtă de subordonaţi în urma lui. Eu eram singur. Cui puteam să-i plasez tartinele?!

„Mie“, răspundea cu dezinvoltură fostul combatant.

„Cum să vi le plasez, dacă dumneavoastră nu eraţi acolo...“

„Nu-i nimic“, zicea domnul Bantoş, „puteaţi să le înveliţi într-un şerveţel şi să mi le înmânaţi acum... Le-aş fi supus unor analize de laborator. Le-aş fi putut mânca, sunt imun la orice fel de otravă... Trebuie să

aveţi încredere în mine. Deocamdată, eu sunt singurul dumneavoastră subaltern...“

„Dumneavoastră, subaltern!? Am impresia că-i invers...“ replicam, căutând să-i intru în voie.

„Cine ştie“, răspundea şoferul, „e posibil să aveţi dreptate. Ştiţi cum e la o ambasadă... Tot ce se vede e doar de faţadă. Adevăratele mişcări se fac pe dedesubt. Diplomaţia lucrează cu aşii scoşi din manşetă. Niciodată nu ştii cu cine joci. Când arunci cărţile pe masă, trebuie să fii pregătit să vezi şi jocul ce se desfăşoară dedesubtul ei. Mă înţelegeţi? De aceea, niciodată nu poţi afla cine conduce misiunea. Întodeauna sunt doi ambasadori. Unul vizibil, altul invizibil, care controlează totul. Cel vizibil e doar o marionetă. El se mişcă în funcţie de ceea ce-i dictează celălalt. Ambasadorul oficial participă la recepţii. Primeşte vizite şi transmite spre centrală anumite chestiuni. Ambasadorul neoficial acţionează din umbră. El e mereu ascuns. Poate lua chipul unui portar, al intendentului sau se poate ascunde în spatele unui şofer... El deţine, la drept vorbind, toată puterea...“

„Nu cumva chiar dumneavoastră sunteţi ambasadorul invizibil?!“

„Nu am văzut până acum, de când sunt la misiune, şi sunt de câţiva ani buni, nici o Excelenţă invizibilă. E posibil să fi trecut pe lângă ea, dar nu i-am simţit puterea. Şi chiar dacă aş presupune, prin absurd, că aş fi fost învestit cu o astfel de putere, vă daţi seama că nu aş avea cum să vă mărturisesc. Aş căuta ca faptul acesta să rămână o taină pentru toţi. Inclusiv pentru mine... Ambasadorul invizibil e ca un păianjen ce vânează întinzându-şi plasa în întuneric. El nu se arată niciodată în lumină, căci dacă s-ar arăta, puterea lui ar fi anihilată de la sine. Mă înţelegeţi?!“

Nu prea înţelegeam toată sofistica şoferului, dar nu m-am încumetat să-l contrazic. Şi nici nu i-am pus alte întrebări menite să dezvăluie misterul... „Haideţi să nu mai vorbim despre acest subiect“, propunea el. Subiectul însă revenea destul de frecvent în conversaţiile noastre. De fiecare dată domnul Bantoş venea cu un alt amănunt, cu câte o precizare, a căror menire era să mă facă să înţeleg că puterea supremă în ambasadă o deţine el. Făcea aceasta într-un mod subtil, fără să îngroaşe liniile. Nu-mi dau seama cât adevăr şi câtă fantasmagorie se ascundeau în cuvintele sale. Tot ce-mi spunea avea un dublu înţeles...

În fine, te vei întreba, zise Lein, ce s-a întâmplat cu el. Şi cum s-a încheiat războiul dintre şofer şi corpul diplomatic?!

În fiecare zi atmosfera din ambasadă devenea din ce în ce mai tensionată. Un timp, şoferul s-a bucurat de protecţia ambasadorului, care, uzând de autoritatea funcţiei pe care o deţinea, a încercat să dezamorseze conflictul. Văzând însă că încercarea nu duce la nici un rezultat, a fost nevoit să ceară revocarea lui din post. Şoferul a fost prima victimă. Primul şobolan sacrificat. După plecarea lui de la ambasadă, lucrurile au mers însă din ce în ce mai rău. Conflictele din cadrul personalului au devenit tot mai acute, astfel că o mare parte dintre colegii mei au fost nevoiţi să se retragă de la misiune.

Ambasada parcă era bântuită de blestem. Un duh rău plana deasupra ei. Cei de la centrală îşi luaseră mâna de pe noi. Fondurile alocate deveneau din ce în ce mai subţirele. Ni s-a dat să înţelegem că misiunea pe care o aveam de îndeplinit era una fără prea mare

importanţă. După un an şi jumătate de la plecarea lui Bantoş din post, în ambasadă mai rămăseseră portarul, soţia lui, care ocupa posturile de femeie de serviciu, de bucătăreasă, secretară şi curier, şi eu, ca interimar... Umblam dintr-o cameră în alta a imobilului, dintr-un salon în altul, copleşit de aerul apăsător ce plutea în interiorul şi în afara misunii. Aveam impresia că cei de la centrală aproape că uitaseră de existenţa mea. Mă vei întreba dacă ştiu ce s-a întâmplat cu şoferul după ce a plecat de la post. Un timp a stat la centrală. Apoi a plecat la o altă misiune. Într-o ţară exotică. A stat acolo un an sau doi, apoi a fost rechemat în ţară, tot din pricina conflictelor cu noii săi colegi, iar după asta cică şi-ar fi tras un glonţ în cap. S-a împuşcat nu în faţă, ci în ceafă, cu gândul de-a-i deruta pe anchetatori. Dar a lăsat şi un bileţel. A fost întotdeauna un om ciudat. Sucit. N-a vrut să moară ca oricare altul. A apelat la un tertip.

Figura lui îmi stăruie şi acum în minte. Mereu îmi amintesc de ziua când a plecat de la ambasadă. Şi-a făcut rondul prin toate birourile, luându-şi rămas-bun de la toţi, urându-i fiecărui diplomat misie uşoară.

Avea un aer detaşat, părea statisfăcut de sine.

Ajuns în salonul de recepţie, a îngenuncheat, sărutând ceremonios steagul tricolor. Apoi a trecut pe la bucătărie, unde a stat îndelung, mângâind cu grijă fiecare cană, fiecare farfurie, fiecare şerveţel. Şi-a luat rămas-bun şi de frigiderul în care îşi ţinea medicamentele.

S-a dus şi în garaj, unde a lustruit cu aceeaşi grijă capota maşinii, a sărutat volanul şi cauciurile ce l-au purtat pe-atâtea drumuri.

Apoi s-a întors, a dat mâna cu ambasadorul, strângând-o îndelung în mâinile sale presărate cu pistrui, şi a ieşit.

Afară îl aştepta camioneta în care se aflau soţia, cele două fiice şi tot calabalâcul împachetat în saci. Ieşind pe poartă, a claxonat îndelung. Nu am înţeles, pe moment, semnificaţia acestui gest. Mai târziu, mi-am amintit că astfel de semnale se fac, de obicei, la înmormântări. Ne făcu semn fluturând în mână o batistă neagră, ca şi cum şi-ar fi luat rămas-bun de la nişte morţi...

O altă figură a fost Alexei...

– Lucra şi el în cadrul misiunii? Eraţi colegi? l-am întrebat pe Lein.

Lein trase adânc fumul trabuclui în piept, îl slobozi afară sub forma unor rotoale ce se înălţau în aer, plutind deasupra caroseriilor uzate din care era clădit turnul Shelly.

Pe stâncile care semănau cu nişte spinări de foci sau elefanţi poposi un stol de păsări albe.

– Cocorii mei, murmură Lein. Îmi intersectează calea în fiecare an. Nu credeam să-i văd tocmai aici, pe ţărmul oceanului... Sosesc întotdeauna înainte de plecare... Dar ce m-ai întrebat? A, dacă Alexei lucra în cadrul misiunii... Nu, nicidecum. Nu cunosc prea multe amănunte despre biografia lui. Era un rătăcitor. După înfăţişare nu părea să fie un om al locului. Din când în când, ne trezeam cu el la poarta ambasadei... La un moment dat, l-am suspectat că lucrează ca agent sub acoperire, pentru vreo agentură străină. Naivitatea lui mi s-a părut suspectă. Munca de la ambasadă ne făcea să fim extrem de circumspecţi. Încetul cu încetul, suspiciunea ni se strecura în sânge. Suspectam pe toată lumea. Inclusiv pe noi. Percepeam omul, indiferent cine ar fi fost, ca pe un covor ţesut din fire multicolore. Pe faţă distingeam foarte

bine desenul, minunându-ne de armonia lui. Dar căutam să deznodăm şi firele ce atârnau pe dedesubtul lui. Şi erau întotdeauna multe fire acolo. Atât de multe, încât ne încâlceam degetele-n ele.

– Nu cumva, i-am spus lui Lein, Alexei era ambasadorul invizibil...

Evgheni scutură scrumul într-o cochilie de melc marin, pe care o găsise printre stânci.

– Cine ştie, poate că el era într-adevăr ambasadorul invizibil, dar unul special, venit din alte ceruri... El era mesagerul, aşa spunea, trimis de Cer pe pământ... Misiunea sa era, într-adevăr, una cu totul specială... Dar iată, pe scurt, şi povestea lui:

Alexei

În preajma marilor sărbători, începu Lein, la poarta misiunii îşi făcea apariţia un bărbat în aparenţă încâ tânăr (dar aceasta era doar aparenţă!), cu o înfăţişare înşelătoare, ciudată, care cerea, cu insistenţă, să fie primit în audienţă, fiindcă, spunea el, avea să ne comunice un lucru extrem de important pentru siguranţa naţională. De cele mai multe ori, îi transmiteam portarului că sunt plecat pe teren, câteodată însă mi se făcea milă de înfăţişarea lui şi îl primeam. Apoi mai era şi curiozitatea. Ambasadorul îmi trasase sarcina să mă ocup de el. Îl cunoştea ca pe un cal breaz. Apoi, după plecarea din post a Excelenţei Sale, în toată perioada cât am fost interimar, am continuat să-l primesc în salonul oficial. De altfel, nu aveam mare lucru de făcut. Misiunea fusese trasă pe linie moartă. Nu primeam de la centru nici un fel de instrucţiuni. Eu însă continuam să-mi fac datoria. Îi ştiam omului tabieturile şi repertoriul pe de rost; şi totuşi, la fiecare înfăţişare, mi se releva câte un amănunt foarte interesant legat de caracterul şi de viaţa sa.

Numele îi era Alexei, dar noi ne obişnuiserăm să-i spunem Alioşa. Deşi era trecut de mult de prima tinereţe, când vorbeam de el, foloseam diminutivul. Alexei îmi aducea aminte de blândul şi fericitul Alioşa din *Fraţii Karamazov*. Era un Alioşa uzat de existenţă. Faţa-i blândă era străbătută de riduri, ca pergamentul. Trupu-i, cândva înalt, masiv, se gârbovise; părul moale, de culoarea cânepii, pe care acum îl cănea cu stăruinţă pentru a-şi ascunde anii, îi încărunţise încă din tinereţe. Braţele lungi,

neastâmpărate şi agile i se uscaseră şi ele. Doar ochii, nespus de albaştri şi strălucitori, păstraseră câte ceva din prospeţimea şi naivitatea tinereţii apuse. Toată înfăţişarea sa trăda o descendenţă nordică. În venele sale curgea, probabil, sânge suedez sau, dacă ne-am fi luat după trăsăturile feţei, mai degrabă lituanian. Nu avea, din câte mi-am dat seama, mai mult de cincizeci, cincizeci şi cinci de ani, însă părea mult mai în vârstă. Dar asta nu întotdeauna. Erau zile când Alexei, nu ştiu prin ce minune, avea o înfăţişare vioaie, tinerească. Atunci chiar şi ridurile care-i brăzdau faţa spălăcită dispăreau, iar obrajii gălbejiţi prindeau culoare. Tremurul uşor din glas se ştergea şi el, iar sprânceana stângă, străfulgerată din timp în timp de un tic nervos, rămânea frumos arcuită, la locul ei, în perfectă armonie cu cealaltă.

Vara, Alexei purta un sacou bleumarin, pantaloni albi sau bej, uşor evazaţi, pantofi negri de lac cu botul ascuţit, cămaşă galbenă şi cravată portocalie. În sezonul rece, la această recuzită se mai adăuga un pardesiu de culoarea oului de raţă, o pălărie de fetru cu boruri largi şi pantaloni maro de catifea reiată. Alexei era extrem de atent la ţinuta sa „oficială“.

Proaspăt ras, pomădat şi parfumat, apărea în faţa noastră ca scos din cutiuţă. Aceasta era prima impresie. Uitându-te la el mai cu atenţie, vedeai pe gulerul cămăşii urme de jeg, iar pe sacou, pete de ulei sau ceară; în privinţa feţei, aceasta, deşi proaspăt rasă, era brăzdată de tăieturi de brici, camuflate sub un strat gros de pudră.

Înainte de a bate la poarta ambasadei, Alexei trecea pe la guvern, parlament şi preşedinţie, se perinda şi pe la alte misiuni,

precum şi pe la reprezentanţii unor organisme internaţionale care-şi desfăşurau activitatea în capitală, unde lăsa câte o epistolă, pe care unii jurnalişti ar fi putut-o caracteriza ca „incendiară“.

Strecurându-se ca o umbră pe poartă, Alexei intra în salon, abandonându-şi trupul firav în fotoliu. Îi plăceau ceaiul şi alunele. Spunea: „Fără ceai şi fără alune nu pot trăi“. La plecare, cerea să i se învelească trei alune într-un şerveţel curat. „Trei, nu mai multe. Le iau dimineaţa, pe stomacul gol, în loc de anafură... Una pentru trup, una pentru suflet, şi una pentru Sfântul Duh...“ Şi, plecându-şi capul în semn de pocăinţă, îşi făcea semnul crucii. Îndreptându-şi apoi ochii săi albaştri spre tavan, scotea un oftat adânc, după care urma şi mărturisirea plină de povaţă: „Cel de Sus cântăreşte în palma sa fiecare gând al omului, apoi îl lasă să cadă jos în mintea noastră ca pe o sămânţă, din care va răsări şi binele, şi răul...“.

Proptindu-şi bărbia în palme, Alexei conchidea: „Omul nu trebuie să-şi pervertească sufletul, pentru a lăsa loc întunericului să se cuibărească în fiinţa lui...“ Foindu-se în fotoliu, punea pe măsuţă, lângă tava cu alune, o geantă jerpelită, plină cu tot felul de hârţoage. Pe lângă certificatul de naştere, diplomele de studii, legitimaţii de tot felul, Alexei păstra în taşca de culoarea ruginii şi caietele de pe vremea când era elev, şi blocurile de desen, fotografii ale părinţilor, dar şi cele ale colegilor de clasă, felicitări, anunţuri mortuare, timbre, mosoare de aţă, precum şi alte fleacuri pe care le tot aduna, de ici, de colo, hălăduind pe străzi. Avea acolo şi fotografia fratelui său mai mare, despre care spunea că s-ar fi stins în timpul foametei ca să-i salveze viaţa. Şi o alta, îngălbenită, în

care apărea ultimul ţar, înconjurat de famila lui, în perioada exilului. Tot în aceeaşi geantă, într-un compartiment special, Alexei ţinea o mapă nou-nouţă, în care păstra scrisori mai vechi sau mai recente adresate diverselor foruri, precum şi documente cu caracter „strict secret“...

„Cred că ştiţi pentru ce am venit“, îmi spunea la fiecare întâlnire, abordând pe faţa-i scofâlcită un zâmbet enigmatic. Ştiam, cum să nu ştiu... Mă prefăceam însă că habar n-aveam pentru ce mă căuta... Era şi aceasta un fel de strategie, un fel de joc pe care-l practicam amândoi, căzuţi la înţelegere în mod tacit, ca să ne facem plăcere unul altuia...

Tatonam terenul, studiindu-ne cu atenţie. Ne mai şi amuzam. De fapt, mă amuzam numai eu. Alexei era destul de serios; chiar dacă glumea, o făcea doar pentru a mă câştiga de partea lui şi a mă convinge să-i susţin demersurile.

„Ştiţi, ştiţi, dar poate nu aveţi voie să vorbiţi“, spunea el pe un ton uşor insinuant, privindu-mă cu insistenţă în ochi... „Cuvintele dumneavoastră trebuiesc bine măsurate, altfel ajung la urechi străine...“

„Staţi fără grijă“, îi răspundeam. „Cuvintele mele sunt măsurate şi răsmăsurate. Aşa că, dacă ajung, ajung unde trebuie şi la timpul oportun...“

„Aveţi, totuşi, grijă“, mă povăţuia în şoaptă Alexei, adăugând apoi cu un zâmbet cu dublu înţeles: „Cel de Sus ne pune credinţa la încercare, lăsând să pice din mâna Sa nu numai grâul, ci şi neghina...“

„Credeam că de neghină se ocupă altcineva...“

„Faceţi aluzie, cumva, la forţa răului?“ tresărea Alexei. „Ea e prezentă oriunde. Şi

seamănă, într-adevăr, neghină, zămislind răul din lumină şi aruncându-ne în suflet beznă...“

Nu era cazul să împing discuţia mai departe pe-o cărăruie ce se bifurca mereu, aducându-te iarăşi la punctul de plecare, aşa că, uitându-mă şi la ceas, îl făceam să înţeleagă că timpul de care dispuneau pentru întrevedere era totuşi limitat. Luând o figură serioasă, îl întrebam cu ce-i puteam fi de folos.

„Cu multe“, spunea Alexei. „Deocamdată însă am să vă rog să mai transmiteţi o scrisoare preşedintelui în exerciţiu al ţării dumneavoastră...“

„Dar, bine“, îi răsundeam pe un ton glumeţ, „ţara mea nu-i şi-a dumneavoastră? Nu mi-aţi spus data trecută când ne-am întâlnit că patria dumneavoastră-i lumea întreagă!?“

„Este şi nu este“, clătina din cap Alexei.

„În ce sens?“

„Ştiţi dumneavoastră prea bine în ce sens. Vorbeam de patria din suflet. Acolo există o singură patrie şi mai multe ţări“, răspundea el, clipind şiret din ochi, în timp ce aşeza pe masă un plic gălbui, sigilat cu ceară roşie, şi unul verde, pecetluit cu un alt sigiliu, legat cu şnur auriu.

„Unul e pentru dumneavoastră, celălalt pentru domnul preşedinte...“

„Care anume-i pentru mine?“ întrebam...

După ce se gândi o clipă, Alexei îmi întinse plicul galben.

„Vă rog să-l închideţi în seif şi să-l păstraţi acolo cu mare grijă. În cazul în care mi se întâmplă vreun accident, îl puteţi deschide...“

„Un accident?“ ridicam nedumerit din umeri...

„Viaţa omului atârnă de un fir de păr. Oricând, oricine îl poate reteza...“

„Îl poate reteza oare fără voia Domnului?“ întrebam eu, în timp ce Alexei îmi arunca o privire încărcată de tainice reproşuri.

„Uneori Domnul apelează la intermediari pentru a-şi îndeplini voinţa“, spunea el... „Nu uitaţi, vă rog, de plic. Înăuntru veţi găsi un text scris în tinereţe, referitor la prima mea înălţare. Citindu-l, veţi înţelege mai bine cine am fost...“

„Despre ce fel de înălţare vorbiţi?!“

„Despre aceasta“, spunea precipitat Alexei şi, sculându-se de pe fotoliu, începea să fâlfâie din mâini... „E nevoie să strig cucurigu ca să vă treziţi la realitate?!“

Nu, nu era nevoie. Puteam trece şi peste episodul referitor la prima înălţare a lui Alexei. În fond, scopul meu era să-l ascult. Concluziile aveam să le trag la sfârşit. Alexei îşi netezea cutele de pe pantaloni, îşi scutura reverele sacoului de praf şi se aşeza liniştit înapoi la locul lui.

Al doilea plic era pentru preşedinţie. Alexei mi-l înmână cu mare grijă. Ţinea cu tot dinadinsul ca plicul verde să ajungă cât mai repede la destinatar. Din discuţia cu el, aflasem câte ceva şi despre conţinutul lui. Ciudatul meu vizitator îl soma pe preşedinte să salveze lumea de la un dezastru iminent. Mesajul său era unul disperat. Alexei descoperise firele unui complot ce viza siguranţa naţională. Şi nu numai atât. El vorbea şi de un atentat al unor forţe oculte care viza ordinea şi pacea fragilă ce fuseseră instaurate în lume. Curând, totul urma să fie dat peste cap. Ne aştepta o nouă apocalipsă. El era mesagerul. Unul dintre apostolii trimişi de instanţa supremă să ne prevină asupra dezastrelor ce vor urma.

„Ce aţi făcut cu celelalte scrisori?“ mă întreba, cercetându-mă suspicios cu ochii săi

albaştri. „Le-aţi transmis acolo unde trebuie?“

„Le-am transmis“, i-am spus. „Staţi fără grijă, o să primiţi răspuns...“

„Chiar le-aţi transmis?! Nu cumva le-aţi aruncat la coşul de gunoi, cum se obişnuieşte în astfel de cazuri? Sau poate le-aţi dat foc, ca să ştergeţi orice urmă?!“

„Fiţi fără grijă“, am repetat, încercând să-l liniştesc. „Le-am transmis demult...“

„Dacă mă duceţi cu zăhărelul, o să vă bată Dumnezeu... Să nu-mi ziceţi că nu v-am spus...“

Şi zicând aceasta, Alexei îşi făcea semnul crucii.

„El m-a trimis aici ca să vă previn. Dumneavoastră, la rându-vă, trebuie să vă faceţi datoria înştiinţându-i pe superiorii dumneavoastră de rang înalt, inclusiv pe domnul preşedinte, asupra evenimentelor ce stau gata-gata să se declanşeze“, adăuga el, zâmbindu-mi blând.

Zâmbetul său mi se înfigea dureros în suflet... Îl simt parcă şi acum acolo.

„Cum, domnule Alexei“, ziceam, „cum să vă duc cu zăhărelul?“

„Mă uit în ochii dumneavoastră şi văd că sunteţi un om cu bun-simţ. Ar fi păcat să mă minţiţi...“

...Ce puteam să-i răspund!?

Ridicam, în sinea mea, uşor din umeri. Mă simţea neputincios, dar de încurajat, îl încurajam. Ce rost avea să-l contrazic sau să-i arăt că, în realitate, lucrurile stăteau altfel decât îşi închipuia el?! Era ca şi cum aş fi turnat cuiva, în timpul somnului de amiază, o cană de apă rece în cap. Alexei dormea cu ochii deschişi. Adică nu dormea, ci era treaz, dar se comporta ca şi cum ar fi dormit adânc, visând cu ochii minţii lucruri pe care alţii, cei

cu mintea mereu trează, nicicând nu şi le-ar fi putut închipui... Cine ieşea în câştig din toată afacerea asta? El, cu mintea rătăcită, sau noi, cei care nu aveam curajul de-a privi dincolo de zidul pe care-l ridica la orizont bunul-simţ şi raţiunea? Visul său era unul frumos: mai bine zis, nu chiar frumos, căci Alexei trăia în interiorul unui coşmar, al unei apocalipse ce urma să se prăvale peste lume. Dar era un coşmar întrucâtva frumos, pentru că el se credea arhanghelul prevestitor şi, în acelaşi timp, salvatorul ei.

După plecarea lui Bantoş, din pricina crizei, dar şi a unor evenimente obscure, personalul misiunii s-a tot subţiat. Mai întâi a plecat consilierul cultural, apoi secretarul responsabil cu mass-media, apoi a fost retras şi consilierul economic. La scurt timp după el, a plecat şi ataşatul militar. Iar după aceasta, în urma unui scandal diplomatic legat de acordarea unor vize (dar şi a unor încurcături sentimentale), consulul general şi adjunctul său au fost rechemaţi în ţară. Consulul, un bărbat rasat, inteligent, uns cu toate alifiile, a căzut în mrejele unei anume Grunia, o georgiancă focoasă de douăzeci şi trei de ani. Nu-mi dau seama cum a cunoscut-o. E posibil s-o fi întâlnit la o recepţie. Sau poate cineva i-a făcut cunoştinţă într-un alt loc. Trecutul Gruniei era destul de misterios. Putem bănui că părinţii ei erau oameni înstăriţi, întrucât Grunia avea o educaţie aleasă. Cânta splendid la vioară, dansa excelent şi cunoştea câteva limbi străine. Lucrase un timp ca fotomodel, apoi ca dansatoare la un club de noapte. Despre asta s-a aflat însă ceva mai târziu. Acum, Grunia lucra ca fotoreporter la un jurnal monden. Mă mir că lucrul acesta nu i-a dat bărbatului de

bănuit... În locul său aş fi fost mult mai prudent. Consulului parcă îi luase Dumnezeu minţile din cap. Bărbatul uns cu toate alifiile, care avusese nenumărate aventuri la viaţa lui, nu-şi lua nici un fel de măsuri de precauţie. Ieşea în toiul nopţii pe poarta consulatului, care îşi avea sediul undeva în apropierea ambasadei, şi se ducea ca teleghidat la Grunia. Portarul se prefăcea că doarme. Dar nu dormea, ci îşi nota informaţiile, transmiţându-le la centrală. Centrala nu lua însă nici un fel de măsuri. De altfel, cei de la centru nu se ocupau de încurcăturile amoroase ale diplomaţilor, dacă acestea nu afectau treburile misiunii. Uneori chiar le stimulau, ca să-i aibă pe diplomaţi la mână. Georgianca stătea vizavi de consulat, într-un apartament de lux închiriat pe banii ei. Galant din fire, bărbatul încercase să preia cheltuielile legate de chirie pe seama sa... Grunia însă l-a refuzat politicos, lăsându-l să înţeleagă că legătura lor nu are nimic de-a face nici cu banii, nici cu funcţia de consul... În fine, cum să-ţi zic, femeia l-a îmbrobodit în aşa hal, încât consulul nu mai avea nici un control asupra propriei persoane. Escapadele lui, diurne sau nocturne, deveneau din ce în ce mai dese şi mai bătătoare la ochi. Uneori, în toiul zilei, bărbatul îşi părăsea biroul şi trăgea o fugă în clădirea vecină. Noaptea răzbăteau de acolo zgomote ciudate... Încetul cu încetul, uzând, probabil, de mijloace rafinate, georgianca reuşi să-l domine cu totul. În fine, femeia îl îmbrobodi în aşa hal, încât îl purta prin cameră în lesă şi-l făcea să scheaune ca un căţel. Şi totul ar fi fost încă bine, dacă scenele acestea s-ar fi consumat între patru pereţi. Simţindu-i slăbicunile, femeia întinse coarda şi mai tare, scoţându-l pe casa scării. Coborau şi urcau, de câteva ori

pe noapte, cele cinci etaje. Consulul se târa în urma ei în patru labe, cu limba scoasă de un cot afară, şi scheuna încetişor... Văzând că nu păţesc nimic, se încumetară să iasă în stradă. Consulul ieşea deghizat, punându-şi o barbă falsă. Femeia îl punea să-şi ridice din loc în loc piciorul şi să marcheze stâlpii înşiraţi de-a lungul trotuarului. Sau să urle la Lună plină. Uneori se puneau în genunchi şi urlau amândoi. Dar ceea ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat. Într-o noapte, consulul şi Grunia au fost surprinşi de nişte fotoreporteri în timp ce îşi făceau de cap prin parc. Barba falsa a consolului nu i-a putut ascunde totuşi identitatea. A doua zi ziarele publicau pe prima pagină fotografia cu cei doi. A izbucnit un scandal imens. Timp de o săpătămâna subiectul a ocupat pagina centrală a cotidienelor. Televiziunile, la rândul lor, au transmis câteva cadre compromiţătoare. Într-una din ele, consulul îi jura credinţă Gruniei, lepădându-se de steagul tricolor. Îţi dai seama ce tevatură a ieşit! Diplomatul a fost acuzat de crimă de lezmajestate de mass-media din ţară şi de cea străină şi retras de urgenţă de la misiune. Ca să muşamalizeze cazul, la minister a fost consituită o comisie care, după ce a analizat cu atenţie secvenţele difuzate pe micul ecran, a tras concluzia că era vorba de un trucaj. S-a pus în circulaţie chiar zvonul că cel care apărea în film nu era nicidecum consulul, ci o sosie a lui. Mass-media din ţară, de obicei destul de circumspectă când e vorba de scandaluri legate de personalităţi publice, ar fi picat în capcană, marşând pe această idee şi sugerând că, la mijloc, ar fi fost, nici mai mult, nici mai puţin, decât mâna preşedintelui Letinski, care, dorind, nu se ştie exact din ce motiv, să compromită misiunea, a fabricat în studiourile sale cazul, apelând la

servicile unor sosii ce semănau ca două picături de apă cu consulul şi Grunia... În fine, s-a bătut atâta monedă pe acest caz, încât s-a dezumflat aproape de la sine. La scurt timp după incident, invocând motive de sănătate, ambasadorul, care, după cum s-a auzit mai târziu, avusese, se pare, şi el o scurtă aventură cu aceeaşi Grunia, şi-a luat concediu, a plecat acasă şi, spre surprinderea mea, a fost trimis cu misiunea într-o altă ţară. Auzind zvonul, secretara a făcut depresie, apoi, după ce-şi reveni din şoc, a cerut insistent să fie mutată şi ea acolo... Plictisindu-se de atâta insistenţă, cei de la centrală au retras-o din post, dar nici n-au mai trimis pe altcineva în loc. La reşedinţa situată într-un cartier select mai rămăsesem eu, portarul şi consoarta lui...

Văzând halul în care se degradase ambasada, am rugat-o pe soţie să plece acasă. După multe insistenţe, Maşa a acceptat. Plecarea ei m-a întristat, dar, în acelaşi timp, mi-a luat, ca să zic aşa, o piatră de pe inimă. Atmosfera din ambasadă devenea din ce în ce mai încărcată. Ne certam aproape în fiecare zi, pornind de la diverse fleacuri. Apoi mai erau şi riscurile... Poate că nasturii de care îmi vorbise Bantoş existau în realitate... Nu cumva prezervativele, chiloţii şi sutienele pe care le scoteam zilnic de sub patul nostru conjugal fuseseră contaminate? Riscul să ne îmbolnăvim, măcar de nervi, dacă nu de altă o boală, plana ca o umbră grea asupra noastră... Simţeam în jur prezenţa răului... Îl puteam pipăi cu mâna... Urechile-mi vuiau. Ambasada părea bântuită de blestem.

Umblam de unul singur prin camerele goale, atent la ecourile pe care le stârneau paşii mei...

Totul se strica, se năruia. Ţevile de apă se spărgeau, prizele se scurtcircuitau. Computerele se virusau ca de la sine. Igrasia afecta pereţii. Bucăţi de tencuială se desprindeau din tavan, iar la subsol se oploşiseră gândacii. Noaptea fojgăiau în baie, iar ziua se ascundeau în beci. În beci mai apăreau şi guzganii. Mari, graşi, cu blană cenuşie şi ochi iscoditori. Mi se făcea groază când, în toiul nopţii, mă intersectam cu ei pe hol. Intram în birou, deschideam sertarele şi înăuntru găseam muşuroaie de furnici. Furnicile intraseră în seif, umblau printre actele oficiale. Năpădeau ventilatoarele computerelor, intrau în staţia de transmisie, în portbagajul maşinilor, în motor. Făceam deratizare generală, dar gândacii şi furnicile se înmulţeau la loc. Şi asta nu era tot: în curtea ambasadei se oploşiseră şi cârtiţele. Pe unde îţi aruncai ochii, dădeai de câte-un muşuroi. Iar dimineaţa, lângă ele, găseam pisici decapitate şi labe de găini aruncate peste gard.

Zilnic, la ambasadă primeam scrisori de ameninţare. Eram sfătuit să-mi fac bagajele şi să plec acolo de unde am venit. Umblând de ici-colo pe holurile misiunii, mă felicitam că avusesem curajul să-mi paşaportez, ca să spun aşa, soţia înapoi în ţară... Acum eram singur, iar singurătatea îmi dădea curajul să înfrunt necunoscutul...

...Sesizasem centrala asupra acestei stări de lucruri, cerusem personal suplimentar. Demersurile mele din ce în ce mai disperate rămâneau fără răspuns. Aveam impresia că trăiesc în interiorul unui vis urât. În timp ce căram cu fărașul furnicile din sertare, îmi ciupeam pe ascuns obrajii, ca să mă trezesc... Portarul şi soţia lui încercau din răsputeri să

menţină imobilul pe linia de plutire. Îi ajutam şi eu. Cât mă pricepeam. Aşteptam din zi în zi o telegramă prin care să fiu rechemat în ţară...

Prezenţa mea la post devenise inutilă. Misiunea mea de acum consta, printre altele, să triez corespondenţa. Era singura instrucţiune ce-mi sosise de la centru. Căutam s-o îndeplinesc conştiincios. Nu tot ce trecea însă prin registratură era transmis mai departe. Unele dintre epistole rămâneau pe loc. Le adăposteam într-un seif. Când seiful se umplea, făceam o primă triere. Unele mai rămâneau acolo, altele erau expediate la crematoriu. Mă retrăgeam seara în curte şi le dădeam foc, punând deasupra dosarelor un braţ de vreascuri umede. Sau le dădeam foc atunci când pregăteam grătarul. Nările intruse nu trebuiau să simtă miros de hârtie arsă, ci de crengi sau de cărbuni.

Incitat de miros, portarul Victor ieşea din cabină cu măturoiul în mână şi începea să cureţe de zor terasa. Aşa se manifesta când era impacientat. Dimineaţa îşi făcea de lucru în ghereta lui, unde stăruia întotdeauna un miros greu. Stătea pe scaun şi privea absent pe ferestruică în stradă. Avea privirea unui om abulic, care nu observă nimic din ce se petrece în jur. Abulia sa era doar aparentă. În realitate, portarul era un om extrem de atent şi de meticulos.

Obişnuiam să-mi iau micul dejun în salonul oficial, acolo unde altădată se ţinea şi briefing-ul; mi-l aducea, pe-o tavă de argint – relicvă a vremurilor bune –, soţia portarului, care răspundea acum şi de transmisii, codificând şi decodificând telegramele, dar şi de bucătărie şi curăţenie din ambasadă; tot ea înlocuia şi secretara. Ceream în fiecare zi acelaşi meniu: o cafea, un ceai (beam cafea şi ceai!), omletă cu caşcaval ras deasupra. Îmi

savuram micul dejun, acompaniat de câte o havană din rezerva consilierului prezidenţial Kuky Kuzin, singurul sau aproape singurul dintre oficialii cu care ambasada mai întreţinea o oarecare legătură. În rest, trăiam, ca să fiu sincer, destul de izolat, luptându-mă cu rutina zilnică. Ca să mai spargă, probabil, monotonia, soţia portarului îmi aducea micul dejun deghizată în gheişă. Aceasta era una dintre hachiţele ei, pe care atât eu, cât şi portarul Victor le acceptaserăm în tăcere, fără să ne batem prea mult capul căutând o motivaţie a ciudăţeniei. În rest, portăreasa avea un comportament destul de liniar, circumscris banalităţii zilnice. Costumul de gheişă nu se potrivea defel cu înfăţişarea sa destul de sobră, dacă nu chiar severă, dar doamna Victor încerca din răsputeri, călcându-şi tabieturile, să-mi intre în graţii, zâmbindu-mi cu o amabilitate cu totul neaşteptată pentru firea ei. Era singurul moment când ne destindeam cu toţii. În rest, în ambasadă domnea o atmosferă apăsătoare. Bucătăreasa se purta cu mine cu răceală, dacă nu cumva cu o ostilitate afişată. De îi obicei, figura era atât de acră, încât o ocoleam de la distanţă.

În cursul dimineţii, portarul Victor dorea şi el să-şi arate utilitatea: venea în salonaş şi strângea masa, apoi spăla şi aşeza la locul ei vesela în băcătărie, unde, spre surprinderea mea, domnea o ordine neaşteptată; gândacii şi furniciile arareori se rătăceau pe-acolo.

...De când se scurtcircuitase aparatura de supraveghere, pe Victor îl găseam în cele mai neaşteptate locuri. Pesemne, portarul, dorind să se dovedească folositor, îşi propusese să suplinească în mare parte microfoanele şi camerele de luat vederi care nu mai

funcţionau de mult. Sau funcţionau defectuos, căci ţiuitul lor putea fi auzit răzbătând prin tencuială. Aducea cu un bâzâit continuu de ţânţari...

Roiul invizibil zbura pe coridoare, intra într-un salon, se strecura în altul, trecea prin dormitoare, poposea pe rezervorul de apă şi se aşeza şi pe colacul WC-ului; era omniprezent. Omniprezent era doar zgomotul, căci microfoanele nu mai înregistrau decât un bâzâit sâcâitor, a cărui amploare creştea şi descreştea în funcţie de starea vremii. Când umiditatea aerului era încărcată, bâzâitul se lăţea, luând forma unei imense pete de cerneală violet ce se scurgea prin încăperi; iar când umiditatea era sub limita normală, bâzâitul se transforma într-un zgomot ascuţit, aducând cu ţiuitul unui glonţ. Glonţul trecea mereu piuind pe lângă urechi. Ţiuia fără să-şi atingă ţinta. De fapt, nu exista nici un fel de ţintă.

...Odată cu bâzâitul acesta apărea şi Victor. Şi indiferent dacă zgomotul se lăţea sau se îngusta, el era acolo. În ciuda slăbiciunii şi a apatiei sale, părea omniprezent.

După plecarea ambasadorului, portarul prinsese patima alcoolului. Bea bere, vin, consuma şi spirtoase, iar atunci când ajungea la ananghie, golea pe rând deodorantele, spraindu-se direct pe cerul gurii care se transformase într-o rană. Nu era niciodată nici beat, nici treaz, ci într-o stare intermediară. Într-un fel de semitransă apatică. Nici de dormit nu cred că dormea de-adevăratelea. Sau poate că dormea în timp ce bântuia pe coridoare. Mă jucam cu el de-a v-aţi ascunselea. Nu mă ascundeam eu, ci ascundeam proviziile de băutură aduse pentru protocol.

Victor avea un simţ aparte. Nu se orienta nici după miros, nici după văz, ci după microunde. Putea să descopere o sticlă de alcool indiferent unde aş fi ascuns-o. La un moment dat, îngropam sticlele în curte. Le înfigeam în muşuroiele de cârtiţă, împingându-le cu băţul în galerii. A doua zi le găseam în lada de gunoi, deja golite. Am încercat de câteva ori să-l păcălesc, turnând în sticle sirop, ceai şi chiar urină. Dar Victor nu se atingea de ele. Mi le punea nedesfăcute pe birou, scriind pe etichetă: „Atenţie! Otravă!“.

Îl găseam în cele mai neaşteptate locuri. Sub pat, în baie, în portbagaj, în pod sau la subsol, unde ţineam proviziile. Chiar dacă aş fi pus lacăt, Victor tot ar fi pătruns acolo.

Hainele curgeau de pe el, odată cu oasele şi pielea. Deschideam frigiderul şi dădeam peste Victor. Stătea ghemuit acolo, ţinând în mâini o sticlă de bere desfăcută. „Scuzaţi“, zicea, „m-am rătăcit...“ Şi o ştergea din loc.

Victor părea că e clădit din beţe de chibrit, legate între ele cu aţă de nailon. Pentru a prinde consistenţă şi a nu se aprinde de la sine, chibriturile trebuiau udate permanent. Portarul părea să fie conştient de inconsistenţa sa şi avea grijă să-şi umple uscăciunea golurilor cu alcool.

În fine, după cum ţi-am spus, zise Lein, la misiune trăieşti închis ca la Big Brother, aşa încât trebuie să-ţi supraveghezi orice gest, orice mişcare. Te controlezi atât de mult, încât, în cele din urmă, dacă nu găseşti undeva un punct de echilibru, o iei pe arătură.

Deseori mă trezeam vorbind în faţa oglinzii de unul singur. Trăiam la ambasadă ca pe o insulă populată de oglinzi şi de hârtii. Mă gândeam că, poate, sunt supus la un test psihologic şi, chiar dacă în preajma mea mai

rămăseseră doar portarul şi soţia sa, mă mişcam destul de prudent. Probabil că dacă aş fi rămas singur acolo, aş fi fost la fel de precaut... Cu cât laţul devenea mai larg, cu atât supravegherea din umbră putea fi mai acerbă... În fond, habar n-aveam de ce mai rămăsesem la misiune. Sau, mai exact, nu ştiam de ce rămăsesem tocmai eu. Poate că tocmai eu fusesem ales să devin şobolanul canibal, iar portarul şi gheişa lui îmi fuseseră lăsaţi ca momeală. După ce-i devoram pe ei, urma să mă devorez pe mine însumi. Oricum, mă devoram. Cât priveşte prada, aveam impresia că aceasta mă devora şi ea, ciupind din mine câte o firimitură în fiecare zi.

Eram măcinat de apatie.

Portarul şi consoarta se retrăseseră în carapacea lor. Orice dialog pe care încercam să-l am cu ei nu trecea dincolo de da şi nu. Erau oameni din sistem. Cu siguranţă, aveau mai multe informaţii despre mine decât aveam eu despre ei.. Poate că primiseră şi instrucţiuni de sus ca să mă ţină cât mai izolat. Orice era posibil.

Vorbeam de unul singur. Mă hrăneam cu propriile vorbe. Umblam prin curtea ambasadei şi gesticulam. Portarul privea absent pe geam. Privea prin mine şi dincolo de mine. Puteam să stau şi în cap: nici un gest de-al meu nu l-ar fi scos din starea sa de contemplaţie.

Simţeam singurătatea la fiecare pas. Înotam prin ea ca printr-o mocirlă. De aceea, orice interlocutor (inclusiv Alexei) era bine-venit.

În timpul meu liber, citeam adesea corespondenţa rămasă în arhivă şi mă amuzam. Aflam lucruri extrem de interesante. Trebuia să-mi umplu vremea cu ceva. Prezenţa lui Alexei mai spărgea monotonia.

Conversând cu el, îmi lăsam gândurile să zburde în voie...

„Şi dacă aţi transmis scrisorile, nu aţi primit nici un răspuns? Au trecut deja două luni... Ce face preşedintele? Nu cumva a intrat şi el în rândul Conspiraţiei Universale?“ se precipită Alexei, frământându-şi mâinile pe masă...

Deşi preşedintele îl dezamăgise profund, Alexei îi mai acorda, totuşi, o şansă. Venise acum să adreseze ultimul avertisment. Un SOS... Lumea mai putea fi salvată. Alexei vorbea despre calamităţile care vor veni.

Era înspăimântat de spectrul foametei ce urma să se abată asupra lumii. Vorbea de mama lui. De casa lui. De fratele său mai mare, care, murind, îl salvase de la moarte. Aducea vorba apoi de familia imperială. Vorbea de fostul ţar, de fosta ţarină. De „surorile şi fraţii săi“.

Confesiunea lui devenea teribil de încâlcită. Ascultându-l, nu înţelegeai dacă se născuse o dată sau de mai multe ori. Alexei susţinea că trăise în două locuri şi două timpuri diferite... O dată pe vremea ţarului, altă dată mai târziu, în timpul foametei. Şi că timpul foametei coincidea cu timpul revoluţiei, sau poate invers. Nici timpul, nici spaţiul nu păreau să conteze prea mult pentru Alexei. Pe el îl interesau anumite evenimente. Nu conta că între ele se scurseseră două sau trei decenii... În conştiinţa lui, ele se învălmăşeau, alcătuind o altă realitate, o altă lume, în care prezentul şi trecutul, ba chiar şi viitorul convieţuiau fără probleme.

În fine, ce să-ţi mai spun, mărturisi Lein, Alexei venise să-l atenţioneze pe preşedinte, prin intermediul meu, asupra dezastrelor ce urmau să se abată asupra lumii, ca să ia

măsurile necesare pentru a evita un sfârşit iminent.

Dacă preşedintele va înţelege, bineînţeles, mesajul său şi va acţiona la timp, lumea mai putea fi salvată; dacă nu, totul urma să se năruiască în beznă.

Alexei era obişnuit fie ca oamenii să-l trateze cu indiferenţă, fie să-l ia peste picior. Abia când previziunile sale se adevereau, îşi aduceau aminte de cuvintele lui. Spunând acestea, Alexei scoase din geantă o copie a scrisorii şi o aşeză pe masă.

„Puteţi să citiţi şi dumneavoastră sesizarea mea...“

I-am zis că prefer să n-o citesc. Erau la mijloc, poate, interese de stat prea mari pentru a fi cunoscute de un muritor de rând.

„Chiar dacă sunteţi deocamdată doar un simplu muritor, aveţi de îndeplinit o misiune importantă... Iar după ce o veţi duce la bun sfârşit, veţi căpăta statutul de nemuritor, indiferent dacă veţi trăi sau veţi fi mort.“

Perspectiva de a deveni nemuritor era, ca să zic aşa, promiţătoare. Glumesc, desigur, zise Lein. Intrând în jocul lui Alexei, trebuia să merg până la capăt...

„Statutul de nemuritor nu-l capătă oricine“, îl avertizam.

„Aşa este“, răspundea cu seriozitate Alexei. „Dumneavoastră însă îl veţi căpăta cu siguranţă.“

„Deci voi fi nemuritor?“

„Veţi fi“, răspundea Alexei. „Şi veţi primi şi o înaltă decoraţie“, adăuga el, pregătindu-se de plecare.

De obicei, nu stătea mult. Nerăbdarea îl făcea să bată în aceeaşi zi la multe porţi. Traseul lui zilnic era destul de întortocheat.

„O înaltă decoraţie?“ mă miram. „Din partea cui?“

„Cum din partea cui?! Din partea mea!“ se îmbăţoşa Alexei, ridicându-se în picioare. Spinarea i se îndreptă, gâtul parcă deveni mai lung, iar bărbia ţintea cu semeţie spre tavan.

Înfăţişarea sa avea un aer nobil. Umilinţa dispăruse. Alexei mă privea de sus, cu un aer de superioritate aristocratică.

„Ştiţi măcar cine sunt?“ mă întrebă el cu o voce schimbată. „S-ar putea ca în spatele umilei mele persoane să se ascundă altcineva...“

„Cine să se ascundă?“ îl intrebam.

„Altcineva, mult mai puternic decât mine...“

„Nu cumva aveţi o ascendenţă nobilă?! Nu cumva în venele dumneavoastră curge sânge princiar?!“ am aruncat aşa, o vorbă, intuindu-i punctul slab.

„S-ar putea să am. În mine se ascund mulţi... Deocamdată însă, e prea devreme ca să dezvălui lumii adevărul privind persoana mea... Curând însă va veni şi ziua aceea... Deocamdată, trebuie să vă mulţumiţi şi cu atât!“

Şi zicând aceasta, blândul Alexei scoase din geantă un set de fotografii care înfăţişau familia ultimului ţar al dinastiei Romanovilor.

„Vedeţi, aici e o fotografie de la Ekaterinburg. În mijloc e ţarul Nicolae înconjurat de toţi cei dragi. Aceasta e împărăteasa Alexandra Feodorovna, aici e Anastasia, aici cealaltă soră, iar aici sunt eu...“

Alături de aceste fotografii, Alexei mai avea altele, în care apărea alături de fratele său şi de mama sa.

„Da, acesta sunt eu în carne şi oase“, îmi explica Alexei. „Adică nu sunt, ci am fost...

Iar aicea sunt tot eu. În timpul foametei, alături de mama mea şi fratele mai mare... A trebuit să trec prin mai multe încercări. Să mor şi mă nasc mereu, ca să cunosc mai bine omul...“

„Nu vă înţeleg“, ziceam.

„Nici nu aveţi cum“, răspundea vizitatorul meu. „Am fost cândva ţareviciul Alexei... Sufeream de hemoptizie. Aici, în poza aceasta, aveam o rană la genunchi. Nici acum nu s-a închis de tot. Din când în când mai recidivează... Mă supără la mers. N-aţi observat că şchiopătez de genunchiul stâng?!“

Şi Alexei făcu vreo câţiva paşi în faţa mea. Într-adevăr, şchiopăta destul de tare. Nu observasem defectul acesta de la început.

Văzându-mă cumva nedumerit, Alexei ţinu să completeze: „Nu sângerez decât pe lună plină.“

Am vrut să-l pun la încercare şi l-am întrebat: „Dar bine, ţareviciul Alexei a murit la Ekaterinburg. I-au fost găsite, din câte am citit, şi osemintele, alături de cele ale familiei imperiale...“

„Asta n-are importanţă“, replică pe un ton destul de enigmatic vizitatorul meu. „Ceea ce vă pot spune e că, la scurt timp după execuţie, spiritul meu s-a refugiat la Kremlin, adăpostindu-se, spre a nu fi prigonit, în corpul lui Vladimir Ilici. L-am bântuit în chip de duh şi l-am scăpat de o parte din pedeapsă. Apoi, după ce Vladimir Ilici s-a stins din viaţă, am hălăduit mult timp pe câmp, meditând la soarta omului în lume, pentru ca, în cele din urmă, să-mi găsesc vremelnic adăpost în acest trup, care, cum să vă spun, în ciuda aparenţei, nu e chiar lipsit cu totul de tărie... Am trecut prin multe încercări, am fost şi decorat... Uitaţi-vă aici, la această poză, vedeţi, e Vladimir Ilici în cărucior la Gorki. Priveşte

undeva adânc în beznă. E ca o umbră... În spatele umbrei stau eu. Vedeţi, acolo, în pata aceea de lumină, e umbra mea...“

Am privit cu atenţie fotografia care-l reprezenta pe Lenin stând paralizat într-un cărucior cu rotile. Privea undeva în gol, surâzând ca pentru sine. Era un Lenin neverosimil, sinistru, cu trupul sfrijit ca al unui copil ieşit din scutece. Sifilisul îi uscase creierul, dar nu reuşise să-i înfrângă şi voinţa. Deasupra creştetului, undeva în stânga, plutea o pată albă de lumină străbătută de câteva linii negre. Am contemplat îndelung fotografia şi apoi i-am înapoiat-o. Oaspetele meu o privi şi el îndelung, clătinând mereu din cap, după care o puse la loc în geantă.

„Când a murit“, murmură el, „creierul îi ajunse cât o nucă. La autopsie medicii s-au mirat că un om a putut trăi cu un astfel de creier. Spiritul meu i-a insuflat viaţă... Înţelegeţi ce vă spun?“

Avea rost să spun că nu înţeleg?!

Alexei a mai scos din mapă câteva articole şi mi le-a pus în faţă.

„Iată şi dovada, iată titlul, citiţi aici! «Ţareviciul Alexei vorbeşte dincolo de mormânt». Scrie sau nu scrie aşa?!“

În faţa dovezilor puse pe masă de Alexei, nu avea rost să mă împotrivesc.

„Scrie“, am zis.

„Vedeţi...“, spuse Alexei, „mai doriţi cumva să consultaţi şi alte dovezi?“ mă întrebă... „Poftim, uitaţi-vă aici!“

Alexei sări ca ars din fotoliu, deschizându-şi precipitat nasturii de la cămaşa galbenă, achiziţionată din bazar: pe pieptul gol atârnau tot soiul de decoraţii şi medalii înşirate pe-o plasă de nailon, începând cu Steaua în opt colţuri, încrustată cu pietre preţioase şi cu un portret al Împărătesei Ecaterina cea Mare a

Rusiei, purtând inscripţia „Pentru Dragoste şi Patrie“, Crucea Sfântul Gheorghe, Ordinul Victoriei şi terminând cu Medalia Lenin.

„Am zis că vă decorez... Pe care o doriţi?“ mă întrebă.

I-am mulţumit pentru amabilitate. Deocamdată, nu meritam să port nici una.

„De ce?“

„Cum de ce?! Simplu: nu mi-am îndeplinit încă misiunea.“

„Primiţi, vă rog, atunci măcar Ordinul Elisabeta, Clasa a-II-a, dacă altceva nu doriţi“, zise el.

Nu, şi asta era prea mult pentru mine... Deocamdată nu mă remarcasem prin nimic şi nici nu reuşisem să-i rezolv problemele.

De ce îl refuzam? Nu cumva în semn de dispreţ faţă de trecut?!

„Nu“, i-am răspuns.

Atunci? Dacă acceptam ordinul din partea lui, puteam deveni suspect în cadrul misiunii.

„Aşa“, făcu el.

„Aşa“, am zis.

„Şi cine v-ar putea suspecta, mă rog?! Cumva portarul? Soţia lui?“ mă întreba, adăugând: „Sau poate mai există şi alţi angajaţi, care nu vor să se arate în faţa lumii?!“

Nu răspundeam nici da, nici ba, acompaniindu-mi tăcerea cu un surâs ambiguu.

„Înţeleg că aveţi mulţi duşmani pe aici, nu!? Şi văzuţi, şi nevăzuţi...“ trăgea concluzia Alexei, privindu-mă, în continuare, cu superioritate, dar şi compătimire...

Am surâs din nou, lăsându-l să înţeleagă că avea dreptate. De fapt, singurul meu duşman eram eu. Pe portarul Victor îl puteam considera prieten.

„Atunci am să vă decorez după ce primesc răspuns de la domnul preşedinte...“

Accept?! Ultima propunere era, desigur, mai rezonabilă. După ce-mi îndeplineam măcar pe jumătate misiunea, sigur, puteam fi şi decorat. Măcar de Alexei dacă nu de alţii. În loc de nasture radioactiv, puteam primi şi o medalie inofensivă... Sau, poate, cine ştie, şi aceasta purta în interiorul ei însemnele morţii...

„Bine“, spuse conciliant domnul Alexei, lipindu-şi decoraţiile de pieptu-i alb, sfrijit. „Dar promiteţi-mi că nu veţi refuza Ordinul Cavalerilor de Malta...“

Avea domnul Alexei şi o astfel de medalie?

Cum să nu, sigur că avea. Sau voiam Ordinul Cavalerilor Teutoni?

Mă mulţumeam şi cu primul ordin. Alexei, la o adică, mi le putea acorda pe amândouă.

Cu o condiţie: să nu umblu cu fofârlica. În sensul că să-l duc de nas, spunând una pe faţă şi făcând alta pe din dos.

La ce se referea Alexei?!

Cum la ce?! La crematoriu... Nu cumva să le dau foc... Ţinea mult ca unul din plicuri să ajungă la preşedinţie. Cu celălalt puteam să fac ce voiam. Puteam să-l ţin închis în seif sau să-i dau foc.

Cum mi-aş fi putut permite să fac un astfel de gest!? Mă arătam destul de ofuscat.

„Se mai întâmplă“, zise, după o clipă de gândire, împăciuitor Alexei. „Chiar dacă veţi fi tentat să le transformaţi în scrum, gândiţi-vă de două ori înainte de a acţiona. Eu am scris pentru preşedintele de pe pământ, nu pentru cel din Ceruri... Am scris pentru vii, nu pentru morţi. Când voi scrie pentru ei, voi căuta un alt mesager. Dacă le veţi da foc, veţi arde şi dumneavoastră, alături de ele, în

flăcările iadului, până la sfârşitul veacurilor...“

Voiam asta? Nu, în nici un caz...

Îl asiguram că scrisoarea va ajunge intactă la destinatar...

În sfârşit, strângându-şi geanta sub braţ, oaspetele meu se pregătea să părăsească sala de audienţe. Credeam că uitase de decoraţii. M-am înşelat. Alexei desprinse de pe pieptul său sfrijit cele două ordine şi mi le prinse de rever. După care, făcând o reverenţă, bătu în retragere.

Ajungând la uşă, se răsuci brusc pe călcâie şi, schimonosindu-şi faţa, spuse: „Pe 5 ianuarie 2012, la cea mai mare centrală atomică din lume, la Kashiwazaki-Kariwa, va avea loc o scurgere de apă radioactivă“.

Ştiam asta?

Nu ştiam. Numele localităţii suna destul de straniu. Era cumva codificat?

Fără să-mi răspundă la întrebare, Alexei continuă: „Opt mii de copii cu vârste de la unu la trei ani vor fi opăriţi cu apa clocotită ce va ţâşni pe ţevile centralei şi vor deceda în chinuri groaznice... Acesta va fi punctul zero de la care va începe noua Apocalipsă“.

Dezastrul putea fi prevenit. Liderii lumii fuseseră deja înştiinţaţi. Fiecăruia dintre ei Alexei îi expediase, printr-un intermediar, o scrisoare oficială. El era însă destul de sceptic în privinţa rezultatelor.

„Ştiu foarte bine ce fac liderii noştri cu astfel de scrisori“, spuse Alexei.

„Ce fac?“ am întrebat.

„Cum, nu ştiţi?“

„Ce ar putea face?“

„Poate dumneavoastră vă gândiţi la lucruri scabroase...“

Alexei mă cercetă cu ochii săi albaştri, pătrunzători.

„Nici gând“, am zis.

„Fac avioane şi le pasează unul altuia, aruncându-le pe fereastră... Elţîn i le aruncă lui Bill Clinton, iar Clinton, după ce se joacă cu ele, i le expediază lui Elţîn înapoi peste ocean. Astfel se desfăşoară dialogul la cel mai înalt nivel. Consecinţele însă vor fi dezastruoase“, mă avertiză Alexei, după care îşi continuă prezicerile: „În localitatea Novorosiisk din raionul Dimitrovo, azi, la orele 14.30, monumentul lui Lenin se va despica în două, pe când cel al lui Stalin va rămâne nevătămat...“

Fusesem informat despre acest fapt?

I-am mărturisit că nu.

„Bănuiţi care vor fi consecinţele?“ mă întrebă din nou Alexei.

Bănuiam că se va petrece ceva grav, dar i-am mărturisit că nu ştiu ce anume...

„Superiorii dumneavoastră nu vă informează? Nu vă previn?!“

Nu, nu fusesem prevenit. Superiorii mei uitaseră, probabil, de existenţa mea.

„Vă lasă să orbecăiţi prin întuneric, vă lasă de izbelişte?“

Am ridicat resemnat din umeri: aceasta era situaţia. Trebuia s-o suport cu stoicism. Altceva ce aş fi putut să fac!?

„Poate vor să vă piardă sau să vadă cum vă descurcaţi în situaţii-limită...“

N-am exclus nici una dintre aceste două ipoteze. Într-adevăr, era posibil să fiu supus şi eu unui experiment. Urma să devin, probabil, mi-am spus în glumă, şobolanul exterminator. Deocamdată îmi rodeam singur unghiile şi ficatul, după ce, în prealabil, îl frăgezeam cu doza zilnică de alcool. Probabil că portarul

Victor se pregătea şi el de luptă, urmând acelaşi tratament...

„Vă spun, semnele acestea nu sunt de bun augur...“

Eram conştient de faptul ăsta?

Sigur că eram.

„Consideraţi că Atotputernicul procedează drept pedepsindu-l pe Vladimir Ilici, din ordinul căruia fusese executat însuşi Alexei, şi menajându-l pe Iosif Visarionovici, din pricina căruia muriseră atâţia oameni în timpul foametei? Care dintre ei a fost mai rău, tătucul Stalin sau tătucul Lenin? De ce statuia unuia rămânea întreagă, în timp ce a celuilalt va fi lovită de un fulger?!“

Alexei era indignat. Spiritul său bântuise atâta timp trupul însufleţit şi neînsufleţit al lui Vladimir Ilici, încât considera o nedreptate faptul că monumentul său de la Novorosiisk avea să cadă pradă mâniei divine...

„Necunoscute sunt căile Domnului pentru mintea unui om“, am spus.

„Eu le înţeleg“, replică Alexei. „Le înţeleg foarte bine. Şi comunic cu El prin epistole. Îi trimit scrisori în cer, desigur, prin intermediul altor misiuni. Îi scriu zilnic, dar degeaba. Am aşteptat un mic semn, un rând din partea Lui. Mi-am adâncit privirile în cer, am cercetat şi apa... Dar în zadar. M-am zbătut ca peştele pe uscat. N-am primit nici un răspuns... Şi ştiţi de ce?“

Am ridicat, din nou, neputincios din umeri.

„Am să vă spun, dar vă rog să rămână între noi, îmi promiteţi că nu veţi spune nimănui nici un cuvânt?!“

„Puteţi să vă bazaţi pe discreţia mea“, am zis.

„Juraţi că o să păstraţi tăcere?“

„Jur“, am zis, intrând în jocul lui...

„Ştiţi“, îmi spuse el în şoaptă, „şi Dumnezeu e ţărână... Aţi înţeles acum?“

Am dat din cap că am înţeles.

„Atunci rămâneţi cu bine“, îmi spuse Alexei, înălţându-şi bărbia ascuţită în aer şi făcând stânga-împrejur...

Strângându-şi geanta subsuoară, Alexei ieşi pe poartă. L-am privit cu strângere de inimă cum mergea ţeapăn, în sacoul său bleumarin, oprindu-se din loc în loc şi gesticulând de unul singur. Privindu-l, pentru o clipă, m-am întrebat: oare în spatele nebuniei sale se ascundea altcineva?

Aveam de-a face cumva cu un provocator?! Nu ar fi fost singurul ce-mi punea răbdarea la încercare.

Parcă ghicindu-mi gândurile, înainte de-a dispărea după primul colţ, Alexei se întoarse spre mine şi, ducându-şi degetul arătător al mâinii drepte la buze, îmi făcu semn: „Sst! Curând va veni şi ziua răzbunării. Când totul se va preface în pulbere şi scrum... Nu mai e mult până atunci. Să avem răbdare...“.

După plecarea lui, am luat plicul şi l-am pus într-un sertar, alături de alte hârtii. Aveam de gând să-l citesc într-o zi, când mă va apăsa urâtul. S-au scurs astfel câteva săptămâni, dacă nu cumva luni. Trecuse vara, acum era deja toamnă. De la ultima întrevedere nu mai primisem nici un semn de la Alexei. Într-o seară, în timp ce, întins într-un şezlong, îmi luam ceaiul pe terasă, am auzit pe cineva sunând la poartă. M-am ridicat şi am ieşit. Era Alexei. Un Alexei îmbrăcat într-o rasă de călugăr. Nu m-am arătat mirat. Mă obişnuisem cu ciudăţeniile lui. L-am poftit să intre. Dar Alexei a refuzat. Era grăbit. Având drum prin preajmă, se abătuse pe la misiune ca să mă salute şi să-mi acorde

binecuvântarea lui. Am încercat să aflu numele mănăstirii unde-şi găsise adăpost. Alexei însă se codea să-mi spună. De altfel, nu părea prea vorbăreţ. Trăgându-l de limbă, am reuşit să aflu că se retrăsese la un schit particular ridicat prin mărinimia unui om foarte bogat, într-un loc frumos, binecuvântat de Dumnezeu. Alexei îşi împărţea singurătatea alături de un frate şi trei măicuţe... Se ocupau cu albinăritul şi aveau grijă de grădină. Nu le lipsea nimic. Omul de afaceri îi aproviziona cu cele necesare: aducea lumânări, undelemn, tămâie şi tot ce trebuia ca la schit să domnească înţelegerea şi buna rânduială. Alexei părea fericit. Şi totuşi, pe chipul său se citea o oarecare îngrijorare.

„Timpul meu se apropie“, îmi spuse la despărţire. „Dumnezeu să vă aibă în pază!“ adăugă el. „Poate am fost prea insistent. Vă rog să mă iertaţi dacă v-am greşit cu ceva... Nu ştiu dacă ne vom mai vedea... Rămâneţi cu bine...“

Făcând o plecăciune adâncă în faţa mea, Alexei plecă.

Cădea amurgul. Un soare roşu, uriaş apunea dincolo de blocuri. L-am petrecut cu privirea. Mergea în direcţia apusului, uşor aplecat din spate. Îmbrăcat în rasă de monah, părea mult mai înalt decât în realitate. Soarele îi alungea umbra care se târa ca o trenă în urma sa pe trotuarul năpădit de frunze galbene şi ruginii.

Plecarea lui Alexei îmi lăsă un gol în suflet. Aveam sentimentul că îl văd pentru ultima oară. Mă simţeam cumva legat de el şi totodată vinovat pentru faptul că, profitând de buna sa credinţă, din plictiseală, vorbindu-i în dodii, mă distrasem adesea pe seama naivităţii lui.

Într-adevăr, Alexei îşi presimţise sfârşitul. Schitul particular de care îmi vorbise nu exista decât în mintea lui. Alexei trăia, de fapt, într-un bordei săpat în malul lutos al unei râpe, la marginea pădurii... Fratele şi cele trei măicuţe cu care îşi împărţea singurătatea erau, de fapt, nişte câini care se aciuiaseră pe lângă bordeiul lui... Într-un carneţel, Poliţia descoperi şi numele celor cinci câini: Nicolae, Olga, Tatiana, Alexandra şi Anastasia, iar Alexei îşi spunea fratele Avacuum...

Tot acolo a fost descoperită şi o fotografie veche a familiei ţarului, făcută la Ecaterinburg, cu câteva luni înainte de masacru.

Probabil că Alexei era legat de ea. Aceasta explică faptul că îşi botezase câinii pornind de numele ţarului, al soţiei sale şi al copiilor care fuseseră exterminaţi, după cum lăsa să se-nţeleagă, odată cu el.

Într-o noapte geroasă de iarnă, refuzând să facă foc, Alexei muri îngheţat. Trei zile şi trei nopţi, câinii au vegheat la căpătâiul lui, apoi, flămânzind, l-au devorat...

Am aflat despre moartea lui într-o dimineaţă, în timp ce răsfoiam ziarele. În aceeaşi zi, spre seară, am găsit în cutia poştală un plic galben, aproape identic cu cel pe care mi-l înmânase Alexei la penultima noastră întrevedere. L-am desigilat cu grijă: înăuntru se afla „O zi din viaţa lui Vladimir Ilici. Blestemul Casei Romanovilor“...

Ceva mai târziu, am deschis şi plicul pe care-l pusesem în seif. Înăuntru se afla acelaşi manuscris.

Îl am la mine, adăugă Lein. Ţi-l dau, poate ai timp să te uiţi peste el diseară.

Scociorând prin geantă, Lein îmi întinse un plic galben, legat cu un şnur de culoare aurie. Soarele se ridicase sus pe cer. Cocorii îşi luară zborul de pe stânci, răspândindu-se pe plajă. Unii se aciuaseră pe lângă turn. Umblau pe picioroangele lor subţiri, ocolind cu grijă cutiile de bere şi sticlele de cola abandonate de turişti. Alţii stăteau într-un picior, privind în depărtare.

O zi din viaţa lui Vladimir Ilici. Blestemul Casei Romanovilor

Ziua de 17 iulie (4 pe stil vechi) 1918 a fost la fel ca oricare alta pentru Vladimir Ilici. Ca de obicei, el s-a sculat dis-de-dimineaţă şi, aşezat la măsuţa lui, şi-a băut în linişte ceaiul, răsfoind proaspăta ediţie a ziarului *Pravda*, pe care a parcurs-o în grabă, citind şi recitind (pentru a câta oară?) propriul său articol, pe care reuşise să-l aştearnă pe hârtie în cursul dimineţii precedente, corectându-l pe alocuri în timp ce se desfăşura şedinţa obişnuită a Politbiroului. Pătrunzând odată cu aerul în cabinetul său de lucru, mi-am găsit un adăpost pe etajera pe care se aflau o perie de haine şi câteva cărţi. Plutind deasupra policioarei, îl priveam cu atenţie, căutând să-i ghicesc gândurile care îi frământau mintea… O rană nevăzută îmi supura pe piept. Genunchiul amorţit sângera şi el. Dinlăuntrul lui se înălţa un firicel de fum. Eram destul de liniştit. Şi chiar fericit că nu mă mai aflam în viaţă… Avantajul noii mele stări consta în aceea că puteam înţelege orice şi, măcar pentru un timp, puteam intra în pielea orişicui, chiar şi duşmanului meu de moarte…

Mângâindu-şi bărbuţa mătăsoasă, Vladimir Ilici zâmbi ca pentru sine: era satisfăcut de ce scrisese. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) Lui Vladimir Ilici nu-i plăcea munca de rutină, birocraţia în general.

(Plutind deasupra policioarei, îi percepeam starea de enervare fără să depun nici un efort. Era ca şi cum aş fi intrat în pielea lui. În dimineaţa aceea, eu, Alexei, eram acolo…)

Trăind în exil vreme îndelungată, Vladimir Ilici era obişnuit să aibă un program lejer, care se reducea la corespondenţă, la scrierea unor articole în presă şi la discuţiile pe care le purta în toiul zilei sau seara, fie la cafenea, fie în casa unor simpatizanţi ai mişcării socialiste. Preluând frâiele puterii, Lenin se arăta încântat să conducă şedinţele de guvern, care durau de la cinci până la şase ore. Societatea nouă nu era uşor de construit. Numai în perioada noiembrie-decembrie 1917, comisarii poporului au dezbătut şi aprobat un număr de peste cinci sute de probleme de stat, începând cu rechiziţionarea bunurilor confiscate de la clasele înstărite şi până la ordinele de execuţie. Politbiroul avea nu numai puteri legislative, ci şi executive, astfel încât decretele emise în timpul şedinţelor ordinare erau puse în aplicare cu o rapiditate de-a dreptul uimitoare, mai ales când acestea erau legate de lupta cu duşmanul de clasă. Chiar şi pentru Vladimir Ilici, faptul acesta constituia un motiv de mirare.

„Vezi ce înseamnă să deţii puterea?“ îşi spunea el. „Distanţa de la gând la faptă poate fi scurtată până la ordinul secundelor…“

Îi plăcea nespus de mult cum sună expresia „ordinul secundelor“. Avea o cadenţă matematică şi un ecou ce răsuna ca bătaia unui ornic pe coridoarele Kremlinului. (Toate aceste lucruri stârniră în inima lui Lenin un sentiment de duioşie faţă de propria-i persoană. „Da“, îşi spuse el, „într-adevăr, nu-mi place birocraţia, dar acum n-am încotro! Dacă am intrat în horă, trebuie să joc!“ Eu, Alexei, eram acolo... Pluteam sub forma unui nor de gânduri în jurul frunţii lui... Când oboseam, mă aşezam pe raft...)

Neobişnuit cu rigorile unei munci de rutină, în curând Lenin începu să dea semne de iritare. Preluând învăţăturile marxiste, el proferase dispariţia statului.

„În fond, ce-i statul?“ obişnuia să spună Lenin în faţa câte unui oaspete simandicos. Cu cât acesta căsca ochii mai mari, cu atât Lenin marşa mai mult pe ideea disoluţiei statului.

„Statul e un simplu mecanism de coerciţie, care o să dispară de la sine odată ce va creşte nivelul de conştiinţă al clasei muncitoare“, zicea el. (*Eu, Alexei, eram acolo*…)

„Ce a însemnat statul până acum? A însemnat armată, a însemnat biserică, a însemnat poliţie, a însemnat administraţie, guvern şi organe legislative… De biserică nu avem nevoie, prin urmare vom scăpa de ea! Şi, în curând, nu vom avea nevoie nici de armată. Când revoluţia va învinge în toate ţările, armatele vor dispărea de la sine, ca şi graniţele dintre naţiuni. Poliţie va mai exista un timp, după care va fi aruncată şi ea la coşul de gunoi al istorie. Administraţia va avea aceeaşi soartă. Guvernele, pe măsură ce revoluţiile vor învinge, se vor strânge unul în altul, se vor contopi într-unul singur, care, după ce îşi va încheia misiunea, va dispărea şi el… Popoarele se vor conduce pe baza unor reflexe condiţionate dobândite în timp. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Un muşuroi de furnici nu are nevoie de prea multă filozofie pentru a-şi impune ordinea internă. Totul funcţionează pe bază de impuls… Aşa va arăta şi noua societate…“

Cum aveau să se petreacă toate astea, Lenin nu-şi dădea încă prea bine seama. Deocamdată avea de luptat cu duşmanii revoluţiei, care se înmulţeau în fiecare zi. Şi avea de luptat şi cu propria sa inerţie.

Statul înseamnă organizare. Ordine. Milioanele de oameni trebuie să se supună unei singure voinţe. Ordinea trebuie să se instaureze în fiecare celulă a organismului uman. Să se transmită de la o generaţie la alta în mod instinctiv. Atunci, desigur, statul va putea dispărea. Şi asta deoarece fiecare individ în parte va deveni un stat în miniatură.

Ideea aceasta cu statul în miniatură îl făcu pe Lenin să zâmbească. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Statul cel mare se va evapora, dar vor rămâne milioane de stătuleţe mici, care, având imprimate ordinea şi datoria în sânge, vor lucra pentru binele comun. Şi dacă un stat din acesta mic, redus la dimensiunea unui om, va face un pas greşit pe drumul său, statul de alături îl va corecta, aducându-l înapoi pe calea dreaptă.

Desigur, deasupra acestor puzderii de stătuleţe risipite peste tot locul, unele dormind, altele stând în picioare, va plana ideea statului desăvârşit, a statului cel mare. Acest stat Lenin şi-l închipuia ca pe un perpetuum mobile, ca pe un mecanism care funcţiona de la sine, fără să aibă nevoie de nici un alt impuls decât cel iniţial.

Pornind de la această teorie, Vladimir Ilici avea de multe ori tendinţa să compare statul cu Dumnezeu. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Cu unul care, după ce a creat lumea, a devenit inutil. Chiar dacă analogia îl enerva, Lenin totuşi era nevoit să apeleze la ea pentru a-şi contura cât mai clar ideile.

Alteori, pornind de la tezele lui Marx, îl înlocuia pe Dumnezeu cu o altă forţă.

Cu natura mamă.

Dar natura mamă nu excela prin ordine. Şi în afară de aceasta, ea nu putea să dispară, fiindcă se confunda cu realitatea însăşi. Meditând la necesitatea dispariţiei statului,

Lenin încercase să pună în locul lui Dumnezeu neantul, dar ajunsese la un nonsens. Chiar dacă accepta ideea că toate lucrurile au drept cauză neantul, în momentul când ajungea la dispariţie, gândirea sa se bloca de la sine. Neantul nu putea să dispară în neant. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Şi apoi, comparaţia dintre neant şi stat era deopotrivă de ridicolă şi de înspăimântătoare. În afară de aceasta, ce ar fi zis proletariatul, căruia îi era adresat mesajul său?! Nu, aici comparaţiile trebuiau căutate cu mare grijă. Cuvintele sale nu trebuiau să poarte o încărcătură mistică. Muncitorii au zi de zi contact cu realitatea brută. Când vorbeşti despre stat, despre revoluţie sau despre învăţăturile marxiste, trebuie să ai grijă ca în discursul tău să apară cât mai multe cuvinte din vocabularul tehnic. Când îi vei spune muncitorului de biele-manivele, pârghii, scripeţi, pistoane, rulmenţi, chei, şuruburi etc., el va înţelege mesajul tău fără să-şi bată prea mult capul. Cuvântul neant nu avea ce căuta aici. Deseori, Lenin îşi închipuia statul ca pe un imens ceasornic atârnat de cer, compus din diferite arcuri şi rotiţe. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) În funcţie de mersul său, fiecare individ îşi regla ceasul său interior; în acest fel fiecare naţiune şi chiar întreaga lume ar fi putut lucra la unison. Odată reglate toate ceasurile, cel de deasupra n-avea decât să se evapore în neant (*eu, Alexei, eram acolo*), ceasurile mici aveau să funcţioneze, în veci, după aceleaşi legi, care la nivelul individului s-ar fi confundat cu instinctul. Acestea erau însă simple speculaţii, sofisme menite mai mult să încurce decât să limpezească probleme cu care se confrunta Lenin zi de zi. Realitatea era mult mai simplă şi trebuia luată ca atare. Lenin ar fi dorit ca realitatea să se călăuzească după voinţa sa…

O ordine superioară nu putea fi instaurată decât prin teroare. Cu cât teroarea avea să fie mai îngrozitoare, cu atât ordinea ce avea să domnească în societate se va apropia de desăvârşire.

„Dar ce va spune inteligheţia când va vedea că mijloacele prin care instaurăm democraţia proletariatului sunt crunte?“ îl întrebau tovarăşii de drum.

„De ce vă bateţi capul cu intelectualii?!“ răspundea Lenin. „E ultimul lucru la care trebuie să vă gândiţi. Inteligheţia noastră nu-i spuma societăţii, ci balega ei…“ (*Eu, Alexei, eram acolo*…)

Încetul cu încetul, teroarea fusese instaurată. Nu a fost nevoie de cine ştie ce efort. Ea s-a instaurat aproape de la sine. A fost nevoie doar de un impuls. Odată dezlănţuite, instinctele masei sunt greu de stăvilit. Acum se culegeau roadele. De fapt, roadele aveau să fie culese abia în viitor. (*Eu, Alexei, eram acolo*…)

Câştigând puterea, Vladimir Ilici constata că statul pe care-l crease avea toate prerogativele unui mecanism birocratic înfricoşător, care devora tot ce întâlnea în cale. Lipsa lui de experienţă (Lenin nu lucrase decât o scurtă perioadă ca jurist, muncă pe care o abandonase în favoarea propagandei bolşevice) acum îşi spunea cuvântul. Cunoştinţele sale din domeniul industriei, din cel al agriculturii, precum şi informaţiile din domeniul diverselor funcţiuni ale conducerii statului erau pur teoretice. Ordinele şi indicaţiile sale, transmise de multe ori printr-un simplu bileţel, scris în timpul interminabilelor şedinţe de guvern (*eu, Alexei, eram acolo*), se băteau cap în cap. Şi totuşi, ele erau executate fără crâcnire, dând

naştere, deopotrivă, la ordine şi la confuzie. Lenin rezolvase problema ordinii pe calea radicală, tăind nodul gordian. Ordinea fusese instaurată prin teroare. O teroare transmisă de sus în jos crease o ordine desăvârşită. Nimeni nu trebuia să aibă dubii în acest sens şi să se împotrivească ordinelor ce veneau de acolo. Lenin nu avea nevoie de o naţie dubitativă, ci de una animată de o singură voinţă, mutând, în caz de nevoie, şi munţii de la locul lor. Confuzia trebuia să joace şi ea un rol important în conturarea noii ordini. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) Confuzia, hazardul puteau amplifica teroarea, contribuind, la rândul lor, la crearea ordinii desăvârşite. Lenin încredinţase puterea comisarilor poporului, care deveniseră simple instrumente ale voinţei lui. Pentru masele largi, dar şi pentru clasa aflată la putere, decizia politică trebuia să devină un tabu. Raţiunea după care era condus statul nu putea fi pusă sub semnul întrebării nici de duşmanii regimului, cu atât mai mult de adepţii săi. Statul trebuia să devină o locomotivă (*eu, Alexei, eram acolo*) la care să fie ataşate şi alte state, mai mici şi mai mari. Deocamdată mecanicul locomotivei era unul singur: el, Lenin. Dar Lenin mai avea în preajma sa şi ajutoare, care, ca să împingă locomotiva înainte, alimentau cazanul cu cărbuni. Focul revoluţiei nu trebuia să ardă mocnit. Ideile trebuiau reînnoite cu grijă. De fapt, ideile nu se reînnoiau. Ele rămâneau neschimbate. Se reînnoiau doar imaginile cu ajutorul cărora erau animate masele. În pieptul fiecărui om trebuiau aruncaţi mereu cărbuni aprinşi. Focul revoluţiei nu putea fi menţinut decât prin jertfe. Trebuiau nimicite burghezia, clerul, nobilimea şi, în speţă, intelectualii ce-şi puneau prea multe întrebări. Locomotiva revoluţiei (*eu, Alexei, eram*

acolo) avea nevoie de cadavre. Cei care gândeau prea mult, întorcând lucrurile pe faţă şi pe dos, se comportau asemenea unor morţi vii şi, prin urmare, trebuiau nimiciţi, pentru ca putreziciunea şi îndoiala dinăuntrul lor să nu-i contamineze pe cei din jur. Lenin nu avea nevoie nici de Raskolnikovi, nici de Oblomovi, nici de prinţi Mîşkin, nici de alţi eroi neînţeleşi, desprinşi din pulpana lui Gogol, Dostoievski, Tolstoi, Şcedrin sau alţi literaţi cu impulsuri anarhiste… Literatura aceasta, după părerea sa, era nocivă pentru popor. Trebuia clădită o altă literatură, având la bază noile idei… Întunecatul popor rus, pentru a-şi clăti mintea, avea nevoie de o baie de sânge. Mergând pe străzi, călcai în puhoaie de cadavre. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Adevărul nu putea fi impus decât cu forţa. Statul vechi fusese dezagreat. Prăbuşirea politică fu urmată de cea morală. „Cu cât mai rău, cu atât mai bine“, îşi zicea Lenin. Tribunalele fuseseră abolite. Judecata se făcea pe loc. Oricine îşi punea o banderolă roşie pe mână putea fi învestit cu putere supremă asupra semenului său.

În forul său interior, Valdimir Ilici era convins că teroarea poate suplini raţiunea după care se călăuzeşte un conducător de stat. Şi totuşi, Vladimir Ilici mai avea şi slăbiciuni. Una dintre ele se numea Inessa Armand, femeie cu cinci copii, având oarecare veleităţi literare, care îşi abandonase de dragul lui familia, pentru a i se dedica trup şi suflet. Inessa reuşise să trezească simţurile amorţite ale lui Ilici, pentru care viaţa se rezuma la slujirea unui singur scop, revoluţia proletară.

Iniţial, Vladimir Ilici se împotrivise acestei iubiri neaşteptate. Dar se vede că instinctul de perpetuare a speciei era mai presus decât

voinţa sa… Vladimir Ilici nu ştia ce-l atrăgea la Inessa. Simţea însă mereu nevoia ca ea să fie în preajma sa. Desigur, dorinţa aceasta se numea slăbiciune, dar Lenin nu mai lupta cu ea de mult. Căzuse în mrejele Inessei şi nu-şi mai punea prea multe întrebări. Dacă simţea nevoia s-o vadă, o chema la reşedinţa lui. Soţia sa, Nadejda Krupskaia, care veghea şi ea la liniştea lui Lenin, era la curent cu această legătură, tolerând-o pe Inessa în anturajul său.

În fond, cel mai greu de reformat era mentalitatea legată de familie. Familia, în opinia lui Vladimir Ilici, avea în esenţa ei un sâmbure burghez. Familia şi mai cu seamă femeia trebuiau să fie privite ca un bun comun.

„Tu spui că familia aceasta e a ta, dar ea poate să fie la fel de bine şi a mea“, zicea Lenin. „Şi aceasta deoarece în societatea noastră totul e comun…“

Când venea însă vorba de Inessa, Vladimir Ilici gândea cu totul altfel. Pe Krupskaia şi-o putea închipui ca pe un bun comun, pe Inessa însă ar fi vrut s-o păstreze doar pentru sine. De aceea simţea de fiecare dată cum i se înfige un ghimpe în inimă când Troţki sau Iosif Visarionovici îi făceau vreun compliment. (*Eu, Alexei, eram acolo… Pluteam ca un abur printre cărţi…*) În astfel de momente, Lenin îşi pierdea controlul. Inessa nu trebuia să rămână decât un bun al lui.

Savurându-şi ceaiul, Vladmir Ilici se gândea la plimbările pe care aveau să le facă în trei pe aleile parcului vilei sale de la Gorki (*eu, Alexei, eram acolo*) sau prin pădurea din împrejurimi, dar se gândea şi la telegramele şi bileţelele pe care urma să le scrie, precum şi

la cuvintele pe care trebuia să le rostească la şedinţa Politbiroului din acea zi... Rolul de lider i se păru pentru o clipă prozaic şi anost. Chiar şi condamnările la moarte, ca şi rapoartele privind execuţiile, se transformaseră în rutină.

În forul său intim, Lenin tânjea după perioada când lucrase în clandestinitate, când se simţise liber, trăind departe de Rusia şi de problemele care o frământau zi de zi. Îşi construise în închipuirea sa o lume de hârtie, care acum se năruia în fiecare clipă. Fusese un apostol al noii lumi şi iată că, preluând puterea, se transforma în inchizitorul, procurorul şi călăul ei.

Vladimir Ilici îşi aduse aminte de ordinele pe care i le transmisese comisarului din Penza, îndemnându-l să „folosească fără milă forţa împotriva chiaburilor, a preoţilor şi a alb-gardiştilor şi să-i interneze pe toţi indivizii dubioşi în lagăre de concentrare în afara oraşului“, precum şi de telegrama pe care a expediat-o, iritându-se, la o adresă necunoscută: „Spune-i lui Ter (*comisar pentru problemele petrolului din capitala Azerbaidjanului*) că dacă e vorba de ofensivă, trebuie să facă toate pregătirile pentru incendierea oraşului Baku, după un avertisment prealabil inserat în presă“.

Meditând la aceste dispoziţii, Lenin îşi dădu seama că ar trebui să fie ceva mai prevăzător. În ochii viitoarei generaţii el nu voia să apară drept un călău. Ordinele şi instrucţiunile sale aveau, desigur, un caracter abstract. Dar ele erau puse cu stricteţe în aplicare. Instrucţiunile erau elaborate fie la Kremlin, fie la Smolnîi, fie la vila sa de la Gorki, unde Lenin trăia ca un mic burghez. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) Războiul civil, foametea şi execuţiile se desfăşurau pentru el

într-o altă lume, asupra căreia îşi exercita inflexibila sa voinţă, dar fără să aibă prea mult contact cu ea. Era o lume paralelă despre care nu dorea să afle prea multe amănunte. De aceea, aceste orori ce se petreceau afară, dincolo de perdeaua sa de fum, nu-i tulburau seninătatea. Micile slăbiciuni sentimentale, chiar relaţia cu Krupskaia şi cu Inessa, îi întăreau convingerea că „ruşii sunt prea blânzi, practic incapabili să aplice în practică metodele drastice ale terorii revoluţionare“, de aceea, gândindu-se la propriile-i indecizii, îi îndemna pe comisari să nu se „eschiveze de la îndeplinirea sarcinilor“.

Lenin judeca lumea din punct de vedere statistic. Sângele pe care-l vedea în faţă (*eu eram acolo*) se confunda cu petele de cerneală scurse peste literele bileţelelor pe care le expedia pe front. Şi totuşi, în ciuda acestor pete (*eu, Alexei, mă bălăceam acolo*), informările privind violurile, pogromurile şi jafurile pe care le întreprindea Armata Roşie în teritoriu nu numai că i se păreau normale, ci unele dintre ele chiar îl încântau, stârnindu-i fantezia. Umplându-şi din nou ceşcuţa, Vladimir Ilici extrase din vraful de dosare unul în care sortase câteva din telegramele cele mai ciudate expediate de comisarii săi. Una dintre ele relata faptul că la Ekaterinburg, în vitrina fostei Organizaţii de informare şi propagandă a lui Denikin, fusese expusă pielea de pe talpa unui alb-gardist, alături de scalpul său. Pe scalp tovarăşii scriseseră cu litere mari roşii: „Proletari din toate ţările, uniţi-vă!“. Iar pe talpă fusese desenat un drapel roşu fluturând în vânt. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Citind aceste lucruri, Lenin zâmbi.

„Avântul revoluţionar“, îşi spuse el, „are nevoie de excese. Frenezia masei nu cunoaşte

milă…“

O altă telegramă, subliniată cu creionul roşu, relata faptul că la Harkov comisarii descoperiseră o metodă insolită pentru a se distra. În fostul magazin de papetărie, ei amenajaseră o cameră specială de tortură. Prindeau contrarevoluţionari, le crestau pielea în jurul braţelor, apoi, vârând mâinile duşmanilor poporului într-un lighean cu apă clocotită (*eu, Alexei, eram acolo*), scoteau pielea cu tot cu unghii. Mănuşile le ofereau seara trecătorilor ce ieşeau pe bulevard… Cei care, dintr-un motiv sau altul, refuzau să încerce mănuşile pe propriile mâini erau declaraţi duşmani ai poporului şi executaţi pe loc. La piaţă, printre grămezi de castraveţi şi roşii, soldaţii ascundeau falusuri tăiate de la rădăcină, cu tot cu fudulii. Sau degete până-n nodul palmei. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) Dacă femeile ţipau, ostaşii le astupau cu ele gura… Ei bine, relatările acestea nu-l indignau pe Lenin, ci, dimpotrivă, aveau menirea să-i întreţină buna dispoziţie. „Auzi“, zicea el, „ce le-a mai trecut prin minte... He, he“ – şi Lenin îşi freca palmele, cuprins de-o bucurie copilărească.

O altă telegramă, făcută ferfeniţă de atâta citit şi răscitit, relata un fapt cu totul ieşit din comun. După cucerirea unei staniţe, soldaţii au prins un episcop şi trei preoţi ce mergeau într-o cotigă. Au deshămat calul, au pornit moara şi au legat feţele bisericeşti dichisite în odăjdii scumpe (odăjdiile erau ascunse într-o ladă) de aripile ei. La fiecare rafală de vânt strigau „Ura!“ (*eu, Alexei, eram acolo*), apoi se repezeau să spintece burţile prelaţilor ce se învârteau în faţa lor.

Telegrama relata chinul acestor preoţi, descriind până şi faptul că, din pricina vijeliei stârnite din senin, maţele le-au ieşit din

burţile despicate şi s-au încolăcit ca nişte şerpi pe crengile mestecinilor crescuţi în jur…

Lenin citi întreg pasajul din telegramă, făcând adnotări pe margine. „De reţinut ideea“, scrisese el cândva. Într-adevăr, imaginea clericilor răstigniţi pe aripile unei mori de vânt îi revenea în minte destul de des. Se gândi la execuţiile publice din timpul Revoluţiei franceze, la Robespierre, încercând să inventeze, măcar în imaginaţia sa, o nouă ghilotină, adaptată vremurilor moderne. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) Un fel de moară de vânt, ale cărei aripi să reteze capetele înşirate unul după altul pe eşafod. O astfel de maşină instalată în Piaţa Roşie, în apropiere de Kremlin, ar fi putut deveni un simbol al Revoluţiei.

Lenin chiar se gândi să improvizeze un fel de cafenea sau birt în incinta morii, unde proletariatul s-ar fi adunat să dezbată problemele noii ordini mondiale, azvârlind din când în când afară pe duşmanii de clasă spre a fi decapitaţi…

De asemenea, se gândi să transforme bisericile în nişte mori de vânt. Aripile lor ar fi urmat să fie asamblate din mulţimea de icoane, la care încă se mai închina poporul întunecat. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) Întreaga Rusie ar fi putut să devină o imensă moară roşie, care să macine vânt şi teroare, alegând neghina de sămânţa curată. Capetele duşmanilor poporului aveau să fie burduşite în saci şi aruncate pe apa sâmbetei, pentru totdeauna…(*Eu, Alexei, eram acolo*…)

Şedinţele Politbiroului se ţineau dimineaţa, câteodată şi după-amiază, întinzându-se uneori până după miezul nopţii. Pentru desfăşurarea lor, Lenin stabilise, iniţial, reguli

precise. Întârzierile erau sancţionate cu amenzi de la cinci la zece ruble şi avertismente în presa scrisă sau cu vot de blam şi prestarea unei munci fizice în timpul liber. Disciplina avea rolul de a unge maşina administraţiei (*eu eram acolo*), care funcţiona, după opinia lui Lenin, extrem de greoi. Odată unse rotiţele birocraţiei, Lenin îşi putea lua un moment de respiro. De altfel, îl preocupa mai mult propaganda de partid decât grijile unei bune guvernări. De aceea, după o perioadă de timp începu să lipsească sistematic de la şedinţele Politbiroului pe care-l prezida. Sancţiunile pentru cei care se abăteau de la regulament erau în continuare respectate cu stricteţe. Lenin era o excepţie menită să întărească regula impusă. Absenţa sa trebuia simţită ca o prezenţă. (*Eu, Alexei, eram acolo*…) Oriunde nu s-ar fi aflat, toţi ceilalţi trebuia să aibă sentimentul că Lenin veghează de undeva de sus (*eu eram acolo*) asupra lor şi că pentru orice cuvânt rostit vor da odată şi odată socoteală.

Vladimir Ilici prefera să conducă guvernul prin intermediul bileţelelor, retras în liniştea oferită de reşedinţa de la Gorki... Însă ziua de 17 iulie (4 pe stil vechi) era una specială, astfel că Lenin nu-şi permisese luxul de-a lipsi de la şedinţa ce urma să se desfăşoare la Kremlin. Execuţia lui Nicolae al II-lea şi a întregii noastre case regale trebuia să fie privită ca un fapt obişnuit.

Vladimir Ilici aruncă o privire pe geam. (*Eu, Alexei, eram acolo, pitit în glastra de muşcate…*) Mijeau zorile. Câţiva grauri veniseră să ciugulească firimiturile de pâine pe care Nadejda Krupskaia le presărase pe pervaz.

De fiecare dată când Lenin o vedea apropiindu-se cu tava de fereastră, îi spunea: „Dacă şi proletariatul s-ar mulţumi doar cu atât, am transforma această lume într-un adevărat paradis. Proletariatul însă nu are nevoie doar de pâine, ci şi de sânge. Şi noi îi vom da şi sânge... Vom îneca Rusia în sânge...“ (*Eu, Alexei, eram acolo.*)

Cuvintele acestea, spuse chiar pe un ton glumeţ, aveau darul de-a o înspăimânta pe tovarăşa Krupskaia, care, lăsând tava pe birou, se apuca să deretice prin cameră.

Faţa transfigurată a femeii îi crea lui Vladimir Ilici senzaţia de siguranţă. Cu cât teama ei creştea, cu atât bărbatul aşezat în fotoliu în faţa ceştii de ceai se simţea mai puternic. (*Eu, Alexei, stăteam acolo…*)

„Când un trup e cuprins de febră“, murmură el, „e bine să i se pună lipitori la tâmple... Rusia e bolnavă, trebuie s-o vindecăm...“

„Mai bine aţi omorî lipitorile, care s-au umflat de cât au supt din sângele poporului...“

„Aici am vrut să te aduc“, exclamă cu vioiciune Lenin. Lui Vladimir Ilici îi plăcea să-şi surprindă prin ieşiri neaşteptate consoarta... Lenin găsea întotdeauna cuvântul potrivit pentru a întoarce discuţia în favoarea sa.

„Tocmai asta voi face“, continuă el cu o voce graseiată, „voi stârpi lipitorile şi ţi le voi aduce pe tavă, ca pe o supremă ofrandă...“ (*Eu, Alexei, eram acolo…*)

Femeia îl privi în tăcere, continuând să şteargă praful de pe biroul său plin cu tot felul de hârţoage.

„Da, asta voi face“, întări Lenin.

De obicei, Vladimir Ilici se ferea să-şi îmbrace vorbirea în parabole. Frazele sale erau concise, fără subînţelesuri de prisos.

Acum, gândurile sale se desfăşurau în propoziţii care aveau o rezonanţă biblică... Sintagmele „supremă ofrandă“ şi chiar cuvântul „tavă“ radiau în jurul lor o lumină misterioasă.... Tava o aducea, de obicei, Krupskaia, la micul dejun, când Vladmir Ilici îşi bea obişnuita sa ceaşcă de ceai (*eu, Alexei, eram acolo*), la care se adăuga o felioară subţire de pâine unsă cu unt şi dulceaţă de vişine.

Savurându-şi micul dejun, Lenin căzuse în visare. În cameră se aşternu liniştea. Ştergând praful, Krupskaia se retrase pe coridor, apoi trecu în dormitor.

Privind tava de argint, frumos ornată pe margini cu păsări şi amoraşi, în mintea lui Vladimir Ilici (*eu, Alexei, eram acolo*) se înfiripară chipul Salomeei şi dansul ei bezmetic. Atunci, preţ de o clipă, ceainicul de porţelan adus de Krupskaia se contorsionă, modelându-se în aer şi luând chipul proorocului Ioan Botezătorul.

Lenin tresări. Din când în când, anumite simboluri însuşite în copilărie, înfruntându-i raţiunea şi voinţa, răbufneau din străfundul sufletului său (*eu, Alexei, eram acolo*), făcându-l să devină – fapt de care avea oroare – un visător.

Vladimir Ilici căută să se debaraseze de aceste gânduri şi imagini ce trădau, în fond, o anumită slăbiciune de caracter. Oare nu cumva Revoluţia îl obosise sau, mai rău, bătrâneţea începea să-i dea târcoale?! Lenin îşi încordă voinţa, dar nu putu să stăvilească imaginaţia care-i însufleţea gândurile, transformându-le în coşmar...

Vladimir Ilici îşi scutură capul, concentrându-se asupra zaharniţei. Dar şi zaharniţa începu să-l neliniştească... (*Eu,*

Alexei, eram acolo!) Şi linguriţa, şi ceaşca de ceai, în care se dizolvau încet două cubuleţe de zahăr, luând forme ce consonau oarecum cu gândurile sale. Topindu-se, unul, cel din stânga sa, luă chipul regelui Irod, iar celălalt căpătă trăsături pe cât de gingaşe, pe atât de energice şi de lascive.

„Prin urmare, iat-o şi pe Salomeea“, îşi spuse Lenin, în timp ce linguriţa sa se rotea dansând în interiorul ceştii. (*Eu, Alexei, eram acolo*.) Jocul acesta îl binedispuse pe moment, apoi un roi de gânduri negre îi umbri fruntea. Prin urmare, nici acum, ajuns la o vârstă matură, nu reuşea să scape de „tarele“ ce-i marcaseră copilăria. Crucile, cupolele şi icoanele (*eu eram acolo*) îi apăreau adeseori şi în somn, precum şi clopotele arămii ce se clătinau undeva în depărtare, într-un hău brăzdat de flăcări sângerii. Copil fiind, Vladimir Ilici se uitase nedumerit la icoana ce-l reprezenta pe Ioan Botezătorul, îmbrăcat în veşminte ţesute din păr aspru de cămilă, ţinând la piept o cupă aurie în care se afla propriul său chip contorsionat de suferinţă. Icoana aceasta îl atrăgea aşa cum atrage fitilul aprins al unei lămpi un fluture de noapte. Ar fi vrut să scoată dinăuntru capul retezat şi să-l ia în palme ca pe-o ofrandă... Sau să-l învelească într-o năframă albă şi să-l vâre în buzunar. Îşi dădea însă seama că buzunarul îi era destul de neîncăpător pentru a putea adăposti înăuntru un cap de sfânt hirsut. Se retrăgea din faţa sfeşnicelor frământându-şi şapca de şcolar în mâini.

Îl mai fascina şi o altă icoană, ce reprezenta decapitarea. Proorocul stătea îngenuncheat pe nişte stânci, cu gâtul lung întins în faţă, aşteptând meditativ momentul în care sabia ridicată a soldatului îmbrăcat într-o platoşă

romană avea să-i reteze firul vieţii. Chipul său nu exprima teamă, ci convingerea că moartea va grăbi sorocul proorocirilor făcute. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Faptul acesta îi conferea un aer de resemnare şi tristeţe. Înveşmântată într-o rochie purpurie, tânăra fiică a Irodiadei, cu un genunchi sprijinit de pământ, ţinea în mâini un platou adânc de aur sau de aramă sub barba nepieptănată a sfântului, aşteptând momentul când sabia soldatului îi va desprinde capul de pe umeri. Ceea ce lui Lenin i se părea straniu era faptul că gingaşul chip al Salomeei împrumutase ceva din trăsăturile chipului lui Ioan, căpătând un aer meditativ.

„Mda“, făcu Lenin, continuând să învârtă cu delicateţe linguriţa cufundată în lichidul arămiu… (*Eu, Alexei, eram acolo…*) „Între victimă şi călău se produc, deseori, transferuri de sentimente. De aici şi mustrările de cuget“, murmură el.

Sorbindu-şi alene ceaiul, Vladimir Ilici se gândi că poate între el şi regele Irod existau nişte similitudini de ordin istoric. În faţa lui Irod dansa fiica Irodiadei, ţinând în mâini capul retezat al proorocului Ioan. În faţa lui dansa Rusia, pe care el o îngenunchease, oferindu-i capul ţarului pe tavă... (*Eu, Alexei, eram acolo*!)

Totuşi, nu cumva avea mustrări de conştiinţă? Ceva nu se lega în toată povestea asta. Sfântul Ioan Botezătorul aducea mai degrabă cu Saint-Just sau cu Robespierre, sau, de ce nu, mai degrabă cu Rasputin decât cu ţarul detronat de revoluţie. Oare nu Rasputin vestise căderea Romanovilor?! (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Nu cumva el îi netezise lui Lenin drumul spre putere!? „E drept, era un prooroc, ca să zic aşa, demonic... O combinaţie ciudată dintre Ioan Botezătorul şi

Irod, regele Iudeii…“ îşi duse gândul mai departe Vladimi Ilici, învârtind pe farfurioară ceşcuţa de ceai din porţelan, care scoase un clinchet foarte plăcut. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Apoi, Vladimir Ilici deschise unul din multele sertare ale biroului său sculptat din lemn de mahon, de unde scoase scrisoarea expediată de Rasputin ţarului cu câteva săptămâni înainte de a fi asasinat. (*Eu, Alexei, eram acolo*!)

Lenin o citise şi recitise de nenumărate ori, găsind de fiecare dată în rândurile aşternute nervos pe hârtie câte un sens care îi scăpase până atunci: „Scriu şi las în urma mea această scrisoare la Sankt Petesburg. Simt că mă voi stinge din viaţă înainte de 1 ianuarie. Vreau să fac cunoscut poporului rus, Papei, Mamei Rusia şi copiilor mei, pământului rusesc, ceea ce trebuie să înţeleagă. Dacă voi fi ucis de asasini de rând, şi în mod special de fraţii mei ţăranii ruşi, tu, ţar al Rusiei, nu trebuie să te temi de nimic pentru copiii tăi, ei vor putea domni sute de ani în Rusia. Dar dacă voi fi omorât de curteni, de nobili şi dacă ei îmi vor vărsa sângele, mâinile lor vor rămâne mânjite cu sângele meu pentru douăzeci şi cinci de ani şi nu-şi vor spăla mâinile de sângele meu. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Ei vor părăsi Rusia. Fraţii îşi vor ucide fraţii, se vor ucide şi se vor urî şi pentru douăzeci şi cinci de ani nu vor fi nobili în ţară. Ţar al pământului Rusiei, dacă vei auzi sunetul clopotului care îţi va spune că Grigori a fost ucis, trebuie să ştii asta: dacă rudele tale mi-au provocat moartea, atunci nimeni din familia ta, adică nici unul dintre copiii tăi sau dintre rudele tale nu vor mai rămâne în viaţă pentru mai mult de doi ani. Vor fi ucişi de poporul rus. Eu mă duc şi simt nevoia să spun ţarului Rusiei cum trebuie să trăiască dacă eu am dispărut. Trebuie să

gândeşti şi să acţionezi cu prudenţă. Gândeşte-te la siguranţa ta şi spune rudelor tale că am plătit pentru ele cu sângele meu. (*Eu, Alexei, eram acolo. Genunchii îmi sângerau din abundenţă…*) Voi fi ucis. Nu voi mai fi printre cei vii. Roagă-te pentru mine, roagă-te, fii puternic, gândeşte-te la familia ta binecuvântată. Grigori"… Ţarul primise scrisoarea lui Rasputin pe front. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Oricine altul în locul său ar fi căzut pe gânduri, ar fi luat măsuri. Dacă nu înainte, atunci măcar după asasinarea lui Grigori. Scrisoarea lui era ca un blestem… Citind-o, chiar şi pe Lenin îl apucau fiorii…

Era scris acolo negru pe alb că dacă va fi ucis de mujici, ţarul poate să doarmă liniştit, dar dacă va fi asasinat de nobili şi dacă printre ei se va afla vreo rudă a Romanovilor, atunci asupra Rusiei se va abate o urgie cruntă, iar nobilii şi întreaga familie a ţarului va fi ucisă de popor…

„Nici unul dintre copiii tăi sau dintre rudele tale nu va mai rămâne în viaţă pentru mai mult de doi ani", murmură Lenin. (*Eu, Alexei, eram acolo… Cu trupul supurând de răni…*) „Nu te-au îngrozit, tovarăşe", îşi spuse ironic Lenin, „aceste rânduri?! Nu vezi că tot ce e scris acolo se împlineşte? Tu ce-ai făcut pe front? Inspectai trupele, cerând după fiecare zece paşi un pahar de sifon!? Era mai bine ca, după ce-ai citit scrisoarea – presupun că ai citit-o –, să fi luat măsuri. Nimeni nu ţi-a şoptit la ureche că Grigori va fi asasinat curând!? Tot Petersburgul vuia de aceste zvonuri, tu nu ai aflat nimic!?" (*Eu, Alexei, eram acolo… Mă târam în genunchi în urma lor…*)

Gândindu-se la ţar, Lenin simţi că-i creşte pulsul. Exilat la Ekaterinburg, Nicolae nu mişcase un deget pentru a-şi salva familia din

mâinile bolşevicilor. El aşteptă ca salvarea să vină de undeva din cer. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Dar, din cer, mâna însângerată a lui Rasputin plana ca o pasăre de noapte deasupra lui. *(Eu, Alexei, eram acolo… Căzut în genunchi, îi ceream iertare pentru toţi morţii din Imperiu…*)

Trupul străpuns de gloanţe al lui Rasputin fusese aruncat sub gheaţa Nevei, dar Rusia se dezgheţase. Lenin era fascinat de testamentul său. Cât priveşte ţarul, acesta se obişnuise atât de mult cu noua situaţie, încât îşi reluase vechile tabieturi, fiind mai mult preocupat de starea vremii decât de propria sa soartă sau de ce a naţiunii. Iresponsabilitatea ţarului i se părea lui Lenin de-a dreptul monstruoasă... (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Lenin deschise un sertar al biroului şi scoase de acolo un dosar de telegrame. Erau extrase din jurnalul scris de Nicolae, jurnal pe care oamenii de încredere ai lui Vladimir Ilici îl copiaseră şi i-l trimiseră cifrat, prin intermediul telegrafului... (*Eu, Alexei, eram acolo*!)

Mângâindu-şi bărbuţa mătăsoasă, Vladimir Ilici se adânci în lectura lui. Pe 10 aprilie 1916, cu un an înaintea detronării, ultimul ţar al dinastiei Romanovilor făcuse o scurtă consemnare: „*Dormit până la ora 10. Vremea a fost călduroasă.* Am primit două rapoarte. Birilov a venit la micul dejun. Făcut plimbare lungă. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) La 6 primit Feodorov. Stana a venit la masă, a călărit cu noi şi a rămas peste noapte...“

„Peste zece ani nimeni n-o să ştie cine a fost acest Birilov care şi-a petrecut vremea la micul dejun în compania ţarului, nici cine a fost această distinsă doamnă Stana, care a binevoit să viziteze domeniul imperial, înnoptând într-unul din vastele dormitoare ce i-au fost puse la dispoziţie“, gândi Lenin...

(*Eu, Alexei, eram acolo... Sângeram din abundenţă, rotindu-mi ochii pe tavan...*)

„Şi atunci la ce bun acest jurnal?“ continuă el. „Nici un fel de frământări. Nici un fel de întrebări privind soarta imperiului din partea celui care, prin mila lui Dumnezeu, ajunsese Împărat şi Autocrat al Întregii Rusii, Ţar al Moscovei, Kievului, Vladimirului, Novgorodului, Astrahanului, Poloniei, Siberiei, Crimeii, Georgiei, Stăpân al Pskovului, Mare Duce de Smolensk, Lituania, Volkinia, Podolia şi Finlanda, Prinţ de Estonia, Livonia, Curlanda şi Semgalle, Samogiţia, Bialostok, Karelia, Tver, Iugoria, Perm, Viatka, Bulgaria şi al altor ţări, Stăpân şi Mare Duce al Novgorodului de Jos, Cernigov, Riazan, Poloţk, Rostov, Iaroslav, Belosero, Oudoria, Obdoria, Condia, Vitebsk şi a toată Regiunea de Nord, Stăpân şi Suveran al Ţinutului Iveriei, Kartaliniei, Kabardinei şi al Provinciilor Armeneşti, Suveran al Prinţilor Montani şi Circasieni, Stăpân al Turkestanului, Duce de Schleswig, Holstein, Stormarn, Ditmarschen şi Oldenburg (*eu, Alexei, eram acolo*), Prinţ Moştenitor de Norvegia etc.“, îşi frământa mintea Lenin, citind de pe o notă o parte din titlurile cu care bunul Dumnezeu, probabil, ca să-şi bată joc, îl pricopsise pe fostul ţar. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Da, nici un cuvânt despre război. Nici un cuvânt despre Revoluţie. Nici un cuvânt despre pierderile teritoriale şi degringolada care domnea în armată. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Seninătatea ţarului îl călca pe nervi...

Vladimir Ilici luă un toc şi, muind peniţa în călimară, scrise pe marginea telegramei cuvântul „imbecil“. (*Eu, Alexei, eram acolo... Indignarea lui mi s-a părut a fi justicată. De*

ce nu m-am simţit jignit, de ce nu am fost cuprins de mânie citind acest cuvânt? *Nu ştiu... Nu cumva, intrând în corpul lui, mă contaminasem de ideile şi spiritul lui Lenin*?) „Sculat la ora 10. Perfect odihnit“, murmură Vladimir Ilici. „Oare care ar fi fost destinul Rusiei dacă la cârma ei s-ar fi aflat nu Nicolae, ci însuşi Vladimir Ilici?!“ gândi el. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) „Fiecare epocă“ – continuă să mediteze el – „îşi are eroii ei. Unii sunt cuceritori, alţii risipitori. Cum s-ar putea descompune imperiile dacă istoria n-ar scoate din buzunarul ei ascuns astfel de personaje cum e ţarul Nicolae; ce s-ar întâmpla? (*Eu, Alexei, eram acolo. Sângeram printre gândurile lui*!) Istoria trebuie primenită din timp în timp, de aceea în fruntea imperiilor apar nişte conducători de cârpă, nişte degeneraţi, urmaşi ai unor împăraţi iluştri, lipsiţi de voinţă şi cu minte atât de încâlcită, încât nu pot să ia nici o decizie corectă... E suficient ca un imperiu să încapă pe mâna unui astfel de conducător şi totul se duce de râpă...“ În ceea ce-l priveşte pe ţar, Nicolae părea a fi mai preocupat de temperatura aerului decât de starea naţiunii. Ţarul se scula la ora 10, acompaniat de ciripitul păsărilor ce răzbătea din parc. Odihnit, el caută să-şi păstreze această stare confortabilă până la sfârşitul zilei. Se întinde, cască, apoi „execută“ câteva exerciţii de gimnastică, prescrise de medicul personal. (*Eu, Alexei, eram acolo... Mă amestecam dintre gândurile lui...*) Între timp, ţara fierbea. Soldaţii dezertau de pe front, îngroşând rândurile maselor nemulţumite... În răstimpul dintre masă şi ora de culcare, ţarul găseşte timp şi pentru lectură... Pentru a putea beneficia din nou de un somn sănătos, face după-amiaza o „lungă plimbare“ prin

împrejurimi. La orele 18, îl primeşte pe un anume Fedorov. După care călăreşte şi cinează în familie. A doua zi, probabil, Nicolae se trezeşte la aceeaşi oră, fără să-şi bată prea mult capul cu tot ce se întâmplă în jurul său. (*Eu, Alexei, eram acolo...*)

Citind jurnalul şi enervându-se, Lenin mai scrise încă o dată cuvântul „idiot“ şi puse deasupra sa o cruce, după care răsfoi un alt dosar, cu însemnări ceva mai recente, scrise în perioada de prizonierat a ţarului la Ekaterinburg (*Eu, Alexei, eram acolo...*): „Vreme mohorâtă, dar liniştită. Citit toată dimineaţa. Ne-am plimbat vreme de o oră şi câteva minute înaintea ceaiului. Alexis aproape că n-a suferit...“ „I s-o fi oprit hemoragia“, gândi Lenin. (*Eu, Alexei, eram acolo, ascuns în aburul de ceai...*) „Dacă ar fi ştiut ce-l aşteaptă, mai bine şi-ar fi pierdut tot sângele din trup...“ Şi Vladimir Ilici citi în continuare: „Primele fire de iarbă au început, timid, să iasă. Din nou ni s-a adus cina cu două ore în avans. Haritonov a reîncălzit-o la ora 8.00 seara. Am jucat cu Maria Nicolaevna table“... Lenin zâmbi. „Table“, îşi spuse el, „mai bine juca şah... Sau şahul nu e recomandat seara înainte de culcare... Incită prea mult creierul... Nu mai poţi dormi.“

Însemnarea fusese făcută sâmbătă, 19 mai 1918, cu o lună şi jumătate înaintea execuţiei. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Ziua următoare era un pic mai agitată: „La ora 11.00 am cerut să se ţină o slujbă; Alexis a stat la ea culcat în patul lui“. (*Da*, *eu, Alexei, eram acolo...*)

„Prin urmare“, meditä Lenin, „slujba a fost oficiată în cameră. Sau te pomeneşti că soldaţii au cărat patul în biserică, depunându-l pe ţarevici sub iconostas?!“

„Ziua a fost splendidă şi caldă. (*Eu, Alexei, eram acolo.*) Ne-am plimbat după slujbă şi

după-amiază, înaintea ceaiului. Este intolerabil să fii închis, să nu poţi să ieşi în grădină atunci când ai chef, nici să petreci o frumoasă seară luând aer. Este exact regimul de închisoare!“

„Păi, tu ce credeai, că te afli la reşedinţa de vară din Crimeea?! Iată de ce e revoltat ţarul: că nu poate lua aer când are chef!?“

Ochii ageri ai lui Lenin parcurseră însemnarea din 21 mai a aceluiaşi an (*Eu, Alexei, eram acolo...*): „Zi splendidă, timp blând, liniştit. De două ori ne-am plimbat. Încă o împuşcătură în corpul de gardă. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Comandantul a venit să vadă dacă glonţul n-a traversat podeaua“.

„Prea multă linişte strică“, gândi Lenin. Printre ciripituri de păsărele trebuie să mai şuiere şi câte un glonţ. Poate că băieţii de la gardă s-au îmbătat. Cine ştie, poate că n-a fost vorba de nici un glonţ, ci de un dop de la o sticlă de şampanie care a pocnit, sărind până-n tavan. Poate că soldaţii se plictiseau şi au vrut să vadă dacă ţarul (*Eu, Alexei, eram acolo. Stăteam lungit în patul meu...*), auzind o pocnitură, intră în panică sau nu. Păi cum ar fi putut străpunge glonţul tavanul!? Sigur, corpul de gardă se distra pe seama ţarului. (*Eu, Alexei, eram acolo. Stăteam lungit în pat cu ochi închişi...*) Dar ia să vedem şi continuarea...“

Şi Lenin citi, zâmbind ca pentru sine: „Alexis n-a suferit absolut deloc; ca de obicei, el şi-a petrecut ziua stând în pat, în camera noastră... Terminat al doilea tom din Saltâkov-Şcedrin. Seara, am jucat Besegue“.

„Aşa stăpân, aşa moştenitor. Păi dacă nu ar fi venit revoluţia, ce s-ar fi întâmplat cu tronul Rusiei? Unul îl citeşte pe Şcedrin, celălalt zace în pat, pierzând sânge prin fiecare por! (*Eu, Alexei, eram acolo. Stăteam*

întins în pat, scrutând tavanul...) O lectură mai potrivită nici că se putea.“ Umorul lui Şcedrin i se părea lui Vladimir Ilici totuşi prea anemic. În romanele sale nu se întâmpla nimic. Ţarul isprăvise de citit *Oblomov* şi citea *Domnii Golovlev*... Mai bine ar fi citit Gogol... Chiar şi în *Suflete moarte* găseai mai multă viaţă decât în Şcedrin sau la curtea ţarului exilată la Ekaterinburg! (*Eu, Alexei, eram acolo, culcat în patul meu...*) Încruntându-şi fruntea, Vladimir Ilici se opri asupra însemnării făcute de ţar pe 24 mai: „Toată ziua am suferit de hemoroizi. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) M-am culcat pe pat, deoarece este mai uşor să se pună compresele când stai pe burtă sau culcat pe o parte, decât în orice altă poziţie“. Însemnarea i se păru de-a dreptul indecentă. Era ca şi cum ţarul, răsucindu-se de pe o parte pe alta în patul său, şi-ar fi arătat fundul plin de bube sângerânde întregii ţări. Un astfel de fund ar fi meritat să fie biciuit în faţa plutonului... de execuţie, zău aşa!

„Ce om“, murmură, Lenin. „Oblomov în picioare!“ (*Eu, Alexei, eram acolo. Stăteam cu mâinile sub cap, scrutând tavanul... Mesteacănul de dincolo de geam foşnea îngrozitor*!)

Vladimir Ilici se ridică de la birou şi făcu câţiva paşi până la fereastră... Krupskaia deretica prin cameră. Ştergea praful şi aşeza la loc cărţile şi ziarele risipite pe podea. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Faptul acesta nu prea îl încânta pe Lenin.

Când se plimba prin cameră, lui Vladimir Ilici îi plăcea să se oprească în faţa unui ziar sau a unei cărţi cu paginile îndoite. Mai întâi citea titlul, apoi, dacă era cazul, se apleca şi lua ziarul sau cartea în mâini şi revenea în

fotoliu. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Krupskaia însă avea mania ordinii şi curăţeniei. Îi plăcea ca totul să fie aşezat la locul său. Până şi pe Vladimir Ilici îl peria, îl dichisea şi-l trimitea la şedinţe pus la patru ace. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Dacă ar fi fost după ea, l-ar fi şters frumos de praf, l-ar fi lustruit cu cârpa şi l-ar fi aşezat undeva pe un raft de bibliotecă sau pe birou ca pe un bibelou.

Lenin deschise fereastra şi respiră adânc. (*Eu, Alexei, eram acolo. Mă confundam cu aerul pe care-l inhala în piept*...) Dacă Inessa ar fi stat cu ei, ar fi avut acum o companie foarte plăcută. Inessa ştia să gângurească, dar şi să tacă la momentul potrivit. Când îl vedea pe Lenin prea adâncit în gânduri, i se aşeza pe genunchi şi începea să cânte... (*Eu, Alexei, eram acolo... Picioarele îmi supurau de răni...*) Krupskaia era prea serioasă. Chiar şi în momentele cele mai intime vorbea despre problemele pe care Lenin le avea de rezolvat a doua zi. „Da, ar fi fost plăcut să fi venit Inessa...“ Vladimir Ilici îşi dilată nările şi respiră adânc (*Eu, Alexei, eram acolo. Mă confundam cu aerul pe care îl respira pe nări...*), căutând să simtă adierea pe care-o emana trupul Inessei, uns cu uleiuri fine şi stropit cu apă de colonie de cea mai bună calitate. Krupskaia mirosea a murături. Sau poate că nu mirosea, ci doar îţi crea senzaţia că miroase. Şi oare ăsta nu era un motiv suficient ca să-ţi cauţi alinare, abandonâdu-ţi trupul în braţele unui alt trup, mai mlădios, mai suplu, ce cunoaşte desfătare şi răspunde unduindu-se ca o apă lină la dezmierdările tale?! Mâinile soţiei sale erau mereu roşii, ca şi cum le-ar fi ţinut într-un butoi de cvas. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Şi totuşi, Lenin avea nevoie şi de ea. Inessa şi Nadejda Krupskaia erau cele două talere care-l menţineau în

echilibru. Când unul dintre ele îi apăsa prea tare sufletul, Vladimir Ilici se muta pe celălalt taler, având grijă să pună şi o contragreutate în locul lui... Când contragreutatea cădea, Lenin se sacrifica pentru o vreme, reluându-şi locul în piesaj... Pentru Krupskaia contragreutatea era cauza revoluţiei, pentru Inessa amintirea unui cuvânt de alint... (*Eu, Alexei, eram acolo...*)

Cu mâinile sprijinite de spătarul unui scaun, Lenin contempla peisajul matinal. Aerul era încă răcoros şi înmiresmat de ierburi crude. Câteva păsări cântau, ascunse undeva în frunzişul verde, preluând trilurile una de la alta; vrăbiile le acompaniau, ciripind vesel pe balustrada scării. Câte una mai îndrăzneaţă venea în zbor să ciugulească firimiturile de pe pervaz. (*Eu, Alexei, eram acolo. Ascuns în aerul dintre firimituri...*) Vladimir Ilici îşi simţea sufletul tresăltând de bucuria de-a trăi. Viaţa i se părea a fi minunată în simplitatea ei.

„Parcă sunt ţarul“, îşi spuse cu dojană. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) „Mâine-pomâine, dacă o să huzuresc mai mult în faţa parcului, o să mă apuc să ţin şi un jurnal, scriind când despre vreme, când despre hemoroizi...“ Lenin închise fereastra şi reveni la biroul său. Sorbind din ceaşca de ceai adusă de Nadejda, gândul i se întoarse la suferinţa tainică a ţarului. (*Eu, Alexei, eram acolo. Mesteacănul de lângă geam foşnea îngrozitor. Auzeam foşnetul fiecărei frunze. Şi foşnetul puternic care vuia ca o cascadă...*)

„Oare lucrurile astea meritau să fie consemnate într-un jurnal imperial?“ medită el.

Aşezând cu grijă ceşcuţa de porţelan pe farfurioara aproape transparentă, Vladimir

Ilici mai citi încă o dată pasajul referitor la hemoroizi. Închizând pe jumătate ochii săi uşor oblici, îşi spuse: „Păi dacă ar fi pătruns prin găurica ţarului un şoarece de bibliotecă sau un guzgan (*Eu, Alexei, eram acolo*!), atras de rândurile râncede din Goncearov, pe care ţarul le citise cu câteva zile mai înainte?! Poate că şoarecii şi şobolanii de la Ekaterinburg (*eu, Alexei, eram acolo, sângerând pe patul meu*) sunt fascinaţi de *Domnii Golovliov* sau, mai degrabă, de Oblomov...“

Lăsându-se pe speteaza fotoliului, Lenin chicoti, văzând în închipuirea sa un şir întreg de şobolani cum se strecoară prin găurica purulentă, unul după altul, în fundul ţarului, răspândindu-se prin maţe ca într-un labirint. (*Eu, Alexei, eram acolo*!)

„Oare pe cine o să-l devoreze, pe Nicolae sau pe Oblomov?!“ se întrebă el, luând din nou ceşcuţa în mâini. Sorbind o înghiţitură din licoarea arămie, Lenin îşi răspunse: „Pe Oblomov, căci pe Nicolae l-au devorat de mult“.

Şi, după o clipă de tăcere în care se auzea bătând pendula, Vladimir Ilici conchise: „Numai că Oblomov nu poate fi devorat. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Cu cât încerci să-i dai gata, cu atât Oblomovii se înmulţesc... Sub plapumă, bineînţeles. Şi plapuma aceasta e Rusia... (*Eu, Alexei, eram acolo... Mesteacănul foşnea îngrozitor...*) Să fim însă optimişti. Guzganii revoluţiei îl vor roade până la ultimul oscior... Şi atunci se va termina şi cu Oblomovii... Din ţarul Nicolae nu trebuie să rămână nici o adiere...“

Lăsând ceşcuţa pe birou (*eu, Alexei, eram acolo, risipit prin aerul din jur*), Vladimir Ilici căzu din nou pe gânduri: „Revoluţia îşi devorează eroii“, îşi spuse el, continuând apoi

să deruleze ideea până la capăt: „Pe mine cine mă va devora?“ se întrebă el, încruntându-şi sprâncenele. (*Eu, Alexei, eram acolo... Sângerând în aerul din jur...*) „Cum cine?! Iosif Visarionovici şi acoliţii săi...“ De ce îi venise în minte tocmai numele lui Stalin, Lenin nu-şi putu răspunde. De ce nu s-a gândit la Troţki sau Derjinski, sau de ce nu i-a apărut un alt nume în minte? (*Eu, Alexei, eram acolo.*) Vladimir Ilici se foi în fotoliul său, gata-gata să răstoarne ceaiul ce devenise acum maroniu. Gândindu-se la Stalin, îi răsări în faţă propriul său trup, zăcând undeva în apropierea zidurilor cetăţii Kremlinului (*Eu, Alexei, eram undeva în preajma lui...*), străbătut de un labirint de coridoare şi de galerii, pe care înaintau, în loc de guzgani, un şir nesfârşit de oameni, prinşi unul de altul în hamuri de fier (*Eu, Alexei, eram acolo...*), îndreptându-se într-o direcţie necunoscută...

„Prin urmare, mă voi transforma într-o mumie gânditoare“ (*Eu, Alexei, eram acolo, mesteacănul foşnea îngrozitor*!), îşi spuse el, adăugând: „De ce gânditoare? Ai vrea să fii şi mort şi să gândeşti?“ „Nu, mort n-aş vrea să fiu. Dar de gândit aş vrea să gândesc.“ „Să gândeşti chiar mort fiind?“ „Nu-mi dau seama ce poate gândi un mort... În general, morţii nu cugetă“, îşi răspunse el. Dar gândul cel rău îl ispiti din nou: „Dar poate tu ai să cugeţi... Sau poate vor continua să cugete alţii pentru tine...“ Lenin se încruntă: ce era cu gândurile acestea ce-i frământau conştiinţa? De unde veneau? Din adâncul raţiunii? Dar ceea ce gândea el acum nu avea nimic raţional... Ce se întâmpla cu el? De ce îşi lăsa mintea pradă unor elucubraţii?!

„Da, într-adevăr, Revoluţia îşi devorează fiii... Curând, din mine va rămâne o simplă relicvă. Voi zace veacuri întregi lângă zidurile

Kremlinului, gol, cu desăvârşire gol... Ascultând cum şuieră vântul printre ziduri...“ (*Eu, Alexei, mă aflam în preajma lui...*)

Nadejda, care scutura tocmai atunci o carte de fire de păianjen, îl privi cu îngrijorare. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Femeia îşi puse în gând să-l întrebe dacă se simte bine, dar Lenin i-o luă înainte, zicând cu vocea sa grasiat-cristalină: „Mă simt excelent!“... Nadejda Krupskaia îşi lăsă capul în jos (*Eu, Alexei, eram acolo, sângerând în umbra ei...*), murmurând: „Am vrut doar să întreb“.

Lenin dădu a lehamite din mâini, cufundându-se din nou în lectură (*Eu, Alexei, eram acolo, risipit ca un abur printre cărţi*): „Alix şi Alexis au rămas afară o jumătate de oră, iar noi o oră, după ce au intrat ei în casă... Timp magnific“. „Alix, prin urmare aşa îşi alinta ţarul consoarta în intimitate... Alexandra Fedorovna era Alix“, medită Lenin. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) „Dar oare Grigori Rasputin cum i-o fi spus, «purceluşa mea»? Mă rog, amănunte de alcov“, îşi continuă firul gândurilor Vladimir Ilici. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) „Duminică 27 mai, stil vechi, 1918: În sfârşit, am reuşit să mă ridic şi să îmi părăsesc patul de campanie. A fost o adevărată zi de vară.“ Păi, era sfârşitul lui mai, ce ar fi vrut să fie, iarnă? (*Eu, Alexei, eram acolo. Mesteacănul foşnea îngrozitor...*) „Dar parcă ţarul ieşise din casă şi pe 24, când se plângea de hemoroizi? Sau o fi fost scos afară cu tot cu pat?! Când e vorba de un Oblomov imperial, totu-i posibil.“ Şi continuarea: „Ne-am plimbat în două grupuri. Alix, Alexis, Olga şi Maria, înaintea dejunului, eu, Tatiana şi Anastasia Nicolaevna, înainte de ora ceaiului. Verdeaţa este foarte frumoasă, proaspătă şi răspândeşte

un miros agreabil“. (*Eu, Alexei, eram acolo. Mesteacănul foşnea îngrozitor...*)

„Miros agreabil, hm“, făcu Lenin... „Fraze siropoase aşternute pe hârtie parcă nu de mâna unui imperator, ci de mâna unei domnişoare proaspăt ieşite de la pension, bomboana de pe colivă“, murmură Vladimir Ilici. (*Eu eram acolo, plutind pe sub reverul hainei lui...*) „Citesc cu interes cel de-al doisprezecelea volum al operelor lui Saltîkov!“ „Ţara arde şi ţarul se piaptănă“, comentă Lenin. „Oare chiar n-a bănuit nimic? (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Credea oare că-l vom ţine prizonier o veşnicie?! Totul are pe lumea asta un sfârşit...“

Lenin trecu la o altă filă, simţind furnicături ciudate în vârful degetelor. (*Eu, Alexei, eram acolo... Mă strecuram printre degetele lui...*)

„Nu cumva jurnalu-i otrăvit?“ se întrebă el. Lenin îşi aplecă nasul deasupra foilor uşor îngălbenite şi le mirosi, dilatându-şi nările. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Nu simţi nimic suspect (*Şi totuşi, eu, Alexei, eram acolo...*) „Poate că ar fi bine să-mi pun, pentru orice eventualitate, nişte mănuşi“, îşi spuse el... De altfel, mănuşile pentru citit se aflau în dreapta sa. (*Eu, Alexei, eram acolo... Mesteacănul foşnea îngrozitor...*) Lenin le pipăi, trecându-şi buricul degetelor peste pielea catifelată.

Da, mănuşile erau plăcute la atingere. (*Eu, Alexei, eram acolo*!) Mănuşi subţiri, din piele de căprioară. Abia le simţeai pe mână.

Cum or fi fost mănuşile din piele de om despre care citise în telegramă? se întrebă Vladimir Ilici. „Probabil că trebuia să te dai cu talc ca să-ţi vâri palmele înăuntru! Ca atunci când trebuie să te apuci să faci exerciţii de gimnastică... Înainte de a urca la paralele te dai cu talc, ca palmele să se lipească bine

de barele lucioase de lemn... Gimnastică, hmm“, făcu el. „Aici nu e vorba de gimnastică. Revoluţia nu se face cu gimnastică... Sau poate se face... În loc să faci genuflexiuni, tai capete...“

Vladimir Ilici făcu o grimasă. „Groaznice lucruri mai inventează şi revoluţionarii“, se încruntă el... (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Imaginile acestea îl obsedau. În astfel de momente, când spiritul său cădea pradă slăbiciunilor, Vladimir Ilici simţea nevoia s-o aibă pe Inessa undeva în preajmă. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Lenin i-ar fi putut face Inessei unele mărturisiri, cerându-i sfatul. Nadejda, dacă ar fi aflat ce gânduri îl frământau, s-ar fi uitat la el ca la un nebun. Cum să-i spună despre mănuşile din piele de om (*Eu, Alexei, eram acolo*!), pe care ar fi vrut să le încerce pe propriile-i palme? La drept vorbind, fiind scrupulos din fire, Lenin s-ar fi ferit să-şi pună astfel de mănuşi pe degete. Cel mult le-ar fi ascuns într-un sertar al biroului de mahon (*Eu, Alexei, eram acolo...*) ce trona în cabinetul său de lucru din reşedinţa de la Gorki. Poate le-ar fi aşezat pe noptieră, cu gândul de a o speria pe Krupskaia. Dacă l-ar fi întrebat de unde au apărut, i-ar fi răspuns că nu ştie, sugerând ipoteza că un duşman al poporului le-a strecurat acolo ca să-l otrăvească... (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Dar ar fi început cercetările. Krupskaia ar fi dorit cu orice preţ să afle adevărul şi atunci Lenin ar fi trebuit să găsească un ţap ispăşitor în anturajul său (*Eu, Alexei, eram acolo*!), pe care să cadă vina. I-ar fi putut mărturisi el oare că, în locul ceainicului de porţelan adus de Krupskaia şi aşezat cu grijă pe birou, el vedea chipul lui Ioan Botezătorul? I-ar fi putut vorbi oare despre analogiile care-i treceau prin minte?! Ce rost ar fi avut să-i

spună, aşa nitam-nisam, despre ţar, despre regele Irod şi dansul Salomeei sau exerciţii de gimnastică?! Krupskaia n-ar fi înţeles în veci ce legătură poate să existe între o ceaşcă de ceai şi chipurile unor oameni pierduţi în negura unor vremuri demult apuse! Mintea ei ar fi refuzat orice analogie dintre Ioan Botezătorul (*Eu, Alexei, eram acolo...*), regele Irod, Grigori Rasputin, ţarul Nicolae şi genuflexiunile pe care Vladimir Ilici le făcea dimineaţa în faţa geamului deshis al vilei sale de la Gorki. Poate ar fi înţeles că-i place să asculte în zori ciripitul păsărelelor ce răsuna din parc... Dar n-ar fi înţeles de ce e încântat de dansul Salomeei... Dacă ar fi încercat să-i explice toate astea, Krupskaia l-ar fi privit ca pe un nebun... Cu Inessa lucrurile stăteau altfel. Cu ea Lenin şi-ar fi putut permite să glumească pe seama mănuşilor din piele de om sau a ceainicului buclucaş, apelând la jocuri de cuvinte cu dublu înţeles, care le-ar fi dezmorţit simţurile... Şi totul ar fi sfârşit cu o zbenguială zdravănă în alcov... (*Eu, Alexei, eram acolo...*) În pat, Vladimir Ilici ar fi putut juca rolul lui Irod, iar ea pe-al Salomeei. Cu Inessa îţi puteai permite orice fantezie şi asta-l fascina. Cu Nadejda nu puteai glumi... „Mă uit la ea“, îşi zicea câteodată cu tristeţe Lenin, „şi nu ştiu dacă e femeie sau bărbat... Sau un substantiv neutru... Şi totuşi, fără Nadejda n-aş fi ajuns aici... Nadejda“, gândi el, „e parcă o ghilotină înarmată cu un măturoi (*Eu, Alexei, eram acolo, sângerând sub baldachin*!), pe când Inessa e ca o vioară plămădită din cele mai dulci forme...“

Jucându-se cu linguriţa, Lenin citi mai departe: „8 mai 1918. Luni: Zi călduroasă. În hangarul unde se găsesc valizele noastre (*Eu, Alexei, eram acolo*!) sunt deschise în fiecare

clipă lăzi de unde sunt aduse diverse obiecte şi cuferele de la Tobolsk. Şi nici un fel de explicaţii. Toate acestea ne duc cu gândul că ei pot lua cu ei şi la ei tot ce le place şi noi nu vom mai revedea niciodată toate aceste lucruri. La fel, modul lor de comportare faţă de noi s-a schimbat: temnicerii fac eforturi să nu vorbească cu noi (*Eu, Alexei, eram acolo, întins cu mâinile sub cap, scrutând tavanul...*), ca şi cum nu s-ar simţi în largul lor, şi noi avem senzaţia că sunt îngrijoraţi sau că se tem de ceva. Nu mai înţeleg nimic!“ „Păi niciodată Majestatea Voastră n-a înţeles nimic!“ Lenin îl luă pe ţar peste picior (*eu, Alexei, eram acolo*!) ca şi cum ar fi stat de vorbă cu un om viu, în carne şi oase, nu cu unul din care rămăseseră doar nişte fraze aşternute pe hârtie. Literele nici măcar nu fuseseră scrise de mâna lui, ci îi parveniseră prin intermediul limbajului Morse. (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Iată la ce era bună tehnica modernă. La un capăt al firului codificai textul, transformându-l într-un şir de semne, la celălalt îl decodificai şi îl puteai avea în faţa ochilor, aflându-te la mii de kilometri distanţă de cel ce a scris... (*Eu, Alexei, eram acolo...*) Lenin reciti însemnarea şi împinse coala de hârtie într-o parte. „Ce-ai fi vrut, Majestate, ca paznicii pe care ţi i-am trimis să stea la palavre cu dumneata, ca să vadă dacă te mai supără sau nu hemoroizii? Sau ai fi dorit să-i pun să-l citească pe Şcedrin, pentru ca apoi să discutaţi pe marginea *Domnilor Golovliov*... Atât vă duce oare capul?! Păi, Golovliov vine de la *golova*, care înseamnă cap sau căpăţână! Nu cumva am zis prea mult?! Nu-mi place să jignesc oamenii cu care stau de vorbă. Din ce aluat or fi făcuţi creierii Majestăţii Voastre? Cumva din pleavă?! Am vaga impresie că acolo bate

vântul... Păi sigur că paznicii se simţeau stingheri, aveau şi ei, poate, mustrări de conştiinţă... Câteodată ţi-e milă să striveşti o muscă, dar un ţar... O prinzi în palmă şi o azvârli pe geam afară... Aşa aş fi făcut şi eu cu voi. Dar n-am cum. Înţelegi, Luminăţia ta, n-am cum... Dacă vă dau drumul, în jurul vostru o să se adune o clică întreagă şi am să mă trezesc aici cu un roi. Şi atunci ar trebui să ucid mai mulţi... Înţelegi sau nu?!“ Şi trecându-şi mâna peste frunte (*Eu, Alexei, eram acolo*), Lenin continuă: „Şi apoi, de unde atâta preocupare pentru lucrurile ascunse în valize? La drept vorbind, ce se afla acolo? Aur, bani, perle, diamante, suveniruri scumpe?! Poftim, ţi le putem restitui, dar acum toate aceste fleacuri n-o să te ajute la nimic... Te expediez în eternitate gratis... (*Eu, Alexei, eram acolo... Vântul smulgea porţile din ţâţâni...*) Adică nu chiar gratis, prin intermediul unor gloanţe, care-ţi vor servi drept bilet de intrare în paradis... Acolo vei avea la dispoziţie suficient timp pentru a-l citi pe Şcedrin! Dar de ce vorbesc la viitor, te-am şi expediat deja...“

Vladimir Ilici era destul de iritat. Pe fruntea sa apăruseră broboane de sudoare. (*Eu, Alexei, eram exilat acolo...*) Rochia de pluş a Nadejdei Krupskaia foşnea undeva în stânga sa (*eu, Alexei, eram acolo*) şi faptul acesta îl irita acum pe Lenin. Preocuparea ţarului pentru cuferele burduşite cu tot felul de bijuterii şi odoare i se părea ridicolă. Oare chiar nu bănuia că avea să fie pus la zid? „Dacă ar fi stat atâta timp în exil ca mine, s-ar fi obişnuit să ia cu el doar strictul necesar.“ Dar iată că ţarul devenise şi el un exilat... Îl purtau ba într-un loc, ba în altul... Când se obişnuise cu Tobolskul (*Eu, Alexei, eram acolo*!), l-au mutat la Ekaterinburg. De aici,

Nicolae Romanov avea să plece direct în cer... De fapt, Nicolae era deja acolo de câtva timp...

Mănuşile din piele de căprioară îl jenau pe Lenin. Vladimir Ilici ar fi vrut să pipăie foile cu degetele sale albe, lunecoase. Era însă riscant. Oamenii din vechea Ohrană se strecuraseră peste tot. (*Eu, Alexei, eram acolo, ascuns printre hârtii...*) Existau atâtea metode de a-l otrăvi. Şi, la drept vorbind, la ce i-ar fi folosit să pipăie cu buricul degetelor sale aceste foi? Erau simple coli de hârtie. Jurnalul pe care-l ţinuse ţarul era încă pe drum. Peste câteva zile îi va fi înmânat de un curier. Atunci, dacă va avea timp la dispoziţie, va pipăi şi foile scrise de mâna ultimului ţar, al cărui trup a fost deja redat ţărânii (*Eu, Alexei, eram acolo*!), într-un loc liniştit, al cărui secret va rămâne pecetluit pentru vecie. „Ce-ar fi să-mi comand o pereche de mănuşi din piele de ţar (*Eu, Alexei, eram acolo*!)?“ îşi spuse el, apoi îşi scutură capul. „Nu, asta nu! Ce-ar zice poporul?!“ Astfel de imagini nu trebuiau transferate asupra celor mulţi. Unii se vor îngrozi, privindu-l ca pe un criminal cu sânge rece, dacă nu cumva chiar ca pe un uzurpator... În scurt timp, cu toată teroarea exercitată de tovarăşi, mulţimea l-ar transforma pe ţar într-un martir... Faptul ăsta trebuia evitat cu orice preţ... Apoi, mai este şi presa internaţională... (*Eu eram acolo...*) şi revistele satirice, şi presa de scandal... Acolo ar putea apărea un Lenin purtând mănuşi din pielea ţarului, sub lozinca: «Vladimir Ilici nu poate conduce Rusia cu propriile-i mâini. De aceea şi-a croit mănuşi din pielea Romanovilor...». (*Eu, Alexei, eram acolo*!)“

Lenin îşi unse cu delicateţe o felioară de pâine cu unt, iar deasupra untului întinse un

strat subţire de dulceaţă. Muşcă din ea, savurând pe cerul gurii gustul acrişor de vişine (*Eu, Alexei, eram acolo*!), după care sorbi din ceşcuţa aflată pe birou. Ceaiul se răcise, dar era bun... (*Eu, Alexei, eram acolo.*) Nu, ultimul Romanov nu trebuie martirizat... Trecându-şi peste buzele umede şerveţelul gravat cu „Proletari din toate ţările, uniţi-vă! (*Eu eram acolo*!)“, Vladimir Ilici luă o altă foaie, citind în continuare: „31 mai. Joi. Înălţarea Domnului. (*Eu, Alexei, eram acolo, întins în patul meu...*) În această dimineaţă am aşteptat sosirea unui preot pentru a ţine slujba, dar aşteptarea noastră a fost în van. Nu ştiu de ce în această după-amiază nu am fost lăsaţi să ieşim în grădină. (*Eu eram acolo...*) Avdeev a venit şi a avut o lungă convorbire cu Evgheni Sergheevici.“ „Acest musiu numit Evgheni Sergheevici trebuie să fi fost medicul familiei Romanovilor... Sau îl confund cu altcineva?! Oare de ce oamenii mei nu au făcut însemnările de rigoare, ca să ştiu cu ce se ocupă fiecare personaj... Nu trebuie să dau cu presupusul...“ Lenin îşi trecu palma dreaptă peste tâmplă (*Eu, Alexei, mă aflam acolo*!), îndreptând cu cealaltă mână foaia pe birou: „Conform celor spuse de el, deci de acest Sergheevici,“ murmură Lenin, „Sovietul regional se teme de atentate din partea anarhiştilor şi s-ar putea ca şi noi să plecăm spre Moscova!“ „Spre Moscova din ceruri, poate. Există şi acolo un Kremlin... (*Eu eram acolo*!)“ „Oricum, el ne-a cerut să fim gata“ – citi în continuare Lenin. „Am început pregătirile de îndată. Însă fără zgomot, pentru a nu-i trezi pe oamenii de pază, deoarece Avdeev ne-a cerut în mod particular acest lucru...“ „Da“, îşi spuse Lenin, „a existat şi un alt plan. Execuţia ar fi trebuit să aibă loc într-un tren, pus la dispoziţie de Troţki. Dar planul

era prea riscant şi am renunţat la el...“ După execuţie, trenul cu rămăşiţele ţarului şi ale tuturor celor executaţi avea să fie plimbat prin toată Rusia. Vladimir Ilici a stat şi s-a gândit (*Eu, Alexei, eram acolo...*), luând în cele din urmă decizia ca execuţia să fie privită ca un fapt obişnuit. În nici un caz ea nu trebuia să cunoască o mediatizare excesivă. Amănuntele aveau să rămână închise în arhivă. (*Eu, Alexei, mă aflam acolo*!) Prin urmare, renunţă la soluţia execuţiei în tren. După cum renunţase şi la o alta, care ţinea mai mult de fantezie decât de orice altceva. Ar fi vrut ca execuţia să fi avut loc în Piaţa Roşie, dar ideea aceasta se putea întoarce împotriva lui. Lenin căută din nou printre telegramele citite pe cea care se referea la execuţia feţelor bisericeşti dintr-o staniţă aşezată în apropiere de Tobolsk, prin care trecuse, cu câtva timp în urmă, şi „suita“ ţarului. (*Eu eram acolo...*) Era vorba de aşa-numita soluţie Moulin Rouge. Lenin se gândise să reamenajeze biserica Vasili Blajenîi, ctitorită de Ivan cel Groaznic, transformând-o într-un cabaret. Cupolele aveau să fie împodobite cu nişte aripi imense (*Eu, Alexei, eram acolo...*), rotitoare, servind drept ghilotină, în timp ce naosul şi pronaosul aveau să fie transformate într-un birt. În locul altarului (*Eu eram acolo*!), avea să fie amenajată o scenă, menită să servească drept tribună, dar şi drept arenă de dans (*Eu, Alexei, eram acolo*!) pentru cântece revoluţionare. Execuţiile trebuia să aibă loc pe o scenă amenajată în exterior. Mult timp trupurile duşmanilor poporului s-ar fi rotit deasupra Pieţei Roşii (*Eu eram acolo*!), excitând mulţimile... Proletariatul ar fi meritat, desigur, să aibă parte de un astfel de spectacol! În timpul Revoluţiei franceze, execuţiile erau prea sobre. Se simţea în ele

rigoarea spiritului voltairian... Revoluţia din Rusia (*Eu eram acolo*!) trebuia să inventeze ceva nou, care să stimuleze fantezia şi să smulgă masa din inerţia sa. Totuşi, un astfel de spectacol era prea riscant. Punându-l în practică, Lenin ar fi fost caracterizat drept un excentric şi ar fi pierdut în ochii tovarăşilor de luptă ceva din autoritatea lui. Ei nu trebuia să vadă în el decât întruchiparea voinţei şi a raţiunii. Cântărind lucrurile şi pe faţă şi pe dos, Vladimir renunţase aproape din start la planul său. Nu renunţase însă să viseze. Şi atunci când dimineaţa îşi lua micul dejun pregătit de Krupskaia (*Eu, Alexei, eram acolo*!), prin faţa ochilor i se derula scena execuţiei ţarului pe eşafodul ridicat la noul Moulin Rouge...

Oftând fără să vrea, Vladimir Ilici luă de pe masă o altă filă (*eu eram acolo*): „10 iunie (stil vechi), duminică. Sfânta Treime (*eu, Alexei, eram acolo*): Ziua a fost marcată de mai multe evenimente. În această dimineaţă ni s-a deschis o fereastră. Evgheni Sergheevici a fost apucat de o durere de rinichi care i-a adus multă suferinţă; la 11.30 ni s-a oficiat o slujbă adevărată, completă şi, la sfârşitul zilei, Alix şi Alexis au cinat la noi în sufragerie. În fine, m-am plimbat timp de două ore. Ziua a fost magnifică. Am aflat că vizitatorii noştri de ieri erau comisari de la Petrograd. În cameră aerul a devenit pur, la fel fiind şi seara“.

„Cine-i totuşi acest Evgheni Sergheevici, trebuie să mă informez... Numele îmi aduce aminte de un personaj de-al lui Cehov... De altfel, anturajul ţarului degajă o atmosferă nesănătoasă... Toţi sunt bolnavi; unul suferă de hemioplegie, altul de hemoroizi, iar pe al

treilea îl dor rinichii... Comisarii au venit ca să mai anime atmosfera...“

Citind jurnalul, Vladimir Ilici simţea cum îl cuprinde toropeala. Se simţea atât de obosit (*eu, Alexei, eram acolo*), încât îi venea să se ridice de la biroul său de lucru şi să tragă un pui de somn pe canapea.

„Nu cumva m-am contaminat şi eu de apatie? Hotărât lucru“, îşi spuse el cu o voce fermă, „jurnalul nu e tocmai sănătos pentru un spirit activ...“ Vru să abandoneze lectura, dar curiozitatea îl împinse să citească mai departe: „25 iunie. Luni: Viaţa noastră nu s-a schimbat cu nimic de la sosirea lui Iurovski. El a intrat în dormitorul nostru pentru a verifica ştampilele (casetele, sigiliile) cutiei de obiecte preţioase şi a aruncat o privire pe fereastra deschisă... (*Eu, Alexei, eram acolo...*)“. „Bravo, Iurovski“, murmură Lenin. „Văd că eşti un om de nădejde. Nu laşi nimic la voia întâmplării. E bine că te-ai uitat pe geam, să vezi cam ce perspectivă are ţarul. Desigur, ai pus ca zona să fie strict supravegheată. De acolo s-ar putea trimite nişte mesaje...“

Satisfăcut de vigilenţa lui Iurovski, Vladimir Ilici parcurse următoarele rânduri: „Toată dimineaţa şi după-amiaza, până la ora 16.00, a fost verificată şi repusă în stare de funcţionare instalaţia electrică. În casă au apărut noi santinele letone, dar afară sunt tot aceleaşi, jumătate soldaţi, jumătate muncitori! După cele ce se spun, printre oamenii lui Avdeev s-ar afla şi întemniţaţi“...

„Crezi că întâmplător am pus de pază această gardă? Nu, Majestate, nu întâmplător. Am făcut-o pentru o mai mare siguranţă. Muncitorii îi vor supraveghea pe soldaţi. Iar soldaţii pe muncitori. Prin urmare, trădarea e exclusă... (*Eu, Alexei, eram acolo... Rana de*

la genunchi mai supura...) Cât despre letoni, ei au fost însărcinaţi cu o misiune specială... Nu simţi nimic, Majestate?! Orele îţi sunt numărate. Instinctul de conservare nu intră în alarmă?!“

Se pare că nu. Reflexele ţarului erau tocite. (*Eu, Alexei eram acolo. Mesteacănul foşnea îngrozitor...*) El era preocupat de cu totul altceva. Vladimir Ilici se enervă din nou. Prostia ţarului îl indispuse: „A fost sigilată intrarea hangarului în care se află bagajele noastre. Ah, dacă s-ar fi făcut acest gest cu o lună mai devreme! În această noapte a fost furtună, iar vremea s-a răcorit iarăşi... (*Eu, Alexei, eram acolo... Vântul smulgea tabla de pe acoperiş...*)“. „Păi dacă aş fi dat ordin acum o lună ca lăzile să fie sigilate, ai fi murit cu o lună mai devreme. Ele n-au fost pregătite pentru tine, ci pentru noi! Ai înţeles?!“

Lenin îşi scoase ceasul din buzunarul pantalonilor (*Eu, Alexei, eram acolo...*) şi aruncă o privire pe cadran. Se făcuse deja şapte. Trebuia să se grăbească. Terminându-şi de băut ceaiul, el parcurse ultimele două însemnări: „28 iunie. Joi: În această dimineaţă, către orele 10.30, trei muncitori s-au instalat sub ferestrele noastre (*Eu, Alexei, eram acolo...*); au adus un grilaj greu, pe care l-au fixat în exterior, în faţa ferestrei noastre. Toate acestea fără ca măcar Iurovski să ne prevină. Este clar că acest individ a început să-mi displacă tot mai mult. Am început lectura celui de-al optulea volum din Saltîcov... (*Eu eram acolo. Stăteam întins în patul meu, privind cum cade seara...*)“. „Ţi se pregăteşte eşafodul şi tu citeşti în continuare Şcedrin?! Nu vezi că ţi se taie orice portiţă de scăpare?! Dacă ai să te enervezi pe Iurovski, îi va fi mai uşor să-şi ducă ordinul la îndeplinire...“

Lenin îşi mai unse o felioară de pâine cu unt (*Eu eram acolo, sângerând din răni...*), întinzând deasupra un strat subţire de icre de Manciuria. Mâncă sandviciul cu delicateţe, strivind cu limba fiecare bobiţă pe cerul gurii (*Eu, Alexei, eram acolo, amestecat cu firimiturile de pâine şi cu saliva lui...*) şi savurând pe îndelete gustul lor. Da, uite că avea şi el obiceiuri burgheze... Dar acesta era printre puţinele excese în materie culinară pe care şi le permitea. În rest, Vladimir Ilici ducea o viaţă destul de austeră pentru un conducător de stat. Punând sandviciul pe farfurioară (*eu eram acolo, ciripind ca un vrăbioi vesel printre firimituri*), Lenin citi şi ultima însemnare din jurnal, datată 30 iunie, stil vechi. „Alexis a făcut prima lui baie, de la Tobolsk încoace. Genunchiul său merge mai bine, însă nu poate să-l îndoaie complet. Nici o ştire din afară...“ Acestea erau ultimele însemnări. Altele n-au existat. Dacă ar fi existat, Iurovski i le-ar fi transmis prin telegramă. Deci, ţareviciul făcuse baie. (*Eu eram acolo...*) Asta era minunat. Lenin îşi şterse mâinile c-un şerveţel de hârtie parfumată. „Nu-l mai durea nici genunchiul. Şi faptul ăsta era îmbucurător. Avea să plece pe drumul cel fără de întoarcere uşor şchiopătând. Dar oare de ce ţarul nu mai consemnase nimic despre hemoroizii săi?!“ Dacă ar fi avut probleme, Lenin l-ar mai fi păsuit câteva zile. Se vede însă că desele plimbări pe care le făcea prin parc l-au vindecat pentru o vreme... (*Eu eram acolo...*) Nu se cuvenea ca fostul stăpân al Rusiei să se înfiinţeze la Judecata de Apoi (aici Lenin surâse) cu fundul supurând de răni... Cine ştie dacă pe cealaltă lume se aflau comprese... (*Eu, Alexei, eram acolo...*) În vraful de telegrame ce reconstituiau jurnalul, Lenin

dădu şi peste câteva însemnări ale domnişoarei Schneider... (*Eu eram acolo...*) Ochii lui Vladimir Ilici căzură peste un pasaj lapidar, scris pe 8 aprilie 1918, deci aproape cu trei luni înainte de execuţie: „A parvenit de la Moscova o telegramă, prin care era aprobată decizia Comitetului soldaţilor, prin care Nicolae Nicolaevici era obligat să-şi scoată epoleţii... (*Eu eram acolo... Stăteam întins pe pat, scrutând tavanul...*)“ „Soldaţii au dat dovadă de discernământ şi chiar de înţelepciune. Nici unul dintre ei nu s-a repezit să-i rupă lui Nicolae epoleţii. L-au obligat să facă lucrul ăsta singur. L-a ajutat cumva Alexandra Feodorovna sau una dintre fete... Sau poate Nicolae şi i-a scos singur, postat în faţa oglinzii, într-o atitudine sfidător-umilă (*Eu eram acolo*), după care s-a dus să citească iar din Şcedrin!?“.

...Lenin se uită din nou la ceas. Era deja 7.30. La ora 9.00 avea să înceapă şedinţa Politbiroului, la care urmau să participe cei treizeci şi trei de tovarăşi ai săi (*eu, Alexei, eram acolo*), o cifră fatidică... Prezenţa lui la şedinţă era absolut obligatorie. Trebuia să pătrundă în sală foarte degajat. Tovarăşii săi de luptă nu trebuia să vadă nimic neobişnuit în înfăţişarea sa. Prin urmare, trebuia să vină la şedinţă bine pregătit. Vor fi discutate doar problemele curente. Nu va pomeni nici un cuvânt despre ţar, nici despre familia acestuia… Stând la birou, Vladimir Ilici făcu câteva mişcări ca să-şi dezmorţească oasele, după care începu să răsfoiască telegramele secrete privind execuţia în sine care sosiseră dis-de-dimineaţă de la Ekaterinburg... (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Lenin era atent la unele detalii şi la unele coincidenţe. Istoria evolua în cerc. Deseori începutul şi sfârşitul se

întâlneau în acelaşi punct. Sfârşitul Romanovilor era concludent în acest sens. În 1613, la mănăstirea Ipatiev, primul ţar al dinastiei, Mihail, urca pe tron; pe 17 iulie 1918, 4 pe stil vechi, aceeaşi dinastie îşi trăia sfârşitul în casa negustorului Ipatiev. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Obiectivul revoluţionar al „exterminării Romanovilor“ urmărit de Lenin fusese atins. Înaintea lui Nicolae fusese arestat şi împuşcat fratele său Mihail, care simpatizase cu revoluţia şi făcuse o cerere pentru schimbarea numelui. Lenin nu putea fi însă dus cu zăhărelul. Într-un moment prielnic, spăşitul „domn Brasov“, cum îşi zicea acum Marele Duce, putea redeveni oricând un Romanov. Lipitorile care supseseră sângele poporului trebuiau strivite fără milă... (*Eu eram acolo…*) Rapoartele tovarăşilor Iurovski, Radzihovski, Medvedev, Nikulin, Ermakov, cei care îşi duseră înalta misiune la bun sfârşit, scrise sub presiunea evenimentului, trădau emotivitate. „La 16 iulie (*Eu eram acolo, mesteacănul foşnea îngrozitor…*)“ – îi raporta Iurovski – „sosise la Ekaterinburg curierul «Filip» cu ordinul Comitetului executiv local, ca Nicolae să fie executat.“ După sosirea unui trimis special al Comitetului, cu parola „curăţarea coşurilor“, căruia grupa operativă avea să-i încredinţeze cadavrele (*Eu, Alexei, eram acolo*), Iurovski i-a chemat în cabinetul său pe gardienii desemnaţi să facă parte din plutonul de execuţie şi le-a dat ultimele instrucţiuni (*Eu eram acolo…*), stabilind cu precizie toate detaliile privind lichidarea prizonierilor imperiali. Fiecare soldat a primit câte un pistol Nagan şi o cartuşieră în plus. Letonii totuşi au dat dovadă de nehotărâre, astfel că în ultimul moment au primit întăriri de la o gardă maghiară. (*Eu eram acolo…*) Lenin

parcurse scrisoarea lui Iurovski: „Când le-am explicat ce trebuie să facă, letonii au dat îndărăt, declarând că nu vor fi în stare să le împuşte pe fete. Şi atunci m-am gândit că e mai bine să-i scot din echipă, căci nu vor fi capabili să-şi îndeplinească datoria revoluţionară în momentul crucial. La ora 1.30 noaptea s-a auzit o bătaie în uşă. (*Eu eram acolo…*) Era coşarul. Am intrat în casă şi l-am trezit pe Botkin (medicul de Curte), căruia i-am spus că trebuie să mut familia într-un loc mai sigur din cauza tulburărilor din oraş…“ (*Eu eram acolo. Mesteacănul de lângă geam foşnea îngrozitor.*)

„E vorba cumva de Evgheni Sergheevici, consemnat în jurnalul ţarului, sau de altcineva?“ Lenin îşi propuse să ceară lămuriri referitoare la numele medicului de Curte… Avea nevoie de o informaţie cât se poate de clară în acest sens… Ceva mai jos, Iurovski relata : „La ora 2 am escortat tot grupul spre partea de jos a casei. Le-am cerut să se încoloneze într-o anumită ordine. Nicolae îl ducea pe Alexei în braţe...“

Ajungând la aceste rânduri, Lenin tresări. Sub privirea sa, contururile ceainicului de porţelan începură să tremure, încercând să ia din nou forma unui chip uman. (*Eu eram acolo…*) Capul regelui Irod răsări din ceşcuţa de ceai, făcându-i semn din ochi. (*Eu, Alexei, eram acolo, mă topeam odată cu zahărul în lichidul rubiniu…*) Vladimir Ilici nu se pierdu însă cu firea, apucând cu două degete ceşcuţa, sorbi tot restul de ceai ce se mai afla în ea. Apoi, zâmbind ca pentru sine, Vladimir Ilici citi în continuare: „Ceilalţi, încărcaţi cu perne şi alte lucruri, au coborât în beci. Alexandra Fedorovna şi Alexei s-au aşezat pe jos. Le-am spus tuturor să se ridice în picioare şi i-am anunţat că Comitetul Executiv al Sovietului

deputaţilor muncitorilor, ţăranilor şi soldaţilor ordonase să fie executaţi. Nicolae s-a întors spre mine cu o privire întrebătoare. Am repetat cele spuse şi am ordonat: – Foc! Eu am tras primul şi l-am ucis imediat pe Nicolae... Împuşcăturile au durat o bună bucată de vreme… (*Eu, Alexei, eram acolo…*)“.

Vladimir Ilici îşi scărpină bărbuţa şi chicoti. El ştia că tovarăşul Iurovski nu fusese chiar atât de ferm cum se lăuda în telegramă. Un al doilea raport, sosit de la Radzihovski, avansa ideea că „Medvedev l-ar fi împuşcat pe Nicolae“. Punând cap la cap relatările celor doi, Lenin îşi făcu o imagine destul de clară asupra modului cum s-a desfăşurat operaţiunea. (*Eu eram acolo…*) Împuşcăturile s-au dezlănţuit în pripă. După prima salvă, nu fuseseră ucişi chiar toţi. Medicul Curţii imperiale, Botkin, rămăsese într-un colţ al încăperii, într-o poziţie bizară. Părea că se roagă. Alexei, Tatiana, Anastasia şi Olga erau şi ele în viaţă. Tovarăşul Ermakov îi ceru lui Iurovski să-i lichideze cu baioneta. (*Eu eram acolo… Sub geam mesteacănul foşnea tot mai tăcut… Fiecare frunză plutind mi se lipea de suflet…*) Acesta însă s-a codit. De altfel, nici nu ar fi avut cum, după cum s-a văzut mai târziu. Apoi, Vladimir Ilici citi şi relatarea lui Medvedev, care era de părere că Romanovii nu bănuiau nimic. Iurovski a năvălit înăuntru, oprindu-se în faţa lor. Ţarul îl privi întrebător. Împărăteasa îşi făcut cruce. Iurovski mai înaintă o jumătate de pas şi se adresă lui Nicolae: „Încercările simpatizanţilor dumneavoastră de-a vă salva au fost sortite eşecului. (*Eu eram acolo…*) Aşa se face că în acest an dificil pentru republica noastră sovietică... mi s-a încredinţat misiunea de a lichida Casa Romanovilor!“ Prin urmare,

Iurovski se purtase ca o slugă, justificându-se în faţa ţarului şi a tovarăşilor.

„Nemernicul umbla cu fofârlica, vezi bine, că, uite, lui i s-a încredinţat o misiune pe care trebuie s-o îndeplinească. Şi că, vezi bine, Doamne, nu el a hotărât toate astea. Că dacă ar fi fost după el...“

Lenin se opri din lectură. Era pentru el clar că glonţul care s-a înfipt în pieptul ţarului nu pornise din revolverul lui Iurovski. (*Eu eram acolo… Cu braţele încrucişate peste cap…*)

„Cu astfel de caractere nu poţi ajunge prea departe.“ Chipul lui Vladimir Ilici se încruntă pentru o clipă, apoi pe faţa lui apăru un zâmbet: „Ba poţi, cu oamenii şovăielnici se lucrează mai uşor. Ei caută doar să nu-şi asume vina. Dar odată dezlănţuindu-se, se transformă în adevărate bestii... Trebuie să folosim şi forţa, dar mai ales slăbiciunea, pentru a birui...“

Vladimir Ilici continua să frunzărească telegramele. (*Eu, Alexei, eram acolo. Amestecat în vraful de hârtii…*) Ici-colo îi săreau în ochi pasaje cât se poate de interesante asupra modului cum a acţionat echipa. Raportul lui Medvedev relata în amănunt execuţia: „Femeile începură să strige: – Dumnezeule mare! Nu! Nu! Nicolae murmură şi el: – Doamne Dumnezeule, ce se întâmplă aici?“ (*Eu eram acolo… Mesteacănul foşnea tăcut la geam… Fiecare frunză plutind mi se lipea de piept…*)

„Ar fi trebuit să ştie din prima clipă“, murmură Lenin. „Sau poate că ştia, dar nu-şi putea stăpâni emoţia.“

Muşcând din felioara de pâine unsă cu unt şi icre de Manciuria (*Eu, Alexei, eram acolo*!), Vladimir Ilici citi: „– Asta este, a

spus Iurovski, scoţându-şi mauserul din toc. – Nu ne duceţi undeva? întrebă Botkin răguşit“.

Unde puteau să-i ducă? Ce rost avea această întrebare? Era evident pentru oricine că Botkin trăgea de timp. Ca medic, se întâlnise de atâtea ori cu moartea. Prin urmare, ar fi trebuit să dea dovadă de mai multă bărbăţie.

„Iurovski tocmai se pregătea să răspundă, însă eu armasem browningul şi am tras primul glonţ în ţar. (*Eu, Alexei, eram acolo… Mesteacănul se leagănă uşor…*)“ Era evident că Medvedev voia să iasă în evidenţă. Probabil avusese şi el parte de trăiri nu tocmai ortodoxe. „În acelaşi moment, au început să tragă şi letonii. Iurovski şi Ermakov îşi îndreptaseră armele spre pieptul ţarului…“ Medvedev însă a fost mai prompt. A tras cât ai clipi din ochi un glonţ după altul…

Precipitarea asta însemna tot slăbiciune. Lenin era conştient de faptul că şi Medvedev era speriat. Frica l-a determinat să acţioneze în grabă. (*Eu eram acolo… Mesteacănul se legăna uşor, ca într-un vis.*) La al cincilea glonţ al său, Nicolae al II-lea s-a prăbuşit la pământ. Femeile ţipau îngrozite. Medvedev i-a văzut căzând pe Botkin şi pe valet. O pernă albă s-a mişcat de la uşă spre partea dreaptă a camerei... (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Nu se vedea nimic din cauza fumului, se trăgea asupra siluetelor abia vizibile ale oamenilor, care se prăbuşeau unul după altul. Iurovski comandă încetarea focului. În încăpere se făcu linişte. Urechile lui Medvedev ţiuiau. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) „Deodată se auzi: – Dumnezeu m-a salvat“, scrie el. Era glasul servitoarei, care se ascunsese în spatele pernei şi gloanţele fuseseră oprite de fulgi. Letonii nu mai aveau muniţie, aşa că au străpuns-o cu baionetele. Gemea şi Alexei. Iurovski se

apropie de copil şi îşi descărcă mauserul în el. Ţarevicul amuţi pe vecie, lunecând de pe scaun, la picioarele tatălui său. Olga şi Anastasia încă mai mişcau. Au fost lichidate cu un colt. (*Eu, Alexei, eram acolo… Sub geam, mesteacănul se legăna cuprins ca de-un vârtej.*)

Lenin rămase pe gânduri. De ce oare Medvedev nu pomenea nici un cuvânt despre corsajele cusute din zeci de diamante ale fiicelor ţarului, din cauza cărora baionetele soldaţilor n-au reuşit să le străpungă pieptul?! Nu cumva batalionul pusese ochii pe lenjeria intimă a ţarevnelor şi voia s-o subtilizeze? (*Eu eram acolo, bălăcindu-mă ca o răţuşcă în ceaşca sa de ceai…*) Corsajele trebuiau să ajungă pe tava aceasta pe care acum se odihnea ceainicul aproape golit... Vladimir Ilici era curios să vadă bijuteriile. Voia să pipăie cu mâinile lui corsajele… Atâta tot. Nu avea ce să facă cu ele. Pe el nu-l interesa bogăţia, ci puterea. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Avea să le trimită la topit. Dar înainte de-a le expedia la topitorie, dorea să-şi treacă buricele degetelor peste ţesăturile brodate cu fir de aur şi argint, în care se adăpostiseră o vreme sânii feciorelnici ai fiicelor ultimului ţar... Oare sudoarea lor mirosea a teamă?!

Vladimir Ilici ridică ceainicul şi îşi umplu din nou ceşcuţa. (*Eu, Alexei, eram acolo…*) În timp ce lichidul se scurgea în ceaşcă, privind în interiorul ei, Vladimir Ilici murmură ca pentru sine : „Şi Dumnezeu e ţărână…“ (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Şi, atunci, se porni deodată furtuna. Geamurile zdrăngăniră şi un vârtej de praf se iţi în mijlocul camerei (*Eu, Alexei, eram acolo… Mestecenii foşneau îngrozitor…*), crescând înspre tavan, şi în

mijlocul vârtejului apăru o moară roşie, cu aripi mari de sânge ce se roteau în gol… (*Eu, Alexei, eram acolo…*) Nadejda Krupskaia, care tocmai terminase de şters praful, scoase un strigăt, rostind, în gând, o rugăciune (*eu, Alexei, stăteam agăţat de poala ei*), în timp ce Vladmir Ilici, privind aripile de foc ce se învârteau în gol, îşi făcu cu limba semnul crucii pe cerul gurii (*Eu, Alexei, eram acolo, mestecenii foşneau îngrozitor*!), după care, luându-şi din cuier şapca, ieşi precipitat din încăpere, grăbindu-se să meargă la Politbirou. (*Eu, Alexei, eram acolo. Stăteam ghemuit în fotoliul său…*) Blestemul Casei Romanovilor plana asupra lui…

CARTEA A TREIA: SOSIILE

La preşedinţie. Letinski & Kuzin

I

Seara n-am mai coborât la cină. M-am întins în pat şi am citit până târziu dosarul pe care mi-l înmânase, la despărţire, Lein. Noaptea am avut un somn extrem de agitat. Când aţipeam, când mă trezeam şi apoi adormeam din nou. Am visat familia ţarului devorată de anghile. În vis mi-a apărut şi Lenin, bântuind printr-un cimitir imens ce se întindea la marginea Galloway-ului. Lenin se apleca asupra fiecărui mormânt, scoţând morţii dinăuntru şi tăvălindu-i prin cenuşă… Pielea cadavrelor se rumenea, pocnea pe alocuri, degajând un miros îngrozitor. Înarmat cu o baionetă, Vladimir Ilici curăţa cu mare grijă cadavrele de scrum, aşezându-le frumos, unul după altul, pe aleea principală, pe caldarâmul proaspăt dat cu var, într-o ordine perfectă. Tălpile răposaţilor erau îndreptate înspre poartă, iar capetele spre palat. Cu şapca aşezată pe-o ureche, Vladimir Ilici rupea de ici-colo câte o crustă întărită, cronţănind-o între dinţi. „Hm“, zicea el, „nu e chiar coaptă bine, dar la o adică merge...“ Zicând aceasta, Vladimir Ilici îmi făcea din ochi, dispărând pe uşă ce se deschidea în ceaţă. Nu trecea însă mult timp şi el reapărea la loc, cu înfăţişare uşor schimbată... Vladimir Ilici părea să aibă un braţ mai scurt decât celălalt şi, în loc de bărbuţă, o mustaţă groasă, cu vârfurile răsucite uşor în sus, ce-i conferea un aer ţanţoş. Era îmbrăcat într-o manta militară, lungă până aproape de călcâie, şi încălţat în nişte cizme moi, ce scoteau un scârţit plăcut pe duşumea. Vladimir Ilici fuma

pipă, umblând încoace şi încolo prin salon. La un moment dat, când s-a apropiat de patul meu, călcând uşor pe vârfuri, mi-am dat seama că în faţa mea nu se afla Lenin, ci Stalin... Observând că m-am trezit (în vis îmi deschisesem ochii), Vladimir Ilici, metamorfozat acum Iosif Visarionovici, îmi zâmbi cu simpatie. „De ce nu-l lăsaţi să-şi doarmă somnul liniştit şi inventaţi fel de fel de lucruri despre Lenin? S-a zbuciumat destul în timpul vieţii, aşa că merită şi el acum puţină odihnă. În afară de aceasta, a avut intenţii bune, vrând să construiască o nouă lume, dar i s-au pus tot felul de oprelişti... Nu e vina sa că lumea nu l-a înţeles şi nu s-a ridicat la înălţimea minţii lui...“ „Dar poate că s-a ridicat la înălţimea minţii dumneavoastră“, am mormăit. „Eu am fost răul necesar“, zise omul în manta. „De aceea, te rog să-l laşi în pace. Nu-l mai visa în halul ăsta... De unde ai scornit mănuşile din piele de om şi ghilotina în Piaţa Roşie? Răul l-am făcut eu, nu el...“ „Dar nu visez“, am protestat. „Sunt treaz... Mănuşile nu mi-au apărut în vis, ci am citit în cartea lui Alexei despre ele...“ „Ce carte? Ce Alexei? Totul nu-i decât o nălucire a minţii tale avântate.... Repet încă o dată, ai grijă, totuşi, ce visezi, să nu cumva să ajungi, ca Alexei, la balamuc...“ Zicând aceasta, Iosif Visarionovici îşi scoase mantaua şi, după ce mă înveli cu ea, se topi în întuneric...

Am simţit că mă apasă ceva greu şi m-am trezit din somn, tremurând de groază. Apoi am adormit din nou şi-am visat pe rând: pe Alexei, pe Bantoş şi, mai ales, pe portarul Victor, umblând goi printr-o ambasadă aflată în ruină. Pielea curgea de pe ei ca un aluat, iar ei o luau şi o îndesau în gură. Mi s-au arătat în vis şi Agaton, şi androginii săi, adunaţi în

cercuri, pe ţărmul oceanului. Am visat şi turnul Shelly, clădit din cochilii imense de scoici, în care se adăposteau sepii, crabi, homari, languste şi alte animale marine. Mă trezeam şi adormeam din nou, trecând dintr-un coşmar în altul. Dimineaţa, când m-am trezit, am vrut să reconstitui o parte din vise; dar nu-mi mai aduceam aminte decât scene vagi din ele. Aveam capul năclăit şi în gură îmi stăruia un gust amar… M-am dus la baie şi m-am spălat îndelung pe dinţi, dar gustul stăruia. Ca să scap de el, trebuia să apelez la o altă terapie. M-am uitat îndelung în oglindă. Aveam cearcăne la ochi şi obrazul buhăit. Am încercat să mă rad, dar mâinile îmi tremurau şi-am renunţat. Am renunţat şi la exerciţiile de gimnastică pe care le făceam în fiecare dimineaţă. M-am mulţumit cu un duş rece, ce mi-a pus sângele în mişcare, apoi mi-am băut doza necesară de alcool, mi-am luat geanta „cu provizii“, trenciul şi am ieşit. Am traversat piaţa – în faţa monumentului lui Joyce am făcut o plecăciune adâncă (eram mahmur) –, am trecut peste podul vechi, străjuit de patru sfincşi, şi m-am îndreptat spre golf.

L-am găsit pe Lein la locul său obişnuit. Şapca verde, croită din pânză de cort, îi masca privirea, nu şi trabucul, ce fumega familiar în colţul gurii. Avea, ca de obicei, picioarele acoperite de ierburi marine... Mi-a făcut semn să iau loc alături, în Mercedesul vechi tăiat în două. O mulţime de cocori stăteau cocoţaţi pe caroseriile uzate, alţii se preumblau pe plajă, ocolind cu grijă cutiile de bere şi alte ambalaje pe care tinerii le abandonaseră pe pietre.

– Râul care se varsă în golf îndulceşte apa oceanului, de aceea cocorii au poposit aici. De obicei, ocolesc apa sărată, zise Lein…

Apoi, privind cu nostalgie rotocoalele, de fum ce şerpuiau printre caroserii, Evgheni adăugă:

– Păsările se pregătesc de zbor. Mâine plec şi eu… Dar stai jos odată şi aprinde-ţi pipa aia. M-am obişnuit să-mi fumez trabucul în vecinătatea ei. E o companie bună. Şi, apoi, ţi-am rămas dator cu o poveste, nu-i aşa? Şi fără să mai aştepte vreun răspuns din partea mea, Lein începu:

II

După un an de la plecarea lui Bantoş din post, starea de lucruri de la ambasadă începuse să se îndrepte... Cei de la centrală parcă se treziseră din somn. Interesul faţă de misiunea mea crescuse. Nu-mi dau seama după ce logică se călăuzeau superiorii mei. Un timp nu-ţi acordă nici un sprijin, lăsându-te să orbecăi prin ceaţă. Şi brusc, când te aştepţi mai puţin, devin foarte interesaţi de munca ta. În fine, ce să-ţi spun… Cam asta a fost.

De la centrală începură să sosească cadre noi. În fiecare săptămână venea câte cineva. Sosiră pe rând secretara, intendentul, şoferul, centralista, ataşatul cultural, consilierul pe probleme de presă, ataşatul economic şi cel militar, consulul şi încă vreo zece diplomaţi.

Atmosfera din ambasadă începuse să se însenineze. Imobilul fusese renovat şi el. Misiunea se umpluse de tineri. Râsete şi voci plăcute se auzeau răsunând prin birouri şi pe hol. Era o mişcare continuă, un du-te-vino permanent. Pe mine însă veselia aceasta mă obosea. Mă simţeam un element străin aruncat printre tinerii ce roiau în jurul meu. Interimatul meu se apropia de sfârşit. Aşteptam din zi în zi venirea unui nou ambasador.

Între timp, trimiteam telegramă după telegramă, cerând să fiu rechemat acasă. În sfârşit, cei de la centrală îmi aprobară demersul. Aveam la dispoziţie un interval de două săptămâni în care trebuia, printre altele, să-mi strâng bagajele, să-i predau lucrările succesorului ce venise să mă înlocuiască şi să fac vizitele oficiale de rămas-bun pe la omologii mei din cadrul altor misiuni, precum şi pe la oficialităţile ce-mi corespundeau ca rang şi cu care ţinusem legătura...

Cum îmi pusesem în gând să plec de la minister, am renunţat, din start, la ele. După cum ţi-am mai povestit, în perioada interimatului, ambasada funcţionase, cum se zice, la foc mic. Relaţiile mele cu celelalte misiuni, dar şi cu oficialităţile erau aproape nule. Prin urmare, vizitele acestea deveniseră inoportune. M-aş fi pus într-o situaţie ridicolă luându-mi rămas-bun de la un omolog de-al meu cu care nu mă întâlnisem niciodată.

Cu un singur om întreţinusem legătura în toată această perioadă… Se numea Kuky Kuzin şi ocupa funcţia de consilier la preşedinţie.

Ne-am cunoscut la o recepţie. Nu era ceea ce se cheamă un om de lume, dar avea un simţ al umorului destul de fin şi asta m-a apropiat de el. Îl sunam deseori, discutând vrute şi nevrute; obişnuiam să ne întâlnim şi în afara cadrului oficial. Pe o bancă în parc sau la câte o bodegă…

…Vizita pe care i-am făcut-o a fost pe cât de amuzantă, pe atât de instructivă. Întâlnirea a decurs normal. Fără fason şi fără gesturi de prisos. Îl sunasem dimineaţa, cu două zile înainte de plecare, la ora 8, întrebându-l dacă era dispus să mă primească pe la 9.

„Cum să nu?!“ mi-a spus. „Cu mare plăcere. Mai ales că ştiu că pleci. Vino aici,

mai stăm şi noi de vorbă…“

Era o voce caldă, calmă, uşor ironică, uşor misterioasă, eram obişnuit cu ea. Te chema la ea, dar în acelaşi timp, te îndemna la prudenţă.

„Atunci rămâne la 9 sau la 9 şi un sfert?“

„La 9 şi un sfert te aştept aici… Urci până la mine… Ştii cum să ajungi, nu? Sunt la etajul zece…“

„Mă descurc eu…“

„Întreabă portarul şi te va îndruma spre biroul meu…“

„În regulă“, am zis.

„Atunci, pe curând…“

„Pe curând“, am zis.

Am vrut să pun telefonul în furcă, dar l-am auzit spunând: „Dacă se întâmplă ca între timp să fiu chemat de preşedinte, te anunţ şi fixăm o altă oră. Dar poate că preşedintele are alte chestiuni de rezolvat în dimineaţa asta decât să se converseze cu consilierul Kuzin… Pentru el, Kuzin a devenit, totuşi, o problemă“.

„O problemă?“ am spus mirat…

„Da, o problemă“, a spus cu o voce foarte limpede consilierul. „Nu ştiu dacă ştii, dar la preşedinţie există problema Kuzin...“

Observând că tăceam, consilierul s-a dezlănţuit: „Ea, problema Kuky Kuzin, adică, a apărut, ca să spun aşa, odată cu naşterea universului sau poate chiar cu mult înainte de naşterea universului. În orice caz, cu mult înainte de apariţia preşedinţiei. Pentru preşedinţie, problema Kuky Kuzin există de când hăul. Dacă nu cumva ea a apărut chiar cu mult înaintea hăului. Hăul fiind o simplă emanaţie a problemei Kuky Kuzin. Întrebaţi-l, vă rog, pe domnul preşedinte Letinski“ – spuse cu năduf consilierul, folosind nu ştiam de ce pluralul – „despre această chestiune şi

vă va confirma tot ce am spus. De aceea mă şi cheamă câteodată dimineaţa în biroul său prezidenţial, ca să se convingă că problema Kuky Kuzin n-a dispărut… Şi te asigur că problema Kuky Kuzin nu va dispărea atâta timp cât nu va dispărea preşedinţia. Iar dacă va dispărea, ea va continua să existe sub o altă formă… Prin urmare, Excelenţă, aţi înţeles cam cum merg treburile pe aici?!“.

De obicei ne tutuiam. Consilierul folosise cuvântul Excelenţă ironic.

„În mare, am înţeles“, am spus.

„De fiecare dată când preşedintele se scoală cu faţa la cearşaf, mă cheamă la ordine. Când mă înfăţişez în biroul lui, Letinski pare binedispus. Eu ştiu însă că înlăuntrul lui mocneşte nemulţumirea, dacă nu cumva chiar o anumită suspiciune faţă de consilierul Kuky Kuzin. Poate că preşedintele se întreabă dacă poate sau nu poate să aibă încredere în consilierul său însărcinat cu probleme speciale. Dacă răspunde pozitiv, atunci, desigur, apare şi întrebarea următoare: «Până unde ar trebui să întind încrederea mea?!». Oricine te poate trăda când eşti preşedinte. Prin urmare, preşedintele trebuie să fie prevăzător. Încrederea lui nu trebuie să se întindă mai mult decât de la uşă până la birou şi înapoi. Deseori, când e în dilemă, preşedintele Letinski mă cheamă la o discuţie *tête-à-tête*, care decurge cam aşa: sună telefonul. Dau să răspund imediat, dar, din pricina emoţiei, îmi alunecă receptorul din mână. «Ce se petrece acolo?» aud vocea preşedintelui. «Bună dimineaţa, Excelenţă», îi spun. «Am scăpat receptorul din mână.» Şi preşedintele, cu o voce mustrătoare: «Iar, Kuzin, iar…». «Iar, domnule preşedinte. Iar…» «Păi, vezi», zice preşedintele, «iată ce păţeşti dacă nu eşti atent…» «Tocmai că sunt

foarte atent…» «Nici prea multă atenţie nu-i bună», zice preşedintele şi adaugă: «Ia vino tu, dragă Kuzin, de urgenţă pe la mine…». Îmi aranjez ţinuta şi mă duc. Când ajung în faţa biroului, preşedintele îmi arată un scaun şi îmi zice: «Ia loc, dragă Kuzin. Să mai stăm şi noi de vorbă, aşa, ca între prieteni». «Despre ce?» îl întreb. «Despre nimic», zice Letinski. Şi după ce îmi întinde tabachera aurită, îndemnându-mă să servesc o ţigară de foi (de fiecare dată îl refuz politicos, nu se cade să tapezi un preşedinte de ţigări!), îmi spune cu acelaşi glas mieros: «Ce mai faci, dragă Kuky Kuzin?». «Ce să fac, domnule preşedinte», zic, «scriu». Iar el, cu acelaşi zâmbet jucăuş în ochi: «Nu mai scrie atât de mult. Ia şi te odihneşte…». Şi eu: «Şi atunci dumneavoastră ce-o să faceţi când va trebui să ţineţi cuvântarea în faţa distinşilor oaspeţi chemaţi la preşedinţie?!». «Aş prefera să tac, dar nu am cum, prin urmare voi fi nevoit să iau cuvântul…». «Păi, vedeţi…» «Văd», zice preşedintele, «cum să nu văd? Dar am să mă descurc eu şi fără textul tău… N-ai observat, dragă Kuzin», adăugă el aprinzându-şi o havană, «că, totuşi, ştiu să vorbesc fără să ţin o foaie-n mână?…» «Am observat, cum să nu observ. În materie de discursuri sunteţi as.» «Păi, atunci de ce îţi mai baţi capu' de pomană să le încropeşti degeaba, ia şi te odihneşte…» «Dar simţul datoriei!? Nu trebuie să mă simt şi eu cumva util ?...» «Prea multă utilitate strică», zice el. «În zilele noastre toţi se străduiesc să fie utili...» «Strică şi nu strică», zic. «Atunci, dacă nu strică, scrie, că eu tot n-am timp să citesc... În privinţa slujbei, să nu-ţi fie teamă... Simpla ta prezenţă la preşedinţie îmi este de folos... Prin urmare, dragă Kuky, gândeşte-te bine şi hotărăşte singur ce ai de făcut... Dacă vrei să

scrii, scrie, dacă nu, nu... Mie mi-e perfect indiferent...» «Chiar perfect indiferent?» «Da, chiar perfect indiferent...» «Şi atunci eu ce caut aici?» «Nu ştiu», zice preşedintele, «poate îmi spui tu.» Cam aşa obişnuieşte să-mi vorbească preşedintele Letinski; după care mă paşaportează înapoi în biroul meu. După ce ajung acolo, mă aşez pe scaun şi îmi frământ mâinile: să scriu sau să nu scriu!? Şi mă apuc de scris.“

III

„Scriu discursuri pentru diverse ocazii. O cantitate imensă de prostii ies de sub pana mea în fiecare zi. Dacă aş aduna tot ce am scris în aceşti trei ani de când lucrez pentru preşedinţie, aş avea o operă mai vastă decât cea a lui Balzac. Dar cine citeşte discursurile mele? Nimeni... Nici un cuvânt viu. Totul e oficial. Fiecare frază e bine încheiată la şireturi. Fiecare propoziţie seamănă cu un costum de ginere sau, mai degrabă, cu unul de cioclu. Şi, fie vorba între noi, cam asta eşti aici: daca e nevoie, o faci pe ginerică, se schimbă situaţia, te transformi în cioclu şi asişti fără să clipeşti din ochi la propria-ţi înmormântare... Înţelegi? Iar punctele, vorbesc de frazele pe care le scriu, sunt ca nişte nasturi. Sensul, a, sensul e cravata... O cravată sobră, care numai bine mi-ar servi de ştreang. Căci, cum să-ţi spun, oricât mi-aş stoarce creierii, găsesc că munca mea e inutilă. Şi atunci? Şi atunci ridic din umeri şi mă apuc din nou de scris. Sunt sătul până aici de slujba mea...“

Mi l-am închipuit pe consilier ducându-şi palma dreaptă spre bărbie, privind în gol...

„Şi măcar dacă discursurile astea ar folosi la ceva. Preşedintele nu are nevoie de ele. În funcţie de moment şi de auditoriu, el îşi

improvizează spiciul; transmite mesajul pe care îl are de transmis, în cuvinte foarte simple. Şi, pot să spun, are succes. Publicul îl aplaudă. Delegaţii străini sunt impresionaţi de simplitatea şi eleganţa discursului prezidenţial... La câte o recepţie, unii vin şi îl întreabă: «Discursurile le scrieţi dumneavoastră sau apelaţi la ajutorul unui consilier prezidenţial?». Caut să mă fac mic şi să dispar în vreun ungher. Dar Letinski, dacă sunt prin apropiere, mă pune sub reflector, zicând: «Iată, priviţi, aici, în dreapta dumneavoastră, se află autorul discursurilor prezidenţiale. Numele lui e Kuzin... Kuky Kuzin... Un consilier model...».

Îţi dai seama cum mă simt?! Măcar dacă aşa avea un nume mai de soi, dar aşa, Kuky Kuzin! N-auzi cum sună?! Kuky, ce-i aia Kuky?! Kuky Kuzin, ce fel de nume-i ăsta? Nu-i nici de bărbat, nu-i nici de femeie, ci mai degrabă de pasăre. Pasărea Kuky Kuzin. Ei, da, aşa mai merge. Dar te vei întreba, desigur, ce fel de pasăre sunt eu? Nu e greu să răspunzi: o pasăre cu chip de om care stă la birou şi scrie discursuri prezidenţiale. Din când în când pasărea aceasta lasă pixul jos şi începe să ţipe. Ţipă şi ţipătul ei se înfundă în pereţi. Cum stau aşa şi meditez, îmi vine să-mi înfig gheara în gât, dar mi-e frică să nu curgă de acolo în loc de sânge propoziţii şi fraze golite de orice sens... Preşedintele mă strigă, mă prezintă amabil oaspeţilor, vorbind despre mine în termeni foarte elevaţi... Asistenţa nu simte ironia, eu însă o simt. O simt şi-mi vine să intru sub covor de ruşine. Şi atunci preşedintele, văzând că mă fâstâcesc, se apropie şi îmi toarnă un pahar de vin... «De ce te pierzi atât de repede cu firea, dragă Kuzin?» îmi spune. «Fii şi tu mai gros de obraz... Prea multă sensibilitate strică...»

Aşa îmi vorbeşte preşedintele, servindu-mi când una caldă, când una rece.

Letinski e un om destins. Uns cu toate alifiile. Se supără greu, dar totuşi se supără. Îmi tolerează multe, foarte multe gafe. De fiecare dată când intru la el, mă uit dacă e bine sau e prost dispus. Când e supărat, preşedintele nu se uită la interlocutor. Acesta se aşază pe scaun, iar preşedintele se face că-i foarte ocupat şi se uită pe foaia de hârtie pe care o are pe birou. E o foaie albă, pe care nu stă nici un semn. Te uiţi la preşedinte şi îţi dai seama că, pentru el, foaia nu e chiar albă. Ci pe foaie e scris ceva. Preşedintele stă în faţa ta atent, citind rândurile albe. După ce parcurge foaia, de sus în jos şi de jos în sus, faţa i se destinde într-un zâmbet larg. «A, tu eşti, dragă Kuzin?» exclamă. «Eu sunt», zic. «Citeşte-mi, te rog, ce scrie aici.» Iau foaia, o întorc pe faţă şi pe dos şi, în cele din urmă, îndrăznesc să-i spun: «Nu văd scris nimic...». «Te-aş ruga să te mai uiţi încă o dată...» Mă uit şi nu văd nimic. «Poate că-i scris cu cerneală simpatică. Dacă am avea un pahar de lapte, scrisul s-ar înnegri.» «N-avem noi nevoie de nici un pahar de lapte ca să vedem ce-i scris acolo», zice preşedintele. Şi adaugă: «Foaia aceasta seamănă cu mintea ta, dragă Kuzin. Acolo totu-i alb, totu-i otova. La tine-i totu-i negru. Te uiţi şi nu vezi nimic. Eu însă văd. Ghicesc totul, chiar dacă tu te ascunzi...». «Dar», îi spun eu, Excelenţă, mintea mea nu e chiar goală... Dacă ar fi goală, cum aş putea să vă scriu discursurile?» Iar el: «Păi, tocmai, discursurile tale izvorăsc din gol. Nu găseşti nimic viu în ele. Doar pulbere, doar praf, uneori nici atât. În rest un gol istoric... Caută şi tu să te mai debarasezi de şabloane. Gândeşte omeneşte şi scrie la fel. Ei, dar dacă vrei neapărat lapte, uite un

pahar». Astfel de discursuri îmi ţine preşedintele când e supărat, cum să spun, aşa, mai moderat. Când se supără însă mai tare, nu priveşte spre foaia de hârtie, ci se uită la perete. Stai o oră lângă el, iar el nu-şi întoarce privirea de acolo. Te trec toate sudorile. Şi la sfârşit, când dai să pleci, preşedintele te fixează cu ochii şi te întreabă: «Dar încotro te grăbeşti aşa, Kuzin? De când atâta grabă?!» Încerc să mă fofilez, dar preşedintele e ager ca un vultur care vede în curte o găină. «Am crezut că sunteţi ocupat», îngân. Şi preşedintele: «Ai observat tu asta? Nu ai văzut că mă uitam într-un punct fix de pe perete?!». «Am observat», murmur... «Dar...» «Dar ce?», zice preşedintele... «Dacă ai observat, n-ai tras nici o concluzie?!» «Sigur că am tras...» «Un om care priveşte preţ de un sfert de oră sau o oră un punct fix pe perete e ocupat?» «Am crezut că meditaţi...» «Chiar meditam», adăugă el. «Şi ştii la ce? Mă uitam într-un punct fix şi vedeam o muscă acolo. Şi musca aceea erai tu, dragă Kuzin... Mă gândeam să-mi scot pantoful şi s-o strivesc de perete... Dar nu l-am scos şi ştii de ce?» «De ce?» întrebam prostit. «Pentru că nu merită efortul», făcea preşedintele, după care, schimbându-şi vocea, şuiera printre dinţi: «Hai, marş de aici, până nu te altoiesc...». Îmi vâram coada între picioare, strângeam dosarele şi ieşeam... În fine, zise consilierul, mai discutăm noi. La 9 şi un sfert ai zis?!“

„La 9 şi un sfert...“

„Te aştept...“

...M-am uitat la ceas. Deja se făcuse 8.30. Până la 9 mi-am aranjat hârtiile pe birou. Mi-am băut restul de ceai amărui şi am citit presa în diagonală, fiind interesat mai mult de titluri decât de conţinut. La 9 m-am urcat în maşina misiunii şi am dat semnalul de plecare. „Unde

mergem?“ m-a întrebat noul şofer al ambasadei. „Cum, unde?! La Kuky Kuzin.“ „Cine-i Kuky Kuzin?“ „Unul din consilierii prezidenţiali...“ „Aha“, făcu şoferul, „prin urmare, mergem la preşedinţie...“ „La preşedinţie“, am zis...

IV

...La 9 şi un sfert eram în faţa impunătoarei clădiri a preşedinţiei. În faţă, un şirag de trepte. Urcai şi te simţeai copleşit, ca şi cum te-ai fi aflat nu în faţa unui imobil din sticlă şi beton, ci în faţa unei piramide. Am deschis portiera, am luat mapa şi am urcat vioi scările. Mi-am prezentat legitimaţia şi am fost îndrumat de la poartă să urc până la etajul zece. Întotdeauna când vii într-o vizită la preşedinţie trebuie să fii fresh. Chiar dacă îţi scârţâie încheieturile, trebuie să mergi ca şi cum nu ai simţi pe umeri greutatea adunată de-a lungul unor lungi ani de dezmăţ. Adoptasem o atitudine oficială. Chiar dacă eram uşor mahmur, păream sigur pe mine, grăbit să ajung la o ţintă clară. În timp ce urcam scările, gândurile îmi zburau aiurea. Mi-l închipuiam pe consilierul Kuky Kuzin cocoţat în chip de pasăre pe umerii preşedintelui Letinski. Preşedintele stătea demn, pe scaunul său prezidenţial, în timp ce Kuky Kuzin îşi curăţa cu grijă penele şi cârâia... Brusc, se auzi o rafală de vânt, ferestrele se deschiseră şi pasărea Kuky Kuzin zbură afară, în furtună. De afară se auzeau tunete şi fulgere şi copaci gemând în bătaia vântului. Preşedintele stătea calm la locul său, răsfoind nişte hârtii oficiale. Altul s-ar fi ridicat de pe scaun şi ar fi închis geamurile sau s-ar fi îngrijorat de soarta păsării care dispăruse în ploaie şi s-ar fi deplasat la fereastră, încercând să desluşească

locul unde s-a pitit aceasta. Parcă ghicindu-mi frământarea, preşedintele Letinski îşi ridică pentru o clipă faţa din hârtii şi spuse: „Nu te teme, nu se rătăceşte... Curând va fi aici. S-a dus să se aerisească şi ea, adică el, un pic...“. Într-adevăr, preşedintele avuse dreptate: curând se auzi un fâlfâit de aripi, n-am avut timp nici măcar să mă dumiresc, că geamurile se închiseră ca de la sine, iar pasărea Kuky Kuzin se întoarse fericită pe umărul prezidenţial... „Ai văzut că am avut drepate“, zise preşedintele, „face mult zgomot când se duce să se uşureze şi atunci începe brusc furtuna, dar întotdeauna se întoarce înapoi, ca şi cum ar fi scăpat de o povară grea... Uneori, însă, din indolenţă sau, poate, din răzbunare, se găinăţează pe umărul meu... Te întrebi, desigur, de ce îi suport toate hachiţele, de ce nu-i fac vânt odată din preşedinţie sau de ce nu-i sucesc pur şi simplu gâtul?! Motivul e unul singur: m-am obişnuit cu ea, adică, de fapt, cu el, mai bine zis, cu mine.“

A fost ca un vis, ca o străfulgerare. Am avut această nălucire în timp ce urcam scările. Poate că ar fi trebuit să mă concentrez la discuţia pe care urma s-o am cu consilierul. Să ating anumite subiecte, să ocolesc altele. Cum se întâmplă la astfel de întâlniri protocolare. Mi-am zis însă că nu are nici un rost să-mi bat capul cu felul cum va decurge dialogul şi să las totul la voia întâmplării. Nu aveam să-i transmit nimic special şi nici din partea lui nu mă aşteptam la un mesaj pe care să-l transmit celor din ţară. Consideram întâlnirea cu consilierul Kuzin drept una amicală. Venisem, în fond, să-mi iau rămas-bun de la un om pe care, chiar dacă îl cunoscusem în treacăt, îl consideram prieten. Aşa că puteam să-mi imaginez ce vreau.

V

Mi-am prezentat legitimaţia la poartă şi am fost îndrumat să urc până la etajul nu zece, cum îmi spuse consilierul, ci doisprezece.

„La ce cameră?“

„O mie două sute şaisprezece... Cotiţi la dreapta, iar uşa e pe stânga...“

În ciuda indicaţiilor destul de alambicate, am nimerit relativ uşor biroul consilierului prezidenţial Kuky Kuzin. Am ciocănit de trei ori cu degetul arătător în tocul uşii şi am rămas în aşteptare.

Protocolul era să nu baţi nici prea încet, dar nici prea tare. Dacă erai aşteptat, consilierul îţi va fi auzit paşii. Nu avea să vină imediat în întâmpinarea ta, tocmai ca să nu ştirbească nici cu un grad din demnitatea rangului. Dar Kuky Kuzin era un altfel de consilier. Lui nu-i plăceau regulile. Din simplul motiv ca dacă ar fi încercat să le respecte, s-ar fi încurcat în ele.

„Da, am auzit.“ Atât. Apoi tăcere. Am mai bătut o dată în uşă. Ceva mai apăsat şi am auzit acelaşi glas, intonând tot „da“. În fine, după ce mi-am aranjat ţinuta, am apăsat pe clanţă şi-am intrat... În capătul unui birou îngust, cu spatele la geam, stătea Kuky Kuzin. Cap mare, faţă rotundă, ochi uşor apatici, zâmbetul aşijderea. Consilierul părea uşor stingherit de prezenţa mea. Probabil nu-i plăcea să primească vizite în bârlogul lui. Sau poate considera biroul prea modest pentru funcţia pe care o avea.

„Ia loc sau măcar şezi“, spuse Kuzin. „Sau fă şi una şi alta, dacă poţi, bineînţeles... Eu, câteodată, chiar dacă nu sunt în stare, pot“, adăugă el, zâmbind din colţul buzelor.

„Pot, cum să nu pot“, i-am răspuns. „E un exerciţiu pe care îl fac zi de zi... Iau loc în

faţa mea şi şed...“

„Înseamnă că eşti un om fericit“, zise consilierul. „Eu mă străduiesc, dar nu reuşesc întotdeauna...“

Am aruncat o privire pe geam. În faţă se profila silueta unei biserici cu cruci aurite.

„Iată, aici, în acest dreptunghi ţuguiat, îşi desfăşoară activitatea Kuky Kuzin“, zise el, făcându-mi semn să mă aşez.

„Peisajul e superb“, continuă consilierul, „dar eu, după cum vezi, stau cu spatele la el. Aş vrea să-l admir, dar îţi dai seama că n-am cum. Trebuie să stau aici cu ochii aţintiţi la clanţă: să văd dacă intră sau nu intră cineva... Mă înţelegi sau nu?“

„Te înţeleg, sigur că te înţeleg“, am zis.

„Nu prea mă înţelegi“, făcu Kuky Kuzin. „Dacă m-ai înţelege, nu m-ai compătimi.“

„Dar unde vezi că te compătimesc?!“ „Văd, că doar nu-s chior. Chiar acuma îţi spui: săracul Kuky Kuzin, cum stă aici şi vegetează în timp ce alţii petrec...“

„Dar nu zic asta... Şi unde vezi atâtea petreceri?!“

„Zici“, spuse Kuzin, „numai că nu vrei să recunoşti... Diplomaţii una spun şi alta gândesc. Când vorbesc cu tine, se poartă ca şi cum ar avea la mână nu una, ci două perechi de mănuşi. Jonglează nu numai cu mâinile, ci şi cu picioarele. O ştii şi tu prea bine, nu-i aşa? Mai întâi te îmbrobodesc, povestind verzi şi uscate, apoi, când ţi-e lumea mai dragă, se opresc în loc şi îţi aruncă mănuşa la picioare. Ridic-o atunci dacă ai curaj... Şi dac-o ridici, îi vezi c-o iau şi încep să o scuture de praf... Cât despre petreceri, de ce te plângi? Nu ai fost invitat la atâtea mese de protocol? N-ai băut şampanie cu butoiul şi ai mâncat icre cu polonicul?“

„N-am mai fost la o masă oficială de când hăul...“

Aşa am zis, de când hăul.

„De când hăul înseamnă cumva şase luni?“

„Şase luni?“ am exclamat.

„Da, exact, şase luni... De ce o faci pe niznaiu’? De ce mă contrazici mereu?“

„Te contrazic?“ am spus nedumerit.

„Da, mă contrazici“, mi-o tăie scurt Kuzin. „Mereu te pui de-a curmezişul meu. Când încerc să spun şi eu ceva, îmi iei vorba din gură, pentru ca apoi tot tu să deviezi discuţia în altă parte. Spune-mi, te rog, tactica asta ai învăţat-o în diplomaţie? Cu mine să ştii că nu merge. Va trebui să foloseşti alte arme, mai subtile... Ai înţeles?!“

„Alte arme?“ am întrebat.

„Da, alte arme“, întări consilierul. „Spadele verbale, de pildă. Vrei să ne duelăm? Eşti pregătit?“ întrebă el încă o dată...

„N-am venit aici ca să mă duelez cu prietenul meu Kuzin, ci am venit să-mi iau rămas-bun de la el...“

„Dacă nu ai venit să te duelezi, atunci degeaba ai venit! Să ştii că mie îmi plac încrucişările de spade... *En garde*! *En garde*!“ strigă el, adăugând, pe un alt ton, ceva mai jos: „Mai ales cele de la încheierea misiunii. Am oroare de îmbrăţişări, de lacrimi şi de alte ifose femeieşti... Hai, *en garde*!“

...După acest schimb de replici, Kuky Kuzin îmi întinse mâna: „Ne-am duelat destul, zise el, acum hai să discutăm“.

Am dat să deschid mapa şi să-i înmânez o adresă oficială cu antetul misiunii semnată de noul ambasador, prin care i se mulţumea pentru sprijinul ce-mi fusese acordat pe parcursul celor trei ani de mandat.

„Lasă fleacurile astea“, zise el. „Să discutăm aşa, ca de la om la om... Să mai

lăsăm formalităţile. Doar nu suntem roboţi... Ştii că era cât pe ce să ajung şi eu diplomat?!“ mă întrebă el.

„Da?“ am întrebat.

„Da“, spuse Kuzin. „Într-o zi, mi-am luat, cum se spune, inima în dinţi, m-am dus la preşedintele Letinski şi i-am spus: «Kuky Kuzin e vultur, nu cloşcă cu pui, ca să stea şaisprezece ore nemişcat pe scaun. Credeţi că ţinându-l lipit de birou îl veţi domestici?!».“

Mi-am adus aminte de scena care se derulase în mintea mea în timp ce urcam scările spre biroul consilierului prezidenţial, închipuindu-mi-l pe Kuky Kuzin cocoţat în chip de pasăre pe umerii largi ai lui Letinski... Mi l-am imaginat mai întâi în chip de porumbel gulerat (făceam, probabil, analogie între curtea prezidenţială şi cea a regelui Spaniei, reprezentată în tablourile lui Velázquez, pe care-l veneram), apoi de pasărea-liră menită să-i cânte mereu în strună preşedintelui, iar spre final, în chip de papagal senegalez (de ce neapărat senegalez, nu ştiu, să fi fost o premoniţie?!), dresat să-i ţină companie şi să-i creeze o bună dispoziţie preşedintelui în momentele de stres.

Dar iată că, spre surpriza mea, Kuky Kuzin nu voia să mai fie nici porumbel, nici pasărea-liră, nici papagal, ci vultur... Şi atunci mi l-am văzut din nou, pentru o clipă, pe preşedintele Letinski stând liniştit la biroul său şi răsfoind o groază de hârţoage... „Vezi ce pretenţii are? Dacă îl las în pace, mâine-poimâine acest Kuky Kuzin, ce se răhăţeşte peste tot, o să vrea să devină pasărea-furtună... Ce om!“ exclamă preşedintele, clătinând din cap. Iar eu, amintindu-mi de scena precedentă, ce s-a desfăşurat tot în închipuirea mea, i-am replicat: „Păi n-aţi spus dumneavoastră că îl toleraţi dintr-un singur

motiv...“ „Ce anume am zis, nu-mi amintesc?!“ „Kuky Kuzin sunt eu, asta aţi spus...“ „Ei şi“, zise preşedintele, „bine că n-am zis că eu sunt el, asta ar fi fost cu totul altceva...“ Şi în timp ce îmi băteam capul să caut diferenţa dintre prima şi a doua afirmaţie a preşedintelui Letinski, l-am auzit pe Kuky Kuzin tuşind subtil undeva în stânga mea. Pesemne că tăcerea mea îndelungată i s-a părut suspectă. Luând o ţigară de foi aflată într-o cutie pe birou, consilierul mă întrebă: „Ţi-e rău?“. Apoi, fără să mă privească în ochi, adăugă aşa ca pentru sine: „Am impresia că te gândeşti la altceva în timp ce discutăm şi nu înregistrezi ce-ţi spun“. Simţindu-mă, cum se spune, cu musca pe căciulă, am negat cu vehemenţă.

„Atunci, dacă susţii că ai fost atent, spune-mi, te rog, unde-am rămas?“

„Păi, am rămas la preşedinte... Ai pomenit ceva de vultur...“

„Ce anume am spus?“

„I-ai spus preşedintelui că vrei să fii vultur, nu cloşcă cu pui, şi că te-ai săturat să stai şaisprezece ore pe scaunul oficial...“

„Şi preşedintele ce-a spus?“

„Păi, de unde să ştiu ce-a spus preşedintele. Nu mi-ai povestit...“

„Văd că ai fost, totuşi, atent şi ai reţinut în mare relatarea mea. Ai o figură destul de stranie, măi frate. Eu îţi povesteam şi tu priveai în gol. Ba, mai mult decât atât, îţi mişcai şi buzele, părând că vorbeşti de unul singur. M-ai derutat. M-ai făcut să cred că fie îţi baţi joc de mine, fie eşti uşor sărit de pe fix... Nu, zău, aveai o sclipire ciudată în ochi. În timp ce vorbeam cu tine, te observam cu atenţie. La un moment dat mi-am zis: ce e cu Lein, nu cumva a înnebunit din pricina singurătăţii sau a stresului? Aşa mi-am spus.

Acum însă m-am liniştit. Ai, totuşi, grijă, când porţi o conversaţie cu cineva, nu mai vorbi în gând de unul singur. Sau dacă vorbeşti, prefă-te că îl urmăreşti cu atenţie, căci altfel omul poate intra la bănuieli...“

Mi-am cerut scuze pentru neatenţia mea, făcându-mi, în sinea mea, o mie şi unu de reproşuri, în timp ce consilierul, clătinând în semn de înţelegere din cap, continuă: „Deci aşa, vin eu într-o bună zi şi-i spun povestea cu vulturul şi preşedintele, după ce stă şi-mi ascultă timp de un sfert de oră peroraţia, îmi zice: «Bine, am să văd cum stă treaba. Dacă vrei într-adevăr să lucrezi în diplomaţie, n-am nimic împotrivă. Am să te pun la probă. Dar să ştii“, a adăugat, „în privinţa vulturilor te cam înşeli. În diplomaţie nu prea întâlneşti vulturi, ci doar nişte fazani sau papagali. Să ştii asta de la mine... Când te vei lovi cu capul de zid, să nu zici că nu ţi-am zis“.

Şi, spunând acestea, consilierul mă întrebă: „Te simţi cumva jenat?“.

„De ce să mă simt jenat?!“

„Păi cum de ce? Nu ai auzit ce-a zis preşedintele despre domnii diplomaţi?“

„E treaba lui“, am replicat.

„De“, zise Kuky Kuzind, „nu e prea măgulitor ce-a zis... Papagali, fazani“, murmură el, salvurând cuvintele pe îndelete.

„Fiecare e liber să spună ce doreşte...“

„Eu cred că preşedintele a vorbit aşa, la modul general. Totuşi, când am auzit cuvântul fazani, am avut impresia că face aluzie la consul...“

„La care consul?“ am întrebat.

„Cum, la care consul? Nu mai ţii minte scandalul?! A vuit toată presa...“

„A, consulul...“ am zis.

„Da, consulul“, a zis consilierul surâzând. „Ce uşor a picat în plasă! Am încercat figura

şi cu ambasadorul. Dar n-a mers...“

„Ce n-a mers?!“

„Am vrut mai întâi s-o plasăm pe Grunia ambasadorului. Dar ambasadorul era vulpoi bătrân. S-a prins. Consulul însă a picat imediat în plasă... Zici că era diplomat de carieră?“

„Da, era diplomat de carieră...“

„Ce fazan“, exclamă Kuky Kuzin. „Auzi, să se apuce el să scheaune la luna plină... Şi să urineze pe stâlpii din gard... Apoi mai e şi povestea cu steagul...“

„Despre ce steag vorbeşti?“ m-am arătat uimit.

„Cum nu ştii?! Sau, mai bine zis, de ce te prefaci că nu ştii? Auzi la ei, nici usturoi n-au mâncat, nici gura nu le miroase... Păi ce fac serviciile dumneavoastră? Nu vă aduc informaţii de pe teren?“

Am ridicat din umeri a lehamite.

„Mă rog“, zise consilierul, „în fond e treaba voastră cum vă descurcaţi cu ele. Am să-ţi povestesc ce s-a întâmplat cu steagul... În timp ce se hârjoneau umblând de-a buşilea prin dormitor, Grunia l-a pus pe consul să scuipe steagul tricolor. Avem toată scena filmată. Dacă vrei, îţi pot face o copie după casetă. Noi o folosim acum drept material didactic pentru diplomaţii pe care-i trimitem în misiune. E de uz strict intern. Dacă am da-o pe post, ar ieşi un scandal mult mai mare decât precedentul. Închipuie-ţi ce i-a trecut consulului prin cap: nu numai că a scuipat pe steag, ci a jucat şi tontoroiul pe el... Pe urmă s-a apucat... În fine, n-ar rost să-ţi spun ce-a mai făcut... Ce fazan... Fazan în toată regula. Prin urmare, preşedintele Letinski avea dreptate când a spus ce-a spus...“

„Prin urmare“, i-am spus, repetându-i vorbele, „cu chestii din astea vă ocupaţi...“

„Nu noi, ci alţii. Te asigur că nici preşedintele Letinski, nici eu nu suntem implicaţi în toată afacerea asta. Caseta ne-a parvenit printr-un intermediar...“

„Dar Grunia?“

„Grunia lucra cu alte servicii... Înţelegi? După povestea asta, în loc să luaţi taurul de coarne, v-aţi apucat să răspândiţi fel de fel de zvonuri, inclusiv ăla cu sosia. E jenant... Ar fi trebui să vă cereţi scuze.“

„Înţeleg“, i-am spus, „că acesta e mesajul pe care ai vrut să mi-l transmiţi?!“

„Nu, nu am vrut să-ţi transmit nici un mesaj. Tot ce ţi-am relatat rămâne între noi. Dar hai mai bine să-ţi povestesc ce s-a întâmplat cu vulturul de mine....“

„Ce s-a întâmplat?“

„Ce să se întâmple, văzând că devin din ce în ce mai insistent, preşedintele s-a îndurat şi m-a luat cu el în Congo... În Republica Democrată Congo... Adică în Zair... Şi s-a convins... Mai bine zis, m-am convins eu singur că nu e cazul să insist cu diplomaţia. Nu eram nici pe departe vultur, ci, cum să-ţi zic, un simplu papagal...“

„Ce s-a întâmplat acolo? Ce-ai păţit?“

„O lună de zile l-am tot bătut la cap pe preşedinte să mă ia cu el în Zair. Africa, elefanţi, lei, girafe în flăcări, zebre, Kinshasa, crocodili, hipopotami, maimuţe, fluviul Zambezi, Mobutu Sese Seko“, i-am tot repetat mereu vorbele astea până l-am înnebunit... «Măcar ştii franceză?» m-a întrebat. «O să vedeţi că mă descurc. O să fiţi mulţumit de mine... Şi dacă o să mă descurc, v-aş ruga să mă lăsaţi consul la Kinshasa...» «Bine, te iau», a zis Letinski şi s-a ţinut de cuvânt. N-are rost să-ţi descriu în amănunt febra de care am fost cuprins în momentul în care mi s-a spus să mă pregătesc de drum. A

fost o întreagă nebunie. L-am pisat pe preşedinte cu atâtea întrebări, încât îşi astupa urechile când mă vedea. Deşi simţeam că se enervează, eu tot continuam să-l sâcâi ba cu una, ba cu alta. Profitam că trebuia să întocmesc hârtiile oficiale ca să fiu mereu în preajma sa. A trebuit de câteva ori să-mi lipească gura cu bandă de scotch ca să mă reducă la tăcere. Dar şi atunci vociferam. În fine, cum să-ţi zic, ajungem noi în Zair. Letinski în faţă. Eu, în convoiul prezidenţial, undeva în fundal. Ieşim în oraş să facem o plimbare. O căldură îngrozitoare. Se topea asfaltul sub tălpi. La drept vorbind, nici nu mai ţin minte dacă păşeam pe asfalt sau pe pământ. Asfaltul era plin de praf şi bălegar uscat. Călcai pe el ca şi cum ai fi călcat pe Lună sau pe Marte... Peisaj arid. Străjuit de palmieri şi cactuşi. Dar mai erau şi nişte arteziene ce susurau plăcut... În jurul lor se adunaseră o groază de negrese cu trupul sculptat parcă din abanos... Aveau un trup atât de suplu, picioare subţiri şi gâtul lung, înfăşurat în inele sclipitoare... Aşa ceva nu văzusem decât în poze. Am umblat cu capul gol prin soare, şoptind ca un dement «Sese Seko, Sese Seko», gata-gata să fac apoplexie... Negresele mi se păreau ispititoare... Dar nu m-am avântat. Povestea consulului mi se înşurubase bine în cap. Pretutindeni pe unde pleci poţi să dai de câte o Grunia, nu-i aşa?! În fine, am umblat eu ce-am umblat şi la 12.30 m-am întors la reşedinţă. Am încercat mai întâi să fac un duş, dar apa era atât de galbenă, încât m-am lăsat păgubaş. M-am şters cu un prosop adus de acasă şi mi-am pus costumul oficial... Transpiraţia îmi curgea şiroaie. Simţeam că mă sufoc... La ora 1 fix trebuia să aibă loc semnarea actelor oficiale. Parcă văd şi acum

în faţa ochilor toată scena. Preşedintele Letinski în faţă, îmbrăcat într-un costum alb, impecabil, cu o pălărie uşoară de fetru, de culoare bej, eu ceva mai în spate, tot într-un costum deschis la culoare, cu scăfârlia arzând în soare, în dreapta lui Letinski – preşedintele Sese Seko, îmbrăcat în haine kaki, cu ochelari fumurii pe ochi, în spatele lui, omologul meu congolez, negru ca tăciunele, îmbrăcat în veşminte purpurii, cu un turban verde înfăşurat în jurul capului... Eu şi consilierul ţineam în mâini câte o mapă de documente ce urmau a fi semnate de cei doi preşedinţi. Din pricina căldurii, dar şi a emoţiei, mapa din mâna mea devinse tot mai grea şi mai alunecoasă. Transpiram abundent. Fruntea, tâmplele şi ceafa îmi erau acoperite de broboane de sudoare. Stăteam în spatele preşedintelui şi mă gândeam: «Să dea Domnul să nu scap mapa în timpul solemnităţilor...». Şi iată că timpul solemnităţilor a şi sosit. Mânat ca de un duh rău, de un instinct din cale afară de ambiguu, am făcut un pas înainte, întinzând mâna dreaptă în direcţia preşedintelui Seko şi ceea ce era inevitabil să se producă s-a produs. Mapa îmi alunecă din mână şi ateriză la picioarele preşedintelui Republicii Zair... M-am uitat la Letinski. Letinski stătea calm şi discuta cu preşedintele Mobutu despre colaborarea fructuoasă dintre cele două ţări, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Mă simţeam pierdut. Ce era să fac?! Mi s-a făcut negru în faţa ochilor, dar am căutat să nu mă pierd cu firea. Am încercat să mai îndrept câte ceva din ce se mai putea îndrepta. Cum era să-mi dreg greşeala fără să devin şi mai bătător la ochi?!: «Fie ce-o fi», mi-am zis şi, lăsându-mă pe vine, am început să culeg foile risipite pe jos şi să le aşez în ordine la locul

lor, între coperţi... Mă rog, nu putea fi vorba de nici o ordine acolo. Dar totuşi ceva era... Cei doi preşedinţi stăteau aşezaţi comod în fotoliile lor şi continuau să dialogheze. Deodată, preşedintele Mobutu mă ţintui cu privirea. M-am pierdut cu firea de tot şi am dat să mă ridic. Reuşisem, târându-mă de-a buşilea, să strâng toate documentele şi să le aşez în mapă. Preşedinte Sese Seko se ridicase şi el de pe fotoliul în care stătea, făcând un pas înainte. Atunci, am făcut ce-am făcut şi m-am încurcat cu totul. Am nimerit cu capul între picioarele, ca să zic aşa, în formă de potcoavă ale preşedintelui Mobutu... Pierzându-şi echilibrul, Mobutu se agăţă cu toată forţa de grumazul meu. M-am speriat şi am făcut un salt, ridicându-l la o înălţime de 30 de centimetri de podea... Încercam să scap de el, dar preşedintele îşi înfipsese de-a binelea mâinile în chica mea. Le simt şi acum mirosul. Nişte mâini negre, cu degete lungi şi unghii roşii. E posibil ca unghiile să fi fost albe, dar eu le-am văzut roşii. Puteau să fie şi verzi, eu tot aşa le-aş fi văzut. De fapt, nici nu le-am văzut. Mi-am închipuit însă că le văd şi am intrat în panică. Am vrut să ţip, dar ţipătul mi s-a oprit în gâtlej. Eram orb şi surd la tot ce se întâmpla în jurul meu. Orbirea mea n-a durat însă mai mult decât ai clipi din ochi. Solzii de pe pleoape mi-au căzut. Priveam uimit la figurile oficiale ce se roteau în faţa mea. Era cât pe ce să cad, dar mi-am adunat puterile şi m-am ridicat în picioare. Preşedintele Mobutu continua să se ţină strâns cu labele de chica mea. Am făcut doi paşi la stânga, doi paşi la dreapta, apoi m-am opintit odată, am făcut un pas în faţă, m-am pus în genunchi şi l-am răsturnat frumos în fotoliu...“

„Şi Letinski?“

„Ce-i cu Letinski?“

„Letinski ce-a zis?“ l-am întrebat.

„Letinski a privit calm toată scena. După care a luat mapa şi i-a întins-o lui Mobutu.“

„Şi Mobutu?“

„Semnând documentele, Mobutu Sese Seko spus: «Voinici bărbaţi cresc în ţara dumneavoastră! Parcă sunt coborâţi de pe Columna lui Traian...». Vezi, preşedintele Sese Seko, cu puţin timp în urmă, vizitase Roma şi se oprise în faţa Columnei lui Traian. Astfel a decurs vizita în Republica Democrată Congo sau Zair. După ce ne-am întors de acolo, preşedintele Letinski m-a chemat la el şi mi-a spus: «Îmi pare rău, dragă Kuzin, dar încă nu eşti copt pentru diplomaţie. Stai şi cloceşte ouăle în biroul tău... Vezi că mâine soseşte o delegaţie oficială din Burundi şi am nevoie de un discurs pus la patru ace. Te informezi asupra delegaţiei, vezi care sunt punctele sensibile ale omologului meu burundez şi mi le aşterni frumos pe hârtie. În rest, am să mă descurc şi singur...». M-am înclinat şi am ieşit, iar preşedintele a bodogănit în urma mea: «Sese Sekom, Sese Sekom... Secaţi-ar creierii de imbecil...». Am ajuns în birou, m-am aşezat pe scaunul acesta şi am început să scriu. La început am vrut să scriu discursul, cum îmi ceruse preşedintele. Dar până la urmă, cumpănind lucrurile în sine mea, mi-am scris demisia. Şi nici nu s-a uscat bine cerneala, că iată sună telefonul. Ridic receptorul: secretara. «Bună dimineaţa încă o dată“, îmi zice cu o voce prefăcută vipera prezidenţială, „preşedintele vă pofteşte la el...» Cobor de la etajul doisprezece la etajul trei. Nu cu liftul, ci pe scări. În lift te boţi bloca oricând. Când ţi-e lumea mai dragă, rămâi înţepenit acolo, ca un os de peşte în gât. Nu ştiu cum se întâmplă, dar de fiecare dată

când secretara mă poftea la preşedinte şi luam liftul, se bloca. Rămâneam blocat în întuneric ore-n şir. Iar când, în sfârşit, mecanicii mă scoteau din cutia mişcătoare şi ajungeam la destinaţie, preşedintele turba de furie şi avea de ce. Încercam să-i explic ce se întâmplase. Dar Letinski mi-o tăia din scurt: «Păi vezi dacă eşti comod! Ieşi afară! Şi te sfătuiesc să-ţi cauţi un loc de muncă ca hamal în gară sau în port. Preşedinţia nu-i de tine... Aici îţi pui nu muşchii, ci capul la bătaie... M-ai înţeles?!“. Iar secretara jubila. A doua zi însă preşedintele se îmbuna şi mă chema să stăm de vorbă la o cafea. După toată harababura aceea cu Sese Seko, eram cam tulburat. Îmi scrisesem eu demisia, inima mi se făcuse însă cât un purice... Se pare că întrecusem măsura. În fine, ajung în faţa cabinetului numărul unu şi intru. Secretara era toată numai zâmbet: «Poftiţi, poftiţi“, îmi spuse, „preşedintele vă aşteaptă. Şi apoi, aşa, ca o înţepătură în talpă: «Dar cum de n-aţi rămas închis în lift?!»“. Îmi venea să-i fac mutra zob de perete, dar m-am abţinut. Între timp aflasem că în cabinetul secretarei se afla al doilea pupitru de comandă al liftului prezidenţial. Apăsând butonul, ea îl putea opri oricând între etaje. Iar dacă încercai să ieşi deschizând uşile cu forţa, te puteai trezi decapitat... Era chiar uimitor că, având un astfel de instrument pe mână, nimeni nu fusese, până atunci, sfârtecat. Liftul putea fi folosit oricând pe post de ghilotină. Am apăsat pe clanţă şi-am intrat. Preşedintelui nu-i plăcea să-i baţi la uşă. Odată ce secretara îţi spunea să intri, te conformai. Excesele de politeţe îl enervau... «Am nevoie de sfetnici, nu de slugoi», urla preşedintele. «Cine vrea s-o facă pe lacheul să se ducă vizavi...» Vizavi se afla guvernul, calul de bătaie al ieşirilor

prezidenţiale. În ochii opiniei publice, prim-ministrul şi cabinetul său trebuiau să apară ca întruchiparea răului general. Nu exista zi ca preşedintele să nu-i împroaşte cu noroi.

VI

Letinski coborâse storurile. Stătea în aceeaşi poziţie în care îl lăsasem. Numai că faţa sa era mai luminoasă: «Ia loc», îmi spuse. Şi după ce mă aşezai, ascunzând demisia în mapă, Letinski continuă, luând o mină serioasă: «Să nu crezi, dragă Kuzin, că am fost dintotdeauna preşedinte». Faptul acesta era limpede ca bună ziua pentru oricine şi, totuşi, cuvintele sunau destul de ciudat în gura lui. Am vrut să spun ceva, dar m-am abţinut la timp. Cel mai înţelept lucru era să taci şi să asculţi. «Am fost, nu demult, ca tine», spuse Letinski luându-şi o figură gânditoare, «şi, cum să-ţi zic, m-am simţit minunat. Nu e tocmai rău să fii consilier prezidenţial, nu-i aşa, dragă Kuzin?!» «Nu e rău», am dat din cap... «Păi, vezi», zise el, «cu alte cuvinte, eşti de acord cu mine, nu-i aşa? Sau ai de gând cumva să mă contrazici, cum am observat că faci de la o vreme?» Nu obişnuiam să-l contrazic. Dimpotrivă, îi cântam mereu în strună. Dar nici asta nu-i plăcea... «Te simţi, deci, minunat, nu?!» Am dat din nou din cap în semn de aprobare. Mereu făceam aşa. Uneori, chiar când stăteam singur în birou, fără să-mi dau seama, clătinam aprobator din cap.

Preşedintele zâmbi. Stătea cu bărbia sprijinită în palmă şi se uita la mine. Iar eu stăteam pe scaun, cu privirea ţintuită în parchet. «De ce nu te uiţi în ochii mei?!» zise el. «De ce te eschivezi? Te simţi cumva vinovat faţă de şeful tău?! Ce ai de ascuns?» Şi, fără să-mi lase timp să-mi revin: «În raniţa sau mai degrabă mapa unui consilier se află bastonul, sceptrul de preşedinte... Înţelegi ce-ţi spun?! Desigur că înţelegi. Ştii foarte bine că şansa îţi surâde, că viitorul e al tău, de

aceea te şi simţi aici ca peştele în apă... Ia arată-mi-l, vreau să-ţi văd bastonul. Cum adică nu ai nici o raniţă? Chiar dacă n-o porţi după tine, ea totuşi există. Sau poate bastonul tău nu se află în raniţă, ci în altă parte?! Cum unde, în prohab... Şi acolo se află un baston de mareşal! Depinde de tine cum îl foloseşti... Ia scoate-l pe masă şi arată-mi de ce eşti în stare... Nu te sfii. Nu trebuie să-ţi fie ruşine de preşedintele pe care îl slujeşti. El trebuie să ştie tot! Când am fost ca tine, nu m-am sfiit. Fostul preşedinte m-a rugat să i-l arăt şi i l-am arătat. Cu toate că după asta am avut ceva probleme. Hai, executarea, sau ai nevoie cumva de ajutor? S-o chem pe Vera? Vera, ia vino încoace...!»

Vera era secretara. Auzind că preşedintele o strigă pe numele său mic, vipera prezidenţială intră triumfător în birou. «Ia spune-mi, dragă Vera», făcu preşedintele (era în vervă!), «e cazul să-l consultăm sau nu? Ce zici, e destul de dotat pentru preşedinţie?» Secretara mă cercetă cu impertinenţă, de sus în jos şi apoi de jos în sus. Privirea i se opri mai întâi la nasul meu (nu m-am simţit prea grozav, după cum vezi, sunt cârn), apoi a alunecat la vale, studiindu-mi cravata, care stătea câş, apoi pantofii, cu un şiret pe jumătate rupt. Mi-a mai studiat cămaşa, reverele sacoului şi pantalonii, care făcuseră genunchi. «Ei ce zici?» o mai chestionă încă o dată preşedintele. Secretara clătină din cap şi ridică din umeri dispreţuitoare. Apoi îşi scutură palmele, ca şi cum ar fi atins un lucru lipicios, de care îi era scârbă... «Staţi liniştit», spuse ea, «ăsta o să ajungă preşedinte când îmi voi vedea eu ceafa... Nu e dotat pentru preşedinţie», mai spuse ea. «Mulţumesc, Vera», spuse preşedintele. «Întotdeauna ştii să mă salvezi din situaţii dificile...» Apoi,

răsucindu-se pe scaun, vorbi ca pentru sine: «Păi dacă nu-i dotat, atunci de ce râvneşte!?» «Poate că vrea să fie un preşedinte de paie?!», spuse secretara. «Un preşedinte de paie?» făcu Letinski. «Sau unul de carton», chicoti femeia. «E şi asta o idee; am să mă gândesc la ea...» Ochii îi sclipiră sadic. Preşedintele îşi freca mânile cu satisfacţie. În sfârşit, găsise un om potrivit care să-l înlocuiască fără să aibă nici un cuvânt de spus când ar fi vorba să ia decizii mai mult sau mai puţin importante pentru soarta naţiunii. Mulţumit, probabil, de faptul că nu reprezentam nici un fel de pericol pentru cariera lui, preşedintele mă întrebă dacă nu vreau să servesc o cafea. L-am refuzat politicos, dar el insistă. «Nu e frumos să refuzi un preşedinte», spuse el. «Îl poţi pune într-o situaţie destul de neplăcută» şi zicând aceasta, preşedintele îmi turnă din cafetieră o ceaşcă de cafea şi o împinse înspre mine. «Cu sau fără lapte?» mă întrebă el. «Aş prefera fără», am zis. «Laptele îi conferă cafelei mai multă savoare. O catifelează şi o face să-ţi alunece mai uşor pe gât... Şi în plus, te fereşte de apoplexie. Eu beau, de obicei, cu lapte. Ce ar fi să încerci şi tu, dragă Kuzin? Sau ai probleme cu stomacul?» Am zis că nu. «Atunci ce rost are să faci atâtea fiţe? Dacă vezi că eu beau cafea cu lapte, tu trebuie să faci la fel. De ce-o faci mereu pe originalul?! Ce urmăreşti?» N-o făceam pe originalul. Beam, de obicei, cafea simplă, fără lapte. Şi asta, destul de rar. «Ei, Vera ce zici de ăsta?» exclamă preşedintele, arătând cu degetul spre mine. «Ce să zic?», făcu secretara. «V-am spus de atâtea ori că e un fandosit, dar dumneavoastră nu m-aţi crezut...» «Ce-ar fi să-l dăm pe brazdă?», zise el spre secretară. «Degeaba vă bateţi capul cu el», spuse secretara, «am încercat să-l schimb şi eu, l-am

luat şi tare, l-am luat şi cu binişorul, dar n-am ajuns la nici un rezultat.»

Auzind-o, am simţit că mă sufoc. În afară de faptul că-mi băga mereu beţe în roate, cum, de altfel, o făcea şi atunci, şi se băga unde nu-i fierbea oala, cu secretara nu schimbam mai mult de cinci cuvinte pe zi. Dialogul nostru se rezuma, de obicei, la simplul salut. «Încercarea moarte n-are», zise preşedintele şi apoi i se adresă din nou secretarei: «E cazul, totuşi, să-l servim cu reţeta noastră specială». «Stricaţi orzul pe gâşte», replică secretara, «dar dacă vreţi într-adevăr să-l cizelaţi un pic, vă stau la dispoziţie.» «Păi atunci ce mai aştepţi?!» făcu preşedintele, suflecându-şi mânecile. Văzând că îl privesc cu nedumerire, ţinu să mă informeze: «Avem aici lapte direct de la sursă». Apoi, întorcându-se spre secretară, spuse: „Ce aştepţi, Vera, scoate-ţi odată sutienul acela şi pune-te în genunchi. De când tot palavrăgim, consilierul nostru şi-a pierdut răbadarea...». Secretara se execută, în timp ce preşedintele, luând o ceşcuţă de pe birou, se îndrepta spre ea. «Te mulgi tu singură sau vrei să te ajut eu?» «Aş prefera să mă ajutaţi», răspunse cu un glas mieros secretara, adăugând: «Aveţi degete lungi şi fine, ca de pianist... Când îmi atingeţi sânii, trupul meu vibrează ca un clavecin...». «Te rog să laşi vibraţiile în pace», răspunse preşedintele. «Şi ia-o mai moale cu clavecinul. Fie vorba între noi, când te ating, scoţi sunete destul de dezarticulate», zise el. «La ce clavecin visezi? Mai bine ai behăi sau ai mugi... Mi-ai aduce astfel aminte de copilărie... Mai lasă-i pe pianişti în pace. Are cine să se ocupe de soarta lor. Fii mai decentă şi nu umbla să mă perverteşti. Doar mă cunoşti de acum. Ştii ce gusturi am. Vreau să te mulg simplu, ca pe o

vacă sau ca pe o capră, nu să interpretez vreo arie la flaut sau clavecin. Lasă prostiile, zău... Ne mai aude careva şi o să-şi închipuie că facem cine ştie ce...»

Apoi, întorcându-se spre mine, preşedintele mă preveni: «Niciodată nu trebuie să te încrezi în Vera. Când te apropii de ea, e numai lapte şi miere... Dar e suficientă o clipă de neatenţie şi, când ţi-e lumea mai dragă, te-ai şi trezit cu o copită după cap... Ei, ce zici, Vera, am sau n-am dreptate?!». Între timp, preşedintele îngenunchease lângă ea. «Relaxează-te, Vera, nu sta aşa încordată, nu eşti la injecţie», spuse preşedintele, trăgându-i o palmă peste fund. Secretara chicoti... «Stai liniştită, ho», făcu el, «ia uite ce năbădăioasă a devenit... Nu cumva vrei să mă muşti?» Secretara gemu încetişor, iar preşedintele adăugă, întorcându-şi faţa înspre mine: «Uite, luându-mă cu vorba, am uitat să-i dau tain... Ia adă-mi hârţoagele de acolo», făcu el, arătându-mi cu mâna spre birou, unde se afla un vraf de documente oficiale, aduse la semnat. «Astea?» am zis. «Da, alea», spuse preşedintele, «dar grăbeşte-te, te rog, că altfel dau de bucluc... Dacă e flămândă, face urât...» Ce era să fac, m-am conformat. Am luat documentele de pe birou şi m-am îndreptat spre locul unde îngenunchease preşedintele. Secretara stătea în patru labe în faţa lui şi aştepta. «Aşază-le acolo, sub bot, aşa, aşa, acum e bine», spuse preşedintele urmărindu-mă cu atenţie. «Şi acum, poftim», îi zise el Verei, «ai tot ce-ţi trebuie... Ce mai aştepţi?!» Şi în timp ce secretara îşi afunda faţa în hârţoage, preşedintele adăugă: «De fiecare dată face mofturi. Dar după ce se îndoapă cu hârtii, laptele curge cu nemiluita... Ţâşneşte peste tot... Trebuie să pun comprese ca să-l pot opri... Hai acum, ajunge», zise el,

ridicându-se în picioare... Secretara se conformă, aranjându-şi cu grijă ţinuta. Se uita la mine ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Mai mult decât atât, scuturându-se de scame, mă privea cumva, aşa, de sus. Iar preşedintele avea şi el o atitudine destul de degajată. Numai eu păream uşor pierdut, astfel că preşedintele, aruncându-mi o privire, spuse: «Ce te uiţi aşa, ca viţelul la poartă nouă... Poftim ceşcuţa... Serveşte-te, te rog...». «Mulţumesc», am îngânat, aşezându-mă pe locul meu... Letinski se îndreptă şi el spre scaunul său prezidenţial, rotindu-se când în stânga, când în dreapta... «Eşti liberă să pleci», făcu el spre secretară. «Am ceva de discutat între patru ochi cu domnul consilier Kuzin...» Apoi, lăsându-se pe spate, mă întrebă: «Ei, nu-i aşa că laptele-i grozav?! Poţi să baţi în lung şi-n lat o mie de marketuri şi supermaketuri, nu găseşti aşa ceva». Văzând apoi că secretara întârzie să plece, preşedintele adăugă pe un ton amabil: «Dragă Vera, îţi rămân recunoscător pentru serviciile tale. Dar acum te rog să înţelegi, ce-i prea mult strică... Am de tranşat nişte chestiuni urgente cu domnul consilier Kuzin», repetă el cu o oarecare răceală în glas. Cuprinsă de un fel de gelozie, secretara îi spuse, în timp ce se îndrepta spre uşa ce da în cabinetul ei: «Aveţi grijă, totuşi, cu oamenii de paie e greu de lucrat. Când ţi-e lumea mai dragă, li se urcă sângele la cap». «Mulţumesc, dragă Vera», spuse curtenitor preşedintele. «O să am eu grijă şi de tine, şi de el.... Şi, acum, înainte de a ne părăsi, adăugă Letinski, răsucindu-se spre dreapta, aş vrea să-mi spui de ce se simte domnul Kuky Kuzin ca peştele în apă atunci când intră în biroul meu?! Ai putea să-mi lămureşti enigma asta? Alţii în locul său, ţinând cont de ce s-a întâmplat, s-ar fi simţit

un pic jenaţi... El însă dă frumos din aripioare şi îşi mişcă branhiile ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic...» «Păi, dacă-i de paie...», zise secretara fluturându-şi părul peste umeri... «Dar ce, făcu preşedintele, te pomeneşti că ai fi vrut să fie de fân, ca să-l poţi rumega mai bine... Mulţumeşte-te cu ce ai.» «Pe ăsta nu l-aş rumega nici mort», bodobăni secretara, trântind cu zgomot uşa şi intrând în biroul ei... «Mort nu, dar viu da», spuse preşedintele, ridicând în sus mâinile şi făcând un gest ca şi cum ar fi vrut să împrăştie un nor de fum sau să alunge un roi nevăzut de muşte care, bâzâind, se îndrepta spre el: «În sfârşit, bine că am scăpat de ea. Uneori devine de-a dreptul agasantă», conchise preşedintele... Apoi îmi zise aşa, în treacăt: «Dar şi tu, n-ai un pic de diplomaţie în tine. Trebuia să mimezi că eşti jenat, că nu te simţi tocmai în apele tale... Tu însă“, spuse preşedintele, dând cu lehamite din mâini, «stăteai în faţa noastră şi parcă jubilai... Ce mai, te simţeai ca peştele în apă. Ciudată creatură, nu, zău aşa, mai eşti şi tu, dragă Kuzin... În fiecare zi descopăr ceva nou la tine...»

Nu ştiu cât de ciudat eram şi ce descoperea în mine zilnic preşedintele de se minuna atât, ce pot să-ţi spun e că, fie vorba între noi, nu mă simţeam nicidecum ca peştele în apă, ci ca unul ce răsuflă pe uscat. Numai că, spre deosebire de peşte, care, după cum se ştie, nu transpiră, eu transpiram. Înotam în propria-mi sudoare. Dar preşedintele nu observa. Sau, mai degrabă, se prefăcea că nu observă că eram lac de transpiraţie... «Da, te simţi ca peştele în apă», tot insista el... «Jubilezi, în timp ce eu mă simt din ce mai jenat de situţia în care am fost pus. Dar treacă de la mine, am să şterg totul cu buretele şi o luăm de la

început... De fapt, de ce exagerez? Nu mă simt jenat. De ce m-aş simţi? În fond ce-am făcut? Am făcut ceva rău? Am sărit în vreun fel calul? Nu. Păi vezi, atunci de ce ar trebui să mă simt jenat?!» Preşedintele vorbea, iar eu stăteam spăşit în faţa lui, fără să pot scoate un cuvânt. «Capul sus, de ce te-ai pleoştit? Şi ce dacă mă simt jenat? Cu ce te deranjează asta? Vrei cumva să fii şi tu solidar cu jena mea?! Fii serios! Nu sunt jenat decât un pic. Iar dacă stau să mă gândesc bine, nu simt nici o jenă. De fapt nu mă simt în nici un fel. În general, de când sunt preşedinte, nu mai simt nimic. Doar funcţia. Iar uneori, nici funcţia. Dacă doreşti să ajungi în funcţia supremă – şi te felicit pentru asta, ştiu că, sub aparenta-ţi modestie, se ascunde o ambiţie de fier (desigur, nu era aşa, dar nu am avut curajul să-l contrazic) –, ai ocazia să simţi ce simte un preşedinte, îţi pot oferi oricând acest loc...» Şi preşedintele se ridică în picioare, arătând cu mâna scaunul său. «Consul n-am să te ung niciodată. Şi nici consilier la ambasadă. Ce să faci acolo? Să te îmbuibi cu alcool? Eu nu am nevoie aici de un Kuky Kuzin cu mintea rătăcită, ci de unul cu mintea întreagă. Nici înăuntru, nici în afara ţării n-ai voie să fii alcoolic. Ai înţeles!? Dacă te trimit în misiune, într-o ţară exotică, cum tot insişti, ca să tragi chiulul acolo, te vei plictisi şi ai să începi să bei. Ai mai avut probleme cu băutura în tinereţe, aşa că ştii ce înseamnă asta. Ai nevastă şi copii, nu vreau să-i nenoroceşti. Ştiu foarte bine ce se întâmplă într-o ambasadă. Tu ai să-mi spui, aducând tot felul de argumente, că nu toţi diplomaţii sunt alcoolici. Nu toţi, ci doar majoritatea. Mai sunt, desigur, şi excepţii. Dar tu nu eşti excepţie, ci majoritatea, dragă Kuzin... Majoritatea, înţelegi!? Îţi cunosc foarte bine

punctul slab... Eşti abil, foarte abil, Kuzin. Sub aparenta-ţi stângăcie stă ascuns un demon. Nici bunul Dumnezeu nu ştie ce gânduri zac în capul tău! Eu însă ştiu. Privesc prin tine ca prin sticlă. Şi văd punctul ăla slab, care mişcă încet din urechiuşe... Şi ştii de ce? Pentru că vrea să audă şi să vadă tot... Poate crezi că nu vreau să te trimit în diplomaţie din pricina poveştii cu Sese Seko. Nici vorbă, am uitat. A fost, într-un fel, chiar amuzantă. Mai degrabă vreau să te ţin pe lângă mine şi să te pregătesc să-mi iei odată şi odată locul. Eşti mai tânăr decât mine, ce-i drept, nu chiar foarte tânăr, dar oricum, mai tânăr; prin urmare ai tot viitorul înainte. Uite, acum îţi cedez scaunul, să vezi dacă te-ai descurca sau nu. Poftim, ia loc...»

VII

„Bineînţeles c-am refuzat“, îşi continuă confesiunea consilierul Kuky Kuzin... „Nu puteam să stau jos, iar preşedintele să stea în picioare, lângă mine. Asta pe de o parte, pe de alta, nu îndrăzneam să mă aşez în prezenţa Excelenţei Sale (chiar dacă în anumite momente părea că ne tragem de şireturi, eu îl respectam) pe scaunul prezidenţial. Şi, ca să fiu sincer, nici în absenţa sa nu aş fi îndrăznit să mă aşez acolo. Eu îl refuzam, politicos, dar preşedintele tot insista, şi asta fiindcă era mahmur. Se întâmpla să bea adesea, din pricina stresului. Deşi Excelenţa Sa era un om de lume, protocolul, vizitele oficiale îi picau greu la stomac. Ca să-şi anihileze stresul, greaţa, dimineaţa bea o cinzeacă de coniac gruzin pe stomacul gol. Şi o ţinea aşa până termina programul. După program, se destindea acasă: stătea pe terasă, cu televizorul deschis, şi bea. Marşul continua zi de zi, timp de o săptămână. Venea cu geanta

diplomat burduşită cu sticle de coniac şi votcă. O punea sub masă. Şi bea pe-ascuns. Nici scorpia de secretară, care terorizase, înainte de a veni la preşedinţie, ministerele (lucrase ca şefă de cabinet la guvern), nu reuşea să-l oprească din marş. Preşedintele se oprea din băut când avea el chef. Urma o perioadă de abstinenţă. Atunci la preşedinţie se instala o atmosferă sumbră. Nu se mai auzea pe hol nici un pâs. Toţi umblau pe vârfuri, strecurându-se pe lângă perete, albi la faţă, cu ochii pironiţi în gol, ca şi cum ar fi umblat în casa unui mort. Preşedintele nu adresa nimănui nici un cuvânt. Gesticulând, discuta cu sine însuşi şi cu pereţii din jur. Şi când discuta preşedintele cu pereţii, nimeni nu avea curaj să intre în cabinetul prezidenţial. Programul său de audienţe era mereu decalat. Vizitele de lucru – amânate, invocându-se mereu un motiv sau altul. La un moment dat, văzând că marşul se prelungeşte, serviciile secrete s-au gândit la o sosie, dar preşedintele a sărit ca ars. O sosie-i mai lipsea, că în rest le avea pe toate. Excelenţa Sa era un om precaut, ca să nu zic suspicios. Odată făcută substituirea, ea se putea prelungi la nesfârşit. (Totuşi, până la urmă, serviciile au avut câştig de cauză şi preşedintele a cedat, astfel că încetul cu încetul la curtea prezidenţială a apărut salonul cu sosii: Preşedintele dispunea de-o şleahtă de înlocuitori. Şi nu numai atât.) Atunci, preşedintele se afla într-o stare intermediară. Era pe undeva la jumătatea drumului. Părea binedispus, amabil, dar asta doar la suprafaţă, înăuntrul său se instalase deja o mohoreală cruntă... Uneori criza izbucnea şi mai devreme. «Dar, vă rog, luaţi loc aici, domnule Kuky Kuzin, de ce vă codiţi?“ Când mă lua cu domnule şi, mai ales, mai adăuga şi Kuky

Kuzin, tocmai ca să accentueze ridicolul, ştiam întotdeauna ce urmează. Situaţia nu era prea roză. Preşedintele se îmbăta cu propriul său discurs. Şi odată pornit pe calea aceasta, greu îl puteai opri. Ridicând o sprânceană înspre tâmplă, el adăugă: «De ce te codeşti? De ce o faci pe mironosiţa cu mine, Kuzin?!». Văzând că mă tutuia din nou, adresându-mi-se ca de obicei, m-am liniştit. Eram lac de sudoare, dar sudoarea începea să se mai evapore. Trupul meu era cuprins de o răcoare blândă. «La preşedinţie avem nevoie de oameni hotărâţi», continuă Letinski, «care nu se sfiesc să-şi exprime punctul de vedere în faţa superiorilor, nu de ipochimeni... Tu de ce faci, dragă frate Kuky, pe ipochimenul cu mine?! Stai cu privirea aţintită în jos şi îţi frământi mâinile, de parcă ai ţine în poală nişte mătănii!?» Şi arătându-mi din nou scaunul, după o clipă de tăcere, preşedintele se dezlănţui din nou: «Ştiu cât de tare râvneşti să-ţi aburci fundul tău de balabustă, scuză-mă că spun aşa, pe scaunul meu, ca să stai cocoţat pe el măcar preţ de un minut... Poftim, ai acum această ocazie. Poţi profita din plin de prietenia mea. Nu te mai codi atât. N-o face pe mieluşelul. Cu mine nu-ţi merge. Am fumat şi răsfumat o mie de Kuzini până să ajung la funcţia supremă. Toţi aduceau, până la un punct, cu tine. Toţi erau manieraţi, amabili, toţi încercau să-mi intre pe sub piele. Dar odată oploşiţi acolo, deveneau ca nişte ploşniţe. Politicoşi, dar lunecoşi. Manieraţi, dar lunecoşi. Înţelegi, Kuzin? Am fost cândva lunecos la fel ca tine. Dacă n-aş fi fost aşa, n-aş fi ajuns să pun laba pe preşedinţie».

Chiar aşa a zis «să pun laba»; apoi şi-a continuat confesiunea: «Nu mi-e ruşine cu ceea ce am fost, ci, mai degrabă, mi-e ruşine cu ceea ce sunt acum. Uşor, uşor, pe nesimţite

l-am săpat pe fostul preşedinte până l-am scos pe făraş afară din clădire. Crezi că a fost simplu? Căutam să-i intru pe sub piele, dar preşedintele era suspicios. Faţă de tine aveam un dezavantaj. Eram cu un cap mai mare decât fostul preşedinte şi asta îl inhiba. Căuta să mă ţină într-un con de umbră. Dar şi în conul acela de umbră eu am căutat să-i fiu indispensabil. Îl lucram, cum se spune, pe la spate. Când îl întâlneam, eram doar zâmbet şi miere. Ba nu, greşesc. Fostului preşedinte nu-i plăceau lingăii. Avea aversiune faţă de ei. După cum vezi, aversiunea am moştenit-o. Aşa că mă comportam slugarnic, dar fără să fiu bătător la ochi. Slugărnicia mea era destul de sobră. Nu suportam să fiu umilit. De fapt, eram umilit în fiecare clipă. Simpla prezenţă a preşedintelui mă umilea. Mă comportam însă ca un gentelman. Dădeam din coadă, dar asta nu se vedea. Uşor, uşor, am reuşit, totuşi, să-i intru pe sub piele. L-am făcut dependent de mine. Preşedintele nu reuşea să facă un pas fără să mă consulte. Chiar şi atunci când se ducea la budă, mă suna. Aruncând aşa, din fuga condeiului, o vorbă aici, o vorbă colo, am reuşit să-l compromit. Dintr-un om puternic se transformase într-un om de paie. Şi asta o ştiau toţi. Toţi profitau de el, umblând cu lugu-lugu. Eu eram însă sobru. Şi din pricina acestei sobrietăţi, preşedintele mă respecta. Şi nu numai că mă respecta, ci se ţinea ca un scai de mine. Iar atunci când, printr-o manevră abilă, i-am luat locul, nu s-a supărat, ci dimpotrivă, a fost cuprins de un fel de bucurie, la care, mărturisesc, nu mă aşteptam.... Se ţinea scai de mine, venea în fiecare dimineaţă să-mi ureze o zi bună. Şi-a călcat pe orgoliu, dacă l-o fi avut, şi s-a oferit să-mi fie consilier. Nu aveam nevoie de consilierea lui. L-am refuzat politicos, dar el

nu a înţeles delicateţea mea şi a insistat. M-a sâcâit atâta cu slugărnicia lui, încât l-am dat afară din birou. Preşedintele a plâns şi a plecat acasă cu coada între picioare. L-am urmărit de aici, din cabinetul meu prezidenţial, cum cobora treptele, cu umerii gârboviţi, abia târâindu-şi picioarele. M-a sunat de acasă la birou şi a început să-şi ceară scuze că m-a deranjat. Îmi făcea tot felul de complimente, spunându-mi, printre altele, că el a fost preşedinte doar cu numele şi abia eu mă comport ca un preşedinte adevărat. Mi s-a făcut până la urmă milă de bietul moşneguţ (înainte de ajunge preşedinte, ca şi mine, fusese avocat); ajunsese rău de tot, încât i-am dat pe mână o ambasadă şi de atunci a dispărut din peisaj. L-am expediat undeva în Honolulu, dar dacă aş fi avut ocazia, l-aş fi trimis în Galapagos. S-ar fi simţit în elementul lui acolo. Era şi el o relicvă a istoriei. O iguană inofensivă. Dar, cum să-ţi zic, dacă i-aş fi dat ocazia, s-ar fi transformat într-un dragon. Oamenii se schimbă mereu, mereu se pervertesc. Puterea îi stoarce de orice simţământ. Devin ca nişte cârpe. Ştergi podelele cu ei, dar cum ai dat dovadă de un pic de slăbiciune, toţi ţi se urcă în cap. Prin urmare, dragă Kuzin, iată cum se sapă la temelia propriei tale cariere. Pentru mine a fost destul de complicat. La tine e mai simplu. Eu n-am nici un handicap faţă de tine. Sunt cu un cap mai înalt, mai prezentabil şi, probabil, mai deştept. Prin urmare, nu îţi va fi greu să-mi intri pe sub piele. Numai că trebuie să fii atent. Că dacă începi să calci pe bec, cu mine ai încurcat-o. Poate că ai să încerci să mă scoţi şi tu cu fărăşul din preşedinţie. Şi ai să aştepţi să-ţi fiu şi recunoscător. Cine ştie, poate am să fiu. Trebuie să ai grijă însă cum o faci, trebuie să faci asta atât de subtil şi să-mi

îmbrobodeşti capul în aşa hal, încât să nu-mi dau seama că am pierdut puterea. Sincer vorbind, chiar dacă nu mă ţin cu dinţii de ea, nici n-am s-o las cu una, cu două. Va trebui să-mi creezi impresia că eşti o marionetă, un om de paie, care poate fi manevrat din umbră foarte uşor. Tu însă vei continua să sapi şi, la momentul oportun, o să pui mâna pe putere. Dar încă o dată, fă asta cu maximă prudenţă. Fă-o în aşa fel ca să nu dai de bănuit. Şi încă un sfat: când vei deţine puterea supremă, fii atent. Cu puterea nu te joci. Devii sclavul ei, cum am devenit şi eu. Puterea e ca lepra. După ce ai fost contaminat, nu mai ai nici o scăpare. Îţi pică nasul, buzele, pleoapele, degetele... La modul simbolic, bineînţeles... Te transformi într-o fantoşă umblătoare. În loc să zâmbeşti, rânjeşti. În loc să vorbeşti, începi să urli. Şi te transformi nu numai tu, ci şi toţi ceilalţi care vin în contact cu tine. Nimeni nu rămâne întreg. Cu cât eşti mai hidos pe dinăuntru, cu atât eşti mai iubit. Toţi se gudură pe lângă tine, te linguşesc. Stau cu mâinile întinse ca nişte cerşetori, aşteptând să-ţi intre în graţii. Cu cât îi dispreţuieşti mai mult, cu atât te vor respecta mai mult. Vor fi dependenţi de tine, pentru că sunt aidoma ţie. Deosebirea dintre ei şi persoana ta e una nesemnificativă. Tu deţii puterea şi deţinând-o, o deteşti, pe când ei o adoră. Şi fiindcă o adoră, ţi se supun. Supunerea e oarbă. Absolută. Şi totuşi fii atent, căci oricând rolurile se pot inversa. Să te ferească Dumnezeu ca gloata aceasta de degeneraţi, ce te adulează azi, să aibă ocazia să pună mâna pe scaunul tău. Vor fi mai răi decât ai visat să fii vreodată...».

Tuşind, preşedintele făcu o pauză, după care îşi continuă, pe acelaşi ton jos, uşor conspirativ, poveţele: «Te-am studiat cu

atenţie. Şi te mai studiez şi acum. Din toţi cei care mi-au trecut prin mână, te-am ales pe tine, şi asta fiindcă pari inofensiv. Dar puterea te schimbă. Din om te face neom. În tine zace un dictator. Cu cât omul pare mai inofensiv, cu atât puterea îl transformă într-o fiară. Acum eşti lunecos. Cât se poate de lunecos. Dar mâine-poimâine vei deveni o fiară... Nu trebuie să-ţi fie ruşine de comportamentul tău. E ceva firesc pentru un om care vrea să parvină. În fine», zise preşedintele, «după cum ţi-am spus, eram lunecos şi eu ca tine, atât de lunecos, încât pur şi simplu îmi scăpam printre degete. Mă uitam în oglindă – stăteam drept în faţa mea şi, totuşi, parcă dădeam din coadă. Mă guduram pe lângă propria mea persoană, ca nu cumva să mă descreditez în faţa ei. Profitam de orice gest. Îmi umpleam apoi căuşul cu apă – aruncam şi acolo o privire. Stăteam cuminte în căuş cum stă pruncul sfânt în cuminecătură, dar de jubilat, tot jubilam. Jubilam, dând încetişor din coadă, ba chiar îmi mai şi făceam, complice, semn cu ochiul. Îmi desfăceam degetele şi lunecam odată cu şuvoiul de apă prin rozetă, mă scurgeam în canal, oglindindu-mă în fiecare picătură; ajuns în canal, continuam să dau din coadă... De fiecare dată când mă spălam pe faţă, păţeam la fel. Acum când încerc să repet gestul, în căuş văd numai golul. Un gol care ţine loc de preşedinte. Crezi că e uşor să rezişti în forma asta? Aş prefera să linguşesc, să dau din coate şi din coadă, dar nu pot. În faţa mea apare acelaşi spectru. Nu mai e vesel, ci încruntat. I s-a urcat funcţia la cap. Mă priveşte de undeva de sus şi parcă mă îndeamnă: Hai, mişcă-te mai repejor. Am în faţa mea un preşedinte, înţelegi, Kuzin!? Chiar dacă un preşedinte gol. Şi acest preşedinte nu mai face

sluj la nimeni. E indiferent până şi faţă de propria sa persoană. Stă atât de ţeapăn şi se admiră în oglindă, încât îţi vine să-l iei la pumni».

«Ce coşmar», adăugă preşedintele, scoţând o sticlă de coniac din geantă şi trântind-o pe birou... Când am văzut-o şi pe asta, am început să transpir din nou. Mâinile îmi tremurau. «Ei, dar ce-ar fi să tragem câte un păhărel şi să ne împăcăm?» Preşedintele era destul de viclean. Îmi întindea, probabil, o capcană. Orice ar fi făcut, aveam de gând să-l refuz până-n pânzele albe. Altfel, exista riscul să fiu concediat, a doua zi sau, cel mult, după o săptămână. Odată trezit din marş, preşedintele s-ar fi simţit lezat în forul său interior că a băut cot la cot cu un simplu consilier. Privindu-mă din nou în ochi (eram cu totul pierdut), Letinski spuse: «Din păcate, azi am un pic de treabă... Lăsăm cinstea pentru mai târziu». Am răsuflat uşurat. Iar simţeam venind asupra mea o adiere de răcoare. «Şi acum, te rog, poftim să iei loc pe scaunul meu. Vei avea ocazia să simţi ce simte un preşedinte când se lăfăie pe el! Adică vei avea ocazia să nu simţi nimic. În timp ce tu te vei aşeza aici, eu am să mă aşez pe locul tău. Voi sta în faţa ta şi voi încerca să simt ceea ce simte un consilier prezidenţial atunci când preşedintele face schimb de scaune cu el!» Şi zicând aceasta, Letinski luă sticla de pe birou şi o băgă înapoi în geanta diplomat. «Să vii mâine pe aici“, adăuga el, cu un zâmbet oarecum stingher.

VIII

Mă ridicasem în picioare cu gândul să părăsesc biroul. Aşteptam de mult să prind un moment propice ca să mă fac nevăzut. Şi iată că momentul apăruse. Am dat să mă retrag,

însă preşedintele se îmbăţoşă pe loc: «Dai bir cu fugiţii, frate Kuzin? Vasăzică din ăştia-mi eşti?! Omul îţi întinde un deget, tu îi iei toată mâna şi, după ce o bagi în buzunar, dispari cu ea pe uşă. Las' că am eu ac de cojocul tău!» zise el.

Preşedintele înconjură biroul, înaintând spre mine. M-am ridicat şi am făcut câţiva paşi îndărăt. Letinski făcu şi el încă un pas spre mine. Mă privea de sus. Era un preşedinte prezentabil, bine făcut. Cu o ţinută impunătoare. Pe lângă el, arătam ca un degenerat. Şi, totuşi, în ciuda acestei înfăţişări, aveam pretenţia să devin preşedinte. Mă rog, n-aveam această intenţie, dar preşedintele încerca să mă facă să cred c-aveam... Sau, mai ştii?

Stăteam în faţa lui şi tremuram. Transpiram din abundenţă. Şi cu cât transpiram mai mult, cu atât preşedintele prindea avânt. În fine, Letinski mă luă frumos de braţ şi, înconjurând din nou biroul, mă aduse în faţa scaunului prezidenţial. «Te rog să iei loc, altfel mă supăr», spuse el. Căutam să mă împotrivesc, dar Letinski mă aşeză acolo cu forţa. Genunchii mi se făcuseră moi, picioarele mi-erau parcă de cârpă. M-am aşezat, spunându-mi: «Fie ce-o fi». Preşedintele se întoarse şi se lăsă pe scaunul pe care mai înainte şezusem eu. «Ei, ce zici acum, dragă Kuzin, nu-i aşa că e interesant?» Am dat să mă ridic în picioare, dar, din pricina emoţiei, nu puteam. Stăteam şi mă uitam la el prostit. «Să ne închipuim acum că tu eşti preşedintele Letinski, iar eu, consilierul tău. Eu încerc să intru în pielea ta, iar tu într-a mea... Poftim, acum sunt Kuzin. Pielea ta e un pic cam strâmtă pentru mine, mă cam strânge la umeri şi la subsuori, picioarele mi-s lungi, iar ale tale scurte, mi se chircesc ciolanele sub piele,

dar iată că încetul cu încetul mă acomodez. Acum sunt chiar Kuzin... Tu ai reuşit să intri în pielea mea? E prea largă pentru tine? Ce insinuezi?» Preşedintele jubila. Vorbea neîntrerupt, dezvoltând mereu aceeaşi idee. Îngroşa liniile până te aducea la exasperare. Monologul lui putea dura o oră şi mai bine. Stăteam ghemuit pe scaun şi aveam impresia că mă fac din ce în ce mai mic, în timp ce preşedintele creştea mereu în ochii mei. «Şi acum să ne închipuim că ne-am întors cu bine după vizita din Congo şi stăm la un mic taifas. Eu sunt consilierul şi tu preşedintele... Ţi-a plăcut vizita din Congo, mă rog, din Zair?... Deşi am fost acolo, mereu fac confuzie între aceste ţări. Ţi-au plăcut negresele de la Kinshasa? Nu-i aşa că au gâtul lung? Dar preşedintele Sese Seko?!» Nu ştiam ce atitudine să adopt: dacă spuneam *da*, nu era bine. Dacă ziceam *nu,* tot nu era bine. Aşa că stăteam pe scaun şi tăceam, privind undeva într-un punct fix... «Deci, zici că ţi-a plăcut?! Buun... Dar cum s-a comportat consilierul tău pe probleme speciale, Kuky Kuzin, ţi-a plăcut? Nu-i aşa că a fost amuzant? Şi ce dacă i-au alunecat mapele din palmă? Şi ce dacă a reuşit să se strecoare pe sub scaunul lui Mobutu Sese Seko şi să-l ridice în cârcă, învârtindu-se ca un bezmetic în sala de protocol; spectacolul a fost amuzant. Preşedintele Sese Seko a avut ocazia să călărească un consilier prezidenţial străin, ceea ce, cum să-ţi spun, nu e de ici, de colo... E obişnuit să călărească girafe sau cămile, dar consilieri străini, mai rar... Noi i-am făcut acest hatâr. Felicitări, felicitări, dragă Kuzin...» Preşedintele se întinse peste masă şi-mi strânse mâna cu putere, scuturând-o de câteva ori. După care mă bătu încurajator pe umeri: «Ai făcut o treabă bună, dragă

Kuky», zise el. «Nici nu-ţi dai seama cât de încântat a fost prietenul meu, preşedintele Sese Seko... La despărţire, ştii ce mi-a şoptit?!» Încercam să spun ceva, dar limba nu mi se mişca în gură. «Nu ştii», zise preşedintele, «şi totuşi eşti încântat de tine. Sau poate nu eşti încântat, ia zi-mi?» Şi, după o scurtă pauză: «Deci nu eşti încântat?! Nici n-ai avea de ce... Stau aici pe scaun şi încerc să mă transpun în pielea ta... Ar trebui să intru în pământ de ruşine, dar uite că nu intru. Dimpotrivă, în sinea mea, chiar încep să mă bucur de ceea ce-am făcut şi mai ales de faptul că stau acum în faţa preşedintelui – tu eşti preşedintele acum – pe scaunul rezervat oaspeţilor şi nu am nici un fel de mustrări de conştiinţă, ci, aş putea spune, dimpotrivă. Mă uit la preşedinte şi jubilez, în timp ce preşedintelui îi vine să se ascundă de ruşine sub covor şi să nu mai iasă de acolo decât la Judecata de Apoi. Şi chiar dacă s-ar ascunde, consilierul lui, Kuky Kuzin, ar veni imediat să-şi şteargă bocancii plini de noroi pe spinarea lui... Acum, ce-i pasă?! El e preşedinte, iar eu consilier!».

În timp ce vorbea, Letinski trase mai aproape micuţul sarcofag sculptat din fildeş, imitând un templu gotic, ce se afla pe biroul său. «Ce crezi că ar zice părinţii mei dacă ar vedea cât sunt de umilit la preşedinţie de un biet consilier?!» Preşedintele deschise capacul şi luă de acolo două havane. Una mi-o întinse mie, iar cealaltă o băgă în buzunar. «Dacă vrei, poţi să fumezi aici, dacă nu, poţi să-ţi opreşti havana pentru mai târziu. Seara, când vei ajunge acasă şi vei dori să te relaxezi, te sfătuiesc să-ţi torni un pahar de rom, să te aşezi afară pe şezlong, să-ţi aprinzi trabucul şi apoi, pufăind, să te uiţi la stele. Îndată după asta tonusul îţi va creşte şi vei

resimţi din plin bucuria de-a trăi... Vei prinde drag de fiecare clipă ce-ţi va picura în palmă. Te vei întoarce a doua zi la slujbă cu alt tonus. Dacă doreşti, poţi să mai iei una. Poftim....» Şi preşedintele îmi puse cu de-a sila în braţe un set de ţigări de foi. Dacă l-aş fi refuzat, s-ar fi enervat. Aşa că le-am acceptat. Ştiam din propria-mi experienţă că preşedintele va intra curând într-o fază critică.

Amabilitatea lui, aproape excesivă, nu-mi părea a fi de bun augur. De obicei, când se apropia de sarcofag şi începea să-şi aducă aminte de părinţii lui, era de rău. «Ştiu că râvneşti pe ascuns nu numai la funcţia mea, ci şi la havanele pe care le fumez. Ai vrea să ai, desigur, şi statura mea, ca să arăţi cât mai impozant. De aceea porţi mereu ghete cu toc foarte înalt – apropo, cât au tocurile tale, zece, doişpe, paişpe?» mă chestionă preşedintele; «din păcate, tocurile nu te-ajută. Oricâte tocuri ţi-ai pune, rămâi mereu cu un cap mai jos decât mine... Statura, îţi spun eu, nu-i un handicap. Ci, aş zice, dimpotrivă. Gândeşte-te la Napoleon, la Stalin, la Lenin... Nu aveau mai mult de un metru cincizeci şi, totuşi, câtă măreţie! Urmează-le exemplul şi îţi spun eu c-ai să ajungi departe... Zici cumva că eşti mai înalt? Că ai unu şapteşdoi?! (Preşedintele reţinuse cu exactitate înălţimea mea, ştia, probabil, şi câte kilograme am, câţi ciorapi, câte cămăşi, câţi pantaloni etc. stau atârnaţi în şifonierul meu!) Da, ia, serveşte-te... Nu te sfii... Suntem ca între prieteni... Dacă nu poţi avea încredere în consilierul tău, atunci în cine?! În consoartă?!» Şi preşedintele, tăind cu un foarfece de argint vârful unui nou trabuc extras din sarcofag, mi-l vârî, aproape cu de-a sila, în colţul gurii. Tot preşedintele îmi oferi şi foc. «Dacă ţi-ai lăsa barbă, ai arăta ca Fidel Castro, care, după

cum ştii, mă aprovizionează cu havane», zise el. «Ai arăta ca un Fidel. Ce-i drept, un Fidel ceva mai mic şi mai rotunjor la faţă. Nu-ţi stă tocmai rău în această ipostază. Te sfătuiesc să adopţi din timp această alură. Când îţi intră cineva în birou, să stai în fotoliu degajat, cu un trabuc de soi înfipt şmechereşte între buze.» Spunând acestea, preşedintele Letinski reveni pe scaunul meu. «Îmi permiţi», făcu el, «să mă servesc şi eu, consilierul tău, cu o havană?! Dacă ai fi politicos, m-ai servi chiar tu...» M-am întins, cât eram de lung, peste birou şi i-am oferit un trabuc din rezerva sa strategică. «Aşa», aprobă Letinski. «Un preşedinte trebuie să fie atent cu subalternii săi. El trebuie să le intuiască slăbiciunile şi să le satisfacă dorinţele ascunse. Uneori, desigur, e bine să-i şi umilească. Dar totul trebuie făcut cu măsură, altfel te trezeşti că ţi se urcă subordonaţii în cap... Şi atunci începe nebunia! Acum, că tot ai început o treabă, fă-o până la capăt. Adică taie vârful şi dă-mi un foc... Ai grijă, nu trebuie să-ţi tremure mâinile, altfel, în loc să aprinzi trabucul, ai să-mi dai foc la mustăţi...»

Preşedintele nu avea mustăţi, dar se exprima astfel ca să mă pună, probabil, în dificultate... «Ei, vezi că te-ai descurcat?!» exclamă el. «Nu eşti chiar atât de neîndemânatic precum pari.» Spunând aceasta, preşedintele închise capacul sarcofagului, după ce mai scoase de acolo, în prealabil, un trabuc. Văzând că i se zbate pleoapa dreaptă, am avut o tresărire. Mi-am dat seama că voi fi supus la un nou supliciu. Eram, totuşi, ceva mai degajat. «Da», făcu preşedintele, suflând rotocoale peste masă, «noi stăm aici în fotolii şi pălăvrăgim, în timp ce ei, acolo, adică aici» – preşedintele arătă cu trabucul spre sarcofag – «poate n-au parte

de nici o bucurie, ci doar de suspine. Sau, poate, nici de suspine. Spune-mi, dragă Kuky, e drept?» «Nu e drept», am spus ca să-i fiu pe plac. «De ce nu-i drept? Poate că e drept! De ce vrei să schimbi tu mersul lumii, Kuzin? Oameni se nasc şi mor. Aşa e alcătuită lumea. Dar tu vrei s-o schimbi. Vrei ca morţii să nu moară niciodată. Sau poate vrei ca să-i întorci din nou la viaţă şi să-i alungi din cimitire? Cum poate să-ţi treacă prin minte o astfel de erezie?! Gândeşte-te: ce s-ar întâmpla cu toată omenirea asta? Trăieşti o sută de ani, să zicem o mie, două mii. Un milion de ani, pe urmă ce faci? Stai şi priveşti în jurul tău. Nu moare nimeni. Nimeni, înţelegi? Şi ştii de ce? Nu moare nimeni pentru că deja sunt morţi cu toţii. Chiar şi cei care abia se nasc sunt morţi. Asta-i nemurirea, înţelegi, Kuzin! Te sfătuiesc să laşi lumea să se înmulţească şi să moară după legea ei. Nu-i plânge de milă pe cei morţi! În fond, şi noi vom fi curând la fel. Chiar dacă aceştia» – preşedintele arătă din nou cu mâna înspre sarcofag – «au fost părinţii mei, ei şi-au trăit, cum se spune, traiul şi şi-au mâncat mălaiul. Şi acum, ce vor? Să le ridic de dimineaţă până seară osanale? Dar poate că un preşedinte mai are şi alte treburi de făcut, nu-i aşa, frate Kuzin?» Văzând că tac, preşedintele continuă: «Mi-e cam urât cu tine. Mă plictisesc. Nu spui nici un cuvânt. Stai pe locul meu şi taci. Dacă aş face şi eu la fel? Nu-i politicos, să ştii, ca un preşedinte să aibă o atitudine atât de rezervată faţă de consilierul lui... Căci, acum, cred că n-ai uitat» – preciză el –, «eu sunt consilierul tău...» «Aveţi dreptate», i-am zis. Am încercat să mai spun şi altceva, dar n-am fost în stare. Mi se pusese un nod în gât. Îmi venea să plâng... «Asta mi-ar mai trebui», zise preşedintele, lăsându-se pe spătarul fotoliului

şi slobozind spre faţa mea un alt nor de fum, «să te aud şi smiorcăind. Vorbeam însă de părinţii mei», continuă el, «care-şi dorm somnul de veci în această urnă... I-am adus aici, în preajma mea, deşi nu meritau. Sau poate tu crezi că meritau?» «Nu ştiu», am spus cu jumătate de glas. «Nu ştii», mă imită preşedintele. «Păi dacă nu ştii, atunci de ce mă mai consiliezi!? Un consilier de rangul tău trebuie să ştie tot. Îţi spun eu că nu meritau. Mereu mi-au făcut şicane. Chiar şi atunci când am ajuns preşedinte au strâmbat din nas: ceva nu le mirosea bine. Să te vedem acum, au zis. Asta a zis bătrânul, iar bătrâna i-a ţinut isonul. Când am fost tânăr, mereu s-au pus în calea mea. E dureros ce-ţi spun, dragă Kuzin, trebuie să mă destăinui şi eu cuiva. Nu m-au avut la inimă. Mereu au fost preocupaţi de ceea ce făcea fratele meu mai mare. În el au investit totul, până la ultima suflare. Pe mine au căutat să mă ţină mereu pe planul doi. Nu le-a venit să-şi creadă ochilor când am ajuns mai întâi consilier prezidenţial, apoi preşedinte. Pe patul de moarte, tatăl meu m-a privit cu suspiciune. Mă împingea, îmi dădea mereu mâna la o parte. Iar când am văzut că îşi dă duhul şi i-am aprins o lumânare, s-a ridicat din pat şi, adunându-şi puterile, a stins-o singur, după care a căzut pe pernă şi nu s-a mai mişcat. Mi s-a întipărit pentru totdeauna în memorie chipul lui, masca mortuară. Zâmbetul său triumfător. Era bucuros, probabil, că putuse să mă umilească până şi în ultimul moment. Probabil nu-mi iertase faptul că previziunile sale privind viitorul meu dăduseră chix. Cu maică-mea am păţit, cumva, la fel. Îi ţineam în palme mâna slăbită de boală, sângele aproape că nu-i mai pulsa în vine. Trăiam un sentiment de duioşie, simţeam o dragoste nemărginită pentru ea.

Când m-a simţit la căpătâiul ei, a deschis ochii şi s-a uitat la mine aşa, cu o privire pe jumătate dusă în altă lume. N-am simţit în ea nici bunătate, nici ură, nici tandreţe. Era o privire aţintită mai mult înăuntru decât în afară. Ceva, totuşi, o neliniştea. De fapt, nu ştiu dacă neliniştea era chiar sentimentul de care era pătrunsă. Probabil că, văzând că i se apropie sfârşitul, bătrâna a simţit nevoia unei mărturisiri. A vorbit, totuşi, mai mult pentru ea decât pentru mine. Deşi cuvintele îmi erau adresate mie, mă privea ca pe un lucru străin. A făcut-o, cred, nu mânată de vreun sentiment de dragoste faţă de fiul ei, ci din respect faţă de sine. Am avut strania senzaţie că, dacă nu aş fi fost eu la căpătâiul ei, ci o piatră, i-ar fi adresat aceleaşi cuvinte. Din fericire sau nefericire, am fost eu. Într-un fel, i-am rămas recunoscător pentru spovedania pe care mi-a făcut-o în al doisprezecelea ceas.... Atunci am înţeles ce nu înţelesesem de-a lungul celor patruzeci de ani cât am convieţuit sub aripa aceluiaşi acoperiş... Am stat în preajma lor mereu. Şi atunci când au avut probleme, dar şi atunci când aveau totul la îndemână. N-am vrut să-i părăsesc, tocmai ca să simtă că au un fiu care nu-i lasă în voia sorţii... În fine, legat de destinul meu, bănuiam ceva, iar acum bănuiala s-a transformat în certitudine. Nu înţelegeam mobilul suspiciunii lor faţă de mine; mărturisirea ei a avut darul de-a limpezi lucrurile. Am aflat atunci că tatăl meu legitim nu fusese tatăl meu. Că eram rodul unui incest. Al unui incest pus între ghilimele. Profitând de faptul că tatăl meu fusese detaşat la muncă într-un alt oraş, fratele său a venit într-o seară în locuinţa lor şi a siluit-o. Legătura lor a durat apoi mai bine de un an. Când soţul ei s-a întors acasă, mama se pregătea deja să meargă la spital. De atunci

fraţii nu şi-au mai vorbit. Ura de care au fost cuprinşi amândoi s-a transferat asupra mea. Mama a fost contaminată de acelaşi sentiment. Am fost privit ca un avorton, ca un bastard. Aceasta cu atât mai mult cu cât fiul lor legitim, fratele meu mai mare, s-a dovedit a fi o secătură. După moartea sa – nu ştiu dacă a murit într-un accident sau a fost o sinucidere, a fost călcat de tren –, ura pe care o aveau faţă de mine a luat amploare. Trăiau mai mult în trecut, amintindu-şi în fiecare zi de anii cât au fost fericiţi. Fericirea lor s-a spulberat atunci când am apărut pe lume. Ba nu», spuse preşedintele, «cu mult mai devreme. Ea s-a spulberat odată cu primul spermatozoid pe care uzurpatorul l-a slobozit în uter... Dacă nu cu primul, atunci cu al doilea sau cu următorul. Sau, hai să zicem, odată cu primul geamăt de plăcere îngânat de gura ei... Să nu intrăm în amănunte. Cert e că tata s-a uitat la mine întotdeauna ca la un bastard. Iar mama aşijderea. Înţelegi, acum, dragă frate Kuzin, de unde vine frustrarea mea? Acum, când stai pe locul meu», Letinski accentuă cuvântul *locul*, «ar trebui să mă-nţelegi mai bine... Cum, crezi că nu am frustrări, că sunt un om fără defecte!? Am frustrări cu carul! S-au adunat aici şi aici» – preşedintele arătă cu trabucul înspre ţeastă, apoi spre piept – «de-a lungul anilor. Conştiinţa mea nu-i netedă ca palma, ci are hopuri-dâmburi. Tu, dragă Kuzin, vrei ca omul să aibă o minte rotundă ca un ou şi să gândească frumos... Ţi s-ar acri de-o astfel de gândire. În capul lui, vorbesc de om, se produc vârtejuri. Gândurile şi sentimentele se amestecă. Se animă. Înţelegi?»

IX

Nu era prima dată când preşedintele îmi făcea aceste confesiuni, aducându-mi tot felul de reproşuri... Periodic, îşi repeta povestea, venind de fiecare dată cu noi amănunte despre copilăria şi tinereţea sa şi cu noi dezvăluiri, menite, deopotrivă, să mă înspăimânte, dar şi să-mi stârnească mila. Venea de fiecare dată cu o nouă versiune a aceleiaşi poveşti. Nu întotdeauna amănuntele coincideau... N-am îndrăznit niciodată să-i pun vreo întrebare referitoare la trecutul său, destul de contradictoriu şi incert, de altfel. Aceasta nu din delicateţe, ci dintr-un sentiment de autoapărare. Câteodată, în locul fratelui mai mare, apărea fratele mai mic, o soră, un prieten sau un vecin... Nu-mi dădeam seama când preşedintele fabula şi când spunea adevărul. La el totul era amestecat. Cu greu puteai distinge adevărul de avalanşa de fantasmagorii sau de minciuni. Sau poate invers. Oricum, de fiecare dată când ajungea la episodul legat de părinţii săi, începea să lăcrimeze. Fără să-mi dau seama, mă apucam să plâng şi eu. Şi atunci preşedintele se enerva cumplit, izbind cu pumnul în birou: «Nu ai dreptul, frate Kuky», răcnea el. «Nu sunt părinţii tăi, ci ai mei. Şi nu e vorba de părinţi, ci şi de frate. L-am adus şi pe el aici.» Mie, totuşi, îmi dădeau lacrimile. C-o făceam din slăbiciune, c-o făceam din slugărnicie, nu-mi dau seama. Plângeam şi, în timp ce plângeam, îmi apărea în faţă golul din căuşul prezidenţial. Nu cumva eram întruparea lui? El dădea din coadă, vorbesc de gol, dădeam din coadă şi eu. «Ehei, ehei, Kuky Kuzin», exclama preşedintele, «mare lichea mai eşti! Auzi cine dă apă la şoareci» – gesticulă el, adresându-se unei asistenţe nevăzute –, «consilierul tău cu însărcinări speciale, care abia aşteaptă să dai ortul popii, dar visează să

trăiască într-o lume în care omul să fie nemuritor! Nu, n-ai dreptul acesta, dragă Kuzin. De ce mă chinui, de ce mă perpeleşti la foc mic?! Dacă tot ai apucat să bagi cuţitul în rană, răsuceşte-l fără milă mai adânc!» Preşedintele apăsă pe un buton şi capacul sarcofagului se deschise lent, mişcarea lui fiind însoţită de un fragment din *Recviemul* compus de Mozart. Preşedintele se aplecă asupra sarcofagului, îşi şterse lacrimile c-un şerveţel, oftând adânc. Oftai, fără să vreau, şi eu. «Tu de ce oftezi, dragă Kuzin?» întrebă Letinski. «N-ai nici un motiv. Când sufăr, crezi că am nevoie să mă acompanieze cineva? Îmi e suficient oftatul meu, n-am nevoie de un altul. Nu te-am angajat la preşedinţie nici pe post de foale, ca să oftezi, nici pe post de maimuţică, nici de papagal, ca să te scălămbăi în faţa mea, pocindu-mi vorbele şi gesturile! Te-am angajat ca să-mi dai sfaturi în momente critice. Tu ce sfaturi, pisica-mă-sii (preşedintele folosea destul de des expresia asta!), îmi dai acum!? Plângi, oftezi? Îmi plângi de milă?! Şi măcar dacă ai face-o din tot sufletul; tu, însă, te prefaci. Joci teatru. Şi joci slab. Jocul tău e cusut cu aţă albă. Zău aşa. Atârnă cusăturile în tot locul! Când te aud cum oftezi, mă apucă disperarea. Crezi că de asta am nevoie!? Nu ştii că la preşedinţie până şi pereţii au urechi! Şi atunci nu-ţi dai seama că te faci de râs!? Şi nu te faci de râs numai pe tine, ci îl faci de râs şi pe preşedintele pe care, chipurile, îl consiliezi. Te porţi ca o maimuţă. Ca un papagal. Trebuie să ţii seama că te aud şi părinţii mei. Eu i-am adus aici ca să vadă că sunt respectat, nu umilit. Ori tu, dragă Kuky, scuză-mă că-ţi spun, chiar dacă nu eşti doar papagal, ci mai ai şi ceva omenesc în tine, totuşi mă umileşti!»

Eu continuam să plâng. Nu mă puteam opri. Chiar dacă vărsam lacrimi de crocodil, totuşi le vărsam. Preşedintele mă privea, dând compătimitor din cap. «Ce oameni!», exclamă el. «Ar trebui să-ţi fie ruşine de cenuşa ce se află în această urnă...» Şi preşedintele arătă cu trabucul spre sarcofag. Acolo se afla, într-adevăr, cenuşa răposaţilor săi părinţi. «I-am adus aici ca să-i am mereu în preajma mea. Am vrut să vadă că fiul lor e demn de numele ce-l poartă. Când am devenit preşedinte, tata mi-a spus: Ai să te înconjori de o şleahtă de lingăi şi ai să aduci ţara la dezastru... Bătrânul obişnuia să-şi facă de lucru în preajma preşedinţiei. Stătea pe bancă în parc, cu ochii aţintiţi spre geamul de la biroul meu. Citea ziarul şi bodogănea: Ia uite unde s-a cocoţat ipochimenul... Dar asta n-o să dureze mult... Sau traversa strada şi, ajuns în faţa clădirii, întreba câte un trecător: Aici, cumva, e preşedinţia? Primind răspuns afirmativ, bătrânul sâsâia cu o voce prefăcută: Ştiţi cumva cum se numeşte preşedintele? Letinski venea răspunsul. Letinski?! se miră bătrânul, scărpinându-şi ţeasta cheală... Şi măcar e ceva de capul lui? Cum trecătorii se cam codeau să-şi exprime părerea în preajma preşedinţiei, bătrânul conchidea: Vă spun eu că nu-i... Îl cunosc de mic. Întotdeauna a fost un poponar...

Bătrânul făcea ocolul clădirii, privind-o când dintr-o parte, când din alta. Se oprea din loc în loc şi arăta ameninţător pumnii spre fereastră. Uneori, aplecându-se, mai arăta şi dosul. Când patrula încerca să-l aresteze, se legitima, spunând că e tatăl preşedintelui. Noroc că aveam control asupra presei, altfel ar fi ieşit un scandal imens... Mă simţeam neputincios în faţa lui. Bătrânul mă teroriza. Ca să-mi facă în ciudă, se apuca să cerşească.

Stătea cu mâna întinsă lângă colţ, aşteptând momentul să fie recunoscut. Am fost nevoit să-i caut adăpost la un azil. Desigur, unul special. M-am gândit, la un moment dat, să dau poruncă să fie eutanasiat în somn. Dar nu doream să-mi încarc conştiinţa c-un păcat atât de mare. Şi apoi, de ce să nu recunosc, îmi făcea plăcere să-l văd că suferă din pricina mea... Chiar dacă nu-mi era tată decât cu numele şi-mi dădea atâtea bătăi de cap, îl respectam. Când a murit, a fost înmormântat cu toate onorurile. Probabil, dacă s-ar fi putut scula din morţi, s-ar fi enervat cumplit. Onorurile de care a avut parte l-ar fi îngreţoşat. Nu suporta parada. Şi, în general, nu suporta să primească nimic din partea mea. Asta îl înjosea. Voia o înmormântare simplă. Fără pompă. Or, eu l-am onorat cu o fanfară. Au fost trase şi salve de tun. Sicriul a fost potopit de steaguri şi coroane. Şi, cu tot cu steaguri, l-am dus la crematoriu. După ce, în prealabil, am îngropat coşciugul gol, extrăgând mortul din el şi punând bolovani la loc... Incinerarea s-a desfăşurat în cursul nopţii. Am asistat şi eu la acest spectacol, care, totuşi, cum să-ţi zic, m-a răvăşit. I-am văzut trupul chircindu-se şi înălţându-se în aer. Luând o poziţie aproape verticală. Apoi prăbuşindu-se la loc. Ardea costumul. Ardeau şi steagurile, iar eu aplaudam. Nu ştiu de ce am făcut asta, dar am aplaudat. Cenuşa a fost strânsă şi aşezată într-un vas de lut, care mi-a fost adus la preşedinţie, fără să ştie nimeni. O mare parte din ea se află depozitată aici, în sarcofag. Dar am şi aici, în amuletă, un vârf de linguriţă din cenuşa lui. O ţin la inimă, ca să-i simt răceala. O încălzesc. O anim. Înţelegi? Bătrânul avea impresia că sunt pătruns de un sentiment de ură împotriva lui. Ei, bine, s-a înşelat! Mai degrabă sentimentul

ce mă animă e unul de iubire... Ura ar fi suportat-o. Şi-ar fi frecat mâinile de bucurie dacă ar fi simţit că îl urăsc. Dragostea mea îl aduce însă la exasperare. Îl simt cum se răsuceşte pe toate părţile, cum urlă, cum se zvârcoleşte în mormânt. Adică nu în mormânt, ci aici, în urna asta, şi aici, în amuleta ce-o ţin lipită strâns de piept....»

Preşedintele luă de pe birou două beţigaşe de bambus, pe care le agită în sarcofag, amestecând cenuşa ce se afla acolo, suflând în formă de cruce fumul de havană peste ea. «Crezi că fac un sacrilegiu?» mă întrebă. «Nu, nici vorbă», continuă preşedintele, cu o faţă din ce în ce mai transfigurată – care pentru mine constituia un semnal de alarmă, atenţionându-mă asupra faptului că preşedintele se afla în preajma unei crize şi avea urgentă nevoie de alcool –, «bătrânul era înnebunit după fumul de havană, cât despre beţigaşe, cum să-ţi spun, trebuie să vântur de trei ori pe zi cenuşa asta ca să nu prindă iz. Apropo, ce oră e acum?» Pendula soase un singur dangăt, urmat de un fel de sâsâit prelung.... «Aha», exclamă preşedintele, devenind deodată foarte atent. «La ora asta obişnuieşte să apară demonul de amiază. Îşi face simţită prezenţa prin miros... Şi mai şi sâsâie pe deasupra ca un gâscan!»

X

Preşedintele se înălţă pe vârfuri, amuşinând ca un câine aerul din jur. Nările i se dilatau. Ochii aveau şi ei o strălucire stranie. «Simţi mirosul de pucioasă?» mă întrebă, rotindu-şi ochii în gol. Asistasem de câteva ori la astfel de scene, aşa că intuiam ce va urma. «Cel mai tare pute el. Şi ştii de ce? Fiindcă e îmbibat de ură împotriva mea...»

În cameră nu se simţea, desigur, nici un miros, în afara celui de havană. Sau poate că, totuşi, se simţea, nu-mi dau prea bine seama. «Bătrânul pute ca un ţap în călduri», continuă preşedintele. «Şi asta din pricina îmbâcselii. Era un om extrem de îmbâcsit. Avea idei fixe. Înţelegi? Nu puteai să-l scoţi din ale lui. Acum, sigur, se enervează. Fierbe, cum se spune, în suc propriu. Uite, priveşte aici, vezi, cenuşa se umezeşte. Dinăuntrul ei se ridică un firişor de fum...» Într-adevăr, un fir subţire de fum se ridica, răsucindu-se în aer, dinăuntrul sarcofagului. «A ce miroase?» mă întrebă preşedintele, inhalând pe nări aerul în piept. «Miroase a urină, amestecată cu alcool. Bătrânul s-a enervat, a băut un pahar şi s-a scăpat pe el. Aşa păţeşte de fiecare dată când se enervează. Nu-şi poate stăpâni reacţiile. Urina în contact cu scrumul dă naştere la fum... Ei, acum înţelegi, dragă Kuzin, în ce situaţie m-ai pus?! Bătrânul s-a enervat. Şi asta n-ar fi fost nimic. Văzând în ce situaţie delicată am fost pus, enervarea lui s-a transformat în bucurie fără margini. De bucurie, bătrânul s-a scăpat în pantaloni... De aceea pute aici a ouă clocite, înţelegi.... Prin urmare, vezi ce mi-ai făcut?!» Într-adevăr, din sarcofag se înălţa, răspândindu-se în încăpere, un miros pestilenţial. Fără să-mi dau seama, mi-am dus mâinile la nas... Preşedintele Letinski fu nevoit să pună în funcţiune instalaţia de aer condiţionat... «Şi acum, gândeşte-te şi la bătrână. Mereu a chinuit-o. În fiecare zi i-a scos peri albi, vârându-i în cap tot felul de tâmpenii. Bătrâna trebuia să-i cânte mereu în strună. Crezi că i-a fost uşor să-şi ascundă sentimentele pe care le nutrea pentru copilul ei? Căci ea, bătrâna, vorbesc de mama mea, în ciuda celor întâmplate, totuşi, nu s-a lepădat de mine. Dragostea a împărţit-o

între el, frate-meu, şi mine. Bătrânul a chinuit-o până în ultima clipă. Chiar şi din azil îi trimitea mesaje pline de reproş. Numai că acestea treceau şi pe la cabinetul meu. Mai îndulceam, pe ici, pe acolo, tonul. Am încercat s-o fac să înţeleagă cu ce fel de om are de-a face. Dar ea i-a rămas fidelă până şi-a dat duhul... Iar după ce-a murit bătrânul, mama a luat-o şi ea razna. Venea aici să-i aprindă lumânări. Nu se ducea la cimitir, ci venea la preşedinţie. Împărţea pe trepte colaci şi colivă. Îţi dai seama în ce situaţie delicată am fost pus? N-am avut încotro şi am strâns-o de pe drumuri, internând-o la acelaşi sanatoriu. La început a suferit, apoi s-a împăcat cu soarta. O vizitam în fiecare săptămână. Îi aduceam banane şi covrigi. Nu ştiu ce a apucat-o, dar mai toată ziua stătea pe bancă şi rodea covrigi, după ce în prealabil îi făcea fărâme... Frământa bucăţi de covrig în poala ei, ca şi cum ar fi frământat mătănii. Stătea cu ochii duşi în gol şi murmura o rugăciune. Când a murit, am înhumat-o cu discreţie, în acelaşi cimitir. De fapt, n-am îngropat-o. Am îngropat sicriul, substituind cadavrul. În locul ei am pus o bătrânică. Pe ea am incinerat-o. Spectacolul a fost pentru mine unul extrem de dureros. Mi s-au muiat genunchii când am văzut că arde în vâlvătăi. Îţi dai seama, dragă frate Kuzin, ce am simţit atunci când am văzut pântecul care mă adăpostise cândva acoperit de flăcări?! Aş fi vrut să fiu acolo şi să ard odată cu ea. Odată cu carnea ei bătrână să mă evapor, pentru totdeauna, în neant. Suntem neputincioşi în faţa naşterii şi a morţii. Ne naştem fără voia noastră şi tot aşa murim, nu-i aşa, Kuzin? Sau poate că tu ai impresia că-i altfel!? Tu poate zici că voinţa supremă ne aduce pe pământ şi tot ea ne mătură de-acilea... Dar ce-i voinţa

supremă? Voinţa noastră e cumva încorporată în ea? Păi dacă e aşa, atunci am putea spune că ne naştem punându-ne în mişcare propria voinţă. Iar când murim, tânjim să revenim de unde am plecat. Adevărul e undeva într-o parte sau în alta. Sau cel mult e ascuns undeva la mijlocul acestor afirmaţii... În fine, n-are rost să divaghez mai mult. Am stat şi am contemplat spectacolul şi m-am înfiorat. Apoi, după ce trupul bătrânei a ars în întregime, am strâns cenuşa şi am pus-o aici, în sarcofag. Pe el într-un compartiment, pe ea în altul. Bătrâna avea un suflet bun, de aceea cenuşa ei miroase a smirnă. De fiecare dată când bătrânul se enervează sau se bucură de eşecurile mele, mama se întristează. Tristeţea ei îmbălsămează aerul din jur... Vezi acum acest firişor de fum ce se înalţă mai la dreapta? Mama mea se roagă pentru mine. Şi rugăciunile ei aprind cenuşa, acoperind-o de scântei... Vezi aceste luminiţe ce pâlpâie în aer? E ea...»

Şi preşedintele îmi aruncă o privire plină de reproşuri... «De ce o necăjeşti, Kukin? De ce n-o laşi să-şi doarmă liniştită somnul? Nu e suficient că o năcăjeşte el, cu ifosele lui, acum o năcăjeşti şi tu!» murmură Letinski, pocindu-mi numele. «N-am să ţi-o iert, să ştii.» Adoptând o poziţie solemnă, preşedintele păstră un moment de reculegere, cu mâna stângă pe drapel şi dreapta lipită de piept, în dreptul inimii, după care se aşeză din nou pe locul său. Adică al meu. «Să revenim acum la oile noastre», propuse el. «Deci, unde am rămas?! A, parcă vorbeam despre Sese Seko... Să ştii că preşedintele Seko avea un adevărat cult faţă de părinţii lui. Dacă i-ai fi făcut lui ce-mi faci mie, de mult erai oale şi ulcele... În fine, ce să mai vorbim. M-ai umilit, dragă Kukin, m-ai umilit atât în faţa

ei, cât şi în faţa lui. Şi mai e aici şi fratele meu, ce-şi doarme somnul de veci în acelaşi sarcofag. E aici, în acest compartiment din mijloc. E pe jumătate vesel, pe jumătate trist. Mereu a fost aşa, încercând să împace şi capra, şi varza. Nu e de mirare că a clacat. Nu am să te încarc acum şi cu povestea lui... Ceea ce pot să-ţi spun însă e că suferă şi el. Suferă şi tace. Oricum, nu-i pică prea bine la inimă că fratele lui e umilit în faţa sa... Firicelul subţire de fum ce susură din urnă e un semn de reproş din partea lui. Îl doare fiecare cuvânt de-al tău. Dar ţie, draga Kuky, văd că de lucrurile aceste nu-ţi prea pasă. Tu stai frumos pe scaun, pe scaunul prezidenţial, şi pufăi din havană, fără să te gândeşti la suferinţa pe care mi-ai pricinuit-o! Halal consilier, zău aşa!»

Am dat să sting trabucul, dar preşedintele m-a oprit: «Fumează-ţi, te rog, havana până la capăt...» Am mai tras un fum şi-am stins-o. «Deci aşa», făcu preşedintele, foindu-se pe scaun. «Te iau în delegaţie şi tu îmi dai tot programul peste cap. Îţi lunecă mapele din mână. Din pricina transpiraţiei, zici. Păi, acum de ce nu transpiri?»

Transpiraţia mă năpădi din nou. Cămaşa mi se lipise de piele, iar tâmplele îmi erau acoperite de-o sudoare rece. «Le scapi din mână şi, colac peste pupăză, te strecori şi pe sub fotoliul preşedintelui Mobutu! Îţi dai seama ce tevatură ai stârnit?! Ştii ce mi-a spus Excelenţa Sa la despărţire? Halal consilieri aveţi! Dacă erau aici, de mult îi transformam în chifteluţe! Asta mi-a spus preşedintele Sese Seko. Şi nu cred c-a glumit... Strămoşii săi aveau un obicei destul de sănătos. Dacă îi călcai pe bătătură, a doua zi erai tranşat şi pus la frăgezit într-un sos cu multe mirodenii... La noi legea e blândă, profiţi de bunătatea mea şi

îţi faci de cap. Dar am eu ac de cojocul tău, să ştii!»

Preşedintele Letinski povesti în amănunt întâlnirea cu Sese Seko. Insistă asupra unor amănunte insolite. Îmi povesti despre strămoşii preşedintelui Mobutu, despre obiceiurile care mai persistau în triburile ce îşi duceau viaţa ascunsă în inima junglei. Acolo se mai practica canibalismul. Îmi descrise cu lux de amănunte cum se tranşează o victimă, cum se fierbe carnea la foc mic... Îmi vorbi despre descântecele şi dansurile ritualice, pentru ca la urmă să conchidă: «În fond, antropofagia nu e ceva rău... Oricum ne mâncăm unii pe alţii. Zi de zi. Nu mâncăm, desigur, carnea. Dar roadem sentimentele. Ne devorăm unii pe alţii din punct de vedere psihic fără să clipim. Şi cu cât ne devorăm mai mult, cu atât ne simţim mai bine...»

XI

În timp ce preşedintele vorbea, am vrut să spun şi eu ceva, dar, cum nu am găsit prilejul potrivit, repetam, fără să vreau, cuvintele pe care le auzeam. Observând că-mi mişc buzele, preşedintele făcu o pauză şi mă-ntrebă: «Nu cumva, dragă Kuzin, vorbeşti de unul singur? Aş fi curios să aud ce spui». Nu ştiu de ce, m-am simţit uşor ofuscat şi-am replicat: «Cum adică vorbesc de unul singur?». «Ei nu», zise preşedintele şi îmi făcu, nu ştiu de ce, din ochi. «Vorbeşti, de ce spui că nu vorbeşti? Şi aici, şi acasă... Mai ales acasă», precizează el. «Deseori, când te întorci de la slujbă, în loc să te faci lejer sau să te duci să îmbuci ceva, tu te închizi în baie şi începi să mi te confesezi... Ce-i drept, confesiunea ta se desfăşoară în şoaptă, ca să nu te audă nici soţia, nici copiii», iar uneori, nu ştiu de ce, îţi pui şi ochelari... Te porţi ca

un infractor sau, mai bine zis, ca un anchetator care, interogându-şi victima, simte nevoia să-şi ascundă identitatea în spatele unor ochelari de cal... Spune-mi, dragă Kuzin, la ce îţi foloseşte toată această recuzită? Toate aceste deghizări? Vrei să te ascunzi de mine? E ca şi cum ai încerca să te ascunzi de propria-ţi conştiinţă, zău aşa.... Ai un comportament bizar. Când vii de la serviciu, te strecori în casă ca un hoţ care deschide uşa cu o cheie falsă... Cauţi să nu faci nici un zgomot când pătrunzi pe hol, dar de boscorodit, boscorodeşti... Te porţi asemeni unui nebun care fuge de propria sa umbră şi caută să se ascundă undeva... Tu însă uiţi un lucru, trăieşti în umbra sau sub umbra mea. Astfel că orice ai face şi ai drege, nu vei putea scăpa nici de mine, nici de ea... Sub o formă sau alta, voi fi mereu prezent în preajma ta.. Faptul acesta ar trebui, desigur, să te bucure şi să-ţi confere, ca să zic aşa, o oareşicare siguranţă. Eu te văd aşa cum eşti, dar şi aşa cum nu eşti, şi când, din pricina stresului, o să vrei s-o iei pe arătură, o să am grijă să te opresc la timp...» «Vă rog să mă scuzaţi», am murmurat. «Te scuz, cum să nu te scuz», zise preşedintele. «În fond, ce-ai făcut!?» ridică el uşor din umeri. «Te-ai apucat să te confesezi de unul singur. Ei şi? Se întâmplă şi la case mai mari. Ţi-ai dat drumul şi nu te-ai putut opri decât după ce ţi-ai tras câteva palme peste gură, după care ai tras apa la WC... Ei, şi? Crezi că soţia nu te-a auzit? A auzit, cum să nu audă!? Dar nu s-a mai alarmat cum se întâmpla altădată, s-a obişnuit cu astfel de bizarerii de ale tale. Acum totul i se pare normal... Totuşi, chiar dacă vorbeşti în intimitate, te-aş ruga să fii ceva mai atent... După cum ţi-am zis, există ochi şi urechi nu numai în ziduri, ci şi în oglinzi. Uneori vuiesc

acolo ca frunzele în copac pe timp de furtună. Foşnesc, se animă, dar cad de pe ram... Curiozitatea le ascute simţurile. În fine, eu mi-am făcut datoria: te-am prevenit. Să nu zici că nu ţi-am spus. Mă pot spăla acum pe mâini. În fond, fiecare pasăre pe limba ei piere... În ce mă priveşte, poţi continua să discuţi cu tine cât vrei, asta nu mă deranjează. Alţii, în schimb, s-ar putea să fie deranjaţi...» Am bolmojit ceva, cerându-i încă o dată iertare preşedintelui... Letinski îşi întinse mâinile peste birou, luând o mină serioasă... Părea destul de trist sau, mai degrabă, îngândurat. «Te iert, cum să nu te iert», zise preşedintele. «Nu te mai frământa atât... Mi se întâmplă şi mie să mă surprind în faţa oglinzii vorbind de unul singur. Probabil din pricina surmenajului. Sau poate dintr-o altă cauză. Stau în faţa oglinzii şi boscorodesc. Dau ordine, emit decrete. Semnez sentinţe. Sau pur şi simplu stau drepţi în faţa mea şi mă admir cât de măreţ şi de puternic sunt. Altădată, dimpotrivă, cuprins de o stare foarte anxioasă, încep să răcnesc şi mă fac în toate felurile. Nu crezi? N-ai decât. Ceea ce îţi relatez e însă purul adevăr. Ce rost ar avea să-ţi spun baliverne, prezentându-mă într-o ipostază proastă? Caut să fiu onest şi sincer cu tine, dragă Kuky Kuzin, gândindu-mă că şi tu, la rândul tău, atunci când vei simţi nevoia să mi te confesezi, de când aştept eu ziua asta!» exclamă preşedintele, «vei proceda la fel... Ce rost are acum, când ne cunoaştem atât de bine unul pe celălalt, să începem să vindem castraveţi la grădinar? Grădinar eşti tu, grădinar sunt şi eu. Fiecare e stăpân pe grădina lui. Şi cât de mari sunt grădinile noastre, Doamne! Găseşti în ele orice, şi castraveţi, şi roşii, şi zarzavat, şi buruieni, cresc de-a valma, amestecate cu tot felul

gânduri, şi sentimente, şi stări ambigue ce ne animă conştiinţa. Căci de, dragă frate Kuzin, suntem şi noi oameni şi orice-am face, şi oricum am suci-o, de umanitatea noastră nu putem scăpa. Păi, atunci, dacă-i aşa, ce rost are să ne mai ascundem după deget? Ce rost are să umblăm cu fofârlica, dragă Kuzin!? Nu trebuie să ne fie ruşine de ceea ce suntem! Dar ce-ţi spuneam? A, da, ziceam că mi se întâmplă şi mie să mă surprind în faţa oglinzii boscorodind de unul singur. Ajung câteodată într-un astfel de hal de nebunie, că mă târâsc în genunchi în faţa mea şi-mi ling cizmele de călărie (am oroare de bocanci şi de pantofi!), cerându-mi, cu lacrimi în ochi, iertare. După care mă ridic şi-mi fac o reverenţă... În fond, îmi zic, dacă poporul mă admiră şi face temenele în faţa mea, eu de ce n-ar trebui să îmbrăţişez, pardon, am vrut să spun împărtăşesc, faţă de mine aceleaşi sentimente? Şi tot eu îmi şi răspund: păi, dacă te admiri, de ce te târăşti în patru labe şi-ţi lingi cizmele, cerându-ţi iertare? Motivul e acelaşi, îmi zic. Mulţimea mă iubeşte, dar în acelaşi timp ea e curpinsă şi de un sentiment profund de ură faţă de stăpânul ei. Se târăşte, la modul metaforic, desigur, în genunchi în faţa mea, dar, dacă ar avea ocazia, mi-ar înfige, cât ai clipi, un cuţit aici, între omoplaţi.» Şi, spunând aceasta, preşedintele Letinski se răsuci spre mine, indicându-mi cu un deget locul unde mulţimea i-ar fi putut înfige cuţitul dacă el ar fi slăbit un pic chingile puterii, lăsându-se pe mâna ei... «Numai că nu vor avea această ocazie. Iar dacă s-ar ivi, să presupunem prin absurd, această ocazie, pe moment, toţi ar fi cuprinşi de frică. Cum să-ţi spun, momente de cumpănă au existat. Uneori am sfidat mulţimea, întorcându-i spatele şi arătându-i

nu faţa, ci dosul. Dosul meu. Şi mulţimea, în loc să mă huiduie sau să arunce cu pietre şi cu roşii asupra mea, m-a ovaţionat. Şi ştii de ce? M-a ovaţionat fiindcă dosul meu ascunde tot atâta putere cât şi faţa! Înţelegi? Mă cunosc destul de bine. Ştiu câte parale fac. De aceea trec prin stări contradictorii. Poate că tu zici, în sinea ta, că sunt un om extrem de posesiv, posesiv chiar şi faţă de propria-mi persoană, şi că nu e normal să ajung să fiu cuprins de sentimente extreme, ce se bat cap în cap unul cu altul şi mă împing spre nebunie. Poate zici că sunt un om bolnav, un preşedinte ce şi-a pierdut uzul raţiunii. Uzul raţiunii nu mi l-am pierdut, tot ce spun şi tot ce gândesc e logic, coerent. Dar această logică nu e, totuşi, sănătoasă. Da, îţi dau dreptate. Sunt un om bolnav. Puterea m-a îmbolnăvit. M-a făcut să cred că orice este posibil. Pot fi orice. Şi pentru că sunt conştient că pot fi orice, să nu crezi că aceasta constituie pentru mine un motiv de bucurie. Asta pe de o parte. Pe de altă parte, n-aş spune că, gândindu-mă la faptul acesta, nu jubilez. Jubilez – şi încă cum. Dar, în timp ce jubilez, mă simt cuprins de un sentiment de îngijorare. Am vrut să consult un medic, dar medicii sunt potlogari. Cum te-au prins cu ceva în neregulă, te fac dependent de ei... Şi apoi, treaba aceasta n-aş vrea să se răsufle... Or, medicii sunt gură spartă. Ajung acasă şi încep să-i povestească, asta ca-şi dea cât mai mult importanţă, consoartei ce-au văzut şi au auzit. Şi, apoi, de aici începe lanţul slăbiciunilor. Consoarta povesteşte la vecini. Iar vecinii la alţi vecini, şi astfel zvonul prinde consistenţă şi se întinde ca plaga de la un cartier la altul. În câteva zile, tot oraşul fierbe, vorbind de boala preşedintelui, punând, fiecare, după cum îl duce mintea, câte un diagnostic. Zvonul

ajunge, desigur, şi la presă. Şi atunci să te ţii. Presa, care-i totuşi controlată, abia aşteaptă ca la preşedinţie să izbucnească un scandal... Paparazzii şi reporterii mereu ne dau târcoale, dar nu reuşesc să ne prindă cu mâţa în sac... Cam asta-i cu boala mea. Ţinând cont de aceste lucruri, te sfătuiesc, prieteneşte, să fii, totuşi, prevăzător şi să nu te culci pe o ureche, visând cai verzi pe pereţi, că ai dat de dracu'... Chiar dacă presa nu mişcă un deget fără voia mea, pot apărea surprize. Or, eu n-am nevoie de surprize. Singura surpriză pe care o accept eşti tu, dragă Kuzin... Mă uit mereu la tine şi mă minunez. Reuşeşti să mă surprinzi în fiece moment...»

Zâmbeam prosteşte, aşezat la biroul prezidenţial, şi bâţâiam din cap. «Paparazzii, totuşi, stau cu ochii pe noi», îşi continuă peroraţia Letinski. «Zi de zi călcăm pe un teren minat. Deocamdată totu-i sub control. Cunosc în amănunt punctul vulnerabil al fiecărui ziarist. Am ac de cojocul lor. Dar nu uita că oricând putem face un pas greşit şi călcăm, fără să ne dăm seama, pe o mină nedezamorsată. Niciodată nu poţi şti de unde sare iepurele. Înţelegi? Poate unuia îi trece prin cap să dezerteze şi trece, cum se spune, cu tot cu arme şi bagaje în tabăra adversă. Fie vorba între noi, nu există nici o tabără adversă, cel puţin deocamdată, decât ca ipoteză. Dar şi ipoteza aceasta trebuie luată în calcul. Viitorul, deocamdată, e imprevizibil. Dar noi va trebui să-l facem previzibil, modelându-l, ca pe o plastilină, după voinţa noastră. E suficient să stăm o clipă cu mâinile în sân şi ne vom trezi în plin scandal. Căci, cum să-ţi zic, material pentru un scandal în presă există, slavă Domnului, şi va exista întotdeauna! Gândeşte-te, de pildă, că nici nu ţi-ai ridicat bine capul de pe pernă şi dai, pe

prima pagină, cu nasul peste un titlu incendiar, ceva de genul: *Preşedintele îşi mulge secretara*. Sau: *Preşedintele îşi mulge secretara ca pe-o capră, dându-i să mănânce documente oficiale...* Sau altul, la fel de percutant: *În timp ce situaţia mondială se înrăutăţeşte, preşedintele Letinski nu se poate debarasa de viciul său*. Şi, mai jos, subtitlul, scris şi el cu litere cât carul: *El îşi mulge zilnic secretara, care juisează, cântând* Marseilleza*, după care varsă laptele pe geam...* Desigur, nimeni nu m-a surprins aruncând laptele pe geam; îl folosesc pentru a-mi drege cafeaua, uneori îl împart, cum s-a întâmplat acum, cu unicu-mi prieten, cu domnul consilier Kuky Kuzin», adăugă zâmbind preşedintele, «şi nici n-a surprins-o nimeni pe secretară juisând sau cântând *Marseilleza*... După cum ştii, presa niciodată nu ţine cont de realitate şi exagerează, insistând asupra unor amănunte nesemnificative, dar picante, în timp ce pe altele, demne de luat în seamă pentru o analiză sau o introspecţie serioasă, le pune la index. Acum, spune şi tu, că doar ai fost martor la această scenă: ai văzut-o pe Vera juisând sau cântând ceva? Dacă ar fi cântat, m-ar fi înnebunit de-a binelea. De juisat, nu ştiu, poate că juisează. Dar de cântat te asigur că nu cântă. Eu însumi aş fi acompaniat-o dacă aş fi observat că are astfel de înclinaţii. Dar, după cum ai văzut, nu ştiu de ce, în astfel de momente, Vera tace ca o mută. Poţi s-o tai cu toporul, nu va scoate nici un sunet. De unde atâta *Marseilleză*? Şi de ce neapărat *Marseilleza*?! De ce nu *Internaţionala*? Dacă tot s-au apucat să facă aluzii referitoare la mine şi la regim, că, vezi bine, am o ascendenţă proletară – nu neg, o am! –, atunci să spună lucrurilor pe nume şi să meargă până

la capăt. Îţi spun însă, dacă ar fi fost după mine, eu unul aş fi pus-o să interpreteze aria Desdemonei de Verdi... Sau aş fi pus-o să îngâne *Sonata lunii*, aducându-i, la o adică, şi un pian miniatural la îndemână... Dar Vera e afonă. Ce Desdemona, ce Verdi! Ce *Sonată*! Această Veră nu e în stare nici să ragă... În fine, să abandonăm subiectul legat de secretară şi să ne gândim la un alt titlu ipotetic; la unul cu iz funerar, ce ar putea să sune astfel: *În timp ce indicii de poluare au crescut an de an în progresie geometrică şi găurile din stratul de ozon s-au lărgit în acelaşi ritm, preşedintele Letinski şi-a transformat biroul într-un crematoriu.* Poate zici că titlul e prea lung şi destul de incoerent, ocupând mai bine de un sfert de pagină; ei bine, când e vorba să-l denigreze pe preşedinte, presa nu ţine cont nici de lungimi, nici de lăţimi. Pe lângă titlu, articolul ar mai putea conţine şi un şapou la fel de aberant, referior la trecutul meu: *Pe biroul său, preşedintele Letinski ţine un sarcofag plin cu osemintele familiei. Faimoasele sale havane sunt depozitate tot acolo. În mod straniu, mass-media internaţională nu pomeneşte nici un cuvânt despre această afacere funebră. După cum nu pomeneşte nici un cuvânt despre mania preşedintelui de a-şi mulge zilnic secretara...* Şi finalul lăsat în suspans: *În numărul nostru de mâine vă vom dezvălui cu cât a fost plătită tăcerea presei inernaţionale.* Desigur, astfel de articole nu au cum să fie publicate acum, cât trăiesc. Există însă şansa ca ele să apară postum, când viaţa mea, în loc să devină un obiect de studiu pentru viitoarele generaţii, va fi terfelită prin noroi de toţi neaveniţii. Dar ce să-i faci, dragă Kuzin, va trebui să trec, m-am pregătit de mult, şi prin purgatoriul ăsta. De multe ori

posteritatea e ingrată. Te străduieşti să construieşti ceva şi nu ai închis nici bine ochii, că iată, vine un nimeni şi dărâmă tot ce te-ai străduit să înalţi de când te-ai născut şi până ai dat colţul, ca tot omul, după voia sorţii. Faptul acesta nu trebuie însă să te tulbure prea mult, căci se va mai scurge un timp şi pietrele pe care le-ai cioplit vor reveni la locul lor în templu. Mai târziu sau mai devreme adevărul va ieşi la suprafaţă. Şi atunci vei fi repus pe soclul pe care ţi l-ai clădit încă din timpul vieţii. Istoria omenirii e construită în spirală. Ai impresia că revii acolo de unde ai plecat. E vorba însă de-o revenire falsă. Planând în spirală, te încolăceşti asemenea unui fetus în jurul propriului tău cordon ombilical şi urci mereu, mereu în înălţimi, uitând ce-ai fost şi ce eşti... Nu ştiu exact cât urci şi unde urci, cert e că urci. Şi, deodată, când ţi-e lumea mai dragă, te loveşti de hău... De care hău? De hăul etern... Şi atunci îţi spui: stai, omule, unde te grăbeşti aşa... Ia-o mai încet, că oricum ajungi tot acolo. Problema e însă următoarea: pleci, dispari pentru un timp sau poate pentru totdeuna – apropo de asta, Kuky, tu ce crezi despre reîncarnare?“ mă chestionă aşa, în treacăt, preşedintele, măsurându-mă cu privirea – am crezut că va insista asupra întrebării, dar el o ignoră, revenind la ideea sa iniţială –, „dar ce laşi în urmă?! Şi dacă ţi-ai pus, într-adevăr, în gând să laşi, atunci fă de pe acum corecţiile necesare, căci odată înălţat în eter, n-ai să mai poţi îndrepta nimic din ce-ai făcut... În fine, să lăsăm filozofia la o parte. Cu cât ne vom gândi mai mult la gol sau la eternitate, cu atât ne vom încâlci mintea în propriile noastre supoziţii. Vorbeam însă de viitor şi de încercarea ce mă aşteaptă. Sunt pregătit de pe acuma să trec prin supliciul ce

mi-a fost prescris de zodii. Pot să-ţi spun că am fost prevăzător şi n-am lăsat nimic la voia întâmplării. Viitoarele generaţii vor putea să răscolească arhivele până li se vor acri şi ochii. Voi şterge orice urmă ce m-ar putea incrimina, înţelegi? De fapt, am făcut asta dintotdeauna. Biografia mea va rămâne imaculată. Desigur, pe alocuri, vor exista şi pete. Le voi lasă acolo ca pe nişte oaze, menite să adăpostească şi să confere un pic de umbră tuturor acelora care se vor încumeta să străbată, punându-şi mintea la încercare, deşertul întins şi destul de arid al vieţii mele, ca să zic aşa, deposedate de bruiajele esenţiale... Mă poţi acuza, desigur, că îmi regizez, mă rog, că îmi înfrumuseţez trecutul. Nu neg, aşa am procedat dintotdeauna şi aşa voi proceda şi de acum înainte. Să nu-ţi închipui însă că fac asta ca să-mi liniştesc nu ştiu ce orgoliu... Eu urmăresc, dragă Kuzin, un scop nobil. Viitoarele generaţii au nevoie de modele. Ca să le călăuzesc viaţa pe un făgaş mai bun, sunt nevoit să-mi curăţ biografia de bucăţi de lest şi alte resturi. Şi, într-un fel, să mă sacrific, prezentându-mi viaţa în culori roz. Şi asta s-ar putea să-mi creeze în viitor o oarecare antipatie, înţelegi? Fapt de care-s conştient... Desigur, nu am fost un om perfect, poate dimpotrivă, dar aş fi vrut să fiu. Dorinţa aceasta trebuie să devină lege...»

XII

Zâmbeam prosteşte, stând la biroul prezidenţial şi bâţâind din cap. Letinski se opri din vorbă preţ de-o clipă pentru a-şi aprinde o havană...

Trăgând fumul adânc în piept, preşedintele continuă: «Te vei întreba, desigur, cum procedez şi ce mijloace folosesc pentru a-mi

atinge scopul... Am la dispoziţie aici, prin preajmă, o aparatură foarte bine pusă la punct şi, bineînţeles, dispun şi de câţiva specialişti extrem de pricepuţi în mânuirea ei. Eşti curios? Vrei să vezi cum funcţionează!? Îţi voi face, acum, pe loc, o demonstraţie. Hei, Iaki, ţap bătrân», strigă el, «las-o pe Alba ca Zăpada în pace şi dă drumul la ultima înregistare...» Şi apoi, întorcându-se spre mine, ţinu să precizeze: «Iaki ăsta stă de dimineaţă până seară şi se uită la desene animate. I-am făcut de nenumărate ori scandal, i-am luat şi din salariu, dar tot degeaba. De fiecare dată când îi atrag atenţia să se astâmpere, îmi spune că asta, vezi bine, îl inspiră. Că foloseşte anumite tehnici la montaj... Ştiu eu prea bine ce face el acolo, dar trec cu vederea. Fiecare cu păcatele lui. E mai năbădăios decât un adolescent căruia i-au dat tuleiele. Stă toată ziua, scuză-mă că-ţi spun pe şleau, cu scula în mână şi se uită la nu ştiu care Mickey Mouse sau cam aşa ceva. Şi e om în toată firea... A trecut de mult de cincizeci. Mă rog, fiecare cu hachiţele sale. Dar de muncit munceşte...».

De sus, sau poate că de jos, Iaki părea să fie şi într-un loc, şi-n altul, sau poate că era vorba de doi Iaki. Se auziră nişte zgomote ciudate. Un hârşâit de mobilă, nişte icnituri, mascate cu discreţie de tuse. Preşedintele îşi ciuli urechile şi, deşi nu se auzi de acolo nici un cuvânt, el i se adresă, cu o oarecare nerăbdare în glas, aceluiaşi Iaki, alintându-l acum cu apelativul Ioşka: «Cum adică nu ştii care! Aia cu secretara, Ioşka... Nu-i ultima, zici!? E penultima?! Fie şi penultima sau antepenultima, indiferent care e, fă ce faci şi pune-o odată în mişcare!».

Se auzi un bâzâit imperceptibil şi storurile se lăsară în jos, apoi, în timp ce biroul se

cufunda în umbră, pe peretele din dreapta se contură un ecran fosforescent, pe care apăru un cadru punctat de nişte siluete cunoscute. Privindu-le, am avut o tresărire. Simţindu-mi tulburarea, preşedintele surâse, frecându-şi mâinile de satisfacţie: «Vezi», mi se adresă el cu o voce neaşteptat de caldă, «nimic din ce apare pe ecran nu pare trucat. Şi totuşi, te rog, priveşte filmul cu atenţie. Vezi, iată, intră secretara, nu?! Observ-o cum păşeşte! E toată numai zâmbet, numai forme. Şi acum ce vezi? Iată, acum apare pe ecran o figură destul de stranie, dacă stăm să ne uităm mai bine... E consilierul meu însărcinat cu probleme speciale, Kuky Kuzin. Ei, şi ce face acum Kuky Kuzin?! Kuky Kuzin se lăfăie ca un belfer pe fotoliul meu, cu picioarele cocoţate pe birou, aşa cum a văzut adesea în filmele americane, înarmat cu un ditamai trabuc, şi, în timp ce sloboade covrigi de fum pe gură şi pe nas, îi face cu degetul un semn secretarei să vină, adică, mai aproape... Dar unde sunt eu!?» exclamă preşedintele. «Nu ştiu. Probabil m-am evaporat din peisaj, ca să-i las pe cei doi în intimitate, căci de, sunt şi ei oameni şi tot ce e omenesc nu le e străin, ci dimpotrivă... Nu-i aşa?! Pentru cei care vor studia cronologia evenimentelor ce s-au petrecut în această zi, se va vedea că am fost plecat la o întâlnire oficială. Unde m-am dus, apare în presă. Există şi imagini. Televiziunile şi-au focalizat camerele pe acest eveniment. Cum de-a fost posibil să fiu în acelaşi timp în două locuri diferite? te vei întreba. Oficial m-am întâlnit cu sindicatele. Neoficial însă am stat aici de vorbă cu tine şi, printre altele, am şi făcut ceea ce-am făcut. Ştii, m-ai tot bătut la cap să-mi iau o sosie. Am stat, m-am tot gândit şi răzgândit, şi până la urmă m-am decis. Mai întâi mi-am luat una, apoi încă una

şi tot aşa, până m-am pricopsit cu o garnitură întreagă. Dacă treci pe aici mai dimineaţa, te împiedici de ele la tot pasul. Una îşi bea cafeaua, alta îşi piguleşte, postată în faţa oglinzii, sprâncenele şi părul. Alta, mă rog, deşi posedă pantofi cu gumilastic, îşi leagă şireturile şi nu mai termină de legat. Ce mai, o harababură întreagă. Nici nu apuci să-ţi întorci bine capul, că ai dat nas în nas cu cineva. Şi ajungând în această ipostază, te holbezi la el şi te minunezi: ăsta sunt eu sau el!? Sau viceversa? Şi în timp ce stai nedumerit şi te scarpini la modul simbolic, desigur, după ceafă, observi că omul din faţa ta, ce îţi seamănă leit, e frământat, la rându-i, de aceleaşi întrebări existenţiale. Vă uitaţi unul la altul şi deodată vă podideşte râsul: nu cumva tu eşti preşedintele? îl întrebi. Iar el, luând o mină serioasă, te întreabă la rândul său: nu cumva eşti tu? După care adaugă: am vrut să spun, adică, dumneavoastră. Şi în timp ce purtaţi această conversaţie, nici ceilalţi nu se lasă mai prejos. De pretutindeni răzbat voci, care seamănă ca două picături de apă între ele: tu eşti preşedintele? Sau tu? Am vrut să zic, adică, dumneavoastră. Ba dumneavoastră. Etc., etc. Şi, uite aşa, se încinge o adevărată hărmălaie, care se sfârşeşte cu un hohot de râs ameţitor, urmat de câteva clipe de tăcere. După care cineva, mă rog, unul din mulţime, o sosie oarecare sau poate chiar tu, căutând, chipurile, o ieşire din această situaţie, cum s-ar spune, jenantă, ţipă cât îl ţine gura: mă, care din voi e preşedinte? Să ridice mâna! Şi ridică toţi! Şi apoi, după isprava asta, toţi strigă în cor: ce mai contează care, toţi suntem la fel. Am să te chem special într-o dimineaţă să asişti la această trecere în gardă, ca să te distrezi şi tu. Te asigur că te vei ţine cu mâinile de burtă

până îţi va plesni de atâta râs cureaua şi vei rămâne cu pantalonii în mână sau te vei scăpa pe tine de atâta haz, cum am păţit şi eu, dacă nu mă înşel, alaltăieri. E ca şi cum te-ai privi deodată într-o sută de oglinzi, care îţi multiplică nu numai gesturile, ci şi vorbele, şi râsul. Priveşti şi te cruceşti, gândindu-te dacă nu cumva, fără să-ţi dai seama, în loc s-o iei spre preşedinţie, ai cotit-o spre casa de nebuni. Dis-de-dimineaţă, unii fac gimnastică, alţii exerciţii de vocaliză, alţii se strâmbă în oglindă, încercând să-ţi reproducă mimica până la ultimul amănunt. Intri, mergi printre ei, răspunzi la salut, arunci câte o glumă şi deodată te apucă groaza: care dintre ei eşti tu?! Da», continuă preşedintele, «treci prin stări ambigue, ai tot felul de trăiri care de care mai abracadabrante, eşti ca într-o halucinaţie, nu exagerez. Merită să încerci, dragă Kuzin, aceste senzaţii pe propria ta piele, zău aşa. Te rog să treci chiar mâine pe aici: am o surpriză plăcută pentru tine, nu te mint. Pe lângă celelalte sosii cu care m-am obişnuit, există una specială. Adică nu una, ci chiar două. Dacă mâine te vei scula ceva mai dimineaţă decât ai obiceiul (mă sculam de obicei cu noaptea în cap şi ajugeam primul la preşedinţie!) şi n-o să-ţi fie lene să vii aici înainte de program, vei putea să faci cunoştinţă cu propria-ţi sosie. Ei, de surpriza aceasta ce zici?» N-am zis nimic, doar am ridicat din umeri. Eram de acord cu orice. «Poate că în timp ce îţi vorbeam», continuă Letinski, «în sinea ta tu te gândeai că sunt egoist. Dar uite că te-ai înşelat. Dragă frate Kuzin, te-ai înşelat. Mâine, dacă soseşti aici, am să ţi-l prezint pe un alt Kuky Kuzin. Abia aştept să văd ce mutră faci! Într-un fel, ar trebui să-ţi fiu recunoscător. Ideea cu sosiile, repet, mi-ai sugerat-o tu. De când am pus-o în

aplicare, trăiesc mult mai palpitant decât înainte. Şed câteodată aici la birou, pe scaunul pe care stai acum tu, şi mă gândesc: dacă se va întâmpla cumva să mă trădeze consilierul meu Kuky Kuzin şi voi fi nevoit să-l lichidez – în fond, se poate întâmpla orice –, nu voi renunţa de tot la el. Adică voi renunţa la el, dar voi continua să apelez la serviciile sosiei sale – iar uneori, aşa, din plictiseală, voi trece să-i fac o vizită şi soţiei dumisale, care, probabil, va trăi, fără să-şi dea seama, împărţind patul cu unul din înlocuitorii tăi – şi, poate, mă voi obişnui atât de mult cu felul ei de-a fi, vorbesc de sosie, nu de soţie, încât nu voi avea nici o clipă sentimentul că am pierdut ceva; nu voi simţi, în ce te priveşte, nici o urmă de regret şi nici nu voi fi cuprins de remuşcări, ci, dimpotrivă, mă voi bucura că am scăpat de un om, ce-i drept, destul de inteligent, dar lunecos, care m-ar fi putut împinge spre pierzanie, uzurpându-mi zi de zi puterea. Sosia lui Kuzin nu va îndrăzni nici măcar în gând să-mi aducă vreun reproş sau prejudiciu, cu atât mai puţin să mă denigreze pe la colţuri. Iar dacă o va face, o voi lichida cât ai clipi din ochi şi o voi înlocui cu o altă sosie. Şi fiindcă veni vorba de trădare, i-aş putea servi prietenului meu Kuky Kuzin o altă lecţie de viaţă usturătoare. Aş omorî sosia şi aş pune-o împăiată în frigiderul sau în debaraua din biroul său, ca să dea nas în nas cu ea atunci când se va duce să desfacă o bere rece... Astfel l-aş învăţa minte pentru totdeauna să mai umble cu prostii. Ei, ce zici, amice», mi se adresă cu familiaritate preşedintele, «îţi place surpriza mea? Vino să vezi: nu e singura, de altfel, pe care ţi-am pregătit-o. La trecerea în revistă te vei putea întâlni şi cu o veche simpatie a ta. Doamna secretară Vera

va fi şi ea prezentă acolo, desigur, sub formă de înlocuitor. Adevărata Veră se scoală mai târziu. Venind în sala de repetiţii, vei putea să stai de vorbă cu ea pe îndelete. Sau chiar s-o mulgi, cum visezi de atâta timp s-o faci. Nu-ţi va mai sta nimeni în cale. Iar eu te voi încuraja. Ştiu că faţă de adevărata Veră, care, orice ai spune, îmi e, totuşi, fidelă, ai unele rezerve, ca să nu zic mai mult. Poate că înlocuitoarea ei îţi va produce o altă impresie. M-aş bucura nespus să te ataşezi de ea. Asta cu atât mai mult cu cât distinsa sosie a distinsei doamne Vera tocmai a ieşit de la filmări... Hei, Iaki, derulează, te rog, scenele mai repede şi opreşte-te la cea semnificativă...»

Din culise se auzi vocea, ca de copil sau de scopit, a omului însărcinat să se ocupe de imaginea postumă a preşedintelui Letinski: «E bine aici?». «E bine», confirmă acesta, trăgând alene din trabucul său.

Apoi, în timp ce slobozea fumul pe nări, cu aceeaşi voce caldă, mi se adresă din nou: «Iată, aici, adică acolo, apare biroul meu. Tu deja ai îngenuncheat pe podea şi te pregăteşti s-o mulgi pe Vera. Te rog, măreşte cadrul», i se adresă el lui Iaki. Apoi se întoarse iar spre mine: «Observă cu atenţie chipul tău şi-al Verei. N-aş zice că nu eşti satisfăcut de ceea ce faci. În schimb, Vera, deşi pare profund scârbită de gestul tău, mimează satisfacţia... Şi cântă, cântă *Marseilleza*, deşi pe chip i se citeşte groaza! Vezi cum o torturezi?! Ce vor zice generaţiile viitoare când vor privi peste ani şi ani această scenă?! Ghiceşti şi singur ce vor zice... Nu e chiar atât de greu...». Şi preşedintele bătu de trei ori din palme, fără să abandoneze, totuşi, havana pe care o rotea în colţul gurii. «Ajunge, Iaki. Sunt oripilat de ceea ce-am văzut... Ai făcut o treabă bună.

Poţi să te întorci la Alba ca Zăpada», spuse el cu o voce în care se simţea dojană sau mâhnire.

Apoi, suflând iar rotocoale spre tavan, conchise: «Iaki e un profesionist. Nimeni nu va recunoaşte făcătura. Dar, nu-i aşa, trebuie să recunoşti că şi sosia ta are talent... Dacă v-aş pune faţă în faţă, ar trebui să dau apoi cu banul ca să ghicesc care eşti tu şi care-i ea! Nu, zău, aş putea intra în încurcătură... În ceea ce-o priveşte pe Vera, înlocuitoarea a eclipsat total originalul! Ce joc de scenă! Ce intrare! Şi cât de bine a mimat oripilarea... Mă refer la filmuleţ», precizează preşedintele. «Păcat însă că ne-am oprit aici. Ceva mai încolo ai fi văzut cum juisează... Face ca toţi dracii, mimând stări contradictorii, trecând, cum se spune, de la cald la rece şi apoi din nou la cald şi tot aşa, în timp ce tu stai cu ceşcuţa de cafea în mână, uitându-te prostit la ea... Dincolo de latura uşor scabroasă, e, totuşi, foarte amuzantă scena, zău aşa... Când ai s-o întâlneşti pe falsa Vera, te rog să-i transmiţi felicitări din partea mea».

XIII

Preşedintele se foia pe scaun, schimbându-şi poziţia picioarelor. Acum stătea cu piciorul stâng îndoit peste cel drept, cu spatele lipit de spătar şi mâinile bălăngănindu-se pe lângă coapse. Mutându-şi trabucul în celălalt colţ al gurii, spuse: «În fine, cred că ai înţeles cum stă treaba cu arhiva, nu-i aşa?!». Şi fără să mai aştepte răspunsul meu, adăugă: «Prin urmare, în timp ce noi ne tot întindeam aici la vorbă, am avut suficient răgaz la dispoziţie să semnez şi un protocol cu sindicatele din învăţământ care vor cu orice preţ să le cresc salariile... Nu l-am semnat eu, ci una din sosii. Sau poate l-am semnat eu şi o sosie

oarecare a stat, în tot acest timp, de vorbă cu tine. Chiar crezi că s-a întâmplat aşa? E doar o simplă ipoteză. Dar, ca orice ipoteză, şi aceasta conţine o doză mai mică sau mare de adevăr. Nu iese fum unde nu-i foc... Înţelegi? Eşti de părere că sunt o sosie?». Am clătinat din cap în semn că nu, iar preşedintele mă aprobă, argumentându-şi demonstraţia: «Mă cunoşti de atâta timp, dacă mi-aş fi permis luxul să apelez la o substituire, s-ar fi cunoscut... Şi de ce aş fi făcut-o, spune? Îmi face reală plăcere să stau de vorbă, să pălăvrăgesc vrute şi nevrute cu o adevărată eminenţă cenuşie, cu un om atât de inteligent cum eşti tu, dragă Kuky Kuzin...».

Desigur, preşedintele exagera. Sau poate chiar mă lua peste picior. Eu însă m-am simţit, în sinea mea, destul de măgulit.

Voiam chiar să-i mulţumesc pentru aprecieri, adoptând, în acelaşi timp, un ton oarecum critic faţă de propria-mi persoană. Dar m-am fâstâcit.

«Ce rost ar avea să te îmbrobodesc», zise preşedintele. «Sindicatele mă plictisesc de moarte... Stau, mă uit, mă prefac că le ascult cu atenţie argumentele, formulez întrebări şi dau răspunsuri pertinente, dar, în forul meu lăuntric, sunt cuprins de un fel de lehamite de moarte, mă plictisesc şi încep să casc. În schimb, sosiile, care încă n-au fost afectate de rutină, dau dovadă de răbdare şi entuziasm. Mi-e uşor să conduc ţara prin intermediul lor. La un moment dat, simţind că orice aş face, până la urmă tot mă plictisesc, am stat şi m-am gândit: ce-ar fi dacă fiecare om din ţara asta, indiferent dacă e bătrân sau tânăr, indiferent dacă e femeie sau bărbat, ar dispune de-o sosie sau chiar de mai multe, în funcţie de posibilităţi, nu-i aşa că ar fi interesant?! Am trăi, atunci, într-o realitate

paralelă... De fapt, şi aşa trăim... Dar de unde să faci rost de un număr atât de mare de sosii? E o absurditate! În ce te priveşte, de tine încă nu m-am plictisit. De fiecare dată când se întâmplă să stăm de vorbă, plec satisfăcut... Ce om inteligent e consilierul meu, îmi zic. De aceea îţi aloc şi atâta timp în fiecare zi...» Şi preşedintele-mi zâmbi cu simpatie.

M-am fâstâcit din nou, sucindu-mă pe locul meu şi murmurând ceva nedesluşit.

«Nu trebuie să te simţi stingher atunci când te laudă un preşedinte», zise Letinski, simţind tulburarea mea. «Prea multă modestie strică, zău aşa... Şi acum», continuă el, «fiindcă dai dovadă de onestitate, am să-ţi mai arăt ceva...»

Şi, mutându-şi trabucul dintr-un colţ în altul al gurii, Letinski răcni cu o voce gâjâită: «Hei, Iaki, ce faci, ai adormit? Ia trezeşte-te, mata, te rog, şi pune-n funcţiune şi celălalt ecran... Sau nu, mai bine lasă... Am să mă descurc şi fără tine».

Şi, luând de pe birou telecomanda, preşedintele o îndreptă spre peretele din dreapta sa, acoperit de-o draperie. Draperia se dădu în lături şi în spatele ei apăru o uşă. Uşa se deschise fără zgomot spre o încăpere lungă, străjuită de o parte şi de alta de oglinzi. Preşedintele bătu de trei ori din palme şi salonul se umplu ca de la sine de o mulţime destul de gălăgioasă şi pestriţă în esenţa ei. Majoritatea erau bărbaţi, dar, printre ei, am văzut şi câteva femei ce-şi admirau silueta în oglindă.

«Prin urmare, iată şi muzeul meu de ceară animat!» exclamă cu satisfacţie Letinski. Cum stăteam cu ochii pironiţi în salon, uimit cumva de ceea ce vedeam, preşedintele îmi dădu explicaţiile necesare: «M-am gândit să deschid o galerie personală de celebrităţi...

Aceasta, desigur, nu-i chiar o idee nouă. M-am inspirat trecând prin Petersburg şi Londra, unde am vizitat cunoscutele muzee. Revenind acasă, am stat şi-am meditat: în fond de ce trebuie să te duci tocmai pe malul Senei, pardon, al Tamisei sau Nevei, ca să-i vezi pe alde Bush sau alde Clinton, când îi poţi avea şi pe unul, şi pe altul la îndemână în ograda ta?! Şi, în scurt timp, mi-am înjghebat aici un muzeu al figurilor de ceară, un muzeu nu mort, ci unul viu... Chiar foarte viu... Mi-am pus agenţii în mişcare şi am făcut rost de o mulţime de sosii. Nu tresări, nu sunt sosiile mele. Ale mele stau într-o altă sală. Din când în când însă, ce-i drept, câte una se mai rătăceşte şi pe aici. Dar asta o face numai dacă a obţinut din partea mea derogarea necesară... Aici sunt sosiile preşedinţilor de state, dar şi cele ale unor personalităţi celebre. Vrei cumva», mă întrebă el, «să-l vezi şi pe prietenul tău Sese Seko sau eşti de părere să lăsăm întrevederea pe altădată? Bine, o lăsăm pe altădată. Nici eu n-am chef acum să-mi bat capul cu Mobutu! Sau poate vrei să-ţi fac cunoştinţă cu Bill Gates, care, iată, tocmai conversează cu domnul Iulius Cezar? Oare ce-or fi având de discutat? De unde atâta afecţiune unul pentru altul? M-aş fi aşteptat ca Cezar, scuză-mi, te rog, cacofonia, să fie atras de Bonaparte sau viceversa, dar m-am înşelat. Cei doi se ocolesc de la distanţă. Ce-or fi având de împărţit? Gloria postumă? Înţeleg că ar fi avut aversiune unul faţă de celălalt dacă s-ar fi întâlnit în carne şi oase. Dar ei sunt acum doar nişte spectre. Adică nu spectre, ci sosii. Şi atunci de ce atâtea mofturi? Dar ce zici de Bush şi Lenin? Stau toată ziua într-un colţ şi şuşotesc ceva. Mi se pare bizară această combinaţie! După cum bizară mi se pare şi cealaltă pereche», zise

preşedintele, arătându-mi undeva lângă o coloană două figuri înveşmântate în mantii imperiale. «Caligula şi Nietzsche... Ei, ce zici de Friedrich, nu-i aşa că-i stă bine îmbrăcat în haine romane?! De ce nu conversează dumnealui, mă rog, cu Voltaire, ca să-i explice dobitocului cam cum stă chestia cu supraomul? Scuză-mi expresiile tari», făcu Letinski, dar am oroare de peruci, de enciclopedişti şi de toţi reprezentanţii aceştia fandosiţi, alde Voltaire, alde Diderot sau alţi faliţi ca ei, ce vin din Epoca Luminilor... Ne-au tot pisat la cap vreme de trei secole cu raţiunea şi raţiunea iată unde ne-a adus! Dar unde-i, totuşi, supraomul!?» făcu el. «Te pomeneşti că şi-a găsit pereche potrivită şi s-a combinat cu Cleopatra, înghesuind-o într-un colţ?! Hei, Adolf», strigă Letinski, «lasă femeile în pace şi treci la treabă... Hai, unu, doi, unu, doi, genunchii sus, pe loc repaus... Nu-i aşa că-i interesantă galeria?» mă întrebă preşedintele. Şi fără să mai aştepte din partemi vreun răspuns (eram bulversat cu totul de ceea ce vedeam!), Letinski adăugă: «Poate ai impresia că am înjghebat această galerie aşa, de-amoru' artei? Nu, frate, am avut în cap un scop precis... Pentru mine, galeria e o lecţie vie de istorie. De fiecare dată când trec printr-o cumpănă, mă retrag să mă reculeg aici. În afară de aceasta», zise preşedintele, «de multe ori când trebuie să iau o decizie importantă, vin să mă consult cu ei. Fiecare îşi ştie atât de bine rolul, încât îmi dă un sfat folositor... Înţelegi? Adică vin şi discut aici cu unul şi cu altul şi apoi mă retrag în biroul meu şi trag concluziile de rigoare. Vezi, am comasat aici, în salon, o istorie întreagă. Am adunat laolaltă Antichitatea cu epoca modernă, Evul Mediu cu cea postmodernă. Am făcut să vieţuiască alături trecutul cu prezentul. Dar n-am

neglijat nici viitorul. Curând voi aduce aici şi sosiile viitorilor conducători de state. Nu glumesc. Voi apela la serviciile unor prezicători şi astrologi. Şi apoi, prin intermediul computerului, voi *reconstitui*, ca să spun aşa, personalităţile ce nu s-au născut încă, dar o să se nască peste zece, douăzeci, o sută sau două mii de ani... Ce-ţi spun nu-i o utopie... Şi chiar dacă e, o voi pune-n practică... Nu mai ştiu ce filozofi prooroceau sfârşitul istoriei! Iată însă că istoria-i aici. Adunată laolaltă, în salon, ca într-o eprubetă... Vrei să-ţi fac o demonstraţie? Aici cuvântul meu e lege. Vrei să-ţi arăt în ce constă puterea mea?! Hei, George», strigă el, «lasă palavrele şi vino încoace...».

Auzindu-l, personajul care conversa cu Lenin tresări. «Cu mine discutaţi?“ întrebă el, întorcându-şi faţa înspre Letinski. «Cu tine, doar nu cu papa Pius. Ăla nu se numeşte, din câte ştiu, George!» îmi făcu cu ochiul preşedintele. «Hai, repede, mişcă-ţi fundul, până nu mă enervez... Repejor, repejor, la pas alergător!»

Curând personajul ce răspundea la numele de George, un bărbat înalt, cu părul grizonant la tâmple şi ochii albaştri, foarte apropiaţi de rădăcina nasului, făcând slalom printre mulţimea de protagonişti ce discutau în grupuri-grupuleţe, se opri la doi paşi de noi luând un aer marţial. «Cam cât să fie ora, George?» îl întrebă cu familiaritate preşedintele...» «Aproape paisprezece», răspunse acesta, după ce în prealabil îşi consultă ceasul... «I-auzi, aproape paisprezece!» exclamă cu o voce veselă Letinski. «Şi ce faci, de obicei, tu, George, la ora paisprezece?» «De obicei vă leg şireturile....» «Ai răspuns foarte corect», îl lăudă preşedintele. «Într-adevăr, la ora asta

îmi legi şireturile. Dar nu cumva mai ai o însărcinare...» «Desigur», făcu George, «dar asta numai în zilele de post...» «Şi azi ce zi e?» îl întrebă Letinski. «E miercuri...» «Şi ce faci tu în zilele de miercuri?» «Vă leg şireturile, după ce în prealabil vă dau luciu la pantofi...» «Îmi dai luciu la pantofi, frumoasă expresie, George... Nu ştiu de pe unde le culegi... Şi acum, hai, executarea...» George însă stătea în cumpănă, privind când la faţa preşedintelui, când la pantofii lui. «Ai ceva neclarităţi?» i se adresă Letinski, «Că te uiţi la mine ca viţelul la poartă nouă. N-ai înţeles ce ţi-am cerut? Asta scrie în fişa ta de post, asta trebuie să faci, altfel te dau afară şi aduc pe altcineva în locul tău... E limpede?» «De limpede e limpede», răspunse George. «Cunosc instrucţiunile şi le respect. Acum însă a apărut o situaţie neprevăzută...» «Ce situaţie?» făcu Letinski. «Şireturile dumneavoastră sunt legate în nod marinăresc, iar pantofii, din câte văd, sunt lustruiţi... Ce ar trebui să fac?» «Auzi, ce ar trebui să facă?! Păi de ce ţi-a pus Dumnezeu capul pe umeri şi nu între picioare? Ca să judeci, George, ca să judeci şi să iei decizii în momente dificile. Păi, judecă, te rog. Sau poate că nu poţi sau nu vrei să judeci cu capul tău, ci cu al altora, atunci ţi-l putem reteza frumos şi pune la loc o altă căpăţână, capabilă să se orienteze singură în spaţiu...» «Cu alte cuvinte», răspunse spăşit George, «ar trebui să vă dezleg şireturile şi apoi să le leg la loc... Dar cu pantofii ce fac?» «Păi, cum adică ce», făcu Letinski. «Îi dai mai întâi cu puţin praf, apoi îi lustruieşti.» «Dar de unde să iau praf?» întrebă George... «Aici totul e septic...» «Cum de unde, din capul tău... Că doar n-ai să te apuci să ieşi în stradă... Vezi că acolo e bi-bip... Ai înţeles?! Cum ai făcut un pas, cum

vine bi-bip-ul peste tine şi te face terci. Şi acum, hai, executarea!»

Şi în timp ce George se aplecase să deznoade şireturile prezidenţiale, Letinski se întoarse spre mine, adăugând: «Nu trebuie să fim prea exigenţi cu George... E încă în perioada de probă, sau de antrenament, şi nu s-a obişnuit întru totul cu noul său statut. Nici nu avea cum, aceasta fiindcă nu e încă în exerciţiul funcţiunii. Deocamdată, acolo, peste ocean, Bill deţine toate prerogativele puterii. Dar, curând, în locul lui va veni George. De aceea l-am şi adus aici să facă un pic de şmotru, pentru ca el, George, să poată aplica aceeaşi metodă pe spatele naţiunii. Dacă-l lăsam în pace, i s-ar fi urcat gloria la cap... Şi aşa o să i se urce». Şi apoi, adresându-se din nou lui George, ocupat în continuare cu şireturile, Letinski zise, de data aceasta cu un glas ceva mai blând: «Hai, gata, mulţumesc frumos... Ajunge... Acum treci în pas alergător la locul tău şi trimite-mi-l aici pe Lenin».

Nu trecu mult timp şi în faţa noastră se prezentă şi Lenin. «Ce mai faci, Vladimir Ilici?» i se adresă cu familiaritate preşedintele. «Cum e vremea pe la voi? Ce zici, azi plouă sau vom avea parte de o zi senină?» «Afară s-a întunecat, cred c-o să plouă», zise Lenin, cu o voce graseiată. «Deci, vremea e urâtă, nu?» «Urâtă», confirmă Lenin. «Dar vremurile cum sunt?» «Tulburi...» «Şi ce faci tu, dragă Ilici, atunci când afară vremea e urâtă, iar vremurile-s tulburi? «Genuflexiuni», îl informă Lenin. Şi în timp ce acesta se pregătea să execute ordinul, Letinski zise: «Crezi că vremurile se vor mai îndrepta?» «Nu ştiu», răspunse, cu precauţie, sosia lui Vladimir Ilici. «Ţinând cont de aceste împrejurări», mai întrebă

Letinski, «te rog să-mi dai un sfat: ce crezi, comunismul va reveni sau nu, ca să ştiu ce am de făcut?» «Cu siguranţă da!» răspunse interlocutorul său. «Păi atunci, dacă da, ce mai aştepţi, hai, înviorarea!» comandă pe un ton imperativ Letinski, după care, întorcându-se din nou spre mine, zise: «Dacă te uiţi la el, Lenin pare un om de treabă. E îmbrăcat corect, nu întârzie la slujbă şi nici nu pleacă mai devreme, iar uneori, dacă e cazul, rămâne aici până târziu noaptea şi cântă la pian. Îi plac *Karnevalsbotschafter*, *Freut Euch des Lebens op. 340* şi *Man lebt nur einmal*! de Johann Strauss şi fugile lui Bach… Desigur, asta-i o îndeletnicire mic-burgheză, dar dacă lui îi place, înghit în sec şi-l las să-şi facă mendrele… Şi acum, fie vorba între noi, în nici un caz Vladimir Ilici nu se aseamănă cu personajul care apare în letopiseţul lui Alexei. Acolo sunt multe exagerări şi, desigur, multe inexactităţi. Lenin e un om milos: nu ţi-ar omorî o muscă, chiar dacă aceasta l-ar agasa ore în şir, ci ar deschide fereastra şi i-ar da drumul să plece unde vrea, d-apoi să probeze mănuşile din piele de om. Asta poate ar face-o Adolf. Dar şi Adolf e milos. Vine în fiecare zi aici c-un şoricuţ şi, înainte de a-şi începe treaba, îi şterge lăbuţele cu vată muiată în spirt, după care îl curăţă şi în urechi. Îl ţine băgat în portmoneu, în buzunarul de la piept. Iar seara, după ce termină programul, îi cântă din muzicuţă, în timp ce şoricuţul, ridicat în două lăbuţe, roade frumos un cubuleţ de caşcaval. Acolo, dragă frate Kuzin, e mai degrabă vorba de Stalin. Sau poate de Troţki, care avea o minte ageră, ce-i drept, dar un pic cam avântată. Dar te asigur că nici unul, nici altul nu s-ar fi dedat la astfel de isprăvi. De altfel, pe Iosif Visarionovici îl am aici de mult timp şi-l urmăresc îndeaproape. Ştii că-i place

Concertul nr. 23 de Mozart, dirijat de Şostakovici, cu celebra Iudina la pian? Am aici un disc, care s-a făcut ferfeniţă de atâta ascultat. Stalin a făcut o comandă specială. Şi discul a fost înregistrat de Orchestra Radiodifuziunii într-o noapte…. Desigur, mă vei întreba, cine a fost Iudina? Un fel de Salomeea, asta a fost. A trebuit s-o clonez şi pe ea. Altfel nu mai scăpam de sâcâiala lui Stalin. Acum, deci, înţelegi că e posibil ca Alexei să fi făcut o confuzie şi, în loc să intre în trupul lui Lenin, a intrat în cel al lui Stalin, după ce în prealabil l-a încercat şi pe cel al lui Lev Bronstein, care atunci era undeva pe front! Oricum, Alexei era destul de confuz. A venit la preşedinţie şi a lăsat un manuscris. Altele le-a împrăştiat pe la alte insituţii, inclusiv la ambasade. Cine ştie, poate de aici i s-a tras şi moartea… În fine, ce să-ţi zic», făcu Letinski, «Lenin de aici e un om, într-adevăr, de treabă. Un slujbaş model. Ca şi Iosif Visarionovici, de altfel. Nu ştiu de ce se pun atâtea atrocităţi pe seama lor. Sunt oameni paşnici, inofensivi aproape… Vorbesc, desigur, de exemplarele de-aici, care s-ar putea, într-adevăr, să difere un pic de cele originale. Dar ce contează asta?! Nu omul, ci istoria-i de vină că-l împinge spre excese… Să ţii minte asta, ca atunci când vei ajunge la putere, să te fereşti de ea. Întotdeauna omul nu e peste, ci sub vremi, indiferent că se numeşte Mişa Letinski sau Kuky Kuzin! Îmi promiţi că n-ai să uiţi de sfatul meu?» «Nu cred că va fi cazul», am replicat, revenindu-mi pentru moment din năuceală. «Va fi, te asigur eu că va fi… Nici eu nu am crezut şi, iată, deţin de atâta amar de timp puterea absolută, încât aproape mi s-a acrit de ea… Dar ce să fac, trebuie să duc povara asta mai departe. Apoi, dacă nu se va întâmpla ceva

neprevăzut cu tine, nu cu mine, dar poate şi cu mine, căci destinele noastre sunt legate unul de altul, o vei duce tu… Nu-ţi va fi, desigur, uşor. Eu însă, după cum vezi, am grijă să te pregătesc din vreme… Dar acum», propuse preşedintele, „să nu dăm vrabia din mână pe cioara de pe gard şi să ne vedem de treburile noastre… Prin urmare, l-ai văzut pe Lenin îndeaproape, vrei să-l vezi acum şi pe Stalin, nu-i aşa?! Să-l chem la raport? Să ştii că-i un exemplar foarte reuşit, întru totul asemănător cu originalul. Lenin a avut nevoie de unele ajustări. A trebuit să-i lărgesc un pic fruntea şi să-i întind ochii, ca să devină migdalaţi, în schimb Stalin n-a avut nevoie de nici un fel de retuşuri. Până şi braţul stâng, sau poate dreptul, am uitat, e un pic uscat. Înţelegi? Cum de a fost posibil să apară după atâta timp un om care să semene perfect cu dânsul? Numai bunul Dumnezeu mi l-a trimis în cale, altfel nu ştiu ce mă făceam! Fără Iosif Visarionovici sau cu un Iosif Visarionovici de două parale, galeria n-ar fi avut nici un schepsis. E o piesă grea. Un exemplar unic în felul său, zău că nu exagerez. Şi ce caracter! Ţi-e şi frică uneori să te apropii de dânsul! Nu e uşor să lucrez cu el. Înainte era un om obişnuit, dar de când l-am adus în salon, s-a schimbat. Şi, într-un fel, e şi de înţeles că s-a schimbat. Şi nu s-a schimbat el, ci toţi cei pe care i-am adus aici. Păi sigur că nu poţi să mai fii acelaşi om după ce ai fost o personalitate, nu-i aşa?! Eşti, adică, vreme de opt ore, mai bine zis şaisprezece, să zicem Gingis Han, Carol cel Mare sau Soliman Magnificul şi când ajungi acasă, ţi se cere să te comporţi ca Ludovic de Anjou! Stai, frate, există aici nişte etape pe care trebuie să le parcurgi pentru a reveni în pielea ta. Păi, cum să-ţi zic, după Soliman Magnificul, sigur că

acasă devii pentru un scurt timp dacă nu Vlad Dracul, atunci măcar Ignaţiu de Loyola sau Jean Calvin şi le ţii alor tăi o predică de zic că tocmai atunci ai picat nu de la preşedinţie, ci din cer! Şi după ce le ţii predică, îi tragi şi-n ţeapă, la modul simbolic, bineînţeles. Aşa e plămădit omul, zău că nu exagerez! Sau crezi că e mai uşor să fii Cezar decât, să zicem, Soliman Magnificul, de care ţi-am pomenit. Nu, frate, nimic nu-i simplu. O faci aici pe Cezar, hârjonindu-te în pat cu Cleopatra. Dar când sună stingerea programului şi te întorci acasă, atunci să te ţii. Mergând pe stradă, continui să te gândeşti la visul pe care l-ai avut înainte de a fi asasinat de Brutus. Ce vis! Te gândeşti la el cu ochii deschişi, uitând cu totul de tine şi de toţi ai tăi. Dar iată că soseşte şi ora de culcare şi Cezar, în loc să-şi îmbrăţişeze consoarta, se vâră în pat şi începe să strige după Nicomede, regele Bithyniei, cerând să fie aduse haine de purpură şi aşternutul presărat cu flori de iasomie. Şi atunci să vezi ce mai comedie! Iese un tărăboi în toată legea, de nu se vede om cu femeie… Farfurii şi oale sparte de podele, tigăi în cap şi zgârieturi pe tot corpul, şi aşa mai departe: tot tacâmul, înţelegi ce-ţi spun?! Calpurnia de-acasă se dezlănţuie, scoţându-i lui Cezar ochii nu numai pentru Cleopatra, dar şi pentru regele Bithyniei din vis! Şi atunci, a doua zi, când îl vezi venind la slujbă pe Cezar acoperit de plasturi şi cu sticleţi la ochi, ce faci? Îl chemi în cabinetul tău şi-i pui comprese reci cu mânuţa ta, frumoasă treabă, nu-i aşa!? Te pomeneşti că altceva la preşedinţie nu e de făcut?! Ei, cum să nu fie! Dar nu ai încotro, îţi laşi treburile baltă pentru o vreme şi te ocupi să dregi busuiocul lui don Cezar! Şi atunci, când te apuci să-l doftoriceşti, trebuie s-o faci cu o oarecare precauţie, pentru că dacă îi dai

prea mult nas, există riscul să sară peste cal şi nu mai scapi de îmbrăţişările şi giumbuşlucurile lui… Desigur, chestiunea cu regele Bythiniei nu se întâmplă zi de zi, dacă s-ar întâmpla, ar fi dezastru, ci cam o dată la trei săptămâni sau la o lună. Fenomenul e ciclic, înţelegi? E ca o criză de beţie. Eu, unul, îl presimt şi am grijă să-l previn… Îi zic: «Don Cezar, ai grijă ce faci după ce te întorci acasă şi te urci în pat. Acolo, să ţii minte, nu eşti don Cezar, ci un simplu cetăţean, ai înţeles?». «Am înţeles, să trăiţi», zice, „m-am învăţat minte.» Dar cum calcă peste pragul casei, intră în amnezie. Mănâncă absent, boscorodind ceva în sinea lui, cere o cană de apă, apoi una de vin şi se duce la culcare un pic mai devreme decât de obicei, că, vezi, chipurile-i obosit. Şi cum a pus capul pe pernă, începe să strige după Nicomede, de parcă ar lua foc… Chestiunea aceasta mă calcă totuşi pe nervi. Am vrut o dată să-l lecuiesc şi să-i expediez la domiciliu un Nicomede la pachet, proaspăt frizat şi parfumat, frumos ambalat în staniol şi împodobit cu panglicuţe, dar m-am gândit la nevastă-sa şi mi s-a făcut milă… Păi zi şi tu, dragă Kuzin, să fii în locul Calpurniei, ţi-ar fi dulce? Ţi-ar conveni? Vasăzică tu stai şi tremuri pentru el, visând în fiecare noapte cum se dărâmă acoperişul casei şi cum îl ia vântul şi îl duce în sala senatului şi îl previi să aibă grijă ce face când ajunge la palat, ba chiar îl parfumezi şi îl dichiseşti în fel şi chip, înainte de plecare, şi el ce face, în loc să-şi ia toate măsurile de precauţie, se gândeşte la nu ştiu care Nicomede, nu? Nu ţi-ar conveni, sigur că nu, dragă Kuzin. Dar ce să-i faci, asta-i natura umană. Trebuie să închizi ochii şi să accepţi omul aşa cum e. Dacă încerci să-l schimbi, iese şi mai rău. Aşa că înghiţi în sec

şi stai în banca ta, fără să-ţi mai baţi capul de pomană. Ce, crezi că noi suntem mai breji? Don Cezar e ţinut aici, totuşi, sub un oareşicare stres. În fiecare zi trebuie să joace scena cu asasinatul. Apoi mai sunt războaiele cu galii, scena cu piraţii, cucerirea Britaniei, alocuţiunile din for şi multe altele… Crezi că e uşor? Don Cezar nu e de fier. Oboseala îşi spune la un moment dat cuvântul; omul vede negru în faţa ochilor, simte că-şi pierde cunoştinţa şi, înainte de a aluneca în gol, încearcă să se agaţe de ce poate. Adevăratul Cezar avea din când în când crize de epilepsie, când se prăbuşea zvârcolindu-se în for. După cum se ştie, epilepsia e boala geniilor. Şi Mohamed se comporta la fel. Chiar şi eu, ca să zic aşa, în momentele de inspiraţie, când sunt pătruns de un fel de transă, simt că mă ia cu ameţeală şi încep să mă învârt în gol, dar îmi concentrez voinţa şi mă corijez în ultimul moment, deşi îmi vine să urlu ca toţi dracii. Prin urmare, deşi cunosc boala pe propria mea piele, nu mi-am permis luxul de a aduce, totuşi, nişte epileptici cronici la preşedinţie. Nu am nevoie aici de genii. Ci de actori. Dar şi actorii au nevoie de momente de defulare, înţelegi? Sunt bântuiţi şi ei de tot felul de manii. Nu e uşor să intri în pielea altuia, lepădând-o în vestiar pe a ta, pentru ca apoi, după ce s-a sfârşit programul, s-o îmbraci la loc ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Fiecare meserie îşi are riscurile ei. La un moment dat, sosiile îşi intră atât de bine în roluri, încât nu mai pot ieşi din ele. Totuşi, există şi excepţii. Iosif Visarionovici, de pildă, e clădit din cu totul altfel de aluat. Acasă nu are nevoie de nici un fel de acomodare pentru a intra înapoi în piela sa. La preşedinţie e însă zbir. L-am căutat mult timp, ca să-mi completez colecţia de

sosii. Şi până la urmă unde crezi că am reuşit să dau de el? La o ceasornicărie, tocmai desfăcuse rotiţele unui ceas de buzunar şi-l dichisea de zor, lustruindu-i cadranul, înarmat cu un lornion vârât sub arcada stângă…. Stai, frate, mi-am zis, în timp ce-l observam adăpostit după o umbrelă (tocmai ploua), vasăzică eu te caut ca pe iarba de leac şi tu stai şi pierzi vreme de pomană… Ce cauţi tu aici, cine mai are nevoie de ceasuri în vremurile noastre?! Nu eşti pe vremea lui Spinoza… Adică nu că pierzi, ci o mai şi dregi, şurubărind la ceasuri… Ce-ar fi să te iau la preşedinţie, să vezi cam cum merg treburile pe acolo?! Şi l-am luat. Dar asta după ce l-am măsurat şi răsmăsurat să văd dacă ar avea nevoie de niscaiva ajustări…. Înălţimea era bună, unu şaişdoi, greutatea diferea un pic, dar l-am pus mai întâi la slăbit, apoi la îngrăşat, după cum i-am dat ordin să-şi lase şi mustaţă. Deşi, cum să-ţi zic eu, omul s-a împotrivit. Ştia el, probabil, ce ştia! Dacă ar fi lăsat-o, bineînţeles c-ar fi fost găbjit mult mai devreme de oamenii preşedinţiei. Dar el, vezi bine, vrând să inducă agenţii în eroare, îşi lăsase barbă. Pe mine însă nu m-a păcălit. Cum l-am zărit, cum mi-am dat seama că e omul meu… Vrei să-l vezi în exerciţiul funcţiunii? Să-l strig sau să lăsăm, poate, întrevederea pe altădată?! De altfel, Djugaşvili e destul de abil, presimte când îl caut şi se duce la toaletă, aşa, mai mult de-amorul artei, ca să nu-mi facă pe plac… Eu însă nu mă enervez. M-am obişnuit cu hachiţele sale… L-aş putea trimite pe Bronştein să-l scoată de acolo. Dar acţiunea s-ar solda cu un imens scandal, urmat de represaliile de rigoare. Deocamdată, crede-mă, nu am nevoie de aşa ceva. Aş putea apela, desigur, la Aleluieva, ea ştie cum să-l ia. Dar

nu cred că-i o urgenţă, mai putem aştepta. Dacă-l chem acum sau îl scot cu forţa din WC, o să facă atâtea figuri, dacă nu cumva o să-şi dea dinadins drumul la rahat în pantaloni», zise Letinski, «încât va trebui să deschid toate uşile şi geamurile şi să pun în funcţiune ventilatoarele, dar nici atunci nu vom scăpa cu totul de duhoare. În privinţa lui Stalin sunt un om păţit… Soso nu ştie multe. Acasă e un om blând, dar la preşedinţie, dacă îşi intră în rol, se poartă ca un zbir. Să-l vezi numai cum îşi aprinde pipa. Şi cum se plimbă, cu mâna dreaptă băgată aici, în dreptul inimii, sub tunică. Zici că-i într-adevăr Iosif Visarionovici în carne şi oase. Dar du-te acasă la el şi ai să vezi că nevasta face şmotru cu el, de-i merg fulgii. Dar aşa sunt oamenii, azi mumă, mâine ciumă. În fine, punând una peste alta, eu, totuşi, sunt mulţumit de el. Dar până una alta, ca să nu ne plictisim, eu aş propune să facem o scurtă trecere în revistă a sosiilor din galerii. Ce zici? Cum, nu eşti de acord? Ai vrea s-o vezi mai întâi pe Aleluieva? Dar ce treabă ai cu ea? E o femeie ca oricare alta, banală chiar. Nu are nimic neobişnuit, singura ei calitate, dacă stau să mă gândesc mai bine, e aceea că Iosif Visarionovici, cu sau fără voia sa, e tatăl ei.»

Nu aveam chef să mă întâlnesc cu nici un fel de Aliluieva şi nici nu i-am dat de înţeles preşedintelui aşa ceva, nu pomenisem numele ei nici măcar în gând, preşedintele însă îmi vorbea ca şi cum aş fi fost nerăbdător s-o văd. Nici pe Stalin sau, mă rog, nu ţineam morţiş să-l întâlnesc. Letinski avea însă, probabil, în continuare chef de vorbă şi atunci inventa câte un subiect, în jurul căruia dezvolta apoi un întreg eşafodaj de argumente, asediind interlocutorul cu tot felul de întrebări şi de

răspunsuri, ce se băteau, uneori, cap în cap, lăsându-l fără replică.. «Nu, pe Nadejda Aleluieva nu ţi-o aduc. Te vei întreba de ce? De aia; n-am pur şi simplu chef! Dacă nu vreau să-ţi fac cunoştinţă cu Aleluieva, poate că eşti nerăbdător să întâlneşti o altă doamnă… Poate o vrei pe Elisabeta a Engliterei sau ai fi dispus s-o vezi măcar pe Lucreţia Borgia, ai!? Îţi voi face şi hatârul ăsta, însă ceva mai încolo. Mai ai răbdare un pic… Acum, trebuie să-ţi mărturisesc, n-am chef să dau nas în nas cu nici o doamnă… Când vom trece trupa în revistă, va fi altceva. Atunci ţi-o voi prezenta chiar şi pe Ecaterina, dar te previn că nu va fi chiar simplu. Dacă se va întâmpla cumva să-i cazi cu tronc, ai încurcat-o. Împărăteasa caută mereu o pradă nouă. Când dă de un necunoscut, începe să se agite. Şi odată cu ea, încep să se agite şi altele, care nu au această patimă. Natura feminină e neaşteptată. E foarte greu s-o stăpâneşti. Trebuie să umbli cu mănuşi pe lângă ea. N-aş vrea să am parte aici de isterii, înţelegi, Kuzin? Poate zici că sunt misogin. Nu, nici vorbă, îmi plac femeile, chiar mă simt bine în compania lor. Dar sunt prevăzător şi nu le dau ocazia să-şi ia nasul la purtare; le evit cât pot, e mai sănătos aşa. Tu însă, dragă Kuzin, când e vorba de doamne, te precipiţi, intri în panică şi nici tu nu mai ştii apoi ce faci. Şi aşa procedezi şi cu mine. Când te chem să stăm de vorbă, te pierzi repede cu firea şi începi să mă linguşeşti, deşi ştii prea bine că am oroare de linguşitori… Te guduri pe lângă mine şi dai mereu din coadă….» «Dar fac asta pentru că v-admir», m-am pomenit zicând şi imediat am avut sentimentul că, într-adevăr, chiar stau în faţa preşedintelui şi dau din coadă. «Dacă m-ai admira, nu m-ai mai linguşi atât, ai înţeles sau

nu?» replică Letinski pe un ton destul de dur, după care, îndulcindu-şi vocea, spuse: «Ai văzut cum am măturat podelele cu Bush şi Lenin, acum însă a venit şi rândul lui Napoleon! Vrei să-l vezi cum trece Alpii? Hei, musiu Bonaparte, ia vino mata un pic încoace la tăticul tău!»

Sosia lui Napoleon ieşi din rând, înaintând spre noi. «Vasăzică aşa», făcu Letinski, «unu şi cu unu fac doi! La dreapta, la stânga împrejur, culcat şi înainte marş!» porunci el, apoi, cu un glas mai domol, adăugă: «Şi acum, drăguţule, te rog să te târăşti mata în patru labe până la lift şi înapoi! Ei, ce zici, dragă frate Kuzin», mi se adresă el mie, «crezi c-o să-şi zdrelească sau nu genunchii frumosul ăsta de Napoleon?».

XIV

Apoi, trăgând din havană, Letinski adăugă: «Instrucţie fac cu toţi, inclusiv cu mine. Hei, Mişa», făcu el, «de ce te-ai pitit după coloane? Ia treci, drăguţule, încoace, să ne demonstrezi ce poţi! Crezi că dacă semănăm ca doi fraţi gemeni, ne şi tragem de şireturi?!». Un bărbat ce aducea leit cu preşedintele Letinski ieşi din ascunzătoarea sa, îndreptându-se spre locul unde stăteam. «Ce-ar fi să te supun la un test?» propuse Letinski şi, fără să mai aştepte răspunsul celuilalt, îl întrebă: «În ce an s-a născut Bismark?». «În 1815, pe 1 aprilie…» «Unde?» «La Schonhausen, în marca Brandenburg, nu departe de Berlin», răspunse repede sosia. «Ce i-a plăcut cel mai mult când a fost în viaţă?» «Opera», răpunse Mişa, adăugând: «Asta în perioada tinereţii, cât a fost student…». «La maturitate ce i-a plăcut?» veni întrebarea lui Letinski. «Dilpomaţia», răspunse dintr-o răsuflare

Mişa. «A fost ambasador?» «A fost.» «Unde? În ce locuri?» «Mai întâi în Rusia, apoi în Franţa…» «Ce fel de ambasador?» «Plenipotenţiar.» «Asta se înţelege de la sine. Toţi sunt extraordinari şi plenipotenţiari. Nu asta te-am întrebat.» «Dacă nu asta, atunci ce?» «Ceva ce trebuia să ghiceşti şi singur…» «Ce anume?» «Te-am întrebat dacă a fost un ambasador vizibil sau unul invizibil.» «Mai întâi a fost vizibil, apoi a înaintat în grad…» «De unde ştii?» îl chestionă preşedintele. «Am aflat din surse sigure», răspunse Mişa. «Ştii ce fac eu pe astfel de surse?» zise Letinski. «Ştiu», răspunse plecându-şi capul în pământ sosia. «Să lăsăm prostiile, zise preşedintele. Spune-mi ce i-a plăcut la bătrâneţe?» «Războiul», zise sosia. «Şi altceva?» «Mâncarea, în special vânatul…» «De ce boli a suferit?» «De gută, nevralgii şi insomnie… » «Corect», zise preşedintele. «Bravo, Mişa» făcu el. «Eşti tare în materie de Bismark… Dar ia spune-mi, ce coşmaruri avea cancelarul?» «În fiecare noapte visa că-i caporal…» «Corect», făcu Letinski. «Bătrânul a avut o premoniţie. Nu cumva caporalul purta numele de Adolf?» «Tot ce-i posibil», zise sosia. «În fine», spuse Letinski, «să lăsăm asta. Zi-mi mai bine în ce an s-a stins din viaţă cancelarul şi unde?» «Pe 31 iulie 1898, la conacul său de la Friedrichsruhe…» «A fost sau nu un mare om de stat?» «A fost», răspunse sosia. «Merită să-i urmăm exemplul?» «Mai încape vorbă?!» «Bravo, Mişa», făcu Letinski, «văd că stai bine cu istoria. Dar ia să văd cum te descurci mata cu logica! Să-ţi mai pun o întrebare?» «Puneţi, vă rog!» «În ce zi şi-a dat duhul părintele raţiunii pure…» «Raţiunea se naşte din gol şi tot acolo piere, dacă piere», răspunse după o pauză de gândire Mişa. «Prin

urmare», continuă el satisfăcut de judecata sa, «ea nu are nevoie de nici un fel de părinte pentru a exista!» «Gândeşti corect», exclamă cu oarecare admiraţie preşedintele, «bravo, Mişa, foarte corect…» «Cât priveşte întrebarea dumneavoastră», zise sosia, «cred că faceţi aluzie la Kant!» «Nu că fac aluzie, că aici noi nu umblăm nici cu aluzii, nici cu iluzii, m-am referit, într-adevăr, în mod expres la Kant…» «M-aţi întrebat, dacă am reţinut bine, în ce zi şi-a dat obştescul sfârşit părintele raţiunii pure.» «Exact», confirmă Letinki. «Păi, în nici o zi…» «Cum», se miră preşedintele, «Kant mai trăieşte? Eu ştiam că a murit. Hai să vedem ce zice sosia lui…» Şi preşedintele se pregăti să strige omul care juca rolul lui Kant. De fapt, nu se pregăti să-l strige, ci îşi duse două degete la gură şi scoase un fluierat. Mişa tresări. Nu-i convenea ca altul să răspundă în locul său. «Nu avem nevoie de nici o sosie», zise el, «Kant e mort, aici nu încape nici o îndoială.» «Păi cum e mort?» îl întrebă preşedintele. «Mai adineauri susţineai ipoteza că magistrul Kant s-ar mai afla printre cei vii…» «Nici vorbă», zise sosia. «Atunci e posibil ca eu să fi înţeles greşit. Se mai întâmplă… «Dumneavoastră m-aţi întrebat în ce zi a murit Kant, iar eu v-am răspuns că n-a murit în nici o zi. Şi am spus asta fiindcă părintele raţiunii pure a murit noaptea, nu ziua.» «Aşa, vasăzică, umbli cu şarade şi cauţi să mă îmbrobodeşti…» «Vă spun adevărul pur», zise sosia. «Kant a murit miercuri la ora 2 noaptea», după care adăugă: «Pe lună plină…» «Pe lună nouă», îl corectă preşedintele…» «Scuzaţi», interveni Mişa, «am vrut să spun nouă.» «Nu-i nimic», răspunse preşedintele. «În mare ai răspuns corect. Am vrut să te verific la capitolul

logică. Felicitări, deşi ai unele bruiaje, raţionezi, totuşi, corect… Poftim o bombonică…»

Şi, întorcându-se spre mine, Letinski zise: «Ce-ar fi să ţi-l arăt acum pe Kant, dacă tot am vorbit atâta de el? Nu-i aşa că eşti curios să-l întâlneşti în carne şi oase? După ce-l salutăm, ne vom întoarce şi la Mişa, căruia mai am să-i pun o întrebare. Prin urmare, eşti dispus să-l vezi pe părintele raţiunii pure?».

M-am arătat entuziasmat de idee. În fond, cine n-ar fi vrut să-l întâlnească pe Kant? Preşedintele păru oarecum mulţumit de interesul de care dădeam dovadă. «L-am reconstituit», zise el, «după toate regulile artei… Ce-i drept, a ieşit un Kant destul de insolit, dar totuşi Kant. Kant în toată puterea cuvântului! M-am documentat destul de mult ca să-l pot aduce la forma în care este, consultând o mulţime de documente din arhivă. Am studiat inclusiv galeriile, în căutarea portretelor lui Kant făcute atât de maeştri cunoscuţi, cât şi de anonimi. Am dat peste o mulţime. Şi punând apoi cap la cap detaliile, l-am reconstruit. Adică am căutat un om care să-i semene cât mai de aproape. Vei fi mulţumit. Eşti liber, Mişa», i se adresă el apoi sosiei. «Ia-ţi o pauză de cinci minute şi fumează o ţigară. Pari stresat… Nu trebuie să-ţi fie teamă: întrebarea pe care ţi-o voi pune după ce vom termina cu Kant e una din cele mai uşoare… Du-te şi delectează-te cu o cafea sau cu un suc… Sau repetă la geografie…»

Mişa însă nu părea grăbit să-i urmeze sfaturile, ci mai degrabă se arăta a fi interesat să se întâlnească cu sosia lui Kant.

«În fine, fă ce vrei», i se adresă preşedintele, oprindu-se din drum. «Numai nu ne bruia cu vreo observaţie nelalocul ei, cum

faci de obicei ca să te dai deştept… Ce să zic, avem noi nevoie de sfaturile tale! Întotdeauna găseşti câte ceva de comentat…»

Mişa nu răspunse, dar nici nu se îndepărtă de noi. Preşedintele mă luă de braţ, de data aceasta întorcându-i spatele.

«Ăsta e Mişa», zise el ca să-l audă, probabil, şi sosia… «Nu trebuie să cerem prea mult de la el. Pe de o parte e naiv, pe altă parte, foarte băgăreţ. Vrea să ştie tot ce fac. L-am acceptat în preajma mea mai mult aşa, din milă, apoi, am constatat că totuşi îmi e de folos… Nu pot să-i cer însă prea multe: Mişa e o sosie de rang inferior. A fost frizer, prin urmare are o viziune destul de limitată despre lume. E însă, cum să-ţi zic, destul de abil şi ştie să se facă plăcut în multe cercuri. Acum, profitând de funcţia pe care o îndeplineşte la preşedinţie, şi-a lărgit sfera de acţiune şi a preluat o firmă care se ocupă de afaceri imobiliare, înţelegi, aşa că învaţă pe rupte tot ce-i recomand. Vreau, nu vreau, în curând va trebui să-l urc în rang… Dar uite, tot vorbind despre sosia Mişa, ne-am îndepărtat de subiectul Kant. Da, l-am adus aici pe Immanuel la preşedinţie. Posed, ca să zic aşa, un Kant, unic în felul său, mai puţin bătătorit de către aşa-zişii cercetători, care, deşi îşi vâră nasul peste tot, se călăuzesc după tot felul de prejudecăţi atunci când trebuie să reconsituie un personaj istoric şi nu ies niciodată din tipare… Nu vor să-şi asume nici un risc, livrând publicului nu personaje vii, ci nişte paiaţe. Du-te la Muzeul de la Londra şi vei vedea ce fel de Kant e acolo. În ce mă priveşte, m-am ferit cât mi-a stat cu putinţă de rutină, reuşind, în cele din urmă, să reconstitui un Immanuel Kant insolit, cu o alură nu clasică, ci postmodernă. Poftim, uită-te în dreapta ta, e aici în apropiere.»

Mi-am îndreptat privirea în direcţia indicată de mâna lui Letinski, dar nu am văzut nici urmă de Kant. «Uită-te mai bine», mă îndemnă preşedintele, văzându-mă dezorientat. «Vezi ţarcul ăla, aflat acolo, la perete, mai înspre colţ?!»

Mi-am adâncit din nou ochii în salon, şi, într-adevăr, am văzut în colţul pe care mi-l arătase preşedintele Letinski un ţarc din plasă de sârmă ţesut cu ochiuri destul de dese, proaspăt vopsit în alb, în care se afla o mogâldeaţă. «Cum, nu-l recunoşti pe părintele raţiunii pure?» mă întrebă Letinski, mimând naivitatea. «E Kant în carne şi oase», zise el, «ce-i drept, un Kant ajuns la o vârstă când raţiunea nu te ajută la nimic…» «Nu văd pe nimeni care să semene cu Kant», am îndrăznit să spun. «Ia auzi», exclamă Letinski, ridicându-şi mâinile în aer, adresându-se parcă nu mie, ci unui interlocutor aflat undeva prin preajma noastră… «Nu vede. Păi, pune-ţi ochelari de cal pe ochi, măi frate, şi ai să vezi!» mă luă preşedintele peste picior. «Dar ăla de acolo cine-i?» adăugă el. «Nu ştiu», am zis. «Chiar nu vezi nimic?» «Văd ceva, ca un fel de umbră…» «Ca un fel de umbră», murmură preşedintele imitându-mi vocea. «Ce-ar fi să mai facem vreo doi paşi?» propuse el. «Suferi cumva de miopie?» Am zis că nu. «Păi, atunci ce-i cu tine? Nu cumva te-a emoţionat gândul că vei întâlni o eminenţă cenuşie?!» Văzându-mă că-l privesc din nou cu acelaşi aer suspicios, Letinski adăugă: «Desigur, am folosit oarecum impropriu termenul de eminenţă cenuşie, care s-ar fi potrivit mai degrabă unui cardinal sau unui om de stat cum a fost Bismark, oameni foarte abili, care ştiu să tragă sfori din umbră. Când e vorba de Kant, ar trebui să ne gândim la alte epitete. A

fost, totuşi, una din cele mai strălucitoare minţi pe care le-a avut vreodată omenirea. De tras sfori, cum să-ţi zic, n-a tras. Nu se pricepea decât la raţiunea pură. Sau poate că a tras. Dar a tras alte sfori, ceva mai subtile, ce au menirea de-a menţine echilibrul dintre spirit şi corp. Aici, la acest capitol, într-adevăr, bătrânul Kant s-a comportat ca un adevărat guru, mânuind noţiunile şi sucind şi răsucind adevărul după chipul şi asemănarea lui. La ce i-a trebuit însă, te-ntreb, lucrul în sine, odată ce nu a putut pune mâna pe el? Dacă nu s-ar fi ocupat de nimic şi ar fi jucat table la bodegă, cum fac mulţi, tot acolo ar fi ajuns. Uită-te acum la tărtăcuţa lui: seamănă cu o pătlăgică proaspăt culeasă şi pusă la murat. Sporii au zburat, vorbesc de gânduri, s-au risipit în aer care încotro şi-a prins rădăcini în alte tărtăcuţe şi acum, pe unde te învârţi, dai peste ideile lui Kant… Nu poţi să învârţi un şurub sau să schimbi o piuliţă şi să nu dai de raţiune pură. În lumea noastră totu-i raţional, cu excepţia unui singur lucru: omul! Omul e iraţional! Şi atunci la ce-i serveşte raţiunea, te întreb?! Ca să învârtă piuliţe? În fine, nu are rost să ne contrazicem pe tema asta! Tu poate zici că e raţional, eu că-i iraţional. Naiba să-l pieptene, omul oricum e construit anapoda. E şi într-un fel, şi în altul. Totu-i amestecat la el. Nu poţi distinge în interiorul său nici binele de rău, nici adevărul de minciună… Niciodată nu vei şti unde-l vor duce ideile ce îl animă… Dar iată că am ajuns la Kant. Acum îl recunoşti?» mă întrebă din nou Letinski.

Cum rămăsesem uimit în loc, neştiind ce răspuns să-i dau, pufăind din havană, preşedintele îşi continuă peroraţia pe un ton neutru, în care se putea citi totuşi o oareşicare veselie: «Priveşte-i, te rog, ţeasta, dacă o

putem numi astfel, e goală sau aproape goală. Vidată parcă de orice gând. Dar nu şi de idei fixe. Acestea continuă să se învârtă undeva în gol, animându-i, din când în când, memoria care l-a lăsat cu totul. Dar nu-i aşa că e simpatic, totuşi, Kant? Şi cât de curăţel se ţine la vârsta lui. Toată ziua îşi piguleşte ba sprâncenele, ba îşi pileşte unghiile. Nu a renunţat aproape la nici unul din tabieturile sale. Dimineaţa se trezeşte fix la ora 5. Îşi începe ziua fumându-şi pipa (îi place tututunul olandez), apoi îşi bea ceaiul îndulcit cu miere de salcâm, frumos mirositoare, după care lucrează până la 7. Altădată scria, acum lipeşte abţibilduri. La ora 13 îşi ia prânzul, mâncând destul de copios… Altădată avea câte trei sau nouă invitaţi, de obicei oameni onorabili, cu care discuta fel de fel de chestiuni, pornind de la modul cum e administrat Königsbergul şi terminând cu ultimele ştiri referitoare la Revoluţia franceză… Acum e nevoit să ia masa singur. Dar asta nu înseamnă că a renunţat la conversaţie. Vorbeşte, de obicei, de unul singur în greacă veche, dar foloseşte şi latina, şi letona. Nu ştiu cum se întâmplă, dar la ora prânzului pare a fi destul de coerent. Nu ştim ce spune, nici unul din colaboratorii mei nu a reuşit să-i decodifice limbajul, dar, dacă ne-am lua după ton, discursul său pare a fi unul extrem de logic. Mănâncă, de obicei, brânză englezească şi biftec tartar, cu frunze de salată cât încape. Nici n-ai idee cât bagă în el. Iar la sfârşitul mesei, bea întotdeauna un pahar de vin roşu, de obicei Merlot… În ceea ce priveşte masa, i-am creat aici toate condiţiile. De fiecare dată, la sfârşitul festinului, cere ştergarul. Noi l-am învăţat însă să folosească şerveţele parfumate. Iniţial s-a cam codit, supraveghetorii mei, însă,

încetul cu încetul, l-au dat pe brazdă şi acum Domnia Sa a prins o adevărată pasiune pentru ele; profită de neatenţia valeţilor pentru a le dosi prin buzunare. De, fiecare om cu slăbiciunile sale», zise preşedintele. «Că-i Kant, că-i Hegel, toţi sunt, în această privinţă, o apă şi-un pământ. La sfârşitul mesei, Kant îşi aprinde din nou pipa, după ce în prealabil îşi încinge centura mecanică, aceasta având menirea să-i menţină stomacul suplu. În sfârşit, la 4 după-amiaza, Kant nu uită să-şi facă plimbarea sa obişnuită. Merge, de obicei cu mâinile la spate şi bărbia înainte, boscorodind ceva. Din când în când se opreşte în loc şi cercetează cu atenţie ochiurile plasei… Asta face zilnic, cu excepţia zilei când sărbătorim la preşedinţie aniversarea Revoluţiei franceze. Atunci Kant îşi trage picioarele sub el şi stă aşa, privind în gol, până la ora 22, când merge la culcare. Acum e destul de retras. Îi place claustrarea. Uneori însă primeşte câte o vizită neaşteptată. Poate ai să mai crezi sau nu, dar, câteodată – iniţial venea destul de rar, acum însă vizitele sale s-au înteţit! –, trece pe aici însuşi bătrânul Marx şi-i aduce câte-o oglinjoară. De vorbit nu vorbesc nimic. Nici nu ar avea cum, aceasta fiindcă prietenul nostru Kant, după cum ţi-am spus, foloseşte un limbaj pe care nu-l înţelege nimeni în afară de el, sau poate că nici el. După vizitele acestea ale lui Marx, magistrul Kant devine neştepatat de irascibil, zău aşa. Şi eu cred că asta se întâmplă din pricina oglinjoarei», fu de părere Letinski… «Magistrul Kant o strânge cu putere între degetele sale înnegrite de tutun şi nu-şi mai desprinde privirea de acolo. Încearcă atunci să-i iei cu forţa jucăria şi vei vedea ce-ai să păţeşti! Agenţii mei aplică o tactică subtilă, se învârt pe lângă el în cerc şi fredonează,

bătând la pas de paradă, *Marseilleza*… De cele mai multe ori, trucul, cum să-ţi zic, dă rezultat: Kant se enervează atât de tare, încât începe să se izbească peste scăfârlie cu oglinjoara… Văzându-l cum se comportă, tinzi să crezi că-i decrepit. Eu aş zice însă să nu-l subestimăm. Orice ar face, Kant rămâne Kant. Totuşi, trebuie să fim foarte atenţi cum ne purtăm cu el. Immanuel e foarte imprevizibil. Păcat că l-au cam lăsat puterile. Sunt sigur însă că dacă i-am pune două sau trei bile în palmă, le-ar mânui ca un jongler. Sau poate s-ar apuca să ne prezinte un număr de prestidigitaţiune, jonglând nu cu bilele, ci cu adevărurile pure pe care le-a înmagazinat în el… Oricum, un pic de kinetoterapie nu cred că i-ar strica… După cum se ştie», adăugă preşedintele, «mişcarea degetelor sau a mâinii, sau orice fel de mişcare, antrenează mintea şi trezeşte nervii adormiţi. La Kant, desigur, nu mai poate fi vorba de aşa ceva. Noi, totuşi, nu trebuie să ne pierdem speranţa. Imaginea lucrului în sine ar putea deveni pentru el un fel de perpetuum mobile pentru gândire. Nu crezi că uneori ideile izvorăsc din gol? Păi atunci de ce să nu-i dăm şansa de a deveni, fie şi pentru câteva clipe, ceea ce a fost!? Dacă gândurile i s-au evaporat din ţeastă odată cu celulele, au rămas, totuşi, pe undeva, imaginile ce le-au animat… Nu avem decât să le accesăm… Dacă îi vom arăta un măr, Kant nu va şti ce-i aia. Dar dacă îi vom pune mărul în palmă, să vezi cum îşi va descreţi fruntea. Ba chiar s-ar putea să-l auzim rostind cuvântul *roşu*. Sau *verde*. Sau chiar cuvântul *ionatan,* al cărui sunet e destul de cunoscut. Prin urmare, ai înţeles acum în ce constă metoda noastră? Am pomenit însă de ţeastă», îşi continuă preşedintele argumentaţia. «Ţeasta e ceva lucios, ceva dur.

Strălucitor, scolastic. Craniul lui Kant şi-a pierdut de mult această înfăţişare. Când l-am adus în salon, avea atunci, într-adevăr, o altă alură. Acum, craniul său e moale şi pufos ca o ciupercă. Îţi vine să pui mâna pe el şi să-l apeşi, să vezi dacă va scoate fum sau ba… Dar, ţi-am zis, înfăţişarea sa e înşelătoare. Niciodată nu trebuie să-l subestimăm», spuse Letinski. «Când stai să te gândeşti că aici, sub această frunte, s-au născut *Cosmogonia sau eseul asupra deducţiei originii Universului, a formării corpurilor cereşti şi a cauzelor mişcării pornind de la legile mişcării universale a materiei şi ale lui Newton*, precum şi *Istoria universală şi teoria cerului sau eseu asupra concepţiei şi originii mecanice a ansamblului Universului după principiile lui Newton*, nu ai cum să nu-l admiri… Şi, totuşi, în ciuda acestui fapt, iată unde a ajuns… Văzându-l, ţi se face milă…»

XV

…Ne opriserăm lângă o coloană şi priveam în direcţia ţarcului lui Kant, de unde răzbăteau ţipete ascuţite, parcă trase la polizor. De văzut, nu-l puteam vedea, şi aceasta fiindcă locul părea învăluit într-o perdea de fum.

«Poate mă vei acuza că sunt sadic şi l-am adus aici pe sărmanul Kant ca să-l supun la nu ştiu ce suplicii», zise preşedintele. «Nici vorbă», continuă el, «am căutat să-l ocrotesc cât pot. Kant aici e-n siguranţă. L-am găsit la un azil, unde devenise o povară. Văzându-l în ce hal arată, îngrijitorii se pregăteau să-l pună pe făraş şi să-l arunce în stradă. Bătrânul era într-un hal fără de hal şi nici măcar nu răspundea la numele de Kant, ci de Arhimede… Purta un cămeşoi lung până la glezne, ce îl împiedica la mers, şi se arăta a fi

mai preocupat de soarta numerelor iraţionale, pe care le ţinea închise într-o cutiuţă de metal, sustrasă de la sora şefă, decât de propria sa soartă… Supraveghetorii se săturaseră până peste cap de ifosele lui şi abia aşteptau să fie transferat în altă parte, asta cu atât mai mult cu cât le mâzgălea cearşafurile, desenând cu un deget muiat în magiun tot felul de cercuri şi pătrate, şi în afară de asta, se juca de dimineaţa până seara cu o oglinjoară, încercând să-şi dea foc la păr. Când i-am zis că-l cheamă Kant, deodată s-a luminat la faţă şi mi-a spus: De când aştept să fiu recunoscut! Până acum toţi m-au gratulat cu Arhimede… De când mă scol şi până mă culc, sunt zile în şir când n-am odihnă, nu aud decât: Arhimede în sus şi Arhimede în jos. Arhimede a făcut aia, Arhimede n-a făcut aia. M-am săturat… Prin urmare, de acum voi fi Kant? Mă întrebă el. Dar dacă mă voi plictisi de Kant, mă voi putea întoarce din nou la Arhimede? Sigur că da, i-am zis, te vei putea întoarce de câte ori vei vrea… Arhimede s-a bucurat ca un copil, a aruncat pe geam cutiuţa cu numerele iraţionale, dar la oglinjoară n-a renunţat decât după o lună. Şi, aş putea spune, nici atunci… Şi acum e foarte sensibil dacă-l momeşti c-o oglinjoară… Dar Kant nu e singurul de aici care are o personalitate dublă. Ce rost are să ne ascundem după deget: în mare, toţi se cred ceea ce nu sunt. Chiar şi Leibnitz, care-i un om paşnic de felul său şi se mulţumeşte să joace alba-neagra cu monadele, din când în când se lasă pătruns de orgoliu şi se crede ba Cristofor Columb, ba Pitagora, ca de altfel şi prietenul său de salon, Baruch Spinoza, care îl tratează, cum să-ţi spun, aşa, de sus. Şi asta din simplul motiv că e înarmat cu un lornion. Toate bune şi frumoase, dar când se declanşează criza,

atunci să te ţii. Ambii se încaieră mai întâi pentru Columb, apoi şi pentru Pitagora. Mă vei întreba, desigur, dacă deţin şi exemplare din Columb. Sigur că da, pentru că la Columb cererea e mare, fiecare salon posedă câte unul. Pitagora, în schimb, nu-i disponibil decât în saloanele trei şi şase. Ce să-i faci: trăim într-un secol bolnav în care nu numai omul, ci şi lucrurile şi-au pierdut măsura. Nu m-aş mira, de pildă», zise cu o voce tristă preşedintele, «ca masa la care stau în cabinetul meu să se creadă, la un moment dat, scaun, iar scaunul, o pălărie şi, din disperare de cauză, să-şi tragă un glonţ în cap sau să se arunce de la balcon. Se poate întâmpla orice, oricând. Vorbesc despre lucruri», zise Letinski, «care, nu ştiu dacă ai observat, îşi au şi ele ciudăţeniile lor. Când e vorba însă de oameni, aici surprizele se desfăşoară în lanţ. Azi Nietzsche e bântuit de Marx şi viceversa. Stai, îi asculţi şi îi cântăreşti pe toţi şi nu ştii ce concluzie să tragi. Ţi-am vorbit de maniile lui Marx, dar prietenul său, Engels, nu se lasă mai prejos nici el şi apare aici în chip de Einstein. Îl vezi că intră în salon, îşi zburleşte părul, îşi lasă barba în jos, rămânând doar în mustăţi, scoate o limbă verde de un cot (cum vezi adesea că apare în reclame Albert), pe care e desenat *Capitalul*, aruncă din pumni o groază de hârtii şi se retrage înapoi în salonul său. Mă vei întreba, desigur, ce face adevăratul Einstein? Ce să facă? Construieşte avioane de hârtie şi le aruncă pe geam… De altfel, prezenţa lui aici e relativă. Înţelegi? Adică el e, dar în acelaşi timp nu e. Şi atunci ce aş putea să-ţi mai spun despre adevăratul Einstein, adică despre sosia sa? S-ar putea să se creadă şi el Nietzsche sau poate Hegel. Dar e posibil să zică că-i o vacă, un cal, o bucată de caşcaval sau altceva… În zilele noastre,

când totu-i întors cu fundu-n sus, orice metamorfoză e posibilă. Legat de această chestiune: m-am dus special la Freud în salonul şase şi l-am tras de limbă, întrebându-l de ce asta e aşa şi asta aşa. Şi Freud a ridicat neputincios din umeri. Probabil din pricina libidoului, a zis… Sigur că şi libidoul îşi bagă nasul peste tot, dar eu cred că la mijloc mai şi altceva… Prea se învârt toate auirea… Nici un lucru nu mai stă aşezat la locul lui… Dacă stau să mă gândesc bine, chiar eu trec prin multe încercări. Ieri, de pildă, în timp ce prizam opium, m-am trezit că mă cred Baudelaire şi, nici una, nici două, mi-am şi vopsit părul în verde. Azi a trebuit să-l cănesc din nou… Ei, ce zici de chestiile astea, dragă Kuzin? Nu cumva te crezi şi tu altcineva? Vreo celebritate? Vreun James Joyce de salon? Sau poate te pomeneşti că te visezi un fel de Swift al zilelor noastre şi ai dori să călătoreşti într-o nouă Lapută zburătoare, unde să devii ambasador? Sau poate ai prefera mai bine ţara cailor fără putere? Vise, dragă Kukin, vise», îmi zise Letinski, cu un glas plin de reproş. «Unde mai găseşti în zilele noastre cai decât la circ sau pe hipodrom. Vrei să devii ambasador acolo? Nu am nimic împotrivă. Dar poate până atunci înveţi şi tu să prezinţi un număr atractiv! N-ai vrea să fii femeia-şarpe care înghite porumbei? Sau păianjenul cu cap de om, ce se hrăneşte cu lăcuste? Ţinând cont că scrii rapoarte, nu m-ar mira… Fantezii, dragă Kuzin, fantezii. Ţi se trage de la prea mult stat pe scaun. Ia să te mai duci şi prin târg şi să caşti ochii, să vezi ce spune lumea? Lasă Laputa, lasă caii în pace, se descurcă ei şi fără tine, zău aşa. Şi nu-mi mai subtiliza havanele de pe birou! De ieri şi până azi, au dispărut o duzină… De ce îţi faci rău singur?» Am dat

să mă dezvinovăţesc, dar preşedintele mă întrerupse înainte de a deschide gura: «Lasă, Kuky», zise el… «Poţi să iei câte îţi doreşti. Mie îmi ajung cu prisosinţă. Mereu primesc din Cuba câte un pachet. Numai să ai grijă, unele din ele conţin opium…». «Dar poate le-a luat Vera!» am exclamat fără să-mi dau seama pe moment că atingeam un punct nevralgic al preşedintelui. Letinski avea o sensibilitate deosebită pentru Vera, pe care o apăra în orice moment, până-n pânzile albe. Pentru el, Vera era nu numai un subiect, dar, aş putea spune, chiar şi un obiect tabu. Ar fi fost în stare, cel puţin asta-i impresia mea, să renunţe la carieră, dar nicidecum să se despartă de Vera. Vera era febleţea lui. Prin urmare, mă aşteptam la o ieşire de proporţii. La o criză de nervi, care să se soldeze cu ameninţări din cele mai cumplite. Totuşi, spre mirarea mea, preşedintele a reacţionat de data aceasta destul de rezonabil, aş putea spune. Desigur, mi-a făcut un pic de morală, dar nu m-a dat afară din birou şi nici nu a aruncat cu scrumiera după mine, cum se mai întâmplase în alte cazuri.

«Totdeauna când o dai în bară», zise el, «o bagi pe Vera la înaintare. Nu ţine, frate, nu mă îmbrobodeşti aşa uşor. Poţi să te dai mata şi peste cap» – aşa a zis, mata, rotunjind cuvântul şi făcându-l să sune ridicol –, „că n-ai să reuşeşti să mă porneşti împotriva ei. În primul rând, dacă vrei să ştii, Vera are oroare de trabucuri şi se fereşte de ele ca dracul de tămâie, ca să zic aşa. Ba de multe ori îmi face un scandal imens când mă vede că fumez havane. Iar te-ai apucat? Îmi spune cu reproş în glas. Bineînţeles, foloseşte pentru asta pronumele de politeţe. Nu-şi permite să se tragă de şireturi cu mine şi să-mi zică tu sau dumneata, ci doar Excelenţă sau chiar

Înălţimea Voastră, deşi, după cum ai văzut, suntem într-o relaţie destul de apropiată. Chiar intimă, aş putea să spun. Ne cunoaştem unul altuia toate dedesubturile. Cred că faci o eroare», repetă preşedintele. «Vera nu-i Monica, iar aici nu-i Biroul Oval, ci unul, după cum vezi, hexagonal. Dar mata, parşiv cum eşti, îmi baţi mereu câte un cui în talpă. Baţi, cum se spune, şaua ca să priceapa iapa. Te rog, altă dată, să-ţi revizuieşti comportamentul. Şi ar fi bine să începi asta chiar de-acum…»

Am încercat să-mi cer scuze, n-am avut însă nici un spor. Deschisesem gura să spun ceva, dar preşedintele mă întrerupse: «Să-ţi intre în cap pentru totdeauna. Vera nu-i Monica şi nici n-o cheamă Levinski, ci Letinski… Ai făcut confuzie, vezi dacă ţi-e gândul numai la prostii?!» «Letinski?» am exclamat cu uimire, dar în acelaşi timp şi cu nelinişte în glas. «Da, Letinski», spuse preşedintele. «Dar parcă o chema altfel», am spus. «Cel puţin aşa apare în actele pe care le semnează…» «Apare aşa ca să nu iasă vorbe, ai înţeles?!» «E cumva soţia dumneavoastră, sunteţi căsătoriţi?» «Sigur că suntem căsătoriţi, şi eu, şi Vera. Adică Vera a fost până alaltăieri, când a divorţat şi a renunţat la vechiul ei nume… Iar pe soţia mea doar o cunoşti, de ce umbli cu insinuări? Doar i-ai sărutat de atâtea ori mânuţa chiar aici, în cabinet. Iar odată, în timp ce eu ieşisem din birou, te-ai apucat să-i îmbrăţişezi genunchii. Aşa a fost sau nu? Doar te-am surprins în exerciţiul funcţiunii! Altul, în locul meu, dacă te-ar fi prins în ipostaza asta, te-ar fi strâns de gât. Eu m-am amuzat. Vasăzică, mi-am spus, ia uită-te unde vrea să-şi facă mendrele Don Juanul de Kuzin, chiar aici, sub nasul meu, în cabinetul hexagonal!» Ca de obicei,

preşedintele exagera. Într-adevăr, Letinski mă suprinsese într-o ipostază nu tocmai plăcută. Deschizând poşeta, doamna scăpase din mână rujul şi un creion dermatograf. M-am grăbit să le culeg de jos. Când a revenit în cabinet, preşedintele m-a văzut bâjbâind cu mâinile pe sub scaunul pe care şedea soţia lui. Asta a fost tot. E posibil ca însuşi Excelenţa Sa să fi pus la cale toată această scenă. Chiar ieşirea sa din birou era oarecum suspectă. Dar, în fine, cum să-ţi spun, cei doi s-au amuzat, iar eu m-am înroşit ca racul. «Atunci Vera trebuie să fie o rudă de-a dumneavoastră, dacă o cheamă tot Letinski. Nu cumva aţi înfiat-o?» l-am întreabat, căutând să abat discuţia spre un alt subiect, mai puţin jenant pentru mine. Văzând că preşedinte zâmbeşte, am marşat pe această idee mai departe: «Sau poate», i-am spus, «aţi divorţat de soţia dumneavoastră şi v-aţi recăsătorit cu Vera...» «Ce, eşti turc», replică Letinski, în continuare destul de binedispus, «ţi-am spus că Vera a revenit la numele ei de fată, de ce nu-ţi intră asta odată în căpăţâna aia cheală?» Preşedintele râse copios. «Prost mai eşti, Kuzin», adăugă el, «nu-ţi filează deloc mintea… Tu crezi că eu sunt ca tine, mă însor şi răsînsor de o sută de ori… La mine soţia e soţie, în rest plevuşcă… Sigur că Vera are un alt statut…»

Preşedintele făcea aluzie la viaţa mea privată. Faptul că fusesem căsătorit de trei ori şi eram acum la a patra constituia pentru el un permanent motiv de glumă. «Trebuie să fiţi, totuşi, rude», am zis cu un glas ceva mai moale. «Da», zise preşedintele, «suntem veri de gradul opt. Acum eşti mulţumit? Mai bine ţi-ai recunoaşte fapta», reveni el la subiect. «Subtilizezi sau nu câte o duzină de havane din acest sipet când sunt plecat? Crezi că nu ştiu ce faci? Mai bei şi câte un păhărel de

Henessy din sticla mea şi torni ceai negru la loc, ca să nu se vadă cât ai băut! De ce nu spui nimic? De ce taci? Ia zi-mi, după ce te cinsteşti cu Henessy şi mai tragi şi câte un trabuc, te crezi sau nu te crezi James Joyce, spune-mi, ca să ştiu cum să te tratez? Poate e nevoie să-ţi lungesc picioarele şi gâtul, ca să arăţi ca oamenii din Dublin, sau poate vrei să fii un James Joyce mai scund?! Ce te uiţi atât de spăşit la mine, nu-i aşa că te-am ghicit?!»

Văzând, totuşi, că tac, preşedintele mă lăsă, pe moment, în pace: «În fine zise el, hai să ne întoarce la oaia noastră rătăcită, Kant. Deci, ce-ţi spuneam? Că l-am găsit într-un azil când mai era încă pe trei sferturi Arhimede şi în rest Kant sau naiba ştie ce. E posibil ca până atunci nici să nu fi auzit de Kant. Sau dacă a auzit, nu i-a trecut nicidecum prin minte că va deveni sosia lui! Eu i-am indus în cap această idee. Şi l-am salvat de la înec… Cei de la azil, din pricină că se săturaseră de hachiţele sale, tocmai se pregăteau să-l trimită într-o celulă, la subsol, unde n-ar fi avut multe zile de trăit… L-am dichisit frumos şi l-am adus aici, în salonul rezidenţial, ca să fie îngrijit cum se cuvine… Supraveghetorii mei se poartă cu el, scuză-mi cacofonia, ca cu un ou… Nu-l ating nici cu o floare… De aceea Kant a devenit, în ultima lună, şi foarte mofturos. Greu îi mai poţi intra în voie. Ba vrea aia, ba vrea ailaltă. În afară de asta, plânge după cutiuţa lui… Cere mereu să i se aducă la desert numere iraţionale… Bineînţeles că-i aducem altceva. Uneori melci tăvăliţi prin pesmet şi miere de albine, alteori fluturi înăbuşiţi în abur, dreşi cu zeamă de lămâie sau alte drăcovenii, care nu sunt sigur că fac bine la stomac, dar sunt sigur că întăresc raţiunea pură… Desigur că se mai produc în salon tot felul de incidente. Vin aici câte unii şi-l sâcâie la cap,

întrebându-l ba de una, ba de alta… Kant însă nici nu-i bagă în seamă. Cel mult scoate câte un ţipăt, după care se cufundă într-o tăcere absolută. Ştiu că-l bruiază, de la o vreme, Marx, strecurându-i pe sub mână, odată cu oglinjoara, şi *Manifestul*. Gestul lui e unul destul de pervers. Şi atunci, cum să-ţi zic, Kant, care are mult bun-simţ, reacţionează… Am căutat să-i ţin departe unul de celălalt. Nu ştiu dacă ai să mă crezi sau nu», adăugă Letinski, «dar am dat ordin ca accesul lui Marx în salonul de grad zero să fie interzis. Karl însă profită de indolenţa paznicilor, care au obiceiul să joace barbut la ora prânzului, şi se strecoară aici. Prin urmare, înţelegi acum cum vine treaba?! Eu am luat toate măsurile de precauţie ca să fac ordine printre celebrităţile de ceară vii. Dar cu somităţile e greu de lucrat, să ştii. Ca să se producă cât mai puţine altercaţii, am împărţit filozofii pe grupuri şi i-am mutat în saloane diferite. Dar au intervenit orgoliile şi spiritele s-au incins. A trebui atunci să iau măsuri drastice, deşi asta, cum să-ţi zic, nu mi-a plăcut… La fel am procedat şi cu oamenii politici. O perioadă au stat separat. Dar fiindcă politicienii se cam plictiseau, i-am amestecat cu alte categorii. În fond, aici trebuie să domnească nu numai ordinea, ci şi democraţia. Nici un om, indiferent de calităţile pe care le posedă, nu trebuie să fie mai presus de celălalt. Toţi suntem egali. Dumnezeu a făcut omul după chipul şi asemănarea lui. Perfect. Să zicem că-i aşa. Oamenii însă nu seamănă între ei. Dacă ar semăna, atunci am trăi într-o lume în care toţi ar avea un singur chip… De aici ce concluzie puteam trage? Hai, zi-mi tu», mi se adresă preşedintele, «ştii?» Am făcut semn din cap că nu. «Păi, atunci, de ce te crezi atât de deştept?» se întrebă el retoric, după care se

întoarse spre Mişa, ce căuta tocmai să se pitească într-o firidă gotică: «Sau poate ştii tu?» Sosia lui Letinski ridică şi ea neputincioasă din umeri: «Păi dacă nu ştii», zise Letinski, «atunci nu te ţine scai de noi, ci du-te şi mai citeşte încă o dată, cap-coadă, Vechiul Testament…» După cum era de aşteptat, Mişa nu se grăbi să plece. Stătea dosit în firida lui şi surâdea. «Bine», făcu Letinski conciliant, «mâine te rog să-mi vii la cabinet cu Prima Carte a lui Moise învăţată pe de rost. Vom tălmăci şi răstălmăci citatul, poate găsim o chichiţă, ca să scăpăm odată şi odată de dilemă. Dar până atunci, ca să nu pierdem timpul de pomană, am să vă spun părerea mea. Dumnezeu are o mie şi unu de chipuri schimbătoare pe care le roteşte mereu în faţa sa, aţi înţeles? Şi atunci, noi, oamenii, ne ghidăm după mişcarea Sa. Avem şi noi un singur chip, dar mai multe feţe, nu? Dacă am lua *mot-à-mot* cuvintele din Sfânta Scriptură, atunci ar trebui să trăim într-o lume de sosii… Aţi înţeles acum?» Şi eu, şi Mişa păream destul de confuzi: demonstraţia de logică pe care ne-o făcuse preşedintele ne lăsase şi pe unul, şi pe celălalt fără grai. «O să vă gândiţi mai bine la asta înainte de culcare şi atunci o să vă dumiriţi cam cum vine treaba, acum însă haideţi să ne întoarcem la Kant… Deci ce ziceam? Vorbeam parcă de organizare. Am împărţit filozofii pe diferite categorii şi i-am repartizat în diferite saloane. Kant, având un statut priveligat, a primit un loc – orice s-ar zice, e, totuşi, o somitate! – aici, în primul salon, care-i unul de grad zero. Ba, mai mult decât atât, am ţinut cont de starea lui şi i-am împrejmuit un ţarc, ca să nu-l deranjeze nimeni fără voia lui. În afară de el, nimeni nu are un loc stabil în spaţiu. Trebuie să-ţi spun că în saloane se produc permanent tot felul de

mutări şi permutări, şi asta pentru ca să fie mulţumită toată lumea, înţelegi? Iată cum se produce la mine rotaţia de cadre: azi să zicem că eşti Hegel şi stai în salonul unu. Mâine, dacă nu intervine vreun element imprevizibil şi nu te transformi în Kant, se poate întâmpla, în fond, şi faptul ăsta, atunci ce faci, rămâi să putrezeşti tot în acest salon? Nu, frate, mâine te iau şi te duc în salonul trei, sau şase, sau în ultimul, aflat undeva la subsol, ca să mai stai un pic şi la răcoare, după ce te-ai lăfăit la căldurică şi în puf. Kant însă, după cum ţi-am spus, are un statut priveligiat. El rămâne aici, în ţarcul său, orice s-ar întâmpla. Într-un fel, aş putea spune că şi Marx se bucură de nişte privilegii de care n-au parte mulţi: e voiajor. Marx are o libertate totală de mişcare, dar nu are nici un locuşor al său unde să-şi odihnească oasele-i bătrâne. El circulă vagabondând dintr-un salon în altul, ţinându-se de şotii şi proferând tot felul de prostii. Acum înţelegi de ce are altercaţii atât de dese cu bătrânul Kant? În principiu, şederea într-un salon sau altul e aleatorie. Nimeni nu e obligat să stea ţintuit în patul său. Fiecare e liber să se plimbe şi să converseze cu cine vrea. Cu o singură condiţie: schimbul de idei şi replici să nu se transforme într-un schimb de pumni…»

XVI

…Tot discutând despre aceste lucruri, încetul cu încetul, ne apropiaserăm de ţarcul unde se afla bătrânul Kant. Nu numai noi doi, ci şi Mişa, care nu vru cu nici un preţ să se îndepărteze prea mult de stăpânul său.

«Ai grijă totuşi, nu te apropia prea mult», mă preveni preşedintele. «Uneori Kant devine foarte agresiv, mai ales când dă cu ochii de-un străin. Nu muşcă, pentru că nu mai are dinţi, dar te poate zgâria cu unghiile, înţelegi!?»

Nu aveam ce să înţeleg, vedeam în faţa mea ceva nedefinit, ce ţopăia în ţarc, scoţând ţipete neliniştitoare. «Linişteşte-te, Immanuel», făcu Letinski. «Suntem prietenii şi admiratorii tăi…»

Kant se opri în loc şi ne privi pe sub sprâncene, cu nişte ochi mari, foarte expresivi.

«Prin urmare eşti emoţionat, nu-i aşa?» mă întrebă apoi Letinski, după ce îi aruncă lui Kant o monedă de alamă, pe care acesta o prinse imediat din zbor şi o piti cu teamă în buzunar, după ce în prealabil o molfăi între gingii. Nu eram emoţionat, ci mai degrabă oripilat, căci ceea ce vedeam în faţa ochilor era ceva nedefinit… Un fel de grămăjoară de oase, acoperite de o livrea şi de-o perucă sinilie.

«Cum, chiar nu-l recunoşti pe Kant?» insistă preşedintele. «Mă bucur atunci că ţi-am putut face, dragă Kuky, o surpriză. De fapt, toţi cei care-l văd rămân destul de derutaţi. Vera însă l-a recunoscut din prima. E chiar Immanuel, mi-a spus. Drăguţul de el, ia uite ce ochi are, parcă-i o maimuţică. Poate zici că Vera a exagerat sau că, zicând aceasta, a avut intenţia să-l jignească? Nici vorbă.

Vera – ştiu că ţi-ai format o părere greşită despre ea – are o stimă deosebită pentru Kant. Prin urmare, n-ar îndrăzni să-l ia peste picior. Cum să-ţi zic, Kant e febleţea ei.»

În timp ce ne apropiam de ţarc, Immanuel începu iarăşi să se agite. De bucurie sărea în sus şi făcea tumbe. Iar când a văzut că preşedintele îşi băgă mâna în buzunar şi scoase de acolo o banană, Kant îşi smulse peruca de pe cap, călcând-o, de bucurie, în picioare.

«Vezi ce reacţii are?» zise Letinski. «Nu-i aşa că e simpatic? În ciuda slăbiciunii, e totuşi foarte agil. Dacă vii c-o pară sau c-un măr, nici nu ai timp să te dezmeticeşti, că ţi le-a şi subtilizat din mână şi apoi să vezi ce bucurie pe capul lui. Sare într-un picior şi chiţcăie ca un copil… Altădată, era mult mai reţinut, încât rareori îi puteai smulge de pe faţă un zâmbet. Acum însă, dacă-i arăţi un deget, e în stare să râdă o zi întreagă. Tu pleci, iar el stă în fund, se uită la degetul său şi râde… Da, ăsta e Kant, ultimul Kant, ajuns în faza finală… E foarte nostim, zău aşa… De fiecare dată când se întâmplă să treacă pe aici, Vera îi aduce câte-o păpuşică.»

«Vasăzică aşa, îi aduce o păpuşică!» am exclamat, arătându-mi indignarea, în timp ce Mişa şi Letinski, stând unu în dreapta şi celălalt în stânga mea, izbucniră amândoi în râs. «De ce vă bateţi joc de el?» i-am întrebat. «Ce v-a făcut? De ce l-aţi adus în halul ăsta?»

Letinski şi sosia îşi ridicară braţele înspre tavan. «Cine l-a adus în halul ăsta, noi sau tu?» întrebă mai întâi preşedintele, apoi şi Mişa, aproape cu aceeaşi voce, ca şi cum n-ar fi vorbit doi, ci unul, repetând cuvintele de două ori…. «Eu?» am exclamat. «Nu m-am referit la tine, ci la El! Ce te agiţi atât?» replică Letinski arătând undeva cu degetul în

sus. Sosia îşi îndreptă şi ea arătătorul spre acelaşi loc. «Tu», zise preşedintele, adresându-se, probabil, Celui de Sus, «l-ai adus în halul ăsta. Şi Te întreb: de ce? Care-i raţiunea după care Te călăuzeşti? Sau nu Te călăuzeşti după nici o raţiune şi laşi legile să acţioneze în voia lor? Dar aceste legi cine le-a gândit? Cine le-a creat? Cine le-a pus în funcţiune? Nu cumva Tu!? Dacă ar fi fost după mine, l-aş fi lăsat pe Kant veşnic tânăr şi ferice!? Sau l-aş fi lăsat aşa cum arăta în anii maturităţii, când a scris *Critica raţiunii pure*… Câţi ani avea? Era un om încă în floarea vârstei. Avea cincizeci şi şapte! Tu însă ce-ai făcut? L-ai adus în stadiul de babuin! Şi nici măcar de babuin, că ăla-i un animal puternic, ci l-ai împins mai jos, transformându-l nu într-un animal, ci într-o plantă, ce-i drept umblătoare! De ce, Doamne, de ce?» se tângui schimbându-şi vocea preşedintele. «De ce faci asta cu omul şi cu pomul? Cu tot ce face rod, în timp ce pe vierme îl ocroteşti şi-l laşi să se înmulţească singur în ţărână?!» continuă el să strige cu pumnii îndreptaţi în sus. «Eu l-am luat pe Kant şi l-am adus aici tocmai ca să stea cât mai departe de văzul lumii…» adăugă preşedintele, lăsându-şi neputincios pumnii în jos. Sosia sa făcu acelaşi lucru. Stăteau amândoi adânciţi în gânduri lângă ţarcul lui Kant, ca şi cum n-ar fi stat în preajma unui om viu, ci s-ar fi dus să se reculeagă la capătâiul unui decedat pe care groparii îl acopereau cu ţărână. Semănau leit unul cu celălalt, singura deosebire era că unul ţinea în colţul drept al gurii un capăt de havană, pe când celălalt – în stângul. Stătură aşa, cu creştetul plecat, în reculegere, timp de câteva minute, după care unul din ei, Letinski, se aplecă peste ţarc şi-i întinse mâna lui Kant,

care, ţopăind de bucurie, se grăbi să i-o sărute, ţuguindu-şi buzele de unghiile lui. Preşedintele tresări, îşi scoase cealaltă mână din buzunarul larg al pantalonilor şi îi dădu o acadea, după care îl mângâie pe creştet.

«Ei, rămâi cu bine, Immanuel», spuse el, cu glasul năpădit de lacrimi. «Ai grijă de raţiunea pură…» Mişa dădu să spună şi el ceva, dar preşedintele-l opri: «Pentru numele lui Dumnezeu», îi spuse cu un glas termurător, în care se simţea nu numai tristeţe, ci şi mânie, «învaţă să respecţi un om; când îţi iei rămas-bun de la el, ia-l ca şi cum l-ai lua pentru totdeauna! Mâine cine ştie dacă îl vom mai găsi pe Immanuel aici şi atunci va trebui să căutăm altă sosie…»

Preşedintele mai mângâie încă o dată creştetul lui Kant, după care, ştergându-şi o lacrimă ce-i susura din ochi, îi întoarse spatele şi se îndepărtă în grabă. «Să mergem», zise el, în timp ce treceam prin şirul de coloane. «Vizita aceasta m-a epuizat. Mă simt ca şi cum aş fi bolnav.»

XVII

…Mişa încercă să-l liniştească, bătându-l încurajator pe umăr, dar preşedintele se enervă: «Ţi-am cerut cumva să te scălămbăieşti? Cum de îţi permiţi astfel de familiarităţi? Crezi că suntem de aceeaşi teapă? De ce nu-ţi vezi de treabă!?». După care, întorcându-se spre mine, adăugă: «Aveam de gând să-ţi fac cunoştinţă cu Socrate, care-i într-un alt salon, dar, te rog să mă crezi, acum nu sunt în stare. De fiecare dată după ce-l vizitez pe Kant simt pe suflet o apăsare grea… Rămâne să ne întâlnim cu Socrate altădată… Stă în acelaşi salon cu Confucius. Amândoi sunt bine… Lasă-mă, te rog, să-mi revin. Dacă va fi cazul, îi voi

scoate la raport şi atunci vei avea ocazia să-i vezi pe amândoi». «Da, amândoi sunt bine», se băgă în vorbă şi Mişa. «Şi Socrate, şi Confucius arată excelent, în schimb Hegel e pe ducă…» Auzindu-l, Letinski se opri în loc, abia reuşind să-şi stăpânească supărarea pe care acesta i-o stârnise: «Te-a întrebat cineva ceva?» făcu el. «De ce te bagi acolo unde nu-ţi fierbe oala? Şi cine ţi-a dat voie să fumezi? De unde ai făcut rost de havană, nu cumva mi-ai şterpelit-o ieri de pe birou?»

Mişa lua o figură spăşită: «Scuzaţi-mă», făcu el, «nu m-am putut abţine!». «Unde ai dobândit astfel de manii?» îl întrebă Letinski. «Atunci când lucram la Prestaţiunea, aproape de fiecare dată când tundeam pe câte cineva din lumea bună, mă alegeam cu o ţigară…» «Fumai Kent, nu-i aşa, pe vremea vechiului regim?» îl întrebă preşedintele, care părea acum să se mai îmbuneze. «Fumam», mărturisi sosia. «Bravo, Mişa», făcu preşedintele, «şi acum te-ai nărăvit la havane. Vezi unde te-a adus democraţia?!» «Văd», răspunse cu glas foarte vesel Mişa. «Şi dacă vezi, crezi că gata, ai scăpat?» Preşedintele nu uită chiar aşa de uşor jignirile… După cum nu uită nici de celelalte treburi. «Ia zi-mi, nu cumva tocmai făceam cu tine un test?» întrebă el. «Sigur că da», zise sosia. Urma să-mi mai puneţi o câteva întrebări legate, mi se pare, de credinţă… Dar v-aţi făcut de lucru la ţarcul lui Kant şi m-aţi păsuit…» «Te-am păsuit pentru o vreme, dar acum a sosit şi timpul să răspunzi. Ia să vedem dacă treci testul legat de credinţă. Să-ţi pun o întrebare? Eşti pregătit?» «Vă rog», zise sosia cu nelinişte în glas. «Crezi în Dumnezeu?» «Cred», răspunse Mişa. «Chiar dacă se arată a fi nedrept?» «Cred indiferent cum se arată», răspunse sosia. «Ai văzut ce a făcut din

Kant?» «Am văzut», răspunse Mişa. «Crezi că a procedat corect?» «Nu ştiu», se fâstâci acesta. «Dacă Dumnezeu l-a făcut pe Kant după chipul şi asemănarea Lui, de ce l-a adus în halul ăsta?»

Mişa ridică neputincios din umeri.

«Întrebarea mă depăşeşte», răspunse el. «Crezi că dacă ai spus că te depăşeşte, gata, ai scăpat? Eu vreau să judeci logic, cu mintea ta, şi să-mi răspunzi la întrebări, nu să-l iei pe *nu ştiu* în braţe. Ai înţeles?» «Am înţeles», repetă Mişa ca un automat. «Prin urmare, când Dumnezeu l-a făcut pe Kant să arate ca o maimuţică, a urmărit un anumit scop?» «Nu-mi dau seama dacă a urmărit sau nu», zise sosia. «Fie şi aşa», acceptă preşedintele. «Să spunem că a urmărit… Dar care-i acest scop? Kant arată ca o maimuţică, nu?» «Arată», zise preşedintele. «Păi dacă arată, atunci mai e făcut el după chipul şi asemănarea Domnului? Nu cumva şi Domnul, cu toate că are toate legile universului pe mână, Se degradează şi moare odată cu fiecare om, pentru ca să renască apoi în altul, sub un alt chip?» «Poate că decade şi El», fu de părere sosia. «Păi dacă decade, mai crezi în El?» «Cred», răspunse Mişa. «Crezi», îl completă preşedintele, «pentru că Dumnezeu mai întâi decade, apoi renaşte cu fiecare om. Dacă n-ar face astfel, ai continua să crezi în El?» «Aş contiua», spuse sosia. «Frumos din partea ta că eşti consecvent», zise preşedintele. «Dar ia zi-mi, ai rămâne la fel de consecvent dacă L-ai vedea închis în ţarc asemenea lui Kant, făcând tumbe şi chiţcăind de bucurie atunci când cineva Îi dă un măr?!» «Aş crede şi atunci», spuse cu tărie Mişa. «Poate spui asta», fu de părere Letinski, «zicându-ţi că Domnul te pune la încercare arătându-ţi un astfel de chip…» Mişa stătu

preţ de un minut în cumpănă, după care spuse: «Nu exclud nici această ipoteză. S-ar putea să aveţi dreptate». «S-ar putea să am dreptate», îl îngână Letinski, «dar dacă n-ar fi vorba de nici un fel de încercare, ci Dumnezeu ar fi aşa cum arată acum Kant, ai rămâne neclintit în credinţa ta?» «Aş rămâne neclintit», răspunse sosia. «Şi ai continua să I te închini, sau doar te-ai mulţumi cu neclintirea?» îl chestionă preşedintele. «Nu m-aş mulţumi, ci aş continua să mă închin…» «Bravo, Mişa», făcu preşedintele. «Şi la care Dumnezeu te-ai închina?» «La oricare», zise sosia. «La cel creat sau increat?» întrebă Letinski. «La cel increat…» «Păi, cel increat nu există!» «Am vrut să spun la cel dintotdeauna! La cel creat adică…» se zăpăci interlocutorul lui Letinski. «Creat de cine?» «De sine însuşi.» «Şi pe acest sine însuşi cine l-a creat?» Mişa ridică din umeri. «Asta mă depăşeşte», zise el. «Eu mă ocup doar de credinţă. Cred, dar de ce cred nu ştiu…» «Vezi», zise Letinski, «nu suntem atoateştiutori.» «Cred în Dumnezeu care a creat lumea», încercă Mişa să dea un răspuns cât de cât corect. «Dar în cel ce n-a creat-o crezi?» «Cred şi în Acela», răspunse sosia lui Letinski. «I-auzi», se miră preşedintele, «crede şi în Dumnzeu care a făcut lumea, dar şi în cel care n-a făcut-o! Ce om! Dar în cel care-o va desface crezi?» Bărbatul din faţa sa îşi lăsă capul în pământ: «De ce vreţi să mă ispitiţi?» îl întrebă el pe preşedinte. Dar acesta nu-i răspunse, ci trecu la o altă întrebare: «Dar în Duh crezi?» făcu Letinski. «Cred.» «Şi unde-i Duhul?» «În noi şi pretutindeni…» «Dar sub noi există Duh?» «Acolo-i altceva sau altcineva», răspunse Mişa. «Cum adică?» făcu preşedintele. «Acest pretutindeni, de care-mi tot vorbeşti

mata, nu există şi sub noi?» «Acolo există un altfel de pretutindeni…» «Greu o mai scoate la capăt omul cu tine, Mişa», spuse oarecum conciliant preşedintele, «cum suceşti, cum răsuceşti lucrurile, că ieşi întotdeauna la suprafaţă curat!… Dar hai să nu mai răscolim rahatul, că ne vom trezi cu el pe cap!» Şi, după o pauză, preşedintele adăugă: «Şi acum am să-ţi pun o ultimă întrebare: crezi în Fiu?». «Cred», zise Mişa. «Păi, atunci, recită-mi Crezul…» Sosia recită rugăciunea cerută de Letinski şi când ajunse la mărturisirea întru botez, la învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie, preşedintele o opri. «Nu aşa», zise el, «ci invers. Ia-o de la coadă la cap…» Mişa însă se împotrivi: «Ceea ce-mi cereţi e interzis de religia creştină…» «Creştinii ăştia», se enervă pe neaşteptatatelea Letinski, «interzic orice… Ia întinde mâinile încoace… Să vedem dacă acum creştinii o să zică nu…»

Şi în timp ce Mişa îşi întinse palmele spre preşedinte, acesta scoase bastonul de cauciuc pe care-l purta lipit de şold şi începu să lovească, icnind, cu toată forţa… Mişa însă stătea zâmbind senin în faţa lui, de parcă n-ar fi simţit nici o durere. Între timp, palmele sale se înroşiră, umflându-se ca nişte gogoşele.

«Ai văzut că atunci când e vorba de dreptate, nu mă cruţ. Şi în afară de asta, ştiu să mă stăpânesc. Alţii, primind aceste lovituri, ar fi făcut ca toţi dracii. Eu însă am învăţat încă de mic să suport cu stoicism orice lovitură. Şi sosiile mele aşijderea! În fiecare zi vin aici să le aplic o lecţie de stoicism… Ei, gata, Mişa, ai fost la înălţime, du-te acum la locul tău… Hai, capul sus, nu am nevoie să măturі cu cozorocul podeaua în faţa mea… După cum vezi, aici, totul e septic… O lumânare dacă ai aprinde, nu vei găsi în vecii

vecilor urmă de praf. Amin, amin, hai, du-te!» îl îndemnă el. Şi în timp ce sosia se răsucea pe călcâie, preşedintele duse piciorul drept în faţă, punându-i piedică, şi omul se întinse cât era de lung pe pardoseală…

XVIII

În timp ce Mişa se străduia să se ridice în picioare, Letinski mă luă de braţ, ducându-mă în mjlocul salonului.

«Dacă vrei», propuse el, «strig alinierea şi-i vei vedea apărând pe toţi cei ce mă slujesc aici… Ai să-l vezi şi pe Socrate, dar şi pe Scipio Africanul, ai să-l vezi pe Hannibal, dar şi pe Heidegger sau Fichte… Sunt aici şi Cicero, şi Augustin, şi Augustus. Şi Dionisos Areopagitul şi Diogene… Îi am aici pe Gingis Han şi pe Alaric, pe Traian, Epictet, Marcus Aurelius şi chiar pe regele Burebista, înarmat cu un steag ce urlă ca un câine… Apoi pe George Bush, dar şi pe Confucius… Găseşti aici ce vrei şi ce nu vrei. Nu-ţi place cum arată unul, te opreşti la celălalt… Am văzut că ai avut unele rezerve faţă de Kant, nu e nimic, altădată îl voi putea reconstitui la o a altă vârstă… Îi am pe Romulus şi Remus, întemeitorii Romei, pe regele Numa, pe Ramses I şi Ramses II, şi, bineînţeles, pe Cleopatra. Dar şi pe ultimul împărat al Chinei. Bineînţeles că nu l-am uitat nici pe Nicolae… Somităţi una şi una! Cum să-ţi zic, sunt aici în total nouă sute nouăzeci şi nouă de sosii. Fiecare unică în felul ei… Vrei să le vezi acum sau lăsăm întrevederea pe altă dată?»

Văzând că stau în cumpănă şi nu ştiu ce să-i răspund, preşedintele propuse: «Eu zic să rămână pe altă dată, acum suntem prea obosiţi». «Facem cum spuneţi dumneavoastră», am răspuns. «Bine, facem

cum zic eu», se supără preşedintele. Mai bine zis, se prefăcuse că atitudinea mea supusă l-ar deranja. În sinea sa, era, desigur, încântat de faptul că nu îndrăzneam să ies niciodată din cuvântul său. «Dar tu, dragă Kuzin, în calitate de consilier, nu ai nici o opinie? Sau o ai şi o ţii doar pentru tine? Poate că greşesc într-o împrejurare sau alta. Nu acum, ci altă dată. Sau poate că am greşit cândva într-un trecut mai mult sau mai puţin îndepărtat. Şi tu ce ai făcut? Ai venit să-mi spui, de pildă, domnule preşedinte, sau Excelenţă, mă rog, n-are importanţă cum mi te adresezi, suntem, în fond, prieteni, uite, aici aţi greşit? Nu, n-ai făcut asta niciodată. De fiecare dată ai aprobat, cum mă aprobi şi acum, determinându-mă astfel să persist în greşeala mea… Ba chiar, mergând pe această cale, mă împingi, cu sau fără voia ta, să fac greşeli şi mai mari în viitor. Deci, spune clar care-i părerea ta!» mă somă Excelenţa Sa. «Sunt de părere s-o amânăm pe altă dată», am zis… «Să sperăm că acest *altă dată* va exista», replică preşedintele pe un ton în care se putea citi regretul. «Eu în locul tău aş fi insistat să mergem până la capăt… Dacă preşedintele ţi-a propus să-ţi arate o parte din secretele puterii sale, tu de ce dai înapoi? Nu cumva ţi-e frică? Ţi-e teamă că, dacă afli prea multe, voi fi nevoit să-ţi pecetluiesc buzele pentru totdeauna cu ţărână?» Am murmurat, cu un glas în care se putea citi tulburarea ce mă cuprinsese, că nu. «Ei, nu», zise preşedintele. «Ţi-e teamă, cum să nu-ţi fie teamă?! Te dai tu vultur, dar nu eşti. În fond, dacă aş fi în locul tău, aş căuta să fiu prevăzător… Sau poate că la tine nu-i vorba nici de frică, nici de prudenţă, ci de indolenţă? Nu cumva ai obosit? Mai trage din havană ca să-ţi dezmorţeşti simţurile… Ceea ce ai văzut până

acum e un fleac. Un simplu mizilic faţă de ceea ce-ai să vezi de-acum încolo. E ca şi cum ai fi privit prin gaura cheii într-un salon, având o perspectivă foarte îngustă. Eu îţi voi deschide larg uşile puterii şi atunci vei putea percepe puterea mea într-o altă lumină… Păcat că te-ai lenevit, nu, zău, Kuzin», adăugă el cu tristeţe. «Ceea ce poţi face azi nu lăsa pe mâine… De unde ştii cum va fi mâine», continuă el, «odată ce nici azi nu ştii cum se va sfârşi ziua… Poate că mâine nu voi avea chef. Sau poate că mâine voi fi bolnav. Îmi voi trage un glonţ în cap sau fac apoplexie. Orice se poate întâmpla. Dacă nu mi se întâmplă mie, atunci ţi se poate întâmpla ţie. În fond, şi tu te poţi îmbolnăvi. Te văd destul de congestionat la faţă. Nu cumva ai tensiune?! Vrei să-ţi dau o glicerină? În fine, poate că nu faci nici un fel de apoplexie. De multe ori tenul nu e concludent. Dar asta nu înseamnă că ai scăpat! În loc să te lovească dambalaua, poţi fi cuprins de de-o stare de depresie atât de cruntă, încât, într-adevăr, îţi vei lipi ţeava revolverului de ceafă şi vei apăsa cu tărie pe trăgaci. Şi atunci adio tot ce înseamnă mâine! Sau dacă – să presupunem – mâine nu prinzi nici o depresie, ci vei veni la slujbă vesel şi voios, după ce pleci acasă, poţi avea pe drum un accident stupid. Te calcă, să zicem, o maşină. Sau unul şi mai stupid: iei liftul ca să urci de la etajul trei la etajul zece şi nici nu ai urcat bine, că, uite, liftul s-a şi blocat. Căpos cum eşti, nu ai răbdare să vină mecanicul de la întreţinere, ci deschizi tu singur uşile şi dai să te strecori afară. Toate bune şi frumoase, numai că nici nu ţi-ai scos bine capul pe hol, că, iată, liftul a pornit din nou şi căpăţâna ţi-a sărit cât colo, rostogolindu-se pe scări, în timp ce trupul continuă să urce spre birou sau să coboare la

preşedinţie. Dai să strigi, dar în loc de sunete ţâşneşte sânge. Îţi duci mâinile mereu la cap, dar acolo-i un gol umed: din jugularele de la gât ţâşneşte un şuvoi de sânge ca dintr-un gheizer. Şi capul… Capul rămâne şi el nedumerit. Pe moment nu ştie ce s-a întâmplat. Cască ochii. Urechile aud un zgomot asurzitor, se sperie. Încearcă să-şi ducă mâinile la creştet, dar observă că nu mai are mâini. Adică nici nu observă. Ci doar se apără de ceva nevăzut, deşi nu mai are cu ce se apăra. Înţelegi? O oarecare senzaţie persistă în el. În sensul că tărtăcuţa asta ce mai are un pic de creier în ea are impresia că posedă şi un fel de corp. Ba chiar îl simte şi pe ăla vechi cum se zbate în lift. Zbaterea aceasta i se pare pe cât de inutilă, pe atâta de hazlie. Şi atunci vezi pe faţa tărtăcuţei că înfloreşte un zâmbet, apoi piere. De ce crezi că piere? Din simplul motiv că de dedesubtul ei creşte un alt trup, imens, transparent, alcătuit din aer sau poate că din vid. Şi pe măsură ce creşte, trupul încorporează înăuntrul lui tot spaţiul din jur şi, odată cu el, şi timpul. Senzaţia nu e chiar foarte neplăcută. Prin urmare, nu trebuie să disperi dacă ai să vezi că te-ai blocat în lift. Moartea e ca o juisare. În fine, asta simte capul. Dar nici trupul nu se lasă mai prejos. Simte şi el cum deasupra gâtului, pe măsură ce e golit de sânge, înfloreşte un alt cap, cu o altă faţă. Deasupra ta iese un alt Kuzin, mult mai frumos, mult mai luminos la chip şi poate chiar mult mai inteligent. Iese, se înalţă, creşte şi ajunge cu capul până dincolo de nori, după care totul se pierde într-un vârtej de lumină… Capul de lumină pleacă, se contopeşte undeva în hău cu trupul de lumină, creînd o senzaţie de beatitudine, în timp ce celălalt cap, de carne sângerândă, continuă să

se rostogolească pe scări, sărind din treaptă în treaptă, pe un traseu foarte precis; iar trupul decapitat, după ce s-a învârtit de la dreapta la stânga, pipăind cu mâinile pereţii liftului îmbrăcaţi în oglinzi de sus şi până jos – îţi dai seama, dragă Kuzin, ce imagini ne-ar trece prin faţă dacă scena ar fi înregistrată de o cameră ascunsă –, se lasă încet-încet în genunchi, aşteptând parcă să se oprească nu numai liftul, ci şi timpul în loc, pentru ca trupul tău golit de viaţă să facă o ultimă mişcare şi să iasă pe brânci din mecanismul care l-a decapitat. Şi parcă văd că se va întâmplă atunci ca un oaspete de seamă să urce pe treptele preşedinţiei şi să se împiedice de leşul tău. Că va fi un domn, mai treacă-meargă, dar dacă se va întâmpla să urce o doamnă, sigur mă pomenesc cu un leşin şi atunci să vezi ce tevatură. Cred că ai să-mi dai bătaie de cap până în ultimul moment. Ba chiar o să am probleme cu tine şi după ce te vei duce în lumea drepţilor. Că aşa eşti făcut tu, dragă Kuzin, să încurci lumea şi să creezi probleme. Dacă se va întâmpla ca doamna să fie însărcinată, sigur o să ne trezim pe trepte sau pe hol cu un fetus ieşit dinainte din găoace. Te previn de pe acum! Te sfătuiesc să fii atent cum îţi regizezi sfârşitul. De ce neapărat să iei cu tine în hău un suflet nevinovat ce încă nu a văzut nici lumina soarelui, nici strălucirea pală a lunii. Tu ţi-ai trăit traiul şi ţi-ai mâncat mălaiul, aşa că lasă-i şi pe alţii să răsufle în locul tău…»

Spunând acestea, preşedintele trase adânc fumul de havană în piept, înecându-se în tuse. După ce tusea se opri, Letinski, cu faţa încă uşor congestionată, îşi continuă reproşurile: «Vezi, nici nu ai murit încă şi îmi faci probleme, îmi închipui ce o se întâmple după ce mori. Vom avea parte aici doar de

ghinioane…» Văzând că mă încrunt şi că mă trec din nou sudorile, preşedintele se mai îmbună, apoi, apăsă din nou pe acceleraţie: «Frumoase imagini, nu-i aşa, dragă Kuzin?» zise el, după care adăugă cu o voce groasă, marcată încă de tuse: «Dacă vei avea parte de un astfel de sfârşit apoteotic, tu, în loc să-i mulţumeşti providenţei că ţi-a hărăzit o astfel de soartă şi că nu te-ai chinuit ca alţii, imobilizat în pat sau într-un cărucior cu rotile, în loc să mulţumeşti că n-ai bolit nici o zi şi că mintea ţi-a fost lucidă până la capăt, în fine, că moartea ta a fost un adevărat spectacol, nu unul infam, ci unul de-a dreptul grandios – nerecunoscător cum eşti din fire şi nemulţumit de toate –, sunt sigur că ai să începi să crâcneşti şi să acuzi ba pe unul, ba pe altul că sunt vinovaţi de moartea ta. Sunt sigur că nici eu şi cu atât mai puţin Vera nu vom scăpa de blestemele pe care le vei profera în timp ce-ţi vei da duhul. Probabil nici o clipă n-o să-ţi treacă prin minte, şi nu vei fi pătruns de mustrări de conştiinţă, că singurul vinovat pentru ce ţi s-a întâmplat eşti tu. În fond, dacă ai rămas de atâtea ori blocat în lift, de ce continui să circuli cu el? De ce îţi sfidezi destinul? Şi de ce ne sfidezi şi pe noi prin modul tău de-a fi?! Da, oricând e posibil ca Vera, voit sau poate din greşeală, să apese pe butonul buclucaş şi atunci s-a zis cu tine… Dacă tu susţii că ea te urăşte de moarte şi-ţi vrea răul, de ce nu-ţi iei toate măsurile de precauţie pentru a evita un astfel de incident? De ce-o stârneşti? De ce-i pui nervii la încercare? Crezi că Vera e de fier? Într-o zi, trecând peste ordinele mele, tot o să-ţi facă felul… Şi atunci adio Henessy, adio havană, adio Joyce, adio Swift…» «Îmi pare rău», am murmurat. «N-am ce să-ţi fac: rămâi cu părerile de rău. Sper să-ţi folosească şi ele

odată şi odată la ceva… Să mergem, dar…» zise preşedintele, tuşind uşor în palmă, parcă pentru a-şi masca hohotul de râs de care era cuprins.

Făcurăm stânga-mprejur şi ne îndreptam acum spre culoarul ce ducea în cabinetul prezidenţial. În urma noastră răsunau ţipetele lui Kant, care se juca acum, probabil, cu mingea. Auzindu-l, preşedintele făcu o grimasă. «Sărmanul Kant», zise el, «a ajuns senil de tot. Poate că nu trebuia să te fi dus acolo. Acum cred că ţi-ai făcut o impresie nu prea grozavă de tot ce ai văzut aici. Desigur, orice lucru are două feţe», zise preşedintele. «Una tragică şi alta comică, înţelegi? Deseori aceste feţe se amestecă între ele, încât nu mai distingi unde începe râsul şi unde se sfârşeşte plânsul. Sau, mai degrabă, viceversa… Ceva similar se întâmplă şi cu bietul Kant. Cel de Sus a dorit să-l supună la o probă şi l-a supus. În ciuda impresiei pe care ţi-a făcut-o, Immanuel Kant e pe drumul cel bun… Dar eu aş vrea să-ţi arăt şi alte lucruri… Imperiul meu, ca să zic aşa, nu-i mare, dar e vast… E vast în sensul că adună laolaltă personalităţi de prim rang ce au marcat, într-un fel sau altul, istoria umană. E ca un cub Rubik alcătuit din personaje de tot soiul, începând, să zicem, cu Moise şi terminând cu Dalí sau Pablo Picasso, sau cu George Bush şi Clinton… În fiecare salon am un evantai întreg de personaje, oameni de stat, filozofi, bancheri, artişti, şi cântăreţi din liră. Îi pot scoate la raport pe o parte dintre ei sau chiar pe toţi. Deşi asta ar însemna să pierdem mult timp pe aici, iar tu, după cum văd, dai deja semne de oboseală, dragă Kuzin.» I-am spus preşedintelui că nu sunt obosit de fel, ci dimpotrivă. «Ei, dimpotrivă», exclamă Letinski. Lasă politeţurile deoparte. Te-am

văzut cum îţi clipesc pleoapele, cum caşti şi îmi spui că nu eşti obosit. Eu însumi sunt o prezenţă deseori obositoare şi pentru mine, d-apoi pentru alţii… În fine, mai ia de aici un trabuc ca să-ţi revii şi voi lua şi eu unul…» Şi preşedintele scoase o cutie de la piept şi mi-o întinse gata desfăcută. «Nu trebuie decât să-l aprinzi. Trabucurile sunt deja tăiate. Conţin o doză mică de haşiş, care o să-ţi facă bine…»

N-am avut putere să-l refuz. Am ales un trabuc care mirosea frumos şi am început să mă caut de brichetă. Preşedintele mi-o luă însă înainte. Scoase din buzunarul de la piept un pistol cu butoiaş, ornat în argint, apăsă pe trăgaci şi la capătul ţevii se aprinse o flacără verzuie.

«Nu cumva te-ai speriat?» mă întrebă el după ce, în prealabil, îşi aprinse şi trabucul său. «Dar repede te mai pierzi cu firea! Ce te-ai face dacă am fi în război?» Şi apoi, în timp ce pufăiam amândoi din havane, mă-ntrebă: «Nu-i aşa că acum te simţi revigorat?». Am zis că da şi, într-adevăr, aşa era. Trabucul îşi făcu efectul. Mă simţeam parcă alt om. Odată cu oboseala, mi se evaporase din organism şi teama de care eram pătruns. «Atunci», zise preşedintele, «dacă e aşa, să trecem la treabă. Hei, Ioşka», strigă el, «ce faci, ai adormit din nou cu gândul la zăpada albă? Trezeşte-te şi sună adunarea!»

XIX

Deasupra noastră, de undeva din dreapta, se auzi un bâzâit de motor, apoi, după scurt timp, vocea de scopit a lui Iaki răsună strident din cele patru difuzoare, zgâriindu-ne timpanele: «Atenţiune, atenţiune! Majestatea Sa preşedintele Mihail Letinski Întâiul vă cheamă la raport. Alinierea!». În jurul nostru se făcu mai întâi linişte, apoi se auzi un

murmur şi, în scurt timp, salonul se umplu de lume. Sosiile ieşeau de după coloane, dar veneau şi din saloanele vecine, aliniindu-se pe două rânduri, într-o ordine destul de bizară. Nimeni nu luase poziţie de drepţi, ci fiecare stătea lejer, discutând cu vecinul din dreapta sau din stânga sa. De fapt, rândurile nu erau drepte, ci oamenii erau adunaţi în grupuri de câte trei, patru sau chiar şi mai mulţi; stăteau de vorbă între ei, ba unii chiar îşi aprinseră şi câte o ţigară. Erau îmbrăcaţi pestriţ, unii în togi romane, alţii în şalvari, alţii în armură, alţii în costume moderne. Doamnele – nu erau prea multe – purtau şi ele o costumaţie ciudată: unele erau îmbrăcate ca nişte matroane, altele purtau rochii lungi şi corset, iar altele veniseră în fuste mini şi tocuri cui. Atmosfera aducea cumva cu un spectacol de teatru sau, mai degrabă, de operetă.

«Ei, ce părere îţi dai?» mă întrebă preşedintele… «Nu-i aşa că e interesant?» Şi apoi, tot el, parcă scuzându-se: «Probabil te-a mirat titulatura mea. Am observat că atunci când ai auzit cuvântul majestate ai tresărit. Am hotărât, consultându-mi omologii din timp şi spaţiu, că aceasta e formula cea mai potrivită. Mulţi sunt monarhişti, dar există printre ei şi mulţi republicani. Şi atunci a trebuit să le fac pe plac şi unora, şi altora. Am împăcat şi capra, şi varza, şi acum, în mare, toţi sunt mulţumiţi. Sigur că la preşedinţie nu-mi zic astfel, ci doar aici, înţelegi? Încetul cu încetul eu însă pregătesc terenul şi, în curând, vom schimba forma de guvernământ, transformându-ne dintr-o republică prezidenţială într-una monarhistă. Asta se va întâmpla curând. Desigur, te miră şi titulatura preşedintele Mihail Letinski Întâiul. Am vrut să fac o probă, să văd cum sună. Cine va fi al

doilea, vom trăi şi vom vedea. După cum ştii, nu am urmaşi. Dar asta nu înseamnă că nu pot face şi adopţii, plecând de la modelul antic, şi să formez pe lângă mine un om destoinic, căruia să-i înmânez sceptrul înainte de a închide ochii. Ai toate şansele, dragă Kuzin, să devii urmaşul meu. Asta, bineînţeles, dacă nu vei avea parte de vreun accident stupid… Fereşte-te de lifturi…» Spunând acestea, preşedintele mă învălui într-un nor de fum. Apoi răsucindu-se pe călcâie, i se adresă din nou aceluiaşi Iaki, ce plana undeva în înălţimi: «Hei, Ioşka, nu trage cu urechea la ce discutăm. Nu te interesează în nici un fel. Mai bine dă drumul să se audă imnurile, dar mai înainte apasă şi pe trapa pentru fumigaţii.».

Din cabina nevăzută se auziră mai multe zgomote şi, în curând, din pardoseala trasată sub formă de tablă de şah începu să se ridice un văl de fum moale ca mătasea. În salon se auziră murmure, apoi mulţimea de sosii se linişti, adoptând o ţinută solemnă. Tăcerea fu spartă însă de un huruit, ce venea de undeva din partea stânga a coloanelor. Toţi ne întorseserăm capetele, privind în direcţia aceea. Şi atunci am văzut cum, învăluit într-o perdea de fum, ţarcul în care se afla bătrânul Immanuel se rostogolea pe rotile, îndreptându-se spre mijlocul sălii. «Bietul Kant», zise Letinski, «chiar dacă nu se simte tocmai în apele sale, ţine morţiş să-şi îndeplinească datoria… Educaţia sa riguroasă îl determină să fie punctual în orice împrejurare. Ar trebui să-ţi însuşeşti câte ceva din caracterul său», mă povăţui preşedintele, «şi să nu mai întârzii atunci când te chem să vii la cabinet.»

Între timp, se pare că Iaki pusese aparatura la punct, astfel că acum răzbătu din nou vocea

sa prin cele patru difuzoare. «În onoarea voastră, dar şi a Majestăţii Sale, vom intona imnurile de stat…» Am dat să sting trabucul, dar Letinski mă opri: «Nu e ceva oficial», zise el, «ci e vorba doar de o repetiţie. De o prezentare. Poartă-te ca şi cum te-ai afla într-un salon unde urmează să se desfăşoare o paradă a modei, nu altceva. Trebuie să fii cât mai degajat. Nimeni nu-ţi interzice să fumezi, ci dimpotrivă. O havană agăţată în colţul gurii te va face să arăţi ca un boss. Trebuie să laşi o impresie de forţă, dar nu una brută, ci mai degrabă nepăsătoare… Asta, să ştii, îţi va fi de folos pe viitor. O trecere în revistă oficială presupune o oarecare rigoare… Acum vom inspecta rândurile, adică grupurile, căci, după cum vezi, toţi au înţeles despre ce e vorba şi stau lejer; ne vom opri din loc în loc ca să punem o întrebare, să mai aruncăm ici-colo o glumă, pentru a crea o atmosferă plăcută, nu una crispată, care să-ţi strepezească dinţii de încordare… Ai înţeles?»

Am urmat sfaturile preşedintelui şi m-am destins. De altfel, fumul de havană mă făcea să percep lucrurile degajat, ca şi cum aş fi fost la mare distanţă în timp şi spaţiu faţă de ele, nu în mijlocul lor. Totul mi se părea posibil şi oarecum hazliu. Nici prezenţa preşedintelui nu mă mai înspăimânta, ci îmi crea impresia că tot ce face e doar pentru a mă amuza. În clipa aceea, dacă mi s-ar fi întâmplat să fiu decapitat sau supus vreunui supliciu, aş fi participat la asta ca la un spectacol. Ba chiar, la sfârşit, aş fi şi aplaudat. Mergeam, în stânga, la un pas distanţă de Letinski, cu trabucul atârnând în colţul gurii, cum mă povăţuise el… Începeam să simt ce înseamnă puterea pe propria piele. Ehei, nu e uşor, după ce-ai intrat, să ieşi din acest vertij! Deodată, în timp ce mă gândeam la toate aceste lucruri,

din cele patru difuzoare se auzi răzbătând un sunet de trompetă şi mulţimea, abandonând conversaţia, luă poziţie de drepţi. Preşedintele se opri şi el în loc, lăsându-şi trabucul să atârne în colţul gurii, ca şi cum acesta ar fi fost lipit acolo pe vecie… După ce sunetul trompetelor se stinse, se auziră şi acordurile imnului de stat. La început lent, foarte lent, ca şi cum banda ar fi fost rulată cu încetinitorul, apoi ceva mai repede. Se pare că Letinski nu avea răbdare să urmărească până la capăt tot ceremonialul, aşa că l-am văzut ridicând o mână şi făcându-i semn lui Iaki să accelereze ritmul, astfel că imnul fu scurtat la jumătate, după care fu intonată *Internaţionala*, urmată de celelalte imnuri, strânse laolaltă într-un singur ghem melodic, ce suna ca un fel de piuit continuu, spart pe alocuri de pârâituri. Urechile îmi ţiuiau din pricina zgomotelor; am vrut să le astup cu palmele, dar mi-am zis că nu ar fi decent, cu atât mai mult cu cât sosiile continuau să stea într-o poziţie solemnă. Simţindu-mi agitaţia, preşedintele mă îndemnă: «Trage şi tu ceva mai zdravăn din havană şi, în loc de piuituri, ai să auzi sunete armonioase, colorate în tot spectrul curcubeului… Îi vezi pe ceilalţi? Toţi stau solemni la locul lor, ca şi cum ar asculta o orgă la care cântă însuşi Bach».

Am tras din havană şi m-am liniştit. Percepeam acuma sunetele într-o cu totul altă gamă, ca şi cum aş fi avut un alt timpan, ce le-ar fi rotunjit şi le-ar fi învelit pe fiecare în parte într-un balon de săpun. Senzaţia, într-adevăr, era una dintre cele mai plăcute… Observând că faţa mea a devenit mult mai senină, preşedintele continuă: «Dacă ar fi să urmez ceremonialul strict de la un capăt la celălalt, fiecare inspecţie ar dura o zi sau două. N-aş avea altceva de făcut decât să vin

aici şi să ascult imnurile de stat! Apoi mai sunt şi discuţiile, audienţele particulare. Briefing-ul de dimineaţă, când adun aici toţi şefii de state şi le cer părerea. După aceea mă întâlnesc cu filozofii şi îi consult şi pe ei asupra anumitor treburi. Dacă am vreme, mă întâlnesc şi cu restul, cu scriitori, cu pictori, cu muzicieni, magicieni şi alţi artişti. Iar dacă nu dispun de timp, atunci elimin din program întâlnirile şi-l chem la mine pe Nostradamus. Şi, dacă am mintea suficient de trează, pot afla fără bătaie de cap cum urmează să rezolv problemele curente ale zilei, în funcţie de poziţia aştrilor pe cer. Bătrânul îmi condensează toate informaţiile în câteva catrene. Am învăţat să le dezleg ca pe un rebus. Plecând de la aceste chintesenţe puse de secole în circuit, m-am gândit că n-ar fi rău să comasez şi imnurile, adunându-le într-unul singur. Ceea ce de altfel am şi făcut. Iaki e specializat în comasări. Taie cu foarfeca de aici, mai adugă câte o notă şi până la urmă tot iese ceva care sună bine pe portativ… Eu m-am obişnuit să lucrez cu chintesenţe. Vin în fiecare dimineaţă în salon şi îmi clătesc timpanele cu imnurile naţionale. Iar la sfârşit, dacă se întâmplă să-mi rămână resturi de clăbuci în urechi, îl rog pe acelaşi Iaki să-mi acceseze *Imnul UE*! Uneori însă îl amestec cu *Internaţionala*, ca să capete amploare… Înţelegi, Kuky Kuzin, cam cum stă treaba pe aici?! Totu-i să nu te încurci în amănunte… Orice combinaţie-i posibilă…»

Preşedintele făcu un semn şi muzica se opri ca de la sine. «Mulţumesc, Ioşka. Ai făcut o treabă minunată!» zise el, după care aplaudă cu eleganţă, bătând de trei ori din palme. În salon se auzi mai întâi un freamăt, după care izbucni un ropot de urale: «Trăiască Majestatea Sa, preşedintele Mihail Letinski

Întâiul…» Preşedintele se înclină. «Aplaudaţi-l şi pe al doilea», zise el, arătând cu mâna înarmată cu havana în direcţia mea. «Acesta-i consilierul meu Kuky Kuzin, un om destoinic, care are toate şansele să fie urmaşul meu. De altfel, aproape că l-am adoptat. Peste un an-doi vom face şi actele oficiale. Până atunci mai are câte ceva de învăţat…»

Sala izbucni într-un alt ropot de urale şi ovaţii. Am auzit strigându-se Trăiască Letinski al Doilea în mai multe limbi. Unele cu totul necunoscute. După cum am auzit şi rostindu-se cuvântul Kuky, care suna al dracului de anapoda. «Nu te întrista», îmi zise preşedintele. «Dacă nu-ţi place prenumele, îl vei putea schimba. Poţi să-ţi zici Vladislav sau Albert, sau Ludovic, sau Ruric, sau Mihail. Nu am nimic împotrivă. Pentru mine toate numele sunt frumoase, cu condiţia să se asambleze bine. Kuky cu Letinski nu prea se armonizează. E ca şi cum ai încerca să lipeşti nuca de-un perete. Ai înţeles? Prin urmare, te gândeşti bine şi mâine îmi vii cu un nume nou… Ţi-aş sugera să te gândeşti la Ludovic, în cinstea lui Ludovic al XVI-lea, care a fost decapitat. Sau poate ţi-ar plăcea mai mult numele de Maximilian? A fost decapitat şi el!» Apoi, după ce făcurăm câţiva paşi, preşedintele continuă: «Vezi, te aplaudă până şi Nietzsche, care-i reticent de felul său, în timp ce Caligula nu-şi poate stăpâni entuziasmul. Oare de ce s-or bucura? Ştii ceva? Or fi pus la cale un complot?!» mă întrebă Letinski cu o voce joasă. Apoi făcu un semn şi aplauzele încetară… «Chiar crezi că vei ajunge preşedinte?» îmi şopti Letinski, aplecându-se uşor spre urechea mea. «Ia vezi, capul tău mai e la locul său sau deja se rostogoleşte pe scări, spre cabinetul Verei, care o să leşine când va da de el? Mâine, când

urci, să fii atent la lift. Scara a intrat deja în renovare…»

Desigur, preşedintele glumea ca întotdeuna. Dar glumele sale aveau un dublu înţeles. Trebuia să fiu prevăzător şi să nu-i stârnesc orgoliul.

Din difuzoare se auzi răsunând cornul: un sunet prelung, urmat de alte două sunete scurte, şi sala fu cuprinsă iar de rumoare. «Iaki», îmi zise preşedintele, «ne dă semn că putem începe. Hai, acuma gata, am pălăvrăgit destul. Să trecem la treabă…»

XX

Trăgând din trabuc, Letinski făcu un pas spre dreapta, apoi se răzgândi. «De obicei începem cu ăştia», spuse el, arătând spre un grup de trei bărbaţi, care, pe jumătate învăluiţi în fum, se profilau lângă o coloană. «Eu îţi propun să trecem pe partea opusă, în stânga, lângă cei doi sfincşi, ca să vedem ce se întâmplă totuşi cu legile…»

Cotirăm spre partea opusă şi, după câţiva paşi, ajunserăm în faţa a doi bărbaţi foarte înalţi, care stăteau cu coatele sprijinite de stânci crescute direct din pardoseală. «Spune-mi», i se adresă preşedintele lui Moise, «chiar ai rătăcit vreme de patruzeci de ani prin deşert? De ce ai făcut asta?» «Ca să caut adevărul şi să curăţ poporul de păcate», răspunse acesta. «I-auzi», se miră preşedintele. «Şi l-ai găsit? Unde-i adevărul? Arată-mi-l! Unde-l ţii ascuns, că de atunci îl caută mulţi şi nu-l găsesc…»

Sosia lui Moise îl privi de sus, murmurând ceva în barbă.

«În privinţa poporului, ce să mai vorbim! De atunci şi până acum tot îl curăţă ba unul, ba altul, că zboară solzi din el ca dintr-un

peşte şi nu se mai termină de curăţat…» zise Letinski.

Moise ridică din umeri. Nu-i vina mea că fac asta, părea să spună el. Acestea sunt legile după care se roteşte lumea… «Şi apropo de legi», făcu preşedintele. «Tu le-ai scornit sau ţi-au picat din cer, aşa, pe bucăţi şi s-au imprimat în stâncă, tocmai ca să nu se mai rotească atâta lumea?» «Mi-au venit din cer, după ce am stat timp de patruzeci de zile şi am postit pe muntele Sinai…» «Alţii postesc şi acum, dar din cer nu mai cade nici o lege», conchise preşedintele. «De ce? Nu mai e acolo nici o lege coaptă pentru noi? Sau toate sunt încă foarte crude şi nu se desprind de pe ram? Sau te pomeneşti că se coc atât de greu» – îşi continuă ideea preşedintele – „încât o să putrezească tot copacul şi o să cadă peste noi, iar ele abia vor da în pârg?! Dar ia zi-mi, v-aţi hrănit cu lăcuste în deşert şi aţi mâncat mană cerească?» «Am mâncat şi altele, ca să rezistăm», zise Moise.» «Într-un fel», zise preşedintele, «noi semănăm. Ne-am născut amândoi în vremea foametei. Tu, ca să scapi, ai fost aşezat într-un coş împletit din bambus şi aruncat în Nil şi ai ajuns la curtea faronilor, iar eu am stat în leagăn în bătaia vântului, tot în vremea foametei, şi apoi, după patruzeci şi ceva de ani, vântul m-a adus la preşedinţie… Dar nu mă întreba ce am mâncat…»

Preşedintele nu mai aşteptă ca Moise să-i răspundă şi se apropie de celălalt bărbat, cu umerii turnaţi parcă din bronz şi barba împletită în şuviţe: «Şi ţie legile ţi-au picat tot din cer sau poate le-a scos la suprafaţă apa?» întrebă el pe sosia lui Hamurabi. «A ieşit vreun hipopotam, sau elefant, sau rinocer din Tigru şi a venit cu botul întins la tine, punându-ţi-le la picioare şi zicând: Poftim, Hamurabi, iată şi legile tale…»

Mângâindu-şi barba neagră, înspicată pe alocuri, regele spuse: «Cine ştie, poate s-a întâmplat aşa… Oricum, ele n-au venit chiar de la sine». «Sigur că nu au venit chiar de la sine», fu de părere preşedintele. «Ci ţi le-a scris un scrib pe nişte tăbliţe moi din lut scos din fluviu, după care tu le-ai luat frumos şi le-ai pus la uscat, apoi le-ai încrustat pe zidurile Babilonului şi acum te mândreşti ca şi cum ai fi autorul lor… Nu e frumos să-ţi însuşeşti rodul muncii altuia, Hamurabi…» «Nu e frumos», răspunse regele, cu mâna tot în barbă. «Dar pe asta e clădită lumea. Roadele trebuiesc culese şi aduse în hambar, altfel putrezesc degeaba în ţărână… Aşa e legea…» «Ştiu şi eu că aşa e legea», zise Letinski, cu o oarecare tristeţe-n glas. «Dar de ce e aşa şi nu altfel?» «Pentru că aşa e clădit omul», răspunse Hamurabi… «Dar de ce a fost clădit astfel? Nu-l putem reconstrui punându-i la temelie o altă piatră?» «Au încercat mulţi să facă asta, dar n-au ajuns la nici un rezultat şi nici n-o să ajungă», răspunse regele cu înţelepciune. «Văd că eşti destul de sceptic», zise Letinski. «Eu însă am o altă părere… Dar, în fine, hai să lăsăm disputa pe altă dată, acum spuneţi-mi», li se adresă el celor doi, «la ce sunt bune legile?» «Să ţină omenirea în frâu», răspunseră cei doi în cor. «I-auzi», se miră preşedintele. «Şi atunci de ce n-o ţin? Nu vedeţi că omenirea asta o cam ia la vale, zicând că urcă la deal!?» Şi spunând acestea, preşedintele se îndepărtă fără să-i salute.

«Ştii unde i-am găsit?» mă întrebă el. «La circul Umberto, primul înghiţea săbii, celălalt scotea flăcări pe gură… Amândoi practică iluzionismul şi hipnoza în masă. Vrei să mă întorc şi să-i rog să facă o demonstraţie pe viu? Vrei să te transforme în vultur sau în şarpe?!»

Am simţit, desigur, o undă de ironie în vocea lui Letinski şi am înghiţit în sec. Între timp traversasem culoarul de pe partea stângă pe partea dreaptă, ajungând în dreptul unui alt «grup statuar». «Ar fi trebuit, poate, să dăm o fugă şi pe noua corabie a lui Noe, care se află în spatele tabelelor», propuse preşedintele, «ca să-l întrebăm de sănătate, dar vom lăsa asta pe altădată. De altfel», zise el, «bătrânul tocmai îşi drege corabia cu smoală… Acolo vom găsi şi Codul lui Napoleon, şi Constituţia Americii, cu tot cu o parte din părinţii fondatori… Noe a ţinut morţiş, nu ştiu de ce, să-i ia cu el. Când i-am explicat că în Cartea Potopului nu scrie aşa ceva, bătrânul m-a contrazis, zicându-mi: Ce este a mai fost… Şi ceea ce nu a fost deja s-a scurs pe apa sâmbetei… Aşa că până la urmă l-am lăsat să-şi facă mendrele. De fiecare dată însă când îmi iese în cale, îmi zice: Dacă tot te-ai apucat să reconstitui Facerea, fă-o atunci măcar într-o manieră nouă, postmodernă… Înţelegi unde bătea bătrânul?»

«De unde l-aţi cules?» l-am întrebat pe preşedinte.

«De la o vărsătoare, unde culegea sticle goale şi fiare vechi», răspunse Letinski, făcând încă un pas spre grupul celor trei şi, luând un aer solemn, spuse: «Ei, dar ce zici de ăştia, parcă sunt ciopliţi din stâncă… Sunt numai fibră… Se întreţin destul de bine. Gimnastică-gimnastică, înot-înot, masaje peste masaje, de trei ori pe zi şi o dată noaptea cu uleiuri fine şi tot tacâmul…». Apoi, revenind la ceea ce-i spusese Noe, Letinski adăugă: «Am stat şi m-am tot gândit la ceea ce îmi tot aruncă bătrânul aşa, în treacăt. Încetul cu încetul, ideea lui mi s-a înşurubat în minte şi am început s-o pun în practică. Vezi, azi protagoniştii sunt îmbrăcaţi

într-o ţinută obişnuită. Adică fiecare poartă costumaţia potrivită epocii pe care o reprezintă. Prin urmare, scenografia e simplă. Astfel face orice muzeograf cât de cât şcolit. Eu însă am încercat să merg mai departe. O altă viziune presupune un amestec de elemente vechi şi noi, ansamblate mai mult sau mai puţin aleatoriu… Prin urmare, am început să fac, ca să spun aşa, un fel de cocteil din costume. A ieşit un spectacol destul de interesant, dar prea ţipător la ochi… Când vezi o tunică romană pusă alături de nişte şalvari, nu prea ştii ce să înţelegi din asta. Atunci am stat şi m-am gândit să-i îmbrac pe toţi la fel… Şi iată cum am procedat: o săptămână au purtat toţi platoşe şi coifuri spartane, apoi am trecut la epoca romană. Mergând din treaptă-n treaptă, am ajuns la Epoca Luminilor… Desigur, au apărut şi unele probleme. Unii sunt destul de reticenţi şi nu vor cu nici un chip să-şi schimbe ţinuta lor obişnuită. Până la urmă însă am reuşit să-i dau pe brazdă, astfel că acum toţi sunt blânzi ca nişte mieluşei şi acceptă până şi travestiul. Păi, cum să-ţi zic, dragă Kuzin, vino să-l vezi aici într-o zi pe Marx îmbrăcat într-o rochie elisabetană. Sau pe Socrate rujat şi pomădat ca o gheişă, făcându-şi vânt c-un evantai… Ei bine, chiar dacă au opus rezistenţă, acum oamenii sunt mulţumiţi. Îşi dau şi ei seama că e vorba de ceva cu totul şi cu totul nou… Dar văd că m-am apucat să bat câmpii, în loc să mă ocup de ăştia doi. Adică trei…»

Şi molfăind trabucul în colţul gurii, preşedintele îl întrebă pe primul bărbat, care tocmai îşi aranja penajul de pe coif: «Ei, ce faci Remy, cât timp a trecut de când ai tras pe colină prima brazdă? Cum, zici că s-au scurs deja mai bine de două mii şapte sute cincizeci

de ani? Nu se poate! Cum zboară timpul! Oare nu l-am putea priponi în loc, măcar pentru o vreme?» Şi apoi, întorcându-se spre celălalt tânăr: «Dar şi tu, amice Romulus, rău l-ai mai căsăpit pe frate-tău, zău aşa! N-ai avut nici un fel de milă! Şi doar e mai voinic decât tine, scuză-mă că am făcut remarca asta». «Păi, dacă are reacţii lente, ce să-i fac!» «Are», zise Letinski, «şi ce dacă are, nu-l puteai păsui?» «Istoria, mă rog, destinul», zise tânărul, «a vrut ca lucrurile să se petreacă astfel…» «Destinul», murmură preşedintele cu gândurile duse în altă parte… «Destinul o ia şi el uneori pe unde bate vântul… Alteori, însă, devine îndărătnic şi îşi face de cap…» «La tine cum a fost?» «Nu ştiu», zise tânărul, «nu-mi dau seama. Ţin minte că la un moment dat eram dedesubt şi apoi, brusc, nu ştiu cum m-am trezit deasupra şi totul s-a terminat când credeam că abia începe…» «Hm, vasăzică aşa», zise gânditor Letinski, după care îl întrebă: «Crezi că putem trişa destinul cu un zar?» «Am impresia că destinul, când e vorba de istorie, joacă alba-neagra. Mizezi pe ceva şi câştigi altceva…» «Tu ce ai pierdut şi ce-ai câştigat?» îl chestionă preşedintele. «Nu ştiu», zise tânărul. «La început am crezut c-am câştigat totul, apoi am văzut că tot câştigul a fost sortit pieirii. Destinul sădeşte sâmburele morţii în tot ce e viu şi-n tot ce e clădit de mâna omenească. Până la urmă totul se dărâmă… În răsăritul meu îşi făcuse deja sălaş apusul...» «Rămân, totuşi, ruinele», zise preşedintele, «pe care le contemplăm mult timp, gândindu-ne la gloria trecută şi meditând la faptul că totu-i trecător… Dar ce părere ai despre ultimul împărat?» Apoi, schimbând brusc tonul, Letinski îl întrebă: «Dar ia zi-mi, mai credeţi în semnele ce apar

pe cer? Mai sacrificaţi păsările ca să ghiciţi care va fi cursul evenimentelor în viitor? Sau de tot ce înseamnă calendar, semne zodiacale şi altele de acelaşi gen se ocupă regele Numa?». Stând în urma gemenilor, Numa tăcea, aşezând într-o anumită ordine boabele de fasole pe scut… «De ce m-aţi întrebat asta?» zise sosia lui Romulus. «Pentru că, iată, am adus cu mine un vultur care vrea să devină diplomat… Oare e cazul să-i descifrăm destinul cercetându-i intestinele?» întrebă Letinski, făcându-mi din ochi. După care spuse: «Linişteşte-te, am glumit. De ce îţi tremură genunchii?» «Nu-mi tremură», am zis. «Nu-ţi tremură, dar îţi tremură… Ţi se pare că am făcut cumva o glumă proastă?!»

Preşedintele nu-mi dădu răgazul să-i răspund, îndreptându-se spre un alt grup, ce se afla pe partea opusă. În timp ce ne îndreptam într-acolo, el spuse în şoaptă: «Ghici de unde i-am luat. De la abator. Vorbesc de sosiile lui Romulus şi Remus. De regele Numa am făcut rost ceva mai greu. L-am întâlnit cândva în tren, apoi, nu ştiu cum, am dat nas în nas cu el la teatru… Rupea biletele şi, în acelaşi timp, avea grijă şi de recuzită…» Şi tot cu aceeaşi voce joasă, privind în dreapta şi în stânga, pentru a se orienta mai bine în spaţiu, spuse: «Desigur, aici, mă refer la salon, fiecare grup şi chiar fiecare sosie îşi are importanţa sa. Ar fi multe de văzut şi multe de comentat. Din păcate însă timpul de care dispunem e destul de limitat, astfel că, vrând-nevrând, va trebui să ne stabilim un anumit traseu. Salonul cu antichităţi e vast. Nu e vorba, de fapt, de un singur salon, ci de anumite pavilioane în care se află, ca să zic aşa, exponatele. Adică protagoniştii. Îi putem găsi aici, în salonul rezidenţial, dar şi în altele, în care nu ştiu

dacă vom avea vreme să pătrundem. În salonul trei se află Diogene şi Epictet, tot acolo e Plutarh, în salonul cinci e condensată o parte din epoca Pericle, o altă parte se prelungeşte în salonul şase, despre care ţi-am vorbit destul de mult. Tot acolo sunt şi Pavlov, şi Jung… Dar eu zic să nu ne oprim numai la Antichitate. Mai sunt şi Evul Mediu, şi Epoca Luminilor, totul prezintă un maxim de interes. Va fi greu să alegem ceva şi să renunţăm la altceva. Sunt sigur că pana ta de scriitor te îndeamnă să-i întâlneşti pe alde Caligula, Eliogabal sau Nero, sau Spartacus, dar eu n-aş vrea să renunţăm, de pildă, la Marat sau la Robespierre. Înţelegi? Am dat, ca să zic aşa, doar nişte exemple… Şi apoi, dacă stăm să ne gândim mai bine, pe Nero de acum îl ştie toată lumea, e bătătorit şi răzbătătorit. Ce să-l întreb: de ce a dat foc Romei? Sau de ce a ucis-o pe Agripina, mama lui, încercând mai întâi să surpe, prin intermediul unor scripeţi, tavanul peste patul ei din dormitor, apoi s-o înece pe o corabie avariată, pentru ca în cele din urmă să dea ordin să fie ucisă c-un pumnal? De ce i-a privit cu atenţie părţile ruşinoase în timpul agoniei, scuză-mi cacofonia, lăudând pe unele şi criticând pe altele, odată ce le pipăia şi atunci când mergea cu ea în lectică? Şi de ce umbla prin lupanare căutând prostituate care să semene cu mama lui? Toate aceste lucruri, dragă Kuky, sunt cunoscute şi răscunoscute. Nu e ceva nou. Desigur, le putem analiza, dar de tras vreo concluzie definitivă nu putem trage. L-am consultat pe Freud, un timp am avut încredere în sfaturile sale, acum însă sunt mult mai reticent. Şi Freud, ca întodeauna, a vorbit de libidou. A pomenit, bineînţeles, şi de complexul Oedip. Dar când i l-am adus pe însuşi regele cu ochii scoşi în faţa lui, a dat-o

în bâlbâială, vorbind ceva despre o castrare. Sigur că, dacă ne-am lua după acest Freud, am putea castra orice! O frunză dacă rupi dintr-un copac, el o să-ţi zică că l-ai castrat. Iar dacă îi scoţi, la modul simbolic chiar, cuiva ochii pentru nu ştiu ce faptă, mister Freud va spune acelaşi lucru… Dar, cum să-ţi zic, eu cred că la Freud e vorba de-o fixaţie, nu de altceva. Dacă ne-am lua după mintea lui bolnavă, atunci am fi alcătuiţi doar din *cojones*. Şi totuşi, cum să-ţi zic, nu poţi construi o mare civilizaţie decât apelând la o castrare în masă. Castrezi întreg poporul şi construieşti ceva măreţ. Dar ca să-l poţi stăpâni cu adevărat trebuie apoi să te castrezi şi pe tine însuţi, ca să fii cu adevărat puternic şi să pui odată frâu poftelor ce te animă! Ei, ce zici, am sau n-am dreptate, dragă Kuzin!? Crezi că spun adevărul sau bat câmpii? Mă rog, îţi las liberatatea să meditezi singur la ceea ce ţi-am spus… Revenind acum la Nero, eu zic că el a avut şi o parte bună, dincolo de răul pe care l-a făcut…. Îl putem privi, ca să spun aşa, ca un precursor al artei postmoderne. Pe mine unul, Nero mă inspiră. Spectacolele grandioase din vremea noastră, dragă Kuzin, au ceva neronian în ele. Peste tot vezi fumigaţii, intrări şi ieşiri spectaculoase din scenă. Un Duschamp sau un Dalí sunt, într-un fel, nişte copii pe lângă Nero… Caligula, desigur, nu neg, e un personaj spectaculos, cu totul insolit. Dar l-am întâlnit şi răsîntâlnit aici de atâtea ori, încât mi s-a urât de el. A fost o vreme când l-am tras de limbă şi am aflat tot ce era de aflat. Acum ce aş putea să-l mai întreb? Desigur, l-aş putea întreba de ce îşi spunea Piosul sau Cezar cel bun şi mare în timp ce decapita statuile zeilor aduse cu hurta din Panteon, pentru a le înlocui cu capul său? Sau de ce

încerca să ademenească luna să vină în dormitorul lui, în care strălucea o altă lună, pe jumătate albă, pe jumătate neagră, sculptată din fildeş şi lemn de abanos? Sau de ce stătea de vorbă cu marea pe care o aducea în aşternut? Mă rog, chestiile astea cu luna şi cu marea mi se par cam puerile… L-aş întreba mai degrabă de ce dorea ca poporul roman să aibă un singur gât, ca să-l poată decapita mai uşor? Sau de ce la masă râdea în hohote, după ce dădea ordin ca servitorilor să li se taie mâinile şi să li se atârne, aşa tăiate, pe piept? Sau de ce se îmbrăca precum zeiţa Venus şi purta pantofi de damă când ieşea din palat? Sau la ce-i folosea platoşa lui Alexandru pe care o scosese din mormânt, odată ce îi era teamă până şi de umbra lui? Sau de ce şi-a uns calul consul şi l-a adus să ţină discursuri în senat? Şi acum, fie vorba între noi», zise preşedintele, «şi eu am vrut să te fac consul, deşi nu eşti cal, dar n-am reuşit… Şi asta nu din pricina mea… Crezi că am dat dovadă de moderaţie?»

Mergeam prin mijlocul salonului, salutând un grup sau altul, fără să ne oprim. Din mers, preşedintele arunca câte o vorbă plăcută unuia, câte o mustrare altuia, cu o lejeritate dezarmantă, menită, probabil, să detensioneze atmosfera, care la un moment dat devenise destul de apăsătoare. Unuia îi îndrepta gulerul de la cămaşă, altuia şuviţa rebelă de pe frunte, pe altul îl ciupea de urechi sau se prefăcea că se apleacă să-i lege încălţămintea, apoi îi trăgea un bobârnac în frunte. Părea că se simte în largul său în această adunare. Poate că un altul în locul său s-ar fi temut ca în toată şleahta asta de sosii, aduse cu mic, cu mare din cine ştie ce spelunci, s-ar putea ascunde un asasin. Sau s-ar fi gândit că sosiile, intrându-şi în rol şi pornind de la nişte

exemple istorice, să nu organizeze un complot. Eu unul aş fi fost ceva mai prudent.

Parcă ghicind gândurile ce mă frământau, preşedintele îmi spuse: «În fond ce interes ar avea s-o facă?! Sunt bine plătiţi, iar munca aici ţine mai mult de distracţie, decât de corvoadă. După ce ţi-ai însuşit bine rolul, stai lejer. Prin urmare, fii liniştit. N-o să mă asasineze nimeni, nici chiar dacă aş porunci… Nu-ţi mai bate capul, dragă Kuzin, cu fleacurile astea. Ci mai bine vezi-ţi de treaba ta… Dar acum, ce zici», mi se adresă el, «nu crezi că ar fi cazul, după ce am făcut o scurtă incursiune prin Antichitate, să ne întoarcem la contemporani? Sunt lucruri demne de văzut şi acolo… Sau poate vrei ca mai întâi să faci un popas prin întunecatul Ev Mediu?».

XXI

Şi tot discutând aşa despre una, despre alta, ne apropiarăm între timp de un grup de bărbaţi îmbrăcaţi în straie boiereşti. Am remarcat în centrul lui două figuri impunătoare, faţă de care toţi ceilalţi îşi arătau respectul. Era vorba de doi bărbaţi, înalţi, uscăţivi, cu o alură nobilă. Primul purta o barbă ascuţită, lungă până la piept, şi o căciulă cusută pe margini cu blană de jder, iar celălalt purta mustăţi răsucite în sus, plete lungi, căzute peste umeri… Ochii bulbucaţi îi erau străfulgeraţi de o privire cruntă.

«Voi cine sunteţi?» întrebă cu o voce răsunătoare preşedintele. «Ivan cel Groaznic şi Vlad Ţepeş», răspunseră cei doi, fără să-şi plece capul. «Dar bine v-aţi mai potrivit», constată Letinski. «A tunat şi v-a adunat… Şi care-i Ivan şi care-i Ţepeş?» «Eu sunt Ivan, iar el e celălalt…» «Celălalt, vasăzică aşa», făcu preşedintele. «Şi cine-i mai puternic

dintre voi?» «Nu ştim», răspunseră cei doi cu o voce neaşteptat de subţire pentru statura lor. «Şi ţie», întrebă Letinski, adresându-i-se sosiei cu mustăţi, «de ce ţi se spune Vlad şi nu Vladimir?» «Aşa e obiceiul pe la noi…» «Eu ştiam că aveţi alte obiceiuri», zise Letinski. «De pildă, acela de a trage-n ţepe…» «Am încercat să fac asta ca să nu devenim ţepari», răspunse sosia. «Şi ai reuşit?» «I-am tras pe atâţia în ţeapă, încât acum obiceiul s-a tot răspândit.» «Dacă s-a răspândit, s-a răspândit», zise Letinski. «Dar ce-ar fi să vă pun la încercare», adăugă el, căzând, chipurile, pe gânduri. «Ia zi-mi», îl întrebă el pe primul, «la ce pedeapsă îi puneai pe cei care se codeau să mărturisească adevărul?» «Le străpungeam cu o ţepuşă laba piciorului, ţintuindu-o de duşumea. Dacă omul adus la judecată nu făcea nici o strâmbătură, îl iertam. Dacă însă striga sau îşi încleşta gura, îi tăiam limba sau capul… De la caz la caz…» «Pe ce se baza judecata ta?» «Judecata mea se baza pe faptul că dacă un om deţine adevărul, va avea tăria să îndure orice caznă, iar pentru asta Cel de Sus îl va întâri.» «Corect», făcu Letinski. «Iar tu cum procedai?» îl chestionă el pe celălalt. «Eu îi trăgeam în ţeapă pentru potlogărie sau pentru orice furt…» «Văd că sunteţi amândoi bărbaţi destoinici. Dârji…» «Dârji», răspunseră cei doi. «Apoi dacă-i aşa», făcu Letinski, «iată ce vă propun. Tu, dragă Vanea», i se adresă el lui Ivan, «iei şi îi străpungi piciorul stâng lui Vlad. Iar Vlad, la rândul său, să ţi-l străpungă pe cel drept. E bine aşa? Sau poate că doriţi să faceţi treaba asta invers?!» Şi în timp ce protagoniştii se pregăteau să pună în practică sugestiile preşedintelui, întorcându-şi pe jumătate faţa înspre mine, Letinski spuse: «Sunt foarte ambiţioşi amândoi. Nici unul nu

cedează în faţa celuilalt. Pot sta o zi întreagă cu labele picioarelor ţintuite de duşumea fără să se slăbească din ochi. Stau aşa până adorm sau până leşină… În rest însă se înţeleg destul de bine. După program, se opresc la Rândunica şi beau bere pe terasă, apoi trec pe vin. Obişnuiesc să pună pariuri pe orice… Am avut noroc cu ei când vizitam talciocul. Unul colecţiona fiare vechi, altul aduna cartoane. Şi acuma, iată unde au ajuns! Cum e la preşedinţie? Sunteţi mulţumiţi, e bine?» îi chestionă el. «Să trăieşti, Măria Ta, e bine. Cum să nu fie bine?!» răspunseră cei doi în cor, de data aceasta făcând şi o plecăciune. «Păi vă cred şi eu», exclamă Letinski… «Aveţi însă grijă cum vă comportaţi…» Şi apoi, din nou spre mine: «Amândoi sunt şmecheri de nu încape vorba. De câte ori îi pun să-şi străpungă picioarele, fac ce fac şi-şi vâră suliţele printre degete, iar dacă îi întreb de ce nu curge sânge, îmi răspund că l-au vărsat în bătălii… Deci e bine la preşedinţie?» îi mai întrebă încă o dată preşedintele… «E bine», repetară cei doi. «Obişnuiţi să trageţi şi câte o ţeapă?» «Cine nu trage ţepe când are acoperire?» ziseră cei doi.

În timp ce ne îndepărtam de grupul lui Vlad şi-al lui Ivan, preşedintele îmi spuse: «După cum vezi, ne aflăm în plin Ev Mediu. S-au scurs atâtea veacuri de la fondarea Romei, dar oamenii nu s-au schimbat. Caligula şi Nero persistă în fiecare. Dă-i pe mână unuia puterea şi vei vedea atunci cum şi unul, şi celălalt îşi scot capul la suprafaţă. Desigur, nu-s numai cei doi acolo, ci se mai ascund şi Romulus, şi Remus, care mereu fondează câte ceva, pentru ca apoi să se măcelărească între ei. Mai greu apare Numa, care, într-adevăr, a fost un înţelept… Ţie, de

pildă, dragă Kuzin, dacă ţi-aş da în mână sceptrul, imediat te-ai schimba la faţă. La început ai vrea să faci numai bine şi să îndrepţi lucrurile din trecut, apoi în scurt timp ai lua-o rău pe arătură, ajungând un mic Caligula contemporan. Un mic Kim Ir, un mic Mao sau un Pol Pot, zău aşa…» Apoi, în timp ce străbăteam pătratele de marmură, pe care erau rispite tot felul de săbii, de lănci, de arcuri, de scuturi, de şei şi de potcoave, preşedintele adăugă pe un ton ceva mai împăciuitor: «Nu trebuie să te superi pentru ceea ce ţi-am spus, ci mai degrabă ai putea să-mi fii recunoscător. Cunoscându-te acum ceva mai bine, te previn asupra pericolelor ce te pasc în viitor. Acum însă să lăsăm asta. După cum vezi, traversăm, în grabă, Evul Mediu. Ce-ar fi să mai facem un popas? Eu, unul, mă simt cam obosit…»

XXII

„Bineînţeles că nu făcurăm nici un popas în adevăratul sens al cuvântului, cum fac călătorii atunci când străbat cu pasul un drum lung. La drept vorbind, noi nu eram nici un fel de călători, ci ne propuseserăm doar să trecem în revistă sosiile din primul salon şi, eventual, să mai tragem cu ochiul, dacă timpul ne va permite, şi prin saloanele vecine. Bineînţeles că trecerea în revistă o făcea Letinski, eu eram doar însoţitorul. Un funcţionar, ce-i drept, de rang înalt, dar cu totul şters, pe care sosiile nu-l prea băgau în seamă, cu toate că preşedintele avusese amabilitatea să mă prezinte drept urmaş al său. O făcuse însă într-un mod ironic, coborându-mă şi mai mult în ochii curţii sale de sosii. «Fiindcă tot ţi-am vorbit de Romulus şi Remus, dar şi de alţi împăraţi, ce-ar fi să ne oprim un pic şi pe la a Treia Romă, apoi o

vom lua în jos sau în sus, încotro ne-or duce paşii. Dar iată, se pare c-am şi-ajuns…»

Ne opriserăm, într-adevăr, în faţa unui grup în care, alături de ţar, îmbrăcat cu toate însemnele puterii, se vedeau şi doi prelaţi, un patriarh şi un protopop, amândoi înarmaţi cu cadelniţe şi cruci de aur cu cinci braţe. «Hei, Alexis», îl întrebă preşedintele pe ţar, «nu-i aşa că ai vrut să ridici aici o nouă Romă?» «Am crezut că asta-i voia Domnului…» «Ai crezut», murmură Letinski, «şi n-a fost să fie?» «N-a fost», zise ţarul…» «Păi vezi», zise Letinski, «dacă te-ai apucat să faci revoluţii…» «Eu am încercat să fac o reformă…» «Şi?» întrebă Letinski. «Şi nu ştiu ce-a ieşit…» «A ieşit pogromul. Asta a ieşit», zise Letinski. «Nu poţi face reformele cu biciul, nu-i aşa?!» «Aşa-i», zise Alexis. «Acuma mă căiesc.» «Cam târziu te-a apucat căinţa asta.»

Apoi preşedintele îşi întoarse privirea spre cei doi. «Ia zi-mi», îl întrebă el pe patriarh, «tu nu te numeai Nikita înainte de a fi Nikon?» «Da, acesta a fost numele meu înainte de a fi tuns călugăr…» «Tuns călugăr», murmură Letinski… «Şi nu erai mujic?» «Părinţii mei au fost mujici…» «Prin urmare, au fost oameni care credeau în cele sfinte şi îşi apărau credinţa?» «Aşa-i», zise patriarhul. «Şi acum, ia spune-mi cum îţi făceai tu semnul crucii când erai încă doar preot şi slujeai în satul tău natal, la Valmanova, nu departe de Nijni Novgorod. Cu două sau cu trei degete?» «Cu două», zise Nikon. «Şi după ce ai fost uns patriarh, de ce ai făcut cu trei?» «Aşa mi-a sugerat să fac ţarul…» «Şi tu l-ai ascultat?» «L-am ascultat…» «De ce?» «Pentru că a zis că dacă voi face aşa, vom clădi aici o a Treia Romă…» «Şi aţi clădit-o?» «Nu am clădit-o.»

«Voi aţi dărâmat-o înainte de-a o clădi… Dar să lăsăm asta. Ia zi-mi, ce s-a întâmplat cu cei care s-au opus reformei şi au continuat să se închine ca şi înainte de edict?» «Au fost pedepsiţi», răspunse patriarhul. «Destul de aspru, nu-i aşa?» «Aşa-i», zise sosia lui Nikon. «Nu-i aşa că le-a fost tăiată mâna dreaptă şi aruncată în foc, unde ardeau deja vechile cărţi de rugăciune pe care le-ai buchisit atunci când nu te numeai Nikon, ci Nikita?!» «Din păcate, s-a întâmplat aşa. Am vrut să le curăţim de greşeli…» «Şi ce aţi făcut pentru asta», îşi continuă Letinski rechizitoriul, «aţi ars cărţile, dar nu v-aţi mulţumit să aprindeţi rugul doar din hrisoave, ci, vrând să luminaţi norodul, v-aţi apucat să le smulgeţi limbile acelor credincioşi care continuau să psalmodieze aleluia cu tot atâtea silabe ca şi străbunii lor şi să rostească numele lui Isus cu un singur i şi nu cu doi, cum aţi dat ordin de la Patriarhie. Nu-i aşa?» «Am făcut şi asta», îşi lăsă capul în pământ patriarhul. «Buun», zise Letinski, «odată declanşată prigoana aţi mers până la capăt, săvârşind atrocităţi care mai de care mai înfiorătoare. Aţi umplut clopotniţele cu limbile tăiate. Aţi umplut vechile biserici cu mâinile retezate ale celor care nu au vrut să se dea pe brazdă. Şi le-aţi dat foc. Au ars zeci de mii de copii, de femei, de bătrâni şi de bărbaţi în puterea vârstei… De ce nu aţi avut răbdare ca timpul să lucreze pentru voi? Reforma ar fi fost făcută de la sine… Aţi ars icoane, sfintele evanghelii, patrafire, nu aţi cruţat nimic! Tu de ce nu ţi-ai tăiat limba sau mâna cu care făceai cruce când erai încă Nikita? Crezi că te-ai putut lepăda cu totul de el? Te întreb încă o dată», spuse Letinski, «de ce nu aţi avut răbdare să mai aşteptaţi?» «Ţara era înapoiată. Am vrut să ne aliniem cu Apusul»,

răspunse patriarhul. «Mereu a fost înapoiată şi mereu aţi vrut să vă aliniaţi… Ba chiar mai mult, aţi vrut să fiţi chiar cu un pas înaintea Apusului… Şi asta v-a pierdut… Aşa ai făcut tu, împins de la spate de Alexis, apoi Petru, care într-adevăr a mai făcut, totuşi, câte ceva, apoi Ekaterina, ţarul Alexandru al II-lea şi chiar ultimul ţar, care e şi el pe aici, pe undeva… Apoi a venit Vladimir Ilici şi a făcut doi paşi în loc de unul sau poate chiar trei, iar după el Iosif Visarionovici a făcut atâţia paşi, că o jumătate din acest Apus a fost a lui… Dar nu ştiu cum v-aţi învârtit şi răsucit, că la un moment dat, în loc să fiţi în faţă, v-aţi trezit iar îndărăt. Şi atunci au început alte reforme, făcute, tot aşa, la repezeală, şi iar aţi vrut s-o luaţi înaintea Europei şi, când v-aţi uitat mai bine, Europa aceasta era şi mai departe… Înţelegi?» «Înţeleg», zise Nikon. «Nu înţelegi, că dacă ai fi înţeles tu, ar fi înţeles pe urmă şi alţii. Dar totul a început cu tine. Tu ai fost primul care ai dat foc la biserici şi la icoane, iar când a venit Vladimir Ilici şi a vrut iar să fie înaintea tuturor, i-ai servit drept model… Ai înţeles acum, Preafericite, că tu ai fost cel care a aprins focul primei Revoluţii? Iar peste câteva veacuri Lenin ţi-a urmat exemplul? Voi aţi vrut să îndreptaţi micile greşeli, bazându-vă pe ştiinţă. Ei au dus ştiinţa mai departe şi au zis că nu au nevoie de nici un fel de Isus, nici de cel scris cu un singur i, nici de cel cu doi de i… După cum nu aveau nevoie nici de cuvântul aleluia, ci de kaput! Iată aşa aţi vrut voi să clădiţi a Treia Romă! Ştii câte secole a durat prigoana? Vreo trei… Unde ajungeau ei, ajungea şi braţul lung al ţării. Rusia mereu şi-a întins hotarele. Îi prindea ca într-un năvod… Exodul, totuşi, n-a putut fi oprit… De ce i-aţi numit rascolnici dacă nu s-au

răsculat? De ce i-aţi anatemizat?» «Ne-au anatemizat şi ei», răspunse Nikon. «Noi nu am făcut asta», interveni în dialog protopopul ce stătea în dreapta ţarului. «Nu am făcut-o pentru că nu aveam cum… Nu aveam sinod, nici patriarh… Eram nişte fugari…» «Dar ne-aţi blestemat, ne-aţi afurisit…» «Nu am făcut nici asta», zise Avvacum… «Noi am ars pe rug, iar pentru asta Dumnezeu v-a blestemat!» «Ce părere ai despre acest om?» îl întrebă preşedintele pe preot… «E Anticristul», zise acesta, ascunzându-şi faţa în mâini. «El e Anticristul! El a fost afurist!» răspunse sosia lui Nikon. «Luaţi-o, totuşi, mai încet», îi povăţui Letinski, «că aşa n-o să ajungeţi nicăieri…» Apoi, adresându-se lui Avvacum, preşedintele îl mustră: «Şi tu ai fost prea dârz, prea orgolios. I-ai sfidat pe faţă. Trebuia să fii un pic mai iezuit». «Ce-i aia?» întrebă prototopopul cu ochii încruntaţi. «N-are importanţă», zise Letinski, «mai bine aţi da mâna şi v-aţi împăca.» «Asta nu se va întâmpla niciodată», răpsunseră cei doi. «Vezi acum», zise Letinski, «pe ce a fost clădită cea de-a Treia Romă?! Hai să mergem», îmi propuse el. «Aici nu mai e nimic de văzut.»

Înclinându-ne în faţa feţelor bisericeşti, dar şi a ţarului şi a suitei sale, ne-am îndepărtat de ei. «Unde i-aţi găsit?» l-am întrebat pe preşedinte. «În gară pentru doi», zise Letinski, făcând o butadă şi amestecând fumul trabucului cu fumul ce se ridica din pardoseală. Între timp, înaintând aşa, la pas mărunt, dădusem iarăşi de ţarcul lui Kant, pus pe rotile. Era cât pe ce să ne împiedicăm de el. Văzându-l pe micuţul Immanuel în poziţie de drepţi, cu mâna dreaptă lipită de tâmplă, preşedintele zâmbi. «Ei», îl întrebă el, «ce părere ai, biserica are nevoie de raţiune pentru a exista sau nu?» Immanuel însă fie că nu

auzea, fie că nu înţelegea despre ce-i vorba; cu mâna făcută pâlnie la ureche, tot întreba: «Ce anume aţi zis? M-aţi întrebat cumva în ce zi suntem azi?» «Sărmanul de el», zise Letinski, cu compasiune în glas. «Bătrânul Kant s-a ramolit de tot… E de mirare, totuşi, că a vorbit din nou. Credeam că glasul raţiunii a amuţit pentru vecie…» Apoi preşedintele s-a căutat prin buzunare şi a scos de acolo un breloc. «Ce-ar să-i dăm şi lui ceva, ca să se simtă şi el om. N-are rost să-i batem capul, nici cu raţiunea, nici cu religia şi nici cu cea de-a Treia Romă…»

Şi cum i-a înmânat brelocul, cum Kant a început să sară în sus de bucurie şi să strige, ca un copil, «ura»!

Ne îndepărtam acum de el, dar Kant se ţinea lipcă de noi, tot agitând din mâini. Probabil nu se mulţumea doar cu brelocul, ci ar fi vrut să mai primească în dar şi altceva. «Câteodată scap greu de el», se confesă preşedintele. «De obicei îmi umplu buzunarele cu fel de fel de fleacuri, dar acuma am uitat. De altfel, nu-mi programasem să vizitez salonul. Am făcut asta de hatârul tău.»

Între timp ţarcul luneca încet pe dale, în ritmul în care mergeam noi. Dacă ne opream în loc, se oprea şi el. Şi-l vedeam pe Kant agitând din mânuţe. Dacă ne reluam plimbarea, pornea din nou. «Pesemne», zise preşedintele, «că Ioşka iar se ţine de prostii. Hei, Iaki», strigă el spre cabină, «termină odată şi nu ne mai stresa atâta cu Kant…» Apoi însă se răzgândi şi zise: «În fond, ce avem de pierdut? Kant e o companie agreabilă… Lasă-l, deci, să vină după noi».

Mergeam, după cum am spus, la pas lejer, ocolind tot felul de gioarse şi obiecte ce se aflau rispite pe dale. Un fum alb, subţire, uşor

dulceag se ridica din pardoseală, şerpuind printre coloane. Mărturisesc că eram oarecum dezorientat: nu ştiam încotro se află nici intrarea, nici ieşirea. Merseserăm în aparenţă pe un drum drept. Dar acum, dacă aruncam o privire în urmă, aveam impresia că ne învârteam în cerc. Căci am văzut grupul lui Romulus şi Remus profilându-se nu în spate, ci în faţă… «Da», zise preşedintele, simţind tulburarea mea, «ne-am abătut din drum, dar nu te nelinişti. În curând vom da şi de ieşire.»

Kant părea să fie de acord cu preşedintele, acoperindu-i vorbele cu nişte ţipete ce exprimau acum nu nelinişte, ci bucurie.

Letinski părea să fie în mare vervă. Fumul de havană, dar şi cel lăptos ce se ridica în valuri subţiri de pe podea îi creau o dipoziţie, aş putea spune, aproape euforică. Din mers, preşedintele şfichiuia tot ce întâlnea în cale. Iar dacă nu reuşea să-l atingă pe vreunul cu biciul limbii sale ascuţite, atunci se mulţumea măcar să-l înţepe c-o săgeată, trimiţând-o direct la ţintă. De obicei în părţile cele mai sensibile sau în cele afectate de o rană încă purulentă. Astfel, intersectându-se cu Napoleon, ce stătea de vorbă lângă un cal mort, întins pe mozaic, preşedintele îi spuse: «De ce nu recunoşti că te-a făcut zob boşorogul ăsta? Şi ce dacă e chior? De ce susţii mereu că ai fost învins de generalul iarnă? Unde-i? Nu-l văd nicăieri… Şi totuşi, brr, ce crivăţ e aici!». Şi într-adevăr, în jurul lui Napoleon şi al generalului Kutuzov sufla un vânt îngrozitor de rece… Iar fumul ce se ridica de pe duşumea se condensa în ţurţuri de gheaţă, formând încrengături ca de corali.

Aflat în ţarcul său, Kant bătu din palme. În ciuda unor vorbe aruncate cândva la o agapă cu prietenii, Kant avea, totuşi, unele rezerve

faţă de Bonaparte şi de bonapartiştii vechi şi noi.

Dând nas în nas apoi cu Richard al III-lea, preşedintele îi spuse: «De ce te lasă Shakespeare să bântui ca o stafie prin Europa? Eu, dacă vrei să ştii, îl căutam pe Marx să-l întreb de *Capitalul*. Şi am dat de tine… Vrei un cal? Ţi-l dau pe Incitatus, pe care l-am uns consul. Sau o vrei pe Rosinanta, care e totuşi cal, deşi, după nume, zici că-i iapă?».

Dinspre ţarcul lui Kant se auziră iar aplauze şi un chiţcăit. Auzind aceste zgomote, Letinski îşi întoarse capul, mustrându-l pe micuţul, dar destul de obraznicul Immanuel: «Ce-i de râs aici? Omul îşi dă regatul pe un cal. Iar eu i-am oferit doi. Şi, la o adică, mai pune pe deasupra şi-un măgar, pe care, de altfel, l-am şi adus aici… Mănâncă mai puţin…». Atunci, dinspre locul unde se afla bătrânul Kant se auzi răzbătând o voce subţirică: «Daţi-i un măgar!» Şi aceasta a fost ultima propoziţie pe care a spus-o Kant.

În fine, abandonându-l pe Richard pe drum, am pornit-o mai departe. Dar n-am făcut nici doi paşi, că am dat de-o figură cunoscută: Shakespeare. «Hei, ăsta al lui *To be or not to be*», îl strigă Letinski. «Unde te duci? Nu vezi că l-ai lăsat pe Richard în urmă?» Apoi, văzând-o nu departe şi pe regina Elisabeta (de fapt, întrezărirăm doar o parte din regină, piciorul drept, rochia bătută în pietre scumpe, dar nu şi capul, care era învăluit în fum), preşedintele adăugă: «Şi vezi, ai grijă s-o îmblânzeşti pe scorpie, măcar în cea de-a douăsprezecea noapte dacă nu în cea de-a douăsprezecea zi, că vine furtuna». Apoi, ca pentru sine, adresându-se aceleiaşi regine, ce îşi târa trena pe dalele acoperite de un strat lăptos de fum: «Te-ai născut sub semnul cifrei

doi. Ai avut două coroane. Dar ai avut doar un singur cuib de păsărică, şi ăla încă din tinereţe deja sur. Iar tu ţi-ai închipuit că posezi două: unul pentru zilele obişnuite şi celălalt pentru sărbători. De aici şi atâtea încurcături mai mult sau mai puţin sentimentale. Şi totuşi: câtă măreţie!»

Apoi, Letinski se întoarse iar spre Shakespeare. «În fine», zise el, bătându-l amical pe umăr, «totul e bine când se termină cu bine…». Dar când era pe punctul de a se despărţi, nu se abţinu să nu-l înţepe şi pe acesta: «Ia zi-mi», îl întrebă, «tu eşti Will sau Marlowe sau Francis Bacon? De ce taci? E cazul s-o întreb cumva pe doamna brună, care, la drept vorbind, e tot un domn?». Şi, văzând că Shakespeare se încruntă, adăugă: «Mult zgomot pentru nimic… Ar fi fost bine dacă aveai la instrument măsură… Dar vezi că a apărut şi concurenţa!» îi spuse, arătând în direcţia mea: «Am aici, la preşedinţie, un condeier în care mi-am pus mare nădejde. Deocamdată se ocupă de discursuri oficiale, dar îl voi pune să scrie şi drame însângerate»

Şi iarăşi, dinspre ţarcul lui Kant se auzi un chiţcăit subţire: «Iată că îmi dă dreptate», mai spuse el, «şi raţiunea pură… Deci păzea!» Mă simţeam destul de penibil, drept care preşedintele mă bătu încurajator pe umăr: «Ai tot viitorul în faţă, dragă Kuzin. Dar va trebui, totuşi, să alegi. Vrei să devii preşedinte sau noul Shakespeare?! Sau tu vrei să fii şi una, şi alta… Mă rog, e treaba ta, dar nu poţi să alergi după doi iepuri deodată…»

Iar după ce-l lăsarăm în urmă pe Shakespeare, el continuă să mă piseze cu aceleaşi întrebări: «Sau poate că eşti modest de felul tău şi te-ai mulţumi să fii Cervantes?» Şi apoi, văzându-l pe acesta, învăluit în pâclă albă, îl întrebă: «Dar ce faci, Miguel, unde ţi-

s morile de vânt? S-au dus cumva pe apa sâmbetei, că eşti atât de abătut?» Apoi, aceluiaşi, cu o voce veselă: «Vezi că Rosinanta ta stă bot în bot cu Incitatus… Cum, zici că-i cal? Şi ce dacă? În zilele noastre astfel de mariaje pot fi oficializate… Vrei să-ţi găsesc un preot să-i cunune? Nici o problemă. Vom găsi. Dar până una-alta, mai dă-i şi tu ovăz să prindă un pic de şolduri, că-i numai coaste».

Între timp, Kant se ridică în picioare în ţarcul lui şi-i aruncă mingea drept în cap. «Vezi, Miguel», comentă Letinski, «raţiunea pură nu prea iubeşte morile de vânt… Şi acum rămâi cu bine…»

Preşedintele îi întinse mâna, iar Cervantes o mânecă goală, din care se rostogoliră nişte cărţi de joc.

Trăgând alene din trabuc, Letinski coti un pic la dreapta, unde dădu peste bătrânul Goethe, învăluit şi el în fum, căruia îi spuse: «De ce a mai suferit atâta tânărul Werther dacă a ajuns aşa bătrân?» Şi apoi: «Dar văd că te-ai conservat bine… Ai un trup ca de atlet…» Şi după o clipă de tăcere, în care îşi sprijini bărbia în pumn: «Ţi-ai vândut cumva trupul lui Mefisto? Prietenul tău Kant n-a vrut cu nici un chip să facă târgul ăsta şi vezi cum a ajuns? Asta pe de-o parte. Pe de alta, pe Mefisto ăsta al tău nu l-a interesat raţiunea… Probabil, ce şi-a zis: şi aşa avem destulă… Îl interesa cu totul altceva… Sufletul, înţelegi? Crezi că mai e loc şi pentru suflet acolo unde este prea multă raţiune!?». Apoi, după ce îşi scutură într-o amforă scrumul de havană, Letinski adăugă pe un ton compătimitor: «Tot ne lăudăm în dreapta şi în stânga cu raţiunea. Oriunde te duci, nu încapi de atâta raţiune. Dar cui foloseşte raţiunea asta nu ştim. Dacă stai să te gândeşti mai bine, vei vedea că

raţiunea nu foloseşte la nimic. Raţiunea mai mult încurcă decât descurcă lucrurile. Nici o pereche de nădragi nu poţi cârpi cu ea. Lumea se călăuzeşte după cu totul alte principii decât raţiunea pură. Despre instincte de ce nu se vorbeşte atât? Uită-te la Kant, vezi cum a ajuns dacă nu s-a bazat decât pe raţiune? Mi-e milă de el, dar ce pot să fac? Cel mult aş putea să-l eutanasiez… M-am gândit şi la soluţia asta, dar, după cum ai văzut, am evitat să-i eutanasiez chiar şi pe părinţii mei, deşi ajunseseră la un grad atât de mare de decreptitudine, încât îţi era pur şi simplu groază să te apropii de locul în care habitau. Raţiunea mă îndemna să aplic soluţia finală, dar ceva înlăuntrul meu m-a îndemnat să fiu prudent… Sentimentele, senzaţiile, mustrările de conştiinţă, ce faci cu ele? Poţi renunţa la totul de dragul raţiunii? Tu ce ai fi făcut dacă ai fi fost în locul meu? De dragul raţiunii, ai fi putut şterge cu buretele orice amintire legată de viaţa ta? Ehei, Kuzin, Kuzin», oftă preşedintele, «viaţa e mult mai complicată decât credem noi! Gol iese omul din pântecele mamei sale şi gol se întoarce în ţărână. Cât despre Kant, am impresia că el a ieşit de acolo cu tot cu perucă şi botine… Iar de plecat a plecat cu tot felul de zorzoane…. Ei, şi crezi că asta l-a făcut să fie fericit?!» Auzind aceste remarci spuse la adresa sa, Kant îşi lăsă capul în jos, apoi, în tăcere, se uşură. «În sfârşit», făcu preşedintele, «cred că acum te-ai liniştit?!» Apoi, spre mine: «Am dat peste doi, adică trei peşti mari… Ce peşti, adevăraţi monştri», făcu el. «Mai lipseşte unul… Dar eu cred că şi el e pe aici, prin preajmă». «De cine vorbiţi?» am apucat să-l întreb. «De cine crezi?» «Întrebaţi, cumva, de Dante?» «Văd că totuşi te duce mintea… Zău

aşa, şi eu credeam că tot umblând prin labirintul ăsta eşti pierdut…»

Mai făcurăm câţiva paşi şi dădurăm, într-o nişă, şi de divinul Alighieri: «Dar tu de ce eşti aşa sumbru?» făcu Letinski. «Cumva ţi s-au înecat corăbiile în râul Lethe? Dar unde e Vergiliu? Cum, e într-un alt salon? Nu cumva în şase?»

Şi cum divinul stătea îngândurat, înfăşurat într-o mantie cenuşie, Letinski vru, probabil, să-l înveselească, ciupindu-l de bărbia ascuţită: «De ce nu-ţi laşi aici ultima speranţă şi nu te duci şi tu acolo? Dacă vrei, îţi pot trimite şi un însoţitor… Iată-l aici pe consilierul meu însărcinat cu probleme speciale, Kuky Kuzin… Are şi el veleităţi literare, mânuind condeiul ca un as…» Dante însă nu-i acordă nici o atenţie, continuând să stea îngândurat. «Bine», zise Letinski, pe un ton împăciuitor. «Dacă ţii cu tot dinadinsul să rămâi pe loc, nu ai decât. Dar cu o condiţie, ţi-l las aici pe Kant… Să-ţi ţină de urât. Căci eu m-am săturat de giumbuşlucurile sale…»

Şi apoi, în timp ce ne îndepărtam, preşedintele strigă spre Iaki: «Te rog să mi-l înţepeneşti pe Immanuel acolo… A devenit deja obositor. Vreau şi ceva nou». Şi apoi, întorcându-se din nou spre Kant: «Hai, nu mai scânci şi tu atât, n-o să te plictiseşti aici lângă divinul Alighieri… Infernul lui e acceptabil… Şi acum, poftim, ia încă un breloc. Poţi să te joci acum cu două chei, nu doar cu una. Iar dacă te plictiseşti de ele, lasă-i-le lui Dante, pentru Purgatoriu».

Ne-am îndepărtat totuşi de Kant cu inima strânsă: părea neajutorat. «Lasă, o să descurce el», mă linişti Letinski, trăgând adânc fumul în piept. În glas i se citea însă o urmă de îndoială, dacă nu chiar de regret.

XXIII

În timp ce coboram treptele – nişte trepte lungi, dar foarte joase, placate în marmură – ce duceau spre Înalta Poartă, preşedintele se opri în loc şi, sprijinindu-se cu o mână de perete, spuse: «De mult timp, nu ştiu de ce, sunt preocupat de o idee pe care am prins-o pe undeva din zbor – poate chiar dintr-o conversaţie cu una din sosii – şi care sună astfel: nici un act nu poate fi act imediat pentru sine însuşi… Expresia, desigur, nu se referă nici la documente, nici la acte ratate. Ci la acte în sens transcendental… Postulatul are şi o prelungire într-un concret metaforic: o mână nu se poate cuprinde pe ea însăşi… Tu ce părere ai despre afirmaţiile astea, dragă Kuzin? Sunt false sau adevărate?» «Par să fie adevărate…» Mi-am dat cu părerea. «Totul pare adevărat dacă te uiţi dintr-o parte, dar dacă te uiţi şi din cealaltă, constaţi că nu mai e aşa. Lumea noastră e construită din iluzii», spuse preşedintele, luând o mină meditativă.

«Dar», am îndrăznit să spun, «asta pare de domeniul evidenţei…» «La ce te referi? La chestia cu mâna?» «Da», am confirmat. «Domeniul evidenţei e unul vast, dar destul de lunecos», zise Letinski. Şi nu are, câteodată, nici o legătură cu esenţa… Aceasta fiindcă esenţa e cu totul altceva decât evidenţa, care-i aparentă. Dar, de multe ori, cum să-ţi spun, chiar şi esenţa ţi se strecoară ca ceaţa printre degete. Te uiţi la ea şi parcă există, cauţi s-o pipăi, ca să te convingi că ceea ce vezi nu-i o iluzie, şi strângi în palmă un gol… Tu susţii, de pildă, că, în principiu, cunoaşterea nu se poate cunoaşte nemijlocit pe sine însăşi… Dar atunci Socrate de ce ne povăţuieşte să ne cunoaştem pe noi înşine, ca să-i cunoaştem pe ceilalţi? Nu cumva ar

trebui să facem invers? Adică să-i cunoaştem mai întâi pe ceilalţi şi apoi să căutăm să ne adâncim şi în propriul nostru hău? De ce să transferăm spre alţii ceea ce am văzut în noi? Mă rog, chestiunea-i destul de complicată…»

Nu abordasem niciodată cu preşedintele un astfel de subiect. Căutam să nu intru în nici un fel de controverse cu el. Cu toate astea, preşedintele, de câte ori avea nevoie de un punct de sprijin pentru a-şi demonstra sieşi că avea sau nu avea dreptate, invoca numele meu. Aceasta devenise pentru el o figură retorică, aproape un tic.

«Acum ia spune-mi», continuă el, «de ce adică să nu se poată cunoaşte nemijlocit cunoaşterea pe sine însăşi? Cine a spus asta? Cine o împiedică să devină propriul ei mijlocitor pentru a se putea privi şi dintr-o altă perspectivă?! Dacă, după cum am văzut, conştiinţa se poate dedubla, cunoaşterea de sine de ce nu face acelaşi lucru, pentru a fi în acelaşi timp subiect, dar şi obiect? Adică şi corp, dar şi reflexie în oglindă… Ce zici, bat câmpii? Ei, şi ce? Uneori doar luând-o razna ajungi la ţintă… Aşa-i sau nu?» «Şi asta e posibil», am spus. «Orice e posibil. Dar hai să lăsăm baltă cunoaşterea de sine şi să ne întoarcem la mână… Aici lucrurile sunt mult mai simple… Vrei să-ţi fac o demonstraţie?» Şi după ce spuse asta, preşedintele pocni din degete şi atunci, cât ai clipi din ochi, din mâna sa ieşi o altă mână, care îşi îndoi braţul şi îi strânse mâna… «Ei, ce zici de asta? Se poate sau nu se poate?» mă întrebă preşedintele. «Se pare că se poate», am zis. «E de domeniul evidenţei, nu?» întrebă Letinski. «Ce anume?» am spus. «Putinţa asta», zise el. «Aşa pare», am zis. «Ei bine, nu se poate», zise preşedintele. «Strângerea de mână a fost un simplu truc. Mi-am scos

din mânecă o altă mână şi am strâns-o cu căldură – aşa am făcut – pe prima… Aşa-i sau nu?» mă întrebă Letinski. «Aşa-i», am confirmat. «A fost, ca să zic aşa, o chestiune de prestidigitaţie. În aparenţă, am reuşit imposibilul. Dar în esenţă n-am făcut nimic. Căci, în fond eu trebuia să fac ca mâna să se strângă pe ea însăşi, nu? Să fac ceea ce face un şarpe atunci când îşi muşcă coada… Cu condiţia ca această coadă să fie capul care muşcă… La urmă, după tot înghiţitul şi răsînghiţitul ăsta, rămâne totuşi o întrebare: ce se întâmplă cu şarpele? Înghiţindu-se pe sine, şarpele rămâne acelaşi şarpe sau se transformă în nimic, digerându-se pe sine însuşi şi absorbindu-se în propriul gol, numit cunoaşterea de sine?! Pricepi?»

Sigur că nu prea pricepeam această logică abracadabrantă a gândirii prezidenţiale, dar mă comportam ca şi cum aş înţelege perfect… «Pot să fac mâna să-şi strângă propria sa palmă, dar o pot face să bată şi din palme, zău aşa… Iată…» Şi rotindu-şi braţele în faţa mea, brusc, din mânecile preşedintelui răsăriră un buchet de mâini…

Ne mişcarăm între timp din loc, coborând încă trei trepte, de pe care se ridica un fel de ceaţă sinilie. «Şi pot face asta nu numai cu mâinile, ci şi cu limbile, căci le cunosc sau le-am cunoscut pe toate… Vrei să vezi?» Şi preşedintele deschise gura, din care ţâşniră nenumărate limbi, împleticindu-se între ele. Iar altele, lungi şi bifurcate, îi năpădiră gâtul… Privindu-l, m-au trecut fiorii.

Totul nu dură însă decât o clipă. Bătând de trei ori din palme, panoplia de mâini şi limbi, care-l înconjura ca un nimb pe preşedinte, se topi în aer, lăsând în urmă o dâră de fum. Rămăsese agăţat de reverul hainei sale un rest, un fel de scamă purpurie, pe care am

auzit-o zicând: «*Hac teala Padişahmute Febeg, effendimuze cioc ilar umurler virsun devlet ile cioc iaşa…*» «Parcă sunteţi zeul Şiva», am exclamat fără să vreau. «Nu-i aşa?», făcu preşedintele, adăugând: «Am vrut să-l aduc şi pe el în colecţia mea. Dar până la urmă m-am abţinut. N-au ce căuta zeii Indiei aici. După cum ai auzit, am păşit pe tărâmul pe care cândva îl stăpânea Înalta Poartă… Desigur, e vorba de o reconstituire», precizează el.“

XXIV

„Între timp mai coborârăm câteva trepte, intrând într-o sală ce semăna cu o bazilică sau, mai degrabă, cu o moscheie. În faţa noastră stătea un grup de oameni, unii îmbrăcaţi în port oriental, alţii în armură. Un miros acru de sudoare de om, amestecată cu cea de cal, stăruia în încăpere. «Ţi-am zis sau nu că am păşit într-un loc în care mai stăruie şi acum mireasma versetelor din Cartea sfântă a Profetului? Poate vom avea răgaz să citim din ele… Dar uite-l şi pe Sinan Paşa.»

Şi, făcând câţiva paşi în direcţia bărbatului, care tocmai îşi scosese turbanul de pe cap, băgându-l la subsuoară, Letinski spuse: «De când te caut, măi ghiaure, şi tu te ascunzi ca un popândău prin tot felul de cotloane». Văzând însă că sosia paşei se încruntă, adăugă: «Cumva te-a deranjat cuvântul ghiaur? În fond, tu, dacă nu mă înşel, eşti de origine albanez, nu-i aşa? Şi albanezii au fost şi ei cândva ghiauri, până i-aţi făcut voi spahii şi ieniceri… Sau te-ai supărat că te-am făcut popândău? Ia-o ca pe-o glumă… Dacă vrei, am să-ţi zic de aici înainte Prealuminate. Sau cum vrei tu». «Mi-e indiferent», murmură, molfăind cuvintele în barbă, sosia. «Dacă ţi-ar fi indiferent, ai râde, nu te-ai încrunta… sau

mi-ai răspunde tot cu o glumă… Tu însă stai cu ochii în pământ şi nici nu ţi se vede gura când vorbeşti. Ce ai, nu cumva ţi-ai pierdut prin mlaştina Neajlovului dantura?» Văzând că paşa tace, preşedintele turui înainte: «Vasăzică aşa, acum am dezlegat misterul… Şi unde ţi-s dinţii, Prealuminate?» îl întrebă el. «Aici, în buzunar», răspunse sosia. «De ce nu i-ai agăţat de gât cum te-am rugat? Trebuia să te duci la giuvaergiu şi să-i îmbraci în aur şi rubine… Sau măcar să faci zaruri din ei. Câţi ai în total? Zece, cincisprezece, douăzeci?» «Nu i-am numărat», zise sosia Marelui Vizir. «Dar în gură câţi ţi-au mai rămas?» întrebă Letinski. «Cum, doar unul?» făcu el mirat. «Ia arată-mi-l…» Sosia lui Sinan Paşa mişcă din bărbie şi mustăţi, dezvelindu-şi gingiile vinete. «Mă, dar mare-i. Păi cu ăsta poţi roade şi stâlpii ce ţin podul de la Giurgiu… Văd că l-ai îmbrăcat în aur...?» «Ce era să fac?» răspunse sosia. «Totuşi, eu zic că ai avut noroc», spuse preşedintele. «Căci, dacă încăpeai pe mâna ghiarului», zise el arătând spre Mihai Vodă, «acolo unde-ţi stă turbanul, ţi-ar fi stat şi capul. Deşi, cum să-ţi spun, nu l-ai fi putut ţine prea mult sub braţ, oricât de mare vizir eşti!»

Şi apoi, întorcându-se spre celălalt bărbat, îmbrăcat într-o platoşă strălucitoare, purtând pe umeri o hlamidă albă, căptuşită cu mătase roşie pe dedesubt: «Ţie de ce ţi se spune Viteazul? Şi de ce porţi căciula asta, căzută aşa, mai într-o parte?» «Păi dacă am fost viteaz!» răspunse Vodă. «Şi ce dacă ai fost viteaz, odată ce ţi-ai pierdut capul pe Câmpia Turzii? Credeai că vei mai găsi unul şi pe câmpia Tisei, de te-ai încrezut în generalul Basta? Văd că încă n-a prins crustă…» Văzând că Mihai se încruntă, zise: «Nu te

încrunta la mine, ci mai degrabă încruntă-te la el. Deşi, cum să-ţi zic, cu el ai dat piept bărbăteşte. Dar tu te-ai încrezut în Rudolf şi în Bathory, care cică apărau creştinătatea… De, istoria se clădeşte prin trădare». «Văd că nu sunteţi străin de trecutul acestor locuri…» «Sunt străin, dar istoria Valahiei o ştiu foarte bine… Am fost cândva vecini. E posibil ca, din când în când, să fim şi acuma», zâmbi preşedintele cu subînţeles. «Nu înţeleg», am spus. «Ce anume nu înţelegi?» replică preşedintele. «Cum am putea fi din când în când vecini? Aici e vorba de geografie. Ori suntem, ori nu suntem.» «Geografia e o noţiune aleatorie… Şi, de ce nu, chiar alunecoasă. În sensul că oricând un ţinut, un râu, un munte, o ţară sau chiar un continent întreg poate aluneca peste o altă ţară. Şi atunci, cum să zic, azi ai impresia că trăieşti aici, mâine însă vei vedea că acest aici înseamnă deja acolo sau dincolo.» «Vorbiţi, cumva, în termeni alegorici?» am întrebat. «E posibil să folosesc şi termeni alegorici. Eu tind să cred însă că teoria relativităţii a prietenului nostru Einstein se aplică şi în politică, dar mai cu seamă în geografie…»

Între timp, în jurul nostru se adunaseră un puhoi întreg de turbane, înghesuindu-se să audă ce discutăm… Am aruncat o privire spre mulţime şi am descoperit plutind în marea aceea de oameni un lucru cunoscut: ţarcul lui Kant, care se ondula încoace şi încolo ca o barcă pe o mare agitată. Sau mai degrabă ca o raclă cu moaştele unui sfânt, purtată pe braţe de mii de credincioşi. Mi s-a părut o apariţie destul de bizară, cu atât mai mult cu cât bătrânul Immanuel purta pe cap un turban verde şi nişte şalvari portocalii, care fluturau în bătaia vântului. Am aruncat o privire întrebătoare spre Letinski, care, după ce trase

din havană, îmi spuse, cu o oarecare vinovăţie în glas: «Nu tot ce vezi aici e şi real. Iaki pesemne a tras mai mult decât era cazul la măsea şi a pus în funcţiune maşinăria menită să producă efecte speciale. Toată această mulţime de oameni, de cai şi de cămile nu are cum să încapă în salon. E o simplă iluzie. O proiecţie în spaţiu a unor evenimente care s-au perindat într-un anumit timp şi loc. Şi ţarcul lui Kant, probabil, e tot o iluzie. Sau, poate nu e. E posibil ca Ioşca să nu-mi fi ascultat instrucţiunile şi, în loc să-l lase lângă Dante, mi l-a adus plocon aici, ca să stau şi să mă minunez privind la el. Umblă cu prostii. Apelează la o simbolistică ieftină, vrând să-mi sugereze că oriunde m-aş duce, sunt călăuzit de raţiune… Ceea ce, cum să-ţi zic, e o prostie. Dacă mă călăuzeşte ceva sau cineva, apoi mă călăuzeşte altceva decât raţiunea lui Kant. E vorba de inspiraţie, de intuiţie, de lupta cu propriul meu destin… Ai înţeles? Dar nu trebuie să ne supărăm pe el: Iaki e o figură. Păcat că nu l-ai cunoscut la timp. Acum e prea târziu, dacă nu de-a dreptul imposibil, să-ţi fac cunoştinţă cu dumnealui.» «De ce?» l-am întrebat. «Pentru că l-am avansat în grad şi astfel a trecut din sfera vizibilă în sfera invizibilă. De acolo trage sforile, mişcă decorurile şi altele. În aparenţă, ocupă o funcţie modestă, e operator de imagine sau cam aşa ceva. Dar, în esenţă, de el depinde totul. Sau aproape totul. Prin intermediul lui îmi exercit puterea nevăzută. El e ambasadorul invizibil… Înţelegi? Dar hai să nu mai vorbim despre acest subiect, care, cum să-ţi zic, ne depăşeşte…»

Letinski îşi aruncă capătul de trabuc pe mozaic, strivindu-l cu călcâiul, apoi scoase cutia şi îşi aprinse unul nou. După ce trase primul fum, tuşind uşor, el îşi arătă

nemulţumirea faţă de Iaki: «Cu toate că l-am înaintat în grad şi acum ţine în mâini pârghiile puterii absolute, fiind un fel de intermediar între mine şi forţele ce acţionează deasupra mea – mă rog, există şi acestea, iar deasupra lor, probabil altele şi tot aşa, la infinit –, totuşi, cum să-ţi zic, acest Iaki nu s-a cizelat deloc. Dacă ai avea posibilitatea să intri în cabina lui, dar tu, din păcate, nu ai cum, te-ar apuca groaza văzând ce e acolo. Tot felul de gioarse aruncate unele peste altele grămadă, borcane, sticle goale sau pe jumătate golite, grămăjoare mai mici sau mai mari de scrum, mucuri de ţigări risipite pe parchet, lenjerie intimă aruncată pe scaune şi pat: într-un cuvânt, o dezordine de-a dreptul infernală. În cabină miroase a chiştoace, a băutură proastă şi a rahat. Ei bine, ăsta-i Iaki. În ceea ce priveşte meseria, aici Iaki, cum să-ţi zic, e un adevărat as. Dar când se îmbată, strică totul. În schimb, când e mahmur, plăcerea lui e să se ţină de şotii… Iată, acum mi l-a trimis plocon pe Kant. Şi, în afară de aceasta, a şi încurcat, pare-se, lucrurile. Aşa că să nu te mire dacă o să ne iasă în cale cine ştie ce figuri.»

Apoi, privind nemulţumit forfota din sală, Letinski îşi încruntă sprâncenele, strigând, totuşi, cu o voce destul de blândă: «Hei, Iaki, ţap împieliţat! Iar ai încurcat benzile. Faci asta dinadins sau într-adevăr ţi s-a urcat poşirca la cap?»

Dinspre cabină se auzi iarăşi un hârşâit de scaune şi obiecte prăbuşite-n serie, după care şi vocea de scopit a lui Ioşca: «Scuzaţi-mă. Dar am aţipit un pic». «Dar cât e ceasul?» îl întrebă Letinski. «Să tot fie patru…» «Dormi în timpul programului? Nu vezi că am vizitatori?» «Am avut o groază de lucru noaptea», zise Iaki. «Am lucrat aproape până-

n zori…» «Eu cred că ai făcut altceva», zise preşedintele. «Vorbim noi altădată despre programul tău. Acum, te rog, fă un pic de ordine pe aici. Ce-i cu harababura asta? E o duhoare că de abia putem să ne ţinem pe picioare.» «Aşa e-n Orient», răspunse Iaki, cu un pic de obrăznicie. «Dar nici n-am ajuns în Orient. Suntem la Porţile Orientului…» «Şi acolo e duhoare…» «Te rog, dă drumul la aerul condiţionat şi fă un pic de ordine în mulţime.» «Am înţeles», se auzi aceeaşi voce piţigăiată şi, imediat, de undeva din spate, simţirăm năvălind în salon un aer proaspăt.

Mulţimea de şalvari şi de turbane începu să se subţieze. Din puhoiul de cai şi de cămile mai rămăsese căzut pe trepte un singur dromader, cu cocoaşa acoperită de o pătură jegoasă, care rumega în linişte, scoţând din când în când câte-un oftat.

Ţarcul în care se afla bătrânul Kant, îmbrăcat în ienicer, dispăru şi el, îndreptându-se spre o ieşire ce se întrezărea în zid. Privindu-l, iarăşi furăm cuprinşi de un sentiment de milă. Parcă simţindu-ne tulburarea, Kant ne-a făcut semn prietenos cu mâna în care ţinea un iatagan. Pe jos mai rămăsese multă murdărie, bălegar de cal şi de cămile, care însă, după cum am constatat inhalând aerul în piept, mirosea a cafea şi a iasomie. Undeva, în faţă, auzeam susurul unui havuz, acompaniat de sunetele dulci ale unei alăute. Probabil ne aflam acum într-adevăr la Porţile Orientului. «Să nu ne luăm, totuşi, după aparenţe», zise Letinski. «Mahmur cum este, Iaki sigur a amestecat lucrurile. Aşa că fii pregătit, căci nu se ştie peste cine vom da în cale.»

Ne îndreptarăm paşii în direcţia havuzului, unde acum se auzeau ţipând nişte păuni. Nu făcurăm însă nici doi paşi, că am dat peste

Vladimir Ilici, îmbrăcat şi el într-un costum oriental, stând de vorbă cu ţarul Nicolae, care purta o uniformă militară… «Ce ţi-am spus?» exclamă satisfăcut Letinski. «Iaki se ţine de şotii. În timp ce-şi drege gâtlejul cu ciorba de potroace, încurcă dinadins figurile, vrând să mă scoată din sărite. De data asta, însă, n-am să-i dau satisfacţie. De altfel, nici nu aş avea de ce. În fond, şi ce dacă vom întâlni aici alte personaje decât cele pe care le avem în vedere? Cu cât supriza va fi mai mare, cu atât ne vom bucura mai mult…»

Apoi, ridicând un pumn ameninţător în aer spre cabina unde se afla operatorul nevăzut: «Să ştii că ţi-am tăiat 20% din sporul de vechime… Şi nici nu-ţi mai dau primă la sfârşit de an. Hei, de ce taci, auzi sau ai adormit din nou?» Dinspre cabină se auzi un sforăit. «Pramatia ştie că nu am cum să fac asta. Aşa că s-a pus din nou pe soilit… Ne-om descurca noi şi fără ajutorul lui. De altfel, aparatura funcţionează de la sine. Se vor produce mici bruiaje, dar nu va fi ceva grav…»

Apoi, după ce slobozi un rând de rotocoale în direcţia lui Lenin, spuse: «Ia te uită, sunteţi doar de o săptămână în salon şi v-aţi şi împrietenit? Asta înseamnă că experimentul meu dă rezultate». Şi apoi tot el: «Ei, Ilici, Ilici, mai visezi să-ţi faci mănuşi din piele de ţar sau între timp ai fost cuprins de mustrări de cuget?» Pe moment, Lenin se încruntă. «Nişte bazaconii», zise el. «Niciodată n-am visat aşa ceva…» «N-ai visat, dar totuşi i-ai căsăpit fără nici un fel de milă.» «N-am avut încotro», zise Ilici. «Revoluţia ar fi fost permanent în pericol…» «Mai lasă-mă cu revoluţia asta a ta. Mai bine fii cinsit şi recunoaşte adevărul. Te-ai luat după

Robespierre. Care a fost un descreierat. Dacă el l-a executat pe rege, nici tu nu te-ai putut lăsa mai prejos şi l-ai căsăpit pe ţar… A fost vorba de teamă sau de orgoliu? Sau şi de de una, şi de alta… L-ai întrebat pe prietenul tău Freud ce părere are despre Robespierre? Adevărul lui mirosea a sânge…» «Întotdeauna a mirosit aşa», răspunse cu seninătate Lenin. «Dar atunci de ce adevărul lui Marx mirosea a bere brună?» Şi fără să mai aştepte răspunsul lui Lenin, Letinski se apropie de ţar şi, după ce-l ciupi cu mâna de obraz, îl întrebă pe un ton familiar: «Mai ai probleme cu hemoroizii? De ce nu apelezi la serviciile părintelui Grigori, care vindecă orice? Sau nu mai ai încredere în el?» Gluma lui Letinski mi s-a părut destul de groasă. Ţarul încercă să zâmbească, deşi era vizibil pentru noi că nu se simte tocmai în apele sale. Ca să-i distragă atenţia de la subiect, Letinski îi mai puse o întrebare: «Dar ai tăi pe unde sunt?» Se pare că întrebarea lui Letinski avu efectul scontat, căci faţa chinuită a ţarului fu străbătută de un zâmbet. «Sunt acolo», zise el, arătând cu mănuşa spre un colţ împrejmuit cu o plasă, unde, într-adevăr, familia ţarului, înconjurată de câţiva slujitori, juca remy… «Vezi, cel din spatele ţareviciului e Alexei. Are un comportament destul de ciudat. Stă mereu abătut, ori în spatele scaunelor, ori în dreapta mesei şi clatină mereu din cap. Din când în când, dacă trec prin salon, mai schimbăm câte o vorbă. E uşor confuz, şi e bine să rămână aşa. L-am adus aici, deşi regulamentul nu-mi permite… Alexei nu e nici conducător de stat, nici politician, nici vreo altă somitate. În afară de aceasta, se crede a fi de sânge nobil… Mi-a fost destul de greu să găsesc o sosie potrivită pentru el. Până la urmă, prin intermediul lui Iaki, am

găsit-o…» Apoi, făcând doi paşi înapoi spre Lenin, preşedintele îl măsură din cap până-n picioare, după care îi adresă şi-o întrebare: «Ei, Ilici, Ilici», zise el cu multă căldură în glas, «nu eşti tu chiar băiat rău, dacă stau să mă gândesc mai bine, şi atunci oare de ce ai semănat în urma ta atâta nedreptate, atâta ură? Ai auzit de brânză bună în burduf de câine? Aşa eşti tu. Sau aproape aşa. Căci la tine burduful nu-i de câine, ci de elefant. Iar brânza e puţină şi cam mucedă. Mă, multă omenire ai mai înghiţit cu trompa ta şi apoi te-ai dus şi te-ai tăvălit prin praf…» Şi fără să-i lase timp pentru răspuns, adăugă: «Nu-i aşa că ai vrut să clădeşti o lume mult mai bună decât cele posibile? Păi, ce crezi, că dacă ar fi fost posibil aşa ceva, iartă-mă că mă repet, Dumnezeu n-ar fi făcut lumea aceasta mai bună decât este? Dar n-a fost posibil s-o facă decât aşa cum a făcut-o, înţelegi? Şi dacă Dumnezeu n-a putut, nu aveai cum s-o faci nici tu. Tu însă te-ai încăpăţânat şi ai dat totul peste cap… Ce-a ieşit ai văzut şi tu…» «Am văzut», zise grasiind cuvintele Lenin. «Ei, Ilici, Ilici», făcu din nou Letinski, «ce-ar fi ca înainte de-a ne despărţi să-ţi mai pun o ultimă întrebare: mai crezi sau nu mai crezi că Dumnezeu e electricitatea?» «Cred, cum să nu cred», replică Lenin. «Păi atunci, suportă consecinţele», zâmbi Letinski, după care i se adresă lui Iaki: «Hei, Ioşka», strigă el, cu o voce răguşită. «Ia bagă-mi-l, te rog, în priză pe stimabilul Volodea». «Acuşi, acuşi», răspunse cu o voce neaşteptat de vie Iaki din cabina sa. Şi nici nu termină bine de spus, că trupul lui Lenin începu să trepideze ca şi cum ar fi fost băgat la compresor. Bărbuţa şi sprâncenele i se zburliră, iar urechile se înroşiră, după care căpătară o culoare vânătă. «Acum mai crezi?» întrebă Letinki, trăgând

liniştit din havana sa. Sosia clătină din turban. «I-auzi, Iaki», strigă Letinski. «Crede şi acum… Ia treci de la 220 la 320, să intre cât mai mult Dumnezeu în el, poate reuşim să-l convertim…» Iaki acţionă, probabil, o manetă nevăzută, astfel că Lenin începu să trepideze din ce în ce mai tare. Faţa i se înnegri, iar din păr, din ochi, din nas şi din alte orificii începu să iasă fum. «Şi acum deconectează-l», porunci preşedintele, «altfel există riscul ca din pricina unei doze prea mari de dumnezeire sufletul nemuritor al domnului Ilici să treacă la cele veşnice…» Iaki apăsă, probabil, iarăşi pe manetă, deconectându-l pe Vladimir Ilici de la reţea. Trupul său micuţ mai trepidă o vreme, apoi, agitându-şi mâinile în aer, Lenin se prăvăli la podea, atingând însă în cădere şi uniforma ţarului şi încărcând-o de electricitate. «Păi, ce faci, Majestate?» exclamă Letinski. «Nu cumva te-ai pervertit şi tu la credinţa lui Lenin?» Apoi, spre mine: «L-am momit pe stimabilul Volodea cu tot felul de teorii, el însă rămâne ferm pe poziţia sa. Degeaba am venit şi i-am zis de găurile negre, de energia vidului şi altele. Şi degeaba îl supun zilnic la câte un tratament de dezintoxicare… Volodea e foarte încăpăţânat. O ţine una şi bună. Cuvântul electricitate a început să mă sâcâie cumplit. Zadarnic i-am vorbit de faptul că între timp au apărut forme de energie mai subtile şi că, în general, lumea a evoluat. În afară de aceasta, se pare că i-a pus gând rău ţarului, căutând să-l atragă cumva de partea sa.» Letinski se opri în loc, sprijinindu-şi umărul de o coloană. «Nu înţeleg un lucru», zise el, «dacă Dumnezeu e electricitate, atunci Lenin de ce a pomenit de ţărână…» «Nu înţeleg», am replicat. «Înţelegi şi înţelegi încă foarte bine… Adu-ţi aminte, doar ai citit şi tu

relatarea lui Alexei, poate chiar înaintea mea… Aşa-i sau nu?» Am zis că aşa-i. Însuşi preşedintele mă rugase să mă ocup de el. «Păi atunci», zise Letinski… «Nu spunea la un moment dat Lenin că Dumnezeu e ţărână?» «E posibil», am spus. «Nu că-i posibil, ci că aşa este.» «E vorba totuşi de o relatare», am încercat să spun. «N-are importanţă», făcu Letinski. «Nu mă interesează adevărul în sine, ci doar o anumită supoziţie… Înţelegi, dragă Kuzin, sunt, de felul meu, un idealist. Un om pe care nu-l interesează realitatea ca atare, ci doar anumite idei ce pe care le degajă ea. E posibil ca Lenin să fi spus că Dumnezeu e ţărână… După cum e posibil să nu fi spus. Nu are importanţă. Important pentru mine e faptul că Dumnezeu îşi face simţită prezenţa pretutindeni, în aer, dar şi în ţărână, umplând văzutul şi nevăzutul cu lumina sa. Dar dacă toate se umplu de lumină», zise preşedintele, «oare de ce mintea omului e plină de întuneric? Şi sufletul la fel… Încă o dată te întreb: la ce-i foloseşte omului raţiunea, odată ce înăuntrul său e atâta beznă? Cu cât mă gândesc mai mult la chestiile astea, cu atât simt că intru într-o criză de depresie… Văd însă că pe tine astfel de chestii nu te prea interesează. Cred că ţie, cum să-ţi zic, ţi se rupe în pix dacă Dumnezeu există sau nu există. Sau dacă imaginile pot sau nu pot fi animate asemenea trupurilor făcute din carne şi sânge… Ferice de tine, dragă Kuzin, cred că ai să trăieşti ani buni în linişte şi pace. Eu însă, iată, nu pot trăi fără să-mi pun astfel de întrebări şi nici pe alţii nu-i las în pace să-şi ducă viaţa liniştit şi-i sâcâi de dimineaţă până seara cu tot felul de întrebări…»

XXV

Tocmai atunci se auzi în partea stângă o tânguire. Cineva scâncea prelung, căutând să-şi sugrume durerea printr-un scrâşnit din măsele. «E unul Nicolae Împuşcatul», zise Letinski. «Vine în fiecare după-amiază cu tot cu consoarta lui, se ţin de mână culcaţi pe pardoseală, cu capetele sprijinite de zid, scâncind ca nişte copii şi plângându-se de soarta lor şi-a ţării. Au fost împuşcaţi în ziua sfântă de Crăciun, atrăgând asupra ţării un cumplit blestem. În ceea ce priveşte prezenţa lor aici, eu am avut unele rezerve. Dar Iaki mi i-a adus plocon. Întâi mi-a trezit interesul prezentându-mi filmul execuţiei, apoi, profitând de slăbiciunea mea, a făcut rost de sosii şi m-am trezit cu ei aici…» «Ce au fost în viaţa reală?» am întrebat. «Nu ştiu», răspunse preşedintele, «nu i-am întrebat nici pe ei şi nici pe Iaki. Dar, din câte am înţeles de la el, pretind că în venele lor curge sânge albastru. De aceea trebuie să facem rost de vopsea potrivită de fiecare dată când îi executăm. Nu sunt singurii care scâncesc scrâşnind din dinţi aici. Iaki mi-a adus aşa, ca la pachet, mai mulţi. Mai e unul, aşezat ceva mai încolo, care arată cumplit. Are un umăr ridicat până la creştet, celălalt coborât spre călcâi. Şi ochii tot aşa. Cică a fost sfâşiat în patru bucăţi de patru cămile. Se tânguie şi el, dar şi scrâşneşte crunt din dinţi. Iar ceva mai la dreapta e unul ce-şi zice Tudor. Stă rezemat de cumpăna unei fântâni şi tot priveşte în depărtare… Cândva a fost trădat de Eterie şi tăiat în bucăţi. Se pare că Iaki are o plăcere sadică de a-i aduna pe toţi laolaltă, încercând să bage zâzanie între ei… Trebuie să fiu mereu cu ochii în patru când trec prin acest colţ, altfel există riscul de a pierde situaţia de

sub control. Văd că, încetul cu încetul, Iaki caută să-mi submineze autoritatea, luând deciziile peste capul meu… Vreau, nu vreau, cu toată slăbiciunea pe care o am pentru el, va trebui să mă gândesc, totuşi, la nişte măsuri disciplinare. Dacă aş avea posibilitatea, i-aş face vânt sau l-aş trimite să-şi facă mendrele într-un loc mai liniştit…» zise Letinski. Apoi, în timp ce ne îndepărtam, mai adăugă, abătând discuţia spre un alt subiect: «Ghici unde l-am găsit pe ultimul ţar?» «La vreun azil», am zis aşa, într-o doară… «Nu într-un azil, ci la cimitir. Tot acolo era şi sosia lui Sinan Paşa, stranie figură… Cu el am avut cel mai mult de furcă. Nu voia cu nici un chip să accepte ideea că va trebui să-şi scoată dinţii. Prin urmare, a trecut mai întâi pe la arestul poliţiei, apoi a fost recompensat. Lenin mi-a făcut şi el figuri la început: când am dat dispoziţie ca toţi să poarte veşminte orientale, a protestat în felul său caracteristic. Ba chiar s-a pornit să scrie şi un articol pentru *Pravda*. L-am potolit la timp. De fapt, nu eu, ci Iaki. Iar acum, l-ai văzut, vine singur aici, la Porţile Orientului, şi-l aduce, de fiecare dată, şi pe ţar. Având în vedere că are chelie, turbanul îi pică destul de bine. În orice caz, Lenin cu turban pare ceva mai impunător decât cel cu şapcă de bolşevic… Nu crezi?»

Între timp ne apropiam din ce în ce mai mult de havuz, dinăuntrul căruia nu ţâşnea apă, ci doar fum, când alb, când verzui… Preşedintele îşi arătă încă o dată nemulţumirea faţă de Iaki, bodogănind ceva şi arătând locul unde ar fi trebuit să se afle cabina de montaj. Probabil şi avea de ce. Operatorul nevăzut îi punea răbdarea la încercare.

Nimic din ce întâlneam pe drum nu avea coerenţă. Lucruri şi fiinţe din epoci diferite îşi

făceau intrarea pe scenă, în aparenţă fără nici o legătură între ele. Dacă prezenţa ţarului Nicolae şi cea a lui Vladimir Ilici se justificau în vreun fel, apariţia lui Robespierre şi cea a regelui Ludovic al XVI-lea păruseră de-a dreptul bizare. Dând nas în nas cu ei, Letinski fu cuprins, cel puţin pentru moment, de un sentiment de veselie: «Bună, Maximilien», făcu el, adresându-se lui Robespierre. «Tot cu retorica, tot cu retorica? Nici acum nu te-ai lăsat?» Apoi, schimbându-şi greutatea corpului de pe piciorul drept pe cel stâng, adăugă: «Dar unde-i ghilotina? O ţii ascunsă-n buzunar? Sau ai aruncat-o la coşul de gunoi al istoriei moderne? Zici că nu încape acolo?» Şi, din nou, aceluiaşi Robespierre: «Vezi că te caută în disperare unul Lenin… Sau poate mumia lui». Şi apoi, dregându-şi glasul, i se adresă lui Ludovic: «Dacă a fost foamete în timpul Revoluţiei, de unde ai prins atâta osânză? Nu cumva ai mâncat carne de şobolan? Sau te-ai mulţumit cu iacobinii?» Şi: «Totuşi, eu nu înţeleg un lucru, dacă ai avut pe mâna ta armata, cum de-ai reuşit să încapi sub ghilotină? Ar fi bine să te întâlneşti cu ţarul. Vrea să-ţi ceară nişte sfaturi tehnice legate de Oblomov». Şi înainte de-a pleca: «Ia să-ţi văd capul, Majestate… Merge, merge… Te sfătuiesc să-l ţii seara într-un vas cu spirt». Apoi, adresându-mi-se iarăşi mie, preşedintele conchise: «Revoluţia asta a fost o mare porcărie. Dar dacă n-ar fi fost ea, omenirea ar fi înţepenit pe loc».

Dinspre locul unde trebuia să fie cabina lui Iaki, se auzi un şuierat subţire, urmat de un sforăit. «Iar a adormit», făcu Letinski. «Acum, te pomeneşti că vom fi bântuiţi de visele lui, care numai prea vesele nu sunt… În fine, bine că totuşi aparatura funcţionează cât de cât… Hei, Iaki», strigă el, «vezi că-i

ora patru şi ceva. Ajunge cu somnul. Las-o mai bine pe Albă-ca-Zăpada să doarmă în locul tău şi treci la treabă…» Din cabină răzbătură câteva zgomote ciudate, zdrăngănituri de vase, pahare sparte de podea, gâlgâituri, urmate de o tuse şi, în fine, cunoscutul glas de scopit, care spuse scurt: «Poftim, ce s-a întâmplat?» După care zgomotul unui trup ce se întoarce de pe o parte pe alta pe canapea, făcând să scârţie arcurile răsucite de dedesubtul său… «Să-l lăsăm în plata Domnului», zise Letinski. «Trebuie să ne mulţumim acuma cu ce-om vedea… Nu te aştepta să vezi nici logică, nici coerenţă. Canalele istoriei s-au înfundat şi acum vor răbufni afară pe ghenă, cu mic, cu mare, tot felul de relicve, care de care mai bizare…» Nici bine nu termină de rostit preşedintele aceste vorbe, că în faţa noastră răsări ca din pământ Il Duce, la braţ cu Claretta, cântând o arie din *Rigoletto*. «Cine te-a chemat aici?» i se adresă ducelui Letinski. «Nu era mai bine să atârni cu capul în jos în piaţa publică? Aveai posibilitatea să meditezi asupra lumii şi dintr-o altă perspectivă… Şi nu înţeleg de ce o târăşti peste tot pe doamna în treburile tale? Dacă-mi spuneai că vii însoţit, te aşteptam cu un buchet de orhidee.» Şi apoi lui Adolf Hitler, care apăru şi el, întrupându-se din fumul ce continua să se prelingă din havuz: «Nu-i aşa că pe tine Iaki te-a reconstituit după măsele?» Şi: «Dacă tu eşti noul Adam, atunci unde-i Eva?» Şi iarăşi: «Dar poate că noua rasă la care continui să visezi de când ai apărut aici n-are nevoie de nici o Evă?» Cum însă Hitler nu catadicsi să-i răspundă la nici o provocare, Letinski continuă să-l sâcâie cu alte insinuări: «Ai grijă pe unde calci, peste tot sub dalele acestea sunt cadavre… Şi las-o mai moale cu

Il Duce… Nu e mare brânză de capul lui». Văzând că Hitler nu reacţionează la provocări, Letinski schimbă tactica, luând-o pe o pantă mai sentimentală. Întorcându-se spre mine, Letinski zise: «Să ştii că Adolf, de felul său, e un om atât de blând, încât nu ţi-ar strivi de geam nici măcar o muscă, chiar dacă aceasta i-ar trece pe sub nas». Apoi, îndulcindu-şi şi mai mult glasul, i se adresă din nou sosiei führer-ului, care trăgea acum cu urechea la ce discutam noi: «Dar, ia zi-mi, dragă Adolf, ce-ţi mai face şoricelul? Te rog să mi-l arăţi, vreau să dau mâna cu lăbuţa lui». Auzind cuvintele acestea, führer-ul se înmuie. «Hai, hai, dă-l încoace, nu te codi…» Sosia se scociorî prin buzunarul de la piept, de unde scoase un şoricel alb, cu lăbuţe roz, şi i-l întinse preşedintelui. «Ia uite ce drăguţ e», exclamă acesta şi, după ce-l luă în palme, îl aruncă deodată jos, prefăcându-se că-l striveşte cu pantoful. Adolf începu să se smiorcăie, îngenunchind la picioarele lui Letinski. «Prin urmare», făcu preşedintele, «vrei să-i cruţ viaţa, nu?» Adolf dădu disperat din cap, împreunându-şi mâinile şi ridicându-le în sus în semn de îndurare. «Te simţi legat de el, nu-i aşa?» Sosia führer-ului continua să mişte din cap… «Păi vezi», făcu preşedintele, strivind micuţul rozător sub talpa sa, aşa ai făcut şi tu cu şoricelul Europa, l-ai strivit fără să stai prea mult pe gânduri sub talpa ta nenorocită, ţintuită cu tot felul de şenile, în timp ce oamenii îşi frângeau mâinile şi îţi implorau îndurare… Ţi-a fost milă de ei? Nu ţi-a fost…» Zicând aceasta, Letinski îşi răsuci de câteva ori talpa cu cruzime, astfel că şoricelul lui Hitler se transformă într-un ghemotoc întins de maţe şi de excremente, punctat ici-colo de fire subţiri de păr, ce se iţeau dinlăuntrul lui. Văzând ce s-a ales din

şoricelul singurătăţii sale, Adolf începu să urle. «Hai, gata-gata, ajunge», zise Letinski, căutând acum să-l îmbuneze. «Poftim, ia-ţi şoricelul şi treci înapoi în camera obscură… Dar ai grijă: altădată când vei ajunge iarăşi la putere, să nu uiţi de ce ţi-am spus. Altfel, e de rău», îl sfătui preşedintele. «Ăştia-s oamenii, cu ăştia defilăm», mi se adresă el de data asta mie. «Toţi se dau viteji, dar la primul hop se scapă-n pantaloni…»

XXVI

Intrarăm, între timp, făcând un scurt ocol, şi în pavilionul cu curiozităţi, unde se aflau câteva «exponate» (de fapt primul eşantion din viitoarea colecţie a preşedintelui, care avea de gând să organizeze un muzeu separat destinat bizareriilor), trecând pe lângă un albinos şi un pitic ce se delectau cu jocul de table. Letinski nu se abţinu să nu le arunce, din mers, câteva vorbe usturătoare: «Şi zici că vii din Abisinia?» îl întrebă el pe primul, apoi îl luă în primire şi pe-al doilea: «Măi, da' mare-ai mai crescut! În curând o să-l întreci în înălţime pe însuşi ţarul Petru!» Deşi gluma era groasă, piticul nu se supără. «Aşa cresc eu, ca ciupercile după ploaie», răspunse el, afişând pe faţa sa turtită un zâmbet cât se poate de senin. «Vasăzică aşa», făcu preşedintele, «atunci înţeleg de ce ai crescut doar în negi şi, mai cu seamă, în urechi…» Deşi lipsită, cum se spune, de obraz, observaţia preşedintelui era cât se poate de exactă. Într-adevăr, urechile piticului erau extrem de lungi, ridicându-se cu un cot deasupra capului, iar faţa îi era acoperită de negi. «Poţi să mişti din ele?» întrebă Letinski, arătând cu trabucul spre urechi. «Pot, cum să nu pot», zise pocitania, mişcându-şi extremităţile ce se ascuţiseră la bază şi se

lăţiseră la vârf, astfel că păreau acum destul de caraghioase. «Măi, ce minune», exclamă Letinski, dând să-l mângâie pe creştet. Piticul însă mârâi, încreţindu-şi faţa de furie, apoi îşi înfipse dinţii în mâna preşedintelui. «Pfu!» făcu acesta, smulgându-şi cu greutate mâna din gura pocitaniei. Apoi mi se adresă din nou mie: «Pentru orice eventualitate, va trebui să fac un antirabic. L-am vaccinat când l-am adus aici. Dar de atunci a trecut, totuşi, ceva vreme. E posibil să fi contactat cine ştie ce microbi. Prea o face pe nebunu'…» În ciuda rănii care sângera, Letinski părea în continuare pus pe glume. «Mâine vreau să te văd strălucind ca abanosul», i se adresă el albinosului. Vei face un tratament pe bază de hormoni, iar în cazul când acesta nu va da rezultate, vom proceda la un transplant de piele…» Zicând aceasta, preşedintele întoarse spatele celor doi, luând-o spre ieşire…

Pe drum dădurăm însă şi peste doi scopiţi, pe care Letinski, după cum îmi mărturisi mai târziu, îi adusese din Odessa cu scopul de a le studia comportamentul. Ajuns în faţa primului scopit, ce purta o cămaşă neagră de mătase şi era încins cu un brâu lat de piele, preşedintele îl întrebă: «Şi tu, amice, de ce te-ai sluţit, mă rog, în halul ăsta? Ai făcut-o de bunăvoie sau ai fost silit?» «De bunăvoie», răspunse famenul. «Măcar dacă ai fi fost eunuc la curtea faronului Keops sau ai fi lucrat în haremul unui sultan, Baiazid, de pildă… atunci te-aş fi înţeles. Dar aşa… Eşti pentru mine o enigmă. Sau dacă te-ai fi scopit ca să cânţi în corul bizantin… Sau să interpretezi vreo arie de Pergolesi. O, atunci gestul tău ar fi fost înălţător. Dar să te sluţeşti, aşa, de-amorul artei… Asta chiar că nu înţeleg. Tu, totuşi, de ce ai făcut-o?» «Ca să mă păstrez curat», răspunse acesta. «Curat la ce?» întrebă

preşedintele. «Curat la trup şi la suflet…» «Curat la trup, hm», făcu preşedintele… «Ciopârţirea aceasta o numeşti tu curăţenie? Acum nu eşti nici bărbat şi nici femeie. Ci eşti ceva nedefinit… Asta nu-i curăţenie…» «Dar şi îngerii au sexul nedefinit…» «Nedefinit, dar nu ciuntit. Ei sunt toţi numai aripi, pe când tu eşti tot numai dorinţe. Tânjeşti după tot ce ai avut şi după tot ce n-ai avut. Acum eşti mult mai păcătos decât ai fost vreodată şi decât este oricare dintre noi… Eşti asemenea soldatului căruia un obuz i-a retezat piciorul de la şold. Soldatul e întins pe pat. Piciorul i-a rămas pe front, undeva într-o tranşee, dar el îl simte ca şi cum l-ar avea lipit încă de şold. Îi simte degetele, unghiile. Când se schimbă vremea, locul continuă să-l doară. Aşa e şi cu tine. Partea care îţi lipseşte te obsedează. Continui să păcătuieşti cu ea, imaginându-ţi fel de fel de lucruri. Şi atunci, te întreb: de ce te crezi imaculat şi te compari cu îngerii Domnului? Crezi că ei păcătuiesc cu gândul? Crezi că îşi aduc aminte de vechile păcate? Cum să-şi amintească dacă n-au păcătuit nici cu un gând în viaţa lor?! Tu însă păcătuieşti, păcătuieşti frate, eşti mult mai păcătos decât un bărbat ce-şi satisface, fără să-şi bată prea mult capul pentru ce şi cum, toate poftele! Aşa-i sau nu-i aşa?» îl chestionă preşedintele. Scopitul îşi lăsase privea în jos, mormăind cu o voce subţire: «Poate că aveţi dreptate. Adevărul se află de o parte şi de alta. Depinde cum priveşti lucrurile. Noi am încercat să scăpăm de povara cărnii ce ne apasă umerii… Dacă am reuşit sau nu, asta se va vedea la Judecata de Apoi». «Ia uite-l, măi», făcu preşedintele. «Ce cuvinte scoate din mânecă… I-auzi, povara cărnii cică îi apasă umerii. Păi de ce nu ţi-i tai? De ce nu te lepezi şi de umeri ca

povara să nu te mai apese? Taie-ţi-i, cum ţi-ai tăiat ouţele, şi aruncă-i peste gard… Ca să scapi de orice povară! Nu cumva matale încerci să fugi de orice răspundere? De orice grijă? De orice sentiment mai mult sau mai puţin ambiguu? De ce nu vă asumaţi, ca oricare dintre noi, condiţia umană? Cât despre Judecata de Apoi, putem face, aşa, de-amoru' artei, o probă şi aici… Ce zici, Kuki, încercăm?» Şi fără să mai aştepte răspunsul meu, preşedintele răcni spre cabina operatorului, suspendată undeva în hău: «Hei, Iaki, mă auzi sau nu mă auzi?» «La ordinele dumneavoastră», se auzi vocea operatorului… «Ce trebuie să fac?» «O probă de microfon», zise preşedintele. «Ia, te rog, apasă pe manivela aia şi scufundă-mi-l pe famen, preţ de cinci minute, în noroi… Ca să vadă şi el ce înseamnă murdăria…» «Să trăiţi, am înţeles», zise Iaki şi imediat sub picioarele scopitului pământul începu să fiarbă, transformându-se într-o mocirlă urât mirositoare… «Ce-i şi omul!» exclamă preşedintele, privind faţa schimonosită a famenului, cufundat acum până la umeri în noroiul plin de bulbuci. Face sofistică pe propria sa piele. Câtă nebunie! Cât orgoliu! Şi toate astea pentru ce? Pentru ce s-a ciopârţit? De ce şi-a tăiat singur podoaba bărbătească? E ca şi cum pomii ar încerca să-şi taie singuri crengile, ca să nu se acopere de flori! N-ar fi mai bine, oare», făcu el, «să-şi taie rădăcinile, ca să nu mai existe defel? Astfel n-ar mai da roade şi n-ar mai păcătui! Căci, nu-i aşa, dacă ne-am lua după ideile acestor fameni, şi pomii păcătuiesc, nu-i aşa, dragă Kuzin?»

Preşedintele nu mi se adresa direct. Nu avea nevoie să-i răspund. Vorbea de unul singur. Era mulţumit, deocamdată, să-şi audă

vocea răsunând în salon (o voce de bariton, ce gâdila plăcut timpanele).

«Ascultă, Kuky», zise el. «De ce o faci cu mine pe mutu'? De ce nu ai curajul să spui ce gândeşti? De ce te ascunzi după deget şi umbli cu prostii? De ce te porţi ca toţi scopiţii ăştia, care sunt ca nişte iezuiţi? Nu cumva le împărtăşeşti ideile? Te-ai castrat cumva ca să scapi de problemele de conştiinţă? Vorbesc, desigur, de o castrare psihică. De ce nu ai curaj să-ţi asumi bărbăteşte opiniile? La ce te gândeşti? De ce nu eşti atent? O să ai timp berechet de meditaţii după ce te întorci în biroul tău. Ai olecuţă de răbdare. N-am să te reţin o veşnicie aici… Acolo o să ai vreme să rumegi la tot ce ai văzut şi ai auzit… Nimeni n-o să te oprească. Ştii că nu am nevoie, cel puţin deocamdată, de serviciile tale. Discursurile pe care ar trebui să le scrii le poţi amâna. În fine, treaba ta, fă cum crezi de cuviinţă… N-are rost să-mi răcesc gura de pomană; tu faci oricum ce vrei… Îţi atrag însă atenţia că pierzi ceva… Ceva, un amănunt esenţial… Uite, de pildă, ai observat cum vorbeşte Hamurabi? Dar Petru? Dar Adolf? Şi chiar Lenin… Nu-i aşa că toţi parcă au aceeaşi voce? Toţi vorbesc piţigăiat… Când au venit aici, vorbeau normal.» «Unii chiar tăceau», am spus, încercând să fac o glumă, ca să scap de-o eventuală capcană pe care mi-o întindea, oare pentru a câta oară, preşedintele. «Exact, tăceau», surâse el, măsurându-mă cu privirea. «Şi tăceau normal. Dar tăcerea lor mi s-a părut a fi suspectă. Ca şi vorbăria, de altfel. Şi atunci ştii ce am făcut?“ „Ce?“ am întrebat. «O scurtă incizie. O ajustare. O operaţie estetică la glandele de jos, iar uneori chiar şi la cele de sus; omul are o natură păcătoasă, ce se poate perverti cât ai clipi din ochi, şi odată pervertit, nu mai există

cale de întoarcere, aşa că i-am adus pe toţi la un numitor comun… Acum toţi au aproape aceeaşi voce. Nu e minunat?» «E minunat», am exclamat fără să vreau. «Văd că mă ironizezi», făcu preşedintele. «Bravo, Kuky Kuzin, credeam că machiavelismul tău te îndeamnă să fii mereu prudent. Iartă-mă că te-am subapreciat. Văd că eşti viteaz, nu glumă… Dar ştii că, uneori, vitejia costă… S-ar putea să te trezeşti şi aşa, într-o dimineaţă, deposedat de podoaba bărbătească, şi atunci am să văd cât de viteaz vei fi. Am să mă gândesc la varianta asta. O mică operaţie şi te voi aduce la tăcere. Să văd atunci dacă vei mai zice că e aşa de minunat. Ce-ai zice dacă ţi-aş coase testiculele de pleoape, iar penisul să ţi-l atârn de frunte, ca să priveşti lumea din perspectiva asta… Să văd dacă vei spune şi atunci că totu-i minunat!» Am simţit că-mi tremură uşor genunchii, dar nu m-am lăsat intimidat. «He-he», am zis, «ar fi destul de interesant…» «Ai noroc că-mi eşti simpatic, altfel te-aş fi castrat de mult. Dar nu profita de slăbiciunea mea. Nu întinde coarda, că se rupe», mă avertiză preşedintele, cu faţa toată numai zâmbet… «Dar ce-ţi spuneam, parcă vorbeam de sosii. Le-am castrat nu din cruzime şi nici de dragul vreunui experiment. Ci din raţiune, ca să scap de complicaţii. Îţi dai seama ce s-ar fi întâmplat dacă lăsam sosiile să zburde în salon în toată voia? S-ar fi combinat între ele şi naiba ştie ce ar fi ieşit… Gândeşte-te numai la faptul că un Napoleon sau Hitler, şi unul, şi celălalt, s-ar fi apucat s-o curteze pe Cleopatra… Ce progenituri ar fi ieşit… Şi apoi, să vezi ce pretenţii… Închipuie-ţi dacă i-ar fi apucat pe toţi năbădăile şi s-ar fi înmulţit de la sine putere! Am fi avut parte de o harababură de toată frumuseţea. Acum domnesc în linişte…

Înţelegi? Nu toate sosiile au fost castrate. Am mai lăsat pe ici-colo câte una de sămânţă… Desigur, sosiile ce mă înlocuiesc în anumite misiuni au fost cruţate. Dacă le-aş fi operat, nu m-ar fi putut reprezenta… Nu puteam să apar în faţa naţiunii vorbind piţigăiat», peroră preşedintele, după care, răsucindu-se pe călcâie, strigă spre cabina operatorului: «Dragă Ioşka, drenează, te rog, mlaştina şi scoate-mi-l pe famen de acolo şi du-l la spălătorie… Cred că a înţeles acum ce înseamnă Judecata de Apoi?!» Înainte de a o lua din loc, Letinski îi adresă o întrebare şi celuilalt scopit, care, cu o faţă înspăimântată, participase la supliciul tovarăşului său de suferinţă: «Vrei să simţi şi tu, pe propria ta piele, ce înseamnă iadul, sau te-ai lămurit? Te mai crezi curat ca îngerii?». «Sunt păcătos», răspunse acesta cu o voce subţirică şi cu faţa schimonosită de spaimă… «Dacă eşti păcătos», replică preşedintele, «atunci te rog să mergi şi să-l ajuţi pe acesta să se spele…»

XXVII

Lunecând pe dalele de marmură învăluite-n fum, preşedintele se întâlni, în mijlocul pavilionului destinat curiozităţilor, şi cu barba de patriarh a lui Lev Tolstoi: «Mă», îl luă în primire Letinski, «tu ce cauţi aici, de nu mai încape omul de tine?! Şi dacă eşti conte, de ce umbli desculţ? Ia, mă, şi te încalţă, dacă tot te lauzi că îţi coşi singur ghetele!» Şi, după o clipă de tăcere: «Şi ce-i cu sacul ăsta pe care-l porţi în loc de pardesiu? De ce îţi pui mereu cenuşă în cap şi te plângi ba de una, ba de alta, de parcă ai fi însuşi Iov aruncat pe o grămăjoară de gunoi proaspăt stins? În fond ce-ţi lipseşte ţie? Ai de toate, şi minte, şi cai, şi bicicletă… Şi atunci de ce umbli pe jos? Doar nu eşti jidovul rătăcitor? De ce nu laşi

ţigăncile în pace: alergi după ele şi te mai dai şi sfânt!?» Letinski apucă bastonul din mâna osoasă a contelui, străbătută de o reţea de vene albăstrii, şi după ce-l cercetă cu atenţie, spuse: «E prea noduros pentru un bătrân. De ce vrei să faci bătături în palme şi nu pe creier? Sau pe creier bătăturile s-au adunat ca ciupercile după ploaie!? Te mai întreb încă o dată: ce vrei? De ce umbli pe câmp, pardon, adică prin pavilion de unul singur? Poftim? Ce-ai zis? Aha, am înţeles: vrei să-l găseşti pe Dumnezeu?» Şi, apoi, spre mine: «I-auzi, Kuky, contele îl caută pe Dumnezeu…». Şi iarăşi, întorcându-se spre Tolstoi: «Dar unde ţi-e lumânarea? Nu crezi cumva că Dumnezeu a fugit din biserică şi s-a ascuns aici, în pavilionul de bizarerii? În fond», adăugă el, «ce să caute Dumnezeu într-o biserică? El e pretutindeni. În tot locul. Cu mici excepţii. Ei, bine», zise Letinski, «lăcaşurile de cult sunt pentru om, nu pentru Dumnezeu. Pun rămăşag că Dumnezeu n-a trecut în veci pe la biserică şi s-a pitit pe undeva într-o scorbură de copac, de unde apare când nu te aştepţi. Ia hai să vedem dacă-i acolo», spuse Letinski clătinându-se uşor în dreapta şi în stânga sosiei contelui Tolstoi. Apoi, ridicându-şi bărbia spre cabina nevăzută a operatorului, răcni: «Hei, Iaki, ia pune mata pe tapet imaginile cu Frumoasa din pădurea adormită… Vezi, ai grijă să fie cât mai multe buturugi pe acolo… Şi eventual nişte urşi şi nişte veveriţe». Din cabină răzbătură iarăşi câteva zgomote înfundate, apoi se auzi un vals de Strauss şi, imediat după acestea, drumul prin pavilion ne fu barat de câteva trunchiuri retezate. «Nu te teme», mi se adresă Letinski, «sunt doar nişte imagini. Dar poate că şi imaginile sunt bune la ceva?!» Apoi îşi întoarse din nou capul spre Tolstoi:

«Ce-ar fi să cădem în genunchi în faţa acestor copaci şi să-l rugăm pe Dumnezeul tău să iasă de acolo… Sau poate că tu zici că sunt doar nişte imagini, nişte spectre şi nu copaci adevăraţi? Ei şi?» făcu Letinski… «Şi ce dacă nu sunt copaci adevăraţi? Dumnezeu poate însufleţi şi-un spectru!» Ultima propoziţie sună destul de ciudat, astfel că bătrânul conte tresări, încruntându-şi sprâncenele stufoase. «În fine, treaba ta», îl contracară Letinski. «Fă ce crezi de cuviinţă. De ce eşti reticent? Dacă Atotputernicul a însufleţit lutul cu duhul său, de ce n-ar putea însufleţi şi imaginile? Pentru El, o astfel de faptă ar fi mult mai uşor de făcut. Nevăzutul însufleţeşte văzutul… Aduce simpla imagine în stadiu de obiect sau de fiinţă lipsită de substanţă… Ce vrei mai mult? Cum, crezi că asta nu e posibil? De ce? Pe lumea asta orice e posibil, zău aşa!» exclamă preşedintele. Între timp, din scorburi începu să iasă fum, întinzându-se printre coloane. «Ei, văd că Dumnezeu ne ascultă, făcându-şi simţită prezenţa prin acest fum… Ei, conte, conte, de ce nu vrei să crezi că lumea asta-i doar o iluzie? De ce vrei să te convingi că materialitatea lumii e vorbă goală aruncată în vânt? Materia e un fum şi poate nici atât. Ea se încheagă şi se destramă asemenea norilor pe care vântul îi mână peste şes. O priveşti şi există. Închizi ochii şi nu mai e. Totul se naşte din gol şi piere în gol. Numai imaginile rămân. Ca de altfel şi ideile şi senzaţiile care le animă…»

Văzând că Tolstoi rămâne neclintit în suspiciunea sa, preşedintele adăugă: «Prea vrei să le ştii pe toate. Prea îţi bagi nasul în toate celea. Cercetezi tot ce se află şi aici, şi dincolo. La ce îţi foloseşte toată ştiinţa asta dacă nu crezi în Dumnezeu cu adevărat? Gândeşti prea mult. Vrei să înţelegi totul. La

ce bun? Cercetezi orice ţi se arată în faţa ochilor. Întorci lucrurile pe o parte şi pe alta, încercând să descifrezi conţinutul lor. Dacă pui mâna pe o piatră, şi pe asta ai vrea s-o storci de ultimul înţeles. Nu mai cerceta atâta. Lasă-te în voia valurilor. Trăieşte clipa de acum… Eşti plin de orgolii şi avid de putere, conte… Rămâi cu bine, noi am plecat». Şi răsucindu-se pe călcâie, preşedintele îi întoarse spatele, murmurând în sinea sa: «Te crezi sfânt şi propovăduieşti mila creştină, dar uită-te mai bine în jurul tău. Ai fost un hulpav. Un veşnic nesătul. Şi azi dacă te duci la Iasnaia Poliana, vei vedea cu uimire că jumătate din oameni, indiferent dacă-s bărbaţi sau femei, seamănă la chip cu tine. Ţi-ai aruncat sămânţa peste tot locul. N-ai iertat nici o femeie… Dacă o prindeai în lanul de secară, o încălecai. Şi dacă o vedeai culegând ciuperci lângă o buturugă, uitai de Dumnezeu. Şi atunci, te întreb, la ce bun atâtea vorbe? Una ai spus, alta ai făcut. Mai lasă-mă cu filozofia ta», zise Letinski. «E putredă de la un capăt la altul. E putred adevărul pe care l-ai propăvăduit…» Apoi, întorcându-se din nou spre mine: «Auzi ce zice Lev: Acel ce n-a cunoscut-o decât pe soţia sa şi a iubit-o ştie mai multe despre femei decât cel ce a cunoscut o mie… Ce părere ai despre apostolatul ăsta, dragă Kuky? Nu-i aşa că e optimist? Citindu-l, ce-ţi zici: trebuie să mă mulţumesc cu ce am şi să nu râvnesc la bunul altuia. Adică de ce să nu râvnesc? Păi, dacă n-aş râvni, nici n-aş şti să preţuiesc propriul meu bun. N-aş avea nici un reper. N-aş putea face nici o comparaţie. Nici la această concluzie la care a ajuns contele Tolstoi n-aş putea ajunge. N-aş şti. Aş orbecăi în beznă. Şi iubind-o doar pe soţia mea, aş semăna în mine multă îndoială. Multă suspiciune. Omul

e făcut pentru cunoaştere. Cunoscând o mie de femei, poţi trage o concluzie despre propria-ţi consoartă. Contele a tras-o ca să-i facă pe plac soţiei, pe care a înşelat-o de câte ori a avut ocazia. Dacă ar fi stat doar la cheremul ei, vederea lui despre lume ar fi fost mult mai îngustă. Dar el a pipăit orice i s-a ivit în cale. Iar ceea ce ne vinde nouă acum drept morală e lipsit de substanţă. Bătrânul e un ipocrit de nu-i găseşti pereche. Chiar şi acum, la vârsta aceasta matusalemică, dacă ar vedea o ţigancă sumeţindu-şi fustele, ar intra în năbădăi. În rest, cum să-ţi spun, fraze bine închegate, bine aduse din condei… Citindu-le, ai impresia că bătrânul e onest. Şi tot ce a făcut, a făcut ca să cunoască adevărul ce sălăşluieşte în om şi în afara lui… Citindu-i însă cu atenţie aforismele, vom descoperi în ele multă găunoşenie. Mult orgoliu şi fală de sine. Iată ce gogoşi ne vinde contele despre condiţia umană: Oamenii, spune el, sunt asemenea râurilor; apa în toate râurile este la fel, una şi aceeaşi, dar fiecare râu este aici îngust, colo repede, dincolo lat, acum liniştit, apoi curat, când rece, când tulbure, când cald. La fel şi oamenii… Asta zice Tolstoi…

În primul rând, apa nu e nicăieri la fel. Chiar şi picăturile de ploaie care cad pe pământ nu au aceeaşi compoziţie. Ca să nu mai vorbim de greutate şi de formă. În privinţa râurilor, contele, cum să-ţi zic, bate apa în piuă. Fiecare om e ca un râu… Ce frumos susură sunetele şi cât de plăcut ne gâdilă pe la urechi… Dar poate că omul nu e râu, ci o baltă stătută, în care orăcăie fel de fel de broaşte… Şi pe măsură ce trece timpul, cum să-ţi zic, apa nu se primeneşte, ci se împute, înţelegi?! Uită-te, de pildă, chiar la tine. Te crezi un râu tumultuos, ce curge la vale? Tu stai pe loc şi bălteşti aici la

preşedinţie. În fiecare zi ce trece, devii tot mai îmbâcsit. Zadarnic încerc să-ţi primenesc gândurile. Tu ştii una şi bună: un timp ai ţinut-o cu consulatul. Voiai să ajungi neapărat consul. Şi ai văzut, ţi-am oferit şansa, dar nu s-a putut. Acum însă coci în minte o altă idee: vrei să-mi uzurpi, cu orice preţ, puterea. Eu încerc să te schimb. Îţi arăt ba una, ba alta. Tu însă eşti orb şi surd la sfaturile mele. Prin urmare, unde e râul care eşti tu? Nicăieri. N-ai fost râu şi nici n-o să fii. Nici eu n-aş putea spune că sunt mult mai breaz decât tine. Şi în mine există multă inerţie. Poate că sunt momente în care mă simt asemenea unui râu sau unui fluviu. Mă bântuie gânduri şi patimi ce-mi animă spiritul. Şi atunci simt în mine totul viu. Fiecare celulă curge înconjurată de alte celule, în vârtejuri mai mari şi mai micuţe, dar pline de tumult. Dar nu trec decât câteva clipe şi curgerea aceasta tumultoasă se transformă în ceva stătut. Mă simt asemenea unui şuvoi plin de chiştoace ce se scurge pe lângă un gard putred, adunându-se într-o băltoacă. Mă uit atunci în luciul băltoacelor formate şi îmi zic: iată ce-i omul… Oricâtă putere i-ai da şi oricât ai încerca să-l faci să se înalţe spre cele măreţe, el tot o dă în bară. Înţelegi sau nu, dragă Kuzin? Toţi suntem la fel, aici contele are dreptate. Aceeaşi substanţă ne pune în mişcare sufletele. Dar mişcarea tinde să se transforme în inerţie. Continuăm să ne mişcăm în gol, învârtindu-ne într-un cerc vicios. Şi ca noi se învârte întreaga omenire. Fiecare om, spune Tolstoi, poartă în el, din embrion, toate însuşirile omeneşti, dar câteodată manifestă unele dintre ele, iar altădată altele, şi se întâmplă deseori să nu semene cu el însuşi, cu toate că rămâne mereu una şi aceeaşi fiinţă. Că omul poartă din embrion toate însuşirile fiinţei

omeneşti nu începe vorbă. Dar dacă stăm şi urmărim cum evoluează embrionul, ne apucăm cu mâinile de cap. Înăuntrul lui e sădit sâmburele răului, al nimicniciei, care învinge tot ce e bun. Nici o clipă omul nu-şi poate ţine gândurile în frâu. Iar dacă şi le-ar ţine, ar ajunge şi mai rău. Omul e suma tuturor animalelor din el. Dacă stai să studiezi cu atenţie embrionul, vei găsi acolo de toate. Şi vertebrate, şi nevertebrate. Vei găsi viermele din măr, dar şi şarpele, şi maimuţa căţărată pe o cracă… Vei găsi în el leul şi hiena care se hrăneşte cu cadavre. Vei găsi păunul, dar şi papagalul, care repetă la nesfârşit aceeaşi frază, auzită în salon. Contele afirmă că, în ciuda contradicţiilor sale, omul rămâne mereu aceeaşi fiinţă. Ei bine, eu mă îndoiesc că rămâne aceeaşi entitate. Eu cred că el e bântuit şi de alte entităţi. Tu ce zici, Kuzin? Desigur, e ceva constant în el. O anumită linie. Dar în rest, celulele nevăzute ale fiinţei sale se evaporă în fiecare clipă în eter. Golul lăsat de ele îl umplu altele, care nu mai fac corp comun cu ce-a fost el. Omul îşi însuşeşte gândurile şi sentimentele altora. Le înmagazinează în eul său şi se manifestă ca atare. Suntem asemenea unor maimuţici închise într-o cuşcă placată cu oglinzi, care imită tot ce văd în jur… Dacă stăpânul îşi aprinde o ţigară, vei vedea că după ce iese pe uşă, maimuţicile fac acelaşi gest. Dacă văd că stăpâna se rujează, se vor ruja şi ele. Cam asta-i tot. În privinţa lui Tolstoi, ce aş putea să-ţi spun?! Contele a căutat să iasă din şabloane, dar a dat peste altele, care l-au copleşit cu totul, devenind prizonierul lor. Propovăduind mila şi umilinţa faţă de cei slabi, el nu a putut coborî niciodată de pe soclul său. Vă rog să nu uitaţi, zice el, că în afară de Tolstoi mai există o mulţime de

alţi oameni. Deci, asta zice Tolstoi despre Tolstoi… Păi, sigur, n-o să uităm. Şi de fiecare dată când vom trece pe lângă un om, îi vom trage câte un bobârnac în cap, ca să-l trezim la realitate… Contele gândeşte una şi spune alta. Fii sigur că ar fi fost încântat ca pe lumea asta să existe doar Tolstoi. Nu unul, ci miliarde de Tolstoi. Sau unul singur, risipit într-o infinitate de entităţi Tolstoi. Şi fiecare din aceste entităţi să scrie *Război şi pace*… Un roman nesfârşit, redactat într-o infinitate de variante… Scrise toate de aceeaşi mână, multiplicată şi ea într-un evantai infinit de exemplare. M-am săturat de aceste idioţenii.»

Preşedintele trase adânc fumul în piept, apoi, răsucindu-şi capul, îl învălui pe conte într-un nor de fum. «Dar ia zi-mi, bătrâne», i se adresă el, «ce ai avut cu Shakespeare? De ce n-ai încăput de el? Ziceai că are metafore cam răsuflate, că viziunea lui asupra lumii nu e coerentă… Ei şi? A ta e corentă? Sigur că-i coerentă. Poate chiar prea coerentă ca să nu ruginească în timp… În fine, te-ai legat şi de Othello, şi de Hamlet, pe care i-ai înlocuit prin contele Bezuhov, de aia a ieşit aşa de gras… Iar pe Hamlet l-ai transformat în veştejitul Levin… Ai încercat să ne prezinţi în oglindă imaginea propriului tău eu… Şi ai luat din tine doar partea ta bună, iar răul ce sălăşluia în tine l-ai dosit sub preş. Shakespeare nu ascundea gunoiul sub preş, ci îl transforma în artă… Înţelegi?»

Şi, după o clipă de reflexie, continuă, adresându-mi-se de data asta mie: «Ehei, Kuky Kuzin, omul e un lucru extrem de complicat… Putem pune orice în cârca sa». «Complicat şi totuşi simplu în esenţa lui», m-am pomenit spunând. «Ia uite unde stătea filozoful», exclamă preşedintele, trăgând cu sete din havana sa.

Apoi, întorcându-se spre conte, spuse: «Şi acum, piei, nălucă. Du-te şi propovăduişte-ţi ideile în pustiu», făcu el, lipindu-şi trabucul aprins de fruntea ridată a bătrânului, care scoase un fâsâit, după care se dezumflă ca un balon…

XXVIII

Ajunseserăm între timp în faţa unui grup alcătuit din trei bărbaţi, ce stăteau de vorbă între ei pe un ton destul de paşnic. «Totuşi, văd că maşinăria lui Iaki funcţionează, chiar dacă el a adormit cu capul pe masă. M-am îngrijorat degeaba: din orice parte am privi-o, istoria nu-şi pierde, totuşi, coerenţa, nu-i aşa?» mă întrebă retoric Letinski, după care, îndreptându-se spre cercul celor trei, adăugă: «Dar iată-i şi pe bravii noştri contemporani! De când vă tot caut, ba în dreapta, ba în stânga şi iată unde vă găsesc!» exclamă preşedintele cu bucurie-n glas. Apoi, făcând doi paşi spre un bărbat înalt, îmbrăcat impecabil, cu o ţinută dreaptă, îi spuse pe un ton familiar: «Cum e vremea pe la voi? Cum, iarăşi e secetă?» Şi, după o clipă de tăcere: «Dar, ia zi-mi, dragă Ronald, ce crezi, Imperiul Răului a dispărut ori ba? Nu cumva s-a mutat în altă parte?» Cum Reagan nu se grăbi să-i răspundă la întrebare, preşedintele luă în obiectiv un alt interlocutor: «Unde ţi-e pata, Mişa?» făcu el, apropiindu-se de Gorbaciov. «Parcă ieri era mai mare… Dar văd că îşi revine câte un pic în fiecare zi. Dacă va creşte tot aşa, mâine-poimâne va ocupa toată Europa. Şi atunci, te întreb, de ce aţi mai dărâmat zidul? Sau poate că tocmai de asta l-aţi şi dărâmat, ca să vă întindeţi şi mai mult?» Apoi, făcând un pas la dreapta, se apropie şi de bătrânul îmbrăcat într-o sutană albă: «Dar tu ce crezi, dragă frate Wojtyła,

acum, după ce ţi-ai încredinţat trupul şi sufletul Fecioarei, lumea e mai bună?» Letinski îi cercetă pe rând pe toţi trei cu o privire meditativă. După care, adresându-mi-se iarăşi mie, spuse: «Istoria nu iartă. Şi ei sunt acum nişte relicve».

Letinski se îndepărtă tăcut de grup, călcând uşor pe dalele de marmură, de pe care se ridicau valuri de fum albe ca fuiorul. «Prin urmare», zise el, «iată că ne-am descurcat şi fără Iaki. Acum ar fi cazul să ne întoarcem. Totuşi, înainte de-a face drumul îndărăt, aş vrea să-ţi mai arăt câte ceva pe-aici…»

Trecând printr-un portic boltit, înconjurat de iederă, ajunserăm acum în dreptul havuzului. Auzeam clipocitul apei, dar nu vedeam curgând nici un fel de apă, ci doar valuri de fum. Deodată, în dreapta noastră am văzut zburând un roi de fluturi frumos coloraţi şi brusc aerul se umplu din nou de forfotă şi de miasme grele… «Suntem din nou la Porţile Orientului», spuse preşedintele. «De fapt, nici nu ne-am îndepărtat de aici. Ci doar ne-am întors cu vreo trei secole în urmă… Probail că Iaki şi-a mai revenit din mahmureală şi a pus în funcţiune aparatura de proiecţie…»

Mai făcurăm câţiva paşi şi apoi văzurăm profilându-se în faţa noastră un bărbat neobişnuit de înalt, cu mustaţă şi cu ochii bulbucaţi, îmbrăcat în veşminte imperiale, iar alături de el, alţi doi, unul în armură şi celălalt în ţinută orientală. Apropiindu-se de primul, Letinski i se adresă cu aceeaşi lejeritate pe care o manifestase şi faţă de ceilalţi oaspeţi din salon… «Ei, Petre, Petre», zise el, «ce s-a ales din testamentul tău? Mai crezi că neamurile din Europa trebuie dezbinate? Unde-i a Treia Romă?» Şi apoi, întorcându-se spre mine, zise: «Toţi visează să întemeieze

câte o Romă, mai mare sau mai mică… Dar ce iese, ai văzut şi tu». La această întrebare, sosia lui Petru nu răspunse. Chipul său mândru rămase neclinit, privind undeva în depărtare… Letinski nu se dădu bătut. «Văd că în după-amiaza asta eşti cam taciturn. Altădată erai mai vorbăreţ. Zi-mi ce s-a întâmplat? Nu cumva te deranjează iarăşi bărbile? Poftim, îţi împrumut o bardă să le tai. Sau poate că tu te mulţumeşti să încasezi doar bir pe ele? Îţi dau însă un sfat: apucă-te de altceva. Nu-ţi pierde energia de pomană. Rusia nu va scăpa în vecii vecilor de bărbi…»

Ţarul îţi zburli mustăţile, rotindu-şi ochii negri, bulbucaţi. «Ia spune-mi», continuă Letinski, «nu cumva te-ai crezut Alexandru Machedon sau Cezar? Istoria ţi-a jucat însă feste şi, acum, când stai aşa, cu mustăţile răsucite-n sus, semeni mai degrabă cu Dalí, pe care îl ţin într-un alt salon. Cultivă girafe în flăcări şi elefanţi… Iar când iese la plimbare, îşi ia cu el întotdeauna o umbrelă şi-un furnicar… De aceea s-au şi înmulţit furnicile pe aici. Unde te întorci, dai doar de muşuroaie… De altfel», continuă Letinski, «Rusia ta a fost uşor suprarealistă. Şi a rămas şi acum la fel… Ai umplut-o cu caftane şi cu fel de fel de şireturi ungureşti…» Petru îşi zburli mustăţile, aţintindu-şi din nou privirea în depărtări… «Chiar dacă nu vrei să-mi răspunzi, zise Letinski, «eu am să-ţi mai pun, totuşi, o întrebare. Ia zi-mi, ce-i cu Marea Ambasadă? Ai fost şi tu ambasador? Vizibil sau invizibil? Oricum, te-ai agitat cam mult… Uite, am aici pe cineva care a dorit să fie consul», spuse preşedintele, făcând un semn cu capul în direcţia mea. «Nu vrei să-l iei în suita ta?» Spre uimirea mea, de data asta Petru ieşi din muţenia în care se claustrase. «Am fost unul vizibil», zise el cu un glas

destul de subţirel pentru statura sa. «Deasupra mea plana altcineva» «Mai planează şi acum?» întrebă Letinski. «Dar ia zi-mi, emisarii tăi mai bântuie Europa sau s-au întors la casele lor? De ce ţi se spune Anticristul?» îl mai chestionă el. Şi apoi: «Dacă nu vrei să-mi răspunzi la întrebarea asta, poate ai să-mi răspunzi, totuşi, la alta. Ce ai făcut cu celebrul tău Cabinet de curiozităţi? Ai găsit femeia cu şapte mâini şi cincisprezece picioare, care ţi-a apărut de atâtea ori în vis în chip de fecioară? Vorbesc cumva prostii?» întrebă preşedintele. «E posibil, desigur, să exagerez. Dar, oricum, nu poţi să negi că aveai o curiozitate de-a dreptul bolnăvicioasă şi că, devenind împărat, continuai să scoţi măsele nu numai la oameni, ci şi la cai?! Şi ce e cu peştele acela cu cap de om pe care-l ţineai într-un acvariu, hrănindu-l cu semnele din zodiac? Crezi că ţi-a purtat noroc, ajutându-te să devii un iluminat?» Văzând că Petru tace, Letinski trase din havană, apoi, întorcându-i pe jumătate spatele, spuse: «Cu mine, te rog, Petre, să nu faci pe nebunul. Că nu merge. Dacă mă enervez, te expediez înapoi la locul tău…» Auzind această ameninţare, împăratul se mai înmuie. «Am înţeles», răspunse el. «Nu aşa», făcu Letinski cu o voce ameninţătoare. «Te rog să respecţi tot protocolul.» «Dar cum? Ce ar trebui să mai spun?» întrebă cu o falsă umilinţă Petru. «Ştii tu ce!», răspunse Letinski, îndreptându-şi braţul spre faţa împăratului, braţ din care ţâşni un mănunchi întreg de pumni. «Să trăiţi, am înţeles!» făcu ţarul, trăgându-se cu doi paşi înapoi şi tremurând de groază… «Vă rog», mai spuse el, cu o voce oarecum spăşită, «puteţi să-mi faceţi orice, numai să nu mă duceţi la azil…» «De unde l-aţi colecţionat? De la un azil?» l-

am întrebat pe Letinski. «Da», răspunse preşedintele, «de la unul special, unde nu prea există clanţe… Medicii de acolo poartă barbă, înţelegi? Iar Petru a intrat atât de mult în pielea ţarului, încât atunci când îi vede, fie că le cere tribut, fie se repede să le radă bărbile şi de fiecare dată se alege cu cămaşa de forţă şi cu nişte cucuie-n cap. Şi aici am multe probleme cu el. I s-a pus nu ştiu de ce pata pe Gorby. Şi cum îl întâlneşte, cum se repede cu pumnii la el, cerând Baltica înapoi.»

Apropiindu-se de celălalt bărbat, îmbrăcat în haine boiereşti, Letinski îi spuse cu glas blând: «Brâncovene Constantine, de ce scheauni ca un câine?» Apoi, tot el: «Dar unde ţi-i ginerele? Dar feciorii? Şi de ce nu îşi ţin capetele în mâini, aşa cum am poruncit?» Cum domnitorul continua să se tânguie, Letinski încercă să-l liniştească, zicând: «De ce jeleşti? Trebuie să ai cugetul împăcat odată ce nu ţi-ai renegat credinţa strămoşească şi nici nu ţi-ai trădat ţara?!… Deşi, cum să-ţi spun, legat de această chestiune, eu am unele îndoieli. De multe ori trebuie să-ţi vinzi patria şi neamul pentru a împinge istoria cu un secol mai în faţă, înţelegi? Trebuie să fii vizionar… Trădarea e o sabie cu două tăişuri, depinde cum ştii s-o mânuieşti, încât din învins să devii învingător…» Zicând aceasta, Letinski îl învălui pe domnitor într-un nor de fum, în care pluteau înălţându-se un şir întreg de rotocoale. «De ce n-ai trădat Înalta Poartă? Că doar fuseseşi plătit? De ce ai luat de la Petru cele trei sute de pungi de aur şi apoi i le-ai dat îndărăt? Crezi că sultanul nu ştia tot ce aveai de gând să faci? Iată ce-ai păţit dacă ai jucat la două capete! Sau poate că la trei, nu-i aşa?… Ai fost mereu cu fundul în două luntri. Iar dacă ai mai văzut una, ţi l-ai vârât, musai, şi acolo… De ce ţi-a fost teamă să rişti?»

«Ţară mică, nevoi mari», zise domnitorul. «Mică la stat, dar mare la sfat, căci te grăbeai să dai sfaturi peste tot!» replică preşedintele. «De ce n-ai vrut să rişti? Vezi dacă n-ai trădat la timp? Dacă nu înapoiai pungile lui Petru şi te ţineai de cuvânt, alta ţi-ar fi fost sorta acum. Adică atunci… Şi alta ar fi fost şi soarta ţării. Puteai cel mult să-ţi pierzi barba, dar nu şi căpăţâna! Dacă Petru l-ar fi bătut pe turc cu ajutorul tău, rămâneai, cum să-ţi zic, vultur în ţara ta mult şi bine. Dacă ar fi pierdut, te-ar fi luat la curtea lui şi ai fi devenit acolo mare dregător… Aveai doar şapte fete, de ce nu l-ai momit cu vreuna dintre ele? Din câte ştiu, Elenca şi Smaranda aveau ochi atât de dulci, încât, scuză-mă că-ţi zic, simţeai nevoia să-ţi lingi degetele după ce te uitai la ele… El cum i-a dat-o pe fiică-sa, Maria?» îl întrebă Letinski, arătând spre celălalt bărbat, ce purta perucă şi era îmbrăcat în armură. Apoi, făcând un pas spre celălalt domnitor, îl întrebă: «Ia zi-mi, frumosule, pe unde mai e divanul tău, ca să-l aducem pe Kant să şadă şi să cugete un pic pe el?!» Şi tot Letinski: «Eu am stat şi am cugetat la soarta lumii şi, cu toate astea, n-am reuşit să ajung la nici o concluzie». Apoi, întorcându-se spre mine: «Dar tu de ce nu întrebi nimic? L-ai putea întreba, de pildă, pe vodă Brâncoveanu ce senzaţie a avut când i-a căzut dovleacul de pe gât… Eu m-am interesat ba de la unul, ba de la altul… Nu trebuie să te sperii. Cică e ceva foarte plăcut… Aşa că hai, capul sus şi nu te mai lăsa pătruns de gânduri rele». Şi, din nou, spre Cantemir: «Dar ia zi-mi, Dimitrie, ce mai ştii de istoria aia a ta?» «La care dintre ele vă referiţi?» «Cum adică la care? Nicidecum la cea scrisă cu hieroglife, plină de corbi, de inorogi şi de alte fiare… Ci la cealaltă, mult mai parşivă…» «Vă referiţi

cumva la *Historia incrementorum atque decrementorum Aulae Othomanicae*?» întrebă politicos cărturarul. «Exact», zise Letinski, făcându-i complice cu ochiul. «Şi de ce aţi numit-o parşivă atunci când v-aţi referit la ea?» «Fiindcă-i parşivă», zise Letinski. «Parşivă?» se miră sosia domnitorului. «Da, parşivă», întări preşedintele. «De ce faci pe niznaiul? Ia uită-te la el, frate Kuzin, nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase, dar dacă apuci să arunci un ochi acolo, te îngrozeşti! De ce l-ai încondeiat atât de frumos pe Mohamed? Ce ţi-a făcut?» «Eu am scris ce-am auzit…» «Se pare că ai auzit cam multe… Dar ia spune-mi: unde ai scris mata această carte şi cui ai închinat-o? Nu cumva preaaugustului autocrator al sfinţitului Imperiu Rus, lui Petru, cel care te-a uns drept Principe Serenissim al Întregii Rusii şi te-a făcut consilierul său?» «Lui», zise sosia lui Cantemir, «şi nimănui altcuiva…» «Dar dacă ai fi rămas la Ţarigrad, ai fi scris tot aşa despre Profet?» «La ce anume vă referiţi?» întrebă domnitorul… «Cum adică la ce? Nu mai ţii minte ce ai aşternut cu pana pe hârţoage?» «Nu prea mai ţin minte toate», zise sosia. «Vrei să-ţi amintesc ce-ai scris?» «Dacă aveţi plăcerea asta», spuse falsul Dimitrie, răsucind între degete buclele perucii sale argintii. «Plăcerea va fi de partea ta, nu a mea», replică Letinski. Dar hai să vedem ce-ai scris…» Şi ducându-şi mâna la frunte, Letinski începu: «Muhamed s-a născut în ţara Kenan (care în Sfânta Scriptură este Canaan) din tatăl Abdulah şi mama Emine, în luna întâia Rebi, în ziua a zecea, care an după calculul astrologilor noştri a fost 570 al Domnului Iisus Hrisos, luna mai, ziua a treia (deşi mohamedanii de azi, rătăcindu-se cu zgârcenie în calculul crugului soarelui, îl

socotesc născut în ziua de 14 septembrie), pe când domnea în Constantinopol Iustin cel Tânăr, în anul al cincilea al domniei lui. Deşi după calculul lui Calvisus, astrolog foarte ager, se spune că naşterea lui a fost pe 5 mai, într-o luni, acesta a greşit, adăugând două zile de prisos, pentru că îl socotea născut în ziua de douăsprezece a întâiei Rebi, dar în cartea Muhammedie se arată limpede că s-a născut în ziua a zece a întâiei Rebi. La ce bun atâtea amănunte», zise Letinski. «Cui folosesc ele? Şi de ce-i ridici în slăvi pe astrologii noştri, iar pe ceilalţi îi denigrezi, zicând că sunt zgârciţi în calcule?» «Am scris şi eu, aşa, ca să fie mai interesant…» «Ei, ca să fie mai interesant», exclamă preşedintele. «Ai scris aşa ca să împrăştii cât mai multă ceaţă asupra naşterii lui Mohamed…» «Da, dar am scris şi altele, mult mai frumoase despre el şi harul lui…» «Nu zic că nu», spuse Letinski, «ai scris şi altfel, uneori chiar inspirat, de pildă atunci când l-ai descris spunând că faţa lui strălucea ca soarele şi strălucirea ei ajungea până la ceafă… Sau atunci când ai descris degetele sale subţiri ca nişte trestii gânditoare şi chiar atunci când ai vorbit despre singurul său fir de păr, ce se desfăcea în alte patruzeci, la fel de subţiri şi luminoase, trase parcă din mărgăritar, ai fost inspirat… Şi chiar şi atunci când ai vorbit despre pecetea sa de pe şezut ce semăna cu o floare de trandafir de mărimea unui ou, tot inspirat ai fost, deşi, cum să-ţi zic, aici ai strecurat, aşa, din fuga condeiului, şi o şopârlă…» «Uneori, când scrii», zise sosia lui Vodă Cantemir, «cuvintele devin înşelătoare…» «Mai mult decât înşelătoare… Dar ia zi-mi, nu te-ai gândit la nici un fel de consecinţe atunci când ai vorbit despre senzualitatea sa? Sau te aflai sub ocrotirea ţarului şi asta ţi-a dat avânt?» «Am scris eu

despre aşa ceva?» «Ia uite-l cum face pe iezuitul», spuse preşedintele. «Se vede că ai învăţat la curtea ţarului multe machiaveslâcuri, nu-i aşa? Deci, zici că nu mai ţii minte ce-ai scris?» Sosia lui Cantemir zâmbi, continând să-şi mângâie peruca. «Atunci, am să-ţi amintesc. Iată ce-ai scris mata în capitolul al zecelea al *Historiei* tale. Citez cuvânt cu cuvânt vorbele luminăţiei tale, aşa cum apar ele în *Istorie*: *Drept minune socotesc ei faptul că atâta patimă avea, încât, împreunându-se, putea suporta asupra sa acţiunea a treizeci de bărbaţi şi putea satisface un număr egal de femei într-o singură noapte.* Iar mai la vale, te avânţi şi mai şi: *Odată se afla cu oştirea în faţa unor arabi răsculaţi şi, trecând şase luni de când oştenii nu se întorseseră pe la casele lor, au început să cârtească şi să spună că nu pot să-şi înfrâneze pofta trupească, de aceea, sau să-i lase să plece pe la casele lor, sau să le îngăduie să se împreuneze cu femei străine pe pământ străin. Mohamed socotind că pe de o parte în Coran se porunceşte să nu se spurce pe pământ străin, deci cu captivii lor, iar pe de altă parte înţelegând, prin descoperire, că victoria asupra potrivnicilor o să se petreacă în curând, a respins amândouă cererile, însă a spus că va întreba la noapte pe Dumnezeu ce se cuvine să facă. Luminându-se de ziuă, a întrebat care este numărul celor ce doresc cu nerăbdare împreunare cu femeile lor. Şi s-au aflat până la 5.000 de bărbaţi…*» «Da», spuse sosia, «îmi amintesc că am scris asta, dar înainte de a scrie l-am prevenit pe cititor, zicându-i că toate acestea sunt simple zvonuri ce bântuie prin popor, prin urmare, nu trebuie luate în seamă…» «Şi atunci de ce le-ai mai aşternut pe hârtie?» «Le-am aşternut doar pentru cei foarte curioşi…» «Pentru cei foarte

curioşi ţi-ai dat şi tu poalele peste cap. Oare cu astfel de lucruri trebuie să-şi umple mintea un mare cărturar?» «Nu uitaţi că am fost şi un mare sfetnic…» «Păi de aia l-ai şi ponegrit pe Profet», zise Letinski, după care, abordând aceeaşi poziţie meditativă (îşi duse din nou mâna la frunte), citi mai departe: *Atunci, chemându-i la el, le-a spus că are poruncă de la Dumnezeu (departe fie de noi o asemenea hulire a lui Dumnezeu) ca, fără să calce poruncile Coranului, el însuşi oferindu-şi propriul său trup să le potolească pofta. Şi astfel fiindu-i ridicate (zic ei) preasfintele haine şi poalele cămeşii, i-a satisfăcut pe toţi fără întrerupere, dar prin aceasta nu s-a obosit, nici nu a păţit ceva rău…* Ei», zise preşedintele ştergându-şi fruntea de sudoare, «acum înţelegi de ce am spus că istoria ta e parşivă? Mereu dai vina pe nu ştiu care ei, dar cine sunt aceşti ei nu ne explici. Îi pui frumos între paranteze şi gata, te-ai spălat pe mâini… Ei zic, dar poate că ei nu zic nimic». Sosia tăcea, mângâindu-şi în continuare cârlionţii în cascadă ai perucii sale argintii, ce-i curgea mult dincolo de umeri. «Încerci să ne arăţi doar partea ridicolă a lucrurilor. Şi chiar şi acolo unde, chipurile, îl vorbeşti de bine, strecori răutăţi cu carul. În cartea ta, Profetul rupe luna ca pe-o pâine, o parte o aruncă peste Mecca, iar cealaltă o vâră în mânecile hainei sale… Imaginea-i frumoasă, nu zic nu. Pentru vremurile de atunci, ai fost destul de inspirat. Luna ca o pâine, degetele subţiri ale lui Mohamed înălţându-se deasupra cetăţii Mecca etc., etc. Asta la prima vedere. Dar dacă te apleci mai mult asupra lor, încercând să descifrezi simbolurile, vei descoperi în ele multă răutate, mult venin… Prin urmare, Mohamed frânge luna ce se înalţă deasupra cetăţii Mecca, o parte o aruncă înapoi pe cer,

o parte o ascunde în mânecă. Ce simbolizează luna? Misterul lumii ce nu poate fi cunoscut de om. Mohamed lasă o parte din mister la locul său. Iar cealaltă o ascunde în mâneca hainei sale. De ce neapărat în mânecă? De ce nu-l bagă în sân, ca să fie cât mai aproape de inimă? Nu cumva scriind aceasta ai vrut să sugerezi că Profetul se joacă de-a hocus-pocus cu credincioşii lui? Uite luna, nu e luna, sau mai ştiu eu ce. Sau şi mai rău: mata mergi şi mai departe cu parşiveniile şi împingi gândul la jocul de cărţi, care, din câte ştiu, e interzis de legile Coranului… Tu însă nu ai scris *Historia*… pentru musulmani. Musulmanii nu ar fi înţeles aluzia. Ai scris-o pentru creştini, care înţeleg foarte bine aluziile tale şi compară luna din mâneca lui Mohamed cu un popă sau cu un as. Prin urmare, ceea ce ai făcut tu e o blasfemie. Numai pentru asta ai fi meritat cu prisosinţă pedeapsa capitală. Dacă te prindeau, sultanii te-ar fi tras în ţeapă sau ţi-ar fi despicat trupul în bucăţi, legându-l de patru cămile. Dar tu ştiai, că eşti la adăpost şi că nici un fir de păr nu ţi se putea clinti din perucă atât timp cât nu te mişcai din Sankt Petersburg… Nu ai riscat nimic şi ai scris ce ai poftit. Nu cred că ai procedat corect, asta cu atât mai mult cu cât o parte din învăţătură ai supt-o la lumina lunii ce răsărea din mâneca lui Mohamed! Câte limbi ai învăţat acolo?» «Vreo şase», zise domnitorul. «Şi, în total, câte vorbeşti?» «Vreo douăsprezece», răspunse sosia lui Dimitrie. «E mult, e puţin pentru un iluminat?» «Nu ştiu», zise cu modestie Cantemir. «Crezi că am putea susţine o conversaţie în turcă? Sau preferi limba plină de bucle a lui Voltaire? Ce înseamnă *aslama,* dar *salam*?» întrebă el. Şi în timp ce sosia răpundea „supunere“, „mântuire“,

preşedintele deschise deodată gura şi făcu *fu*, slobozind asupra domnitorului un şir de douăsprezece limbi la capătul cărora mai ardea câte un capăt de chiştoc. «Vezi ce înseamnă supunere şi mântuire? Nu pentru ei, ci pentru tine!» îşi încheie, oftând, Letinski rechizitoriul.

Şi tot el îl scutură de scrum pe domnitor, zicându-i: «Ţinând cont că mi-ai împuiat atâta capul despre gâlceava înţeleptului cu lumea, ar fi trebuit să fii tu mai înţelept. În fine», făcu Letinski, bătându-l uşor pe umăr, «rămâi cu bine Mitea. Mai discutăm şi mâine când o să-ţi vină glagoria la cap.» «Hei, Mitea, Mitea, făcu el folosind diminutivul, de ce n-ai spus în *Historia* aia a ta că Rusia lui Petru era cât pe ce să îmbrăţişeze credinţa în Allah, dar că ţarul Vladimir, nu se ştie din ce pricină, din păgân s-a făcut creştin. Nu se ştie însă ce ne rezervă viitorul! Aşa că ai mare grijă, Mitea! Deasupra Rusiei planează, alături de Iisus, şi Buddha, şi Allah!» Apoi, întorcând din nou capul spre mine, zise: «Cred că a sosit timpul să facem cale întoarsă. În mare, am văzut ce era de văzut. Am ţinut neapărat să vii şi aici, la Porţile Orientului, ca să îţi dai seama în ce lume ne-nvârtim. Aici, începând de la opincă la vlădică, toţi fac temenele şi cârtesc. Cârteşte prostimea, dar cârtesc şi cărturarii. De aceea îi şi pedepseşte Dumnezeu, care e unul şi acelaşi pentru toţi».

Şi apoi, ridicându-şi privirea spre tavan, strigă: «Tu ce zici, Iaki, am sau n-am dreptate?». Dinspre cabina operatorului se auzi un behăit prelung. «Nu ţi-am spus asta ca să behăi», îl mustră preşedintele. «Cu tine omul poate discuta vreodată serios?» «Scuzaţi», se auzi vocea subţire a lui Iaki. «Nu m-am putut abţine să nu râd…» «Nu te-ai putut abţine», făcu preşedintele. «Bine că

eu pot… Pune odată aparatura în funcţiune şi dă-i drumul la marş… După cum vezi, vizita de azi a luat sfârşit.»

Urmară câteva clipe de tăcere, apoi din difuzoare răsună marşul militar. «Să mergem», propuse preşedintele.

Deşi salonul se golise de oameni, preşedintele îşi îndreptă ţinuta, luând o poză marţială. «Ei, ce zici, dragă Kuzin», mă întrebă el când ajunserăm aproape de ieşire, «ţi-a plăcut sau nu ţi-a plăcut salonul meu?» Apoi, aruncând o ultimă privire spre sala imensă străjuită de porticuri şi coloane, zise: «Ceea ce ai văzut aici e un experiment unic în felul său. Unic în istorie şi, poate, şi în literatură. E un fel de *happening*. Un fel de *performance* sau cam aşa ceva, cu care ne umplu capul de atâta vreme artiştii postmodernişti atunci când aruncă pe piaţă fel de fel de teorii. Toţi fac tot felul de giumbuşlucuri, unul pune un scaun de WC în mijlocul salonului, prezentându-l drept operă de artă. Operă de artă pentru ce şi pentru cine? Pentru cap sau pentru pajură? Adică pentru cap sau pentru fund? Altul iese în stradă şi îşi dă foc la păr, filmând în amănunţime toată scena. Când însă experimentul ajunge într-un punct palpitant, scoate dintr-un perete stingătorul şi se acoperă din cap până-n picioare cu o spumă albă pe care scrie: *fresh*! Şi alte drăcovenii de genul ăsta. Futurologii vorbesc şi ei despre sfârşitul istoriei, dar stau cu mâinile în sân şi nu fac nimic să mişte istoria din loc. Nimeni nu s-a gândit la un experiment măreţ. Eu m-am gândit şi-am adunat aici, de-a valma, toate epocile, chiar şi comuna primitivă. Toţi oamenii importanţi sau, mă rog, o parte din ei, începând cu şefi de state, cu filozofi, cu tot felul de proroci, magi, ghicitori în stele, poeţi

şi filfizoni (în salonul cinci sunt o duzină de don juani) îşi au câte o replică aici! În total sunt 999 de sosii. Cifra însă nu-i bătută în cuie. Dacă va fi cazul, o voi lărgi sau îngusta. În funcţie de cum vor fi vremurile şi vremea. A ieşit, într-adevăr, ceva cu totul strălucit. Pentru necunoscători, priveliştea s-ar putea să fie una nu tocmai grozavă. Cei neiniţiaţi ar putea avea chiar impresia că în saloane domină harababura şi haosul suprem. E posibil ca într-adevăr aici să fie şi un pic de haos. Haosul este însă aparent. Şi, în afară de aceasta, după cum ştim, hosul dă naştere la ordine. Mai întâi lucrurile se împrăştie în spaţiu, pentru ca apoi să se aşeze într-o ordine de neclintit. Nu trebuie să neglijăm însă şi faptul că ordinea împiedică de foarte multe ori gândirea să articuleze o idee nouă, pe când haosul o poate împinge să iasă la suprafaţă… Înţelegi ce-ţi spun, Kuzin? Tulbură apa şi peştii îşi vor întoarce burţile în sus. Aşa se întâmplă şi cu gândirea. Şi cu tot ceea ce înseamnă noutate în materie de istorie sau artă. Când au parte de ordine, cuvintele şi ideile, ba chiar şi legile stau cuminţi la locurile lor. Ca în tabelul lui Mendeleev, totul e bătut în cuie. Dar ia vino şi agită un pic acest insectar al elementelor şi atunci vei vedea ce va ieşi! Uneori puterea gândului poate modela nu numai sufletul, ci poate conferi o altă formă şi aerului din jur, făcându-l să mustească de imagini. Cam aşa ceva am obţinut şi eu aici. O istorie globală. Un fel de sferă Rubik, compusă din mai multe epoci şi mai multe personaje. De aceea nu e de mirare că aici încă domneşte haosul. Lumea e încă nouă şi fiecare lucru caută să-şi găsească un făgaş al său. Curând însă voi face încă o mişcare, trecând, ca să zic aşa, de la analiză la sinteză, şi atunci toate se vor aşeza

frumos la loc. Voi obţine o sferă mai mică, un fel de chintesenţă a tuturor sferelor, redusă la personaje şi întâmplări semnificative. Ei, ce zici de experimentul acesta al meu? Eşti încântat de el sau ba?» «Parcă am fi trecut Purgatoriul», am exclamat. «Exact», făcu Letinski, «cum de ai ghicit? Dar iată că am şi ieşit sau, mai bine zis, suntem pe cale de-a ieşi din el…»

Şi după ce spuse asta, adăugă, recitând din Dante: *Cei ce sunteţi voi ce veniţi din susul/ cernitei ape-n care-s puşi să fiarbă/ toţi cei ce-n beznă şi-au aflat apusul?// Împinşi de cine-aţi fost – şi cine/ v-a îndrumat prin veşnicia oarbă*!? Ei, dragă Kuky», mă întrebă el, «ţi-au plăcut versetele?

Am făcut semn că mi-au plăcut. «Ar fi bine atunci», mă povăţui preşedintele, «să le memorezi ca să le reciţi când ne vom reîntâlni cu Alighieri… Dar te mai rog încă un lucru», zise el, «uită pentru totdeauna ce-ai văzut aici, iar dacă se va întâmpla să te întrebe cineva, fii pregătit să-i spui că ai trăit o halucinaţie. Căci, în fond, asta a şi fost…»

XXIX

În fine, părăsind salonul cu sosii am revenit, destul de obosiţi, în somptuosul birou prezidenţial. Nu-mi dau seama nici acum cât a durat periplul nostru prin purgatoriul mai mult sau mai puţin palpabil al lui Letinski. După cum nu-mi dau seama dacă spaţiul acela exista aievea sau era doar rodul închipuirii noastre. Poate că preşedintele Letinski, care era preocupat, printre altele, şi de ştiinţele oculte, m-a transpus într-o stare de hipnoză, transferându-şi o parte din obsesiile ce-i apăsau conştiinţa încărcată. Sau e posibil ca tot ce văzusem să fie într-adevăr real. Eram, de altfel, într-o stare destul de confuză;

mă simţeam incapabil să judec la rece tot ce mi se întâmplase. Întâmplările erau încă destul de calde, iar personajele sau poate spectrele cu care mă intersectasem pe traseu continuau, într-un fel sau altul, să-şi facă simţită prezenţa în conştiinţa mea. Ţineam minte foarte clar tot ce mi se întâmplase. Dar nu mă puteam concentra asupra nici unui amănunt, şi asta fiindcă în capul meu totul se amesteca de-a valma. După ce s-a scurs o bucată de timp, rememorând faptele şi întorcându-le pe o faţă şi pe alta, am încercat să trag nişte concluzii. De fiecare dată însă ajungeam la câte un amănunt care răsturna tot eşafodajul de idei şi supoziţii construit, astfel că eram nevoit să iau totul de la capăt. Rememorarea în sine a întâmplărilor era un exerciţiu destul de complicat, care avea drept rezultat intrarea mea într-o stare de semitransă. Retrăiam la un moment dat cu atâta intensitate faptele trecute, încât pierdeam controlul asupra lor. În fine, n-are rost să despic acum firul în patru. În fond, ce contează dacă periplul prin lumea sosiilor lui Letinski a fost unul real sau doar indus, odată ce tot ce văzusem şi simţisem pe parcurs era foarte logic şi atât de palpabil, încât mi se pare de-a dreptul inutil, dacă nu chiar absurd, să mă întreb dacă faptele trăite erau reale sau ireale. De unde ştim noi de fapt dacă simţurile prin intermediul cărora percepem lumea nu sunt doar iluzii? Funcţionăm după un program dirijat de forţe pe care le putem doar bănui.

Salonul bizareriilor prezidenţiale mi se părea la fel de real sau ireal ca peştera lui Platon. Ceea ce conta aici era unghiul de vedere. Care putea fi unul fix sau unul iluzoriu. Trecusem, oricum, printr-o experienţă unică în felul ei, din care trebuia

să-mi însuşesc anumite învăţăminte de ordin psihic sau ideatic. Nu ştiu dacă mi le-am însuşit sau nu. Oamenii cu greu îşi depăşesc limitele. Orice li s-ar întâmpla, ei continuă să se cramponeze perpetuându-şi vechile obiceiuri şi preconcepţii, dobândite în copilărie sau în anii tinereţii. Învaţă câte ceva, meditează asupra faptelor trăite, dar nu-şi schimbă comportamentul. Aşa şi eu.

În timp ce meditam la toate astea, preşedintele Letinski tuşi uşor şi îşi făcu intrarea în birou, călcând pe covorul moale menit să amortizeze orice pas. Tuşise din instinct. Sau poate că tusea lui avea drept scop să atragă atenţia unui eventual intrus asupra faptului că revenise în salon. L-am auzit, în dreapta mea, umflându-şi nările şi amuşinând aerul din jur. «Nu simţi nimic suspect?» mă întrebă el. Am tras, la rându-mi, mai mult din politeţe, aerul pe nări, dar n-am depistat nimic neobişnuit. În încăpere stăruia mirosul havanelor pe care le fumasem în timpul conversaţiei; se simţea, ce-i drept, şi un iz înţepător, emanat probabil de cenuşa depozitată în sarcofag. «Nu simţi miros de trup străin?» mă chestionă preşedintele. «Un iz de transpiraţie dulce-acrişor, emanat de nişte subsuori spreiate dimineaţă cu un Cristian Dior parvenit prin contrabandă? Mirosul ăsta nu ţi se pare cunoscut?» «Nu simt nimic», am zis, luând o figură nedumerită.» «Nu simţi nimic», mă strâmbă preşedintele. «Niciodată nu simţi nimic… Şi atunci de ce îmi ceri mereu sporuri la salar?» «Mai am şi eu nevoie. Uneori banii nu-mi ajung de la o chenzină la alta. Am datorii la stat…» «Auzi», făcu preşedintele, «are datorii la stat!? Păi dacă ai, plăteşte-le! Ce aştepţi, să ţi le plătesc eu? Dacă toţi ar face ca tine, am da faliment… Mai strânge şi tu cureaua,

dragă Kuzin, te-ai obişnuit să trăieşti pe picior mare», spuse preşedintele absent, amuşinând în continuare aerul din jur. «Am impresia», continuă el, «că Vera iar a intrat în călduri…» Şi văzându-mă că îl privesc întrebător, adăugă: «Cum intră în călduri, cum dă iama prin sertare. Şi n-o face de una singură, ci îl mai cheamă câteodată şi pe Iaki să-i ţină de urât. Ce caută, nu ştiu… Că doar toate hârtiile oficiale trec prin mâna ei… Mă rog, capricii de muiere. Probabil că asta o excită», zise el. «Tot ce-i posibil», m-am pomenit spunând. «Femeile au tot felul de manii…» «Ehe», făcu preşedintele… «Ce ştii tu, dragă Kuzin… Dacă ai cunoaşte-o mai bine pe Vera, ţi-ai schimba cu o sută optzeci de grade opinia despre femei… Ce temperament… Acum o vezi rece ca gheaţa, dar când îi intri în graţii gheaţa se transformă într-o flacără ameţitoare, care îţi îmbată nu numai simţurile, ci îţi propulsează şi spiritul spre înălţimi nebănuite. Asta e Vera… Nu e de mirare că are lipici la bărbaţi. Îi dă gata din două-trei mişcări…» «Şi nu sunteţi gelos?» «De ce să fiu gelos?» spuse preşedintele, făcându-mi cu ochiul. «Ce e al meu e şi al naţiunii! Dar unde eşti, Vera?» strigă el. «Aici», susură de undeva din dreapta noastră glasul cunoscut al secretarei. Ne-am întors automat capetele în direcţia aceea şi am văzut-o pe Vera stând goală puşcă în fotoliu şi pufăind dintr-un trabuc. «Cum îndrăzneşti să te prezinţi aşa în faţa mea?» «Am vrut să vă fac o surpriză», spuse secretara cu un glas mieros. «Sunt sătul până peste cap de astfel de surprize… Nu ţi-e ruşine să stai goală puşcă în faţa preşedintelui tău?» se răsti el. «Am crezut că veţi reveni în birou singur…» «Şi ce dacă aş fi revenit singur? Te rog să ai un comportament decent.» «Vreţi să-mi pun, cumva, trusoul ăla

special?» «Despre ce trusou baţi câmpii? Pune-ţi odată hainele pe tine şi marş la locul tău. Vacă ţaristă», strigă el. Nu ştiam dacă preşedintele se simţea jenat de mine sau doar juca teatru, cum făcuse de atâtea ori. «Am crezut că aveţi nevoie de serviciile mele.» «Hai, mişcă odată», spuse preşedintele, de data aceasta cu o voce calmă. «Ia-ţi catrafusele şi du-te, că altfel dai de belea…» «Dar catrafusele mele sunt în birou…» «N-auzi ce ţi-am zis? Marş odată de aici…» În fine, Vera se ridică ofuscată din fotoliu şi, acoperindu-şi sânii cu o foaie de hârtie pe care se zăreau însemnele prezidenţiale, trecu în biroul său, trântind cu putere uşa în urma ei. «Bine c-am scăpat de scorpie», zise Letinski. «Câteodată e atât de sâcâitoare, încât îmi vine s-o sugrum. De, ce vrei», adăugă el, zi-i femeie şi taci din gură… În fiecare zi îmi face câte o surpriză, de îmi vine să mă caţăr pe pereţi… Acum putem să ne simţim din nou în largul nostru.» Zicând aceasta, preşedintele luă telecomanda şi apăsă pe un buton; uşa se închise în urma noastră, iar draperia alunecă şi ea la locul ei.

«Prin urmare, o făcurăm şi pe asta!» exclamă el, după o clipă de tăcere. «Ei, ce zici, Kuzin, ţi-a plăcut salonul meu ascuns?» mă întrebă încă o dată preşedintele. Cum nu ştiam ce să-i răspund, Letinski mă bătu prieteneşte pe umăr, zicând: «Ai văzut în ce constă, de fapt, puterea mea? Îi am pe toţi, aici, la degetul meu mic». Căscând prelung, preşedintele închise capacul sarcofagului, aranjând cu grijă setul de havane aşezate într-un sertar mobil, deasupra urnelor, şi se ridică de pe scaun. «Morţii cu morţii şi viii cu viii», spuse el. După care adăugă: «Acum îmi cunoşti toate intimităţile. Nu chiar pe toate, dar o mare parte din ele. Ai grijă pe unde te

duci şi ce şi cum răsufli… Sunt cu ochii pe tine. Dacă începi să spui în dreapta şi în stânga vrute şi nevrute, să nu te miri prea mult când te vei trezi – în fond, îmi eşti ca un frate, sau hai, nu chiar ca un frate, ci ca o soră, pardon, am vrut să zic văr – cu domiciliul mutat în această sacră urnă. Nu te ameninţ, ci doar te previn prieteneşte… Ai grijă… Nu-mi plac palavragiii…»

Văzându-mă că-mi pierd cumpătul, Letinski adăugă: «Eu nu zic să nu spui nimic, să taci ca mutu'. Că atunci vei da de bănuit. Poţi să vorbeşti. Trebuie să ai însă grijă ce spui, cum spui şi, mai ales, cui şi unde spui… Dacă vezi că te mănâncă limba, nu ai decât să te proţăpeşti preţ de o oră-două în faţa oglinzii şi să vorbeşti cât vrei… Te-aş sfătui, totuşi, să dai dovadă, atunci când îţi vei da drumul, de o oareşicare moderaţie. Uneori, chiar când stai de vorbă doar cu tine însuţi, în oglindă vei descoperi nu două urechi, ci patru sau mai multe…»

XXX

Cu havana fumegând în colţul gurii, preşedintele mă privea cu insistenţă. Stăteam cu capul plecat şi transpiram. Mi se lipise de spate nu numai cămaşa, ci şi haina… Palmele mi se umeziseră şi ele, ca de altfel şi ciorapii, care păreau acum că-mi lunecă de pe picioare. «Prin urmare, ai aici, la mine, un statut priveligiat», zise Letinski, făcându-mi duplicitar din ochi.

Puteam să înţeleg şi una, şi alta. Oricum, începusem să mai înţeleg câte ceva. Slujeam la preşedinţie pe post de paravan. Preşedintele tuşi, luând din nou o mină serioasă. «Şi acum, ce zici», propuse el, «hai să schimbăm din nou locurile şi să discutăm ca doi oameni normali la cap…» Am îngânat ceva

nedesluşit, m-am ridicat de pe scaunul prezidenţial, şi am revenit lângă măsuţa ataşată în cruce de fastuosul birou prezidenţial.

Letinski făcu mişcarea inversă, aşezându-se pe scaunul său oficial. Mâinile îi tremurau uşor, sprânceana dreaptă era străbătută de un tic nervos. «Un moment», spuse el, zâmbind cumva stingher, «să-mi iau medicamentul…» Şi preşedintele se aplecă spre dreapta, luându-şi geanta diplomat dotată cu cifru, de unde scoase o sticlă de Hennessy, rotind-o în lumina vâscoasă a amiezii ce se strecura prin storurile trase.

Lichidul dinăuntru, de culoare roşu-auriu, se clătina încetişor într-o parte şi în alta, îndemnându-te să te gândeşti la savoarea şi vechimea lui. Din pricina emoţiilor prin care am trecut, cerul gurii îmi era uscat ca iasca. Am înghiţit în sec de câteva ori şi apoi, în sfârşit, am salivat. Uitându-se cu coada ochiului la mine, preşedintele zâmbi ca pentru sine. «Vrei?» zise el, desfăcând sticla şi turnând coniac în două păhărele de cristal, scoase din aceeaşi geantă. Şi fără să mai aştepte răspunsul meu, Letinski luă paharul şi-l dădu pe gât, nu însă înainte de a fi vărsat trei picături în memoria înaintaşilor ce-şi dormeau somnul de veci în sarcofagul aşezat pe somptuosul său birou. Am făcut acelaşi lucru. Adică am vărsat şi eu trei picături, nu pe sarcofag, ci pe covor… Preşedintele mai turnă un rând. Ridicând păhărelul, îl roti în lumină, după care îl goli până la fund. Aveam acum în faţa mea parcă un alt om, un alt Letinski. Atitudinea lui faţă de mine se schimbase. Îl simţeam mai cald, mai apropiat. Un om ca toţi ceilalţi. Continuam însă să mă manifest prudent. Nu ştiam cât o să dureze starea asta. Preşedintele avea mai multe

măşti, aşezate una peste alta. Le putea schimba cât ai clipi din ochi, ca pe nişte batiste sau ca pe nişte ciorapi ce s-au uzat în dreptul călcâiului sau al degetului mare. Era suficient să ridice o sprânceană pentru ca întreaga sa înfăţişare să se schimbe cu o sută optzeci de grade sau doar cu treizeci sau douăzeci. Sau cu un singur grad. Schimbarea o simţeai pe propria ta piele. Dacă mişca un deget altfel decât de obicei, te înfiorai… În fine, am ridicat la rândul meu paharul, am toastat în cinstea sa, după care l-am aşezat înapoi pe masă. Chiar dacă preşedintele părea binedispus, nu se cădea să beau cot la cot cu el. Sau dacă beam, trebuia s-o fac cu măsură. Mă gândeam că acum era momentul potrivit să mă retrag. Dar Letinski, aşezându-se comod pe scaun, îmi făcu semn să rămân pe locul meu.

«Te rog să uiţi tot ce ţi-am spus. Din pricina stresului, uneori vorbesc cam mult. Un preşedinte», adăugă el, «niciodată nu vorbeşte sincer. Toţi îl linguşesc. Nimeni nu îndrăzneşte să-i spună adevărul despre propria-i persoană. Şi asta îl macină zi de zi, ceas de ceas, minut cu minut, secundă cu secundă, făcându-l să fie din ce în ce mai singur. El e înconjurat de un halou de fum. Da», îşi continuă confesiunea Letinski, «nu tot ce ţi-am spus e adevărat. Dar totuşi un pic de adevăr există în fiecare vorbă pe care am rostit-o. Am avut o copilărie grea. De aceea poate caut acum, când am ajuns la vârsta maturităţii, să îmbrac lumea într-o perdea de fum. Aş vrea ca totul să fie altfel decât a fost şi este. Dacă aş putea, aş întoarce timpul înapoi şi mi-aş construi o lume cu totul altfel decât cea în care am trăit. Da, am avut o copilărie grea, cumplită aş putea să spun. Nici nu-ţi dai seama prin ce lipsuri am trecut. Dar

hai să-ţi povestesc pe scurt câte ceva despre trecutul meu îndepărtat. Şi, umezindu-şi gura cu un şerveţel parfumat, Letinski continuă: «M-am născut într-un sat lituanian», spuse el cu o voce obosită, «în apropiere de Palanga. Mama mea avea un sânge amestecat. Tata aşijderea. Bunicul meu pe linie maternă era pe jumătate polonez, pe jumătate lituanian, iar bunica rusoaică. Bunicul dinspre tată era finlandez, în timp ce mama lui avea o ascendenţă slavă. Prin urmare, în mine curge un sânge amestecat, care mă împinge spre unele excese. Acum mă cunoşti destul de bine, ai avut parte de tot felul de ieşiri, peste care ai trecut cu brio. Uneori îmi găsesc foarte greu un echilibru şi aceasta din pricina nenumăratelor frustrări adunate în copilărie şi în adolescenţă… Mă bântuie tot felul de amintiri şi gânduri. Există în biografia mea goluri pe care nu le voi putea umple niciodată. Nu ştiu nici unde şi nici când s-au cunoscut părinţii mei. Nu erau, oricum, de-ai locului. S-au stabilit acolo mânaţi, probabil, de urgia ce se abătuse peste ţară. Perioada foametei, pe care am prins-o, a săpat galerii adânci în conştiinţa mea. De fiecare dată când îmi aduc aminte de acei ani de după război, mă apucă groaza. Nici nu ştiu cum am supravieţuit. S-au întâmplat atunci, dragă Kuzin», îmi spuse el cu tristeţe, «fapte cumplite. Greu de imaginat. Foametea era atât de cruntă, încât oamenii mâncau rădăcini şi coajă de copac. Se abătuse asupra noastră urgia de pe lume. Tot ce însemna provizie de grâu sau de alte alimente fusese confiscat de către stat. Oamenii îngropaseră saci de făină în pământ. Dar făina fie că mucegăise, fie că fusese devorată de şoareci şi de şobolani… Din ogradă dispăruseră toate orătăniile. Nu mai rămăsese nici urmă de câini sau de pisici.

Şoarecii şi şobolanii se refugiaseră pe câmp. Dar şi acolo erau vânaţi. Doar ciorile planau din când în când deasupra dealurilor sterpe, croncănind arareori în peisajul golit parcă de orice urmă de mişcare; instinctul lor de conservare le ţinea la distanţă de aşezările omeneşti. Amintirile mele din acele vremuri sunt tulburi. Cum să-ţi zic, eram destul de mic, dragă Kuzin… O mână de om tremurătoare ca o frunză pe care o mişcă vântul gata-gata s-o desprindă de pe ram. Abia înmugurisem, dar, copil fiind, mă simţeam ajuns la capătul vieţii, ca şi cum m-aş fi născut bătrân. Amintirile s-au sedimentat la nivelul epidermei, al mucoaselor, al uscăciunii gurii şi al gemetelor ce se auzeau în jur. Am aici», spuse preşedintele, «un dosar cu procese-verbale care relatează la rece faptele ce s-au petrecut atunci, în vremea foametei, dragă Kuzin…»

XXXI

Într-adevăr, preşedintele îşi pierduse din fluenţa verbală. Vorbea sacadat, găsind cu greutate cuvântul potrivit pentru a-şi exprima ideea. Se repeta. Se încâlcea în propriile sale vorbe. Profitând de buimăceala mea, preşedintele încerca să-şi croiască o nouă biografie. Nu era prima dată când făcea acest lucru. La fiecare nouă întâlnire venea cu o altă poveste despre el şi familia lui. Mă uitam la Letinski şi nu-l mai recunoşteam. Era parcă alt om. Sau, mai degrabă, un alt mecanism. Pe jumătate gripat. Stătuse în faţa mea şi turuise ore în şir, verzi şi uscate, trecând de la o idee la alta, cu o uşurinţă ameţitoare. Şi acum, iată, deodată se oprise şi nu se mai putea mişca din loc… Se comporta ca şi cum ar fi trebuit să treacă peste un obstacol şi nu putea sau nu avea suficientă încredere în propriile-i forţe

pentru a se smulge din inerţia care i-a paralizat reflexele… «Multă suferinţă. Da», continuă el cu o voce în care se ghicea tristeţea, «am aici, în acest sertar, un proces-verbal din vremea foametei. Când îl privesc, am senzaţia că am în faţă o ghilotină cu lama suspendată undeva în gol şi că e suficient să fac o mişcare greşită pentru ca măreţu-mi cap să zboare de pe umeri… Cum să-ţi zic, au fost multe cazuri de antropofagie. Oamenii nu s-au dat în lături să-şi căsăpească semenii şi să se hrănească din carnea lor. Indiferent dacă a fost vorba de prieteni sau de rude foarte apropiate. Iată aici, am în faţă un caz ce s-a petrecut într-un cătun din apropiere de Palanga. Dar ce rost au atâtea introduceri, hai să-ţi spicuiesc câte ceva din ce am strâns în dosar…»

Şi, dregându-şi glasul cu o jumătate pe păhărel de Hennessy, preşedintele citi cu o voce sacadată: «…Pe 10 ianuarie 1947 s-a stins din viaţa Ekaterina K., o femeie de cincizeci de ani, care avea trei copii: două fete, una de şaptesprezece, alta de cincisprezece ani şi un fiu în vârstă de trei ani. După moarte, fiul a luat cadavrul mamei, l-a tranşat şi a făcut răcituri din ea. Băiatul a mai supravieţuit mamei trei săptămâni», continuă să povestească Letinski, cu durere în glas, «după care s-a stins şi el. Au rămas cele două fete, care au supravieţuit foametei hrănindu-se din cadavrul lui… Acestea au fost faptele», conchise el. «Nu are rost să despicăm firul în patru, punând întrebări la care e greu să găsim răspuns. Un alt caz, şi mai dramatic, a avut loc pe 12 ianuarie, într-o localitate învecinată: o femeie a plecat să-şi ridice de la cooperativă raţia de alimente. Drumul dus-întors n-a durat mai mult de două ore. Când s-a întors, fetiţa ei în vârstă de doi

ani fusese omorâtă de fraţii ei mai mari, unul de doisprezece, altul de zece şi ultimul de şase ani. Copiii puseseră ochii de mai mult timp pe surioara lor mai mică. Insistaseră chiar pe lângă mamă s-o ducă undeva în spatele magaziei şi să-i taie gâtul, ca unui iepure sau ca unui viţel. Dar pentru ca să nu simtă durerea, mai întâi ar fi trebuit s-o amorţească, lovind-o cu melesteul după ceafă… În sfârşit, ce să-ţi mai spun, când s-a întors acasă, femeia a găsit trupul fetiţei ciopârţit: picioarele şi mâinile erau puse la fiert într-o oală, iar o parte din viscere devorate… Răsfoiesc din când în când dosarul ăsta», zise cu tristeţe preşedintele Letinski, «şi mă gândesc la copilăria mea. Sunt simple relatări, scrise la rece. Frazele sunt grosolane, seci. Anchetatorul a scris ce a văzut la faţa locului. Nici o întorsătură de condei, nici o figură de stil… O simplă enumerare de cifre, de date şi de fapte. Şi totuşi, ele mă înfioară de fiecare dată când le trec în revistă. Pentru mine fiecare literă e ca un mormânt. Dacă te apleci însă asupra lor, descoperi multe frământări, schimbări de destin şi, mai cu seamă, multă suferinţă… Citind, simţi şi frământarea victimelor, dar şi a călăilor. E ceva îngrozitor…»

XXXII

Preşedintele îşi strivi havana în scrumieră, răsucind-o de mai multe ori, pătruns parcă de răzbunare, dacă nu de ură… «Mofturi», zise el pe un ton autocritic. «La ce bun şi fumul ăsta!? Crezi că te va face să uiţi prin ce-ai trecut? Stai la birou, scoţi rotocoale, le urmăreşti cum se ridică în aer şi ai impresia că eşti pătruns sau că te gândeşti profund. Nu te gândeşti la nimic. Sau dacă te gândeşti, gândurile ţi se evaporă ca fumul înainte de a

se închega… Dar să ne întoarcem la ale noastre. Aveam, în ’47, cinci ani. Iar fratele meu avea zece. Cum de am reuşit să supravieţuim acelor vremuri? Cu ce am fost hrăniţi? Nu cumva am mâncat şi eu carne de om? Dar ce s-a întâmplat cu surioara mea mai mică, Tania? Avea trei ani. Trei anişori. Şi a dispărut fără urmă. De câte ori am adus vorba de ea, m-am izbit de un zid mut. Mama mi-a spus că a murit de pojar. Tata mereu o dădea că a avut vărsat de vânt. Mai mult n-am putut scoate de la ei. Poate a fost momită de vreun vecin hămesit de foame, care i-a făcut felul. Sau poate c-au mâncat-o chiar ai mei. L-am tras de limbă şi pe fratele meu mai mare; avea, totuşi, o vârstă la care îţi dai seama de ceea ce se întâmplă în jurul tău. Nici de la el n-am reuşit să aflu mare lucru. Am încercat să găsesc locul unde e îngropată. După mult timp am vizitat cimitirul. N-am reuşit să dau de mormântul ei. Numele Taniei nu figura în scriptele cimitirului. Nu i-am găsit certificatul de deces. Certificatul de naştere, în schimb, s-a păstrat foarte bine. E un pic îngălbenit la colţuri, dar în rest e intact. L-am depus aici, în acest sarcofag… Tania dispăruse pur şi simplu. Vremurile erau tulburi, înţelegi? Cum am supravieţuit? Prin ce minune? Nu cumva m-am înfruptat din ea!? Mă trezesc de multe ori în toiul nopţii, frământat de astfel de întrebări. Nu ajung însă, dragă frate Kuzin, mă ierţi că-ţi spun aşa, la nici o concluzie. Amintirea acelor ani îmi apăsă conştiinţa. Mă simt culpabil, atât în faţa mea, cât şi în faţa întregii naţiuni. Foamea e ca un halucinogen. Îţi provoacă o stare de disperare vecină cu extazul. Îţi apar în faţa ochilor întrupări cumplite. În loc de cap de om, vezi cap de câine, de porc sau de găină. Spiritul se perverteşte. Eşti obsedat de o singură idee.

Priveşti omul de lângă tine şi vezi carnea lui frumos rumenită şi întinsă pe jăratic… Nu e uşor să lupţi cu astfel de ispite. L-am suspectat», tuşi el, «tot timpul pe bătrân de apucături nu tocmai ortodoxe. Cât fusese la azil, refuza să se atingă de carnea de porc, pe motiv că are acelaşi gust cu carnea de om. Dar de unde ştia el ce gust are carnea de om? Asta-i întrebarea. Ei bine, ştia. Şi o ştia foarte bine. Mirosul ei îi provoca o stare de delir. Deseori eu însumi, când privesc mulţimea, mi se pune un fel de ceaţă pe creier şi mă încarc de ură… Văd pretutindeni carne. În loc de feţe, văd hălci de carne, înţelegi? Trag aerul adânc în piept, inhalând toate miasmele, şi simt că turbez. Acum înţelegi de ce, dragă Kuzin, te chem aici şi încerc să discut cu tine? De ce te chinui şi te perpelesc pe frigăruie? Poate că Dumnezeu a vrut să-şi bată joc de mine şi mi-a dat pe mână frâiele acestei ţări! În loc să-mi ispăşesc pedeapsa, veghez la destinul naţiunii. Cu ce drept? Întâlnirea cu preşedintele Sese Seko a pus gaz pe foc. Numai dracu' m-a pus să mă duc acolo… Ce-mi trebuia mie să vizitez Zairul? Ceva însă mă chema acolo. Probabil mirosul cărnii de om ce stăruie în junglă sau cine ştie ce. Dacă n-ar fi fost incidentul cu dosarele şi discuţia care a urmat, poate că astăzi aş fi fost mai liniştit. Dar de când m-am întors acasă sunt obsedat de acelaşi gând. Am mâncat sau n-am mâncat carne de om?! Dacă nu, atunci de ce când stau şi mă uit la tine, în nări îmi pătrunde miros de păr şi piele arsă? De unde răsar aceste amintiri?!»

Preşedintele îmi aruncă o privire încrâncenată, potopită de durere. Ochii îi erau înecaţi în lacrimi. «Mănânc şi plâng, mănânc şi plâng, înţelegi, Kuzin?!» Auzindu-l, ochii mi se umplură de lacrimi. Am dat să scot

batista, dar preşedintele mă opri, zicând: «Ei, hai, boceşte dacă-ţi vine să boceşti. Lasă lacrimile să curgă în voie pe obraji şi atunci te vei linişti. Nu mă deranjează smiorcăitul tău… Numai să ai grijă, nu-mi umple, totuşi, biroul de salivă…»

XXXIII

Coniacul mă moleşise. Eram cuprins de o stare melancolică ambiguă. Ascultam cu reticenţă şi în acelaşi timp cu înţelegere spovedania ciudatului meu interlocutor, care poza mereu în confesor şi victimă, dar, de fapt, era călăul meu… Aveam parte periodic de astfel de confesiuni. Mă aflam în postura unui condamnat în faţa căruia inchizitorul, înainte de-a-l supune la supliciu, îi ţine o lecţie de retorică abilă.

Ştergându-şi lacrimile ce i se prelingeau din ochi, preşedintele Letinski îşi mai umplu un păhărel de Hennessy. «Iartă-mă că am devenit sentimental», spuse el, după care, privindu-mă din nou cu suspiciune, adăugă: «Dar tu de ce nu bei? De ce te fereşti de mine? Ce crezi, am mâncat carne de om sau n-am mâncat? Crezi c-am omorât-o pe propria mea soră? Sau doar m-am ospătat din carnea ei gingaşă?!» Am bâiguit ceva de neînţeles. Preşedintele însă nu mai insistă asupra întrebării, astfel că am scăpat de un nou supliciu. «Eu cred că am mâncat», continuă el. «Altfel n-aş fi avut o conştiinţă atât de încărcată. Ai observat cât de mult vorbesc, cum trec de la o stare la alta… Desigur că ai observat – şi asta nu te-a pus pe gânduri? Vezi, pe undeva mă apasă ceva greu. E ca şi cum aş fi o bucată de caş pusă sub o piatră. Cineva aşteaptă (oare cine?) ca din mine să se scurgă tot zerul, toată seva, ca să mă poată mânca pe îndelete. De fapt, eu sunt

cel care m-am vârât sub greutatea asta. Şi eu sunt acela care, cum să-ţi zic, s-a aşezat ca un bolovan deasupra mea. Cel care va muşca, ospătându-se din mine, voi fi tot eu. Eu sunt călăul meu şi tot eu victima căreia îi voi face felul. Sau, poate, viceversa. Când e vorba de mustrări de conştiinţă, aici e valabilă orice ipoteză. În fine, vorbesc cam alambicat, cu o logică întoarsă care, într-un fel, explică starea mea. Ţi-am spus că m-a îmbolnăvit puterea. Nu am minţit. Dar ar trebui să vin cu o completare. Când am ajuns la funcţia supremă, eram deja bolnav. Boala mea îşi trage rădăcinile din copilărie. Puterea doar a accesat-o. A ridicat bariera, făcându-mă să cred că nu există nici un fel de oprelişti pentru ea. Puterea e dată de Dumnezeu. E un har. Eu am primit-o necurat. De aceea m-am şi îmbolnăvit. Şi, la rândul meu, ca să zic aşa, am transmis microbul mai departe. Azi, puterea care mi-a fost conferită e bolnavă. Şi boala s-a întins în toată ţara. Azi, toţi, într-un fel sau altul, sunt bolnavi. Şi toţi suferă de sindromul de care am suferit şi eu. Dacă n-ar fi fost foametea, poate că aş fi fost alt om. Şi aş fi condus altfel destinul acestei ţări. Dar poate că noi toţi trebuie să ispăşim aceeaşi pedeapsă. Urgia s-a abătut asupra ţării. Şi urgia aceasta poartă numele Letinski. Te vei întreba de ce trebuie să sufere toţi şi nu doar aceia care au mâncat carne de om. Chiar şi cei care n-au mâncat au fost părtaşi la această crimă. Au fost părtaşi bunicii şi părinţii, şi copiii care s-au născut atunci. Iar copiii ce se nasc acum se nasc sub spectrul aceluiaşi blestem… A fost ceva cumplit. Mai rău decât războiul sau decât ciuma. Nu pot scăpa de scenele de groază pe care le-am trăit atunci. Tu ai avut norocul să te naşti în alte vremuri. Şi chiar dacă porţi înăuntrul tău o parte din

stigmatul vechiului blestem, ai fost scutit, totuşi, să treci prin infernul prin care am trecut noi. Ţi-a fost sortit să cunoşti doar purgatoriul. Dar să ai grijă, oricând timpurile pe care le-am trăit noi se pot întoarce. Aşa că nu te bucura prea tare… Şi acum, poftim, te rog să iei acest dosar şi să-l studiezi cu atenţie… în tihnă. Pe urmă să vii aici şi să discutăm pe marginea lui. Sunt curios să aflu părerea unui om care nu a fost martorul acelor vremuri. Dar până una-alta, ca să înţelegi mai bine cum se întâmplau astfel de lucruri, am să-ţi povestesc o întâmplare. Povestea mi-a fost relatată», continuă Letinski, «cu lux de amănunte de un cunoscut. M-am trezit într-o bună zi cu el la uşa preşedinţiei şi l-am primit în audienţă. Mi se părea că îl cunosc de undeva, dar nu ştiam exact de unde. Din vorbă în vorbă, am aflat că ne-am născut în acelaşi sat şi că am locuit pe aceeaşi uliţă…»

XXXIV

Spunând aceasta, preşedintele deschise capacul sarcofagului, de unde scoase o havană. După ce-o aprinse, se lăsă pe spătarul scaunului, trase adânc fumul în piept şi începu: «În apropiere de casa noastră locuia o familie de letoni. Nu-i cunosc decât din auzite. Ţin însă bine minte casa în care locuiau. La poartă se afla un ulm. Iar mai la dreapta, câţiva mesteceni. Tatăl plecase la război şi nu se mai întorsese de acolo. De gospodărie se ocupau mama şi cei doi fii ai săi: Montevidius şi Lavinius. Primul de optsprezece, celălalt de doisprezece ani. Spectrul foametei bântuia în casa lor. Din pricina slăbiciunii, bătrâna – mă rog, femeia avea în jur de patruzeci de ani, dar necazurile o făceau să pară mult mai în vârstă – aproape că nu se mai ridica din pat. Raţia de pâine,

făcută dintr-un amestec de făină şi rumeguş împărţit de autorităţi, îi adusese într-un asemenea hal de slăbiciune, încât arătau ca nişte umbre. Simţind că nu are nici o şansă de supravieţuire, bătrâna îl chemă într-o seară la căpătâiul ei pe fiul său mai mare şi-i zise: Dragă Montevidius, ţara a fost pustiită de război şi acum e tot numai ruină. Oraşele sunt pulbere şi praf, iar satele aşijderea. Seceta a ars nu numai pământul, ci şi cerul. Dacă îţi vei ridica ochii, vei vedea crăpături şi acolo, acum, în plină iarnă. Puterea nu ne poate ajuta, nu are cum, ne poate ajuta doar bunul Dumnezeu, sau poate nici el. Trebuie să ne resemnăm cu soarta. După cum vezi, eu sunt bătrână şi bolnavă. Zilele mele sunt numărate. Nu mai am mult de trăit. Tu însă eşti în putere. Eşti tânăr şi ai viaţa înainte. Familiile din jur s-au descurcat cum au putut. În fiecare casă există câte o jertfă. Tu eşti tânăr şi inteligent. Prin urmare, nu trebuie să te povăţuiesc eu sau alţii cum să te salvezi, ştii şi singur ce ai de făcut… Nu mă lăsa să mor în chinuri, continuă bătrâna, pe un ton extrem de liniştit. Ar fi păcat şi de tine, şi de noi… Mai ai un frate mai mic. Te rog să ai grijă de el. Lavinius nu se va descurca de unul singur. El e asemenea firului de iarbă răsărit pe o cărăruie, pe care trecătorii îl calcă în picioare. Ai grijă, când pleci de acasă, să închizi bine uşile şi geamurile. Şi, de asemenea, la lăsarea întunericului, nu uita să zăvorăşti uşile şi să astupi geamurile. Stai cu simţurile treze. Foamea i-a transformat pe oameni în hiene. Dinţii lor ar fi în stare să roadă cărămizi, iar stomacurile lor ar măcina şi pietrele de moară. Deşi nu ies din casă, aud în fiecare zi tot felul de poveşti. Trăim în vremuri tulburi. Oamenii s-au făcut mai răi ca nişte fiare. Vă cunosc pe amândoi. Ştiu ce poate fiecare. În

ochii mei am încercat să văd cât cântăreşte unul şi celălalt. Tu, Montevidius, atârni mai greu. De aceea, în tine mi-am pus toată nădejdea. Neamul nostru nu trebuie să se stingă. Nu, nicidecum, Montevidius. Vor veni şi timpuri mai bune. Şi cei care se vor naşte din tine vor avea parte de altă soartă. Gândeşte-te, deci, bine şi fă ce ai de făcut!

Bătrâna ceru o cană de apă şi, după ce-şi umezi buzele crăpate de arşiţă, adăugă: Te-am văzut zilele trecute cum ai omorât câinele. Fără milă. Dintr-o singură lovitură de topor. La început, privindu-te, inima mi s-a întunecat şi mi-am zis: câtă cruzime. Apoi, judecând lucrurile la rece, mi-am dat seama că ai procedat corect. Dacă ai fi avut milă, câinele s-ar fi chinuit mult şi bine, iar tu ai fi avut mustrări de conştiinţă. La ce bun!? Cui folosesc ele!? Fratele tău Lavinius privea cu groază această scenă. Stătea cu palmele la ochi şi aproape că urla. A suferit cumplit şi a avut coşmaruri toată noaptea. Tu însă ai dormit ca un buştean. Ţi-am ascultat sforăitul şi m-am gândit foarte mult la tine. Aşa trebuie să se poarte un bărbat adevărat în vremuri de restrişte. Ai un somn sănătos şi un stomac aşijderea… Cei ca tine scapă. Şi în afară de aceasta, şopti bătrâna, am văzut că ai strâns cu grijă fiecare oscior. Chiar şi petele de sânge le-ai luat cu tot cu zăpadă şi le-ai îndesat în găleată. Nimic nu trebuie pierdut… Am văzut şi ce-ai făcut cu blana. Pesemne câinele ţi-a fost drag. Ai vrut să păstrezi vie amintirea lui. L-ai împăiat şi l-ai pus la loc în cuşcă… Dar când ai văzut că un vecin îi dă târcoale, l-ai scos de acolo şi l-ai urcat în pod. Acum, pesemne, e acolo. Printre celelalte orătănii şi animale împăiate… Ai avut de mic această patimă. Prindeai fluturi şi greieri şi îi adunai în insectar. Iar când ai crescut mai

mărişor, ai început să împăiezi gâştele sălbatice şi lebedele pe care le prindeai pe lac cu undiţa… Ai prins cândva în capcană o vulpe şi un jder. Ai împăiat frumos sălbăticiunile şi le-ai urcat în pod. S-a adunat acolo, până la urmă, o întreaga junglă… Ţin minte că ai visat să ai şi o maimuţică. Eu am făcut ce am făcut şi ţi-am cusut una din cârpe. Dar tu voiai să te joci cu una adevărată, pe care s-o poţi împăia. De unde puteam să fac eu rost de-o maimuţică? În ţinuturile noastre nu vezi aşa ceva. Acum eu aş putea să fiu maimuţica ta împăiată… Mă vei putea atârna în cuie de perete sau mă vei urca în pod, spuse pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios bătrâna, îndulcindu-şi vocea. Apoi zâmbi strâmb, dezvelindu-şi o parte din gingii. Nu ştiu de ce, dar faptul acesta i se păru lui Montevidius un pic cam indecent. Vocea mamei îi susura totuşi dulce în urechi. Ea îi aducea aminte de copilărie, când mama îi citea, înainte de culcare, tot felul de poveşti. Iar când simţea că băiatul a închis ochii, se ridica încet de pe pat şi pleca uşor, pe vârfuri, în dormitorul ei. Dar oricât s-ar fi străduit mama să nu facă zgomot, fiul simţea de fiecare dată când pleca de lângă patul său. Fustele foşneau undeva în întuneric şi tot în întuneric răsunau şi paşii. Dar întunericul acesta nu-l mai înspăimânta. Pentru că în întuneric mama lui era ca o lumină. Şi oricât de departe s-ar fi dus, el o simţea aproape. Acum bătrâna ce urmărea? De ce-i băga în cap astfel de idei? Montevidius dădu să se îndepărteze de pat, dar mama îi apucă braţele şi le strânse cu putere la pieptul ei. Fiul o privea cu gândurile duse, abandonându-şi palmele grele pe umerii femeii, ce nu se ştie dacă tresăltau de bucurie sau de plâns. Mama îi zâmbea, dar dincolo de zâmbetul ei se

auzea aşa, ca în surdină, un hohot de plâns ca o cascadă mută.

Când ai fiert câinele, făcând răcituri din carnea lui, continuă bătrâna, nici eu, nici fratele tău nu ne-am putut atinge de farfuria pe care ne-ai pus-o la îndemână. Şi asta fiindcă stomacurile ni se făcuseră grele, ca nişte bolovani. Tu însă, Montevidius, în loc de stomac ai o moară care poate măcina orice. Şi rădăcini, şi bolovani, şi carne de câine, şi carne de om. Puterea sovietică o să aibă grijă de tine. Ţara are nevoie de oameni sănătoşi şi fără scrupule, care nu se sfiesc să calce tot ce întâlnesc în cale. Ei nu au timp, nici chef să se oprească în loc pentru a privi ce au lăsat în urmă. Iar dacă se opresc, scot printre dinţi o înjurătură, scuipă şi pornesc mai departe. Din bucăţi de cremene e clădită viaţa lor. Desigur, tu zici în sinea ta că sunt prea bătrână şi că am carnea aţoasă. Ba mai mult, ţi-e frică poate şi de boală. Boala mea se datorează lipsurilor. Nu e nimic contagios. Desigur, sunt mai mult oase şi piele. Dar chiar şi cu rămăşiţele astea, tot ai s-o poţi întinde până ieşim din iarnă. Peste o lună-două se face primăvară. Va da colţul ierbii. Şi vei putea mânca muguri de pini şi de mesteceni. Acum totul e sec… Amar şi acru.

În ciuda îndoielii, lui Montevidius cuvintele bătrânei i se întipăriră adânc în minte. Mama îşi lipise buzele de mâna sa aspră şi i-o sărută cu stăruinţă. Băiatul se desprinse din strânsoarea ei şi ieşi precipitat din casă, trântind cu putere uşa în urma lui. Pe celălalt pat, lângă o ferestruică rece, stătea întins Lavinius, prefăcându-se că doarme. După plecarea fratelui său, el se dădu jos din pat şi veni la căpătâiul mamei. Închizându-şi ochii, ea îi făcu semn să se îndepărteze. Şi

Lavinius se îndepărtă, culcându-se înapoi în patul său ce mirosea a mucegai şi boală.

XXXV

Două zile şi două nopţi Montevidius nu dădu pe-acasă. Hălădui prin împrejurimi, cu chipul răvăşit de foame. Ziua se ascundea prin văgăuni, cu sufletul chinuit de presimţiri funebre… Oriunde s-ar fi ascuns, glasul trist al mamei îi susura în urechi. Vântul purta cuvintele ei şi le împrăştia pe câmp, spulberând zăpada.

Noaptea, Montevidius se adăposti într-o pădurice, nu departe de calea ferată, pe care trecea din când în când câte un mărfar. Merse de-a buşilea pe traverse, adunând în pumni boabele de ovăz şi de secară ce se scurseră prin găurile vagoanelor. Reuşi cu chiu, cu vai să strângă până dimineaţă o jumătate de pumn de grăunţe, pe care le mestecă îndelung, strivindu-le de gingii şi cerul gurii. Îi era atât de foame, încât linse petele de motorină scurse pe traverse. Din pricina mersului de-a buşilea, genunchii îi erau tot numai răni. Ochii îi ardeau în cap, iar stomacul se transformase într-un ghemotoc de gheaţă. Din când în când gheaţa lua foc şi atunci îl apuca transpiraţia. Durerea era atât de cruntă, încât Montevidius se tăvălea urlând ca un câine pe zăpadă. Stătea îngenuncheat pe calea ferată şi urla la luna plină ce răsărise peste stâncile golaşe ce se zăreau în depărtare. Dacă atunci ar fi trecut vreun tren, Montevidius s-ar fi întins pe şine, bucuros că suferinţa lui poate lua sfârşit. Dar trenurile treceau rar. Uneori o dată pe zi, alteori o dată pe săptămână. Duceau minereu de fier, cărbuni şi, câteodată, cereale. Atunci oamenii umblau ca nişte umbre pe calea ferată. Se încăierau pentru un bob de grâu. Trebuia să fie extrem de

precauţi. Începea un adevărat măcel. Dacă îi prindea patrula, îi împuşca pe loc. Încărcau cadavrele într-o drezină şi le incinerau într-un crematoriu improvizat în fosta fabrică de pâine. Montevidius îşi lipi urechea de şina căii ferate. Nu se auzea nici un ţiuit. Târându-şi cu greutate trupul pe traverse, băiatul reveni înapoi la locul său ascuns din pădurice. Luna îi lungea umbra pe zăpada îngheţată, frângându-se de trunchiurile arborilor ce albeau la câţiva paşi de drum. Auzi urlând undeva un lup sau un câine. Încercă să-l ademenească, lăsându-se în patru labe şi urlând şi el. Urletele sale răsunară în ecouri concentrice şi ascuţite, risipindu-se peste acoperişurile ce se profilau în vale. Pe moment urletele îi potoliră senzaţia de foame. Apoi foamea reveni, rozându-i ca un şobolan stomacul. Montevidius mergea împleticindu-se printre copacii îngheţaţi din lizieră. Îşi înfipse unghiile şi dinţii în coaja mestecenilor. Coaja era îngheţată şi amară. Dimineaţa, paşii săi o luară înapoi spre casă.

…De când plecase, fratele său Lavinius nu-şi dezlipise faţa de geam. Îl aştepta, cu ochii mari, privind undeva în gol.

Văzându-i chipul, Montevidius tresări, pătruns de un sentiment de enervare, dar şi de milă. Mai târziu văzu, tot acolo, şi spectrul foamei: nişte obraji supţi până la gingii, brăzdaţi de un păienjeniş de riduri. Montevidius se apropie de geam şi astupă imaginea cu mâna sa osoasă, dar spectrul nu dispăru cu totul din vedere… Ci, dimpotrivă, trecu prin palma sa osoasă şi i se lipi de chip. Scrâşnind din dinţi, Montevidius pătrunse în casă şi se îndreptă spre patul în care zăcea mama lui; îi simţi ochii ce străluceau tăcut în întuneric. Şi ochii aceştia nu-i plăcură. Aveau o expresie atât de slugarnică, încât băiatul îi

asemui cu ai unui câine. Montevidius încerca să scape de el, dar câinele, mişcând din coadă, i se gudura pe lângă picioare. El îl lovea cu cizmele, între coastele ieşite pe sub piele, dar javra (băiatul rosti în gând cuvântul javră) nu simţea nici o durere. Ochii bătrânei nu i se lipeau de picioare, ci de mâini.

Comportamentul ei devenea tot mai slugarnic. Privind trupul mamei ghemuit sub plapumă, Montevidius fu cuprins de un sentiment de repulsie şi ură. Ura creştea înăuntrul lui, se lăţea pe faţa sa pătrată, cu fălci proeminente. Mama intuia această stare şi atitudinea ei devenea din ce în ce mai umilă. Montevidius îşi lărgi nările, trăgând adânc în piept aerul încărcat, de obicei, de miasme grele. Simţi o slabă răsuflare ce se ridica din patul lipit de peretele de miazănoapte. Şi răsuflarea mirosea a lapte. Atunci observă cum din plapuma sub care se afla trupul bătrânei se ridicau aburi calzi, lăptoşi, răspândindu-se prin încăpere, lipindu-se de pereţii afumaţi, pe care se scurgeau acum şuviţe subţiri de lapte… Mirosul i se îmbibă în fiecare celulă. Lavinius stătea întins pe laviţă, privind cu ochii trişti la fratele său mai mare. Ca şi mirosul de lapte, privirea aceasta îl răscoli profund. Montevidius se căută prin buzunare, scoase o bancnotă de cinci ruble şi-l rugă să se ducă după gaz. Fratele mai mic se codi mult până să se îmbrace. Cu cât mama lui îl zorea, cu atât Lavinius îşi amâna, sub un pretext sau altul, plecarea. Ba nu-şi găsea obielele, ba nu ştia unde îşi dosise paltonul. Până la urmă se îmbrăcă şi, luând bidonul, dădu să plece.

Strecurându-se pe uşă, Lavinius îi aruncă o privire atât de lungă fratelui mai mare, încât Montevidius se enervă şi puse mâna pe o strachină şi-o azvârli în el. Strachina se lovi

de toc şi se sparse în bucăţi. Lavinius nu se sperie însă: stătea în continuare în deschizătura uşii, uitându-se când la Montevidius, când la bătrâna ce se agita în pat, făcându-i semn disperat cu mâna să părăsească odată încăperea.

Montevidius îşi încrucişase mâinile pe piept: stăteau aşa şi se uitau unul la altul. Unul trist, celălalt neclintit ca o stană de piatră. În cele din urmă, se auzi un glas foarte slab răzbătând din semiîntuneric: Du-te, Lavinius, ascultă-l pe fratele tău, care îţi doreşte binele – şi Lavinius se răsuci în loc, strecurându-se pe uşă afară. Gazul lampant se distribuia în satul vecin. Până acolo avea de străbătut, dus-întors, cale de 10 kilometri, iar viscolul ce se stârnise parcă din senin o făcea să pară şi mai lungă. Vântul ce bătea dinspre stepă îl împingea mereu îndărăt. După plecarea lui Lavinius, mama îşi sumeţi baticul, dezgolindu-şi ceafa şi întorcându-se parcă ostentativ cu faţa la perete, probabil ca să-şi incite fiul. În semiîntunericul care domnea în încăpere, ceafa mamei i se păru lui Montevidius că seamănă cu o pată albă de zăpadă, răvăşită de vânt. Această albeaţă, ca şi mirosul de lapte ce-i stăruia în nări, îl făcu din nou să saliveze.

Saliva îi era verde, amară, încărcată de venin. Bătrâna se bătu cu palma peste ceafă, încurajându-l parcă să facă treaba pe care o avea de făcut. Acum mâna ei lovea mereu în acelaşi loc, semănând cu aripa unei păsări ce s-ar fi tăvălit prin praf. Băiatul înghiţi în sec, făcând câţiva paşi până-n dreptul geamului. Privi ograda pustie, năpădită de nămeţi. Mestecenii se legănau tăcut în bătaia viscolului, gata-gata să fie smulşi din loc. Cu coada ochiului, întrezări în stânga sa un linguroi imens de lemn, cu care vara

amestecau povidla, ce atârna într-un piron înfipt în peretele igrasios.

Montevidius îl cântări în gând. Linguroiul era mare, dar parcă prea uşor pentru a zdrobi ţeasta unui om.

Te rog să ai grijă de Lavinius, auzi el, ca prin somn, glasul stins al bătrânei, răzbătând din pat. Acum mâna ei continua să lipăie pe ceafă: aici, aici! Cizmele lui Montevidius se desprinseră de lângă geam. Podeau de scânduri scoase un scârţâit strident… Băiatul înaintă cu spatele spre pat, ţinând linguroiul lipit de carâmbul cizmelor sale ce miroseau a motorină… Dinspre pat se auzi un geamăt slab, urmat de un râs subţire, indecent, ce-i zgâria timpanele. Apoi geamătul se stinse, în timp ce râsul continua să răsune în încăpere. Când în pat, când sub pat. Lovindu-se de geam şi de pereţi. Era, desigur, doar ecoul. În închipuirea lui Montevidius râsul se transformă mai întâi într-o pată de lumină jucăuşă, apoi în ceva vâscos şi întunecat. Fiul se opri în loc, scuturându-şi braţele ca şi cum ar fi încercat să scape de o povară grea ce-i atârna pe umeri. Râsul se stinse şi vedenia dispăru. O tăcere grea, ameţitoare se aşternu în încăperea ce mirosea din nou a lapte cald. Montevidius îşi ţinu răsuflarea. Şi atunci auzi din nou mâna bătrânei lipăind pe ceafă. Făcea: lipa-lipa, lipa-lipa. Lipăiturile deveneau din ce în ce mai persistente. Din ce în ce mai insinuante… Din ce în ce mai greu de acceptat.

Tâmplele lui Montevidius zvâcneau. Auzul îi devenise nespus de acut. Timpanele îi percepeau, amplificând, orice vibraţie. Chiar şi propria sa respiraţie era acum din ce în ce mai greu de suportat. Degetele bătrânei zgâriau pereţii. Mirosul de lapte plutea ca un abur, strecurându-se în fiecare por. Era un

miros absurd. Un miros fără obiect, ce izvora de undeva din trecut, printr-o fisură deschisă în conştiinţa lui. Cum stătea aşa, cu simţurile încordate, la un moment dat Montevidius avu impresia că aude o şoaptă, un îndemn, ce se ridica din cârpele puse grămadă peste pat: Montevidius, ce faci? Termină odată ce ai început… Mama mai pomeni despre faptul că-l ţinuse timp de nouă luni în burta sa şi îl hrănise cu sângele ei. Acum, ea va sta cuminte ca un făt în burta lui şi-l va hrăni din nou. Lumea devenise crâncenă şi ea, bătrâna, avea datoria să-l salveze. Nu numai pe el, ci şi pe celălalt frate, Lavinius, care se arăta neputincios să înfunte nimicnicia vremurilor ce se abătuseră peste ţară… De vină, desigur, era războiul. Nu numai pământul, dar şi cerul fusese devastat. Foamete era mai peste tot. Şi gemetele nevolnice ale omenirii răzbăteau de prin tot locul. Întreaga Europă era bântuită de spectrul sărăciei. Sufereau, deopotrivă, învinşii şi învingătorii. Sufereau copacii, iarba, vitele şi oamenii. Acum era iarnă, dar mai înainte fusese vară. Norii se perindaseră nepăsători pe cer, pârjolind pământul de sub ei. Omul îşi ridica mâinile spre cer, dar nu primea îndurare. Dar, de fapt, ce e omul? se întrebă bătrâna, învăluindu-l cu o privire blândă pe Montevidius. Cu ce e mai presus el decât firul de iarbă sau decât oricare animal? Trăim pentru a fi hrană celorlalţi. Planta îşi înfige rădăcinile în pământ şi suge seva lui. Dar această sevă e îmbibată de putreziciunea altor plante. Gura lacomă a animalelor paşte iarba şi-o digeră. Şi pe măsură ce o digeră, o transformă în excremente şi carne. Excrementele cad pe pământ şi îngraşă locul, iar carnea devine hrană pentru altă carne. Şi tot aşa mereu.

În fond, ce urmărea bătrâna, spunându-i aceste vorbe? se întrebă băiatul. De ce voia cu tot dinadinsul mama lui să-l împingă spre păcat? Montevidius îşi făcu o cruce în gând, ridicându-şi fără să vrea ochii spre tavan. Şi pe moment i se păru că întrezăreşte chipul Maicii Domnului, care-i făcea din ochi. Montevidius strânse linguroiul în mâini, apoi, răsucindu-se pe călcâie, lovi cu toată forţa în locul unde ar fi trebuit să fie ceafa ei. Se auzi un zgomot înfundat. Trupul bătrânei se chirci sub grămada de gioarse, apoi se destinse. Mâna ei continua să se zbată, căutând să se agaţe de perete. Apoi se chirci din nou şi se destinse. Încleştându-şi fălcile, Montevidius mai lovi o dată şi încă o dată. Trupul bătrânei rămase în nemişcare, dar mâinile continuau să se mişte. Mai bine zis nu mâinile, ci doar degetele, care strângeau basmaua de sub care curgeau firele de păr cărunte. Apoi se liniştiră şi degetele. Montevidius îşi înălţă din nou ochii spre tavan. Chipul Maicii Domnului îl urmărea de acolo, înconjurat de norişori albi, ce semănau cu nişte sâni din care picurau stropi de lapte cald. În braţele fecioarei Maria se afla pruncul Iisus, al cărui chip semăna cu al său. Montevidius scoase un răcnet şi se repezi afară. Dar mirosul de lapte, amestecat cu sânge, stăruia şi aici. Tânărul îşi făcu din nou semnul crucii şi mirosul dispăru.

Crivăţul se potolise. Curtea părea imensă şi pustie. Sub paşii săi zăpada scârţâia. Băiatul îşi suflecă mâinile şi le înfipse în zăpadă până la cot. Le ţinu aşa până simţi că iau foc, apoi intră în casă şi, mânat de spectrul foamei, trecu peste toate sentimentele ce-l bântuiau şi se apucă de treabă. Pe înserate, când fratele său Lavinius reveni acasă cu bidonul de gaz bălăbănind în mână, bătrâna fusese tranşată, aşternutul curăţat şi carnea pusă la zvântat în

şură. Mai mult decât atât, Montevidius nu uită de rugămintea mută a mamei şi avu grijă să-i jupească în aşa fel pielea, încât s-o poată împăia. Avea de gând să bage câlţi amestecaţi cu rumeguş înăuntrul ei, s-o îmbrace în haine de sărbătoare şi s-o întindă frumos pe pat, nu departe de iconostas. Ceea ce şi făcu, de altfel, mai târziu.

Intrând în casă, fratele nici măcar nu avu puterea să întrebe ce se întâmplase cu mama lui, puse bidonul lângă uşă şi se întinse pe laviţa de lângă cuptor. Zadarnic îl ispiti Montevidius cu carne trei zile în şir, vânturându-i tigaia cu prăjeală pe sub nas. Lavinius zăcea palid ca un mort în aşternutul său şi abia mai respira. Mirosul cărnii fripte îi provoca repulsie. Stomacul său, obişnuit cu hrană puţină, se strângea ca un pumn; Lavinius vomă bucăţele de ziar pe care le molfăise pe drum. Mai întâi lepădă din el rămăşiţele sărăcăciosului lor prânz din acea zi, fărâmituri de pâine şi coajă de mesteacăn, apoi bucata de ziar. Văzându-l slăbit de tot, fratele mai mare se furişă noaptea în sediul cooperativei, unde găsi câteva cutii de lapte praf şi nişte conserve de stavrid, reuşind până la urmă să-l facă să mănânce. E curios că dispariţia cutiilor de conserve a fost sesizată abia după o săptămână. Organele care supravegheau tot ce mişcă în ţară se culcaseră pe-o ureche. În sat, oamenii erau atât de epuizaţi de foame şi de boală, încât aproape nimeni nu ieşea din casă. Satul părea pustiu. O singură umbră mai bântuia din când în când pe uliţi: Montevidius.

Bănuiala căzu asupra lui; oamenii legii intrară în alertă. Astfel că într-o seară duba miliţiei descinse la poarta casei lor.

Montevidius stătea tocmai la masă şi se ospăta din carnea mamei sale. Mânca dintr-o

farfurie răcituri. Nu ştiu din ce pricină, dar aproape toţi cei care, în disperare de cauză, îşi omorâseră semenii pentru a-şi potoli foamea, făceau din carnea victimelor răcituri. Asta poate ca să mai diminueze din gustul şi mirosul specific al cărnii de om. Sau poate ca să-şi întindă proviziile pe cât mai multe zile. Nu ştiu», zise Letinski, «nu-mi dau seama. Cert este că răciturile erau, ca să zic aşa, la modă. Miliţienii îi puseră mai întâi întrebări referitoare la fratele său. Foarte calm, Montevidius le arătă cu mâna laviţa pe care zăcea Lavinius. Îl întrebară şi despre mama lui. El le spuse că bătrâna se află în camera vecină. Intrând acolo, ei o văzură îmbrăcată în haine de sărbătoare, întinsă în pat, nu departe de iconostas. Cum cultul icoanelor fusese interzis, miliţienii le dădură jos de pe perete şi le aruncară în sobă. Făcând o scurtă percheziţie prin casă, organele dădură şi peste o fotografie a familiei imperiale, ce se afla ascunsă sub perna de pe laviţa pe care bolea Lavinius. Încercară să-l facă să vorbească. Dar Lavinius era atât de slăbit, încât nu reuşiră să scoată de la el decât câteva fraze fără şir. Atunci îl luară la întrebări pe Montevidius, care părea sănătos tun. Mai întâi vrură să afle de când murise mama lui. Montevidius spuse că de două săptămâni. Dacă murise de atâta timp, de ce Montevidius nu anunţase autorităţile? Fiindcă sufletul ei e încă viu, răspunse acesta, arătând cu degetul spre tavan. Miliţienii aruncară prostiţi privirea într-acolo, dar nu văzură altceva decât un planşeu afumat şi răhăţit de muşte. Montevidius le explică – era foarte liniştit – că acolo, pe tavan, se află spiritul mamei sale, în chip de Sfântă Fecioară. Tot acolo se adăpostea şi spiritul său, care luase înfăţişarea pruncului Iisus.

Organele dădură dovadă de o răbdare neobişnuită pentru modul lor de cercetare. Neştiind dacă au de-a face cu un nebun cuprins de-o criză mistică sau cu un om care, pentru a scăpa de pedeapsă, simulează nebunia, îl luară cu binişorul. Un miliţian îl întrebă pe Montevidius ce fel de carne mănâncă şi acesta răspunse cu dezinvoltură: Carne de om, cum ce fel de carne?! E foarte bună… Şi cu un gest larg, Montevidius le făcu semn să se aşeze la masă cu el. Un miliţian râse, altul însă fugi repede pe uşă, vomându-şi maţele afară, în zăpadă.

Şezând liniştit pe scaunul său, băiatul le povesti cu lux de amănunte cum îşi omorâse mama, la rugămintea ei, cum o tranşase şi cum preparase carnea, prăjind-o mai întâi în tigaie, apoi făcând răcituri din zgârciuri şi din resturi… Carnea ei e sfântă, mai adăugă el.»

Ajungând aici, preşedintele tăcu, scuturând scrumul de havană într-o scrumieră pusă pe birou. «Ai să mă întrebi», adăugă el, «dragă Kuzin, cum s-a încheiat toată povestea asta?! Ei bine, nu ştiu din ce pricină, cazul a fost muşamalizat. Organele au îngropat-o pe bătrâna împăiată în cimitirul din vecinătate, iar pe Montevidius l-au băgat la un spital de psihiatrie. Lavinius a fost internat şi el, dar nu la un spital de boli mintale, ci la unul obişnuit.

După ce şi-a revenit din boală, organele l-au supus la un interogatoriu crunt. Voiau să afle cât mai multe amănunte legate de portretul familiei imperiale găsit sub perna lui. L-au supus la atâtea chinuri, încât până la urmă a deraiat şi el…» «Şi-au mai revenit?» l-am întrebat. «Cine să-şi revină?» «Lavinius şi fratele său mai mare…»

Preşedintele mă privi cu ochi compătimitor: «Ce fel de consilier eşti tu?»

zise el. «Cum îmi poţi pune astfel de întrebări? Probabil că tu nu ştii cum arăta un spital de psihiatrie şi cu ce se ocupa în vremurile alea. Nu s-au vindecat, cum să se vindece?! Odată ajuns acolo, nu mai aveai scăpare. Montevidius s-a chinuit câţiva ani şi a murit mâncându-şi propriile excremente, pe care le considera sfinte. Iar fratele său mai mic, Lavinius, a supravieţuit până în zilele noastre. A supravieţuit, dar nu şi-a revenit. După destrămarea Uniunii i-au dat drumul din spital. Ar fi putut scăpa şi mai înainte. Era inofensiv, atâta doar că îşi băgase în cap că în venele sale curge sânge imperial. Era Alexei.»

«Alexei?» am exclamat. «Da, Alexei», spuse preşedintele. «În ultimii ani s-a oploşit pe aici. Aflase că fuseserăm vecini şi venea mereu la poarta preşedinţiei. Suferea de mania persecuţiei. Bătea şi la uşa altor instituţii. L-am ocrotit cât am putut. S-a stins iarna trecută, sfâşiat de câini…»

«Alexei?» m-am arătat mirat. «Da, Alexei», spuse preşedintele. «L-ai cunoscut?» «Sigur că l-am cunoscut…» «Şi dacă l-ai cunoscut, de ce n-ai avut grijă de el! Ce fel de consilier eşti tu? Nu ştiai că ţin la el? De ce a trebuit să moară astfel?! Nu cumva chiar tu ai pus la cale moartea lui?»

Văzându-mă apoi că intru în panică, preşedintele îşi îndulci glasul: «Ei, desigur», zise el, «nu eşti tu de vină, ci soarta. Aşa i-a fost scris… Şi acum, gata cu pălăvrăgeala, la treabă… Consilierii mai trebuie să şi lucreze, nu să taie doar frunze la câini…» Şi luându-mă de umeri, preşedintele mă conduse până la uşă. «Eşti liber, Kuzin. Întrevederea de azi s-a terminat. *Finita la commedia*!» făcu el.

Eu însă mă codeam să plec. Intuiam cum o să se sfârşească scena. Am apăsat încetişor mâna pe clanţă şi am dat să ies, acoperindu-

mi repede cu palmele şezutul. Credeam că de data asta am să scap de şutul prezidenţial…

Preşedintele însă fu mai rapid decât mine. Punându-mi mâna pe umăr şi trăgându-mă un pic înapoi, Letinski îmi şopoti: «Stai, unde te grăbeşti aşa, Kuzin, că doar nu dau turcii iama în ţară!» şi apoi, ridicându-şi agale piciorul, cu un bombeu bine ţintit în fund, spre hazul secretarei, care tocmai îşi strecura capul pe uşă, cu faţa toată numai zâmbet, mă expedie afară din cabinetul prezidenţial. În timp ce în faţa biroului secretarei îmi îndreptam ţinuta, l-am auzit din nou strigând: «Şi nu uita de ferestre…». Trebuie să-ţi spun că ultima manie a preşedintelui era să numere ferestrele. Voia să ştie cu exactitate câte ferestre sunt pe bulevard, de la preşedinţie şi până la ieşirea din oraş. Desigur, nu le număra el. Eu fusesem însărcinat cu evidenţa lor. Inspectam ferestrele şi în fiecare zi îmi ieşea un alt număr. Mă înfăţişam la preşedinte şi reluam numărătoarea de la început. Vezi bine, preşedintele îşi pusese de gând să răstoarne guvernul. Prim-ministrul primise însărcinarea să emită o ordonanţă de urgenţă pentru impozitul pe privit.

Cei care stăteau la bulevard aveau de plătit o taxă în plus. După emiterea ordonanţei, preşedintele avea de gând să facă o declaraţie în presă. Şi după declaraţie, să mazilească premierul, pe care-l considera un imbecil, ca să pună pe un altul în locul lui. Mă rog, era şi aceasta o tactică subtilă, menită să-i întărească popularitatea. Bântuia prin culise zvonul că următorul premier va fi distinsa doamnă Vera. «Ei, vezi», adăugă Kuzin, «munca de consilier prezidenţial nu e chiar atât de simplă cum crezi. Preşedintele e un om minunat, dar îşi are şi el hachiţele sale…“

XXXVI

Terminându-şi relatarea, Lein se ridică de la locul său. M-am ridicat şi eu. Tocmai se lăsa amurgul. Nori ameninţători, grei, se vedeau rotindu-se ameninţători la orizont. Un soare imens, roşu, stătea încremenit undeva dincolo de stânci, pregătindu-se să se scufunde în valuri. Claxoanele din turn se declanşau din când în când, urlând ca nişte sirene. Apoi turnul se cufunda în tăcere şi auzeam doar plescăitul valurilor lovind ritmic promontoriul. Un grup gălăgios de tineri îşi făcu apariţia pe plajă. Veneau încărcaţi cu rucsacuri, pături şi chitare. Unul dintre ei purta în lesă o maimuţică, un macac foarte agil, îmbrăcat într-o livrea. Maimuţica scotea ţipete ascuţite, ba învârtindu-se în jurul lui, ba căţărându-i-se pe umăr. Ajungând în preajma turnului, arătania se smulse brusc şi în curând am văzut-o căţărată tocmai sus, lângă steagul răsucit de vânt… Curând se aprinseră şi focurile…

„Uite-l pe Kant“, zise Lein. „Care Kant?“ am întrebat, cu gândurile în altă parte. „Cel din salonul cu sosii. Pesemne a evadat de acolo şi acum iată, căţărat pe vârful turnului, cercetează zarea“. „Ce aveţi cu el?“ „Cu cine?“ întrebă Lein. „Cu părintele raţiunii pure. Preşedintele Letinski avea, probabil, un resentiment faţă de Kant. Pe el îl înţeleg. Dar dumneavoastră?“ „Ce să am? Nimic“, răspunse Evgheni Lein. Cu el nu am nimic. Mă întreb doar atât: la ce foloseşte raţiunea asta? Pesemne m-am contaminat şi eu de idiosincrazia prezidenţială. Am o natură păcătoasă.“

Între timp macacul, abandonând steagul, coborî câteva trepte şi se refugie într-o maşină găurită, de unde începu să arunce în noi cu

cutiile de bere şi de cola abandonate de turişti.

„Ia uite-l cum se revoltă“, constată Lein. „Comparaţia cu Kant pentru el nu-i măgulitoare…“

Am făcut câţiva paşi pe plajă, ca să ne dezmorţim încheieturile. Ne terminaserăm toate proviziile. Mi-am adus aminte că pusesem în geantă două cutii de bere, pentru o situaţie de criză… Am bâjbâit cu mâna înăuntru: nu mai erau… Probabil că le goliserăm în timp ce ascultam cum se depăna povestea spusă de Lein. În schimb am dat peste *Blestemul casei Romanovilor*. L-am scos din geantă şi i l-am întins lui Lein…

– Păstrează-l, zise el. Ţi-i las pe ţar şi pe Lenin ca amintire.

Şi după o clipă de reflecţie adăugă:

– Mai bine hai să închidem manuscrisul într-o sticlă şi să-l aruncăm în valuri. Poate-l va înghiţi vreun monstru biblic rămas ca o relicvă preistorică în ocean şi-l va scuipa pe celalalt ţărm al Atlanticului, lângă Statuia Libertăţii sau într-un alt loc în apropiere de Manhattan… America-i un monstru ce poate înghiţi orice…

Peste capetele marilor clasici ruşi

Aluatul narativ dospeşte, capătă pregnanţă şi coerenţă printr-o sarabandă a poveştilor care curg-izvorăsc-ţâşnesc una din alta – o formulă romanescă străveche, aproape rudimentară, inventată se pare de însuşi Cervantes, devine extrem de eficientă odată încăpută pe mâna unui autor de anvergura lui Nichita Danilov şi am în vedere în primul rând suflul epic de excepţie, greu de găsit la vreunul din colegii lui poeţi optzecişti care şi-au încercat puterile în proză şi roman. Am mai spus-o, după ce am citit şi am scris despre *Tălpi* şi *Maşa şi extraterestrul*; mi s-a confirmat prin *Locomotiva Noimann*, dar nu mi se pare prea mult s-o repet la cel de-al patrulea roman, mai ales că-n *Ambasadorul invizibil* sunt folosite alte tehnici, alt material, alte teme şi alt loc şi timp al acţiunii decât în precedentele, făcând dovada unei disponibilităţi nu tocmai lesne de întâlnit în romanul contemporan autohton.

Poveştile sunt spuse în majoritate de unul din cele două personaje prinse într-un dialog desfăşurat de-a lungul întregii cărţi, după modelul *Conversaţiei la Catedrală* a lui Llosa, nici pe departe însă atât de sofisticat-polifonic, ci recurgând la o schemă de intrări şi ieşiri simplă, decriptabilă, care nu provoacă stridenţe sau derapaje din economia naraţiunii. Poetul Evgheni Lein are multe de spus, iar întâmplările povestite nu trenează şi nu ostenesc – un somn cataleptic de două minute care-l loveşte după primele pagini e prea de ajuns să-i revigoreze trupul, suprapunându-se la o adică peste trupul narativ al întregului roman: „Nu te teme, nu

bat câmpii. Nu vrei să asculţi istoria până la capăt? Sunt cât se poate de lucid. Şi nici memoria nu m-a părăsit, n-ai grijă. Dimpotrivă, cu cât îmbătrânesc mai mult, cu atât îmi aduc aminte de mai multe. Deseori vorbesc despre locuri şi oameni pe care nu i-am cunoscut. Pe calea unor unde necunoscute îmi vin în memorie întâmplări pe care nu le-am trăit şi nici nu mi-au fost povestite…“. E chiar condiţia romancierului, datul şi deopotrivă menirea, favorizată de formaţia de poet. Un cititor avizat-experimentat, un scriitor eventual, dornic să înveţe furând meseria, ar descoperi cum se naşte, creşte, pune muşchi şi carne pe el acest superb animal epic, plecând cel mai adesea de la un cotidian banal, tratat în manieră minimalistă, care se dovedeşte în fapt un soi de ispitire, contrapondere şi pauză de respiro în alternanţă cu senzaţionalul straniu de factură realistă, prevăzut la rându-i cu deschideri-eliberări spre suprareal, tot eşafodajul fiind susţinut de o ironie subtilă, bine cumpănită.

Danilov ştie-presimte că minimalismul pur, cum e el instrumentat bunăoară de ultima generaţie de cineaşti români premiaţi la festivaluri internaţionale, e un drum înfundat pentru marele roman şi la o adică şi pentru capodopera cinematografică. Infuzia de minimalism e folosită ca pretext-subterfugiu şi punct de pornire al unor întâmplări strania-atroce şi deopotrivă verosimile, păstrându-şi verosimilitatea şi adecvarea chiar şi având în spate alte variante ale aceloraşi fapte sau biografii. A se vedea în acest sens ultimul capitol, dominat de relaţia dintre preşedintele Letinski şi consilierul său Kuzin, plină de scene şi poveşti halucinante generate de delirul bahic al unui şef de stat hărţuindu-şi subalternul prin confesiuni marcate de o

karmă încărcată, măcinată de frustrări şi semnificaţii ce frizează în permanenţă grotescul. Familia, vicisitudinile originilor preşedintelui duc cu gândul la *Toamna patriarhului* a lui Marques, în timp ce relaţiile sale cu guvernul şi parlamentul amintesc de epoca Băsescu de la noi.

Peste tot, în fiecare imagine şi detaliu se simte vocaţia poetică a autorului, dar mai ales în descrierea şi orchestrarea viselor personajelor, care comunică neaşteptat cu viaţa diurnă a acestora şi-şi subsumează articulaţiile şi coloratura contextului narativ. Întâmplările sunt povestite doar de un personaj narativ poet şi se desfăşoară cu precădere în spaţiul rusesc de dinainte, din timpul şi de după destrămarea Uniunii Sovietice. Bolşevismul şi comunismul de la mama lui, cu feţele lui ştiute şi neştiute, sunt puse în pagini de roman de o mână de maestru. Capitolul „O zi din viaţa lui Vladimir Ilici. Blestemul Casei Romanovilor“ descrie prin procedee romaneşti, mai relevante la o adică decât orice fel de material documentar, începuturile unei noi ordini sociale, încropite de oameni pentru oameni, care a declanşat o epocă fără precedent în istorie. Nicicând omul n-a provocat mai multă moarte şi suferinţă semenului său ca în anii scurşi de la revoluţia bolşevică încoace, iar tonul, stilul, compoziţia propuse de Danilov par să spună asta, inclusiv prin sugestia răului care parcă pluteşte în aer, infestându-l, invocând un martor imaterial, Alexei, nenăscut, care este cu atât mai prezent în preajma asasinatelor puse la cale de Lenin, cu cât nu i se vede prezenţa.

Asimilarea marii literaturi ruse în linia Cehov-Dostoievski-Tolstoi-Gogol, eventual Sorokin-Mamleev-Erofeev, pare să urmeze

cumva linia pe care o pomeneam mai devreme: minimalism-realism atroce şi mistic eventual, cu trimiteri esoteric-suprarealiste. Nu întâmplător locul acţiunii romanului şi timpul aparţin acelor cumulări-asimilări de unde vine stilistic autorul, care, scriind în româneşte, aduce dintr-o mare literatură ceva mai mult decât alţi prozatori autohtoni.

Ambasadorul invizibil poate fi echivalat la o rigoare cu o lume paralelă, nevăzută, care o conduce în fapt pe cea văzută, ceea ce se întâmplă mai cu seamă graţie magiei auctoriale. Cititorului nu-i e deloc greu să simtă, să vizualizeze, să atingă plăsmuiri de tipul acelei mame Galina a morţilor. Ea, pe lângă că prezice într-un limbaj funebru metaforic sorocul morţii, decriptându-l în umbrele chipului, are şi vocaţia-pasiunea mistuitoare a îmbăierii morţilor, precum nişte prunci iubiţi, şi a încurajării lor într-o manieră împăciuitoare, prin care i-ar învăţa să se împace cu situaţia, văzând şi partea bună a lucrurilor: „Vezi, puiuţule, ce vorbeşte lumea despre tine? Păi, nu-i mai bine că ai plecat de aici? Şi tot ea adăuga: Nu fi supărat pe ei. Aşa se întâmplă când bea omul un păhărel în plus: lumea asta pare ceva mai veselă decât e… Fac şi ei haz de necaz… Nu cumva vrei şi tu un păhărel? Sau mai bine să-ţi dea mama o ţigară, să tragi şi tu un fum? Şi, scoţând ţigara din pachetul de Pall Mall o aprinse (la astfel de ocazii mama Galina fuma doar ţigări din cele scumpe cumpărate din port), trăgând trei fumuri adânc în piept, după care vârî mortului ţigara fumegândă între buze… Hai, curaj, îl îndemnă ea. Fumează aici, că acolo, cine ştie, puiuţule, dacă ai să poţi fuma…“

Aluzia e totuna cu sugestia că sufletul încă-şi face de lucru pe lângă trupul neîngropat

încă, tânjind după cele lumeşti, cu atât mai mult cu cât se vede dezis-despărţit pe veci de ele, iar mama Galina a morţilor ştie asta mai bine decât oricare din cei veniţi la priveghi, care fie se amuză, fie sunt ca paralizaţi de uimire în faţa unei astfel de mascarade.

Capitolele-secţiuni pot fi luate şi ca nişte povestiri de sine stătătoare, cu personaje care se regăsesc şi-şi prelungesc evoluţia în celelalte secţiuni-povestiri. Povestirea centrală este cea care dă titlul romanului, *Ambasadorul invizibil*, iar din substanţa ei e plămădită aura întregii compoziţii. Ambasadorul se consideră la un moment dat subalternul şoferului său, iar din conversaţia celor doi acest paradox e departe de a fi o simplă găselniţă-pretext: „«Dumneavoastră subaltern!? Mi se pare că-i invers…» replicam, căutând să-i intru în voie. «Cine ştie», răspunde şoferul, «e posibil să aveţi dreptate. Ştiţi cum e la o ambasadă… Tot ce se vede e doar de faţadă. Adevăratele mişcări se fac pe dedesubt. Diplomaţia lucrează cu aşii scoşi din manşetă. Niciodată nu ştii cu cine joci. Când arunci cărţile pe masă, trebuie să fii pregătit să vezi şi jocul ce se desfăşoară dedesubtul ei. Mă înţelegi? De aceea nu poţi şti niciodată cine conduce misiunea. Întotdeauna sunt doi ambasadori. Unul vizibil, altul invizibil, care controlează totul. Cel vizibil e doar o marionetă. El se mişcă în funcţie de ce-i dictează celălalt“.

Peste capetele marilor clasici ruşi de care vorbeam mai devreme, Kafka pare să facă legea în atmosfera care poartă totuşi marca unuia dintre cei mai mari romancieri români contemporani – Nichita Danilov.

Radu Aldulescu

Table of Contents

CARTEA ÎNTÂI
- Anghilele
- Sfârşitul androginilor

CARTEA A DOUA
- Ambasadorul invizibil
- Alexei
- O zi din viaţa lui Vladimir Ilici. Blestemul
- Casei Romanovilor

CARTEA A TREIA
- La preşedinţie. Letinski & Kuzin
- Peste capetele marilor clasici ruşi

Table of Contents

CARTEA ÎNTÂI 8
Anghilele 9
Sfârşitul androginilor 25
CARTEA A DOUA 126
Ambasadorul invizibil 127
Alexei 152
O zi din viaţa lui Vladimir Ilici. Blestemul Casei Romanovilor 183
CARTEA A TREIA 234
La preşedinţie. Letinski & Kuzin 235
Peste capetele marilor clasici ruşi 480